

Lolita

50th ANNIVERSARY EDITION

VLADIMIR NABOKOV

Vladimir Nabokov

Lolita

Predgovor

“Lolita ili Ispovijed udovca bijele rase”, tako je glasio dvostruki naslov čudnog teksta koji je došao u ruke autoru ove napomene. Sam je “Humbert Humbert” umro u zatvoru od srčanog infarkta, na dan 16. studenoga 1952., nekoliko dana prije početka sudskog procesa. Njegov branitelj, moj rođak i dobri prijatelj Clarence Clark (koji je sad član Odvjetničke komore okruga Columbia), zamolio me je da pregledam i ispravim rukopis, jer je taj klijent ovlastio u svojoj oporuci moga dičnog bratića da poduzme sve mjere koje bude smatrao potrebnima da pripremi Lolitu za tisak. Možda je na odluku gospodina Clarka utjecala činjenica što je urednik kojeg je izabrao bio netom nagrađen Polingovom nagradom za svoje skromno djelo (Može li se suosjećati s osjećajima?), u kojem se raspravlja o nekim patološkim stanjima i nastranostima.

Moj je zadatak bio jednostavniji nego što smo i on i ja mislili. Izuzmu li se ispravke očitih pogrešaka i brižljivo uklanjanje nekih tvrdokornih pojedinosti koje su se, unatoč nastojanjima sama H. H., još održale u tekstu kao putokazi i spomenici (upućujući na mjesta i ljude koje je iz pristojnosti trebalo prešutjeti, a iz čovjekoljublja poštedjeti), može se smatrati da su ovi značajni zapisi ostali netaknuti. Autor je sam izmislio svoj čudnovati pseudonim; i razumije se samo po sebi da se ta krinka — kroz koju kao da se krijese dva hipnotička oka — nije smjela, po želji njena nosioca, skinuti. “Haze” se samo rimuje s pravim junakinjinim prezimenom, ali je njeno ime suviše duboko utkano u tkivo knjige da bi se moglo zamijeniti; uostalom (kao što će se čitalac sam uvjeriti), to nije bilo ni potrebno. Znatiželjnici mogu naći podatke o ubojstvu, koje je počinio “H. H.” u novinama iz rujna i listopada 1952. godine; razlozi i cijj toga ubojstva ostali bi i dalje tajna da nisu ovi memoari dospjeli na svjetlo moje stolne svjetiljke.

Za volju staromodnim čitaocima koji se zanimaju za daljnju sudbinu "prototipova" onkraj "istinite pripovijesti", mogu navesti nekoliko podataka koje mi je dao gospodin "Windmuller" iz "Ramsdalea", koji nije želio da se spominje njegovo ime kako ne bi "dugačka sjena tog žalosnog i prljavog slučaja" doprla i do gradića u kojem on ima čast živjeti. Njegova je kći "Louise" sad na drugoj godini studija. "Mona Dahl" studira na sveučilištu u Parizu. "Rita" se nedavno udala za vlasnika nekog hotela u Floridi. Žena "Richarda Schillera" umrla je pri porodu rodivši mrtvu djevojčicu, na Božić 1952. godine, u Gray Staru, dalekom mjestu na sjeverozapadu. Gospoda Vivian Damor-Blok (Damor po glumačkoj karijeri, a Blok po jednom od prvih muževa) napisala je biografiju svoga bivšeg druga pod kalamburskim naslovom Kumir moj koja treba uskoro izići iz tiska; kritičari koji su već pročitali knjigu u rukopisu tvrde da je to njena najbolja knjiga. Čuvari groblja koja su spomenuta u memoarima "H. H." nisu javili da je tko ustao iz groba.

Ako se Lolita gleda naprosto kao roman, situacije i osjećaji koji su opisani u njoj ostali bi nejasni i ogorčili bi čitaoca kad bi se izbljedili s pomoću tričavih okolišanja. U cijelom se djelu, doduše, ne može naći ni jedna jedina nepristojna riječ; štoviše, neotesan filistar, kojeg su suvremeni običaji naučili da mu se nimalo ne gade brojne prostačke riječi u najobičnijim američkim i engleskim romanima, zgranut će se kad ih ne nade u Loliti. A kad bi redaktor, da umiri toga paradoksalnog licemjera, pokušao ublažiti ili izbaciti te prizore koji se nekim ljudima mogu učiniti "sablaznjivim" (vidi historijsku odluku poštovanog suca Johna Woolseyja od 6. prosinca 1933. godine o jednoj drugoj, kudikamo slobodnijoj knjizi), valjalo bi posve odustati od objelodanjivanja Lolite, jer su baš ti prizori, koje bi dokoni bestidnik mogao proglasiti proizvoljnom putenošću, zapravo prijeko potrebni toku tragične pripovijesti koja neprestano teži za nečim što se može nazvati samo moralnom apoteozom. Cinik će reći da za tim ide i profesionalni pornograf, ali će erudit na to uzvratiti da se strastvena ispovijed "H. H." svodi na buru u čaši vode, da svake godine najmanje 12% odraslih Amerikanaca muškog spola — po skromnom proračunu, ako je vjerovati dr. Blanche Schwarzmann (usmeno priopćenje) — proživljava ono isto što "H. H." tako očajnički

opisuje; i, da je naš ludi memoarist otišao onog kobnog ljeta 1947. godine mjerodavnu psihopatologu, ne bi se bila dogodila nikakva nesreća. Sve je to istina — ali tada ne bi bilo ni ove knjige.

Neka se oprostí ovom komentatoru što će još jednom ponoviti ono što je već višeput ustvrdio u svojim djelima i predavanjima, a to je da je “nedolično” počesto isto što i “neuobičajeno”. Veliko umjetničko djelo uvijek je izvorno; ono mora samom svojom naravi potresti i zaprepastiti, to jest “šokirati”. Ja nemam namjere veličati gospodina “H. H.”. Nema sumnje daje on kukavan, da je nepošten, da može poslužiti kao sjajan primjer moralne nakaze, da su u njemu udružene okrutnost i obijest koje možda svjedoče o veoma dubokoj patnji, ali ne bude naklonost prema njemu.

Njegovo je čudaštvo, naravno, nespretno. Mnoge su njegove napomene o stanovnicima i prirodi Amerike smiješne. Očajnička iskrenost koja izbija iz njegove ispovijedi nipošto ga ne oslobađa odgovornosti za njegovu đavolsku prepredenost. On nije normalan.

On nije džentlmen. Ali, kako čarobno njegove gusle bude u nama nježnu samilost prema Loliti i ne daju nam da ostavimo tu knjigu, iako nam se njen autor gadi!

Kao opis kliničkog slučaja, Lolita će svakako ostati jedno od klasičnih djela na području psihijatrije, i može se slobodno ustvrditi da će se za desetak godina izraz “nimfica” naći u rječnicima novinama. Kao umjetničko djelo, Lolita daleko prelazi granice pokajničke ispovijedi; ali moramo priznati daje kudikamo važnije od njena naučnog značenja i umjetničke vrijednosti njeno moralno djelovanje na ozbiljna čitaoca, jer ta mučna analiza pojedinačnog slučaja sadrži i opću pouku. Zanemarena djevojčica, samoživa majka i manijak zadihan od pohote nisu samo slikovite ličnosti jedne jedinstvene pripovijesti; oni nas uz to upozoravaju na opasnost skretanja; pokazuju kakve nas nevolje mogu snaći. Lolita bi nas sve — roditelje, socijalne radnike, pedagoge — morala ponukati da budemo još budniji i pronicaviji u odgajanju zdravijeg naraštaja u jednom pouzdanijem svijetu.

PRVI DIO

Dne 5. kolovoza 1955.

John Ray, dr. phil. Widworth, Massachusetts

Lolita, svjetlo moga života, oganj mojih prepona. Grijeh moj, duša moja. Lo-li-ta: vrh jezika prelazi put od tri stupnja niz nepce da bi na trećem lupnuo o zube. Lo. Li. Ta.

Ujutro je bila Lo, naprosto Lo, sto četrdeset osam centimetara visoka s jednom čarapom na nozi. U hlačama je bila Lola. U školi je bila Dolly. U formularima je bila Dolores. Ali je u mom zagrljaju uvijek bila Lolita.

A je li imala prethodnica? Pa dakako daje imala... Dapače, Lolite ne bi ni bilo da se nisam jednog davnog ljeta prvi put zaljubio u jednu djevojčicu. U jednom kraljevstvu kraj mora (gotovo kao u Poea).

A kad je to bilo?

Otprilike isto toliko godina prije nego što se Lolita rodila koliko je meni toga ljeta bilo ljeta. Uvijek se možete pouzdati u ubojicu da će pisati kitnjastim stilom.

Poštovane gospode i gospodo porotnici! Izložak broj jedan prikazuje ono na čemu su toliko zavidjeli Edgarovi serafi — neupućeni, priprosti serafi prekrasnih krila... Pogledajte malo taj splet trnja!

2.

Rodio sam se 1910. u Parizu. Otac mi je bio meka srca i blage ćudi, mješavina gena: švicarski podanik, polufrancuz-poluaustrijanac, s primjesom Dunava u krvi. Sad ću vam pokazati nekoliko divnih jarkoplavih razglednica.

Posjedovao je luksuzni hotel na Rivijeri. Njegov otac i oba djeda trgovali su vinom, draguljima i svilom (rasporedite ih sami). U svojoj tridesetoj godini oženio se jednom Engleskinjom, kćerkom alpinista Jeromea Dunna, unukom dvaju dorsetskih pastora, stručnjaka za zakučaste predmete: paleopedologiju i Eolove harfe (rasporedite ih sami). Okolnosti i uzrok smrti moje veoma fotogenične majke bili su prilično originalni (piknik, grom); meni su tada bile svega tri godine i, osim nekakva topla kutka u najmračnijoj prošlosti, nije mi ostalo ništa od nje u udolinama i udubinama sjećanja, iza kojih je — ako još možete podnijeti moj stil (pišem pod nadzorom) — zašlo sunce moga djetinjstva; svi vi zacijelo poznajete one mirišljave ostatke dana, koji se zadržavaju s rojem mušica nad nekom živicom u cvatu i na koje iznenada nabasate u šetnji i prođete kroz njih, podno brda, u ljetni suton — sparina i zlaćane mušice.

Majčina starija sestra Sybil, koja se bila udala za bratića mog oca — koji ju je, uostalom, uskoro ostavio — živjela je s nama kao besplatna guvernanta i domaćica. Poslije sam čuo da je bila zaljubljena u mog oca i da je on jednom, jednog kišnog dana, lakoumno iskoristio njene osjećaje, a onda, čim se izvedrilo, zaboravio na sve to. Ja sam joj bio neobično privržen, uza svu krutost — kobnu krutost — nekih njenih pravila. Možda je ona htjela napraviti od mene boljeg udovca od mog oca. Tetka Sybil imala je modre oči s ružičastim rubovima i lice voštane boje. Pisala je pjesme. Bila je pjesnički praznovjerna. Govorila je da zna kad će umrijeti — upravo kad ja navršim šesnaest godina — i tako je i bilo. Njen muž, spretan trgovački putnik neke kozmetičke tvrtke, provodio je veći dio vremena u Americi gdje je na kraju osnovao vlastito poduzeće i stekao nešto imetka.

Ja sam rastao kao sretno i zdravo dijete u sjajnom svijetu ilustriranih knjiga, čistog pijeska, narančinih stabala, dobroćudnih pasa, morskih daljina i nasmiješenih lica. Oko mene se velebni Hotel Mirana vrtio kao zaseban svemir, obijeljen kozmos usred drugog, plavog, golemog, svjeducavog kozmosa. Svi su me, od sudopera s pregačom pa do kralja u ljetnom odijelu, voljeli i mazili. Vremešne Amerikanke saginjale su se, odupirući se o štap, nada mnom kao kosi toranj u Piši. Propale ruske kneginje nisu mogle platiti mom ocu, ali su meni kupovale skupe slatkiše. A on, mon cherpapa¹, vodio me je na veslanje i vožnju biciklom, učio me plivati, roniti, skijati na vodi, čitao mi Don Quijotea i LesMiserableš¹, a ja sam ga obožavao i poštovao i radovao se kad bih slučajno čuo kako sluge razgovaraju o njegovim različitim ljubavnicama — ljubaznim ljepoticama koje su se veoma mnogo bavile mnome, gugutale mi i prolijevale dragocjene suze nad mojim posve veselim sirotovanjem.

Išao sam u englesku školu koja je bila nekoliko kilometara daleko od kuće; ondje sam igrao rackets i Fives (udarao loptu o zid reketom ili dlanom), dobivao odlične ocjene i divno se slagao i s drugovima i s nastavnicima. Iz razdoblja do svoje trinaeste godine (to jest do susreta s mojom malom Annabelom) sjećam se svega dvaju svojih izrazito spolnih doživljaja: svečanog, pristojnog i posve teoretskog razgovora o nekim neočekivanim pojavama u dječaštvu, razgovora koji sam vodio u školskom ružičnjaku s nekim američkim dječakom, sinom poznate filmske glumice koju je on malokad viđao u trodimenzionalnom svijetu; i prilično zanimljive reakcije svog organizma na biserastomutne fotografije, s beskrajno nježno osjenčanim udubinama puti, u Pichonovu raskošnom albumu La Beaute Humaine¹, koji sam jednom krišom izvukao ispod brda mramorastih svezaka Graphica u hotelskoj knjižnici. Poslije mi je otac protumačio, onako dobrohotno kako je umio, sve o tome što je smatrao da bi mi moglo biti potrebno; to je bilo u jesen 1923. godine, prije nego me je poslao u gimnaziju u Lyon (gdje sam imao provesti tri godine); ali, jao, baš toga ljeta mog oca nije bilo — putovao je po Italiji sme de R. i njenom kćerkom — tako da se nisam imao kome izjadati niti se s kim posavjetovati.

Annabel je bila, kao i autor, miješanog podrijetla — u njenu slučaju, engleskog i nizozemskog. Sad se mnogo slabije sjećam crta njena lica nego što sam se sjećao prije nego što sam upoznao Lolitu. Dvije su vrste vizualnog pamćenja: jedno, kad se u laboratoriju mozga vješto obnovi lik a da se ne zažmiri (i tada vidim Annabelu u glavnim crtama, recimo, “put boje meda”, “velika sjajna usta”); i drugo, kad sklopiš oči i učas izazoveš na tamnoj, unutrašnjoj strani vjeda objektivnu, optičku, potpuno vjernu sliku voljenih crta, mali duh u prirodnim bojama (tako vidim Lolitu).

Dopustite mi stoga da se u opisivanju Annabele ograničim na šturu napomenu da je bila bajna djevojčica, nekoliko mjeseci mlada od mene. Njeni roditelji bili su stari prijatelji moje tetke i isto tako čudoredni kao i ona. Bili su unajmili vilu nedaleko od Mirane. Kako sam samo mrzio ćelavog, preplanulog gospodina Leigha i debelu, napudranu gospodu Leigh (rođenu Vanessa van Ness)! Isprva smo Annabel i ja razgovarali o nevažnim stvarima. Ona je neprestance grabila šakom sitan pijesak na plaži i prosipala ga kroz prste. Umovi su nam bili podešeni s umovima pametnih evropskih žutokljunaca iz našeg doba i naše okoline, i sumnjam da bi se mogla otkriti kakva individualna nadarenost u našem zanimanju za broj naseljenih svjetova, teniska natjecanja, beskonačnost, solipsizam i slične predmete. Nježnost i krhkost mladunčadi budile su u nama iste snažne i bolne osjećaje. Ona je željela biti bolničarka u nekoj gladnoj zemlji, a ja sam htio biti glasovit špijun.

Najednom smo se zaljubili jedno u drugo — ludo, nespretno, bestidno, bolno, rekao bih i beznadno, jer se naša pomamna težnja da se uzajamno posjedujemo mogla zadovoljiti jedino tako da svako od nas upije i usvoji i najmanju česticu tijela i duše onoga drugoga, a nismo mogli naći mjesta ni da se obljubimo, ono što djeca iz gradskih jazbina pronalaze bez po muke. Nakon jednog neuspjelog sastanka noću kod nje u vrtu (o tom potom), jedino što nam je od prisnosti bilo dopušteno bijaše da ležimo na onom dijelu plaže gdje je bilo najviše svijeta, gdje nas odrasli nisu mogli čuti, ali su nas mogli vidjeti. Tu smo se, na mekom pijesku, na nekoliko koraka od

starijih, valjuškali po cijelo prijepodne, obamrli i izbezumljeni od ljubavne muke, i iskorištavali svaku božju rupu u tkivu vremena i prostora da bismo se dotakli; njena ruka provlačila se kroz pijesak prema meni, sve mi se više primicala sa svojim uskim opaljenim prstima, a zatim bi se njeno sedefasto koljeno otiskivalo na taj isti dugi, oprezni put; katkad bi nam kakav slučajni bedem koji su podigla djeca mlađa od nas poslužio kao zaklon da se na brzinu poljubimo slanim usnama; ti su nam nepotpuni dodiri toliko nadraživali zdrava i neiskusna tijela da nas nije mogla smiriti ni prohladna modra voda, u kojoj smo i dalje težili za svojim ciljem.

Medu blagom koje sam pogubio na svojim kasnijim skitnjama, bila je i mala fotografija koju je snimila moja tetka, a na kojoj je bila skupina ljudi što sjede za stolicem u kavani na pločniku: Annabel, njeni roditelji i veoma dostojanstveni doktor Cooper, hrom starac koji se tog ljeta udvarao mojoj tetki Sybili. Annabel nije bogzna kako ispala, jer se baš bila sagnula nad svoj cbocolatglace4, i mogla se poznati samo po mršavim golim ramenima i po razdjeljku kose (koliko se sjećam tog snimka) sred mrlje od sunca u kojoj se polako i nepovratno izgubila njena ljepota; ja sam pak sjedio sa strane, podalje od ostalih, i ispao nekako dramatski reljefno — mrzovoljan dječak gustih obrva, u tamnoj sportskoj košulji i bijelim, lijepo skrojanim hlačicama, koji gleda u stranu prebacivši nogu preko noge. Ta je fotografija snimljena posljednjeg dana našeg kobnog ljeta, svega nekoliko minuta prije našeg drugog i posljednjeg pokušaja da nadmudrimo sudbinu. Pod nekim posve prozirnim izgovorom (pred nama nije više bilo druge prilike, a ionako nije više ništa bilo važno) otišli smo iz kavane na plažu, gdje smo napokon našli jedno pusto mjesto i tu smo se u ljubičastoj sjeni ružičastih stijena, koje su tvorile nešto nalik na pećinu, uskoro počeli požudno milovati, a jedini su nam svjedok bile nečije zaboravljene tamne naočale. Ja sam klečao i samo što nisam obljubio svoju draganu kad najednom iziđoše iz vode dva bradata kupača — morski djed i njegov brat — i uzeše nas nepristojno bodriti, a nakon četiri mjeseca ona je umrla od tifusa na otoku Krfu.

Neprestance prebirem te jadne uspomene i jednako se pitam nije li se tu, u bljesku toga dalekog ljeta, prvi put javila pukotina u mom životu? Ili je možda moja žarka žudnja za tim djetetom bila tek prvi znak urođene izopačenosti? Kad pokušavam raščlaniti svoje negdašnje želje, namjere i postupke, prepuštam se nekom naknadnom maštanju koje hrani analitičku sposobnost neograničenim mogućnostima, tako da se svaka staza koja mi izlazi pred oči grana bez kraja i konca u perspektivi sjećanja što me izluđuje svojom složenošću. Ipak sam uvjeren da je na neki čudesni i kobni način Lolita počela od Annabele.

Isto tako znam da je Annabelina smrt učvrstila frustriranost toga stravičnog ljeta i postala zapreka svakoj drugoj ljubavi u toku hladnih godina moje mladosti. U našoj ljubavi bijahu duhovno i tjelesno stopljeni tako savršeno da to ne bi mogli ni pojmiti današnji priprosti, sirovi šiparci svojim uniformiranim mozgovima. Još dugo nakon njene smrti osjećao sam kako njene misli teku s mojima. Mnogo prije nego što smo se upoznali, sanjali smo iste snove. Usporedili smo svoje bilješke. Pronašli smo crte čudne srodnosti. U lipnju iste godine (1919.) doletio je i k njoj i k meni, u dvjema razdalekim zemljama, nečiji kanarinac. O, Lolito, da si me bar ti tako voljela!

Ostavio sam za kraj kazivanja o Annabeli opis našeg prvog neuspjelog sastanka. Jednom kasno navečer ona je uspjela izigrati opaku budnost svojih roditelja. Smjestili smo se u guštiku nervoznih mimoza tankih listova iza vile, na ostacima niska kamena zida. U mraku, kroz nježne stabljike, nazirale su se arabeske osvjetljenih prozora vile, koje bih danas, ovlaš retuširane raznobojnim tuševima čuvstvenog sjećanja, usporedio s igraćim kartama (djelomice i zato što je neprijatelj ondje igrao bridž). Ona je podrhtavala i trzala se dok sam je ljubio u kut poluotvorenih usana i u vrelo uho. Roj blijedih zvijezda sjao je iznad nas kroz obrise dugih listova — taj treperavi bezdan činio se isto toliko gol koliko i ona pod svojom tankom haljinicom. Njeno se lice neobično jasno razabiralo na pozadini neba, baš kao da je samo zračilo nekakvo slabašno svjetlo. Njene noge, njene divne živahne noge nisu bile odviše stisnute, a kad sam napipao ono što sam tražio, na njenu se djetinjem licu pojavio

nekakav zanesen i vilinski izraz, napola od boli, napola od užitka. Sjedila je malo više mene i, u svom usamljenom zanosu, pružala mi usne sagibajući glavu dremovnim, tromim pokretom, a golim koljenima mi hvatala, stezala šaku i ponovo je otpuštala. Uzdrhtala usta krivila su joj se od gorčine nekog tajanstvenog napitka i primicala se mom licu predišući ovlaš. Nastojala je ublažiti ljubavne muke tarući grubo svoje suhe usne o moje, pa bi se najednom odmaknula zabacujući naglo kosu, a onda bi se opet privila uza me i dala mi da se napajam na njenim otvorenim ustima, dok sam joj ja, velikodušno spreman da joj podarim sve — svoje srce, grlo, utrobu — davao da drži u svojoj nespreatnoj šaci žezlo moje strasti.

Sjećam se mirisa nekakva pudera — koji je ona, čini mi se, krala sobarici svoje majke, nekoj Španjolki — slatkast, jeftin, mošusni miris, koji se stapao s njenim osobnim biskvitnim mirisom, i odjednom se čaša mojih osjećaja napunila do vrha, ali ju je nenadan sušanj ispod obližnjeg grma spriječio da se prelije. Sledila nam se krv u žilama dok smo osluškivali taj šum koji je zacijelo proizvela mačka što se naokolo šunjala. U isti je mah, jao, od kuće dopro glas gospode Leigh koja je zvala kćerku sve bjesomučnijim tonom, a doktor Cooper je teško došepesao s verande u vrt. Ali onaj cestar mimoza, zvjezdana maglica, drhtavica, vatra, medljika i moja muka ostadoše sa mnom, a djevojčica s preplanulim nogama i plamenim jezikom neprestano me od tada progonila — dok se nisam napokon, nakon dvadeset i četiri godine, oslobodio njenih čari uskrsnuvši je u drugoj.

Čini mi se da dani moje mladosti, kad se osvrnem na njih, lete od mene u kovitlacu blijedih podjednakih papirića nalik na jutarnju mećavu od upotrijebljenih komadića papira, koje putnik američkog ekspresa može vidjeti kroz stražnji prozor posljednjeg vagona za kojim se viju. U svojim higijenskim odnosima sa ženama bio sam praktičan, podrugljiv i brz. Dok sam studirao u Londonu i Parizu, zadovoljavao sam se plaćenim damama. Bio sam marljiv i uporan student, iako ne osobito plodan. U početku sam kanio biti psihijatar, kao i mnogi zlosretnici; ali sam ja bio poseban zlosretnik; obuzeo me bio nekakav čudnovat zamor (trebam poći liječniku — tako sam

nekako potišten), pa sam uzeo proučavati englesku književnost kojoj se utječu mnogi propali pjesnici pretvarajući se u profesore s lulom u zubima i u kaputu od tvida. Pariz tridesetih godina bio mi je po volji. Raspravljao sam s američkim književnicima o sovjetskim filmovima. Sjedio sam s uranistima u kavani Deux Magots. Objavljivao sam zamršene eseje u opskurnim časopisima. Pisao sam parodije — na Eliota, na primjer:

Možda će se Fraulein von Kulp Okrenuti, s rukom na vratima... Al Neću poći za njom ni za Freskom. Ni za galebom...

Jedan moj rad pod naslovom “Proustovska tema u Keatsovu pismu Benjaminu Bailevju” izmamio je osmijeh petorici-šestorici učenih ljudi koji su ga pročitali. Prihvatio sam se da pišem Kratki pregled engleske poezije za nekog poznatog nakladnika, a zatim sam počeo sastavljati onaj priručnik francuske književnosti (s usporednim primjerima iz engleske književnosti) za američke i britanske čitaoce, koji će me zaokupljati tijekom četrdesetih godina, a kojega je posljednji svezak bio takoreći pripremljen za tisak kad su me uhitili.

Našao sam namještenje — predavao sam engleski jezik skupini odraslih Parižana iz Šesnaestog okruga. Zatim sam dvije zime bio profesor na muškoj gimnaziji. Ponekad sam se koristio poznanstvima među psihijatrima i socijalnim radnicima da s njima obilazim različne ustanove, kao na primjer sirotišta i škole za malodobne prijestupnice, gdje sam mogao promatrati blijede djevojčice slijepljenih trepavica potpuno nekažnjeno, kao u snovima.

A sad bih htio iznijeti ovu misao. Ima djevojčica u dobi između devete i četrnaeste godine koje nekim očaranim putnicima, što su dvaput i višeput stariji od njih, pokazuju svoju pravu narav koja nije ljudska nego nimfinska (to jest demonska); predlažem da se takva mala izabrana stvorenja zovu “nimfice”.

Čitalac je zacijelo zapazio da zamjenjujem vremenske oznake prostornim. Štoviše, htio bih da čitalac vidi te granice, devet i četrnaest, kao vidljive obrise — ljeskave žalove i ružičaste hridi — začaranog otoka koji nastavaju te moje nimfice i koji je okružen

širokim zamagljenim morem. Jesu li sve djevojčice u tom uzrastu nimfice? Dakako da nisu. Inače bismo mi, posvećeni, mi, usamljeni moreplovci, mi, nimfolepti, odavno šenuli pameću. Ali ni ljepota nije kriterij, a ni vulgarnost (ili bar ono što se smatra vulgarnošću u ovoj ili onoj okolini) ne isključuje sasvim one tajanstvene značajke — onu čudesnu ljupkost, onu neulovljivu, promjenljivu, potresnu, varljivu draž—kojima se nimficarazlikuje od svojih vršnjakinja, koje kudikamo više zavise od prostornog svijeta istodobnih pojava nego od onog neopipljivog otoka ukletog vremena na kojemu se Lolita igra sa sebi sličnima. Unutar tih starosnih granica ima mnogo manje pravih nimfica nego ružnih, ili naprosto “dragih”, ili čak “slatkih”, ali posve običnih, debeljuškastih, nezgrapnih djevojčica hladne puti, ljudskih po svojoj naravi, s okruglim trbuščićima, s pletenicama, djevojčica koje će se možda poslije pretvoriti u takozvane lijepe žene (pogledajte samo neke od onih jezivih buhtla u crnim čarapama i bijelom šeširu koje su se prometnule u divotne filmske zvijezde).

Zamolite li nekog normalnog čovjeka da vam pokaže najzgodniju učenicu ili skautkinju na nekoj skupnoj fotografiji, on neće uvijek izabrati nimficu. Treba biti umjetnik i luđak, igračka beskrajnih jada, s mjehurom vrela otrova u preponama i s prebludnim plamenom što vječito gori u osjetljivoj hrptenjači (o, kako se katkad moramo skrivati i čuvati!), da bi se odmah poznalo, po neiskazivim znacima — po pomalo mačjem obrisu jagodičnih kosti, po tankim i svilastim zglavcima i još po nekim drugim obilježjima koje mi očaj, stid i suze od nježnosti brane da dalje nabrajam — malog smrtonosnog zloduha sred obične djece; ona, nimfica, stoji među njima neprepoznata i nesvjesna i sama svoje silne moći.

Nadalje, budući da je vrijeme u tom nečistom poslu najvažnije, znanstvenik mora uzeti u obzir da je prijeko potrebna razlika od nekoliko godina (ja bih rekao najmanje deset, ali obično trideset-četrdeset, pa i do devedeset, u nekim rijetkim poznatim slučajevima) između djevojčice i muškarca da bi muškarac podlegao nimfičinim čarima. Tu je riječ o prilagođivanju očne leće, o stanovitoj udaljenosti koju duhovno oko svladava osjećajući ugodno uzbuđenje, i o stanovitoj suprotnosti koju razum poima grčeći se od poročne slasti.

“Kad ja bijah dijete, i ona bješe dijete” (opet prežvakavam Edgara), moja Annabel nije za me bila nimfica; ja sam bio njen vršnjak pa sam, prema tome, bio i sam mali faun na onom istom začaranom vremenskom otoku; ali danas, pošto je odonda minulo dvadeset i devet godina, čini mi se da prepoznajem u njoj onog pravog kobnog vražićka. Mi smo se voljeli preuranjenom ljubavlju koja se odlikuje pomamom što veoma često upropaštava živote odraslih ljudi. Ja sam bio snažan dječak i preživio sam; ali je u rani ostao otrov, i eto, već sam pomalo sazrijevao u krilu naše civilizacije koja dopušta muškarcu da se udvara šesnaestogodišnjoj djevojci, ali ne i dvanaestogodišnjoj djevojčici.

I zato nije nikakvo čudo što sam u Evropi, kad sam odrastao, vodio čudovišan dvostruk život. Održavao sam takozvane normalne odnose sa zemaljskim ženama kojima su dojke nalik na bundeve ili kruške, a u sebi sam sagorijevao u paklenjaku peći određene pohote što ju je u meni budila svaka nimfica koja bi prošla pored mene, a kojoj se ja, kao kukavica koja poštuje zakone, nisam usudio pristupiti. Glomazne ljudske ženke koje sam smio milovati služile su mi samo kao palijativ. Sklon sam vjerovati da su osjećaji koje sam crpao iz prirodnog bludničenja bili manje-više isti kao osjećaji koji obuzimaju normalne velike muškarce kad opće s normalnim velikim ženama u onom uobičajenom ritmu od kojeg se potresa svijet; ali je nevolja u tome što se toj gospodi nije dogodilo, kao što se dogodilo meni, da okuse neusporedivo veće blaženstvo. I najmutniji od mojih snova koji su izazvali poluciju bio je tisuću puta življi od preljuba koji bi mogao zamisliti najmuževniji genijalni pisac ili najdarovitiji impotentan čovjek. Moj je svijet bio podvojen. Nisam ćutio jedan spol nego dva, od kojih nijedan nije bio moj, za anatomu su oba bila ženska, a za mene, koji sam ih gledao kroz posebnu prizmu osjećaja, “bili su toliko različiti među sobom kao mast i čast”. Sve ovo ja sad tumačim razumom, ali kad mi je bilo dvadeset ili dvadeset i pet godina, nisam ovako dobro shvaćao svoje muke. Tijelo je dobro znalo za čim žudi, ali je razum odbijao svaku njegovu molbu. Čas su me obuzimali strah i stid, a čas nerazuman optimizam. Sputavale su me društvene zabrane. Psihoanalitičari su me mamili pseudooslobodenjem od pseudolibida. To što su mi jedini predmeti

ljubavne ustreptalosti bile Annabeline sestre, njene družbenice i pratilje, činilo mi se predznakom ludila. Katkad sam govorio sam sebi da sve ovisi o tome kako čovjek na to gleda, i da u biti nema nikakva zla u tome što me prekomjerno uzbuđuju malodobne djevojčice. Napominjem čitaocu da se u Engleskoj, otkako je godine 1933. prihvaćen “Zakon o djeci i mladim osobama”, termin girl-child (to jest djevojčica) upotrebljava za “osobu ženskog spola kojoj je više od osam, a manje od četrnaest godina” (a osobu između četrnaest i sedamnaest godina zakon označava kao “mladu osobu”). S druge strane, u Americi, a napose u državi Massachusetts, izraz way-ward child (raspušteno dijete) odnosi se tehnički na djevojčicu između sedam i sedamnaest godina, koja “opći s poročnim i nemoralnim osobama”. Hugh Broughton, polemičar iz doba Jamesa I., dokazao je da je Rahab bila bludnica u svojoj desetoj godini. Sve je to neobično zanimljivo, i rekao bih da vi već vidite kako mi pjena izbija na usta — ali ne, ne izbija, naprosto ubacujem šarene pločice sretnih misli u određenu šalicu na stolu. Evo vam još nekoliko slika! Eto vam Vergilija koji je (citiram jednog starog engleskog pjesnika) “pjevao nimficu u jednom tonu”, iako je po svoj prilici više volio periton dječaka. Eto vam dviju od još nezrelih kćeri kralja Amenhotepa i kraljice Nefretete, koji su imali šest takvih nilskih, obrijanih glava, golih (bez ičega na sebi osim silnih perla), mekih smeđih trbušćici kao u štenadi, duguljastih ebanovih očiju, mirno ispruženih na jastucima i posve čitavih nakon tri tisuće godina. Eto vam desetogodišnjih nevjestica koje su silili da sjednu na fascinij, muški ud od bjelokosti u hramovima našeg klasičnog obrazovanja. Brak i suložništvo s djecom nije ni dandanas rijetkost u nekim krajevima Indije. Tako se osamdesetogodišnji Lepčanci pare s osmogodišnjim djevojčicama, pa nikom ništa. I, najposlije, Dante se ludo zaljubio u svoju Beatrice kad je njoj bilo svega devet godina, kad je bila vedra, naličena, ljupka djevojčica, u grimiznoj haljinici, posutoj dragim kamenjem, i to se dogodilo 1274. godine u Firenci, na privatnoj gozbi, u veselom mjesecu svibnju. A kad se Petrarca ludo zaljubio u svoju Lauru, ona je bila dvanaestogodišnja plavokosa nimfica koja je trčala po vjetru, po prašini i peluđu, i sama cvijet što leti, sred divne ravnice koja se vidi s brda u Vaucluseu.

Ali, hajde da budemo fini i kulturni! Humbert Humbert se svojski trudio da bude dobar. Bogme se trudio. Bio je neobično obziran prema običnoj djeci, prema njihovoj čednosti i osjedjivosti, i ni za što na svijetu ne bi dirnuo u nevinost djeteta kad bi postojala i najmanja mogućnost sablazni. Ali, kako bi tom siromahu zalupalo srce kad bi usred skupine nevine djece opazio dječjeg zloduha, “enfant charmantefourbe”—*sanjarske oči, sjajne usne, i devet godina robije ako joj samo pokažeš da je gledaš. Tako je tekao život. Humbert je bio potpuno sposoban da ima snošaj s Evom, ali je čeznuo za Lilit. Pupanje djevojačkih grudi nastupa rano (u dobi od 0,7godina) kao posljedica tjelesnih promjena koje prate spolno sazrijevanje. A idući znak koji poznajemo jest pojava prvih pigmentiranih dlačica (u dobi od 11,2 godine). Moja je šalica do vrha puna pločica.*

Brodolom. Koraljni otok. Ostao sam sam s prozeblom kćerkicom putnika koji se utopio. Pa, dušice, mi se samo igramo! Kakve li sam prekrasne zgode izmišljao sjedeći na tvrdoj klupi u gradskom perivoju i hineći da sam zadubljen u knjigu koja mi je drhtala u ruci! Oko mirnog erudita slobodno su se igrale nimfice, kao da je on kakav poznati kip u perivoju ili dio hladovine prošarane suncem pod starim drvetom. Jednom je jedna savršena mala ljepotica u škotskoj suknjici stavila uz tresak svoju teško opremljenu nogu na klupu pored mene, da zarije u mene svoje gole ruke i pritegne remen na koturaljci — a ja sam se rastopio na suncu, s knjigom umjesto smokvina lista, dok su joj smeđi uvojci padali niz izgrebeno koljeno, a hladovina koju sam dijelio s njom damarala i topila se na listu njene noge koji je blistao tik do mog kameleonskog obraza. Drugi put se neka ridokosa učenica bila nadnijela nad mene u metrou, a narančasta malja pod njenim pazuhom bijaše otkriće koje mi je ostalo još mnogo tjedana u krvi. Mogao bih vam ispričati više takvih jednostranih minijaturnih romana. Neki su od njih bili bogato začinjani paklenskim okusom. Događalo se, na primjer, da opazim s balkona noću, kroz osvijedjen prozor preko puta, nimficu kako se svlači pred uslužnim zrcalom. Taje slika, tako izdvojena, tako udaljena, poprimala takav neodoljiv čar da sam brže-bolje posezao za svojom jedinom utjehom. Ali bi se vraški nenadano nježni nagi lik, kojem sam već bio prinio žrtvu, pretvorio u odvratni goli lakat

muškarca u donjem rublju, koji je čitao novine kraj otvorenog prozora u vrućoj, vlažnoj i beznadnoj ljetnoj noći.

Skakanje preko konopca. "Školica". Ona nezaboravna baba u crnini koja je sjedila pored mene na klupi, na mojoj klupi za mučenje i radovanje (nimfica je poda mnom tražila svoju staklenku) i koja me je upitala—bezobrazna vještica—boli li me trbuh. Ah, ostavite me u mom procvjetalom perivoju, u mom vrtu obraslom mahovinom! Neka se one vječno igraju oko mene, neka nikad ne odrastu!

Uzged budi rečeno, često sam se pitao što je bilo poslije s njima, s tim nimficama. Nije li možda u ovom našem gvozdenom svijetu isprepletenih uzroka i posljedica grč koji su mi one bile izmamile utjecao na njihovu budućnost? Bila je, eto, moja a da nikad to neće ni znati. U redu. Ali, neće li se to poslije odraziti na njoj, nisam li ja na neki način djelovao na njenu daljnju sudbinu time što sam uvukao njen lik u svoj potajni blud? Ah, to je bilo i bit će predmet velikih i užasnih sumnji!

Ipak sam vidio u što se pretvaraju kad odrastu, te čarobne nimfice što izluđuju čovjeka. Sjećam se kako sam jednom predvečer, u proljeće, šetao jednom prometnom ulicom u središtu Pariza. Pored mene je prošla brzim, sitnim korakom tanka niska djevojka na visokim petama; oboje smo se osvrnuli u isti mah; ona je stala i ja sam joj prišao. Glava joj je jedva dopirala do dlaka na mojim prsima; lice joj bijaše okruglo, s jamicama, kao u mnogih mladih Francuskinja. Svidjele su mi se njene duge trepavice i biserastosivi talleur⁶ koji joj je obavijao mladenačko tijelo, što je još bilo sačuvalo (a to je baš bio nimfičin odjek, žmarak naslade, poskok u preponama) nešto djetinje, izmiješano s profesionalnim fretillemenf njene male okretne stražnjice. Pitao sam je za cijenu, a ona mi je odmah odgovorila muzikalnim, srebrnim i odmjerenim glasom (ptica — prava ptica!): — CenČ. — Pokušao sam se cjenkati, ali je ona pročitala divlju pritajenu žudnju u mojim očima koje su s visine gledale na njeno okruglo čelo i zametak šešira (vrpca i kitica). — Tantpis⁹ — izustila je, namignula mi i tobože pošla dalje. Pomislih da sam je možda prije svega tri godine vidio kako se vraća iz škole! Ta je slika odnijela prevagu. Odvela me je uz obične strme stepenice i, kao i obično, pozvonila da očisti put gospodinu koji zacijelo ne želi sresti nekog drugog gospodina — sumorni put do kukavne sobe u kojoj nema ničega drugog doli postelje i bidea. Kao i obično, najprije je zatražila svoj petit cadeau¹⁰, a ja sam je, kao i obično, zapitao kako se zove (Monique) i koliko joj je godina (osamnaest). Dobro sam poznavao banalne navike prostitutki — od svih ćeš njih čuti to dvchuit¹¹ — jasan cvrkut s primjesom čeznutljive obmane, koji proizvode, jadnice, i po deset puta na dan. Ali je u ovoj prilici bilo

jasno da je Monique prije dodala nego oduzela sebi godinu-dvije. To sam zaključio iz mnogih pojedinosti njena jedrog, kao isklesanog i neobično nerazvijenog tijela. Pošto se strašno brzo svukla, stajala je časak kraj prozora, napola zaodjevena potamnjelim muselinskim zastorom, i slušala dječji radosno (što bi u knjizi bilo neoprostivo) vergl koji je svirao u dvorištu što bijaše već preplavljeno sumrakom. Kad sam joj pregledao ruke i upozorio je na prljave nokte, prostodušno se namrštila i kazala: — Oui, ce n'est pas bien¹² — i pošla do umivaonika, ali sam joj rekao da to nije važno, ni najmanje važno. Bila je upravo čarobna sa svojom kratkom tamnom kosom, svijedosivim očima i blijedom puti. Nije bila šira u kukovima od kakva dječaka kad čuči. Štoviše, mogu mirne duše ustvrditi (i baš se zato ovako zahvalno zadržavam s malom Monique u muselinski sivoj komorici sjećanja) da mi je od onih osamdeset-devedeset drolja s kojima sam imao posla, ona jedina pružila pravi bolni užitak. — // etait malin, celui qui invente le truc-lali—pripomenula je ljubazno i obukla se isto onako brzo, u velikom stilu, kako se bila i svukla.

Zamolio sam je za još jedan, dulji sastanak te iste večeri, i obećala mi je da će me čekati u kavani na uglu, i nadodala da za cijelog svog kratkog života nije nikad nikoga prevarila. Vratili smo se u tu istu sobu. Nisam se mogao suzdržati da joj ne kažem kako je zgodna, na što je ona skromno odgovorila: — Tu es bien gentil de dire ça—a onda, kad je opazila ono što sam i sam opazio u zrcalu u kojem se ogledao naš tijesni eden, to jest užasnu grimasu nježnosti od koje su mi se iskrivila usta, brižljiva Monique (ona je nesumnjivo u svoje vrijeme bila nimfica) upita me ne bi li obrisala, avant qu'on se couche 5, sloj crvenila s usana ako je želim poljubiti. Dakako da sam želio. S njom sam dao sebi više maha nego s bilo kojom drugom mladom heterom, i posljednji dojam koji je Monique sa svojim dugim trepavicama ostavila te večeri na mene obojen je nečim veselim, čega uopće nema u drugim uspomenama iz mog gorkog, kukavnog i sumornog spolnog života. Bila je neobično zadovoljna kad sam joj dao pedeset franaka više nego što smo se bili dogovorili. Tada je izišla sitnim koracima na noćnu travanjsku kišicu, a Humbert Humbert se teško gegao za njenim uskim leđima. Zastavši pred jednim izlogom, rekla je ushićeno: — Je vais macheter des bossi

Ne daj Bože da ikad zaboravim kako su djetinje usne te mlade Parižanke pucnule pri riječi “bas”, koju je izgovorila tako sočno da a umalo što se nije pretvorilo u kratko prpošno “o”.

Ponovo smo se sastali sutradan, u dva sata i četvrt, u mom stanu, ali ovaj put nije bilo tako lijepo. Kao da je preko noći bila porasla, prešla u viši razred, a uz to je još bila strašno prehladna. Pošto sam od nje dobio hunjavicu, odgodio sam četvrti sastanak — a nisam imao ništa protiv ni da prekinem rast osjećaja koji su prijekali da me opterete tlapnjama što razdiru dušu, i da se izduše u tupom razočaranju. Neka radije ostane ona glatka vitka Monique, kakva je bila u one dvije-tri minute kad je kroz poduzetnu mladu prostitutku prosijavala razuzdana nimfica!

Moje kratkotrajno poznanstvo s njom navelo me je na misli koje zacijelo neće iznenaditi čitaoca koji se razumije u te stvari. Pročitavši oglas u nekom pornografskom listu, našao sam se jednog poduzetnog dana u uredu izvjesne Mile Edith koja mi je najprije ponudila da odaberem sebi životnu družicu između prilično pristojnih fotografija u prilično prijavi albumu {“Regardez-moi cette belle brund” — a već u vjenčanoj haljini). A kad sam odgurnuo album i nekako nespreno, na jedvite jade, iskazao svoju zločinačku želju, ona me pogledala kao da će me otjerati. Ipak, pošto me upitala koliko sam spreman platiti, udostojila se da mi obeća da će me upoznati s osobom koja bi “mogla urediti tu stvar”. Sutradan me neka astmatična, strašno namazana i brbljava žena, koja je zaudarala po češnjaku i zanosila na provansalsku gotovo kao u kakvoj farsu, s crnim brčićima iznad ljubičaste usne, odvela u, očito, vlastito prebivalište i tu, cmoknuvši skupljene vrškove svojih debelih prstiju da bi me upozorila na kvalitetu svoje djevičanske i dragocjene robe, teatralno odgrnula zastor i otkrila dio prostorije koji je, po svemu sudeći, služio kao spavaonica velikoj i neizbirljivoj obitelji; ali na sceni nije bilo nikoga osim jedne čudovišno ugojene, crnomanjaste, odbojne i ružne djevojke, kojoj je bilo najmanje petnaest godina, s crvenim vrpcama u teškim crnim pletenicama, koja je sjedila na stolici i tobože se igrala ćelavom lutkom. Kad sam zavrtio glavom i pokušao se izvući iz klopke, svodnica je, govoreći nešto

brzorečicom, počela svlačiti prljavosivu vunenu potkošulju s poprsja gorostasne djevojke, a onda je, kad se uvjerila da sam nakanio otići, zatražila

“son argent”¹⁸. Otvoriše se vrata u dnu sobe i dva muškarca dođoše iz kuhinje, gdje su večerali, i umiješaše se u našu raspru. Bili su nekako čudno razvijeni, golih vratova i tamnopusi; jedan je od njih nosio tamne naočale. Negdje za njima skrivahu se neki dječak i zamazan, krivonog mališan. Nekom drskom logikom kao u košmaru, razjarena svodilja pokazala je na čovjeka s naočalama i kazala daje on prije služio u policiji — pa će, tobože, biti bolje da razdriješim kesu. Pristupio sam Mariji (to joj je bilo umjetničko ime), koja je dođe bila sasvim mirno prebacila svoje teške butine sa stolice u spavaonici na stolicu bez naslona za kuhinjskim stolom i tu nastavila kusati juhu, a mališan je digao s poda svoju lutku. Obuzet sažaljenjem koje je pridalo mojoj idiotskoj gesti nekakvu dramatičnost, tutnuo sam pare u njenu ravnodušnu ruku. Ona je predala moj dar bivšem policajcu i tada sam tek smio otići.

Ne znam je li svodiljin album bio nova karika u vjenčiću od tratinčica, ali, bilo kako mu drago, uskoro nakon toga naumio sam se oženiti. Mislio sam da bi mi sređen život, domaća kuhinja, svi uvjeti bračnog života, profilaktična jednoličnost djelatnosti u postelji i, tko zna, budući procvat nekih moralnih vrijednosti, nekih duhovnih nadomjestaka, mogli pomoći, ako ne da se oslobodim grešnih i opasnih želja, a ono bar da nekako mirno izlazim s njima na kraj. Izvjestan imutak koji sam naslijedio nakon očeve smrti (ništa osobito — “Miranu” je već bio davno prodao), te moja lijepa, iako donekle gruba vanjština, omogućili su mi da mirno i samopouzđano počnem tražiti ženu. Pošto sam dobro pogledao oko sebe, odabrao sam kćerku jednog poljskog liječnika. Taj me je dobričina liječio od ubrzanog lupanja srca i napadaja nesvjestice. Ponekad sam igrao s njim šah; njegova me kćerka gledala iza slikarskog stalka i umetala moje oči i zglobove u kubističku besmislicu kakve su naobražene gospođice tada slikale umjesto jorgovana i ovčica. Dopustit ću sebi da ponovim mirno ali odlučno: ja sam bio i još sam, uza sve svoje nevolje, izuzetno lijep muškarac, suzdržljivih kretnji, meke tamne kose i pomalo mrzovoljna, ali zato još privlačnijeg držanja krupna tijela. Crte takvih muževnih ljudi često odražavaju nešto zlovoljno i uspaljeno što se odnosi na ono što moraju skrivati. Tako je bilo i sa mnom. Ja sam, jao, dobro znao da trebam samo pucnuti prstima pa da mi dođe u postelju svaka odrasla žena koju zaželim; čak sam se navikao da ne iskazujem ženama mnogo pažnje, baš zato što sam se bojavao da mi ne bi koja od njih pala u hladno krilo kao prezreo plod. Da sam bio ono što se naziva “prosječnim Francuzom” koji pati na nagizdane dame, lako bih bio našao među raspomamljenim ljepoticama što su zapljuskivale moju sumornu stijenu kudikamo čarobnije stvorenje od moje Valerije. Ali su mene u tom izboru vodili razlozi koji su se u biti svodili — što sam kasno pojmio — na bijedan kompromis. A sve to samo pokazuje kako je Humbert bio dozlaboga glup u ljubavnim poslovima.

Premda sam govorio sam sebi da meni treba samo oplemenjeni pot-au-feu¹⁹ i žive korice, ono što me je privlačilo kod Valerije bilo je njeno oponašanje djevojčice. Ona nije izigravala curicu zato što je

možda prokljuvila moju tajnu, nego zato što je to naprosto bio njen stil — a ja sam zagrizao. Zapravo je toj djevojčici bilo bezmalo trideset godina (nikad nisam mogao točno ustanoviti koliko je stara, jer joj je čak i putovnica lagala) i ona se već odavno bila rastala sa svojim djevičanstvom, u prilikama koje su se mijenjale prema raspoloženju njena sjećanja. Ja sam pak bio naivan kao što može biti naivan samo nastran čovjek.

Ona je bila nekako maljava i nestašna, oblačila se a lagamine, rado je pokazivala svoje glatke noge, umjela je istaknuti bjelinu nožnog svoda papučom od crnog baršuna, i pućila je usne, i pokazivala jamice u obrazima, i vrtjela se u tirolskoj suknjici, i zabacivala kratku plavu kosu najbanalnije što je mogla.

Nakon kratke ceremonije u vijećnici odveo sam je u svoj novi stan i malko iznenadio time što sam je, prije nego što sam je i taknuo, natjerao da obuče običnu dječju spavaćicu koju sam bio drpio iz jednog ormara u sirotištu. Prva bračna noć bila je prilično zabavna i, zahvaljujući mojim nastojanjima, moju je ludu pred jutro obuzela histerija. Ali je uskoro stvarnost pokazala svoje pravo lice. Obijeljeni uvojak pokazao je svoje crnkasto korijenje; malje su se pretvorile u strnjiku na obrijanim goljenicama; pokretljiva vlažna usta otkrila su, ma koliko da sam ih punio ljubavlju, bijednu sličnost s istim dijelom tijela na voljenom portretu njene pokojne žabolike majčice; i uskoro je Humbert Humbert, umjesto blijede šiparice s ulice, imao na vratu krupnu, debelu, kratkonogu, prsatu i potpuno šupljoglavu babu.

Tako je to potrajalo od 1935. do 1939. godine. Jedina je Vale-rijina vrlina bila blagost zbog koje je, ma koliko to bilo čudno, bilo ugodno u našem kukavnom stančiću — dvije sobice, zadimljen vidik kroz jedan prozor, zid od opeka ispred drugog, maj usna kuhi-njica, kada nalik na cipelu, u kojoj sam se osjećao kao Marat, samo što nije bilo bjelovrate djevojke da me zakolje. Proveo sam mnogo ugodnih večeri sa svojom ženom — ona je obično bila zadubljena u svoj Pariš Soir, a ja sam radio za klimavim stolom. Išli smo u kino, na biciklističke utrke i na boksačke susrete. Malokad sam posezao za njenom bljutavom puti, samo u časovima najveće nužde, najvećeg

očaja. Sitničar preko puta nas imao je kćerkicu čija me je sjena izluđivala; uostalom, s pomoću Valerije sam ipak pronalazio nekakve dopuštene oduške za svoju golemu nevolju. Što se tiče domaće kuhinje, prešutno smo se odrekli pot-au-feua i uglavnom se hranili u tijesnom restoranu u rue Bonaparte, gdje je bio jedan dugačak stol na kojem je zajednički stolnjak bio pun vinskih mrlja i gdje se najviše govorilo na stranim jezicima. A u susjednoj kući je trgovac umjetninama izložio u pretrpanom izlogu krasan, šaren — zelen, crven, zlatan i kao tinta plav — stari američki estamp, na kojemu bijaše prikazana lokomotiva s divovskim dimnjakom, velikim čudnovatim fenjerima i golemom ralicom, koja je vukla vagone sljezove boje u olujnu prerijsku noć, a silan crn dim prošaran iskrama miješao se s runastim oblacima.

U njima je nešto sijevnulo. U ljeto 1939. godine umro je moj tetak u Americi i ostavio mi godišnji prihod od nekoliko tisuća dolara pod uvjetom da se preselim u Sjedinjene Države i preuzmem poslove njegove tvrtke. Ta mi je perspektiva baš odgovarala. Slutio sam da je mom životu potreban potres. A bilo je tu još nešto — u plišu bračne udobnosti pojavile su se rupe od moljaca. U posljednje sam vrijeme bio primijetio da se moja debela Valerija nekako promijenila — obuzimao ju je čudan nemir, a katkad čak i nešto nalik na razdražljivost, što se nikako nije slagalo s određenom ulogom koju je trebala igrati. Kad sam joj rekao da ćemo uskoro otploviti u New York, sneveselila se i zamislila. Bilo je dosadnog okapanja oko njenih dokumenata. Ona je imala Nansenovu (ili bolje reći Nonsensovu) putnicu, a muževo švicarsko podaništvo nije joj, tko zna zašto, nimalo pomoglo da dobije vizu. Zaključio sam daje ona tako bezvoljna zato što smo morali stajati u repovima u prefekturi i zbog nekih drugih neugodnosti, iako sam joj strpljivo opisivao Ameriku, zemlju rumene djece i gorostasnog drveća, gdje će biti mnogo ljepše živjeti nego u dosadnom, sivom Parizu.

Jednog jutra, kad su joj papiri bili već gotovo u redu, izlazili smo iz neke ustanove kad opazih kako Valerija, koja se gegala uza me, snažno i šutke vrti svojom pudlovskom glavom. Isprva se nisam osvrtao na to, ali sam je zatim upitao zašto joj se zapravo čini da ima

nešto u njoj. Ona mi je odgovorila (prevodim nekakvu slavensku banalnost s njena francuskog prijevoda):

— U mom životu postoji još jedan muškarac.

Ne treba valjda ni reći da se mužu ne mogu baš svidjeti takve riječi. Priznajem da su me ošamutile. Ipak, da je istučem odmah tu na ulici, kao što bi uradio svaki čestit građanin, nisam mogao. Godine tajnih patnji naučile su me da se nadljudski svladavam. I zato sam brže-bolje sjeo s njom u taksu, koji se već neko vrijeme primamljivo vukao uz rubnjak, i tu, na tom razmjerno skrovitom mjestu, mirno je zamolio da mi objasni svoje nepromišljene riječi. Gušio sam se od sve jačeg bijesa — ne zato što su me obuzimali bilo kakvi nježni osjećaji prema toj smiješnoj figuri zvanoj Mme Humbert, nego zato što je na meni bilo da rješavam probleme zakonitih i nezakonitih veza, a sad se najednom tu našla Valerija, moja burleskna supruga, da drsko raspolaže i mojom udobnošću i mojom sudbinom. Zatražio sam da mi kaže kako joj se zove ljubavnik. Ponovio sam to svoje pitanje, ali je ona i dalje blebetala kao klaun, naklapala nešto tome kako je nesretna sa mnom i kako želi da se odmah razvede— zaurlao sam napokon i lupio je šakom po koljenu, ali se ona nije čak ni namrštila nego se samo zagledala u mene, baš kao da je odgovor toliko jasan da nije potrebno ništa objašnjavati. Zatim je brzo slegla ramenima i pokazala prstom u šo— ferovu zadriglu šiju. Šofer je zaustavio taksu pred nekom kavanicom predstavio mi se. Ne mogu se sjetiti njegova smiješnog prezimena, ali mi i sad, nakon toliko godina, njegova slika jasno izlazi pred oči

— zbijen Rus, bivši pukovnik Bijele armije, brkat i kratko podšišan.

(Tisuće se takvih kao on bavilo u Parizu tim blesavim poslom.) Sjeli smo za jedan stolić, bjelogardejac je naručio vina, a Valerija je stavila vlažan ubrus na koljeno i nastavila govoriti — ne toliko meni koliko u mene; sipala je riječi u tu dostojanstvenu posudu tako nezadrživo kako nisam ni sanjao da bi mogla, a uz to je neprestance zasipala svog spokojnog ljubavnika poljskim i ruskim rečenicama. Situacija je bila apsurdna, a postala je još apsurdnija kad je taksipukovnik prekinuo Valeriju osmjehujući se vlasnički, i počeo izlagati

svoje životne nazore i planove. Govoreći jezivo francuski, ocrtao je svijet ljubavi i rada u koji se spremio stupiti, ruku pod ruku, sa svojom ženicom. Ona se pak počela dotjerivati sjedeći između njega i mene; crvenila je napućene usne, popravljala prstima bluzu utrostručujući podbradak i tako dalje, a dotle je on govorio o njoj, ne samo kao da ona nije s nama, nego kao da je nekakva sirotica koju, radi njena dobra, predaju iz ruku jednog mudrog skrbnika u ruke drugog, još mudrijeg; i premda je nemoćni gnjev koji me obuzimao možda preuveličavao i iskrivljavao sve moje dojmove, mogao bih se zakleti da se pukovnik sasvim mirno savjetovao sa mnom o takvim stvarima kao što su njena dijeta, perioda, garderoba i knjige koje je već; pročitala i koje bi trebala pročitati.

— Ja bih rekao — govorio je on — da će se njoj svidjeti Jean-Christophe¹², što vi mislite? — Eh, bio je načitan taj gospodin Taksovič!

Prekratio sam to njegovo lupetanje time što sam predložio Valeriji da odmah pokupi svoje prnje, na što se plitkoumni pukovnik udvorno ponudio da ih sam odnese u svoja kola. Vrativši se na svoju dužnost, povezao je Humbertove kući. Valerija je cijelim putem pričala, a Humbert Grozni je raspravljao s Humbertom Dobrim koga će zapravo ubiti Humbert Humbert — nju, if njena dragana, il' oboje, ili nikoga? Sjećam se da sam jednom imao u rukama pištolj jednog svog kolege studenta, u ono doba (čini mi se da nisam govorio o tome, ali ništa zato) kad sam se bavio mišlju da se osladim njegovom malom sestrom (neobično prozračnom nimficom s velikom crnom vrpcom u kosi), pa da se ustrijelim. Sad sam se pak pitao vrijedi li Valječka (kako ju je zvao pukovnik) toliko daje ustrijelim, ugušim ili utopim. Ona je imala veoma osjedjive ruke i noge, pa sam odlučio daje samo izubijam čim ostanem s njom nasamo.

Ali nije bilo tako suđeno. Valječka, koja je dođe već bila prolila more suza što bijahu obojene dugom njene kozmetike, uzela je trpati stvari u jednu škrinju, dva kovčega i u kartonsku kutiju koja samo što nije pukla, pa nisam, naravno, mogao ostvariti svoju želju da obujem gojzerice i da je iz trka raspalim po trtici, dok god se prokleti

pukovnik motao u blizini. Ne mogu reći da se on vladao drsko ili nekako slično tome, naprotiv, pokazivao je (kao na pokrajnjoj pozornici kazališta u koje su me bili silom dovukli) diskretnu staromodnu uljudnost popraćajući svaki svoj pokret krivo izgovaranim isprikama (j'ai demannde pardonne, est-ce que j'ai puis²³), i veoma se taktično okrenuo na drugu stranu kad je Valječka skidala svoje ružičaste gaćice s užeta nad kadom; ali se činilo da je taj gad svuda u isti mah, prilagođavajući svoju priliku anatomiji stana, čitajući moje novine u mom naslonjaču, razvezujući čvorove na užetu, motajući sebi cigaretu, brojeći kavene žličice, odlazeći u kupaonicu, pomažući svojoj djevojčuri da zamota električni aparat za sušenje kose (dar njena oca) i iznoseći joj prdjagu na ulicu. Ja sam sjedio prekrštenih ruku, jednim bedrom na prozorskoj dasci, umirući od dosade i mržnje. Napokon su oboje izišli iz uzdrmanog stana — treperenje vrata koja sam zalupio za njima dugo je još odjekivalo u svakom mom živcu, što je bio slab nadomjestak onog zasluženog udarca granom šake po jagodici, koji bi Valječka dobila na filmskom platnu po svim pravilima suvremene kinematografije. Igrajući nespretno svoju ulogu, otabao sam u kupaonicu da vidim nisu li mi odnijeli englesku toaletnu vodicu; ne, nisu je odnijeli; ali sam se zgrčio od žestoka gađenja kad sam primijetio da je bivši carev savjetnik temeljito ispraznio svoj mjehur a da nije pustio vodu. Ta svečana lokva tuđe mokraće, u kojoj se rastvarao raskvašeni tamnožuti opušak, učinila mi se kao najgora uvreda te sam unezvijerenim pogledom potražio oko sebe kakvo oružje. A zapravo, po svoj prilici, ništa drugo doli ruska malograđanska pristojnost (možda s primjesom nečega azijskog) nije potakla dobrog pukovnika (Maksimoviča! Ovaj čas mi se njegovo prezime dokoturalo u sjećanje), veoma ugladena čovjeka kakvi već jesu Rusi, da obavi nuždu dolično i tiho, ne upozoravajući na majušnost tuđeg stana puštanjem gromoglasnog vodopada na svoj tanki prigušeni mlaz. Ali mi to nije palo na pamet u tom času dok sam, stenjući od jarosti, prekopavao po kuhinji tražeći kakvo bolje oružje od metle. Najednom sam odustao od traženja i izjurio iz stana u junačkoj namjeri da ga napadnem golim rukama. Uza svu svoju fizičku snagu, ja ipak nisam nikakav boksač, a niski ali plećati Maksimovič kao da je bio odvaljen od stijene. Prazna ulica, na kojoj odlazak moje žene nije bio ničim

obilježen osim puce-tom od umjetnog dijamanta što je svjetlucao u blatu (pošto ga je bila nepotrebno čuvala pune tri godine u raspucanoj kutiji), zacijelo me je spasila od razbijenog i krvavog nosa. Ali ništa zato. Bio sam ipak nakon nekog vremena osvećen. Neki čovjek iz Pasadene rekao mi je jednom da je Mrs Maksimovič rođena Zborovska umrla pri porodu 1945. godine. Ona je bila s mužem nekako dospjela iz Francuske u Kaliforniju; tu su punu godinu dana služili, za dobru plaću, kao pokusni kunići znamenitog američkog etnologa. Cilj je tog pokusa bio da se ustanove individualne i rasne reakcije ljudi koji se hrane samo bananama i datuljama i neprestano hodaju četveronoške. Taj se čovjek, liječnik, kleo daje svojim očima vidio obadvoje—gojaznu Valječku i njena pukovnika, koji se u međuvremenu bio također silno udebljao i posijedio — kako revno puze po ulaštenu podu jarko osvijedjenih prostorija (u jednoj je bilo voće, u drugoj voda, u trećoj prostirke itd.), u društvu s nekim drugim najamnim četveronošcima pokupljenim iz siromašnih i ugroženih društvenih slojeva. Odmah sam potražio u antropološkom časopisu rezultate tih ispitivanja, ali oni još tada, očito, nisu bili objavljeni. Dakako daje tim znanstvenim plodovima potrebno izvjesno vrijeme da potpuno sazru. Nadam se da će izvještaj biti ilustriran dobrim fotografijama, iako ne bih baš rekao da zatvorske knjižnice primaju takve znanstvene radove. Knjižnica kojom se sad, silom prilika, služim izvrstan je primjer glupog eklekticizma koji vlada u izboru knjiga u ovakvim ustanovama. Tu je, naravno, Biblija, ima i Dickensa (staro izdanje u mnogo svezaka, nakladnik Dillingham, New York, MDCCCLXXXVII); tu je i Dječja enciklopedija (u kojoj se nade prilično zgodnih fotografija skautkinja zlaćane kose, u hlačicama), tu je i detektivski roman Agathe Christie Najavljeno umorstvo; ali uz to ima i takvih trica kao što su Skitnica u Italiji Percvja Elephinstonea, autora knjige Ponovo u Veneciji, Boston, 1868., i razmjerno svježiji (1946.) Whos Who in the Limelight — popis glumaca, redatelja, dramskih pisaca i snimci statičnih scena. Pregledavajući jučer ovu posljednju knjigu, bio sam nagrađen jednom od onih fantastičnih slučajnosti koje logičar ne trpi, a pjesnik obožava. Prepisujem veći dio stranice:

Pym Roland. Rođen u Lundyju, Massachusetts, 1922. Stekao scensku naobrazbu u kazalištu Elsinore, u Derbyju, država New York. Debitirao u Probijanju sunca. Nastupio, između ostaloga, u komadima: U susjednoj četvrti, Djevojka u zelenom, Ispremiješani muževi, Čudna gljiva, O niti, John Lovely i Sanjao sam te. Quilty Clare. Američki dramatičar. Rođen u Ocean Cityju, država Newjersey, 1911. Diplomirao na sveučilištu Columbia. Započeo trgovačku karijeru, ali se zatim latio pisanja drama. Napisao Malu nimfu, Damu koja je voljela munje (u suradnji s Vivian Damor-Blok), Mračno doba, Čudnu gljivu, Očinsku ljubav i druge drame. Vrijedno je spomenuti njegove brojne igrokaze za djecu. Mala nimfa je proputovala 14.000 milja i davala se 280 puta u pokrajini u toku jedne zime prije nego što je stigla u New York. Hobiji: sportski automobili, fotografija i domaće životinje. Ouine Dolores. Rođena 1882. godine u Dajtonu, država Ohio. Studirala scensku umjetnost na Američkoj akademiji. Debitirala u Ottauii 1900. godine. U New Yorku prvi put nastupila 1904. godine u Ne razgovaraj s neznancem. Zatim se izgubila u ovim komadima...

Kako me još razdire nemoćna muka pri samu pogledu na ime moje drage ljubavi, čak i uz prezime neke odvratne stare glumice! Možda je ona mogla biti glumica! Rođena 1935. godine, nastupila (sad sam opazio svoju omašku u prethodnom pasusu — ali, molim vas, nemojte je ispravljati, poštovani nakladnice) u Umorenom dramatičaru. Quine Schwein. Ubila Quiltija usred birtije. O, Lolito moja, sad se još mogu igrati samo riječima.

Brakorazvodni postupak nagnao me je da odgodim putovanje, a pomrčina još jednog svjetskog rata bila je već obavila kuglu zemaljsku kad sam se naposljetku, nakon dosadne zime u Portugalu gdje sam prebolio upalu pluća, dohvatio obala Amerike. U New Yorku sam objeručke prihvatio laku službu koju mi je ponudila sudbina, a koja se sastojala uglavnom u izmišljanju i sastavljanju reklama za kozmetičke proizvode. Odgovarala mi je površnost i pseudoliterar-na žica toga posla i obavljao sam ga kad god nisam imao nikakva pametnijeg posla. S druge strane, jedno novo, ratno sveučilište u New Yorku poticalo me je da dovršim svoju

komparativnu povijest francuske književnosti. Rad oko prvog sveska oduzeo mi je dvije godine, za kojih sam malo koji dan radio manje od petnaest sati.

Kad se sad osvrnem na to razdoblje, vidim ga lijepo podijeljena na široku svjetlost i usku sjenu; svjetlost se odnosi na radost čeprkanja po raskošnim knjižnicama, a sjena na mučne žudnje, na nesanicu

— jednom riječju, na ono o čemu sam već dovoljno govorio. Či talac me sad već poznaje pa mu neće biti teško zamisliti kako sam revno, po prašini i žezi, motrio — svagda, jao, izdaleka — nimfice što su se igrale u Central parku, i kako su mi se gadile draži det zodoriranih tajnica i službenica koje mi je neki šaljivac u uredu neprestano gurao u zagrljaj. Ali ostavimo sad to! Opasna duševna klonulost odvela me je na godinu i pol u sanatorij; zatim sam se vratio na posao, ali sam uskoro ponovo zanemogao. •

Ozdraviti sam mogao samo negdje na svježem zraku. Moj naj+ draži liječnik, šarmantan cinik kratke tamne bradice, upoznao me sa i svojim bratom koji se spremio povesti ekspediciju u polarne predjek Kanade. Bio sam pridodan toj ekspediciji kao “promatrač psihičkih reakcija”. S vremena na vrijeme dijelio sam (uostalom, ne osobito uspješno) s dvojicom mladih botaničara i jednim starim tesarom naše draži jedne naše dijetetičarke, doktorice Anite Johnson—koju su, hvala Bogu, uskoro poslali avionom natrag. Meni nije bio posve jasan cilj naše ekspedicije. Sudeći po velikom broju meteorologa koji su sudjelovali u njoj, moglo se pomisliti da slijedimo trag lutajućeg i klimavog sjevernog magnetnog pola do njegova brloga (zacijelo negdje na otoku Princa od Walesa). Jedna je skupina osnovala, uz pomoć Kanađana, meteorološku stanicu na rtu Pierre u Melvilleo-vu tjesnacu. Druga, isto tako dezorijentirana skupina sakupljala je planktone. Treća je proučavala vezu između tuberkuloze i tundre. Bert, filmski snimatelj, vrlo labilan čovjek, s kojim sam morao neko vrijeme obavljati naporene fizičke poslove (i on je imao psihičke smetnje), uvjeravao me je da je cilj “budža” u našoj ekspediciji, njenim pravim vodama koje mi nismo nikad ni vidjeli, da provjere utjecaj poboljšanja klime na krzno sjevernih lisica.

Stanovali smo u montažnim barakama usred prekambrijskog granitnog svijeta. Imali smo svu silu zaliha — komplet Reader's

Digesta, mikser za sladoled, aseptične nužnike i šarene papirne kape za proslavu Nove godine. Ja sam se izvanredno oporavio, premda mi je bilo neopisivo dosadno i pusto. Okružen neveselim arktičkim raslinjem, kržljivim vrbama i lišajevima, propuhan, pa valjda i pročišćen vjetrom što je zavijao, sjedio sam tako na nekom okruglom kamenu pod sasvim prozirnou kapom nebeskom (kroz koju ipak nije prosijavalo ništa važno) i osjećao se čudnovato tuđ sam sebi. Uhranjene, ljeskave male Eskimke s glavama nalik na morsku prasid, s ribljim vonjem i ružnom, kao ugljen crnom ravnom kosom budile su u meni još manje žudnje nego doktor Johnson. Nema nimfica u polarnim krajevima.

Prepustio sam učenijim ljudima od sebe da analiziraju ledene nanose, grebene, kose i rtove, i trudio se neko vrijeme da bilježim ono što sam prostodušno smatrao "psihičkim reakcijama" (zapazio sam, na primjer, da ljudi, kad u ponoć sja sunce, sanjaju u jarkim bojama, što mi je potvrdio moj prijatelj snimatelj). Osim toga sam trebao ispitivati svoje drugove o kojekakvim predmetima, primjerice

o nostalgiji, o strahu od nepoznatih zvijeri, o gastronomskim i ljubavnim snatrenjima, o najdražim rasonodama, najdražim radioemisijama, o promjenama u načinu mišljenja i tako dalje.

Svima je to bilo toliko dodijalo da sam digao ruke od svega — i tek sam potkraj svoje dvadesetomjesečne "polarne robije" (kao što se u šali izrazio jedan naš botaničar) slupao posve izmišljen i vrlo slikovit izvještaj; čitalac kojeg zanima taj moj izvještaj može ga naći u *Annals of Adult Psychophysics* iz 1945. i 1946. godine, a i u onom broju *Arctic Expeditions* koji je posvećen našoj ekspediciji, koja, da kažem na kraju, nije imala u zbilji nikakve veze s nalazištima bakra na Viktorijanskim otocima i sličnim glupostima, kao što sam poslije saznao od svoga dobrodušnog liječnika, nego je pravi cilj ekspedicije bio, kako se ono kaže, "tajne naravi", pa ću još samo dodati da je taj cilj, ma kakav bio, bio na kraju potpuno ostvaren.

Čitaocu će biti zacijelo žao kad mu kažem da sam se uskoro nakon povratka u civilizaciju opet morao boriti s ludilom (ako se ovaj okrutni izraz može primijeniti na melankoliju i nepodnosivu potištenost). Što sam konačno ozdravio, imam zahvaliti jednom svom otkriću dok sam se liječio u vrlo skupom sanatoriju. Otkrio sam neiscrpan izvor zdrave zabave u tjeranju šege s psihijatrima; lukavo sam im odobravao, nikad im nisam pokazao da znam sve njihove profesionalne tajne, izmišljao sam zamršene snove u posve klasičnom stilu (snove od kojih su oni sami, otimači snova, ružno sanjali i budili se noću vrišteći), dražio ih tobožnjim sjećanjima na “iskonske prizore” iz roditeljskog suložništva, a da im nikad nisam dao ni najmanju priliku da se dosjete što zapravo muči njihova pacijenta. Podmitivši jednu sestru, stekao sam uvid u kartoteku lječilišta i obradovao se kad sam našao kartice na kojima je pisalo da sam “profesionalni homoseksualac” i “apsolutno impotentan”. Ta mi je zabava toliko godila i toliko povoljno na mene djelovala da sam ostao mjesec dana dulje nego što je bilo potrebno (izvrsno sam spavao i jeo kao vuk). A onda sam produljio boravak za još tjedan dana samo zato da bih se mogao ogledati s novim glasovitim profesorom, “raseljenim licem” (i svakako raspamećenim), koji se proslavio time što je umio uvjeriti svakog bolesnika da je prisustvovao vlastitom začecu.

Kad sam izišao iz bolnice, odlučio sam potražiti kakvo mjesto u Novoj Engleskoj ili kakav učmal grad (brijestovi, bijela crkva), gdje bih mogao provesti vrijeme u književnom radu, obrađujući bilješke kojih sam bio nakupio cijelu kutiju, i u kupanju u obližnjem jezeru. Ponovo me počeo privlačiti rad oko onog priručnika, a poslove oko tetkavih posmrtnih parfema sveo sam bio na minimum.

Jedan od njegovih bivših službenika, izdanak ugledna roda, predložio mi je da provedem nekoliko mjeseci kod nekih njegovih osiromašenih rođaka, McCoovih, koji žele iznajmiti prvi kat na kojem je povučeno živjela do svoje smrti neka njihova stara tetka. Rekao je da imaju dvije kćeri, jednu sasvim malu a drugu od dvanaest godina, i krasan vrt nedaleko od krasna jezera, na što sam ja rekao da sve to nagovještava savršeno, savršeno ljeto.

Izmijenio sam pisma s gospodinom McCoom i uvjerio ga da se neće opoganjivati po zakucima. Noć u vlaku bila je fantastična, jer sam nastojao predočiti sebi u svim pojedinostima tajanstvenu nimficu koju ću učiti francuski i milovati humbertski. Nitko me nije dočekao na minijaturnoj stanici na kojoj sam sišao sa svojim novim skupim kovčegom, i nitko se nije odazvao na moj telefonski poziv. Ipak, nakon nekog vremena pojavio se u jednom hotelu zelenoružičastog Ramsdalea izbezumljeni, mokri McCoo i rekao mi da mu je kuća noćas do temelja izgorjela — možda od istodobnog požara koji je svu noć bjesnio u mojim žilama. McCoo mi reče da je njegova žena otišla s kćerima obiteljskim automobilom na njihovu farmu, ali da je ženina prijateljica, neka gospoda Haze, iz Ulice Lawn 342, spremna iznajmiti mi sobu. Neka starica koja stanuje baš preko puta gospode Haze posudila je McCooju svoju limuzinu, pretpotopnu krtiju s četvrtastim krovom kojom je upravljao veseo Crnac. Ja sam pomislio da je sad, kad je nestalo jedinog razloga radi kojeg sam došao u Ramsdale, taj novi prijedlog naprosto besmislen. Što je mene bilo briga što će on morati ponovo graditi sebi kuću — ta zacijelo mu je stara kuća bila dobro osigurana. Bio sam ljutit i razočaran i bilo mi je dosadno, ali kao pristojan Evropljanin nisam mogao odbiti da se odvezem u Ulicu Lawn u onoj pogrebnoj limuzini, a osim toga sam

slutio da bi McCoo inače izmislio još neki zamršeniji način da me se otrese. Vidio sam kako je otišao brzim korakom i kako je šofer zavrtio glavom smješkajući se ovlaš. Cijelim putem sam se zaricao da ni za što na svijetu neću ostati u Ramsdaleu i da ću još istog dana odletjeti na Bermudske ili Bahamske, ili bogtepitaj koje otoke. Još su mi nedavno bile prolazile kičmom kao srsi neke umilne mogućnosti u vezi sa šarenim fotografijama primorskih ljetovališta, i zapravo je baš McCoo naglo skrenuo taj tok mojih misli svojim dobronamjernim, ali, kako se pokazalo, posve nerealnim prijedlogom.

Kad već govorimo o naglom skretanju, umalo što nismo pogazili dosadna psa iz predgrađa (jednog od onih što postavljaju zasjede automobilima) upravo kad smo skretali u Ulicu Lawn; Ubrzo nakon toga ukazala se kuća Hazeovih—daščana, obijeljena, užasna, potamnijela od starosti, više siva nego bijela — ona vrsta kuća u kojoj znaš da ćeš umjesto tuša u kupaonici naći gumenu cijev nataknutu na slavinu. Dao sam napojnicu šoferu nadajući se da će odmah otići, pa da ću moći neopazice klisnuti natrag u hotel i pokupiti svoj kovčeg; ali je on naprosto prešao na drugu stranu ulice gdje ga je s verande dozivala neka starica. Što sam mogao? Pritisnuo sam dugme na vratima.

Tamnoputa služavka otvorila mi je vrata i ostavila me da stojim na otiraču, dok je ona otrčala natrag u kuhinju gdje je nešto gorjelo ili, bolje reći, zagorijevalo.

Predsoblje bijaše ukrašeno grozdom zvonaca, bjelookim drvenim strašilom meksičke proizvodnje namijenjene turistima i van Goghom (Arležanka)—tim banalnim ljubimcem izvještačenog dijela buržoaske klase.

Zdesna se, kroz odškrinuta vrata, mogao vidjeti kutak salona s još jednom meksičkom drangulijom u vitrini i s prugastim divanom uza zid. Sprijeda, u dnu predsoblja, nalazilo se stubište i dok sam stajao otirući rupčićem čelo (tek sam tada pojmio koliko je vani vruće) i gledajući predmet koji se tu slučajno našao, staru sivu tenisku loptu na škrinji od hrastovine, dopro je odozgo glas (kontraalt) gospode

Haze koja se nagnula preko ograde i upitala me umilno: — Jeste li vi gospodin Humbert? — Usput je odozgo palo malo pepela od cigare. Zatim je sama dama (sandale, zagasitocrvene hlače, žuta svileni bluzi, ponešto četvrtasto lice — tim redom) sišla niza stube otresajući svejednako kažiprstom pepeo s cigarete.

Najbolje da odmah opišem gospodu Haze, kako bismo svršili s njom. Toj je jednoj gospi moglo biti trideset i pet godina, čelo joj je bilo glatko, obrve počupane, a crte lica posve obične, iako prilično privlačne, tip žene koji bi se mogao opisati kao razblažena otopina Marlene Dietrich. Gladeći dlanom brončanosmeđu pundu na zatiljku, odvela me je u salon gdje smo porazgovarali izgorjeloj kući McCooovih i prednostima života u Ramsdaleu.

Njene razdaleko usađene oči obično su obuhvaćale pogledom cijelog sugovornika zazirući samo od njegovih očiju. Smiješak joj se svodio na upitno uzvicanje jednom obrvom, a dok je govorila, izvijala se s divana čineći grčevite sitne pokrete prema tri pepeljare i otvorenom kaminu (u kojem je ležala smeđa ogrizena jabuka), a onda se ponovo zavaljivala i prebacivala nogu preko noge. Očito je bila jedna od onih žena čije brušene riječi možda odražavaju klub prijatelja knjige ili klub igrača bridža, ali ne odražavaju dušu, žena koje nemaju ni truna smisla za humor, žena koje su u biti potpuno ravnodušne prema desetak poznatih predmeta salonskih razgovora, ali pomno paze na pravila takvih razgovora, kroz čiji sjajni celofan jasno izbijaju neke pritajene, zatomljene i ne osobito poželjne stvari. Bilo mi je potpuno jasno da bi ona, kad bih nekim nevjerojatnim stjecajem okolnosti postao njen podstanar, počela sustavno praviti od mene ono što je smatrala da znači “podstanar”

— i da bi me uvukla u jednu od onih dosadnih ljubavnih afera koje su mi bile dobro poznate.

Ali nije moglo biti ni govora o tome da se ja tu nastanim. Mislio sam da ne bih mogao biti sretan u kući u kojoj na svakoj stolici leži po koji pohaban časopis, i u kojoj je odvratno izmiješana komedija suvremenog “funkcionalnog” pokućstva s tragedijom prastarih stolica za njihanje i rasklimanih stolica na kojima stoje mrtve svjetiljke.

Gospoda me je povela gore pa lijevo, u “moju sobu”. Razgledao sam je kroz maglu svog odbijanja, ali sam ipak razabrao iznad “moje postelje” reprodukciju Kreutzerove sonate Renea Prineta. I tu je služinsku sobicu ona zvala “kabinetom”! “Van odavde, što prije van”, vikao sam u sebi gradeći se da razmišljam o smiješno niskoj cijeni koju je domaćica tražila za puni pansion odajući sanjarsku i zlokobnu nadu.

Moja starosvjetska uljudnost ipak me je silila da i dalje podnosim tu muku. Prešli smo preko odmorišta na desnu stranu kuće (“Ovdje spavam ja, a ovdje Lo” — zacijelo služavka, pomislih), i podstanar-»jubavnik jedva se nekako suzdržao da se ne naježi kad je načas ugledao, on, veoma uredan čovjek, jedinu kupaonicu u kući, tijesnu prostorijicu (između odmorišta i sobe spomenute Lo), gdje je deformirano, mokro rublje visilo nad sumnjivom kadom u kojoj je ostao upitnik od jedne dlake; a tu sam odmah spazio i očekivano gumeno crijevo i još jedan sličan predmet — ružičasti pokrov što je čedno pokrivaio zahodsku dasku.

—Vidim da niste baš oduševljeni—reče moja dama dodirujući načas rukom moj rukav. U nje je bila udružena hladnokrvna po-duzetnost (višak onoga što se, čini mi se, naziva “spokojnom ljupkošću”) s nekakvom snebivljivošću i turobnošću, zbog čega se njeno pomno biranje riječi doimalo isto tako neprirodno kao i intonacije profesora retorike. — Moram priznati da moja kuća nije osobito uredna — nastavi ta mala jadnica osuđena na neuspjeh

— ali vas uvjeravam (pogled joj kliznu niz moje usne) da će vam ovdje biti lijepo, dapače, veoma lijepo. Hajde da vam još pokažem blagovaonicu i vrt.

Ove jeposljednje riječi izgovorila življe, baš kao da je primamljivo mahnula glasom. Nevoljko podoh za njom ponovo niz stepenice, pa kroz predsoblje i kuhinju koja je bila na desnoj strani, gdje su bile i blagovaonica i salon (lijevo od predsoblja, ispod “moje sobe”, bila je samo garaža). U kuhinji je kršna mlada Crnkinja upravo skidala veliku sjajnu crnu torbicu s kvake na vratima što su vodila u dvorište, i rekla: — Ja sad idem, gospodo Haze. — Dobro, Louise

— odgovori gospoda uzdišući. — Platit ću vam u petak. — Prošli smo kroz sobicu za ostavu i našli se u blagovaonici koja je bila do salona kojemu smo se maloprije divili. Opazih bijelu čarapicu na podu. Gospoda Haze nešto progunda, pokupi je usput i baci u ugrađeni ormar. Na brzinu smo razgledali stol od mahagonija posred kojeg je stajala zdjelica za voće, u kojoj je bila samo jedna, još sjajna koštica od šljive. Dotle sam bio napipao u džepu vozni red i neprimjetno ga pripremio da ga izvadim čim budem mogao.

Još sam išao za gospodom Haze kroz blagovaonicu kad odjednom na njenu kraju buknu zelenilo. — A ovo je veranda — propjevuši moja vodilja, i tada, bez ikakva upozorenja, dignu mi se pod srcem modar morski val, i s rogožine na verandi, iz sunčana kruga, napol gola, na koljenima, okrećući se na koljenima prema meni, zirnu pozorno na me iznad tamnih naočala moja ljubav s Rivijere.

Bilo je to ono isto dijete — ista ona krhka ramena boje meda, ista ona svilasta, gipka, obnažena leda, ista ona kestenjasta duga kosa. Crni rubac s bijelim točkicama povezan oko njenih prsa krio je od mojih ostarjelih majmunskih očiju — ali ne i od pogleda mladenačkog sjećanja — propupale dojke koje sam bio požudno milovao onog besmrtnog dana. I, kao da sam dadilja male princeze iz bajke (izgubljene, otete, pronađene, obučene u ciganske prnje, kroz koje se njena golotinja smiješi kralju i njegovim psima hajkašima), prepoznao sam tamnosmeđi madež na njenu boku. Obuzet strahopoštovanjem i ushićenjem (kralj plače od radosti, trube trube, dadilja je pjana), ponovo sam ugledao njen divni upali trbuh, na kojem su se moje usne što su putovale na jug bile na trenutak zadržale, i ona dječaćka bedra na kojima sam bio izljubio nazubljen otisak gumilastike na njenu kupaćem kostimu — onoga ludog, besmrtnog dana podno "Ružičastih stijena". Četvrt stoljeća koliko sam od tada bio proživio, suzilo se do treperave oštrice i izgubilo.

Neobično mi je teško iskazati dovoljno snažno taj bljesak, taj drhtaj, taj šok strastvenog prepoznavanja. U tom trenu prožetom suncem, kad sam obuhvatio pogledom djevojčicu što je klečala (i treptala iznad onih strogih tamnih naočala — o, mali moj Herr Doktor2-4

kojem bijaše suđeno da me izliječi od svih mojih boljki) i kad sam prolazio pored nje s krinkom zrelosti na licu (kao stasit muževan ljepotan, filmska zvijezda), vakuum moje duše uspio je usisati sve pojedinosti njene blistave divote i usporediti ih s crtama moje pokojne nevjeste. Poslije je, naravno, ona, ta nova, ta Lolita, moja Lolita, potpuno zasjenila svoj prototip. Želim samo istaknuti da je to otkriće na američkoj verandi bilo tek posljedica onog kraljevstva kraj mora” iz mog patničkog dječastva. Sve ono što se zbilo između ta dva događaja bilo je samo niz sljepačkih traženja i zabluda i lažnih zametaka radosti. Sve ono što je bilo zajedničko njima dvjema činilo ih je u mojim očima jednom.

Uostalom, nemam više nikakvih iluzija. Moji će suci smatrati sve ovo samo za prenavljanje jednog luđaka koji, prostački rečeno, voli lefruit veri¹⁵. Na kraju krajeva, meni je to potpuno svejedno. Ja samo znam da su mi, dok sam s Hazetinom silazio niz stepenice u vrt koji je bio pritajio dah, koljena bila nalik na odraz koljena u lelujavoj vodi, a usne kao pijesak.

—To je bila moja Lo — reče ona — a ovo su moji ljiljani.

—Jest — rekoh — jest. Divni su, divni, divni.

Izložak broj dva je džepna bilježnica uvezana u crnu umjetnu kožu, s ukoso otisnutom zlatnom godinom (1947.) u gornjem lijevom kutu. Opisujem taj kvalitetni proizvod kompanije Blank Blank iz Blanktona,

Massachussetts, kao da zaista leži preda mnom a zapravo je uništen prije pet godina, i ovo što sad razgledamo (zahvaljujući ljubaznosti fotografskog pamćenja) samo je trenutno utjelovljenje, goluždravo ptice iz Feniksova gnijezda.

Sjećam se toga svog dnevnika ovako dobro zato što sam ga dvaput pisao. Isprva sam pisao olovkom (često brišući i ispravljajući) na odvojenim listovima velika notesa, a poslije sam sve to, skraćujući neke riječi, prepisao svojim najsitnijim i najđavolskijim rukopisom u onu crnu bilježnicu.

Dan 30. svibnja službeno je proglašen posnim danom u New Hampshireu, ali nije, na primjer, u Carolinama. Toga dana 1947. godine gradska uprava u Ramsdaleu zatvorila je već bila sve škole zbog epidemije takozvane "trbušne gripe". Nekoliko dana prije toga bio sam se nastanio kod Hazeovih, i mali dnevnik s kojim sad želim upoznati čitaoca (kao što špijun kazuje napamet sadržaj poruke koju je progutao) odnosi se na veći dio mjeseca lipnja. Čitalac može provjeriti moje napomene o vremenskim prilikama u lokalnim novinama iz 1947. godine.

Četvrtak. Veoma je vruće. Sa svoje promatračnice (prozor kupaonice) vidio sam Dolores kako skida rublje s užeta iza kuće na svjetlu zelenom kao jabuka. Izišao sam kao da ću se prošetati, gila je u kariranoj košulji, trapericama i gumenim papučama. Svakom svojom kretnjom u sjeni prošaranoj suncem pogađala je u najskrovitiju i najosjetljiviju žicu moga nedostojnog tijela. Malo zatim sjela je do mene na najnižu stepenicu stražnjeg ulaza i uzela skupljati kamenčiće što su joj ležali među nogama, oštre kamenčiće, pa onda i krhotinu boce za mlijeko nalik na iskešenu gubicu, i gađati njima u limenku nedaleko od sebe. Dzink! Drugi put ne možeš, ne možeš — kakve li muke — ne možeš pogoditi i drugi put. Dzink! Prekrasna put, i nježna i preplanula, bez najmanje greške. Sladoled

sa sirupom izaziva osip. Prejako lučenje lojnica koje hrane kesice vlasi u koži prouzrokuje razdražljivost koja pak krči put zarazi. Ali nimfice nemaju prišteva, iako jedu do mile volje svakakva masna jela. Bože, kakve li kušnje — taj adasni preljev iza sljepoočnice koji postupno prelazi u sjajnu kestenjavu kosu! A ona koščica što joj podrhtava sa strane na prašnom gležnju...

— Kćerka gospodina McCooa? Ginny McCoo? Uh, jeziva nakaza! I podmukla. I šepa. Umalo što nije umrla od dječje paralize.

Dzink! Blistava pruga malja na ruci, niže lakta. Kad je ustala da odnese rublje u kuću, ispratio sam izdaleka zadivljenim pogledom izbljedjelo plavetnilo na turu njenih posuvraćenih traperica. Odjednom je iz travnjaka iznikla, kao kakvim hokus-pokusom, umilna gospoda Haze naoružana fotoaparatom i, nakon izvjesnog heliotropskog pedjanja — žalostan pogled uvis, zadovoljan pogled dolje — drznula se snimiti smetenoga Humberta le Bela kako sjedi na stepenici.

Petak. Vidio sam je kako odlazi nekamo s Rose, svojom crnokosom prijateljicom. Zašto me tako užasno uzbuđuje njen dječji — ama prosto-naprosto dječji — hod? Da analiziramo! Jedva primjetno uvučeni vrhovi stopala. Nekako razlabavljene noge ispod koljena sve do kraja koraka. Malčice kao da vuče noge. A sve to beskrajno mladenački, beskrajno raskalašeno. Osim toga, Humberta Humberta duboko dira malin šatrovački govor i njen ostri visoki glas. Nešto kasnije sam čuo kako je obasula Rose preko ograde pogrđnim besmislicama. Sve je to odjekivalo u meni u brencavom uzlaznom ritmu. Stanka.

— Hajd' bog, mala!

Subota. (Autor je ovdje zacijelo koješta preinačio.) Znam da sam lud što pišem ovaj dnevnik, ali mi on pruža neobičan užitak; a i tko bi — osim žene koja voli — mogao dešifrirati moj mikroskopski rukopis? Dopustite mi da jecajući objavim da se danas L. sunčala na otvorenoj verandi, ali su se, nažalost, njena majka i neke druge dame neprestano motale oko nje. Mogao sam, naravno, sjesti u

stolicu za ljuljanje i graditi se da čitam. Ali sam odlučio ostati u svojoj sobi, jer sam se pribojavao da, zbog strašne, lude, smiješne i jadne groznice koja me tresla, ne bih mogao uopće hiniti ravnodušnost.

Nedjelja. Val vrućine još nije prošao; blagoslovljeni tjedan! Ovaj put sam pravovremeno zauzeo strateški položaj, s debelim nedjeljnim novinama i novom lulom u stolici za ljuljanje. Nažalost, došla je s majkom. Bile su u crnim kupaćim dvodijelnim kostimima, isto tako novim kao i moja lula. Moja dušica, moja golubica zastala je načas pokraj mene—htjela je humorističku stranicu—a mirisala je gotovo isto onako kao ona druga, s Rivijere, samo jače, s primjesom nečega grubljeg — bio je to nekakav žestok miris koji je odmah probudio moju muškost; ali mi je ona već bila istrгла iz ruku željenu stranicu i povukla se na rogožinu do svoje tuljanolike mamice. Tu je mojaljepoticala pokazujući mi, pokazujući nebrojenim izbečenim očima u mojoj okatoj krvi, svoje ponešto izdignute lopatice, i mašak na savijenoj kralješnici, i ispupčenja napetih uzanih guzova u crnom, i stražnju stranu svojih djetinjih bedara. Sedmoškolka je nijemo uživala u zelenocrvenomodrim stripovima. Ljupkije nimfice nije mogao zamisliti ni zelenocrvenomodri Prijap. Gledajući je, suhih usana, kroz raznobojne slojeve svjetla, usredotočujući svoju žudnju i ljuljajući se ovlaš ispod novina, znao sam da bih mogao, kad bih se koncentrirao kako treba, odmah dosegnuti vrhunac svoga bijednog blaženstva. Međutim, kao što grabežljiva zvijer više voli plijen koji se miče nego plijen koji miruje, htio sam da se taj kukavni ushit poklopi s jednom od različnih kretnja koje je začitana djevojčica pokatkad činila češući se po leđima i otkrivajući istočkano pazuh, ali je debela Hazeovka odjednom sve pokvarila time što se okrenula meni i zamolila me da joj pripalim cigaretu, nakon čega je zapodjenula razgovor o diletantskom romanu nekog popularnog književnog varalice.

Ponedjeljak. Delectatio morosa²⁶.

“Vuku se dani Sumorni i sivi...”

Mama Haze, Dolores i ja trebali smo nakon doručka poći na jezero Glass da se kupamo i sunčamo; ali se sedefasto jutro izrodilo u

kišno podne i Lo je napravila scenu.

Utvrđeno je da djevojčice u New Yorku i Chicagu u prosjeku spolno sazrijevaju s trinaest godina i devet mjeseci; individualno se taj prosjek kreće između deset (pa i manje) i sedamnaest godina. Maloj Virginiji nije bilo ni četrnaest kad ju je obljudio Edgar. Davao joj je satove iz algebre. Bar tako ja zamišljam. Proveli su medeni mjesec u Petersburgu, na zapadnoj obali Floride. “Monsieur Poe-poe”, kako je jedan učenik Humberta Humberta u pariškom liceju zvao poetu-poetu.

Ja imam sve one osobine koje, po mišljenju stručnjaka za seksualne interese djece, pobuđuju kod djevojčica spolne reakcije: jasno ocrtanu donju čeljust, mišićave ruke, dubok glas, široka ramena. Osim toga, kažu da sam sličan nekom glumcu ili nekom unjkalu s gitarom za kojim Lola luduje.

Utorak. Kiša. Ništa od jezera (samo lokve). Mamica je otišla u kupovinu. Znao sam da je Lo negdje u blizini. Nakon stanovitih potajnih manevara našao sam je u sobi njene majke. Rastezala je pred ogledalom očni kapak ne bi li izvadila iz oka neki trun. Karirana haljinica. Premda obožavam njen opojni kestenjasti miris, ipak mi se čini da bi morala od vremena do vremena oprati kosu. Načas smo oboje zaplivali u toplom zelenilu ogledala u kojem se s nama i nebom ogledao i vrh jablana. Uhvatio sam je grubo za ramena, pa nježno za sljepoočnice, i okrenuo je prema svjetlu.

Ma evo, tu je — reče ona—osjećam ga...

— Švicarska seseljanka bi ga vrvrhom jezika...

— ...Izvadila?

—Aha. Da probam?

— Pa dobro, probajte!

Nježno sam prevukao svojim treperavim žalcem po njenoj slanoj očnoj jabučici što se okretala.

— Bravo, bravo — rekla je trećući — vani je!

—A sad drugo oko!

— Tikvane jedan — počne ona — pa nema ni... — Ali je tada opazila moje naškubljene usne koje su joj se primicale, te je pomirljivo rekla: — U redu.

Nadnijevši se nad njeno toplo, uzdignuto, rideružičasto lice, ozbiljni Humbert pritisnuo je usne na njen ustreptali kapak. Ona se nasmjehnula i šmugnula pored mene iz sobe. Činilo mi se da mi srce lupa posvuda u isti mah. Nikad otkako znam za sebe — čak ni dok sam milovao onu djevojčicu na Rivijeri — nikad...

Noć. Nikad nisam proživljavao ovakve muke. Htio bih opisati njeno lice, njene kretnje — a ne mogu jer, kad je ona blizu, strast me zaslijepi. E, do vraga — nisam navikao na društvo nimfica! Ako pak zatvorim oči, vidim samo ukočeni djelić njena lika, reklamni bljesak divne glatke kože ispod bedra kad, sjedeći, visoko zadigne koljeno ispod karirane suknjice zavezujući vrpce na cipelama. — Dolores Haze, ne montrepas voszhambes 27. — To govori njena majka koja misli da zna francuski.

Kako sam a mes heures¹⁸ pjesnik, napisao sam madrigal o njenim trepavicama crnim kao Čada, o njenim blijedosivim bezizražajnim očima, o pet asimetričnih pjega na njenu prčastu nosiću i o bjeličastim maljama na njenim opaljenim udovima. Samo najbanalnijim izrazima (vraćamo se opet dnevniku) mogao bih opisati crte lica moje Lo; rekao bih, na primjer, da joj je kosa tamnosmeđa, a usne rumene kao oblizani bombon; donja joj je usna čarobno ispupčena — ah, da sam bar spisateljica pred kojom bi pozirala gola na golom svjetlu! Ali sam samo Humbert Humbert, koščati dugajlija s kosmatim prsima, gustim crnim obrvama i stranim naglaskom, zahodska jama puna gnjilih čudovišta pod maskom lijenog dječaćkog osmijeha. Ali ni ona nije nimalo nalik na krhku

djevojčicu iz kakva ženskog romana. Izbezumljuje me dvojna narav moje nimfice — pa, možda, i svake nimfice — ona smjesa nježne sanjarske djetinjastosti i nekakve jezovite vulgarnosti, koja je svojstvena prćastoj dražesti reklama i slika iz časopisa i koja me podsjeća na mutnoružičaste maloljetne služavke kod nas u Evropi (što mirišu na izdrobljenu kamilicu i vonjaju po znoju), i na one mlade bludnice koje u provincijskim bordelima oblače kao djecu. Ali uza sve to — uza sve to, naslućujem nekakvu neizrecivu, neporočnu nježnost koja izbija iz mošusa i nečisti, iz kala i smrti, o, Bože, Bože... I, napokon, što je najčudnije od svega, ona, ta Lolita, moja Lolita, toliko je individualizirala autorove negdašnje snove da iznad svega i pored svega postoji samo — Lolita.

Srijeda. “Nagovorite mamu da nas (nas!) sutra povede na jezero Glass.” To mi je od riječi do riječi rekla strastvenim šapatom moja dvanaestogodišnja ljubav s kojom sam se slučajno sudario na ulazu — ja sam izlazio, a ona je trkom ulazila. Odbljesak popodnevnog sunca svjetlucao je, kao blistavi bijeli dijamant s nebrojenim zrakastim žbicama, na okruglom krovu parkirana automobila. Sjena krošnje bujna brijesta meko je padala, prelijevajući se, na daščani zid kuće. Dva jablana treperila su i zibala se. Izdaleka s ulice dopirali su neodređeni zvuči prometa. Nečiji je dječji glas dozivao: — Nancy! Nan-cy! — Lolita je u kući stavila svoju najdražu gramofonsku ploču Mala Carmen koju ja uvijek zovem Patuljasta Carmen, na što ona uvijek reži, tobože se rugajući mojoj tobožnjoj duhovitosti.

Četvrtak. Sinoć smo sjedili na otvorenoj verandi Hazetina, Lolita i ja. Hvatao se topao mračak i prelazio u raznježen mrak. Stara luda mi je upravo potanko ispričala sadržaj filma koji su ona i Lo gledale pnje pola godine. Neki boksač je već bio veoma nisko pao kad je upoznao nekog dobrog popa (koji je i sam nekoć, dok je bio snažan i mlad, bio boksač, pa i sad je mogao oboriti grešnika udarcem šaka). ojedili smo na jastučićima na podu; Lo je sjedila između babe i mene(sama se ugurala među nas, lane moje!). Ja sam opet uzeo šaljivo pripovijedati o svojim pustolovinama na Arktiku. Muza izmišljanja dodala mi je pušku kojom sam ustrijelio bijelog medvjeda koji je samo sjeo i izustio: “Oh!” Međutim sam dobro osjećao blizinu

Lo i, dok sam govorio i gestikulirao u milosrdnoj tami, koristio sam se tim nevidljivim kretnjama da joj dotaknem čas ruku, čas rame, čas lutku-balerinu s kojom se igrala i neprestano je gurala meni u krilo; i, napokon, kad sam potpuno obavio svoje usplamtjelo zlato tom mrežom od bezazlenih milovanja, odvažio sam se da je pogladim po nozi, po naježenoj koži na njenoj goljenici, i smijao se sam svojim šalama, i drhtao, i prikrivao svoje drhtanje, i dva puta osjetio na usnama toplinu njenih uvojaka dok sam je njuškao govoreći nešto smiješno za se i milujući njenu igračku. I ona se nešto mnogo meškolljila tako da joj je majka na kraju oštro rekla neka se prestane vrtjeti, i lutku joj najednom hitnula u tamu, a ja sam se svejednako kikotao i obraćao se Hazetini preko nogu Lo i uzgred prolazio rukom po mršavim leđima nimfice osjećajući joj put kroz dječeačku košulju.

Ali sam znao daje sve to beznadno. Bilo mi je mučno od žudnje, odjeća mi je bila tijesna, pa mi je čak bilo drago kad je njena majka kazala u tami: — A sad mislimo da je vrijeme da Lo pođe na spavanje. — A ja mislim da ste vi prasci — reče Lo. — Dobro, znači da sutra ne idemo na izlet — reče Hazetina. — Valjda živimo u slobodnoj zemlji — reče Lo. Pošto je još glasno izrazila svoje negodovanje, Lo je otišla, a ja sam iz puke inercije ostao na verandi s Hazetinom koja je pušila deset u cigaretu ie večeri i tužila se na Lo.

Lo je, zamislite, bila prkošljiva kad joj je bilo svega godinu dana, bacala je, prokleta derište, iz krevetića preko mreže igračke samo da ih njena jadna mati mora neprestano skupljati! A sad, kad joj je dvanaest godina, to je prava napast, po Hazetinim riječima. Jedino sanja o tome kako će jednog dana đipati uz džez-muziku i predvoditi parade visoko dižući noge i žonglirajući štapom. U školi dobiva slabe ocjene, ali se ipak bolje snašla u ovoj novoj školi nego u Piskvju (Pisky je njihov rodni grad u sredini Sjedinjenih Država, a ova kuća u Ramsdaleu je prije pripadala njenoj pokojnoj svekrvi; u Ramsdale su se doselili prije otprilike dvije godine). — A znate li zašto je Lo bila nezadovoljna u onoj prvoj školi?-Ah — reče udovica kako ne bih znala! I ja sam to, sirota, prošla u djetinjstvu, oni prokleti balavci koji ti zavrću ruke, namjerno se zalijeću u tebe s hrpom knjiga, čupaju te za kosu, štipaju za grudi, hoće da ti zadignu suknju. Naravno,

hirovitost redovito prati normalan razvoj, ali Lo prevršuje svaku mjeru. Mrzovoljna je i prefrigana. Vlada se drsko i izazovno. Neki dan se Viola, jedna mala Talijanka u njenu razredu, pritužila da ju je Lolita ubola nalivperom u tur. Znaite što bih voljela? Kad biste vi, monsieur, slučajno još ostali ovdje preko jeseni, zamolila bih vas da je podučavate — meni se čini da vi znate naprosto sve — i zemljopis, i matematiku, i francuski. — Sve, sve—potvrđi monsieur. — Aha — prihvati Hazetina — znači da ćete još ostati? — Umalo što nisam kliknuo da bih ostao zauvijek kad bih se mogao nadati da ću kadikad smjeti pomilovati svoju buduću učenicu. Ali nisam vjerovao Hazetini. Stoga sam samo nešto promrsio, protegao se i, ne obvezujući se ni na što {le motjeste}29, ubrzo otišao u svoju sobu. Ali udovica, očito, nije smatrala da se dan završio. Već sam ležao na svom hladnom logu pritiskujući uz lice dlan s Lolitinom mirisavom sjenom kad začuh kako se moja neumorna gazdarica prikrada vratima i šapće mi kroz njih: — Samo sam vas htjela pitati jeste li pročitali Pogledi uzdah? (Ilustrirani časopis koji sam bio posudio od nje.) U taj čas Lo je iz svoje sobe viknula da je časopis kod nje. Ovo nije kuća, sto mu gromova, ovo je javna knjižnica!

Petak. Zanima me što bi rekao solidni direktor sveučilišnog izdavačkog poduzeća koje izdaje moj priručnik kad bih u njemu naveo Ronsardove riječi o “malenoj rumenoj pukotini”, ili stihove Renvja Belleaua “onaj mali humak obrastao mahovinom nježnom i presječen linijom skerletnom” i tako dalje. Bojim se da ću ponovo doživjeti živčani slom ako ostanem u ovoj kući, neprestano izložen nepodnosivoj napasti, pokraj mog zlata, mog i Edgarova zlata mog života, nevjesto moje”. Je li je majčica Priroda već uputila u veliku tajnu menarha? Osjećaj napuhanosti. “Prokletstvo”, kako to nazivaju Irkinje ... Figurativno rečeno: “pala s krova” ili “tetka joj došla u goste”. “Gospoda Maternica (citiram iz časopisa za djevojčice) počinje graditi debelu meku stijenku — da ima gdje ležati djetesce ako dođe”. Sićušan luđak u svojoj ćeliji obloženoj pustom.

Uzged budi rečeno, ako jednom zaista ubijem nekoga — obratite pažnju na ovo “ako” — pobuda bi morala biti mnogo snažnija od onoga što sam osjetio prema Valeriji. Dobro upamtite da sam tada

postupio prilično nerazumno. Kad zaželite — i ako zaželite — da me spržite na električnoj stolici, uzmite u obzir, molim vas, da mi je samo napadaj ludila mogao uliti onu primitivnu energiju bez koje se čovjek ne može pretvoriti u zvijer (ovo je sve možda preinačeno). Ponekad u snu pokušavam nekoga ubiti. I znate li što se događa? Držim, na primjer, u ruci pištolj. Ciljam, na primjer, u svog bezbrižnog neprijatelja koji pokazuje hladnokrvno zanimanje za sve što radim. I ispravno potežem okidač, ali jedan metak za drugim mlitavo pada na pod iz blesaste cijevi. U tim svojim snovima jedina mi je želja da prikrijem neuspjeh od protivnika koji se ipak pomalo počinje ljutiti.

Danas za ručkom stara je guja iskosa bacila materinski podrugljiv pogled na Lo (ja sam upravo opisao u šaljivu tonu divne četkaste brčiče koje sam gotovo bio nakanio pustiti) i rekla mi: “Bolje da ih ne pustite, jer ćete inače nekome dokraja zavrtjeti glavom”. Lo je odmah odgurnula svoj tanjur s kuhanom ribom, umalo što nije prevrnula čašu mlijeka, i izletjela iz blagovaonice.

— Bi li vam bilo jako dosadno — upita me Hazetina — da pođete sutra s nama na jezero, ako se Lo ispriča za ovo što je učinila?

Nakon nekog vremena čuo sam u svojoj sobi zaglušno lupanje vratima i druge zvukove koji su dopirali iz uzdrmanih duplji gdje su se suparnice žestoko svađale.

Nije se ispričala. Izlet je odgođen. A moglo je biti zabavno.

Subota. Već nekoliko dana ostavljam vrata odškrinuta kad radim u svojoj sobi, ali je tek danas taj trik upalio. Prenemažući se mnogo, stružući i vukući papučama po podu (da prikrije zbunjenost što mi dolazi u posjet bez poziva), Lo je ušla, prošvrljala po sobi i uzela razgledati stravične kovrčice koje sam našarao na listu papira. O ne, to nije bio plod esejistova nadahnuta odmora između dva pasusa, nego su to bili ružni hijeroglifi (koje ona nije mogla odgonetnuti) moje kobne požude. Kad se nadnijela smeđim uvojcima nad stol za kojim sam sjedio, Humbert Promukli obujmio ju je jednom rukom bijedna imitacija rođačke veze. Držeći list u ruci i proučavajući ga i dalje malko kratkovidnim očima, moja bezazlena mala gošća polako mi je

napola sjela na koljeno. Njen divni profil, poluotvorena usta i topla kosa bijahu svega pet-šest centimetara daleko od mojih obnaženih očnjaka, a kroz grubu tkaninu njene dječučke odjeće osjećao sam vrelinu njena tijela. Odjednom mi je sinulo da je mogu potpuno nekažnjeno poljubiti u vrat ili u kut usana — sinulo mi je da će mi ona to dopustiti i da će čak zažmiriti, po svim holivudskim pravilima. To će njoj biti isto tako obično kao i dvostruka porcija sladoleda od vanilije s vrućim čokoladnim preljevom. Ne bih umio objasniti svom učenom čitaocu (kome su se obrve zacijelo već toliko uzvile da su stigle do potiljka ćelave glave) kako sam to pojmio; možda sam nekim zvjerinjim ćutilom osjetio neku sitnu promjenu u ritmu njena disanja, jer sad ona više nije toliko razgledala moju drljotinu — o, moja prozračna nimfica! — koliko je čekala, mirno i radoznalo, da ćarobni podstanar učini ono za ćim gine od želje. Kao suvremeno dijete koje guta filmske ćasopise i zna sve o polaganom snimanju u krupnom planu, ona zacijelo ne bi smatrala nimalo ćudnim daje odrasli prijatelj, stasit ljepotan... Ali kasno! Najednom je cijela kuća zabrujala od glasa govorljive Louise koja je pričala gospodi Haze, što se bila netom vratila, o nekakvoj mrtvoj zvjeri što su je ona i Leslie Thomson (susjedin šofer) našli u podrumu — i, naravno, moja Lolita nije mogla propustiti takvu zanimljivu pričü. Nedjelja. Ona je varljiva, hirovita, nespretna, ona je puna opore dražesti nestašna curićka. Nesnosno je privlačna od glave do pete (dao bih cijelu Novu Englesku za pero kakve popularne spisateljice!), od crne vrpce i ukosnica u kosi pa sve do malog ožiljka na donjem dijelu lijepo građenog lista na nozi (gdje ju je udario koturaljkom neki dječak u Piskvju), tik iznad bijele vunene ćarapice. Upravo je otisla s mamom k Hamiltonovima—na proslavu rođendana, što li.

Pamućna kockasta široka haljinica. Ćini se da su joj dojke već lijepo razvijene. Suvie se žuriš, srce moje!

Ponedjeljak. Kišno jutro. “Ces matinsgris si doicc...”⁵⁰ Na meni je bijela pidžama s izvezenim ljiljanom na leđima. Nalik sam na jednog od onih nabuhlih paukova biserne boje kakvi se mogu naći u starim vrtovima. Sjedi usred blistave paućine i pomalo poteže sad ovu, sad onu nit. Moja je mreža razapeta po cijeloj kući, a ja sjedim u

naslonjaču, kao prepreden čarobnjak, i osluškujem. Gdje je Lo? U svojoj sobi? Polako odižem svilenu zavjesu. Nema je, izišla je; upravo sam čuo isprekidan tresak valjka s toaletnim papirom što se okreće; ali slušna nit koju sam pustio za njom nije uhvatila njene korake od kupaonice donje sobe. Možda još pere zube (jedina higijenska radnja koju Lolita zaista usrdno obavlja). Ne pere. Upravo su se zalupila vrata kupaonice; treba, dakle, njuškati dalje po kući za tim divnim plijenom. Hajde da pustim svilenu nit u prizemlje. Uvjeravam se da nije u kuhinji, da ne zatvara, na primjer, bučno vrata hladnjaka niti sike na mrsku mater (koja se zacijelo naslađuje cvrkutavim, suzdržljivo veselim telefonskim razgovorom, trećim od jutros). Pa ništa, pipajmo dalje i nadajmo se! Poput zrake prodirem u salon i utvrđujem da radio šuti (a mama još govori s gospodom Chatfield ili gospodom Hamilton, veoma tiho, smješka se, rumeni, pokriva dlanom slobodne ruke slušalicu, poriče i nagovještava da baš ne poriče zabavna govorkanja o podstanaru, ama prestanite, a sve to šapuće tako prisno kako inače nikad ne čini ta odrješita dama u običnu razgovoru). Moje nimfice, dakle, naprosto nema kod kuće! Otrpnhula je! Pokazalo se da je moje tkanje duginih boja obična stara siva paučina, kuća je pusta, mrtva. Iznenada kroz poluotvorena vrata dopire Lolitino nježno smijuljenje: — Pojela sam vam svu slaninu, ali nemojte reći mami! — Ali kad izjurim iz sobe, nje više nema. Gdje si, Lolito? Pladanj s doručkom, koji je pomno pripremila domaćica i koji čeka da ga unesem u sobu, gleda me keseći se bezubo. Lolo! Lolito!

Utorak. Opet su oblaci spriječili izlet na ono nedostupno jezero. Nisu li to smicalice Sudbine? Jučer sam isprobavao pred ogledalom nove kupaće gaćice.

Srijeda. Danas mi je Hazetina, u kostimu i cipelama s niskim petama, rekla da ide u grad da kupi neki dar prijateljici svoje prijateljice, i pozvala me da pođem s njom, jer se ja, tobože, odlično razumijem u tkanine i parfeme. — Izaberite svoje najdraže čari! propjevuši ona. Kako se mogao izvući Humbert, kao vlasnik kozmetičke tvrtke? Stjerala me je u škripac—između kućnog ulaza i automobila. — Požurite se! — viknula mi je kad sam počeo odviše

brižljivo presamićivati svoje krupno tijelo da bih se uvukao u kola (svejednako se očajnički domišljajući kako da se spasim). Ona je već bila upalila motor i stala pristojnim riječima proklinjati neki teretnjak koji je išao natraške i okretao se, pošto je bio dovezao starici preko puta nova invalidska kolica; ali se tada iz salona razlegnu oštar glasić moje Lolite: — Hej, vi! Kamo ćete? Idem i ja! Čekajte me! — Nemojte je slušati! — prokriči Hazetina (i nehotice ugasi motor). Lo je, međutim, na nesreću moje lijepe vozačice, već potezala za kvaku na vratima s moje strane. — Ovo je zbilja previše

— poče Hazetina, ali se Lola već bila ugurala, sva ustreptala od radosti: — Maknite malo tu svoju stražnjicu — reče mi. — Lo!

— uzviknu Hazetina i pogleda me isprijeka nadajući se da ću istjerati grubijanku napolje. — Bit će zlo! — reče Lo (ne prvi put) i trgnu se unazad, kao i ja, pošto su kola jurnula naprijed. — Ovo je zbilja previše — reče Hazetina prebacujući bijesno u drugu brzinu.

— Nisam još vidjela ovako neodgojeno dijete. I ovako nametljivo.

A dobro zna da nije poželjna. I da je vrijeme da se okupa.

Prsti moje desne ruke bijahu pripijeni uz Lolitine traperice. Bila je bosa, na nožnim noktima bilo je tragova laka trešnjeve boje, a na jednom palcu flaster. Bože, što bih sve dao kad bih sad odmah mogao izljubiti te majmunske noge sitnih kostiju i dugih prstiju! Najednom je njena ruka kliznula u moju, pa sam cijelim putem do trgovine držao i gladio i stiskao tu vreću šapicu, a da naša gardedama nije ništa ni slutila! Nosnice naše marlenolike šoferke sjale su, pošto su bile posijale ili potrošile svoju porciju pudera, a ona je neprekidno držala prpošan monolog o gradskom prometu, i srniješila se u profilu, i pućila usne u profilu, i treptala obojenim trepavicama u profilu; ja sam se pak molio — uzalud, nažalost — da nikad ne stignemo do trgovine.

Nemam više ništa drugo dodati osim daje Hazetina, prvo, kad smo se vraćali kući, zapovjedila maloj da sjedne otraga i, drugo, da je odlučila zadržati miris, koji sam ja izabrao, za svoje lijepe uši.

Četvrtak. Skupo plaćamo, burom i tučom, tropski početak mjeseca. U jednom svesku Enciklopedije mladih našao sam kartu Sjedinjenih Država i list tanka papira na kojem je nečija dječja ruka počela precrtavati tu kartu, a na poledini, na drugoj strani nedovršenog obrisa Floride, nalazio se šapirografirani popis razreda škole u Ramsdaleu. To lirsko djelo znam već napamet.

Angel Grace Austin Floyd Beale Jack Beale Mary Buck Daniel Byron
Marguerite Campbell Alice Carmine Rose Chatfield Phyllis Clark
Gordon Cowan John Cowan Marion Duncan Walter Falter Ted
Fantazia Stella Flashman Irving Fox George Glave Mabel Goodale
Donald Green Lucinda Hamilton Mary Rose Haze Dolores Honeck
Rosaline Knight Kenneth McCoo Virginia McCrystal Vivian McFate
Aubrey Miranda Andionv Miranda Viola Rosato Emil

Schlenker Lena Scott Donald Sheridan Agnes Sherva Oleg Smith
Hazel Talbot Edgar Talbot Edwin Wain Luli Williams Ralph
Windmuller Louise

Pjesma, prava pravcata pjesma! Kako je bilo čudno i slatko naći “Haze Dolores” (nju!) u toj živoj sjenici imena, s tjelesnom stražom ruža, kako stoji kao kraljevna iz bajke između dvije družbenice! Pokušavam raščlaniti srke ushita u kralješnici koji obuzeli su me kad sam ugledao to ime među drugim imenima. Što me to tu uzbuđuje gotovo do suza (vrelih, opalnih, debelih suza koje prolijevaju pjesnici i ljubavnici) — što zapravo? Nježna anonimnost pod crnom čipkastom mantiljom (“Dolores”)? Apstraktnost zamjene redoslijeda imena i prezimena, što podsjeća na par dugačkih crnih rukavica ili krinku? Ne krije li se odgonetka u toj riječi “krinka”? Ili je svagda užitak u čipkastoj tajni, u lepršavoj kopreni kroz koju se oči koje poznaješ samo ti, odabranik, mimogred smiješe samo tebi? A osim toga, mogu sasvim lijepo predočiti sebi ostatak toga šarenog razreda oko moje pepeljastoružičaste, dolorozne golubice. Vidim Grace Angel i njene zrele prišteve; Ginny McCoo i nogu koju vuče za sobom; Clarka iscrpena od onanije; Duncana, smrdljiva klauna; Agnesu i njene izgrizene nokte; crnokosu Rosu, bajnu Stellu koja daje daje diraju nepoznati muškarci; Williamsa, svadalicu i lopova;

Flashmana kojeg žalim kao i svakog drugog otpadnika. A usred njih ■— ona, izgubljena među njima, gricka olovku, nastavnici je ne trpe, svi je dječaci gutaju očima, njenu kosu i vrat, moja Lolita!

Petak. Priželjkujem nekakvu užasnu katastrofu. Potres. Strahovitu eksploziju. Njena je majka neukusno ali brzo i zauvijek Gonjena sa zemlje, sa svim ostalim ljudima na nekoliko kilometara unaokolo. Lolita cvili u mom zagrljaju. Napokon slobodan, obljubljujem je usred razvalina. Ona se čudi, ja joj sve objašnjavam, zorno pokazujem, urličem. Puste i budalaste tlapnje! Da Humbert nije kukavica, mogao bi se grdno poigrati njome (iskoristiti njene posjete—jučer, na primjer, kad je opet bila u mojoj sobi, pokazivala mi svoje crteže, tipične školske radove). Humbert Hrabri mogao bi joj bez ikakve opasnosti ponuditi mito. A priprostiji, i praktičniji, čovjek lijepo bi se zadovoljio komercijalnim nadomjescima, ali za to treba čovjek znati kome da se obrati, a ja ne znam. Uza svu svoju muževnu vanjštinu, strašno sam bojažljiv. Moja se romantična duša sva trese od nekakve ljepljive drhtavice pri samoj pomisli da bi se mogla izleći kakva prijava jeziva afera. Dolaze mi u sjećanje ona bestidna morska čudovišta koja nam dovikuju: “Maisallez-y, allez-y’m, Annabel kako skakuće na jednoj nozi navlačeći gaćice i ja kako je nastojim zakloniti, obuzet bijesom i mučninom.

Istoga dana, ali kasnije, mnogo kasnije. Upalio sam svjetlo da pribilježim što sam sanjao. Porijeklo sna mi je jasno. Za ručkom je Hazetina velikodušno izjavila da ćemo u nedjelju nakon mise, ako Meteorološki zavod obeća sunčan vikend, otići na jezero. Ležeći u postelji i raspaljujući sam sebi maštu prije spavanja, razmatrao sam konačni plan kako da što bolje iskoristim taj izlet. Potpuno mi je jasno da mama Haze ne trpi moju golubicu zato što je mala zagrijana za mene. Zamišljao sam kako ću na jezeru udobrovoljiti i mamicu. Odlučio sam da ću razgovarati samo s njom, ali da ću u zgodan trenutak reći da sam ostavio sat ili tamne naočale ondje, u onom šumarku, te ću odmah poći u šikaru sa svojom nimficom. Tu je stvarnost izbljedadjela i potraga za naočalama pretvorila se u malu orgiju s nebično iskusnom, veselom i poslušnom Lolitom, koja se vladala tako kako je moj razum znao da se nipošto ne bi vladala u

zbilji. U zoru sam progutao tabletu za spavanje i usnio san koji nije toliko bio nastavak mog snatrenja koliko njegova parodija. Vidio sam posve jasno, što je itekako značajno, jezero na kojem nisam još nikad bio; bilo je pokriveno tankom plohom leda smaragdne boje, koji je uzalud pokušavao probiti trnokopom neki kozičavi

Eskim, iako su na šljunkovitoj obali cvjetali uvezani oleandri i mimoze. Uvjeren sam da bi mi doktorica Blanche Schwarzmann dala punu vreću austrijskih šilinga za ovaj libidosan koji bi odmah unijela u svoj libidosje. Ostatak je sna, nažalost, bio očito neoriginalan. Hazeta i Hazica jahale su oko jezera, a jahao sam i ja revno poskakujući, raskrečenih nogu, iako među njima nije uopće bilo konja, nego samo elastičan zrak—sitna omaška za koju je kriva rastresenost režisera sna.

Subota. Još mi lupa srce. Još se grčim i potiho kukam zbog neugodnosti koju sam doživio.

Pogled s leđa. Pruga zlaćane puti između bijele majice i bijelih hlačica. Nagnuta kroz prozor, ona makinalno kida lišće s jablana, zaokupljena živim razgovorom s dječakom koji raznosi novine (Kennethom Knightom, čini mi se) i koji stoji dolje, pošto je upravo vrlo točno i bučno bacio smotani Ramsdale Journal na ulazne stube. Počeo sam joj se prikradati iza leda “kao ubogi Lazar”, što no kažu pantomimičari. Ruke i noge su mi bile izbočene površine između kojih sam — više nego na koljenima — polagano puzio pomoću nekog neutralnog prijevoznog sredstva: ranjeni pauk Humbert. Trebalo mi je vrlo mnogo vremena da dopuzim do nje. Kao da sam je gledao dogledom s krive strane, primicao sam se njenu napetu dupencetu kao kakav paralitičar s mekanim, iskrivljenim udovima koje pokreće užasnim naporom volje. Naposljetku sam se obreo tik iza njenih leđa, ali mi je tada pala na um nesretna misao da se tobože našalim—daje zgrabim za šiju, što li—ne bih li prikrio svoju pravu igru, ali mi je ona kratko i oštro dobacila: — Ostavite me na miru! — (suviše grubo), na što se Humbert Ponizni povukao cereći se jezovito, a ništavna djevojčica, nadnesena nad ulicu, nastavila čeretati.

Ali čujte sad što se poslije dogodilo! Nakon ručka sam se zavalio u nizak vrtni naslonjač i pokušavao čitati. Najednom su mi dvije hitre ruke prekrile oči; to mi se ona prikrala s leđa, kao da ponavlja, u nizu baletnih scena, moj jutrošnji manevar. Prsti kojima mi je nastojala zakloniti sunce bili su grimizni, a ona se grčevito kikotala i trzala amo-tamo dok sam pružao ruku čas u stranu, čas natrag ne pokušavajući se, Međutim, pridići. Pošao sam rukom po njenim “rim i nekako kikotavim nogama, knjiga mi je spuznula s krila o saonice, a gospoda Haze se došetala i milostivo rekla: — Samo je dobro odalomite ako vam smeta u vašim razmišljanjima. Kako ja volim ovaj vrt — nastavila je bez uzvičnika. — A ovo sunce, zar nije božanstveno (ovaj put opet bez upitnika). — I nesnosna gospa uzdahnu tobože blaženo, svali se na travu i zagleda u nebo poduprijevši se raširenim rukama za leđima, a tada najednom stara siva teniska lopta preskoči preko nje i iz kuće dopre Lolitin ponešto uznosit glas:—Pardonne, mamarv12. Nisam tebe gađala. — Dakako da nisi, žarko moje, pahuljasto janje!

Tu je kraj zapisaka u dnevniku.

Iz njih proizlazi da je, uza svu vragovu domišljatost, njegov plan bio vazda isti. Najprije me je sablažnjavao, a onda osujećivao moje namjere i ostavljao me s tupom boli u samu korijenu mog bića. Ja sam točno znao što hoću i kako da to postignem a da ne okrnjim njenu čednost. Uostalom, bio sam stekao neka iskustva u toku dugih godina druženja sa svojom manijom. Obljubio sam očima više nimfica prošaranih suncem u javnim parkovima; probijao sam se višeput, oprezno i odvratno kao kakav razvratnik, u najnatrpaniji i najtopliji kut gradskog autobusa u kojem je visilo o remenju mnoštvo učenica. Ali sad, u ova tri tjedna, sve moje bijedne lukavštine bile su uzaludne. Obično je tome bila kriva Hazetina (koja se, kao što je čitalac zacijelo zapazio, više bojala da Loliti ne bude lijepo sa mnom nego da se ja osladim Lolitom). Divlja strast koja se bila razbuktala u meni prema toj nimfici — prvoj nimfici u mom životu koju sam mogao dohvatiti svojim nespretnim, bolnim i bojažljivim pandžama — zacijelo bi me opet bila otjerala u sanatorij, da vrag nije shvatio da mi treba dati izvjesno olakšanje, ako želi da se i dalje poigrava sa mnom.

Čitalac je jamačno zapazio još nešto, zanimljivu fatamorganu jezera. Bilo bi logično da mi je Mr McFatum (kako bih najradije okrstio tog svog vruga) priredio kakvu malu čast na obećanom žalu, u predviđenom boriku. Međutim, u Hazetininoj zamisli krila se podvala; ona mi nije rekla da će s nama na izlet poći i fvlarv Rose Hamilton (crnomanjasta mala ljepotica) i da će se nimfice došaptavati po strani, i igrati se po strani, i zabavljati posve odvojeno od nas, dok gospoda Haze i njen naočiti podstanar budu ozbiljno razgovarali, onako golišavi, daleko od radoznalih očiju. Pa ipak su tuđe oči zavirivale, a jezici klepetali.

Kako je čudnovat život! Trudimo se da odbijemo od sebe upravo one snage sudbine koje smo htjeli pridobiti za se. Prije nego što sam ja došao k njima, moja je gazdarica kanila pozvati neku staru usidjelicu, gospodu Phalen (čija je majka služila u Hazetininoj obitelji kao kuharica), da stanuje s Lolitom i sa mnom, a ona je sama, činovnica

u duši, htjela potražiti neko namještenje u obližnjem velegradu. Ona je vrlo jasno predviđala cijelu situaciju; dolazi pogrbljeni Herr Humbert s naočalama na nosu, sa svojim srednjoevropskim velikim kovčezima, i počinje ga pokrivati prašina u njegovu kutu, onako zatrpana gomilom knjiga starostavnih; omražena, ružna kćerkica pod strogim je nadzorom gospođice Phalen, koja je već jednom, 1944. godine, držala Lo pod svojim jastrebinjim krilom (Lo bi zadrhtala od ogorčenja kad bi se sjetila tog ljeta), a gospoda Haze radi u jednoj otmjenoj tvrtki. Ali je jedan prilično običan događaj poremetio cijeli taj plan. Gospoda Phalen slomila je kuk u Savannahu (država Georgia) onog istog dana kad sam ja stigao u Ramsdale.

U nedjelju, nakon spomenute subote, bilo je zaista onako lijepo vrijeme kako su meteorolozi bili predvidjeli. Vrativši na stolac za vratima pladanj s ostacima svog doručka, koji je moja dobra gazdarica trebala odnijeti kad joj bude zgodno, prišuljao sam se ogradi na odmorištu u svojim iznošenim papučama (jedino što je u rtlene bilo iznošeno), oslušnuo i razabrao ovo.

Opet je bilo gužve. Gospoda Hamilton je telefonirala da njena kćerka “ima temperaturu”. Gospoda Haze je kazala svojoj kćeri da će morati, prema tome, odgoditi izlet. Prijeka mala Haze kazala je velikoj mirnoj Haze da onda ne ide s njom u crkvu. Majka je na to rekla: — Dobro — i otišla sama.

Na odmorište sam bio izašao odmah nakon brijanja, sa sapunicom u ušima, još uvijek u bijeloj pidžami s izvezenim različkom (a ne ljiljanom) na leđima. Brže-bolje sam otro sapunicu, namirisao kosu i pazuha, obukao skerletni svileni kućni kaput i, pjevušeći nervozno sebi u bradu, pošao u potragu za Lo.

Želim da moji ućeni ćitaoci sudjeluju u prizoru koji ću sad ponovo odigrati, želim da razmotre svaku pojedinost i da se sami uvjere kakvom je obzirnošću i ćednošću prožeta cijela ta muškatnoslatka zgoda, ako se na nju gleda “nepristojno i samilosno”, kako se izrazio moj branitelj u privatnom razgovoru sa mnom. Pa, da poćnemo! Preda mnom je teška zadaća.

Glavna osoba: Humbert Pjevuckavi. Vrijeme radnje: lipanjsko nedjeljno jutro. Mjesto: salon obasjan suncem. Rekviziti: stari prugasti otoman, ilustrirani ćasopisi, gramofon, meksićke drangulije (pokojni Harold E. Haze—Bog mu duši dao lako! — zaćeo je moju dušicu u doba sijeste, u plavoj sobi, na svadbenom putovanju u Vera Cruzu, pa je sad po cijeloj kući bilo suvenira, među njima i Dolores). Toga je dana imala na sebi krasnu pamućnu haljinicu koju sam već bio jednom vidio, ružićastu, s tamnoružićastim kockama, kratkih rukava, usku u struku a dolje široku, a da bi raspored boja bio potpun, nacrvenila je bila usne i držala u rukama lijepu, banalnu, edenski rumenu jabuku. Samo što nije bila obuvena za izlazak, nego

je imala na nogama čarapice i papuče, a bijela svečana torbica ležala je, odbačena, pokraj gramofona.

Srce mi je zalupalo kao bubanj kad je sjela na divan do mene (haljina joj se bila nadula pa splasnula) i počela se igrati blistavom jabukom. Bacala ju je uvis, u čestice prašine na suncu, i hvatala je uz pljeskav, gladak i šupalj zvuk.

Humbert Humbert joj uhvati jabuku u zraku. — Vratite mi je! — molila me je pokazujući mramoraste ružičaste dlanove. Vratio sam joj je. “Delišez”. Zgrabila ju je i zagrizla u nju, a meni je srce bilo kao snijeg pod tankom grimiznom kožicom. Onako majmunski hitro kako je već umjela ta američka nimfica, istrгла mi je iz ruku časopis koji sam bio mehanički otvorio (šteta što filmska vrpca nije zabilježila neobične šare, monogramsku isprepletenost naših istodobnih ili podudarnih pokreta). Držeći u jednoj ruci nagrizen plod koji joj nije nimalo smetao, Lolita uze brzo i silovito prelistavati časopis tražeći sliku koju je htjela pokazati Humbertu. Napokon ju je našla. Hineći zanimanje, približio sam joj se toliko da mi je njena kosa dotakla sljepoočnicu, a gola ruka načas očešala obraz dok je zapešćem brisala usta. Zbog sjajne omaglice kroz koju sam gledao sliku, sporo sam reagirao na nju, pa je Lolita nestrpljivo protrljala jedno koljeno o drugo i lupila se. Slika se probila kroz maglu: poznati slikar-nadrealist leži poleduške na plaži, a uz njega, također poleduške, leži sadreni odljev Venere Miloske, napola prekriven pijeskom. Ispod slike je pisalo: “Slika tjedna”. Munjevito sam joj oteo taj mrski časopis. U idućem trenu ona se sva navalila na mene pokušavajući mi tobože preoteti časopis. Uхватih je za tanki zglob na ruci. Časopis otprhnu na pod kao usplahirena kokoš. Lolita se istrgnu, odmaknu i obrete u kutu divana desno od mene. Zatim mi to drsko derište jednostavno prebaci noge preko koljena.

Do tada sam već bio gotovo izludio od nadraženosti; ali sam bio i lukav kao luđak. Sjedeći i dalje na divanu, uspio sam nekako, s pomoću cijelog niza vrlo opreznih kretnji, dogurati svoju zakrabuljenu požudu do njenih bezazlenih nogu. Nije bilo baš lako odvući pozornost djevojčice dok sam se namještao u najpovoljniji položaj.

Govoreći brzorečicom, gubeći dah i ponovo dolazeći do njega, hineći nenadano zubobolju da bih objasnio prekide u blebetanju, i neprekidno gledajući u duhu kao manijak svoj daleki Zarki cilj, krišom sam pojačao ono čarobno trenje koje je uklanjalo, u iluzornom ako ne u stvarnom smislu, fizički neodstranjivu ali psihološki sasvim beznačajnu zapreku (tkaninu pidžame i skut kućnog kaputa) postavljenu između težine dviju preplanulih nogu, sto su mirovale na mom krilu, i skrivenog tumora moje neizrecive strasti. Pošto sam u toku svog blebetanja slučajno natrapao na riječi koje sam mogao lako ponavljati, počeo sam recitirati, ponešto krivo, neku glupu pjesmicu koja je te godine bila u modi: — O, Carmen, mala moja Carmen, sjeti se tara... i gitara, i bara, i žara, tratata — automatska besmislica koju sam iskrivljavao i baš time — to jest posebnim čarima frfljanja — opčinjavao moju Carmen, a za sve sam to vrijeme bio u smrtnom strahu da me iznenada ne omete kakva stihijska nesreća, da mi ne oduzme moje zlatno breme, u osjećanje kojega se usredotočilo cijelo moje biće, i taj me je strah tjerao da se u početku suviše žurim, što se ne slaže s ujednačenošću svjesnog uživanja. Ona je uskoro počela preuzimati od mene barove i barmene, gitare i gitariste, prihvaćala je i popravljala napjev koji sam ja izokretao. Bila je muzikalna i puna jabučnog soka. Noge su joj se malko trzale na mom živom krilu, a ja sam ih gladio. I tako je napola ležala u desnom kutu divana, učenica u bijelim čarapicama, i gutala svoj iskonski plod, pjevala kroz njegov sok, papuča joj spala na pod pa je trljala petom, na kojoj se još jedva držala čarapica, po hrpi starih časopisa naslaganih lijevo od mene na divanu — a svaki njen pokret, svaki potez i njihaj pomagali su mi da prikrijem i unaprijedim sustav taktilnog odnosa između ljepotice i zvijeri, između moje sputane, razjarene zvijeri i ljepote onog ustreptalog tijela u djevičanskoj pamučnoj haljinici.

Pod hitrim vršcima prstiju osjećao sam kako se lagano kostriješe dlačice na njenim goljenicama. Bio sam sav u jetkoj, ali zdravoj jari koja je obavijala Dolly Haze kao ljetna izmaglica. Ah, neka samo ostane tako, neka zauvijek ostane tako... Ali se ona izvila da baci u kamin ostatak izjedene jabuke, i njena mladenčka težina, njena bestidna nevina bedra i okruglo dupence promijeniše malko položaj

prema mom napregnutom krilu što se mučilo i u potaji radilo, te su se i moji osjećaji iznenada tajanstveno izmijenili. Bio sam u stanju u kojem ništa nije bilo važno osim plime radosti što je vrila u mom tijelu. Ono što je počelo kao slasno rastezanje moga skrivenog korijena pretvorilo se u žarku ustreptalost koja je sad dosegla stanje potpune sigurnosti, samopouzdanja i spokojnosti, stanje koje inače postoji u svjesnom životu. Pošto se duboki, žestoki užitak bio učvrstio i već se primakao konačnom grču, mogao sam nastaviti nolakše da bih produljio blaženstvo. Realnost Lolite bila je uspješno ukinuta. Zamišljeno sunce damaralo je u izmišljenim jablanima. Bili smo sami, kao u kakvoj božanstvenoj tlapnji. Gledao sam je, onako ružičastu, u zlačanoj prašini, onkraj koprene zanosa kojim sam gospodario, koji ona nije osjećala i koji je njoj bio tuđ, i sunce joj je poigravalo na usnama, i usne su joj, očito, još izgovarale riječi o Carmen i barmenu, koje više nisu dopirale do moje svijesti. Sad je sve bilo spremno. Živci uživanja bijahu obnaženi. Krauzeove čestice ulazile su u fazu raspomamljenosti. I najmanji bi pritisak bio dovoljan da izbije rajska bura. Ja više nisam bio Humbert Lovački Pas, pseto tužnih očiju koje je zagrlilo cipelu što će ga sad na udariti. Bio sam iznad smiješnih nezgoda, izvan dohvata kazne. U haremu što sam ga bio sam podigao bio sam moćan, zadovoljan Turčin koji navlas, slobodno, potpuno svjestan svoje slobode, odgađa čas kad će izvoljeti uistinu obljubiti svoju najmlađu i najkrhkiju robinjicu. Viseći na rubu te razbludne provalije (izvanredan položaj fiziološke ravnoteže koji se može usporediti s nekim tehničkim postupcima u književnosti i glazbi), svejednako sam ponavljao za Lolitom slučajne, besmislene riječi — Carmen, karmin, kamin, kamen, amen — kao kad čovjek govori i smije se u snu, a dođe se moja presretna ruka kradom penjala uz njenu nogu obasjanu suncem, sve do granice koju dopušta minimalna pristojnost. Dan prije se bila udarila u glomaznu škrinju u predsoblju, pa sam joj sad govorio predišući: — Gledaj, gledaj što si uradila, pogledaj samo! — jer se, kunem se, zaista žućkasta masnica ocrtavala na njenu dražesnom nimfičanskom bedru koje sam svojom kosmatom ručetinom masirao i polagano obuimao — a kako su joj gaćice bile minijaturene, ništa nije priječilo mom mišićavom palcu da se Probije do vrele udubine njenih prepona — baš kao što čovjek škaklja i miluje zasmijano dijete —

eto tako, i samo tako, a ona je na to iznenada nekako prodorno uzviknula: — Ma nije to ništa! ~~ i počela se previjati i grčki i zabacila glavu, i ugrizla se za vlažnu i blistavu donju usnu, i napola se okrenula od mene, a moja jecava usta, gospodo porotnici, malne su joj dotakla goli vrat dok sam gasio o njenu lijevu butinu posljednji drhtaj najduljeg zanosa koji je ikad osjetilo ijedno ljudsko ili demonsko biće.

Odmah nakon toga — baš kao da smo se do tada hrvali i kao da je sad moj stisak popustio — ona se skotrljala s otomana i skočila na noge — bolje reći na jednu nogu — da digne slušalicu strahovito bučnog telefona, koji je možda zvonio već cijelu vječnost dok je moj sluh bio isključen. Stajala je i treptala očima, zajapurena i raščupana, a pogled joj je klizio po meni isto kao što je klizio po pokućstvu i, za sve vrijeme dok je slušala ili govorila (s majkom koja joj je nalagala da dođe na ručak k Chatfieldovima — a ni Lo ni Hum nisu još znali što smjera to nesnosno zanovijetalo), lupkala je po rubu telefonskog stolića papučom koju je držala u ruci. Hvala Bogu dragom, ništa nije primijetila!

Izvadivši šareni svileni rupčić na kojem se njen lutajući pogled načas zaustavi, obrisah znoj s čela i, obuzet blaženstvom rasterećenja, dovedoh u red svoje kraljevske haljine. Ona je još razgovarala s majkom, nagađala se s njom (moja mala Carmen je tražila da dođu po nju autom) dok sam ja, pjevajući sve glasnije i glasnije, ustrčao uza stube i pustio u kadu debeo mlaz vode obavijene parom.

A sad ću biti toliko slobodan da navedem riječi spomenute pomodne pjesmice, ili barem ono što sam upamtio od nje, jer mi se čini da je nikad nisam pravo ni znao. Evo, dakle, tih riječi:

O, Carmen, mala moja Carmen, sjeti se tara

Tatatatam — taraba oko fontane,

I gitara, i bara, i žara, i para.

I svih svojih nevjera ispod platane!

I onog grada gdje na glavi dubih,

I posljednje svode tarata — tuci,

I onog metka kojim te ubih, ‘

Koltom koji mi sad je u ruci... (Bit će da je tip izvadio kolt i prosvirao mozak svojoj dragani).

Ručao sam u gradu — odavno nisam bio tako gladan. Kad sam se vratio, kuća je još bila obezloličena. Proveo sam poslijepodne u snatrenju, razmišljanju i blaženom prežvakavanju svojih jutrošnjih doživljaja.

Bio sam ponosan. Ukrao sam med orgazma a da nisam okaljao maloljetnicu. Nisam joj učinio ama baš ništa nažao. Mađioničar mi je nalio mlijeka, melase i pjenušava šampanjca u novu bijelu torbicu mlade dame — jedan, dva, tri, i torbica je ostala netaknuta. Tako sam i ja obzirno ostvario svoj sramotni, žarki, grešni san, a Lolita je ostala živa i zdrava — i ja isto tako. Stvorenje koje sam onako pomamno obljubio nije bila ona, nego plod moje mašte, druga, izmišljena Lolita, koja je bila možda još stvarnija od prave, koja se poklapala s njom i sadržavala je, koja je lebdjela između mene i nje, bez volje i svijesti, pa čak i bez vlastita života.

Djevojčica nije ništa ni slutila. Ja joj nisam ništa učinio. I ništa me nije priječilo da ponovim taj čin koji je na nju tako slabo djelovao kao da je ona fotografski lik što titra na platnu, a ja krotak grbavac što onanira u mraku. Dan je polako prolazio, miran i zreo, i činilo se da je visoko sočno drveće upućeno u tajnu.

Žudnja me za njom počela ponovo još jače mučiti. “Neka se što prije vrati” — molio sam se u sebi pozajmljenom Bogu — “i neka se, dok mamica bude u kuhinji, ponovi prizor na otomanu, tako je grozno obožavam!”

Ne, “grozno” nije prava riječ. Radost koju je u meni budila pomisao na nove zanose nije bila grozna, nego dirljiva. Dirljiva zato što sam,

usprkos neugasivom žaru svoje požude, najiskrenije i najobzirnije kanio sačuvati čednost toga dvanaestogodišnjeg djeteta.

A sad da čujete kako sam bio nagrađen za svoje muke. Lolita se lije vratila s majkom, nego je otišla s Chatfieldovima u kino. Stol je bio prostrt za dvoje, raskošnije nego inače — na njemu su gorjele ^jece, molim vas lijepo! U toj izvještačenoj atmosferi Hazetina Je ovlaš dodirivala srebrni pribor s obje strane tanjura kao da svira na klaviru, i smiješila se svom praznom tanjuru (držeći se dijete), i pitala me kako mi se sviđa salata (koju je pripravila po receptu iz nekog ženskog časopisa). Zanimalo ju je također prija li mi hladna govedina. Rekla je da je prekrasno provela dan. Divna je osoba ta gospoda Chatfield. Phyllis (kćerka) odlazi sutra na ljetovanje. Na tri tjedna. Odlučeno je da i Lolita ode za njom u četvrtak. Umjesto da čeka do srpnja, kako je prije bilo planirano. I ostat će dulje od Phyllis. Sve dok ne počne škola. Krasna perspektiva, sirotice moja!

Ah, kako me je to potreslo! Pa to je značilo da mi otimaju moje zlato baš kad je u potaji postalo moje! Da bih nekako objasnio svoje neraspoloženje, morao sam se ponovo poslužiti onom istom zuboboljom koju sam već jutros bio simulirao. Mora da je taj zub bio neki golem kutnjak, a proces veličine trešnje!

— Mi imamo u gradu izvrsnog zubara — reče Hazetina. — I još nam je k tome susjed, doktor Quilty, rođak onog poznatog dramatičara. Mislite da će proći? Pa dobro, kako hoćete! Na jesen ću dati da stavi Lo na prednje zube “kvačicu”, kako je govorila moja majka. Možda će je to malo obuzdati. Bojim se da vam je ovih dana strašno dosađivala. A sve bih rekla da ćemo imati još dva-tri burna dana dok ne ode. Isprva je odlučno odbila ići, i moram priznati da sam je ostavila kod Chatfieldovih samo zato što sam se bojala ostati s njom nasamo dok je tako raspoložena. Možda će je film umiriti. Phyllis je slatka curica i Lolita nema ama baš nikakva razloga da je ne trpi. Vjerujte mi, monsieur, da mi je zbilja žao što vas boli zub. Bilo bi mnogo pametnije da mi dopustite da sutra ujutro nazovem Ivora Ojuiltija, ako vas još bude bolio. I, znate, ja mislim da je za djevojčice ljetno logorovanje mnogo korisnije — i mnogo pametnije, kako ja

obično kažem — nego lješkariti na travnjaku u predgrađu i mazati se maminim ružem, i dosađivati stidljivom gospodinu u njegovu poslu, i još uz to praviti scene zbog najmanje sitnice.

—A jeste li sigurni da će ona biti zadovoljna ondje?—prozborih napokon (bijedno, strašno bijedno!)

— Neka samo pokuša biti nezadovoljna! Uostalom, ondje se život ne sastoji samo u zabavljanju. Logor vodi Shirlev Holmes sigurno ste čuli za nju — ona je napisala onu knjigu Učenice oko logorske vatre. Život u ljetnom logoru pomoći će Dolores Haze da se razvije u svakom pogledu — u pogledu zdravlja, karaktera, obrazovanja, a osobito u pogledu osjećaja odgovornosti prema drugima. Hoćete li da prenesemo svijeće na verandu? Ili ćete radije leći i uzeti nešto protiv bolova? Uzeti nešto protiv bolova...

Sutradan su one otišle u grad da kupe potrebne stvari za ljetno logorovanje. Svaki novi dio odjeće ili obuće djelovao je na Lo čarobno. Za večerom je opet, čini se, bila zajedljivo raspoložena, kao i obično. Odmah nakon večere otišla je u svoju sobu da se zadubi u stripove nabavljene za kišne dane u logoru Cue. Do četvrtka ih je pregledala tako temeljito da ih nije ni ponijela sa sobom.

I ja sam se povukao u svoj brlog i sjeo da pišem pisma. Moj je plan sad bio da odem na more i da se vratim do početka školske godine i nastavim živjeti kod Hazeovih, jer sam već znao da ne mogu bez te djevojčice.

U utorak su opet otišle u kupovinu, a mene su zamolile da se javim na telefon ako nazove upraviteljica logora. Ona je zaista nazvala, a nakon nekoliko tjedana imali smo priliku prisjetiti se tog našeg ugodnog razgovora. Toga je utorka Lo večerala u svojoj sobi. Pošto se opet porječkala s majkom, proplakala je i, kao što se već i prije događalo, nije htjela da je vidim uplakanu; kako je imala posebno nježnu put, crte lica bi joj se, nakon gorka plača, raskvasile i nabuhle i postale pretjerano zamamne. Njena pogrešna predodžba o mom estetskom ukusu neobično me je žalostila, jer ja naprosto obožavam onu primjesu botičelijevske ružičaste boje, onaj jarki obrub oko upaljenih usana, one mokre, slijepijene trepavice, a osim toga, taj njen sramežljivi hir oduzimao mi je, naravno, mogućnost daje tobože tješim...

Ipak, nije sve bilo tako jednostavno kako sam mislio. Dok sam sjedio s gospodom Haze u mraku na verandi (neotesani je vjetar pogasio njene crvene svijeće), ona se turobno nasmiješila i rekla:

— Moram vam priznati da sam rekla Loli ti da njezin obožavani I Humbert potpuno odobrava plan o logorovanju, i tada je, eto, ona napravila cijeli skandal pod izlikom da se tobože želimo otresti nje. Ali je pravi razlog taj što sam joj rekla da ćemo sutra zamijeniti nekakve suviše moderne stvari, koje me je natjerala da joj kupim, za nešto skromnije. Ona, znate, smatra sebe za filmsku zvjezdicu, a ja

je smatram za zdravo, snažno, ali ružno derišće. U tome je, mislim, korijen naših poteškoća.

U srijedu sam uspio uloviti Lolitu nasamo na nekoliko sekundi; to se zbiljo na odmorištu gdje je ona, u tijesnoj majici i bijelim hlaćicama umrljanim straga nećim zelenim, prekopavala po škrinji. Rekao sam joj nešto što je trebalo biti prijazno i smiješno, ali je ona samo prezirno otuphнула a da me nije ni pogledala. Zdvojni, umirući Humbert nespretno ju je pogladio pa trtićnoj kosti, a ona ga je snažno odalamila kalupom za cipele pokojnog Hazea. — Izdajico — rekla je, na što sam se odvukao niza stube držeći se veoma uvrijeđeno. Nije se udostojila večerati s Humbertom i mamom; oprala je kosu i legla sa svojim budalastim knjižicama. A u ćetvrtak ju je njena ravnodušna mati odvezla u logor Cue.

Kao što su pisali malo veći pisci od mene: “Ćitaocu neće biti teško zamisliti...” i tako dalje. Uostalom, možda ću tom famoznom zamišljanju dati nogom u tur. Ja sam znao da ću ostati zaljubljen u Lolitu do kraja života; ali sam isto tako znao da ona neće dovijeka ostati Lolita. Na Novu godinu bit će joj trinaest ljeta. Za dvije-tri godine neće više biti nimfica, nego “mlada djevojka”, a poslije “studentica” — užas nad užasima! Rijeći “do kraja života” odnose se samo na moju strast, samo na onu Lolitu koja se postojano održavala u mojoj krvi. A Lolitu koja je sad bila dostupna mom opipu i vidu, njuhu i sluhu, Lolitu prodorna glasa i blistave smeđe kose, ravne sprijeda, valovite sa strane, s uvojcima straga, Lolitu kojoj vrat bijaše vreo i ljepljiv, a rječnik vulgaran — “jezivo”, “gala”,

“perfa”, “seljo”, “kit” — tu Lolitu, moju Lolitu morao je bijedni j^atul zauvijek izgubiti.

I kako sam onda mogao živjeti bez nje dva ljetna, besana mjeseca? Puna dva mjeseca od dvije preostale godine njena nimfićanstva! Možda ne bi bilo zgorega, mislio sam, da se prerušim u sumornu, staromodnu djevojku, nezgrapnu Mademoiselle Humbert, pa da razapnem svoj šator u blizini logora Cue, i da se nadam da će tamošnje nimfice, riđe od sunca, zagrajati: “Oh, hajde da primimo k sebi ovu izbjeglicu duboka glasa!” i odvući do svoje vatre žalosnu,

snebivljivu i nasmiješenu Berthe au GmndPieeP3. Berthe će spavati s Dolores Haze!

Puste, isprazne sanje! Dva mjeseca divote, dva mjeseca nježnosti bit će zauvijek protraćeni, a ja nisam mogao ništa učiniti protiv toga, mais nV«34!

Ipak je taj četvrtak čuvao za me kap rijetka meda u svojoj žirnoj kapici. Gospoda Haze trebala je odvesti kćerku u logor rano ujutro, i kad su do mene doprli različiti glasovi povezani s odlaskom, skotrljao sam se s postelje i izvirio na prozor. Dolje pod jablanovima već je brektao automobil. Na pločniku je stajala Louise zaklanjajući rukom oči, kao da se mala putnica već gubi u niskom sjaju jutarnjeg sunca. Pokazalo se da je ta gesta bila preuranjena. — Požuri se! — viknula je Hazetina sjedeći za upravljačem. Moja Lolita, koja se već bila napola uvukla u kola i taman htjela zalupiti vratima, spustiti prozor i mahnuti rukom Louisi i jablanovima (ni nju ni njih nije joj više bilo suđeno vidjeti), prekinula je načas tok sudbine; pogledala je gore i pojurila natrag u kuću (dok se majka derala za njom kao luda). Cas kasnije začuo sam korake svoje ljubljene na stubama. Srce mi je bilo toliko naraslo da umalo što nije zaklonilo cijeli svijet. i otegao sam gore hlače pidžame i otvorio širom vrata; u isti mah je Lolita dotrčala do mene, topćući, predišući, u svojoj najtanjoj haljinici, i već je bila u mom zagrljaju, i nevina su joj se usta topila Pod žestokim pritiskom tamnih muških čeljusti — o, drhtavo ^oje lane! U idućem trenu čuo sam je — živu, nesilovanu — kako bučno trči niza stube. Tok sudbine se nastavio. Zlačana se goljenica uvukla, vrata se na automobilu zalupila — ponovo se otvorila i još jače zalupila — i vozačica je naglo odvezla moje zlato upravljajući oštro volanom i popraćujući krivljenjem usana crvenih kao guma svoje gnjevne nečujne riječi, a dotle je, neopažena ni od koga osim mene, gospođica Vizavi, bolesna starica, slabašno ali u pravilnim razmacima mahala sa svoje verande obrasle vinovom lozom.

Dlan mi je još bio pun osjećaja glatkoće, nalik na dodir bjelokosti, Lolitinih djetinjih udubljenih leda, njene skliske glatke kože pod laganom haljinicom koju sam pomicao rukom gore-dolje dok sam je držao u naručju. Odjurio sam u njenu nepospremljenu sobu, otvorio vrata ormara i zaronio u hrpu rublja koje je bila nosila. Posebno se dobro sjećam neke ružičaste tkanine, iznošene i poderane, koja je duž šava vonjala po nečemu jetkom. U nju sam zamotao Humbertovo golemo, prepuno srce. U meni je već bio uzavro ognjeni kaos — ali sam morao sve to ostaviti i brže-bolje se sabrati, jer mi je u tom trenutku dopro do svijesti baršunasti glas služavke koja me je tiho zvala sa stuba. Rekla mi je da ima poruku za mene i, pošto je na moje automatsko “Hvala” uzvratila prijaznim “Nema na čemu”, ostavila mi u drhtavoj ruci neobično čisto pismo bez marke i bez ispravaka.

“Ovo je priznanje: volim Vas (tako je počinjalo pismo i ja sam u jednom iskrivljenom času pomislio da je ta histerična škrabotina učenička črčkarija). Neki dan, u nedjelju, u crkvi — sram Vas bilo, nevaljalče, što niste htjeli doći da vidite krasne nove oslikane prozore na njoj —jest, tek u ovu posljednju nedjelju, kad sam upitala Gospoda Boga što da radim, rečeno mi je da postupim ovako. Drugog izlaza nemam. Volim Vas od prvog trenutka kad sam Vas ugledala. Ja sam strastvena i osamljena žena, a Vi ste ljubav moga života.

Sada ste, dragi moj, najdraži moj, mon cher, cher Monsieur¹”, ovo pročitali; sada sve znate. Stoga Vas molim da smjesta spremite svoje stvari i otputujete. Ovo Vam nalaže Vaša stanodavka. Odlazite!

Napolje! Departez!³⁶ Ja ću se vratiti do večere ako budem vozila sto trideset kilometara na sat tamo i natrag, ako se ne slupam (uostalom, što bi koga bilo briga?), i ne želim vas naći u kući. Molim Vas, molim Vas, otputujte smjesta, sad odmah, nemojte ni čitati do kraja ovo smiješno pisamce! Idite! Zbogom!

Situacija je, mon cher^{P7}, posve jednostavna. Ja, naravno, znam sasvim pouzdano da za Vas ne značim ništa, baš ništa. Ma dobro, Vi rado ćaskate sa mnom (i šalite se sa mnom, sirotom), zavoljeli ste

naš gostoljubivi dom, moje najmilije knjige, moj lijepi vrt, pa čak i nestašluke moje bučne kćerkice; ali ja Vama nisam — ništa. Je li tako? Tako je. Baš ništa. Ali, ako Vi, kao Evropljanin i mračni romantičar, zaključite, pošto pročitate ovo moje “priznanje”, da sam dovoljno privlačna da se okoristite ovim pismom i da se upustite u “avanturu” sa mnom, onda znajte da će to biti zločin—veći zločin nego da ste silovali oteto dijete. Vidite, dragi, kad biste odlučili ostati, kad bih Vas još našla ovdje—što se, naravno, neće dogoditi pa zato i mogu ovako fantazirati — sama činjenica da ste ostali mogla bi značiti samo jedno, da želite postati za me ono isto što ja želim postati za Vas—životni drug—i da ste spremni zauvijek vezati svoj život s mojim i biti otac moje kćerke.

Dopustite mi, najdraži moj, da još časak buncam i bulaznim; ta znam da ste već razderali ovo pismo, a njegove ostadce (nečitljivo) u vrdog klozeta. Najmiliji moj, mon tres, tres cher, da znaš kakvo sam Ti brdo ljubavi podigla tijekom ovoga čarobnog mjeseca lipnja! Znam kako ste Vi suzdržljivi i koliko u Vama ima nečega “britanskog”. Možda će Vaša starosvjetska zakopčanost, Vaš osjećaj za doličnost biti povrijeđeni otvorenosću jedne bijedne Amerikanke! Vi koji krijete svoje najsnažnije porive, zacijelo smatrate da sam ja bestidna budala sto Vam ovako otvaram svoje nesretno ranjeno srce. U prošlosti sam doživjela mnoga razočaranja. Gospodin Haze je bio krasan čovjek, dobra duša, ali, jao, dvadeset i pet godina stariji od mene tako da... ali. ostavimo prošlost na miru! Dragi moj, Tvoja je radoznalost sad valjda potpuno zadovoljena, ako me nisi poslušao i ako si pročitao ovo pismo do njegova gorkog kraja. Uostalom, to i nije važno. Uništi šal — otputuj! Nemoj zaboraviti ostaviti ključeve na stolu u svojoj sobi! I neku adresu da ti mogu poslati poštom dvanaest dolara koje si platio za sobu do kraja mjeseca! Zbogom, mili moj! Moli se za mene — ako se ikad moliš!

C. H.”

Svega se ovog sjećam, i to od riječi do riječi (uključujući i iskrivljene francuske izraze). Pismo je bilo u najmanju ruku dvaput duže. Izostavio sam lirsko mjesto koje sam tada uglavnom preskočio, a

koje se odnosilo na Lolitina brata koji je umro kad mu je bilo dvije godine, a Loliti četiri; iznosila se pretpostavka da bih ga ja veoma zavolio da je ostao živ. Čekajte da se sjetim što je još bilo. A, da! Dopuštam da su riječi “u vrtlog klozeta” (gdje je pismo zaista i završilo) moj prozaični dodatak. Ona me je vjerojatno molila da naložim nekakvu posebnu vatru da spalim tu njenu poslanicu.

Prvo što sam osjetio bilo je gađenje, a onda se javila želja da kidnem. Zatim sam osjetio kao da mi se nečija mirna prijateljska ruka spustila na rame i upozorila me neka se ne žurim. Poslušao sam je. Oporavio sam se od zaprepaštenja i opazio da sam još u Lolitinoj sobi. Reklama preko cijele stranice istrgnuta iz nekog luksuznog časopisa bila je prikucana na zid iznad postelje, između njuške nekog pjevača zabavne glazbe i dugih trepavica neke filmske glumice. Ta fotografija u boji prikazivala je crnomanjastog mladog muža u čijim je irskim očima bilo nečega izmoždenog. On je reklamirao kućni kaput (te i te “kuće”) i držao pred sobom za oba kraja pladanj nalik na most (neke druge tvrtke) na kojem se nalazio zajutak za dvije osobe. Riječi ispod slike bile su uzete iz crkvene pjesme oca Thomasa Morella: “Evo ide on, junački pobjednik”. Trebalo je valjda zaključiti da hametice pobijedena mlada (koja se nije vidjela na slici) sjedi na jastucima bračne postelje spremna da prihvati pladanj za jedan kraj, ali nije bilo jasno kako će se njen partner iz postelje dovući do nje ispod mosta a da ne poćini lom. Lolita je nacrtala šaljivu strelicu koja je pokazivala u ispijenog mladog supruga i ispisala velika slova: “H. H.”; i zaista je, usprkos razlici od nekoliko godina, sličnost bila neobično velika. Ispod te slike bila je još jedna, također u boji. Na njoj je neki poznati dramski pisac svećano pušio cigaretu “Dromedar”. On je navodno uvijek pušio samo te cigarete. Nije baš mnogo nalikovao na H. H. Ispod slike je bila Lolitina djevičanska postelja, puna stripova. Caklina je bila spala ovdje-ondje sa željeznih šipaka kod uzglavlja i ostale su okrugle crne mrlje na bijeloj pozadini. Pošto sam se uvjerio da je Louise otišla, zavukao sam se u Lolitinu postelju i ponovo proćitao pismo.

Gospodo porotnici! Ne bih se mogao zakleti da mi već i prije nisu došle na um neke misli koje su se odnosile, da tako kažem — oprostite na izrazu — na vrapca u ruci. Um ih nije sačuvao u nekom logičnom obliku. Ali, ponavljam, ne bih se mogao zakleti da nisam njegovao takve misli (ako dopuštate da se poslužim i ovakvim izrazom) u magli snatrenja, u mraku strasti. Bilo je možda časova, moralo je biti časova (ta poznajem ja valjda Humberta!) kad sam temeljito i hladnokrvno razmatrao mogućnost da se oženim nekom prezrelom udovicom (recimo, Charlottom Haze), baš takvom koja nema ni jednog jedinog rođaka na širokom sivom svijetu, jedino zato da bih se domogao njene kćerkice (Lo, Lole, Lolite). Čak sam spreman priznati svojim mučiteljima da sam možda koji put bacio hladan, ispitivački pogled na Charlottine koraljne usne, na njenu brončanu kosu i suviše dubok izrez na prsima, i pokušavao je nekako smjestiti u kakvo vjerodostojno snatrenje. Priznajem ovo pod mukama, možda izmišljenim, ali zato još užasnijim. Htio bih ovdje malo zastraniti i ispričovijedati vam malo potanje opavor nocturnuć8 koji me je noću grdno mučio i još me muči, kad mi u glavi ostane neki slučajni izraz iz nesustavnog čitanja u mom dječastvu — na primjerpeine fort et dure® (kakav li je genijalan mučitelj to izmislio!), ui takve strašne, tajanstvene, podmukle riječi kao što su “trauma”, traumatski doživljaj” i “traverza”. Uostalom, moja je pripovijest dostatno nesuvisla i bez zastranjivanja.

Pošto sam uništio pismo i vratio se u svoju sobu, promišljao sam neko vrijeme, mrsio sebi kosu, defilirao u svom skerletnom kućnom kaputu, stenjao kroz stisnute zube i — najednom... Najednom sam, gospodo porotnici, osjetio da kroz onu istu grimasu, od koje su mi se krivila usta, sviće podrugljiv smiješak iz Dostojevskoga kao neka daleka i užasna zora. U novim uvjetima poboljšane vidljivosti počeo sam predočivati sebi sva ona milovanja kojima bih uzgred mogao obasipati Lolitu kao muž njene majke. Mogao bih je priviti uza se po tri puta na dan — svaki dan. Raspršile bi se sve moje brige. Potpuno bih ozdravio.

“Lako i oprezno bih držao te Na koljenima, i očinski (jelov Utiskivao ti na nježni obraz”

— kako ono reče onaj engleski pjesnik. O, načitana li Humberta!

Zatim sam, sa svim mogućim mjerama opreza, polako, kao da hodam na prstima, zamislio Charlottu kao životnu družicu. Zar se zbilja ne bih mogao prisiliti da joj dadem u postelji onaj ekonomično raspolovljeni grejpfrut, dijetni doručak?

Obliven znojem pri nesmiljenom svjetlu gole žarulje, gažen uznojenim policajcima, Humbert Humbert je sad spreman da još koješta “izjavi u zapisnik” {cjuel moti)⁴⁰ dok prevrće svoju savjest i dere njenu najskriveniju podstavu. Nisam se namjeravao oženiti sirotom Charlottom zato da bih je uklonio na neki nedostojan, jeziv i pogibeljan način, kao na primjer s pomoću pet tableta živina biklorida rastopljenih u čašici serija prije ručka ili nečim sličnim; ali je u mojoj akustičnoj i pomućenoj glavi ipak zveckala misao koja je bila tijesno povezana s farmacijom. Zašto da se ograničim na onaj skromni tajni užitak koji sam već bio okusio? Pred oči su mi izlazile druge slike bluda provijajući se i smiješeći se. Vidio sam u duhu kako dajem jako sredstvo za spavanje i materi i kćeri u isto vrijeme da bih mogao nesmetano milovati svu noć ovu potonju. Kuća se orila od Charlottina hrkanja, a Lolita jedva da je disala u snu, nepomična, kao naslikano djevojče. — Mama, kunem ti se da me Kenny nije ni taknuo! —Ti ili lažeš, Dolores, ili je to bio noćni vampir- — Uostalom, pazio bih da ne napumpam malu.

Tako je Humbert Vukodlak snovao i snatrio — a rumeno sunce žudnje i odlučnosti (koje stvaraju sav živi svijet!) dizalo se sve više dok je na nizu balkona niz razvratnika nazdravljalo, s čašom u ruci, blaženstvu prošlih i budućih noći. Zatim sam, u prenesenom smislu, razbio čašu i smiono zamislio (jer sam već bio pijan od priviđenja te sam obscijenio svoju blagu narav) kako malo-pomalo prelazim na ucjenjivanje — ama sasvim nedužno, beznačajno ucjenjivanje — i prisiljavam Hazetinu da mi dopusti da općim s malom, jer ću zaprijetiti svojoj jadnoj zatreskanoj dami da ću je ostaviti, ako mi ne da da se igram sa svojom zakonitom pastorkom. Jednom riječju,

pred takvom senzacionalnom “ponudom”, pred takvim širokim i raznolikim perspektivama, bio sam nemoćan kao Adam koji unaprijed vidi ranu maloazijsku povijest kao fatamorganu u svom voćnjaku.

A sad pribilježite ovu važnu napomenu: umjetnik u meni nadvladao je džentlmena. Zato je bio potreban još veći napor volje da u ovim zapisima prilagodim svoj stil nedostojnom tonu dnevnika koji sam vodio dok je gospoda Haze stajala na putu mojim željama. Tog dnevnika više nema, ali sam smatrao za svoju umjetničku dužnost da sačuvam onaj ton, ma koliko mi se on sad činio lažan i grub. Srećom, moje je pripovijedanje sad došlo do točke na kojoj mogu prestati vrijeđati sirotu Charlottu radi naknadne vjerodostojnosti.

Želeći prištedjeti sirotoj Charlotti dva-tri sata mučne neizvjesnosti na vijugavoj cesti (i spriječiti, eventualno, sudar koji bi porušio naše različite snove), pokušao sam obzirno, ali uzaludno stupiti s njom u telefonsku vezu; nazvao sam logor Cue, ali sam doznao da je ona već prije sat vremena krenula kući. Dobivši na telefon umjesto nje Lolitu, rekao sam joj — drščući i naslađujući se v’lašću nad sudbinom — da ću se oženiti njenom majkom. Morao sam joj to ponoviti, jer joj je nešto smetalo da me pažljivo sluša. “ Pa to je perfa — rekla je smijući se. — Kad će biti svadba?

Čekajte malo... tu je jedno štene... zgrabilo me za čarapu. Halo... — Dodala je da će joj ondje po svoj prilici biti vrlo zabavno... I ja sam shvatio, pošto sam objesio slušalicu, da je dva sata u dječjem logoru bilo dovoljno da novi dojmovi potpuno istisnu iz glave male Lolite lik neodoljivoga gospodina Humberta. Uostalom, to sad i nije bilo važno. Dobit ću je svakako natrag pošto protekne doličan rok nakon svadbe. “Kita vjenčana na grobu jedva da je uvenula”, kako bi rekao pjesnik. Ali ja nisam pjesnik. Ja sam tek savjestan historiograf.

Razmislivši malo, pogledao sam što ima u kuhinjskom hladnjaku i, ustanovivši da je njegov sadržaj isuviše asketski, otišao sam u grad i nakupovao brdo samih poslastica. Osim toga sam kupio dobra žestoka pića i nekoliko vrsta vitamina. Bio sam prilično siguran da ću s pomoću tih stimulansa i svojim vlastitim snagama uspjeti spriječiti

izvjesnu, da tako kažem, “zabunu”, koja bi mogla nastati zbog pomanjkanja osjećaja kad dođe vrijeme da zasvjedočim silan i nestrpljiv žar. Dosjedjivi Humbert neprestance je predočivao sebi Charlottin lik kroz ključanicu muške mašte. Tijelo joj je bilo dobro očuvano i skladno razvijeno, o tome nije bilo spora, a možda mi je mogla dobro doći misao da je ona tobože Lolitina starija sestra—da nisam suviše jasno predočivao sebi njena teška bedra, okrugla koljena, bujna prsa, grubu ružičastu kožu na vratu (“grubu” prema svili i medu) i sve ostale crte toga bijednog i dosadnog stvora što se naziva “lijepom ženom”.

Sunce je opisalo svoj uobičajeni krug oko kuće. Dan je sazrio i počeo se kloniti večeri. Popio sam jednu čašicu. Pa drugu. Pa treću. Moje najdraže piće, džinanas-mješavina džina i ananasova soka — uvijek mi udvostručuje snagu. Naumih da pokosim zapušten travnjak u našem vrtu. Unepetite attention⁴¹. Bio je zarastao u maslačke, a nečiji prokleti pas — ne trpim pse—zagadio je kamene ploče koje je nekad ukrašavao sunčani sat. Gotovo su se svi maslačci već bili prometnuli iz sunaca u mjesec. Džin i Lolita bili su mi u krvi pa umalo što nisam pao preko rasklopnih stolica koje sam htio pospremiti. Zebre crvenih pruga! Poneko podrigivanje zvuči kao klicanje — bar je moje tako zvučalo. Stara ograda iza vrta razdvajala ga je od susjedskog smeća i jorgovana, ali između prednjeg dijela našeg travnjaka (ondje gdje se on blago spuštao niz jednu stranu kuće) i ulice nije bilo nikakve prepreke. Zbog toga sam morao vrebati (smijuljeći se kao čovjek koji se sprema učiniti neko dobro djelo) povratak Charlotte; taj je zub valjalo odmah iščupati. Klateći se za ručnom kosilicom koja me je vukla za sobom, dok su podsjećene vlati trave poskakivale i takoreći cvrkutale odsijevajući na niskom suncu, nisam odvajao očiju od onog dijela ulice u predgrađu koji sam mogao vidjeti. Ulica je zavijala prema nama ispod svoda golema sjenovita drveća, a onda se naglo spuštala pored kuće od opeke, obrasle vinovom lozom, stare Vizavi i njena polo-žena travnjaka (mnogo urednijeg od našeg), te se napokon gubila iza naših ulaznih stuba koje nisam vidio s onog mjesta gdje sam radosno podrigivao i radio. Maslačci izgiboše. Miris sočne trave miješao se s mirisom ananasa. Dvije djevojčice, Marion i Mabel, koje sam obično pratio

makinalnim pogledom dok su prolazile amo-tamo (ali tko bi mi mogao zamijeniti moju Lolitu?), odoše prema aveniji (odakle se spuštala naša Ulica Lawn); jedna je od njih gurala bicikl, a druga je u hodu zobala iz papirnate vrećice, i obje su govorile u sav glas, sunčano i zvonko. Simpatični Thomson, adetski građen Crnac, koji je kod starice preko puta služio kao vrdar i šofer, široko mi se izdaleka osmjehnuo i viknuo mi dva puta, popraćujući povike gestama, da sam danas tobože neobično energičan. Budalasti pas našeg susjeda, bogatog prnjara, pojurio je za nekim modrim automobilom — ali ne Charlottinim. Ona zgodnija od one dvije djevojčice (čini mi se Mabel), u hlačicama, s grudnjakom koji nije imao što držati, sjajne kose (nimfica, tako mi Pana!), ponovo je protrčala gužvujući u ruci praznu papirnatu vrećicu i iščezla iz očiju zelenog jarca zamaknuvši za pročelje vile gospodina i gospode Humbert. Automobil-karavan izbio je iz hladovite avenije noseći još neko vrijeme ostatke hladovine, dok se nisu raspali, na krovu za koji se golišavi vozač držao lijevom rukom ispruženom kroz prozor; auto je mahnito brzo projurio, a uz njega pas bivšeg prnjara. Nastala je nježna stanka, a onda me nešto presjeklo u prsima jer sam ugledao modru limuzinu. Skliznula je niz brdo i

■: v . izgubila se za uglom kuće. Razabrao sam načas njen mirni, blijedi profil. Pomislio sam da neće znati jesam li otišao ili nisam dok se ne popne na kat. Nakon jedne minute izvirila je kroz prozorčić Lolitine sobice s izrazom silne tjeskobe na licu. Tako sam brzo ustrčao uza stube da sam uspio stići u sobicu prije nego što je ona izišla iz nje.

Kada je mlada — udovica, a mladoženja — udovac, kad je ona proživjela u “našem dičnom gradiću” nepune dvije godine, a on nepunih mjesec dana, kad Monsieur jedva čeka da se sve skupa što prije svrši, a Madame pristaje na to smiješeći se milostivo, onda je svadba obično prilično “skromna”. Mlada može biti i bez tijare od narančina cvijeta koja drži kratak veo, i bez bijele orhideje zataknute u molitvenik. Mladina bi kćerkica možda unijela u ceremoniju vjenčanja H. i H. primjesu živa rumenila, ali sam slutio da bi bilo opasno iskazivati suviše nježnosti Loliti stjeranoj u škripac, pa sam se složio da ne vrijedi dovlačiti djevojčicu iz njena omiljenog logora Cue.

Moja takozvana “strastvena i osamljena” Charlotte bila je u svakidašnjem životu praktična i društvena žena. Povrh toga, otkrio sam da je ona, premda nije mogla obuzdati ni porive srca u svakidašnjem životu ni krikove na ljubavnom logu, principijelna žena. Čim je postala manje-više moja ljubavnica (unatoč stimulansima i njenim “nervoznim, nestrpljivim cherf, junački cheri nije mogao izbjeći neke početne poteškoće, što je, inače, obilato nadoknadio najbiranijim asortimanom starosvjetskih umiljavanja), draga Charlotte me je preslišala o mojim odnosima s Gospodinom Bogom. Mogao sam joj reći da u tom pogledu nemam nikakvih predrasuda, ali sam joj umjesto toga kazao — plaćajući danak nabožnom općem mjestu — da vjerujem u izvjestan kozmički duh. Pregledavajući svoje nokte, ona me upitala nema li u mom rodu kakvih primjesa sa strane. Odgovorio sam protupitanjem bi li ona ipak pošla za me da je, recimo, majčin djed mog oca bio

Turčin. Rekla je da to ne bi bilo ni najmanje važno; ali da bi ona, kad bi jednom ustanovila da ne vjerujem u našeg dragog kršćanskog Boga, svršila sa samom sobom. Kazala je to toliko svečano da sam se naježio. Tada sam pojmio da je doista principijelna žena.

O, bila je to dobro odgojena malogradanka! Govorila je “Oprostite” kad bi joj i najmanji podrig prekinuo tečni govor, izgovarala je prvi slog riječi envelope (omotnica) kroz nos na francuski način, a u razgovoru s kakvom znanicom nazivala je mene “gospodin

Humbert”. Pomislio sam da bih joj ugodio kad bih se pojavio u mjesnom društvu s nekom romantičnom aureolom. Na dan našeg vjenčanja izišao je u društvenoj rubrici Ramsdale Journala intervju sa mnom i fotografija Charlotte s jednom uzvijenom obrvom i pogrešno otisnutim prezimenom — Hazer. Usprkos toj nezgodi, taje reklama podgrijala porculanske klijetke njena srca i izazvala podrugljivo čegrtanje mojih zmijskih čegrtaljki. Kako je sudjelovala u dobrotvornom radu crkve i upoznala se s boljim majkama Lolitinih školskih drugarica, Charlotte je u godinu i pol uspjela postati, ako ne ugledan, a ono bar priznat član mjesnog društva, ali još nikad nije bila upala u tu čarobnu novinsku rubriku, a sad je upala u nju zahvaljujući meni, gospodinu Edgaru H. Humbertu (“Edgara” sam ubacio iz puke razmetljivosti), “piscu i istraživaču”. Reporter, brat mog McCooa, kad je to zapisivao, upitao me je što sam zapravo napisao. Ne sjećam se što sam mu odgovorio, ali je kod njega ispalo ovako: “nekoliko djela o Verlaineu, Rimbaudelaireu i nekim drugim pjesnicima”. U intervjuu je bilo također spomenuto da poznajem Charlottu već nekoliko godina i da sam dalji rođak njena prvog muža. Natuknuo sam i da sam vodio s njom ljubav prije trinaest godina, ali o tome lije bilo u novinama ni spomena. Charlotti sam rekao da društvenu rubriku krasi tiskarske pogreške.

Nego, da nastavimo ovu neobičnu pripovijest! Jesam li ja, kad je trebalo da uberem plodove svog promaknuća iz podstanara u suložnika, osjećao samo gorčinu i gađenje? Nisam. Humbert mora Poznati da mu je taština bila malo polaskana, da je bio malčice raznježen i da se čak stanovito otmjeno kajanje cijedilo niz čelik njegova zavjereničkog bodeža. Nisam ni sanjao da bi se ona prilično smiješna, iako i prilično zgodna gospoda Haze, sa svojom slijepom vjerom u mudrost svoje crkve i svoga kluba prijatelja knjige, sa svojim izvještačenim govorom i osornim, hladnim i prezirnim držanjem prema bajnoj, golorukoj i maljavnoj dvanaestogodišnjoj djevojčici, mogla pretvoriti u onakvo dirljivo nemoćno stvorenje čim sam je dotaknuo — što se dogodilo na pragu Lolitine sobice u kojoj je uzimala mrmljajući isprekidanim glasom:

— Nemojte, nemojte, molim vas, nemojte...

Ta je promjena povoljno djelovala na njenu vanjštinu. Njen osmijeh, koji je do tada bio onako neprirodan, prometnuo se u sjaj beskrajnog obožavanja — sjaj pun nečega mekog i vlažnog, u kojem sam, zapanjen, prepoznavao sličnost s Lolitinim čarobnim, tupim i izgubljenim pogledom kad bi uživala u nekakvoj novoj smjesi sirupa u mliječnom restoranu ili se nijemo divila mojim skupocjenim, uvijek lijepo izglačanim odijelima. Gledao sam kao začaran Charlottu kad bi, dijeleći svoje roditeljske brige s nekom drugom damom, pravila onu tipičnu američku grimasu mirenja sa sudbinom (prevrćući očima i otoboljujući jednu stranu usta), čiju sam dječju varijantu viđao na Lolitinu licu. Prije spavanja bismo uvijek nešto popili, viski ili džin, i to bi mi pomoglo da zamišljam kćerku dok milujem majku. Evo onog bijelog trbuha u kojemu je moja nimfica ležala kao skvrčena ribica 1934. godine. Ta pomno obojena kosa, što uopće ne djeluje na moj opip i njuh, poprimala je katkad (pri svjetlu svjetiljke u bračnoj postelji s četiri stupa na uglovima) preljev, ako ne i mekoću, Lolitinih uvojaka. Dok sam rukovao svojom novopečenom ženom prirodne veličine, neprestano sam ponavljao u sebi da je ona u biološkom smislu najbliža Loliti; da je u Lolitinim godinama Lotte bila isto tako zamamna učenica kao što je sad njena kći i kao što će jednog dana biti Lolitina kći. Natjerao sam ženu da izvuče ispod cijele zbirke cipela (čini se da je pokojni gospodin Haze imao upravo patološku pasiju da sakuplja cipele) album star trideset godina da bih mogao vidjeti kakva je Lotte bila kao dijete; i, usprkos lošem osvjedjenju i nezgrapnoj odjeći, uspio sam razabrati mutnu prvu verziju Lolitinih obrisa, njenih nogu, jagodičnih kostiju, prćasta nosića. Lottelita! Lolitchen!

Tako sam potajno zavirivao preko živica godina u tuđe mutne prozorčice. I kad me je, s pomoću jadnih, žarkih, naivnih i pohodjivih milovanja, ona, ta žena s velebnim bradavicama na dojkama i teškim butinama, pripravljala da obavim svoju svakonoćnu dužnost, još sam njuškao za mirisom nimfice jureći i lajući kroz šiblje prašume.

Jednostavno vam ne mogu iskazati riječima kako je krotka i dirljiva bila moja sirota supruga! Za doručkom, u sumornoj kuhinji koja je sva blistala od kroma, s njenim velikim kalendarom (darom tvornice

lonaca) i zgodnim kutkom za doručkovanje (namještenim u stilu kafeterije u kojoj su Charlotte i Humbert tobože udvoje gugutali u davnim studentskim danima), ona je sjedila u crvenoj haljini nalakćena na stolić pokriven plastičnom masom, poduprijevši glavu rukom, i piljila u mene nesnosno nježno dok sam gutao šunku s jajima, lako se Humbertu lice trzalo od neuralgije, ono je u njenim očima bilo ravno sunčanom sjaju i sjeni krošnje što se zibala na bijelom frižideru. Moju natmurenost i razdražljivost pripisivala je mojoj nijemoj ljubavi. Moji skromni prihodi udruženi s njenim još nezatnijim dohocima doimali su je se kao silno bogatstvo, i to ne zato što je to sve skupa bilo dovoljno za potrebe srednjoburžoaske obitelji, nego zato što su njoj čak i moji novci odražavali čar moje muževnosti, tako da je zamišljala nas zajednički račun kao kakav bulevar na jugu u podne, s gustom hladovinom na jednoj strani i glatkim suncem na drugoj, i tako sve do kraja perspektive, gdje se dižu ružičaste planine.

Charlotte je uspjela tih pedeset dana našeg suložništva ispuniti djelatnošću od isto toliko godina. Sirota se bavila koječime što je bila odavno zanemarila ili što je nikad nije osobito ni zanimalo, Kao da sam ja (da produžim u ovom proustovskom tonu), samim tune sto sam se oženio majkom voljenog djeteta, pomogao ženi da Se Posrednim putem pomladi. Sa žarom kakve najobičnije “mlade domaćice”, ona se prihvatila da “oplemeni domaće ognjište”. Ja sam napamet znao svaki kutak tog “ognjišta”, upoznao sam ga dok sam sjedio za stolom u svojoj sobi i u mislima unosio na kartu Lolitinu maršrutu kroz cijelu kuću; odavno sam se srodio s njim — s njegovom ružnoćom i neurednošću, i sad sam upravo osjećao kako se, jadnik, ježi od užasnog predosjećaja da će ga Charlotte okupati u bežu, okeru i smeđeridem kitu. Nije, hvala Bogu, dotle dotjerala, ali je zato utrošila silne količine energije u pranje zastora, mazanje rebrenica voskom, kupovanje novih zastora i novih rebrenica, vraćanje istih trgovini, zamjenjivanje drugima i tako dalje, u neprestanu smjenjivanju svjeda i sjene, osmijeha i mrštenja, dvojbe i durenja. Baktala se s kretonom i perkalinom, mijenjala je boju divana —onoga svetog divana na kojem je u ono nezaboravno jutro puknuo u meni usporenim tempom mjehur rajskog blaženstva. Razmještala

je pokušstvo i obradovala se kad je doznala iz nekog traktata o kućanstvu daje “dopušteno raspariti par noćnih ormarića i svjetiljke koje im pripadaju”. Povodeći se za autoricom knjige Vaš dom — to ste vi, zamrzila je male slabašne stolice i tankonoge stoliće. Držala je da je soba sa širokim staklenim površinama i obiljem raskošnih lakiranih ploha muškog tipa, a da se ženski tip odlikuje nježnijim prozorima i krhkijom drveninom. Romane koje je čitala kad sam se doselio k njoj istisnuli su sad ilustrirani katalogi i savjeti o uređenju kuće. Od tvrtke u Philadelphiji, Rooseveltov bulevar 4640, naručila je za našu bračnu postelju poseban “madrac na opruge presvučen damastom, model 312” — iako se meni stari činio dovoljno elastičan i izdržljiv za sve ono što je imao izdržati.

Bila je sa Srednjeg zapada, kao i njen prvi muž, i nije dovoljno dugo živjela u čednom Ramsdaleu, biseru jedne istočne države, da bi se bolje upoznala sa svim uglednijim ljudima. Poznavala je donekle veselog zubara koji je stanovao u nekoj vrsti napola razrušenog drvenog dvorca iza našeg vrta. Upoznala se bila na čaju u crkvenom klubu s nadutom suprugom bivšeg staretinara koji je bio vlasnik jezive bijele kućerine sagrađene u takozvanom “kolonijalnom stilu” na uglu avenije. Od vremena do vremena “išla je u posjete” staroj

Vizavi; ali one uglednije matrone koje je posjećivala ili susretala na “vrtnim” sijelima ili zabavljala dugim telefonskim razgovorima — takve fine dame kao što su gospoda Sheridan, gospoda McCrvstal, gospoda Knight i druge — nekako su rijetko navraćale k mojoj zapostavljenoj Charlotti. Jedino se uistinu bila sprijateljila, bez ikakvih primisli i praktičnih razloga, s bračnim parom Farlow, koji se bio vratio s poslovnog putovanja u Čile baš na vrijeme da prisustvuje našoj svadbi, zajedno s Chatfieldovima, McCoovima i nekim drugima (ali ne i s gospodom Staretinarkom ni s još uznositijom gospodom Talbot). John Farlow bio je sredovječan, miran, mirno-mišićav i mirno-uspješan trgovac sportskim rekvizitima, koji je imao svoj ured u Parkingtonu, sedamdesetak kilometara daleko od nas; on me je i opskrbio municijom za onaj prokleti kolt i naučio me kako se rukuje njime (na jednoj nedjeljnoj šetnji po boriku kraj jezera); bio je i “honorarni advokat” (kako je sam govorio smješajući se) i u svoje

vrijeme je sredio neke Charlottine poslove. Jean, njegova mlađahna žena i sestrična, bila je krakata dama koja je nosila naočale s okvirom ukošenim prema sljepoočnicama; imala je dva psa boksera, dvije šiljaste dojke i velika crvena usta. Slikala je pejzaže i portrete — dobro se sjećam kako sam jednom za čašom koktela slučajno pohvalio njen portret njene male nećakinje, Rosaline Grace, graciozne, ružičaste ljepotice u skautskoj uniformi (zelena beretka od češljane vune, zeleni pleteni pojas, dražesne kovrče sve do ramena), i kako je John izvadio iz usta lulu i rekao da je šteta što se Dolly (moja Dolita) i Rosaline tako slabo slažu u školi, ali je dodao da se nada, kao što smo se i svi mi nadali, da će se bolje slagati kad se vrate svaka iz svog ljetnog logora. i orazgovarali smo malo o toj školi. Ona je imala svoje nedostatke i svoje prednosti. “Naravno, među našim trgovcima ima previše Talijana — rekao je razboriti John — ali smo zato dosad bili pošteđeni Ži... — Jean ga naglo presiječe u riječi: — Kako bi bilo “Jepo da su nam djevojčice zajedno na ljetovanju! — Iznenada Zarrislih kako se vraća s logorovanja — opaljena od sunca, topla, snena, omamljena— i umalo zaplakah od strasti i nestrpljenja.

Htio bih dodati još dvije-tri riječi o gospodi Humbert kad već pišem o njoj (uskoro će se dogoditi teška nesreća). Od prvog dana bilo mi je jasno da ona ima razvijen osjećaj posjedovanja, ali nipošto nisam mislio da bi mogla biti tako užasno ljubomorna na sve što se u mom životu nije ticalo nje. Moja prošlost budila je u njoj gorljivu, nezasitnu radoznalost. Zahtijevala je od mene da uskrsnem sve žene koje sam ikad volio samo zato da bi me prisilila da ih ismijem, da ih zgazim i odreknem ih se jednom zauvijek, te tako zbrišem svu svoju prošlost. Natjerala me je da joj ispričam sve o mom braku s Valerijom, koja je, naravno, bila dozlaboga smiješna osoba; ali sam povrh toga morao izmisliti ili grozno iskititi cio niz ljubavnica da bi se Charlotte mogla zlorado naslađivati njima. Njoj za ljubav, morao sam predočiti cijeli ilustrirani katalog tih dama, lijepo razvrstanih, po tradiciji američkih reklama u kojima su školska djeca raspoređena po pravilima rasne proporcije, to jest tako da se svagda usred bjelolike djece nalazi jedan — samo jedan ali zato neobično sladak— mališan okruglih očiju i čokoladne puti, gotovo, ali ne sasvim, u sredini prvog reda klupa. Predstavljajući ih svojoj dami, tjerao sam ih da se smješkaju i njišu u hodu — mlitava plavuša, vatrena crnkinja, ridokosa razvratnica—baš kao na kakvoj paradi u javnoj kući. Što su bile pristupačnije i vulgarnije, to se gospodi Humbert moj vodvilj više sviđao.

Nikad se u životu nisam toliko napriznavao niti se naslušao toliko priznanja. Iskrenost i prostodušnost koje je pokazivala govoreći o onome što je nazivala svojim “ljubavnim životom”, od prvog drpanja do bračnog hrvanja u slobodnom stilu, oštro su odudarale, u moralnom smislu, od mog bezočnog laganja; ali su u tehničkom smislu te dvije serije bile istovrsne, jer je na obje utjecao isti materijal (radiomelodrame, psihoanaliza, jeftini romančići), iz kojega sam ja crpio svoje osobe a ona jezik i stil. Prilično su me zabavili neki neobični seksualni prohtjevi poštovanoga Harolda Hazea o kojima mi je pričala Charlotte, koja je držala da je moje kikotanje nedolično; općenito pak govoreći, njena je ispovijed bila isto tako nezanimljiva kao što bi bila i njena autopsija. Nikad nisam vidio zdravije žene od nje — ma koliko da je gladovala držeći se dijete.

O mojoj Loliti govorila je rijetko — rjeđe, na primjer, nego o onom muškom djetetu svijetle kose, mutnih crta lica, čija je fotografija bila jedini ukras naše tmurne spavaće sobe. Snatreći neukusno, ona je jednom predvidjela da će se duša njena pokojnog čeda vratiti na zemlju u liku djeteta koje će roditi u svom sadašnjem braku. I, premda nisam osjećao bogzna kakvu potrebu da popunim rodoslovlje obitelji Humbert kopijom Haroldova djela (Lolitu sam se bio navikao, osjećajući nekakav rodoskvrnilački užitek, smatrati svojim djetetom), pomislio sam da bi mi dugotrajno porađanje, s temeljitim carskim rezom i raznim ostalim komplikacijama, u zabačenu rodilištu, tamo negdje na proljeće, omogućilo da ostanem nasamo s Lolitom nekoliko tjedana — i da kljukam razbuđenu nimficu tabletama za spavanje.

Oh, kako je ona mrzila svoju kćerku! Osobito mi se ružno činilo što je potpuno nepotrebno, ali vrlo revno odgovarala na blesava pitanja iz knjige Upoznaj svoje dijete koja je objavljena u Chicagu. Ta se budalaština vukla iz godine u godinu, a mama je morala praviti nešto kao inventar nakon svake godine u djetetovu životu. Na Lolitin dvanaesti rođendan, 1. siječnja 1947. godine, Charlotte Haze rođena Becker podvukla je od četrdeset epiteta ovih deset (u rubrici “Karakter djeteta”): agresivan, plahovit, nemaran, negativistički (dvaput podcrtano!), nepovjerljiv, nestrpljiv, prepreden, razdražljiv i mrzovoljan. A uopće nije obratila pažnju na ostalih trideset pridjeva među kojima su bili i takvi kao što su “veseo”, “uslužan”, “energičan” i drugi. To je bilo naprosto nesnosno! Okrutno, kako ne bih nikad očekivao od svoje inače blage i nježne žene, napadala je i progonila kojekakve Lolitine stvarčice koje su se zavlačile u različne kutove u kući i tu premirale od straha kao hipnotizirani zečiči. Moja bolja polovica nije ni sanjala da sam je jednom, u nedjelju ujutro, kad zbog pokvarena želuca (posljedice mog pokušaja da popravim njene Umake) nisam išao s njom u crkvu, prevario s jednom Lolitinom bijelom čarapicom. A kako se ružno odnosila prema pismima mog mirisavog cvijeta, moje đurđice!

“Draga mamice i Humice!

Nadam se da ste dobro. Puno hvala na bombonima. Ja (precrtano i ponovo napisano) Ja sam izgubila svoj novi džemper u šumi. Ovih je dana ovdje nekako svježije. Menije jako ovdje.

Voli vas vaša Dolly.”

— Guska jedna — reče gospoda Humbert — izostavila je jednu riječ iza “jako”. A taj je džemper bio od čiste vune. I, znaš, molim te da se ubuduće posavjetuješ sa mnom prije nego što joj pošalješ bombone.

Na nekoliko kilometara od Ramsdalea bilo je u šumi jezero — takozvani Pješčani Sat — koje sam već spomenuo i na koje smo odlazili svaki dan za jednog neobično vrućeg tjedna potkraj mjeseca srpnja. Sad moram opisati prilično dosadne pojedinosti našeg posljednjeg kupanja u tom jezeru, jednog tropski vrućeg utorka prije podne.

Pošto smo ostavili auto na parkiralištu nedaleko od glavne ceste, zaputili smo se na jezero stazom kroz borik kad Charlotte reče da je Jean Farlow, u potrazi za rijetkim svjetlosnim efektima (Jean je pripadala staroj slikarskoj školi), u nedjelju vidjela Leslieja Thomsona kako se kupa “crnog Adama” (Johnova dosjetka) u pet sati izjutra.

— Mora da je voda bila vraški hladna — rekoh.

— Nije o tome riječ — odvrati moja racionalna golubica osuđena na propast. — On je, znaš, slabouman. A imam pouzdan osjećaj — nastavi (izražavajući se na onaj svoj brižljivi način koji je već počeo potkopavati moje zdravlje) — da je naša Louise ljubljena u tog kretena.

Osjećaj. “Imamo osjećaj da Dolly ne uči kako bi mogla...” (iz starog školskog izvještaja).

Humbertovi su i dalje hodali u sandalama i kućnim kaputima.

— Znaš, Hum, imam jedan smion san — prozbori Lady Hum obarajući glavu kao da se stidi tog sna ili kao da se obraća za savjet crvenoj zemlji. — Voljela bih uzeti neku pravu, izvježbanu služavku kao što je ona Njemica o kojoj su govorili Talbotovi; i da stanuje kod nas.

— Nema mjesta — rekoh.

— Ma kako nema! — reče ona smiješeći se tobože zagonetno.

— Ti, cheri, zbilja potcjenjuješ mogućnosti Humbertova doma.

Smjestili bismo je u Lolitinu sobu. Ionako sam namjeravala napraviti gostinsku sobu od te rupe. To je najhladnija i najgadnija soba u cijeloj kući.

— O čemu to zapravo govoriš? — upitah je osjećajući kako mi se napinje koža na jagodičnim kostima (potrudio sam se da to napomenem samo zato što se to isto događalo mojoj kćeri kad bi je obuzeli slični osjećaji — nedoumica, gađenje ili razdražljivost).

— Da te možda ne smetaju neke romantične uspomene?

— pripita me žena ciljajući na naš prvi cjelov.

— Ma kakvi — odgovorih — nego bih naprosto htio znati kamo ćeš smjestiti kćer kad dobiješ gosta ili djevojku?

— O! — izusti gospođa Humbert smiješeći se zaneseno, otežući taj “O!” i u isto vrijeme uzvijajući jednom obrvom i nježno izdišući zrak. — Čini mi se da mala Lo nema s tim ama baš nikakve veze. Mala Lo će nakon logorovanja pravo u internat — dobar internat gdje vlada stroga disciplina i gdje će steći temeljito vjersko obrazovanje. A onda — Beardslev College. Sve sam ja to vrlo točno isplanirala, budi bez brige!

Nadodala je da će ona, Humbertovka, morati nadvladati svoju ”jenost i pisati sestri stare Phalenovke koja predaje u internatu Sv. Algebre. Između borova se pojavi ljeskavo jezero. Rekoh da sam ^boravio u autu tamne naočale i da ću doći brzo za njom.

Oduvijek mi se činilo da je kršenje ruku izmišljena gesta ili, možda, mutan ostatak nekog srednjovjekovnog obreda; ali kad sam sad zašao u šumu da se predam očaju i strašnim mislima, upravo je ta gesta (“Pogledaj, Bože, ove lance!”) najbolje mogla bez riječi izraziti moje raspoloženje.

Da je Charlotte bila Valerija, znao bih kako da postupim u ovoj prigodi — da “postupim” je prava riječ; u dobra stara vremena bilo je dovoljno da počnem iskretati debeloj Valječki krhki zglob na ruci

(onaj isti koji je ozlijedila kad je pala s bicikla) pa da ona odmah promijeni mišljenje; ali je to sa Charlottom bilo nezamislivo. Hladnokrvna Charlotte ulijevala mi je strah. Ništa nije bilo od onog mog lakoumnog sna da ću pomoću njene ljubavi zavladata njenom voljom. Nisam smio učiniti ništa što bi moglo nauditi liku koji je ona stvorila od mene da bi mu se mogla klanjati.

Ja sam joj se dodvoravao dok je bila grozna gardedama mog janjeta, i nešto od tog ulizivanja sačuvalo se još u mom odnosu prema njoj. Imao sam samo jedan adut — to što ona nije imala pojma o mojoj čudovišnoj ljubavi prema njenoj curici. Njoj je bilo krivo što se ja sviđam djevojčici, ali u moje osjećaje nikako nije mogla proniknuti. Valeriji bih bio rekao: “Slušaj ti, debela lucprdo, c’est moi qui decide² što je dobro za Dolores Humbert”. Charlotti čak nisam smio reći (ropski mirno): “Oprosti, dušo, ali se ja ne bih složio s tobom. Hajde da damo djevojčici još jednu priliku. Ja sam spreman da je poučavam kod kuće godinu-dvije. Sama si jednom rekla ...” Stvar je u tome što nisam mogao ništa reći Charlotti o djevojčici a da se ne odam. Ah, vi nemate pojma (kao što ni ja nisam imao) kakve su one, te principijelne žene! Charlotte koja nije primjećivala lažnost svakidašnjih konvencionalnosti i pravila vladanja, stereotipnih jela i knjiga i ljudi za kojima je ludovala, začas bi ipak raspoznala nepravilnu intonaciju, ma što ja rekao da bih zadržao Lolitu uza se. Ona je bila kao glazbenik koji je možda u životu strašno banalan tip, bez intuicije i ukusa, ali ima vraški dobar sluh kojim ulovi svaku pogrešno odsviranu notu u orkestru. Da bih slomio njenu volju, morao sam joj slomiti srce. Da sam joj slomio srce, slomio bih u njemu i svoj lik. Da sam joj rekao:

“Ili ću ja raditi s Lolitom što hoću, a ti ćeš mi pomagati da se to ne razglasi’ ili ćemo se odmah razvesti”, ona bi probljedjela, kao da se pretvorila u mutno staklo, i polagano rekla: “Dobro, ma što još rekao ili povukao, ovo je kraj.” I bio bi kraj.

Eto, dakle, u kakvu sam kašu upao. Sjećam se kako sam došao do parkirališta i kako sam iz crpke natočio u dlanove vode što je imala okus hrđe, i kako sam pohlepno srknuo kao da će mi ta voda podariti

čarobnu mudrost, mladost, slobodu i nejaku prilježnicu. Zatim sam načas sjeo, u svom skerletnom kućnom kaputu, na rub grubo sklepana stola ispod borova što su šumili. Malo dalje od mene dvije su djevojčice, u hlačicama i grudnjacima, izišle iz nužnika prošaranog suncem, na kojem je pisalo: "Ženske". Žvačući gumu za žvakanje, Mabel (ili njena dvojnica) opkročila je polako, rastreseno bicikl, a Marion se, tresući glavom ne bi li odagnala muhe, široko raskrečila i sjela otraga; i, klataći se, one se polako, rastreseno stopiše sa svjetlom i sjenom. Lolita! Otac i kći što se gube u toj zabiti. Najprirodnije bi rješenje bilo likvidirati gospodu Humbert. Ali kako?

Nijedan čovjek ne može sam za se počiniti savršeno umorstvo, ali slučaj može. Kriminalisti se, na primjer, sjećaju čuvenog ubojstva neke Mme Lacour u Arlesu, u južnoj Francuskoj, potkraj prošlog stoljeća. Nepoznat bradat gorostas, koji je možda s tom damom potajno vodio ljubav, prišao joj je na prometnoj ulici, nekoliko dana nakon njena vjenčanja s pukovnikom Lacourom, i triput joj zario nož u leđa, iako mu se pukovnik, mali buldog od čovjeka, bio objesio zubima o ruku. Čudesnim i divnim slučajem, upravo u času kad se zločinac stao oslobađati čeljusti srditog malog muža (a svijet se sjatio sa svih strana), neki je zanesenjak Talijan u kući najbližoj mjestu zbivanja sasvim slučajno aktivirao eksplozivni naboj kojim se baktao, i začas se ulica pretvorila u pakleni kaos dima, opeka što su padale i ljudi što su bježali. Ipak, nitko nije bio povrijeđen od eksplozije (osim što je junački pukovnik Lacour bio nokautiran), Osvetoljubivi ljubavnik nagao je bježati kad i ostali — i doživio je ljepu i duboku starost.

I

A da vidimo sad što se događa kad zlikovac pokuša izvrši savršeno umorstvo.

Sišao sam na jezero. Mjesto na kojem smo se mi i još nekoliko "boljih" obitelji (Farlowovi, Chatfleldovi) obično kupali bila je jedna mala uvala; mojoj se Charlotti ona sviđala zato što je bila takoreći "privatna plaža". Javno se pak kupalište, sa svim pogodnostima za

kupače (ili utapljače, kako je Ramsdale Journal imao priliku da se izrazi), nalazilo u lijevom (istočnom) dijelu Pješčanog Sata i nije se vidjelo iz naše uvale. Desno od nas borik je prelazio u močvaru koja je na drugoj strani ponovo ustupala mjesto šumi.

Sjeo sam pored žene tako tiho da se ona lecnula.

— Hoćemo li u vodu? — priupita me.

— Hoćemo, za koji čas. Samo da smislim jednu kombinaciju.

Nastavio sam razmišljati. Prođe minuta-dvije.

— Dobro. Hajdemo!

— A jesam li i ja sudjelovala u toj kombinaciji? — Još kako!

— Tako da! — reče Charlotte ulazeći u vodu. Uskoro joj je voda doprla do debelih, naježenih bedara; zatim je ispružila preda se sklopljene ruke, čvrsto stisnula usne, nekako priprosta u crnoj gumenoj kapi, i bućnula u vodu.

Polako smo plivali u sjaju jezera.

Na suprotnoj obali, najmanje tisuću koraka daleko od nas (kad bi se moglo koračati po vodi), razabrao sam dvije sićušne siluete ljudi koji su zdušno nešto radili na svom dijelu obale. Točno sam znao tko su oni — bivši policajac poljskog podrijeda i bivši limar koji je bio vlasnik velikog dijela šume na drugoj obali. Znao sam i čime su zaokupljeni — gradnjom drvena pristaništa radi vlastite blesave zabave. Lupa koja je dopirala do nas činila se mnogo većom nego što se moglo očekivati od njihovih patuljastih ruku i alata; moglo se pomisliti da se stručnjak za zvučne efekte nije dobro dogovorio s lutkarom, pogotovo zato što je silan tresak svakog sitnog udarca kasnio za svojim vizualnim utjelovljenjem.

“Naša” kratka plaža, pokrivena svijedim pijeskom, od koje smo se sad udaljili—bili smo već u dubokoj vodi — bijaše pusta u radne

. Nikog nije bilo u blizini osim onih dviju prilika zaokupljenih slom na drugoj obali i tamnocrvenog privatnog aviona koji je prohujao visoko iznad nas i iščeznuo u nebeskom plavetnilu. Nije se mogla ni zamisliti bolja scena za brzo klopotavo ubojstvo, a najveća je lukavština bila u tome što su čuvar zakona i vodoinstalater bili upravo dovoljno blizu da budu svjedoci nesretna slučaja, i upravo dovoljno daleko da ne vide zločin. Bili su toliko blizu da su mogli čuti kako se izbezumljeni kupač koji mlatara rukama i nogama očajno dere dozivajući u pomoć ljude da mu spase ženu što se utapa; a bili su opet toliko daleko da nisu mogli razabrati (kad bi pogledali prije vremena) kako nimalo izbezumljeni kupač dokrajčuje svoju ženu gazeći je pod vodom. Ja nisam još bio stigao do te faze; htio bih samo objasniti jednostavnost postupka, prikladnost dekora! I tako je, dakle, Charlotte nespretno i brižljivo plivala (bila je sasvim prosječna sirena), ali je nekako svečano uživala (ta valjda je njen triton bio uz nju!); i, gledajući sve to hladno i jasno kao buduću uspomenu (znate, kao što gledate stvari nastojeći da ih vidite onako kako ćete ih se poslije sjećati) — ljeskavu bjelinu njena mokra lica, koje nije bilo, usprkos svim njenim nastojanjima, bogzna kako preplanulo, i blijede usne, i golo izbočeno čelo, i tijesnu crnu kapu, i tusti mokri vrat — znao sam da treba samo da malo zaostanem, da udahnem nešto više zraka, pa da je ščepam za gležanj i munjevito zaronim s uhvaćenim truplom. Kažem “truplom” zato što bi zbog iznenađenja, straha i neiskusnosti jedna sirena namah progutala cijelo vjetro smrtonosne jezerske vode; a ja bih mogao izdržati najmanje jednu minutu pod vodom ne zatvarajući oči. Sudbonosna kretnja prošla je kao repatičin rep kroz crninu zamišljenog umorstva. Bijaše to kao neki nijemi zlokobni balet u kojem plesač drži partnericu za nogu i strelovito nestaje u podvodnoj magli. Izronio bih da udahnem zrak “ržeći je svejednako pod vodom, i zaronio bih toliko puta koliko bi “o potrebno, i tek kad bi se nad njom zauvijek spustio zastor, usudio m se zovnuti u pomoć. A kad bi se, nakon dvadesetak minuta, ona Va čovjeka s druge obale, ravnomjerno se povećavajući, približila Carncu kojem jedna strana bijaše svježije obojena, sirota gospođa

Humbert, žrtva grča ili srčanog napadaja, ili i jednog i drugog, stajala bi već na glavi u mulju boje crnila, desetak metara ispod nasmijane

površine jezera Pješčani Sat.

Kako jednostavno, je li? Al eto, ljudi božji, ja se nikako nisam mogao prisiliti da to uradim!

Ona je plivala pored mene kao povjerljiv, nezgrapnan tuljan, i sva logika strasti vikala mi je u uho: "Sad je čas!" A ja, ljudi božji, ne mogu pa ne mogu! Šutke sam zaplivaao natrag prema obali, a ona poslušno za mnom. Promukli je vrag još ponavljao svoj savjet, ali se ja nikako nisam mogao prisiliti da utopim to nesretno, sklisko, krupno stvorenje. Vika je sve više zamirala dok sam poimao žalosnu istinu da ni sutra, ni u petak, ni u bilo koji drugi dan neću moći prisiliti sama sebe daje ubijem. Međutim, mogao sam zamisliti kako strašnim udarcima remetim simetriju Valječkinih dojki ili kako joj inače nanosim bol — i isto sam tako mogao jasno predočiti sebi kako ispaljujem metak u trbuh njena ljubavnika, a on samo sjedi i veli "Oh!" Charlottu nisam mogao ubiti — pogotovo kad položaj, sve u svemu, nije možda bio tako beznadan kako se činilo na prvi pogled toga užasnog jutra. Da sam je zgrabio za njenu snažnu nogu kojom bi se ritala, da sam vidio njen zaprepašteni pogled, da sam čuo njen strašni glas i da sam ipak podnio sve te muke, njen bi me duh progonio do kraja života. Da je bila 1447. godina, a ne 1947., možda bih i zavarao svoju blagu narav i usuo joj neki klasični otrov iz šupljeg ahata na prstenu, napojio je nekim sudbonosnim slatkim napitkom. Ali u ovo naše buržoasko doba kad svatko zabada nos u tuđe poslove, to se ne bi svršilo onako kako se svršavalo u tapeciranim palačama u prošlosti. U ove naše dane ubojica mora biti kemičar. A ja nisam bio ni jedno ni drugo. Gospodo porotnici, milostiva gospodo i isto tako milostive gospode! Većina seksualnih prijestupnika koji žude za nekim drhtavim, slatkoplačnim, tjelesnim, ali ne bezuvjetno i spolnim dodirom s nekim curičkom, jesu bezazleni, nesposobni, pasivni i bojažljivi čudaci koji ništa drugo ne traže od društva nego da im dopusti da se odaju svojim praktički potpuno nedužnim, takozvanim nastranim sklonostima, da mogu obavljati svoje male, privatne, ugodno vrele i neugodno vlažne

“nove spolne izopačenosti, a da se policija i susjedi ne okomljuju Aiaah grubo na njih. Mi nismo seksualni manijaci! Mi ne silujemo w> što siluju dobri vojnici. Mi smo nesretni, mirni, dobro odgojeni ljudi psećih očiju koji su se toliko prilagodili svom položaju da umiju obuzdati svoje porive pred odraslima, ali su spremni dati godine i godine svoga života samo da bi mogli dotaknuti neku nimficu. ponovo ističem da mi nismo nikakve ubojice. Pjesnici ne ubijaju. O, sirota moja Charlotte, nemoj me poprijeko gledati iz svog vječnog raja, usred vječne alkemijske smjese betona, gume, kovine i kamena — ali ne i vode, hvala Bogu, ne i vode!

Ipak sam, sasvim objektivno govoreći, bio za dlaku izmakao propasti. I sad dolazimo do srži moje parabole o savršenom umorstvu.

Sjeli smo na čupave ručnike izlažući se žednom suncu. Ona se osvrnula, raskopčala grudnjak i legla na trbuh da se sunčane zrake naslađuju njenim leđima. Reče da me voli. Duboko uzdahnu, pruži ruku do svog kućnog kaputa i napipa u džepu cigarete. Sjede i zapuši. Pregleda svoje desno rame. Otvorivši zadimljena usta, nagradi me snažnim poljupcem. Najednom se iza nas, ispod grmlja, zakotrljaše niz padinu dva-tri kamenčića.

— Ta prokleta djeca zabadaju svuda svoj nos — reče Charlotte pridržavajući na prsima pozamašni crni grudnjak i liježući ponovo na trbuh. — Morat ću porazgovarati o tome s Peterom Krestovskim.

Na kraju staze razlegnu se sušanji i koraci i pojavi se Jean Farlow sa štafelajem i ostalim slikarskim priborom.

— Prestrašila si nas — reče Charlotte.

Jean reče da je bila gore u šumi, u zelenom skrovištu, da je uhodila prirodu” (uhode obično strijeljaju) pokušavajući dovršiti Pejzaž, ali ništa, veli, od toga, nema talenta (što je bila živa istina).

— A vi, Humberte, jeste li vi kad pokušali slikati?

Charlotte, koja je bila malko ljubomorna na Jean, zapita hoće li doći John.

Hoće, doći će. Danas će ručati kod kuće. Povezao ju je kad je 1Sao u Parkington i svratit će uskoro opet po nju. Kakva li krasna dana! Uvijek se osjeća kao izdajica kad u ovakav prekrasan dan ostavi Cavalla i Melampusa zavezane kod kuće. Sjede na bijeli pijesak između Charlotte i mene. Njene dugačke smeđe noge otprilike su me isto toliko privlačile koliko i noge kakve doruše. Kad se smijala, obnaživala je desni.

— Zamalo sam vas oboje ubacila u moje jezero — reče ona.

— Čak sam nešto primijetila što vi niste. Vi ste (obraćajući se

Humbertu) zaboravili skinuti svoj ručni sat, jest, gospodine, bogme ste zaboravili!

— Nepromočiv je — izusti tiho Charlotte i naškubi usne kao riba.

Jean me uhvati za ruku i stavi je sebi na koljena da vidi Charlottin dar, a onda je vrati na pijesak okrenutu dlanom nagore.

— Mogla si svašta vidjeti odande — pripomenu Charloti pomalo koketno.

Jean uzdahnu.

— Jednom sam, pred večer, vidjela dvoje klinaca kako se i baš ovdje pare — reče ona. — Sjene su im bile divovske. A čini i se da sam vam već pričala kako se Leslie Thomson kupa ovdje u samu zoru. Sad samo čekam da se nakon crnog atlete pojavi onaj debeli kotlet, Ivor Quilty (naš zubar), bez ičega na sebi. Uostalom, taj je stari zbilja pravi čudak. Kad sam prošli put bila kod njega, ispričao mi je nešto vrlo nepristojno o svom nećaku. Čini se...

— A evo i mene — začusmo Johnov glas.

Navika da šutim kad se srdim, ili bolje reći hladna i, rekao bih krljušasta osobina moje srdite šutnje, ulijevala je obično Valerij' nevjerojatan strah: "Ja ne znam što ti misliš kad si takav, poludjet ću zbog toga", tužila se ona. Pokušao sam kažnjavati Charlottu šutnjom, ali je ona i dalje cvrkutala kao da ništa i ne primjećuje, i" je pak škakljala šutljivca po bradi. Nevjerojatna žena! Mrmljajući da ip^a moram P'sati svoj znanstveni rad, otišao bih u svoju bivšu sobu, a Charlotte bi nastavila uljepšavati naš dom, cvrkutati na telefonu i pisati pisma. Sa svog prozora, kroz ljeskavo treperenje jablanova lišća, vidio sam je kako prelazi preko ulice i zadovoljno ubacuje u poštanski sandučić pismo za sestru gospođice Phalen.

Kišoviti, tmurni tjedan koji je slijedio nakon našeg netom opisanog posjeta mrtvom pijesku jezera, bio je jedan od najsumornijih tjedana u mom životu. Zatim su sinula dva-tri mutna tračka nade — prije nego što je konačno granulo sunce.

Sjetio sam se da imam dobru glavu koja izvrsno radi i da trebam malo mućnuti njome. Ako se nisam usuđivao plesti u ženine planove u vezi s Lolitom (koja je svaki dan bivala sve toplija i opaljenija pod vedrim nebom beznadne daljine), mogao sam barem pronaći neki osnovni način kako da steknem izvjestan opći autoritet koji bih poslije mogao iskoristiti u pojedinim slučajevima. Jedne večeri mi je Charlotte sama dala priliku za to.

— Imam iznenađenje za tebe — rekla mi je gledajući me nježno iznad žlice juhe. — Na jesen ćemo nas dvoje u Englesku.

Polako sam progutao žlicu juhe, otro usta ružičastim papirom (o, kad se samo sjetim onog hladnog, tankog stolnog rublja u hotelu Mirana!) i rekao:

— I ja imam iznenađenje za tebe, draga moja! Nas dvoje nećemo u Englesku.

— Zašto? Što je na stvari? — priupita ona gledajući mi začuđenije nego što sam računao — u ruke (i nehotice sam presavijao, trgao,

gužvao i ponovo trgao ružičastu “salvetu” koja nije oila ništa kriva). Ipak, moj ju je smiješak donekle umirio.

— Stvar je vrlo jednostavna — rekoh. — Čak ni u najharmoničnijem braku kakav je, na primjer, naš, ne odlučuje svemu žena. Ima nekih pitanja o kojima treba da odluči muž. “ogu lijepo zamisliti radosno uzbuđenje koje tebe, kao normalnu Arnerikanku, sigurno obuzima kad ploviš preko oceana na istom P^obrodu s Lady Bimbom, sestričnom engleskog kralja, i Billom Inibom, kraljem smrznutog mesa, ili s kakvom holivudskom droljom. Ne sumnjam da bismo nas dvoje mogli poslužiti kao odlična reklama turističkoj agenciji dok, na primjer, gledamo u Londonu, ti ne skrivajući divljenja a ja obuzdavajući zavodljivo ushićenje, dvorsku stražu, one gardiste u skerletnim uniformama, “dabrove mesoždere” ili kako ih ono zovu. A ja sam baš alergičan na Evropu, pa i na Englesku. Kao što ti dobro znaš, mene vežu samo vrlo žalosne uspomene za onaj Stari i posve truli svijet. Tu ne mogu ništa izmijeniti šarene reklame iz tvojih časopisa...

— Srce moje — reče Charlotte — pa ja zbilja...

— Čekaj, čekaj malo! Ovo nije ništa, ovo je tek slučajnost, a ja zapravo govorim u širem smislu. Kad se tebi prohtjelo da se ja po cijele dane pržim na jezeru, umjesto da se bavim svojim poslom, rado sam se pokorio i pretvorio .zbog tebe u predstavnika brončane mladeži umjesto da ostanem literat i... pa, recimo, odgojitelj. Kad me vodiš na bridž k svojim dragim Farlowovima, ja pokorno idem za tobom. Čekaj, molim te, čekaj malo! Kad ukrašavaš svoj dom, ja se ne petljam u tvoje zamisli. Kad odlučuješ — pa, kad odlučuješ o koječemu, ja sam možda suprotnog mišljenja, sasvim suprotnog ili, recimo, ponešto suprotnog, ali šutim. Ja ne pazim na pojedinačne slučajeve, ali ne mogu ne paziti na opći princip. Ja volim da mi ti komandiraš, ali svaka igra ima svoja pravila. Ne, ne ljutim se. Uopće se ne ljutim. Ma prestani s tim! Ali ja predstavljam polovicu ovoga kućanstva i imam svoj slabi, ali jasan glas.

Ona je dotle bila prešla na moju stranu stola, kleknula i polako, ali uporno vrtjela glavom i prebiralala svojim odnjegovanim noktima po

mojim hlačama. Rekla je da nije ni sanjala da bih ja mogao tako misliti. Rekla je da sam ja njen bog i njen gospodar. Rekla je da je Louise već otišla i da se možemo odmah posvetiti ljubavi. Rekla je da joj moram oprostiti jer će inače umrijeti.

Ova sitna zgoda uvelike me ohrabrila. Mirno sam joj odgovorio da nije riječ o praštanju, nego o promjeni držanja; i odlučio sam učvrstiti stečenu prednost i ubuduće se držati kiselu i suzdržljivo, raditi oko knjige ili se bar pretvarati da radim.

“Kombinirani kauč” u mojoj bivšoj sobi bio je već odavno tetvoren u običan kauč, što je, uostalom, uvijek u biti i bio, a Charlotte me je već na samom početku našeg suložništva upozorila da & malo-pomalo od te sobe napraviti pravi književnički kabinet. Dva Jانا nakon “britanske zgode” sjedio sam u novom i vrlo udobnom naslonjaču s velikim sveskom na koljenima kad Charlotte pokuca na vrata prstenom na ruci i ušeta u sobu. Kako su njeni pokreti bili različiti od pokreta moje Lolite kad bi ova svratila k meni, u svojim dragim, prljavim trapericama donoseći sa sobom miris voćnjaka iz zemlje nimfka, onako nespretna i bajna, i nekako razbludna, nezakopčanih donjih puceta na dječjačkoj košulji! Ali dopustite da vam nešto kažem. I ispod žustrine Hazice, i ispod dostojanstvenosti Hazetine, prezavo je tekao isti (i po okusu i po šumu) životni potočić. Jedan glasoviti francuski liječnik jednom je rekao mom ocu da u najbližih rođaka i najmanje krčanje u crijevima ima isti muzikalni ton.

I tako je Charlotte ušetala u sobu. Slutila je da među nama nije sve u redu. Dan prije, i dan prije toga, pretvarao sam se da sam zaspao čim smo legli, a ustao sam prije nego što se ona probudila. Ljubazno me upitala smeta li mi.

— Ovaj mi čas ne smetaš — odgovorih okrećući svezak

Enciklopedije za djevojčice što bijaše otvoren na slovu “K”, da bih bolje razgledao sliku kojoj se donji kraj protezao duž stranice.

Ona priđe stoliću koji je bio od imitacije mahagonija i imao jednu ladicu. Stavi šaku na njega. Stolić je svakako bio ružan, ali joj nije

bio ništa kriv.

— Već sam te odavno htjela pitati — reče ona (poslovno, nimalo šaljivo) — zašto ga zaključavaš? Hoćeš li da ovaj stolić ostane u kabinetu? Nekako je strašno ružan.

— Ostavi ti taj stolić na miru — procijediti. Upravo sam bio sa skautkinjama u Kambodži.

— Gdje je ključ?

— Sakrio sam ga.

— O.Hum...

— U njemu su zaključana moja ljubavna pisma. me pogleda kao ranjena gazela, što me je običnom droljom. Ne sumnjam da bismo nas dvoje mogli poslužiti kao odlična reklama turističkoj agenciji dok, na primjer, gledamo u Londonu, ti ne skrivajući divljenja a ja obuzdavajući zavodljivo ushićenje, dvorsku stražu, one gardiste u skerletnim uniformama, “dabrove mesoždere” ili kako ih ono zovu. A ja sam baš alergičan na Evropu, pa i na Englesku. Kao što ti dobro znaš, mene vežu samo vrlo žalosne uspomene za onaj Stari i posve truli svijet. Tu ne mogu ništa izmijeniti šarene reklame iz tvojih časopisa...

— Srce moje — reče Charlotte — pa ja zbilja...

— Čekaj, čekaj malo! Ovo nije ništa, ovo je tek slučajnost, a ja zapravo govorim u širem smislu. Kad se tebi prohtjelo da se ja po cijele dane pržim na jezeru, umjesto da se bavim svojim poslom, rado sam se pokorio i pretvorio zbog tebe u predstavnika brončane mladeži umjesto da ostanem literat i... pa, recimo, odgojitelj. Kad me vodiš na bridž k svojim dragim Farlowovima, ja pokorno idem za tobom. Čekaj, molim te, čekaj malo! Kad ukrašavaš svoj dom, ja se ne petljam u tvoje zamisli. Kad odlučuješ — pa, kad odlučuješ o koječemu, ja sam možda suprotnog mišljenja, sasvim suprotnog ili, recimo, ponešto suprotnog, ali šutim. Ja ne pazim na pojedinačne

slučajeve, ali ne mogu ne paziti na opći princip. Ja volim da mi ti komandiraš, ali svaka igra ima svoja pravila. Ne, ne ljutim se. Uopće se ne ljutim. Ma prestani s tim! Ali ja predstavljam polovicu ovoga kućanstva i imam svoj slabi, ali jasan glas.

Ona je dotle bila prešla na moju stranu stola, kleknula i polako, ali uporno vrtjela glavom i prebiralala svojim odnjegovanim noktima po mojim hlačama. Rekla je da nije ni sanjala da bih ja mogao tako misliti. Rekla je da sam ja njen bog i njen gospodar. Rekla je da je Louise već otišla i da se možemo odmah posvetiti ljubavi. Rekla je da joj moram oprostiti jer će inače umrijeti.

Ova sitna zgoda uvelike me ohrabrila. Mirno sam joj odgovorio da nije riječ o praštanju, nego o promjeni držanja; i odlučio sam učvrstiti stečenu prednost i ubuduće se držati kiselu i suzdržljivo-raditi oko knjige ili se bar pretvarati da radim.

“Kombinirani kauč” u mojoj bivšoj sobi bio je već odavno etvoren u običan kauč, što je, uostalom, uvijek u biti i bio, a rharlotte me je već na samom početku našeg suložništva upozorila da će malo-pomalo od te sobe napraviti pravi književnički kabinet. Dva Jana nakon “britanske zgrade” sjedio sam u novom i vrlo udobnom naslonjaču s velikim sveskom na koljenima kad Charlotte pokuca na vrata prstenom na ruci i ušeta u sobu. Kako su njeni pokreti bili različiti od pokreta moje Lolite kad bi ova svratila k meni, u svojim dragim, prljavim trapericama donoseći sa sobom miris voćnjaka iz zemlje nimfica, onako nespretna i bajna, i nekako razbludna, nezakopčanih donjih puceta na dječjačkoj košulji! Ali dopustite da vam nešto kažem. I ispod žustrine Hazice, i ispod dostojanstvenosti Hazetine, prezavo je tekao isti (i po okusu i po šumu) životni potočić. Jedan glasoviti francuski liječnik jednom je rekao mom ocu da u najbližih rođaka i najmanje krčanje u crijevima ima isti muzikalni ton.

I tako je Charlotte ušetala u sobu. Slutila je da među nama nije sve u redu. Dan prije, i dan prije toga, pretvarao sam se da sam zaspao čim smo legli, a ustao sam prije nego što se ona probudila. Ljubazno me upitala smeta li mi.

— Ovaj mi čas ne smetaš — odgovorih okrećući svezak

Enciklopedije za djevojčice što bijaše otvoren na slovu “K”, da bih bolje razgledao sliku kojoj se donji kraj protezao duž stranice.

Ona priđe stoliću koji je bio od imitacije mahagonija i imao jednu ladicu. Stavi šaku na njega. Stolić je svakako bio ružan, ali joj nije bio ništa kriv.

— Već sam te odavno htjela pitati — reče ona (poslovno, nimalo šaljivo) — zašto ga zaključavaš? Hoćeš li da ovaj stolić ostane u kabinetu? Nekako je strašno ružan.

— Ostavi ti taj stolić na miru — procijedili. Upravo sam bio sa skautkinjama u Kambodži.

— Gdje je ključ?

— Sakrio sam ga.

— O, Hum...

— U njemu su zaključana moja ljubavna pisma.

Ona me pogleda kao ranjena gazela, što me je obično ozlovoljavalo; a onda, budući da joj nije bilo sasvim jasno šalir li se ili ne šalim, i budući da nije znala kako da nastavi razgovorj ostala je stajati dok sam ja polako prelistao nekoliko stranica (Kanada, Karamela, Kazalište, Kino), i gledala je više u prozor nego kroz njega i bubnjala po njemu svojim oštrim, svijetlocrvenim i bademolikim noktima.

Napokon (kod Konja ili na Kupanju) priđe mom naslonjaču i sjede, onako teška, u tvidu, na pruručje naslonjača i zapahnu me mirisom parfema koji je upotrebljavala i moja prva žena.

— Ne bi li vašoj svjetlosti bilo po volji da provede jesen evo ovdje?
— upita me upirući malim prstom u sladunjav krajolik u jednoj istočnoj državi.

— A zašto? — izustih polako i razgovijetno.

Ona slegnu ramenima. (Vjerojatno je Harold odlazio na odmor u to doba. Lovačka sezona. Bablje ljeto. Uvjetni refleksi.)

— Čini mi se da znam gdje je to — reče ona upirući svejednako prstom u sliku. — Sjećam se da tamo ima hotel s romantičnim imenom: “Začarani lovci”. A hrana je božanstvena. I nitko nikom ne smeta.

Ona protare obraz o moju sljepoočnicu. Valječku sam bio vrlo brzo odučio od toga.

— Imaš li kakvu specijalnu želju za večeru, mili moj? Poslije će doćijohnižean.

Promrmljah nešto. Ona me poljubi u donju usnu, veselo reče da će napraviti tortu (još iz vremena kad sam bio njen podstanar sačuvala se legenda da sam ja lud za njenim tortama) i prepusti me mojoj dokolici.

Pošto sam pomno odložio knjigu na mjesto gdje je ona sjedila (knjiga se pokušala zatalasati, ali je umetnuta olovka zaustavila okretanje stranica), provjerio sam je li ključ još tu. Ležao je na prilično neudobnu mjestu, to jest ispod starog ali skupog aparata za brijanje, kojim sam se služio dok mi žena nije kupila drugi, bolji i jeftiniji. Je li ključ bio dobro sakriven ispod tog aparata za brijanje, u kutiji podstavljenoj baršunom? Kutija je ležala u škrinji, u kojoj sam držao poslovne spise. Ne bih H mogao naći kakvo bolje skrovište? Čudo kako je teško bilo što sakriti osobito kad ti žena ništa drugo i ne radi nego premeće stvari.

Prošlo je, ako se ne varam, točno tjedan dana od našeg posljednjeg kupanja kad je podnevnom poštom stigao odgovor od druge gospođice Phalen. Pisala je da se upravo vratila u internat Sv. Algebre sa sestrina sprovoda. "Euphemia se nije bila nikad posve oporavila od loma onog kuka." Što se pak tiče kćerke gospode Humbert, čast joj je izvijestiti je da je za upis u ovu školsku godinu već kasno, ali da je ona (preživjela Phalenka) gotovo uvjerena da će Dolores biti primljena u školu ako je gospodin i gospođa Humbert dovedu u siječriju. Blažena odgoda!

Sutradan sam nakon ručka svratio k "našem" liječniku, simpatičnom nezalici čije su vješto postupanje s bolesnicima i slijepo povjerenje u dva-tri stereotipna lijeka uspješno kamuflirali njegovu ravnodušnost prema medicini. Činjenica što se Lo morala vratiti u Ramsdale čudesno je ozarivala budućnost. Htio sam biti potpuno spreman za taj događaj. Zapravo sam bio započeo kampanju još prije nego što je Charlotte donijela onu svoju okrutnu odluku. Morao sam biti siguran da ću moći, kad se moja dražesna curica vrati, iste noći, pa onda noć na noć, sve dok mi je ne oduzme Sv. Algebra, uspavljivati dva živa stvora tako dobro da im nikakav zvuk i nikakav dodir neće poremetiti san. U toku srpnja sam obavljao pokuse različnim sredstvima za spavanje na Charlotti koja je vrlo rado uzimala pilule. Posljednja doza koju sam joj dao (ona je mislila da je to slab preparat kroma koji će joj smiriti živce) djelovala je na nju puna četiri sata. ^tvorio sam do kraja radio. Upravljao sam joj u lice trak svjedosti džepne svetiljke nalik na falus. Gurao sam je, trljao, štipao, bockao ~~ ali ništa nije poremetilo ritam njena smirena i snažna disanja. Pa 'Pak, od tako nečega jednostavnog kao što je poljubac u ključnu kost Probudila se odmah, svježja i orna kao hobotnica (jedva sam se spasio).

Ne valja, dakle, pomislio sam; treba nabaviti nešto još pouzdanije. \] početku doktor Byron kao da mi nije vjerovao kad sam mu rekao da njegov posljednji lijek nije svladao moju nesanicu. Savjetovao mi je da ga iskušam još nekoliko puta, i načas mi odvratio pažnju pokazujući mi obiteljske slike. Imao je bajnu djevojčicu Dollvnih

godina; ali sam prozreo njegovu namjeru i zatražio da mi prepíše najjače sredstvo za spavanje. Savjetovao mi je da igram golf, ali je na kraju ipak pristao da mi dade sredstvo koje “mora djelovati”. Prišavši ormariću, brbljavac izvadi iz njega staklenu cjevčicu s ljubičastomodrim kapsulama koje su na jednoj strani bile obavijene tamnopurpurnom trakom. To je, po njegovim riječima, bilo novo sredstvo koje je tek nedavno pušteno u prodaju i koje nije za neurastenike što se mogu smiriti i gudjajem vode ako im se da kako treba, nego samo za one velike besane umjetnike koji moraju umrijeti na nekoliko sati da bi živjeli stoljeća i stoljeća. Ja rado vučem liječnike za nos i, premda sam u sebi likovao, strpao sam kapsule u džep sliježući skeptično ramenima. Morao sam, inače, biti oprezan s njim. Jednom sam se, u jednoj sasvim drugačijoj zgodi, blesavo izlanuo — spomenuo sam svoj posljednji sanatorij i učinilo mi se da je on napeo uši. Budući da mi nije bilo nipošto stalo do toga da Charlotte ili tko drugi dozna za to razdoblje moje prošlosti, požurio sam se da mu objasnim da sam morao izvršiti neka istraživanja u ludnicama zbog romana koji sam pisao. Ali neka ide k vragu; sigurno je samo to da je ta stara hulja imala prekrasnu kćerkicu. A čudno je kad pomisliš da su one sve sad već stare, sedamnaestogodišnjakinje... Otišao sam od njega izvrsno raspoložen. Zadovoljno sam se vraćao kući upravljajući ženinim autom samo jednim prstom. Ramsdale je ipak imao svoje čari. Zrikali su zrikavci; avenija je bila netom polivena. Glatko, gotovo svilasto, skrenuo sam niz našu strmu ulicu. Nekako mi je sve toga dana išlo kao po loju. Sve je bilo nekako modro i zeleno. Znao sam da sunce sja po tome što se poniklovani ključ startera odražavao u prednjem staklu; i znao sam da je točno tri i pol sata, jer je časna sestra koja je svaki dafl dolazila masirati staru Vizavi hitala sitnim koracima niz uski trotoar u svojim bijelim čarapama i cipelama. Kao i obično, histerični seter hivšeg staretinara napao je automobil dok sam se spuštao niz ulicu, • kao i obično, lokalne novine ležale su na ulaznim stubama kamo ih je Kenny bio netom bacio.

Dan prije sam bio prekinuo režim suzdržljivosti koji sam bio sam sebi propisao, i sad sam, otvarajući vrata salona, ispustio veseo usklik najavljujući svoj povratak kući. Okrenuta vratima kestenjastom

pundom i vratom bijelim kao vrhnje, u onoj istoj žutoj bluzi i u onim istim zagasitocrvenim hlačama koje je imala na sebi na dan našeg prvog susreta, Charlotte je sjedila u kutu za pisaćim stolom i pisala pismo. Ne ispuštajući još kvake iz ruke, ponovio sam svoj srdačni uzvik. Prestala je pisati. Časak je nepomično sjedila, zatim se polako okrenula na stolici i naslonila lakat na grbavi naslon. Lice joj bijaše izobličeno zbog onog što je osjećala, i nije bilo ugodno gledati ga. Uprvši pogled u moje noge, ona progovori:

— Odvratna Hazetina, debela mrcina, stara vještica, opaka mamica, stara... stara luda... ta stara luda sad sve zna... Ona... ona...

Moja lijepa tužiteljica zastade u riječi gutajući svoj otrov i suze. Sto god je Humbert Humbert rekao — ili pokušavao reći — nije uopće važno. Ona produži:

— Vi ste monstrum! Vi ste odvratna, podla varalica, zlikovac! Ako mi priđete, vikat ću da će me sva ulica čuti. Dalje od mene!

Tu se opet, mislim, može izostaviti ono što je mrmljao H. H.

—Ja ću još danas otputovati. Sve vam ovo ostavljam. Ali nikad više nećete vidjeti ono nevaljalo derišće. Gubite se iz ove sobe!

Pokorio sam se, čitaoče! Otišao sam gore, u svoj eks-kabinet. Ustobočivši se, stajao sam potpuno nepomično, potpuno sabrano, promatrajući s vrata obijeni stolić; ladica je bila izvučena, iz ^jučanice je visio ključ koji je napokon pristajao, a na stolu su ležali ikakvi otpirači. Prešao sam preko odmorišta u bračnu ložnicu ttumbertovih, hladnokrvno izvukao svoj dnevnik ispod njena Jastuka i strpao ga u džep. Tada sam pošao dolje, ali sam stao na pola Puta; ona je razgovarala s nekim preko telefona koji je toga dana Ucajno bio uključen u blagovaonici, pokraj vrata što su vodila u salon. Htio sam čuti što govori. Otkazala je neku narudžbu i vratila se u salon. Odahnuo sam i otišao kroz predsoblje u kuhinju. Tu sam odčepio bocu škotskog viskija (skoču nije mogla nikad odoljeti). Zatim sam otišao u blagovaonicu i odade, kroz poluotvorena vrata, pogledao u Charlottina široka leda.

— Upropaštavaš život i sebi i meni — rekoh mirno. — Hajde da porazgovaramo kao kulturni ljudi! Sve su to tvoje halucinacije.

Ti, Charlotto, nisi pri sebi. Te bilješke koje si našla samo su skice za roman. Tvoje i njezino ime uzeo sam sasvim slučajno. Samo zato što su mi prva pala na pamet. Razmisli malo o tome, a ja ću ti dotle donijeti nešto da popiješ.

Nije odgovorila niti se okrenula, nego je samo još pomamnije nastavila pisati. Očito već treće pismo (na dva pisma što su ležala pred njom na stolu bile su već nalijepljene marke). Vratio sam se u kuhinju.

U kuhinji sam uzeo dvije čaše (Sv. Algebri? Loliti?) i otvorio hladnjak. Bijesno je urlao na mene dok sam mu iz srca vadio led. Treba sve ponovo napisati. Dati joj da pročita. Neće se sjećati pojedinosti. Preinačiti, krivotvoriti. Napisati odlomak romana i pokazati joj ga, ili ga ostaviti na vidnom mjestu? Zašto slavine ponekad tako užasno cvile? Užasan položaj, zapravo. Jastučići leda — jastučići za tvog bijelog medu, Lo! — ispuštali su praskave, prodorne glasove dok ih je vruća voda oslobađala iz metalnih ćelija. Postavio sam čaše jednu do druge, natočio u njih viskija i uštrcao u svaku malo sode. Šteta što je stavila zabranu na moj omiljeni džinanas. Hladnjak je zakevtao i prasnuo. S čašama u rukama, ušao sam u blagovaonicu i kroz vrata salona, koja sad jedva da bijahu odškrinuta, tako da nisam mogao proturiti lakat, rekao:

— Pripravio sam ti skoč.

Nije se odazvala, luda mrcina, pa sam odložio čaše na ormar uz telefon koji je upravo zazvonio.

— Ovdje Leslie — Leslie Thomson — reče Leslie Thomson, onaj isti koji se rado kupao u zoru. — Gospodine, gospoda

Humbert je pala pod auto, najbolje da odmah dođete.

Odgovorio sam — možda pomalo razdražljivo — da je moja Žena zdrava i čitava i, držeći još slušalicu u ruci, odgurnuo nogom vrata i rekao:

.— Evo ovaj ovdje tvrdi, Charlotto, da si ti poginula.

Ali u salonu nije bilo Charlotte.

Istrčao sam van. Suprotna strana naše strme uličice pružala je neobičnu sliku. Veliki crni sjajni Packard bio se uspeo na položiti travnjak gospođice Vizavi ukoso od trotoara (gdje je na hrpi ležao kockast pled) i stajao tu svjeducajući na suncu, raskriljenih vrata, s kotačima duboko u šimširu. Desno od automobila, na urednoj kosoj tratini, ležao je na leđima starac sijedih brkova, vrlo pristojno odjeven (sivo dvoredno odijelo, leptir-mašna s bijelim točkicama), skupljenih dugih nogu, nalik na voštanu figuru veličine normalnog mrtvaca. Moram izraziti šok trenutnog dojma nizom riječi, a njihovo fizičko nagomilavanje na stranici kviri sam sijev, oštro jedinstvo slike: pled na hrpi, kola, stara mumija, babina maserka što trči šušteći uštirkanom odjećom, s napola praznom čašom u ruci, natrag na verandu gdje je zatočena, oronula gospoda Vizavi, poduprta jastučićima, zacijelo vriskala, ali nedovoljno glasno da bi nadjačala ravnomjerno kevtanje staretinareva setera koji je išao od jedne skupine ljudi do druge—čas do susjeda što su se već bili sjatili na pločniku, oko kockaste tkanine, čas natrag do automobila (koji je napokon uspio ukebati), a čas do skupine na tratini koja se sastojala od LesliejaThomsona, dvojice policajaca i zdepasta gospodina što je nosio naočale s rožnim okvirom. Ovdje moram napomenuti da se prometna patrola tako brzo pojavila (ni dvije minute nakon nesreće) zato što su prometnici baš u to vrijeme zadijevali obavijesti o globi na automobile koji su bili nepropisno parkirani u našoj bičići, nedaleko od nas; da je tip s nočalima bio Frederick Beale tifi, vozač Packarda; da njegov sedamdesetdevetogodišnji otac, koga je maserka bila upravo napojila na pokošenom travnjaku gdje je ležao kao pokošen bankar, da tako kažem, nije bio u dubokoj nesvjestici, nego se lijepo i metodički oporavljao od lakog srčanog napadaja, ili mogućnosti srčanog napadaja; i, napokon, da je pled na trotoaru, gdje me je žena često nezadovoljno upozoravala na krive zelene pukotine, pokrivao unakaženi leš Charlotte Humbert koju je pregazio (a zatim još vukao nekoliko koraka) Bealeov automobil u trenutku kad je trčala preko ulice da baci tri pisma u poštanski sandučić na uglu tratine gospođice Vizavi. Ta je pisma digla sa zemlje i predala mi zgodna djevojčica u prljavoj ružičastoj haljinici, a ja sam ih razderao na komadiće u džepu na hlačama.

Uskoro su na mjesto nesreće stigla tri liječnika i bračni par Farlow i uzeli stvar u svoje ruke. Udovac je bio čovjek koji je izvrsno vladao sobom, nije ni jecao ni čupao kosu. Malčice je, doduše, glavinjao, ali je otvarao usta samo da dade podatke i objašnjenja koji su bili prijeko potrebni radi identifikacije, pregleda i otpreme pokojnice, čije je tjeme bilo kaša od kostiju, mozga, kose brončane boje i krvi. Sunce je još žeglo kad su prijatelji, dobri John i uplakana Jean, spremili udovca u postelju u Dollvnoj sobi, i sami se, da bi ostali u njegovoj blizini, povukli u spavaću sobu Humbertovih da tu provedu noć — ne znam jesu li je proveli onako kreposno kako je zahtijevala ta svečana prigoda.

Ne vidim razloga da se zadržavam, u ovim osebujnim zapisima, na formalnostima oko sprovoda koje sam morao obaviti, i na samu sprovodu koji je bio isto onako skroman kao što je bila i nedavna svadba. Svejedno, neće biti zgorega da opišem neke epizode iz tih četiri-pet dana.

Prve noći svog udovištva bio sam tako pijan da sam spavao čvrsto kao dijete koje je inače spavalo u toj postelji. Sutradan ujutro najprije sam pregledao komadiće pisama koji su mi bili ostali u džepu. Oni su se, međutim, bili toliko ispremiješali da ih nikako nisam mogao podijeliti na tri potpuna teksta. Mislim da su riječi: »... pa ga radije ti potraži jer ja ne mogu kupiti...» bile iz pisma # Lo. Neki odlomci kao da su upućivali na Charlottinu namjeru da bježi s Lo u Parkington, ili čak natrag u Pisky, da ne bi orlušina ulovila njeno dragocjeno janješce. Drugi komadići i ostaci (nisam ni slutio da imam takve snažne pandže) odnosili su se, očito, na molbu da djevojčicu prime, ne u internat Sv. Algebre, nego u neku drugu školu, također zatvorenog tipa, o kojoj se govorilo da su njene odgojne metode tako surove, suhoparne i sumorne (iako se u prospektu spominjao krocket pod brijestovima) da su priskrbile školi naziv “Popravni zavod za mlade dame”. Najposlije, treća je poslanica bila nesumnjivo upućena meni. Odgonetnuo sam ove djeliće rečenica “...možda ćemo nakon godinu dana razdvojenog života...”, “...o, najdraži moj, o mili...”, “... ili ću, možda, umrijeti...” A i, sve u svemu, ti moji pabirci nisu imali mnogo smisla; različni odlomci tih bitnih poruka bili su isto toliko

zbrkani na mojim dlanovima koliko su im osnovni dijelovi bili zbrkani u glavi sirote Charlotte.

John je toga dana imao sastanak s nekim svojim kupcem, a Jean je morala nahraniti pse, tako da sam neko vrijeme ostao bez svojih prijatelja. Ti su se dobri ljudi pribojavali da ne oduzmem sebi život, ako ostanem bez nadzora, a kako nisu imali drugih znanaca koji bi ih mogli zamijeniti (gospođica Vizavi je pala u krevet, McCoovi su gradili novu kuću negdje daleko, Chatfieldovi su upravo bili pozvani u jednu sjevernu državu zbog nesreće koja je snašla nekog njihovog rođaka), dodijelili su mi Louisu i Leslieja pod izgovorom da mi je potrebna pomoć da razvrstam i spremim mnoštvo osirotjelih stvari. U trenutku božanskog nadahnuća, pokazao sam dragim i lakovjernim Farlovrovima (s kojima sam čekao Leslieja da dođe na plaćen! sastanak s Louisom) amatersku fotografijicu koju sam našao među Charlottinim stvarima. Ona je stajala na veliku oblutku i smiješila se kroz kosu razbarušenu vjetrom. Fotografija je bila iz travnja 1934. godine, iz onog nezaboravnog proljeća! Doputovavši te godine poslovno u Ameriku, proveo sam nekoliko mjeseci u uskvju. Upoznao sam se sa Charlottom i doživio s njom ludi ljubavni roman. Ja sam, nažalost, bio oženjen, a ona je bila zaručena ^ Hazea... Kad sam se vratio u Evropu, dopisivali smo se preko Jednog zajedničkog prijatelja koji više nije živ. Jean je prošaptala da su do nje bili doprli neki glasovi — i pogledala ponovo sliku i, gledajući je svejednako, pružila je Johnu, a John je izvadio lulu iz usta i također pogledao dražesnu, lakoumnu Charlottu Becker i vratio mi fotografiju. Zatim su oni otišli na nekoliko sati. Zadovoljna je Louise u podrumu grdila svog kavalira smijući se gugutavo.

Tek što su Farlowovi bili otišli, posjetio me je svećenik plave brade, s kojim sam nastojao što prije obaviti razgovor a da ga ne uvrijedim i ne pobudim njegove sumnje. Jest, spremam se posvetiti cijeli život djetetovu dobru. Evo baš križića koji mi je Charlotte Becker poklonila kad smo oboje bili mladi. Imam sestričnu u New Yorku, čestitu staru djevojku. Ondje ćemo naći neku dobru privatnu školu za Dolly. O, kakav je Humbert bio lukavac!

Za Leslieja i Louisu, koji su po mom računu (koji se pokazao ispravan) morali o tome izvijestiti Johna i Jean, izvrsno sam odglumio neobično glasan međumjesni telefonski razgovor sa Shierlev Holmes, upraviteljicom logora Cue. Kad su se John i Jean vratili, bez po muke sam ih zavarao rekavši im, mucajući tobože nesuvislo od uzbuđenja, da je Lolita otišla sa skupinom mlade djece na petodnevni izlet i da nikako ne mogu uspostaviti s njom vezu.

— Bože moj — uskliknula je Jean — pa što da radimo?

John reče da se tome može lako doskočiti — on će zamoliti tamošnju policiju da odmah pronade izletnike — to će biti čas posla. Uostalom, on i sam dobro poznaje taj kraj i...

— Slušajte — nastavi on—ja bih mogao sad odmah otići tamo kolima, a vi dotle prespavajte s Jean... — Ove posljednje riječi nije zapravo rekao, ali je Jean tako usrdno prihvatila njegov prijedlog da se to moglo tako shvatiti.

Ja sam odigrao histeričnu scenu. Počeo sam preklinjati Johna da ništa ne poduzima. Rekao sam da ne bih mogao sad podnijeti prisutnost djevojčice koja bi plakala i prilijepila se uza me — ona je vrlo osjedjiva i ovakav bi šok mogao nepovoljno djelovati na njenu budućnost, psihijatri su već analizirali ovakve slučajeve... Nastade tajac.

— Pa dobro, na vama je da odlučite — progovori napokon

Tohn prilično hladno. — Samo, znate, ja sam ipak bio Charlottin prijatelj i savjetnik. I, uopće, zanima me što vi zapravo kanite uraditi s malom.

—Johne!—uzviknu Jean.—Pa ona je njegova kći, a ne kći Harolda Hazea. Zar ti to nije jasno? Jadni je Humbert Dollyn pravi otac!

— Razumijem — reče John obraćajući se meni. — Molim vas da mi oprostite. Razumijem. Tako je to, dakle. Nisam odmah shvatio... To,

naravno, pojednostavnjuje sve skupa. Uradite onako kako vam govori srce i bit će dobro.

Otac, satrven jadom, reče da će odmah nakon sprovoda otići po svoju nježnu kćerkicu, i da će se zatim potruditi da je razonodi u sasvim drugoj okolini — da će se odvesti s njom, možda, u New Mexico ili Kaliforniju — ako se ne ubije, naravno.

Tako sam majstorski odglumio smirenost krajnjeg očaja, zatišje pred nastup ludila, da su me čestiti Farlowovi odveli k sebi. Imali su, za američke prilike, prilično pristojan podrum koji mi je dobro došao, jer sam se bojao nesanice i — priviđenja.

A sad treba da kažem pravi razlog radi kojeg sam htio privremeno držati Dolores dalje od sebe. Razumije se samo po sebi da sam isprva, čim se pokazalo da je Charlotte likvidirana i ja se vratio kući kao slobodan otac, nadušak popio jednu za drugom one dvije čaše viskija koje sam bio pripremio, a za njima još pintu-dvije svog omiljenog džinanasa, te sam se zaključao u kupaonicu spašavajući se od susjeda i prijatelja — samo mi je jedno bilo na pameti i u krvi, a to je spoznaja da će za svega nekoliko sati topla, smedokosa i čitava, čitava moja Lolita u mom zagrljaju liti suze, koje ću ja otirati poljupcima prije nego što joj one napune oči. Ali, dok sam stajao pred zrcalom, sav zajapuren, raširenih zjenica, John Farlow je obzirno pokucao na vrata i upitao me je li mi dobro — i ja sam učas pojmio da bih učinio ludost kad bih dopustio da se ona vrati u ovu kuću, gdje se mota toliko njuškala spremnih da mi je oduzmu. Pa i sama razmažena Lo mogla bi — tko zna? — pokazati neko glupo nepovjerenje, neočekivanu odbojnost, nejasan strah — i zbogom ^uvijek, u času najvećeg trijumfa, čarobna nagrado!

Kad već govorim o namedjivim ljudima, došao mi je u pohode još jedan čovjek, ljubazni Beale, onaj koji je likvidirao moju ženu. Uštogljen i ozbiljan, nekako nalik na krvnikova pomoćnika, s čeljustima kao u buldoga, s crnim sitnim očima, debelo uokvirenim naočalama i širokim nosnicama. Uveo ga je John, koji nas je zatim ostavio i neobično taktično zatvorio vrata za sobom. Pošto mi je umilno rekao da su njegovi blizanci u istom razredu s mojom

pastorkom, moj je groteskni posjetilac rasprostro velik crtež u koji su bile unesene sve pojedinosti nesreće. Bio je to pravi "šećer", kako bi rekla moja pastorka, sa svom silom dojmljivih strelica i isprekidanih crta u različnim bojama. Put gospode H. H. ilustrirao je nizom malih silueta, nalik na figurice pripadnica pomoćnog vojnog osoblja kakve se crtaju u statistici radi bolje preglednosti. Taj se put vrlo jasno i uvjerljivo sukobljavao sa smiono povučenom krivuljom koja je prikazivala dva skretanja jedno za drugim, od kojih je jedno Bealeov automobil izvršio da bi izbjegao staretinareva setera (koji nije bio prikazan na crtežu), a drugo, koje je bilo jednako ali veće, da bi spriječio nesreću. Crni križić označavao je mjesto na kojem je lijepo nacrtana mala silueta konačno pala na trotoar. Potražio sam pogledom kakav prikladan znak na padini gdje je otpočivao golemi voštani otac mog posjetioca, ali ga nije bilo. Starac se, međutim, bio potpisao na tom spisu, kao svjedok, ispod potpisa LesliejaThomsona, gospođice Vizavi i nekih drugih.

Frederickova je olovka prelijetala, točno i lako kao kolibrić, s jedne točke na drugu dok je demonstrirao svoju potpunu nedužnost i ludu neopreznost moje žene. U trenutku kad je on bio obišao psa, Charlotte se poskliznula na netom polivenom pločniku i pala naprijed umjesto da je uzmaknula (Fred je pokazao kako je trebalo uzmaknuti trgnuvši snažno ramenom podstavljenim vatom). Ja rekoh da on, naravno, nije kriv, a istraga je potvrdila moje mišljenje.

Dišući snažno kroz napete crne nosnice, on je potišteno zatresao svojom glavom i mojom rukom. Zatim je, iskazujući savršenu otmjenost i džentlmensku širokogrudnost, ponudio da plati pogrebne troškove. Očekivao je da ću ja to odbiti, ali sam ja prihvatio njegovu ponudu jecajući od pijanstva i zahvalnosti. Ne vjerujući svojim ušima, on je razgovijetno ponovio svoje riječi, a ja sam mu ponovo zahvalio, još usrdnije nego prije.

Nakon ovog jezovitog razgovora moja je duševna obamrlost malo popustila. A nije ni čudo! Vidio sam svojim očima oruđe sudbine. Opipao sam samu kožu sudbine — i njeno podstavljeno rame. Zbila se sjajna i čudovišna promjena, a ovo je bilo njeno oruđe. Sred

složenih pojedinosti scenarija (užurbana kućanica, skliski pločnik, nesnosni pas, strma nizbrdica, velik automobil, tikvan za volanom), nejasno sam razabrao vlastitu neslavnu ulogu. Da nije bilo moje gluposti (ili intuitivne genijalnosti!) zbog koje sam bio sačuvao svoj dnevnik, Charlottu ne bi bila zaslijepila zamagljenost pogleda koja je potjecala od osvetoljubive srdžbe i duboko povrijeđene taštine, dok je hitala do poštanskog sandučića. Ali možda se svejedno ne bi bilo ništa dogodilo da nije nepogrešiva kob, sinkronizator i duh, izmiješala u svojoj retorti automobil, psa, sunce, hladovinu, vlažnost, slabost, snagu i kamen! Zbogom, Marleno! Rukovanje sa sudbinom (u liku Bealea na rastanku) izvuklo me je iz obamrlosti. I tada sam proplakao. Jest, gospodo i gospode porotnici, proplakao sam!

Brijestovi i jablanovi okretali su iznenadnom naletu vjetra svoja uzbibana leđa, a tmasti oblak izranjao je iznad bijelog tornja ramsdaleske crkve kad sam posljednji put pogledao oko sebe. Napuštao sam, radi neznanih pustolovina, mrtvački blijedu kuću u kojoj sam prije samo dva i pol mjeseca bio unajmio sobu. Već su oili spuštene zastori — jeftini, praktični zastori od bambusovine.

Njihov raskošni materijal pridaje verandama i unutrašnjosti kuća "Moderni dramatski karakter", pisalo je u prospektu. Prema njima Se rajski dvori moraju činiti prilično goli. Kap kiše pala mi je na ^cni zglob. Vratio sam se po nešto u kuću, dok mi je John spremao Prtljagu u auto, i tada se dogodilo nešto zanimljivo. Ne znam jesam i dovoljno istaknuo u ovim svojim neveselim bilješkama poseban, no m upravo čaroban dojam koji je autorova interesantna vanjšina — pseudokeltska, privlačno majmunska, muževna, s primjesom nečega dječakog — budila u žena svih godina i iz svih sredina. Ovakve izjave u prvom licu mogu se, naravno, učiniti smiješne, ali ja moram s vremena na vrijeme podsjetiti čitaoca na svoju vanjštinu, kao kakav profesionalni romanopisac koji je dao jednoj svojoj osobi neku osobitost ili nekog psa, pa mora spomenuti tog psa ili tu osobitost kad god se ta osoba pojavi u romanu. U mom slučaju ima, možda, još nešto više od toga. Čari mojih sjetnih crta lica moraju biti neprestano čitaocu pred očima ako zaista želi shvatiti moju pripovijest. Malodobna Lo topila se od Humbertovih draži kao što se topila od grčevite glazbe; odrasla Lotte voljela me je gazdinskom zreloom strašću zbog koje dandanas žalim i koju dandanas cijenim više nego što smijem iskazati. Tridesetjednogodišnja Jean Farlow, koja je svakako bila neurastenična, očito se bila zatreskala u mene. U njenoj je ljepoti bilo nečega oštrog, indijanskog. Put joj je bila boje pečene zemlje. Usne su joj bile nalik na grimizne polipe, a kad bi prasnula u lajav smijeh, obnažila bi krupne, mutne zube i beskrvne desni. Bila je veoma visoka, nosila je ili sandale i uske hlače, ili široke suknje i baletne papučice, pila je skoč u svim količinama, dvaput je pobacila, pisala je za mladež priče o životinjama, slikala, kao što je čitaocu već poznato, poglede na jezero i nosila u sebi zametak raka od kojeg je umrla nakon dvije godine. Nije mi se činila

ni najmanje privlačna. Zamislite onda kako sam se uplašio kad me je nekoliko trenutaka prije mog odlaska (stajao sam s njom u predsoblju) Jean uhvatila svojim uvijek drhtavim prstima za sljepoočnice i, sa suzama u sjajnim plavim očima, pokušala se, prilično neuspješno, upiti u moje usne.

— Čuvajte se — reče mi — i poljubite kćerku mjesto mene.

Grmljavina zatutnja u cijeloj kući, a Jean nadoda:

— Možda ćemo se još jednom sresti negdje, u prilikama koje neće biti ovako grozne.

(Jean! ma što sad bila, i ma gdje bila, u minus prostoru ili u plus vremenu, oprosti mi sve, pa i ovu zgradu!)

Čas kasnije već sam se rukovao na rastanku i s njom i s njim, na jci, na onoj strmoj ulici, i sve se kovitlalo i letjelo pred najezdom oluje* i teretnjak s madracom iz Philadelphije samopouzdanom se kotrljao prema opustjeloj kući, i prašina je jurila i vila se po onoj asfelnj ploči na kojoj je Charlotte, kad su odigli pled da je vidim, ležala skvrčena, posve netaknutih očiju, s još mokrim crnim trepavicama, slijepljenim kao tvoje, Lolito!

Reklo bi se da sam se sad, pošto su sve zapreke bile uklonjene i preda mnom pukao pogled na beskrajno blaženstvo, mogao u duhu zavaliti i zadovoljno odahnuti. Eh bien, pas du touft. Umjesto da se protežem na zrakama nasmiješene sudbine, bio sam opsjednut posve etičkim sumnjama i bojaznima. Na primjer, neće li ljudima biti čudno što nismo Loliti dopustili da sudjeluje ni u radosnim ni u žalosnim obiteljskim prigodama? Kao što se sjećate, ona nije prisustvovala našoj svadbi. Ili pak ovo. Ako se i uzme da se odnekud ispružila dugačka kosmata ruka Slučajnosti da ukloni nedužnu ženu, nije li Slučajnost mogla isto tako, u jednom poganskom trenutku, zaboraviti što je uradila desnica, pa ljevicom predati Loliti nečije preuranjeno pismo s izrazima sućuti? Vijest o nesreći izišla je bila, doduše, samo u ramsdaleskom/«rw^/w; nije se pojavila ni u parkingtonskom Recorderu ni u climaxovskom Herald. Lokalne smrti ne privlače interes cijele zemlje, a logor Cue nije bio u našoj saveznoj državi, ali nisam mogao da ne mislim kako je Dolly Haze već na neki način izviještena o svemu i da je, u isto vrijeme dok ja Kiem po nju, neki nepoznati prijatelji voze kući u Ramsdale. Još me je više od svih tih nagađanja i briga uznemiravalo to što Humbert Humbert, novopečeni američki građanin mutnog evropskog Podrijetla, nije bio poduzeo nikakve korake da postane zakoniti skrbnik djevojčice (kojoj bijaše dvanaest godina i sedam mjeseci) koja mu je ostala od pokojne žene. Hoću li se usuditi poduzeti te korake? Nisam mogao svladati drhtavicu kad god bih zamislio svoju golotinju stiješnjenu tajanstvenim propisima na nesmiljenom oštrom svjetlu običajnog prava.

Moj je plan bio remek-djelo primitivne umjetnosti. Odlučio sam nazvati logor Cue i kazati Loliti da joj se majka mora podvrgnuti ozbiljnoj operaciji u nekoj izmišljenoj bolnici, pa onda putovati sa svojom pospanom nimficom od hotela do hotela dok joj se majka bude polako, ali sigurno oporavljala i napokon umrla. Ali me na putu u logor sve više obuzimao nemir. Mučila me pomisao da je neću ni naći ondje, ili daću, umjesto bezbrižne Lolite, nad prestrašeno siročće koje će plakati i tražiti neke dobre obiteljske prijatelje. Farlowove, hvala Bogu, jedva da je poznavala, ali nije li moglo biti i drugih ljudi

koje ja i ne poznajem? Naposljetku sam odlučio zaista obaviti onaj međumjesni telefonski razgovor koji sam nedavno bio onako uspješno odglumio. Kiša je padala kao iz kabla kad sam se zaustavio pored trotoara u blatnom predgrađu

Parkingtona, upravo pred raskršćem od kojeg je jedna cesta vodila oko grada do autoputa što je prolazio kroz brda prema jezeru Climax i logoru Cue. Ugasivši motor, sjedio sam najmanje jednu minutu u autu sabirući se i gledajući kišu, preplavljeni trotoar i hidrant koji je zaista bio ružan, debelo premazan crvenom i srebrnom bojom, pružajući svoje crvene batriljke da ih ulašti kiša koja je kao stilizirana krv curila po njegovim heraldičkim lancima. Nije čudo što je zabranjeno zaustavljati automobile pokraj tih stravičnih malih bogalja. Ponovo sam upalio motor i dovezao se do telefonske govornice. Kad je napokon i posljednji novčić zvecnuo i omogućio drugom glasu da se odazove na moj, doživio sam iznenađenje.

Shirlev Holmes, upraviteljica logora, rekla mi je da je moja Dolly u ponedjeljak (dakle prije dva dana) otišla sa svojom skupinom na izlet u planine i da će se vratiti tek navečer. Predložila mi je da dođem sutradan. Upitalame je nijeli se što dogodilo. Ne ulazeći u pojedinosti, odgovorio sam joj da mi je žena prevezana na kliniku, da je situacija ozbiljna, da djevojčici ne treba reći da je ozbiljna, ali da sutra bude spremna da se sa mnom vrati popodne kući. Glasovi su nam se rastali

■ sred eksplozije srdačne dobrohotnosti, a zbog nekog hirovitog kvara mehanizmu, svi su mi se novčići vratili iz automata zvečeći isto onako kako zveče krupni dobici u kockarskim automatima u Nevadi. Nasmijao sam se tome, iako sam bio razočaran što moram odgoditi jvoje blaženstvo. Pitam se nije li to nenadano ispaljivanje, to grčevito vraćanje novca bilo na neki način povezano u McFatumovoj glavi s tim što sam izmislio izlet prije nego što sam i doznao za njega!

I što sad? Svratio sam u trgovački centar Parkingtona i proveo ostatak dana (izvedrilo se, cijeli se grad prelijevao nekim staklenastim bljeskom) kupujući dražesne stvarčice za Lo. Bože, kakve je lude predmete nagnala Humberta da kupi slabost koju je

osjećao tih dana prema kockastim tkaninama, sjajnom cicu, volanima, nabuhlim kratkim rukavima, mekim naborima, haljinicama koje su gore tijesne, a dolje široke!

Zavoljeh Lolitu ko Virginiju Poe I kao Dante svoju Beatrice; Zavrtješe se curice šireći suknjice: Gaćice — vrhunac nepristojnosti!

Ljubazni su me glasovi pitali što zapravo želim? Kupaće kostime? Imamo ih u svim nijansama, "Ružičasti san", "Mutni akvamarin", "Ljubičina glavica", "Crveni tulipan", "Crni kan-kan". A odjeća za plažu? A kombinei? Ne trebam kombinea. Lo i ja nismo nikad trpjeli kombinee.

U tom mi je poslu najviše pomogao antropometrijski zapis koji je njena majka bila unijela na Lolitin 12. rođendan (čitalac se valjda sjeća one knjige Upoznaj svoje dijete). Imao sam dojam da je Charlotte, pod nejasnim utjecajem zavisti i nesnošljivosti, dodala ponegdje po koji centimeter i po koji kilogram; ali kako je nimfica svakako bila porasla za proteklih osam mjeseci, računao sam da se uglavnom mogu pouzdati u te siječanjske mjere. Širina u kukovima 73 centimetra; opseg bedra (ispod samog guza) 43 Centimetra; opseg lista na nozi i vrata 28 centimetara; opseg prsa 0 centimetara; opseg ruke iznad lakta 20 centimetara; struk 58 i centimetara; visina i metar i 45 centimetara; težina 35 kilograma' građa izdužena; kvocijent inteligencije 121; slijepo crijevo -^ neizvadeno (hvala Bogu!).

Pored tih mjera, vidio sam, naravno, u duhu Lolitu jasno kao u priviđenju; a kako me je još svrbjelo ono mjesto na prsnoj kosti gdje je njeno svilasto tjeme dvaput doseglo visinu mog srca, i kako sam svejednako osjećao njenu toplu težinu na svojim koljenima (te tako uvijek "nosio" Lolitu kao što žena "nosi" dijete), nisam se začudio kad se poslije pokazalo da sam uglavnom dobro računao. Osim toga sam nedavno bio proučio katalog ljetne mode, pa sam kao pravi znalac odabirao razne zgodne stvarčice, sportsku obuću, gumene papuče, cipelice od prešane kozje kože za male koze i slično. Naličena prodavačica u crnom koja mi je pomagala da zadovoljim sve te nasušne potrebe pretvarala je roditeljsku znanost i precizne

opise mjera u komercijalni eufemizam “nešto manje od srednjega”. Druga, postarija, u bijeloj haljini, nafrakana kao glumica, kao da je bila pomalo dirnuta mojim temeljitim poznavanjem mode za mladi naraštaj; možda je mislila da živim s cirkuskom patuljčicom; zato sam, kad su mi pokazale suknjicu s dva “pikantna” džepića sprijeda, namjerno postavio naivno muško pitanje i bio nagrađen smiješcima zornim pokazivanjem kako otraga radi patentni zatvarač. Mnogo sam uživao i u svakojakim gaćicama i hlačicama u kojima su priviđenja malih Lolita plesala, padala i vozila se na turu po cijeloj tezgi. Na kraju sam kupio dvije čedne pamučne pidžame s okruglim ovratnikom popularnog kroja “Mesarski pomoćnik”. Pomoćnik popularnog mesara Humberta.

Ima nečega mitološkog, začaranog u tim velikim trgovinama u kojima se, ako je vjerovati reklamama, jedna činovnica može obući i obuti za svako doba dana — od jutarnjeg dolaska na posao do večernjeg izlaska s kavalikom — i u kojima se njena sestra može diviti vunenom džemperu snatreći o danu kad će u njemu doći u školu, pa će zalupati srca učenicima u posljednjim klupama. Sa svih strana su me okruživale plastične lutke prirodne veličine koje su prikazivale djecu prćastih nosića i žučkastosmedih, maslinastih>

Aunskih lica sa smeđim pjegama. Odjednom sam opazio da sam edini kupac na ovom prilično tajnovitom mjestu gdje se krećem kao riba u zelenkastu akvariju. Slutio sam da se čudne misli roje u glavama mlitavih gospođica što me prate od tezge do tezge, od podvodne hridi do morskih alga, i činilo se da pojasevi i narukvice koje sam birao nadaju iz sirenskih ruku u prozirnu vodu. Napokon sam još kupio otmjen kovčeg, dao da mi strpaju u njega sve što sam kupio, te se uputio u najbliži bircuz, zadovoljan time kako sam proveo dan.

Nekako u vezi s tim tihim poetskim svijetom birane robe sjetio sam se hotela s primamljivim imenom “Začarani lovci”, koji je bila spomenula Charlotte nedugo prije mog oslobođenja iz ropstva. Iz vodiča sam razabrao da se on nalazi u Bricelandu, zabačenu gradiću na četiri sata vožnje od Lolitina logora. Mogao sam

telefonirati tamo, ali sam se bojao da me ne izda glas i da ne počnem izvještačeno kreketati na nepravilnom engleskom jeziku, pa sam odlučio brzojavno rezervirati dvokrevetnu sobu za sutradan navečer. Kako sam bio nesretan, neodlučan i smiješan princ iz bajke! Kako će mi se nasmijati neki moji čitaoci kad im kažem kakve sam teškoće imao u sastavljanju brzojava! Kako da napišem? Humbert s kćerkom? Humbert s kćerkicom? Homborg s maloljetnom djevojčicom? Homburg s djetetom? Smiješna omaška koja mi se na kraju potkrala u brzojavci — slovo “g” na kraju prezimena — bila je kao neki telepatski odjek mog kolebanja.

A zatim, u baršunastu mraku ljetne noći, kako sam premišljao o čarobnom napitku koji sam nosio sa sobom! O, škrti Hamburg! Nije li on sam bio pravi “začarani lovac” u tim trenucima dok je razmišljao nad svojom kutijicom punom čarobne municije? Je li smio dopustiti sebi da sam iskuša jednu od tih ametistnih kapsula ne bi li rastjerao zle duhe nesanice? Bilo je svega četrdeset kapsula - *četrdeset noći s krhkim stvorenjem koje će spavati uz moje srce sto će ludo lupati... Jesam li smio, žudeći za snom, oduzeti sam sebi takvu jednu noć? Dakako da nisam! Odviše je bila dragocjena svaka od tih sićušnih šljiva, svaki taj mikroskopski planetarij sa svojom Zlvom zvjezdanom prašinom. O, dopustite mi da se bar jednom raspekrnezim! Dodijalo mi je biti ciničan!*

Ne popušta mi glavobolja u zagušljivu zraku ove tamniCe grobnice, ali moram izdržati! Napisao sam već preko sto stranica, a nisam još ništa rekao. Počinju mi se brkati datumi. Otišao sam po nju negdje usred kolovoza 1947. godine. Ne, čini mi se da ne mogu dalje, Srce, glava — ništa mi ne valja. Lolita, Lolita, Lolita, Lolita, Lolita, Lolita, Lolita, Lolita. Nastavi dalje, slagaru, dok ne ispuniš stranicu!

Još sam u Parkingtonu. Jedva sam nekako odspavao sat vremena. Probudio sam se od besmislenog i užasno napornog koitusa s nekim malim, kosmatim, posve nepoznatim hermafroditom. Bilo je već šest sati izjutra i odjednom mi je palo na pamet da ne bi bilo z gorega da dođem u logor ranije nego što sam se bio dogovorio. Preda mnom je još bilo sto pedeset kilometara do logora, a onda se valjalo dohvatiti Hazy Hillsa i Bricelanda. Rekao sam bio da ću doći po Dolly popodne samo zato što je moja nestrpljiva uobrazilja tražila da što prije padne milostiva noć, ali su mi sad počele dolaziti na um kojekakve komplikacije te sam se sav tresao pri pomisli da bi ona mogla i zbog najmanjeg zakašnjenja telefonirati u Ramsdale. Međutim, kad sam u devet i pol pokušao upaliti motor, ustanovio sam da je akumulator ispražnjen, i bilo je već podne kad sam napokon krenuo iz Parkingtona.

Stigao sam na odredište u dva i pol, ostavio auto u boriku gdje se rid balavac u zelenoj košulji igrao, natmuren i osamljen, stare igre — bacanja potkove na poboden kolac. Šutke mi je pokazao na kućicu oblijepljenu štukom u kojoj se nalazila uprava logora. Morao sam, premirujući od uzbuđenja, nekoliko minuta slušati bezobzirne i sažaljive riječi upraviteljice logora, zapuštene, ispijene žene kose boje hrde. Reče mi da je Dolly spremila svoje stvari i da je spremna za put, da mala zna da joj je majka bolesna, ali da ne zna koliko je ta jena bolest ozbiljna. Ne bi li se gospodin Haze, odnosno gospodin Hurnbert, želio upoznati s logorskim odgojiteljicama? Ili pogledati kućice u kojima su smještene djevojčice? Svaka od tih kućica nosi ■me neke zvjerke iz Walta Disneva. Ili da razgleda Društveni dom? Ili da odmah pošalje Charlieja po nju? Djevojčice upravo ukrašavaju blagovaonicu za večernju priredbu (možda je poslije Shirley Holmes kazala kome: “Siromah je bio više mrtav nego živ.”)

Htio bih se još časak zadržati na toj sceni, sa svim njenim beznačajnim i kobnim pojedinostima. Stara vještica ispisuje priznanicu, češe se po glavi, izvlači ladicu stola, sipa sitniš na moj nestrpljivi dlan, zatim uredno rasprostire preko sitniša nekoliko novčanica i bodro uzvikuje: “I još deset!”; fotografije djevojčica — još

živ šaren leptir, čvrsto priboden uza zid (“Poznavanje prirode”); uokvirena diploma logorske dijetetičarke; moje drhtave ruke; revna je upraviteljica pripravila karton s ocjenom vladanja Dolly Haze za mjesec srpanj (“između dovoljnog i dobrog; voli plivanje i veslanje”); šumorenje drveća i pjev ptica, i lupanje mog srca...

Stajao sam leđima okrenut otvorenim vratima i najednom sam osjetio kako mi je krv udarila u glavu, jer sam čuo za sobom njen dah i glas. Došla je vukući svoj teški kovčeg koji joj je poskakivao u ruci. — Zdravo! — rekla je i mirno stala gledajući me lukavim, radosnim očima, malo rastvorenih nježnih usana na kojima je poigravao ponešto budalast, ali neobično čaroban osmijeh. Bila je mršavija i viša nego prije, i načas mi se učinilo daje poružnjela u licu kad sam je usporedio s onom slikom koju sam nosio u sebi dulje od mjesec dana; obrazi su joj bili nekako upali, a odviše guste pjege kao da su joj potisnule seljačko rumenilo. Taj prvi dojam (uski ljudski razmak između dva otkucaja ^jerinjeg srca) jasno je upućivao na to da je sve što je obudovjeli Hurnbert trebalo učiniti, sve što je htio i kanio učiniti, bilo to da pruži tom oslabljelom, iako suncem opaljenom siročetu auxyeux battus Icak su joj ioni olovni kolobari ispod očijubili posuti pjegama) čestitu naobrazbu, zdravo, sretno djetinjstvo, čist dom i drage prijateljice, kojima će (ako se sudenice udostoje nagraditi nesretnika) žda naći zgodno djevojče koje će pripasti samo Herr Doktoru

Humbertu. Ali je “u tren oka”, kako kažu Nijemci, to anđeosko životno pravilo bilo zbrisano, i ja sam se dočepao svog plijena (vrijeme je brže od naših tlapnji!), i ona je opet bila moja Lolita — i to još više nego ikad prije. Metnuo sam ruku na njenu toplu smeđu glavicu i uzeo od nje njen kovčeg. Bila je sva od ruža i meda; na njoj je bila njena najsajjnija cicana haljina s uzorcima od crvenih jabuka; ruke i noge bile su joj zlaćanokestenjaste od sunca; ogrebotine na njima nalikovale su na točkastu crtu od sićušnih zgrušanih rubina, a rebrasti posuvraci bijelih vunениh čarapica dopirali su joj do iste visine kao i prije; i, bilo zbog njena dječjeg hoda, bilo zbog toga što sam se sjećao da je uvijek nosila cipele niskih peta, učinilo mi se da su joj smeđebijele cipele prevelike, a pete previsoke. Zbogom ostaj,

logore Cue, veseli logore Cue, zbogom ostaj, obična nezdrava hrano, zbogom ostaj, prijatelju Charlie! Sjela je do mene u vruća kola, spljeskala hitru muhu na svom ljupkom koljenu, zatim je, energično žvaćući gumu za žvakanje i brzo okrećući ručku, spustila prozor na svojoj strani i ponovo se zavalila. Jurili smo kroz prugastu i pjegastu šumu.

— Kako je mami? — priupita me reda radi.

Odgovorih da liječnici nisu još načisto što joj je. Svakako nešto u utrobi nije u redu.

— U torbi?

— Ne, nego u utrobi.

Rekoh joj da ćemo morati ostati još neko vrijeme u ovom kraju; bolnica je nedaleko od veselog gradića Lepingvillea, gdje je na početku devetnaestog stoljeća živio jedan znameniti pjesnik i gdje ćemo gledati sve filmove koji igraju. Ona je držala da je taj plan super, i upitala me hoćemo li stići u Lepingville do devet sati.

— Bit ćemo u Bricelandu za večeru — odgovorih. — -A sutra ćemo u Lepingville. A kako je bilo na izletu? Jesi li se dobro zabavljala u logoru?

— Aha.

— Je li ti žao što odlaziš?

— A-a.

— Govori, Lo, nemoj stenjati! Ispričaj mi štogod.

A što, ta-ti-ce?

Posljednju je riječ izgovorila posve razgovijetno i pomalo podrugljivo.

. Svejedno što.

Mogu vas zvati tata i govoriti vam "ti"?

Priškiljila je gledajući cestu.

— Možeš.

— Za krepati! Kad ste se to uspjeli zacopati u mamu?

— Jednog ćeš dana, draga moja Lo, shvatiti mnoge osjećaje i situacije kao, na primjer, harmoniju i ljepotu posve duhovnih veza.

— Makar što! — odvrati gruba nimfica.

U dijalogu nastade neodređena stanka ispunjena slikovitim krajolikom.

— Pogledaj, Lo, koliko krava ima ondje na onom brdu!

— Mislim da ću povraćati ako budem vidjela još koju kravu.

— Znaš, Lo, da si mi mnogo nedostajala.

— A, vidiš, ti meni nisi nedostajao. Štoviše, gadno sam te iznevjerila, ali to ništa ne znači jer si ti ionako zaboravio na mene.

Vi dobro šajbate, gospodine! Puno brže od mame.

— Zašto misliš da sam zaboravio na tebe?

Smanjio sam sa slijepe brzine od sto deset kilometara na ćoravu od osamdeset.

— Zašto misliš da sam zaboravio na tebe?

— Pa, prvo i prvo, nisi me još ni poljubio.

Zamirući u sebi, ginući u sebi, nejasno sam razabrao pred nama Prilično široku izbočinu ceste pa sam zatjerao kola u travu tako da

snio se zaljuljali i poskočili. Nemoj zaboraviti da je dijete, nemoj zaboraviti dajete...

Tek što se automobil zaustavio, Lolita mi je pala u zagrljaj. Ne ludujući se, ne usuđujući se dati sebi maha — ne usuđujući se čak i povjerovati da je upravo ovo (slatka vlažnost, treperava vatra) početak onog neiskazivog života koji sam napokon snagom volje, 112znalačku pomoć sudbine, uspio ostvariti — ne usuđujući se ni da je pošteno poljubim, dotakao sam joj vrele usne što su se rastvarale osjećajući silno strahopoštovanje, srčuci pomalo i sasvim bezgrešno! Ali se ona nestrpljivo trgla i pripila usta uz moja tako snažno da sam joj osjetio krupne prednje zube i okus metvice u slini. Znao sam naravno, da je to za nju samo nedužna igra, djetinjarija, oponašanje neke krivotvorine iz nekog lažnog romana. Svaki nepristrani psihoterapeut i svaki nastrani psihopat potvrdit će vam da su granice i pravila tih dječjih igara magloviti ili, u svakom slučaju, suviše djetinje suptilni da bi ih mogao dokučiti odrastao partner, te sam se zato užasno bojao da ne pretjeram i da ona ne ustukne, preplašena i ozlojeđena, a kako sam najviše i najtjeskobnije želio da je što prije prokrijumčarim u hermetičku izolaciju “Zaćaranih lovaca”, do kojih je još bilo sto trideset kilometara, božansko nas je nadahnuće razdvojilo — desetinku sekunde prije nego što je automobil prometne policije zakočio pokraj nas. Rumeni vozač gustih obrva zagleda se u mene.

— Čujte, nije li vas možda pretekla plava limuzina, iste marke kao i vaša? Niste li je primijetili?

— Nismo je vidjeli — reče Lo nagnuvši se uslužno preko mene i metnuvši svoje nevine ruke na moja koljena. — A jeste li sigurni da je bila plava, jer...

Policajac (kakvu je to našu sjenu progonio?) nagradi krasoticu svojim najljepšim osmijehom i okrenu kola.

Krenusmo dalje. ii

— Kakav tupan! — uskliknu Lo. — Tebe je trebao hapati.

— Ma zašto mene, zaboga?

— Zato što je u ovoj blesavoj državi najveća dopuštena brzina osamdeset kilometara na sat, a mi... Ma nemoj sad usporavati, i ti si glup k'o noć. Gdje ti je on sada!

— Pred nama je još dobar komad puta, a ja bih htio da tarno stignemo prije mraka. Zato budi sad dobra curica!

— Zločesta, zločesta curica—bezbrižno će ona. — Maloljetna prijestupnica, ali otvorena i simpatična. Sad smo prošli kroz crveno svjetlo. Nisam još nikoga vidjela da tako fura.

Mijemo smo se provezli kroz nijem gradić.

Ala bi se mama raznjupala kad bi znala da sam ti ljubavnica!

Bože, Lolita, kako možeš tako što reći!

— Pa zar ti nisam ljubavnica, je li?

Ni govora! Opet se nešto kvari vrijeme. Nećeš li mi nešto ispričati o tim svojim nepodopštinama u logoru?

Nekako se strašno knjiški izražavaš, dragi moj tatice!

—Je li tebe lako šokirati?

.— Nije. Nastavi!

Lijepo te molim da mi odgovoriš na pitanje.

Daj stani tu negdje na mirnoj sporednoj cesti pa ću ti sve ispričati!

— Lo, ozbiljno te molim da se prestaneš zezati! Dakle?

— Dakle — aktivno sam sudjelovala u logorskom životu.

— Ensuite^

— Ansuit, navikavali su me na kolektivni život, na sretan i pun život, i učili su me kako da razvijem vlastitu harmoničnu ličnost. Ukratko, da budem andelak.

— Da, pročitao sam tako nešto u onoj vašoj brošuri.

— Rado smo pjevali zborske pjesme uz veliko ognjište ili pod pospanim zvijezdama, i glas vlastite sreće u svakoj od nas slijevao se s glasom cijele skupine.

— Imaš izvrsno pamćenje za citate, Lo, ali te molim da ne upotrebljavaš prostačke riječi.

— Geslo skautkinja je i moje geslo — nastavi Lolita ushićeno.

— Ja ispunjavam život vrijednim djelima kao, na primjer... ma oolje će biti bez primjera! Dužnost mi je da budem koristan član c"UŠtva. Prijatelj sam svih životinja muškog spola. Udovoljavam njihovim prohtjevima. Uvijek sam vesela. Evo, prošla su još jedna

Policijska kola. Štedljiva sam i uvijek griješim mišlju, riječju i djelom.

— Nadam se da je to sad sve, duhovito moje dijete!

— Jest, sve. Ali, čekaj malo! Pekli smo kolače reflektorom na SUtlcu. Sjajno, a?

To već da.

— Dotle smo oprali zilijun tanjura. "Zilijun", znaš, znači "puno puno" u odgojiteljskom tepanju. Ah, da, skoro sam zaboravila ono najvažnije, kako kaže mama. Pravili smo rendgenske snimke. To se smatralo za nešto strašno zabavno.

— C'estbientout?

— C'est. Ako ne računamo jednu malenkost o kojoj ti ne bih mogla pričati a da ne pocrvenim kao rak.

— Hoćeš li mi poslije ispričati?

— Hoću — ako budemo sjedili u mraku, i ako budem smjela šaptati. A što, spavaš li ti još u svojoj staroj sobi ili na kupu s mamom?

— U svojoj staroj sobi. Tvoja će se mama, Lo, možda morati podvrgnuti ozbiljnoj operaciji.

— Daj stani tamo kod onog mliječnog restorana — reče Lo.

Sjedeći na visokoj stolici bez naslona, s prugom sunca na goljoj smeđoj ruci, Lolita je dobila brdo različitih vrsta sladoleda preliveno nekakvim sintetičkim sirupom. Sladoled joj ga je digao i dao neki krepki, pristavi momak s masnom leptir-mašnom, koji je piljio u moju krhku, lagano obučenu djevojčicu požudno i bestidno. Bio sam sve nestrpljiviji da što prije stignemo u Briceland i "Začarane lovce". Srećom, ona je, kao i uvijek, začas smazala sladoled. Upitah je:

— Koliko imaš kod sebe novaca?

— Ni pare — odgovori ona turobno uzvijajući obrvama i pokazujući mi svoj prazni novčanik.

— To ćemo urediti kad bude vrijeme za to — pripomenuh visokoparno. — Što je, da krenemo?

— Slušaj, gdje im je tu klozet?

— Nemoj ići tamo. Tu je sigurno sve prljavo. Hajde idemo!

Ona je zapravo bila poslušna djevojčica, pa se nisam mogao suzdržati daje ne poljubim u vrat kad smo opet sjeli u automobil-

— Nemoj mi to više raditi! — reče ona gledajući me iskren" začudna.
— Ja ne volim da bilo tko slini po meni. Odurni pokvarenjak!

Ona odignu rame i otare njime vrat.

Oprosti — promrmljah. —Ja sam ti samo veoma privržen.

J^astavismo put pod natmurenim nebom, uspinjući se vijugavom cestom, pa se onda opet spuštajući.

Pa i ja sam tebi nekako privržena — reče Lolita polagano i nježno, i kao da uzdahnu, kao da se primaknu bliže meni.

(O, Lolito moja, nikad da stignemo!)

Sumrak je već počeo prožimati ljupki mali Briceland, njegovu arhitekturu u pseudokolonijalnom stilu, trgovine suvenirima i evropske lipe kad smo krenuli njegovim škrto osvijedjenim ulicama u potragu za “Zaćaranim lovcima”. Uzduh, sav orošen ravnomjernom biserastom rosuljom, bijaše topao i zelen, a dugačak red ljudi, mahom djece i staraca, stajao je već pred blagajnom kina s kojeg su se cijedili električni dragulji.

— Uh, taj bih film baš voljela gledati! Hajdemo odmah poslije večere! Molim te, hajdemo!

— Pa, možemo — otegnu Humbert, iako je taj lukavi, raspomamljeni vrag dobro znao da će u devet sati navečer, kad počinje njegova predstava, ona već spavati kao zaklana u njegovu zagrljaju.

— Lakše malo! — uzviknu Lo, koja se nagnula naprijed kad se prokleti teretnjak pred nama, sa svojim treptavim čirevima na stražnjici, zaustavio na raskršću.

Pomislih da ću, ako ne stignemo do hotela, nekim čudom, odmah tu, iza prvog ugla, izgubiti svaku vlast nad Hazeovom krtijom s njenim beskorisnim brisačima i mušičavim kočnicama. Ali, jao, prolaznici koje sam pitao za put, ili nisu ni sami poznavali svoj grad, •u su pripitivali mršteći se: — Zaćarani što? Baš kao da imaju posla s luđakom; ili su se pak upuštali u tako zamršena tumačenja popraćena Š^metrijskim gestama, geografskim razmatranjima i posve lokalnim Putokazima (...onda skrenite na jug... i prije Suda...) da sam morao gutati u labirintu njihovih dobronamjernih besmislica. Lolita, čija je 'jupka šarena utroba već bila probavila pojedenu poslasticu, jedva ^kala obilatu večeru i počela se vrpeljiti. Meni su

pak, iako sam se već oio odavno pomirio s činjenicom da postoji još neka sekundarna sudbina (McFatumova nesposobna tajnica, da tako kažem), koj zanovijeta i ometa vebne planove svog velikodušnog šefa, u škrgutava zaustavljanja, to kretanje nasumce po bricelandskim bulevarima bili možda najteža kušnja kojoj sam do tada bio izvrnut Poslije sam se smijao kad sam se sjetio svoje neiskusnosti—kako sam dječaćki tvrdoglavo tražio upravo taj hotel s tim neobičnim imenom

— a duž cijelog našeg puta nebrojeni moteli obasjani neonskim svjetlima nudili su slobodne sobe, spremni da prime svakoga

— trgovačke putnike, odbjegli robijaše, impotentne, velike obitelji, pa i najpokvarenije i najnezasitnije parove. O, blagi automobilisti što klizite kroz crninu ljetne noći, kakve biste igre, kakva grčenja pohote ugledali kad bi te udobne kolibe iznenada izgubile svoje pigmente i postale prozirne kao staklene kutije!

Čudo za kojim sam žudio ipak se dogodilo. Muškarac i djevojka, koji su bili manje-više spleteni u mraku automobila ispod drveća s kojeg su padale kišne kapi, rekoše nam da smo usred gradskog parka, ali da treba samo kod prvog semafora skrenuti lijevo pa ćemo biti na cilju. Ni na kakav semafor nismo naišli — park je bio crn kao grijeh koji je prikrivao — ali smo uskoro, očarani jednim blagim, lijepo projektiranim zavojem, razabrali u magli dijamantno prelijevanje svjetala, a zatim noćni bljesak jezera, i pred nama se ukazao, čudesno i neumoljivo, pod sablasnim drvećem, na vrhu prilaza posuta šljunkom — bijeli dvorac “Začaranih lovaca”!

Isprva mi se učinilo da parkirani automobili, poredani kao svinje na valovu, priječe pristup, ali se odjednom, kao nekim čudom, golema otvorena limuzina, što se prelijevala trešnjevim sjajem na osvjetljenoj kiši, pomaknula — odlučno krenula natraške pod rukama plećata gospodina — i mi smo zahvalno uklizali u ispražnjeni prostor. Ubrzo sam se pokajao zbog svoje hitnje, jer sam opazio da se moj prethodnik poslužio nekakvim zaklonom nalik na garažu, gdje je bilo mjesta za još jedan automobil, ali sam bio odveć nestrpljiv da se povedem za njegovim primjerom.

— Ovo je, bogme, šik! — napomenu moja vulgarna ljepoti[^] škiljeći na pročelje od štuka. Izvuče se iz automobila na romon kus£

- Okretom svoje dječje ručice popravi haljinu koja joj se bila uvukla e(Ju pola breskve — da parafraziram Roberta Browninga. Pri -etju koje je obasjavalo zabat, plesali su i njihali se na bijelim mpovima uveličani obrisi kestenova lišća. Otvoreni prtljažnik. Sijed grbav Crnac u nekakvoj traljavoju livreji natovari na tačke našu nrtljagu i polako je odveze u predvorje. Predvorje je bilo puno starih gospoda i svećenika. Loli ta čučnu da obaspe draganjima koker španijela blijede njuške, posute modrim pjegama, crnih klempavih ušiju, koji se na cvjetnom sagu upravo topio pod njenim dlanom __ a tko se i ne bi topio, o moje jadno srce...

Ja sam se dotle iskašljavao probijajući se prema recepciji. Tu me je neki ćelav starac svinjske njuške — svi su bili stari u tom starom hotelu — odmjerio pogledom smiješeći se uljudno, zatim je polako izvukao moju brzojavku (s greškom), ne uspijevajući svladati izvjesne mračne sumnje, okrenuo se da pogleda na zidni sat i napokon rekao da mu je veoma žao, ali da je čuvao jednu dvokrevetnu sobu do šest i pol, a onda ju je izdao.

Vjerska je skupština, vidite, pala u isto vrijeme kad i izložba cvijeća u Bricelandu.

—Ja se ne zovem Humberg ni Humberger, nego Herbert, hoću da kažem Humbert, i svejedno mi je, može biti i jednokrevetna soba, samo mi dajte još jedan pomoćni ležaj za moju kćerkicu, njoj je deset godina i strašno je umorna.

Rumeni starac dobroćudno pogleda Lolitu, koja je još čučala napola otvorenih usta i slušala, iz profila, što joj govori iz dubine naslonjača presvučena kretonom vlasnica psa, stara dama obavijena ljubičastim koprenama.

Ma kakve sumnje mučile staru hulju, one su se raspršile pri Pogledu na moju arijevsku ružu. Reče da će se možda naći nešto, da ^aju zapravo jednu sobu s bračnim krevetom. A što se tiče ležaja...

— Gospodine Bezhai, imamo li još koji pomoćni ležaj?

Bezhai, također rumen i ćelav, kome su bijele dlake rasle iz ^ju i drugih šupljina, priđe i prozbori, a ja već odvih nalivpero. ^strpljivi Humbert!

— Naši su braćni kreveti zapravo za tri osobe — reče o* spokojno, spremajući oca i kćer na spavanje. — Sjećam se da smo jednom, kad je bila velika navala, smjestili u jedan krevet tri dam{ i jednu djevojčicu, takvu kao što je vaša. Čak mi se čini da je jednj od tih dama bio prerušen muškarac (moj dodatak). Uostalom nemamo li jedan pomoćni ležaj na broju 49, gospodine Swine?

— Mislim da smo je dali obitelji Swoon — reče Swine, prvi o<l dva klauna.

— Pa već ćemo se nekako snaći — rekoh. — Poslije će nam se možda pridružiti moja žena — ali ćemo se, vjerujem, i tada nekako snaći.

Dotle su već obje rumene svinje bile zaboravile na svoju humbergofobiju. Polako i čitljivo, kao zločinac, napisao sam: “Dr. Edgar H. Humbert s kćerkom, Ulica Lawn 342, Ramsdale”. Pokazaše mi ključ (broj 342!) samo načas (kao što mađioničar pokazuje novčić koji će umah nestati) i predadoše ga čičiTomu.

Lolita ostavi psa (tako će i mene ostaviti) i uspravi se; kišna kap pade na Charlottin grob; ljepuška Crnkinja spusti se s nebesa i iznutra otvori vrata lifta, u koji uđe dijete osuđeno na propast, a za njom njen otac koji je pomalo kašljucao, i Toma s kovčezima kao razapet rak.

Parodija hotelskog hodnika. Parodija tišine i smrti.

— Gle, pa to je naš kućni broj — uskliknu Lolita.

Bračna postelja, zrcalo, braćna postelja u zrcalu, zrcalo na vratima ugrađena ormara, ista takva vrata kupaonice, prozor modar kao

crnilo, postelja koja se ogleda u njemu, ista ta postelja u ormarskom zrcalu, dva naslonjača, stol pokriven staklom, dva noćna ormarića i među njima bračna postelja, bolje reći velika postelja od poliranog drva s purpurnim baršunastim pokrivačem i parom noćnih svjetiljaka pod nabranim crvenim sjenilima.

Poželio sam da tutnem novčanicu od pet dolara na onaj sivkastosmeđi dlan, ali sam se bojao da takva darežljivost ne bude krivo protumačena, pa sam dao samo četvrt dolara. Dodao sam još četvrt. On ode. Škljoc. Enfin seuls⁴⁷.

. Pa kako... zar ćemo spavati u istoj sobi? — pripita Lolita krijući se onako dinamično kako je umjela, ni srdito ni gadljivo (iako vrlo blizu tome), nego baš dinamično, kao svagda kad je feljela nabiti pitanje snažnim smislom.

— Zamolio sam ih za jedan pomoćni ležaj. Na kojem ću, ako hoćeš, spavati ja.

—Ti si poludio — reče Lolita.

— Zašto misliš, draga?

— Zato, dra-gi, što će se dra-ga mama, kad za ovo sazna, rastati od tebe, a mene će zadaviti.

Naprosto dinamično, ne shvaćajući ništa ozbiljno.

— Pazi malo — rekoh sjedajući. Ona je stajala na dva koraka od mene i zadovoljno gledala svoj odraz, ugodno iznenađena njime, ispunjavajući vlastitim ružičastim svjetlom iznenađeno i zadovoljno zrcalo na vratima ormara, — Pazi malo, Lolito! Hajde da riješimo neke stvari jednom zauvijek. Ja sam u posve praktičnom smislu tvoj otac. Veoma sam ti odan. Dok nema tvoje majke, odgovoran sam za tvoje dobro. Mi nismo bogati i morat ćemo na putu, htjeli-ne htjeli, biti mnogo zajedno. Kad dvoje ljudi stanuju u jednoj sobi, neminovno dolazi... kako da kažem... dolazi do nekog...

— Rodoskvrnuća — umetnu Lolita, uđe u ormar pa izađe iz njega smijući se mladenačkim zlatnim kikutom, otvori druga vrata i oprezno zavirivši kroz njih svojim čudnim zamagljenim očima, uđe u kupaonicu.

Otvorih prozor, strgoh sa sebe košulju natopljenu znojem, presvukoh se, opipah jesu li mi tablete u džepu na kaputu, te otključah kovčeg.

Ona se došeta iz kupaonice. Pokušah je zagrliti — tek onako, malko suzdržljive nježnosti prije večere.

Ona mi reče:

Predlažem da obustavimo paljbu poljupcima i da poklopamo

Tada sam joj pokazao iznenađenje koje sam bio priredio za nju. O, milo moje janje! Pođe do otvorenog kovčega kao da vreba izdaleka plijen, kao u usporenom filmu, piljeći u ono daleko blato na stalku za prtljagu (što je to s njenim očima, pomislih, s tiiij krupnim, sivim očima, ili da nismo možda oboje utonuli u istu začaranu maglu?). Primicala se tom blagu prilično visoko dižući noge na prilično visokim petama i savijajući svoja lijepa dječaćka koljena tako polako, u prostoru koji se širio, baš kao da hoda pod vodom ili kao kad u snu letiš; zatim je uhvatila za rukave dražesni, vrlo skupi kaputić bakrene boje, isto onako polako, isto onako šutke, i raširila ga pred sobom kao zgranut lovac kojem je zastao dah pred nevjerojatnom pticom kojoj je raširio plamena krila. Zatim je počela izvlačiti (dok sam ja stajao i čekao) polaganu zmiju od sjajnog pojasa i isprobala je na sebi.

Potom se, vedra i razdragana, uvukla u zagrljaj koji ju je čekao, i pomilovala me svojim nježnim, tajanstvenim, poročnim, ravnodušnim, sumračnim očima — baš kao najobičnija flička. Eto koga oponašaju nimfice — dok mi uzdišemo i ginemo.

— Nisam te dobro poljubio? — promrmljah joj u kosu (nisam više vladao jezikom).

— Pa ako baš hoćeš znati — reče ona—ne radiš to kako treba.

— Pokaži mi kako treba!

— Sve u svoje vrijeme — odvrati ona koja bijaše kriva za moje frfljanje.

Ševa ascendes, pulsata, brulans, kitzelans, dementissima. Ekvator clatterans, pausa, clatterans, populus in corridoro. Hane nisi mors miti adimetnemo! Juncea puellula, jo pensavo fondissime, nobserva nih» quidquam; ali, naravno, već u idućem trenutku mogao sam učinio neku užasnu pogrešku; srećom, ona se vratila svom blagu.

Iz kupaonice, gdje sam se morao prilično dugo naprezati rai male nužde, čuo sam (stojeći, ne pogađajući u školjku, susprežu# dah) usklrike “ah” i “oh” dječjeg ushita.

Ruke je oprala samo zato što joj se svidio sapun neobična oblika.

—Vrijeme je da pođemo, draga; vjerujem da si ogladnjela kao i f

I tako podosmo do lifta, kćerkica mašući svojom starom bicom. a otac korak ispred nje (nota bene, nikad za njom, jer ona Dak nije dama). Doksmo stajali (sad već jedno uz drugo) i čekali lift, zabacila je glavu, bez ustručavanja zijevnula i zatresla uvojcima.

. U koliko ste sati ustajali u logoru?

U pola — ona se suzdrža da ponovo ne zijevne — sedam zijevnu do kraja i sva se strese. — Sedam — ponovi, a grlo joj se poče opet nadimati.

Hotelska blagovaonica dočeka nas mirisom vruće masti i staklenim osmijehom. Bijaše to velika i pretenciozna dvorana sa sladunjavim freskama po zidovima, na kojima bijahu naslikani lovci začarani u različnim položajima usred mnoštva nezanimljivih životinja, drijada i drveća. Po dvorani bijaše raštrkano nekoliko starih dama, dva svećenika i plećat gospodin u kockastu kaputu, koji samo što nisu

povečerali. Blagovaonica se zatvarala u devet sati pa su se konobarice kamenih lica, obučene u zeleno, očajnički žurile

— na moju sreću — da nas se što prije otarase.

— Pogledaj kako je sličan, kako je nevjerojatno sličan Quiltiju

— progovori Lolita u pola glasa ne pokazujući, ali goreći od želje da pokaže šiljastim preplanulim laktom osamljena gospodina u sportskom kaputu koji je sjedio u suprotnom kutu dvorane.

— Kome... našem debelom zubaru?

Lolita zadrža u ustima netom ispijen gudjaj vode i vrati na stol čašu koja joj zaplesa u rukama.

— Ma kakvi — reče i poškropi se smijući se. — Mislim na onog književnika s reklama za cigarete.

O, slava! O, žene!

Kad su nam donijeli i tresnuli na stol zasladu — za gospođicu Solemu krišku pite od trešanja, a za njena zaštitnika sladoled od vanilije (kojeg je ona dobar dio bez razmišljanja prebacila na j pitu), izvadio sam iz džepa cjevčicu s TATINIM tabletama, ^ći se sad na blijedu nemoć onih fresaka, na taj čudni, Cudovišni trenutak, mogu objasniti tadašnje svoje vladanje jedino ^haničkim djelovanjem zrakopraznog prostora svojstvenog Oyrna u kojem se vrtili poremećeni um; ali mi se u tom času sve činilo posve jednostavno i neizbježno. Pogledao sam oko sebe uvjerio se da je i posljednji gost otišao, odčepio cjevčicu i potpuno je hladnokrvno nagnuo na dlan. Više puta sam bio ponovio pred ogledalom tu kretnju kojom se brzo prinosi ustima prazna šaka i ubacuje u njih nepostojeća tableta. Kao što sam i očekivao, ona je zagrizla na cjevčicu s krupnim, primamljivim, sjajnim kapsulama nabijenim opojnom “Uspavanom ljepoticom”.

— Plave! — uskliknula je. — Ljubičastoplave! Od čega su napravljene?

— Od ljetnog neba — odgovorili — od šljiva i smokava, i od groždane krvi careva.

— Ma ne, ozbiljno... Molim te!

— Pa to su ti obične ljubikapsule. Vitamin iks. Od toga postaješ jak kao bik ili štrik. Hoćeš li probati?

Lolita pruži ruku žustro klimajući glavom.

Nadao sam se da će napitak brzo djelovati. I bogme je djelovao. Rano je bila ustala, ujutro je veslala s Barbarom (čija je sestra vodila brigu o sportovima na vodi, kao što mi je moja božanstvena i dostupna nimfica sad počela pričati između napola suspregnutih, silnih zjevova koji su se sve više širili) i još koješta radila. Kino o kojem je nejasno sanjarila bila je, naravno, smetnula s uma kad smo izlazili iz blagovaonice. Stojeći sa mnom u liftu, naslonila se na mene smiješeći se ovlaš (“Da ti kažem što sam radila?”), napola sklopljenih tamnih vjeda. — Spava ti se, a? — pripita je čiča Toma, koji je upravljao liftom što je dizao uvis mirnog gospodina francusko-irskog porijekla i njegovu pospanu kćerkicu, i još dvije uvele žene, stručnjakinje za ruže, koje su također sažaljivo gledale moju krhku, preplanulu, rumenu, omamljenu dušicu što je posrtala. Umalo što je nisam morao na rukama odnijeti u sobu. Sjela je na rub postelje njišući se lagano i progovorila nekakvim gugutavim i otegnutim glasom:

— Ako ti kažem... ako ti kažem, obećavaš li mi (kako je pospana! Glava joj se klata, oči gasnu...), obećavaš li mi da nećeš tužiti logor?

Poslije, Lolito! A sad lezi! Ostavit ću te samu da legneš. pajem ti deset minuta vremena.

. Oh, kako sam bila odurna — nastavi ona tresući kosom i skidajući s nje crnu baršunastu vrpču. —Ajde da ti ispričam...

Sutra, Lolito! Lezi, Lezi! Lezi, zaboga! Strpah ključ u džep i sidoh niza stube.

Milostive gospođe porotnice! Budite strpljive sa mnom! Dopustite mi da vam oduzmem djelić vašeg dragocjenog vremena. Nastupio je, dakle, legrandmoment. Kad sam izlazio iz sobe, Lolita je još sjedila na rubu bezdane postelje, sneno dizala nogu, mlitavo se baktala s vrpcom na cipeli pokazujući donju stranu golog bedra sve do šava gaćica na preponama — uvijek je bila neobično rastresena ili bestidna, ili i jedno i drugo, što se tiče takva razgolićivanja. Takav je, dakle, bio njen skroviti lik koji sam zaključao u sobi, pošto sam se prethodno uvjerio da iznutra na vratima nema nikakva zasuna. Ključ s numeriranim privjeskom od izrezbarena drva namah se pretvorio u težak “Sezame — otvori se!”, u čaroban otpirač kojim se može otvoriti blažena i strašna budućnost. On je bio moj, on je bio dio moje vrele, dlakave šake. Za nekoliko minuta — recimo, dvadeset, recimo pola sata (sicher ist sicherA<), kako je govorio moj ujak Gustave) — otključat ću vrata sobe broj 342 i naći svoju flimfku, svoju krasoticu i nevjestu, zatočenu u tamnici kristalna sna. Porotnici! Da je moj zanos mogao govoriti, on bi bio ispunio onaj buržoaski hotel zaglušnom cikom. I jedino zbog čega dandanas šalim jest što nisam bez riječi ostavio ključ sobe broj 342 na recepciji ‘što nisam te iste noći napustio grad, zemlju, kontinent, hemisferu, Pa i kuglu zemaljsku.

Dopustite mi da vam razjasnim! Mene nisu odviše zabrinjavali Vni pokajnički nagovještaji. Bio sam tvrdo naumio da i dalje Cuvam njenu čednost, da radim samo pod okriljem noći oko duboko uspavane nage ljepotice. “Suzdržljivost i poštovanje* bijahu oduvijek moje geslo. Namjeravao sam ga se pridržavati čak i ako je ta čednost (kojoj je, inače, suvremena znanost oduzela svaki nimbus) bila donekle okrnjena nekim dječjim erotskim doživljajima (po svoj prilici homoseksualnog karaktera) u tom njenom prokletom logoru. Naravno, ja, Jean-Jacques Humbert, uzeo sam za gotovo, na svoj staromodni evropski način, kad sam je prvi put ugledao, prije dva i pol mjeseca, da je ona neporočna kao što se smatra da treba biti “normalno dijete” otkako je iščezao onaj nezaboravni antički svijet i njegovi čarobni običaji. U ovo naše prosvijećeno doba nismo okruženi malim robovima, nježnim cvjetićima, koji se mogu ubrati

prije kupanja, kao što su činili stari Rimljani; i ne slijedimo primjer veličanstvenog Istoka iz još mekušnijeg doba, ne milujemo sprijeda i straga uslužnu djecu, između ovčetine i ružičasta šerbeta.

Riječ je o tome da su staru kariku koja je spajala svijet odraslih s dječjim svijetom izgrizli novi običaji i zakoni, lako sam se neko vrijeme zanimao za psihijatriju i socijalnu skrb, nisam zapravo imao ni pojma o djeci. A ipak je Loliti bilo svega dvanaest godina i, ma što ja mislio o okolini i dobu (čak i vodeći računa o razuzdanosti američke djece školskog uzrasta), činilo mi se da se ta obijesna dječurlija počinje igrati bluda ipak kasnije, i u drugoj okolini. Stoga je (da nastavim nit svojih razmatranja) moralist u meni zaobilazio problem povodeći se za konvencionalnim shvaćanjima o tome kakve su dvanaestogodišnje djevojčice. Dječji psihijatar u meni (šarlatan, kao što i jest većina njih, ali to sad nije važno) prežvakavao je neofrojovski gulaš i zamišljao sanjarsku i zanesenu Lolitu u "latentnoj" fazi djevičanstvi I, napokon, pohotljivac u meni (veliko i ludo čudovište) ne bi ništa imao protiv stanovite poročnosti kod svoje žrtve. Ali negdje iza moje pomamne sreće vijećale su smućene sjene — kako mi je sad žao što se nisam obazirao na njih! Slušajte, ljudi! Ja sam morao shvatiti daje Lolita već pokazala da je sasvim drugačija od nevine Annabele, i će zbog nimfinskog zla, kojim je odisala svaka pora uklete djevojčice koju sam bio pripremio za svoju tajnu nasladu, tajna biti nemoguća« naslada — smrtonosna. Morao sam znati (po znacima koje mi je javalo nešto u Loliti—prava djetinja Lolita ili možda neki izmoždjeni anđeo za njenim leđima) da mi očekivano blaženstvo neće donijeti ništa drugo doli muke i užas. O, krilata gospodo porotnici!

Ona je moja, moja, ključ mi je u šaci, šaka je u džepu, ona je moja! S pomoću prizivanja i snovanja kojim sam bio posvetio mnoge svoje nesanice, malo-pomalo sam uklonio sav onaj suvišni tnutljag i, nanoseći sloj za slojem prozirne boje, dobio konačnu sliku. Na toj slici je ona bila gola — ničega nije bilo na njoj osim jedne čarapice i narukvice s privjeskom. Ležala je izvaljena ondje gdje ju je oborio moj čarobni napitak; u jednoj je ruci još grčevito držala baršunsku vrpču skinutu s kose; njeno tijelo, smeđe poput medenjaka, s bijelim

negativom kratkog kupaćeg kostima otisnutim na preplanuloj koži, pokazivalo mi je svoje blijede bradavice na mladim dojčkama; pri ružičastu svjetlu svjetiljke blistalo je prvo paperje na punašnom humku. Veliki ključ s mrkim privjeskom od orahovine bio mi je u džepu.

Lutao sam po različnim dvoranama, ozaren iznutra, a mrk izvana; ta lice požude svagda je mrko; požuda nije nikad potpuno sigurna — čak ni onda kad ti je nježna žrtva zatočena u tamnici — da neće neki vrag suparnik ili neko moćno božanstvo osujetiti njeno slavlje. Govoreći običnim jezikom, trebalo je nešto popiti, ali se pokazalo da nema točionice u tom starom uglednom hotelu punom uznojenih malograđana i stiliziranih predmeta.

Zabasao sam u muški nužnik. Iz njega je upravo izlazio čovjek u svećeničkom crnom odijelu, prosta duša, comme on dit⁵⁰, koji je provjeravao šlic (gesta koju bečki mudrac tumači željom da se vidi Je U još sve tu) i upitao me kako mi se svidjelo predavanje pastora ^taughama, i pogledao me u nedoumici kad sam mu ja (Žigmund ^rugi) odgovorio daje Maugham momak i pol. Zatim sam smotao u kuglicu papirnatu servijetu kojom sam bio obrisao vrške prstiju— koji su mi vrlo osjetljivi — i spretno je hitnuo u određenu košaricu i odšetao u predvorje. Naslonivši se udobno objema laktovima na rub tezge, zapitah gospodina Bezhaia je li siguran da moja žena nije telefonirala; i što je s pomoćnim ležajem? Bezhai odgovori da nije telefonirala (a i kako bi kad je bila mrtva), a da će pomoćni ležaj ako ostanemo još koji dan, postaviti sutra. Iz velike, dupkom pmje prostorije nad čijim je vratima pisalo “Lovačka dvorana” dopirali su glasovi ljudi koji su raspravljali o vrtlarstvu ili o besmrtnosti duše. Druga prostorija koja se zvala “Malinova dvorana” i bila sjajno osvijetljena, s blistavim stolićima i jednim dugačkim stolom na kojem bijahu voćni sokovi i biskviti, bila je još prazna ako ne računamo domaćicu (uvelu ženu koja se staklenasto smješkala kao i sve domaćice i govorila poput Charlotte), koja je došetala do mene i upitala me nisam li ja možda gospodin Braddock, jer ako jesam, onda me je upravo tražila gospođica Brada. — Kakvo ime za ženu! — pripomenuh i odoh bez žurbe.

Usrce mi je pritjecala i iznjegao tjecala krv duginih boja. Odlučih pričekati do devet i pol. Vrativši se u dvoranu, opazih promjenu; izvjestan broj ljudi, u šarenoj svili ili crnom suknu, podijelio se bio u zasebne skupinice, a vražji slučaj zabavio me je pogledom na ljupko dijete Lolitinih godina, u haljini Lolitina kroja, ali bijeloj is bijelom vrpcom u kosi. Nije bila osobito zgodna, ali je bila nimfica, i njene gole noge boje blijeda porculana i ljljanski vrat tvorili su u jednom nezaboravnom trenutku izvanredno ugodnu antifonu (ako se može muzičkim terminom izraziti osjećaj u kičmenoj moždini) mojoj žudnji za Lolitom, rumenom i preplanulom, zažarenom i oskvrnutom. Blijedunjava djevojčica osjetila je moj pogled (koji je, inače, bio posve nehajan i dobroćudan) i, kako je bila upravo smiješno snebivljiva, strašno se zbunila, počela prevrtati očima i stiskati ruku uz obraz i cupkati haljinicu, te mi je napokon okrenula svoje mršave pomične lopatice razgovarajući usiljeno sa svojom kravolikom mamicom.

Izidoh iz bučne dvorane van; neko sam vrijeme stajao na bijelim stubama gledajući vrtuljak od bjeličastih noćnih leptira što su se vrtjeli oko svjetiljke u nabubreloj crnini lelujave nemirne noći, mislio: sve što ću učiniti, sve što ću se usuditi učiniti, bit će zapravo puka malenkost... Odjednom opazih da u sumraku, nedaleko od mene, netko sjedi u naslonjaču između stupova trijema. Nisam zapravo mogao raspoznati tog čovjeka u tami, ali ga je izdalo odvajanje čepa na čaturici, te obzirno klokotanje i napokon mirno zavrtnanje. Htjedoh već otići kad mi se obrati nepoznati glas:

— Otkud ti ta mala?

— Molim?

— Kažem, kiša je prestala.

— Jest, čini se da je prestala.

— Vidio sam negdje tu malu.

— To mi je kći.

— Lažeš, nije ti kći.

— Molim?

— Kažem, lijepa noć. Gdje joj je mati?

— Umrla je.

— A, tako. Šteta. Recite, kako bi bilo da sutra ručamo utroje?

Dotle će se razići sva ova bagra.

— I ja ću s njom otići. Laku noć!

— Šteta. Ja sam se dobro nakresao. Laku noć. Ta vaša curica treba mnogo spavati. San je ruža, kako kažu u Perziji. Hoćete li zapaliti?

— Hvala, neću sada.

On kresnu šibicom, ali, bilo da je on bio pijan, bilo da je vjetar bio pijan, plamen ne osvjetli njega nego nekog starca (kakvi provode ostatak života u takvim starim hotelima) i njegovu bijelu stolicu za njihanje. Nitko više ne reče ni riječi i tama se vrati na svoje mjesto. Zatim začuh kako se hotelski starosjedilac zakašlja i otpljunu potmulo kao u grobu.

Oдох s verande. Prošlo je sve u svemu pola sata. Šteta što ga tisam zamolio za gutljaj viskija. Napetost se počela očitovati. Ako stfuna na guslama može patiti, patio sam kao struna. Ipak bi bilo nedolično da pokažem da se žurim. Dok sam se probijao kroz ^iježde ljudi što su se bili sabili u jedan kut dvorane, zaslijepio me je pješak magnezija i — nasmijani pastor Braddock, dvije matrone s neizbježnim orhidejama na prsima, djevojčica u bijeloj haljinici i Po svoj prilici obnaženi zubi Humberta Humberta, što se porebarke provlači između začaranog popa i one djevojčice koja se doimala kao malodobna nevjesta, bijahu u istom času ovjekovječeni — ako se papir i tekst malih provincijskih novina mogu smatrati vječnima. Pred liftom je stajala druga cvrkutava skupina. Opet sam radije pošao

stubama. Soba broj 342 nalazila se blizu vanjskih ljestvica za spašavanje od požara. Još sam se mogao spasiti — ali se ključ okrenuo u bravi i već sam ulazio u sobu.

I

Vrata osvijetljene kupaonice bijahu odškrinuta; osim toga, kroz rebrenice je prodirala kosturasta svjetlost vanjskih svjetiljaka; te ukrštene zrake potiskivale su tamu i omogućavale da se u sobi razazna ovo.

Moja Lolita u jednoj od svojih starih noćnih košulja ležala je na boku, okrenuta meni leđima, nasred bračne postelje. Njeno tijelo zaodjeveno lakom tkaninom i goli udovi protezali su se u cik-cak liniji. Stavila je bila pod glavu oba jastuka — i svoj i moj; uvojci joj bijahu razbarušeni; pruga blijeda svjetla prelazila joj je preko gornjih kralješaka.

Zbacih odjeću sa sebe i obukoh pidžamu onako fantastično brzo kao u filmu u kojem je skraćena scena presvlačenja; i već sam bio stavio koljeno na rub postelje kad Lolita iznenada okrenu glavu i zagleda se u mene kroz prugastu sjenu.

Eto što uljez nije očekivao! Svrha cijele zamisli s kapsulama kao kapitalom (prljava rabota, entre nous soit dit5X) bila je san koji će biti tako čvrst da ga ni cijela regimenta ne bi mogla pomutiti, a eto, vidite, ona se zapiljila u mene i teškim jezikom me nazvala Barbarom! Barbara u mojoj pidžami, koja joj je bila tijesna, ukočila se nad djevojčicom što je govorila u snu. Polako, uzdišući nekako beznadno, Dolly se okrenu i zauze prijašnji položaj. Minutu-dvije stajao sam, napet, uz rub postelje, kao onaj pariški krojač s početka ovog stoljeća koji je bio sašio sebi padobran i spremao se skočiti s

Eiffelova tornja. Napokon sam se uspenrao na uski dio postelje koji mi je preostao, i oprezno privukao krajeve plahti sklupčanih na jugu od mojih peta hladnih kao kamen; Lolita je digla glavu i ponovo se zagledala u mene.

Kako sam poslije doznao od jednog uslužnog farmaceuta, ljubičasta kapsula nije pripadala čak ni velikom i uglednom rodu barbiturata; mogla je pomoći neurasteniku koji vjeruje u njenu moć, ali je bila suviše slaba da uspava na dulje vrijeme žustru, iako umornu nimficu. Nije važno je li liječnik u Ramsdaleu bio šarlatan ili lukavac. Važno je

da sam bio prevaren. Kad je Lolita ponovo otvorila oči, shvatio sam da je sigurnost na koju sam bio računao lažna, čak ako sredstvo za spavanje i počne djelovati za sat ili sat i pol. Ona je polako okrenula glavu na drugu stranu i spustila je na jastuk — na onaj koji mi je bio nepravedno oduzet. Ostadoh nepomično ležati na rubu ponora zureći u njenu raščupanu kosu i u ljeskavu nimfičansku golotinju, tamo gdje se nazirala polovica bedra ili ramena, i pokušavajući odrediti dubinu njena sna po tempu disanja. Prođe neko vrijeme, ništa se nije promijenilo, pa sam skupio svu svoju hrabrost i malko se primaknuo tom krasnom svjetlucanju što me je izbezumljivalo. Ali tek što sam stupio u njenu toplu blizinu, njeno je ravnomjerno disanje zastalo, i mene je obuzela užasna sumnja da se mala Dolores sasvim probudila i da će zavrištati ako je dotaknem bilo kojim dijelom svoga jadnog, izmučenog tijela. Molim te, čitaoče, ma koliko te ozlojeđivao bolesno osjedjivi i beskrajno oprezni autor ove knjige, koji je još i meka srca, nemoj preskakati ove veoma važne stranice! Zamisli me! Mene neće biti ako me ti ne zamisliš; pokušaj razabrati u meni srnu što dršće u šikari moje vlastite opačine; hajde o[^] se čak malo i nasmiješimo! Nisam, na primjer, imao kamo staviti glavu (umalo što ne napisan glavicu), a općenitoj neudobnosti Pridružila se i grdna žgaravica (i oni se onaj krumpir pečen na masti usuđuju zvati “pommefrites a lajrancaise”⁵²).

Opet je čvrsto spavala moja nimfica; ipak se nisam usuđivao otisnuti na čarobno putovanje. La Petite Dormeuse ou l'Amant Hid3. Sutra ću je nakljukati onim starim tabletama od kojih je njena majka ležala kao klada. Gdje li su samo — u prednjem pretincu automobila ili u velikoj putnoj torbi? Da pričekam sat vremena pa da se ponovo pokušam prikučiti? Nimfblepsija je egzaktna znanost. Može se i u jednoj sekundi ako se stisne. Pri razmaku od jednog milimetra treba računati na deset sekundi. Pričekajmo!

Nema ničeg bučnijeg na svijetu od američkog hotela; a, pazite, naš se hotel ubrajao među tihe, prisne, starosvjetske, domaće hotele, s pretenzijama na “otmjeno življenje” i slične stvari. Lupanje vratima lifta, koji se nalazio dvadesetak koraka sjeveroistočno od moje glave, ali sam ga tako dobro čuo kao da su mu željezna vratašca bila u

mojoj lijevoj sljepoočnici, izmjenjivalo se sa zveketom i tutnjavom različnih manevara toga stroja i oteglo se do duboko u noć. Od vremena do vremena, upravo istočno od mog lijevog uha (ležao sam na leđima, jer se nisam više usuđivao okrenuti svoju sramniju stranu prema maglovitom kuku moje drugarice u postelji), hodnik bi se sav ispunio radosnim, glasnim i besmislenim uzvicima koji su se završavali salvom pozdrava na rastanku. Kad je to napokon prestalo, proradio je nečiji nužnik duboka glasa, kojim se služila velika obitelj. Od njegova klokotanja, naglih izljeva i dugotrajnog naknadnog curenja tresao se zid iza mog uzglavlja. Zatim, negdje južno od mene, netko je počeo strašno povraćati — čovjek je dušu istresao s popijenim viskijem, a voda u njegovu nužniku, tik iza naše kupaonice, počela se rušiti kao slapovi Nijagare. Kad su naposljetku svi vodopadi utihnuli i začarani lovci pozaspali, bulevar pod prozorom moje nesanice, zapadno od mog bdjenja — lijepo uređen, veličanstven, bez trgovina, s drvoredom krošnjata drveća — izrodio se u bijedan prolaz za divovske teretnjake što su tutnjali u magli vlažne i vjetrovite noći.

A dotle je, na manje od četvrt metra od mene i mog usijanog života, ležala maglovita Lolita! Nakon dugog nepomičnog bdjenja, počeo sam joj se ponovo privlačiti svojim ticalima i ovaj put je nije probudila škripa madraca. Pošlo mi je za rukom da joj primaknem svoju pohlepnu mješinu toliko blizu da sam na obrazu osjetio zračenje njena naga ramena, baš kao topao dah. Tada se pridigla, uzdahnula« promrljala brzorečicom kao u bunilu nešto o čamcima, povukla plahtu i ponovo zapala u svoju mračnu, rascvjetanu mladenačku besvijest. Bacakajući se u silnoj bujici sna, prebacila je jednu голу juku, koja je nedavno bila smeđa a sad mjesečinasta, preko mog lica. Časak sam držao zatočenicu u rukama, ali se ona izvukla iz mog labavog zagrljaja. Nije to učinila svjesno ni odlučno, niti je pokazala bilo kakvo osobno gađenje, nego je naprosto promrljala nešto bezbojno i žalosno, kao dijete koje traži svoj prirodni mir. I sve se vratilo u prijašnje stanje; Lolita bijaše okrenuta Humbertu svojom iskrivljenom hrptenjačom, a Humbert je bio stavio ruku pod glavu, mučen požudom i žgaravicom.

Ova potonja me nagnala da pođem u kupaonicu popiti malo vode koja je za mene najbolji lijek, osim, možda, mlijeka s rotkvicama; a kad sam ponovo stupio u čudnovatu tamnicu išaranu blijedim prugama, u kojoj je Lolitina stara i nova odjeća ležala začarana u različitim položajima na komadima pokućstva koji kao da su lebdjeli, moja je nemoguća kćerka podigla glavu i kazala jasno i glasno da je i ona žedna. Sjenovitom je rukom uzela od mene elastičnu i hladnu papirnatu čašu, upravila na njen rub svoje duge trepavice i nadušak je ispila; zatim je mladenačkom kretnjom, u kojoj je bilo više draži nego u najputenijem milovanju, mala Lolita otrla usta o moje rame. Zavalila se na svoj jastuk (ja sam svoj izvukao dok je ona pila) i odmah ponovo usnula.

Nisam joj se usuđivao ponuditi još jednu kapsulu, a nisam bio ni izgubio nadu da će joj ona prva ipak na kraju učvrstiti san. Svejednako sam joj se privlačio, spreman na svako razočaranje; znao sam da bi bilo bolje čekati; ali nisam bio kadar čekati. Jastuk mi je mirisao na njenu kosu. Primicao sam se svom svjetlucavom ztatu, zastajući i uzmičući kad god bi se pomakla ili se spremala Pomaknuti. Vjetrić iz zemlje čudesa počeo je već djelovati na moje misli, pa mi se sad činilo da su ispisane kurzivom, kao da površina koja ih je odražavala leluja od tog avednjskog pirkanja. Na mahove mi se svijest naopako peregibala, a puzavo tijelo stupalo u sferu sna i Ponovo se iskradalo iz njega; dvaput sam se ulovio kako počinjem melankolično hrkati. Magla nježnosti obavila je planine čežnje, U više mahova mi se pričinilo da će začarani plijen izići u susret začaranom lovcu; da mi se njeno bedro od svoje volje primiče kroz sipki pijesak dalekog, bajoslovnog žala; ali bi se onda maglovitost s jamicom u obrazu iznenada trgla, a ja sam pojmio da je Lolita dalje od mene nego ikad.

Zadržavam se ovako dugo na trzajima i prikradanjima te davno minule noći zato što želim dokazati da nikad nisam bio niti sam mogao biti brutalna hulja. Nježni i sanjarski kraj kojim sam potajno kročio bio je pjesnička baština, a ne razbojnička jazbina. Kad bih stigao na cilj, moj bi se zanos pretvorio u puku milinu, sveo na unutrašnje sagorijevanje, čiji bi vlažni žar ona jedva osjetila, čak i

kad ne bi spavala. Ipak sam se još nadao da će malo-pomalo tako obumrijeti da se neću naslađivati samo ljeskanjem njene golotinje. I tako sam, između pokusnih približavanja i izmiješanog osjećaja, koji su je pretvarali čas u skup mjesečevih pjega, a čas u pahuljast grm u cvatu, sanjao da ne spavam, sanjao da ležim u zasjedi.

Pred jutro je nastalo izvjesno zatišje u burnom životu hotela. Zatim, oko četiri sata, začuo sam kaskadu u nužniku na hodniku i lupanje vratima. Tek što je prošlo pet sati, počeo je dopirati do mene, u nastavcima, da tako kažem, glasan monolog odnekud iz dvorišta ili s parkirališta. To zapravo nije bio monolog, jer je onaj koji je govorio zastajao na nekoliko trenutaka u riječi da sasluša svog subesjednika, čiji glas nije stizao do mene, tako da nisam mogao izvući nikakav pravi smisao iz polovice razgovora koji sam slušao. Ipak, prozaične intonacije tih riječi prokrčile su put svitanju i soba se već bila napunila jorgovanskom mutnom svjetlošću kad je nekoliko revnih nužnika počelo raditi jedan za drugim, a gromoglasni, škripavi lift počeo se opet penjati i spuštati; nekoliko sam minuta turobno dremuckao, i Charlotte je bila sirena u zelenkastoj cisterni, a negdje na hodniku neki pastor ranoranilac rekao je nekome sočnim glasom: — Dobro vam jutro želim! — i ptice su se uskomešale u krošnji i — evo, Lolita je zijevnula.

Frigidne gospode porotnice! Mislio sam da će proći mjeseci i mjeseci, ako ne i godine, prije nego što se budem usudio povjeriti se maloj Dolores Haze; ali se ona do šest sati bila posve probudila, a već u šest i četvrt postala moja ljubavnica u punom smislu te riječi. Sad ću vam reći nešto vrlo čudno: ona je mene zavela.

Kad sam začuo kako je prvi put ujutro zijevnula, gradio sam se da spavam okrenuvši joj svoj lijepi profil. Da vam pravo kažem, nisam znao kako bih se držao. Neće li se zgranuti kad me ugleda pored sebe, a ne na pomoćnom ležaju? Hoće li zatražiti da je odmah odvedem u Ramsdale? Ili u bolnicu k majci? Ili natrag u logor? Alije moja Lolitica bila nestašna djevojčica i, kad se onako prigušeno i milo zasmijuljila kako je umjela, shvatio sam da me je do tada promatrala svojim nasmijanim očima. Prevrnula se na moju stranu i

njeni topli smeđi uvojci pali su mi na desnu ključnu kost. Prilično sam slabo odglumio buđenje. Isprva smo mirno ležali. Nježno sam joj gladio kosu i nježno smo se ljubili. Njen me je poljubac razgalio i zbunio zato što se odlikovao pomalo smiješnim finesama, treperenjem ispitivačkog žalca, iz čega sam zaključio da ju je izrana vježbala neka mala lezbijka. To je nije mogao naučiti nikakav Charlie! Kao da želi vidjeti jesam li se zasitio, i jesam li naučio lekciju, malo se odmaknu i uze me promatrati. Obrazi joj se zažarili, ispupčena donja usna se sjala, a ja samo što se nisam raspao. Iznenada provali iz nje grubo veselje (znak nimfice!), prinese usta mom uhu — ali mi um nije mogao dugo rastaviti na riječi vrelu huku njena šapata isprekidana smijehom, pa je zabacivala uvojke s lica i iznova šaputala, a mene je malo-pomalo obuzimao neobičan osjećaj da živim u nekom fantastičnom, netom stvorenom svijetu u kojem je sve dopušteno, jer mi je počelo svitati sto mi to ona predlaže. Odgovorili da ne znam o kakvoj je igri riječ — ne znam čega se ona igrala s Charliejem. — Hoćeš reći da nisi nikad?... — poče ona gledajući me uporno i kreveljeći se od gađenja i fievjerice. — Nisi, kažeš, nikad?... — poče iznova. Iskoristili predah da joj malo protrljam nosom neka nježna mjesta. — Prestani! — vrisnu ona gadljivo i brže-bolje odmaknu svoje smeđe rame od mojih usana. (Bilo je doista čudno kako je Lolita držala — još dugo nakon toga — da je svaki dodir osim poljupca u usta i običnog spolnog čina “slinava romantika” ili “patologija”).

— Hoćeš reći da nisi nikad — salijetaše me dalje ona (klečeći sad nada mnom) — nikad to nisi radio kad si bio klinac?

— Nikad — odgovorih posve iskreno.

— Pa, dobro — reče Lolita — onda gledaj kako se to radi!

Ipak, neću dosađivati svom učenom čitaocu potankim izlaganjem

Lolitine nadobudnosti. Bit će dovoljno da kažem da izobličeni promatrač nije mogao otkriti ni traga čednosti u te lijepe, još nerazvijene djevojčice koju su do srži bile pokvarile navike suvremene djece, mješovite škole, raspuštenost oko logorskih vatara

i tome slično. Za nju je posve mehanički spolni čin bio neotuđiv dio tajnog svijeta pubertedija, nepoznat odraslima. Što rade odrasli da bi dobili djecu, to nju uopće nije zanimalo. Lolitica je baratala žezlom moga života energično i poslovno kao da je to neka bezosjećajna sprava koja nema nikakve veze sa mnom. Ona je, naravno, žarko željela da me zadivi efektnim potezima malodobna ološa, ali nije dovoljno računala na stanovite razlike između dječjih razmjera i mojih. Samo joj taština nije dopuštala da odustane od onoga što je započela, jer sam ja, u svom neobičnom položaju, izigravao pravu budalu i dao joj da radi što hoće — bar dok sam još mogao izdržati. Ali sve to zapravo i nije važno; mene ne zanimaju spolni problemi. Svatko može sam zamisliti ova ili ona očitovanja naše životinjske naravi. Mene privlači jedan drugi, veliki pothvat — da odredim jednom zasvagda pogibeljne čari nimfica.

Moram oprezno napredovati. Moram šaputati. O, ti,iskusni izvjestitelju kriminalnih slučajeva, ti, stari i dostojanstveni sudbeni pristavu, ti, nekoć omiljeni policajce što sad sjediš u osamljenu zatočeništvu (a koliko si godina bio ures raskrižja kod škole!), ti, umirovljeni profesore koji živiš u strahu i kojem jedan dječak čita knjige i novine! Ne bi valjalo, je li, kad biste se mojom krivnjom ludo zaljubili u moju Lolitu! Da sam slikar pa da nekim slučajem direktor “Začaranih lovaca” šene pameću i povjeri mi zadaću da . nova ukrasim zidove u blagovaonici njegova hotela, evo što bih naslikao (opisujem samo neke fragmente).

Bilo bi tu jezero. Bila bi tu sjenica u plamenu cvijeću. Bilo bi tu studija prirode—tigar progona rajsku pticu, zmija se guši ukoričujući debela oguljena mošusa. Bio bi tu sultan kome bi lice bilo unakaženo od nenasne patnje (kojoj bi proturječilo njegovo milovanje nalik na modeliranje) dok bi pomagao ljepoguzoj robinjici da se popne na oniksov stup. Bilo bi tu onih blistavih kuglica gonadskog žara koje se penju uz opalescentne strane muzičkih automata. Bilo bi ru svakojakih logorskih zabava za srednju skupinu, Kajak, Kakao, Koljena, Košarka, Kovrče na suncem obasjanoj obali jezera. Bilo bi tu jablanova, jabuka, nedjeljno jutro u predgrađu. Bio bi tu ognjevit dragulj koji bi se rastapao u prstenastoj namreškanosti, posljednji drhat, posljednji namaz boje, bockavo crvenilo, bolno rumenilo, uzdah, dijete što se okreće na drugu stranu.

Nipošto ne pišem sve ovo zato da bih ponovo proživio prošlost u svojoj sadašnjoj beskrajnoj nevolji, nego zato da razlučim pakleno od rajskoga u čudnom, strašnom, ludom svijetu nimfolepsije. Čudovišno i čudesno stapali su se u jednoj točki; tu bih granicu htio odrediti, ali slutim da mi to baš ne polazi za rukom. Zašto?

Prema Rimskom pravu osoba ženskog spola može stupiti u brak u dobi od dvanaest godina, poslije je taj zakon odobrila crkva ' on se sve dosad sačuvao, u izvjesnoj tajnosti, u nekim američkim državama. A petnaestogodišnjim djevojčicama dopušta svagdje zakon da stupe u brak. Nema ničega lošeg u tome (tvrde u jedan glas obje hemisfere) što četrdesetogodišnji grubijan, blagoslovljen mjesnim svećenikom i podbuhao od alkohola, zbacuje sa sebe blagdansko ruho skroz-naskroz natopljeno znojem i zabija ga oj ženi do balčaka. "U stimulativnim podnebljima umjerenog pojasa (piše u jednom starom časopisu iz zatvorske knjižnice) kao što su krajevi oko St. Louisa, Chicaga i Cincinnatija, djevojčice spolno sazrijevaju potkraj dvanaeste godine života." Dolores Haze rodila se najviše petsto kilometara od stimulativnog Cincinnatija, Ja samo slušam Prirodu. Ja sam vjerni pas Prirodi. Pa otkud onda ovaj mračni užas kojeg se ne mogu otresti? Jesam li je ja razdjevičio? Milostive dame, osjetljive gospode porotnice, ja joj čak nisam bio ni prvi ljubavnik!

Pričala mi je kako su je pokvarili. Jeli smo u postelji bljutave brašnaste banane, natučene breskve i vrlo ukusne pržene kriške krumpira, i die Klein£A mi je sve ispričala. Njeno rječito ali nevezano kazivanje bijaše popraćeno brojnim smiješnim moues5i. Kao što sam već, mislim, napomenuo, u osobito živu sjećanju ostala mi je grimasa koju je činila dok je izgovarala “Uh!” kriveći hladetinaste usne i prevrćući očima što su izražavale šablonsku smjesu komičnog gađenja, pokornosti i snošljivosti prema mladenačkim zabludama.

Započela je svoju neobičnu priču uvodnom napomenom o drugarici s kojom je spavala u šatoru prethodnog ljeta, u jednom drugom logoru, “strašno nobl”, kako se sama izrazila. Ta ju je drugarica (“strašna fakinka”, “luckasta”, ali “sjajna cura”) naučila svakakve manipulacije. Isprva je lojalna Lolita odbijala da mi kaže kako se zove ta djevojčica.

— Nije li to možda bila Grace Angel? — pripitah je

Ona odmahnu glavom.

— Nije, jedna sasvim deseta. Stari joj je velika budža. On je...

— Onda je možda Rose Carmine?

— Ma ni govora! Stari joj je...

— Da nije slučajno Agnes Sheridan?

Ona proguta pljuvačku i zavrtje glavom — a onda se trgnu. ‘■

Čuj, otkud ti kužiš sve te djevojke?

Razjasnihjoj.

— Ukratko, to je jedna druga — reče. — U našoj školi ima masa nevaljalica, ali je ta gora od svih. Pa ako baš hoćeš znati, zove se Elizabeth Talbot. Njezina braća idu u našu školu, a ona je prešla u jednu skupu privatnu školu; stari joj je neki diša.

Sjetih se, osjećajući smiješan bol u srcu, kako je sirota Charlotte uvijek, kad je bila u gostima, nastojala ubaciti u razgovor takve kaćiperske fraze kao što su: “To je bilo onda kad je moja kćerka bila na izletu s malom Talbotovom...”

Zapitah je jesu li majke ikad saznale za te sapfinske zabave.

— Ma kakvi! — dahnu Lolita mlitavo, pritišćući tobože drhtavu ruku na bijelu dojku da izrazi stravu i olakšanje.

Mene su, ipak, više zanimali njeni heteroseksualni doživljaji. Upisala se u gimnaziju u svojoj jedanaestoj godini, pošto se bila doselila s majkom u Ramsdale sa Srednjeg zapada. Što su zapravo radili ti njeni “nevaljali” kolege i kolegice?

— Pa zna se šta... Blizanci Anthonv i Viola Miranda nisu badava spavali cijeli život u istom krevetu, a Donald Scott, koji je najtuplji frajer u cijeloj školi, radio je to isto s Hazel Smith u ujakovoj garaži, a onaj sportaš Kenneth Knight pokazuje svoju meštiju svima i svakome...

— Vratimo se u logor Cue — reče sportaš Humbert — ali najprije da predahnemo...

A nakon predaha doznao sam sve potankosti.

Barbara Burke, kršna plavuša, dvije godine starija od mog zlata i svakako najbolja plivačica u logoru, imala je nakakav poseban k u koji je primala samo Lo “zato što sam ja jedina od svih djevojčica mogla doplivati do Willow Islanda” (valjda nekakvo sportsko natjecanje). U toku cijeloga mjeseca srpnja, ^ako jutro — upamti, čitaoče, svako božje jutro — Barbari i Loliti pomagao je prenositi kajak iz Onyxa u Eryx (dva jezerceta u šumi) trinaestogodišnji Charlie Holmes, sinak upraviteljice logora i jedini Predstavnik muškog spola na pet-šest kilometara uokrug (ako se ne računa oronuli, blagi i gluhi radnik i susjed farmer koji je pokatkad dolazio u logor svojim starim fordovim nudeći jaja na prodaju, kako to već čine farmeri); svako jutro — dragi moj čitaoče! — to je troje djece udaralo

prečacem, kroz lijepu, nedirnutu šumu prepunu svih amblema mladosti, rose, gljiva, borovnica, cvrkuta ptica, i na jednom određenom mjestu, usred bujna raslinja, Lolita je ostajala na straži dok su se Barbara i dječak parili iza jednog žbuna.

U početku je moja Lolita odbijala da “proba”; ipak, pobijedile su radoznalost i kolegijalnost i uskoro su se ona i Barbara naizmjenice podavale šutljivom, grubom i neumornom Charlieju, koji teško da je bio spolno privlačniji od prijesne mrkve, ali se zato mogao pohvaliti lijepom zbirkom prezervativa koje je obično lovio u trećem jezeru, što je bilo veće i posjećenije od drugih, a zvalo se Climax po susjednom industrijskom gradu koji se u posljednje vrijeme bio naglo razvio. Premda je priznavala da je to bilo “uglavnom zabavno” i “dobro protiv bubuljica na licu”, drago mi je što mogu reći da se Lolita neobično prezirno izražavala o Charliejevoj pameti i manirima. Dodajem u svoje ime da taj pohotljivi balavac nije u njoj razbudio ženstvenost, nego ju je, možda, naprotiv, zapretao, usprkos svoj “zabavnosti”.

Bilo je već oko deset sati. Strast se smirila, a užasna spoznaja

o nesreći spustila se na mene kao pepeo, pojačana svakidašnjom stvarnošću mutna, neuralgična dana od kojega me boljelo u sljepoočnicama. Smeđa, gola, mršava Lolita, okrenuta meni uskim bijelim guzovima, a licem zrcalu na vratima, stajala je ustobočena i široko raskrečenih nogu (u novim papučama opšivenim mačjim krznom) i kroz pali uvojak nabirala nos pred tmurnim staklom—

Iz hodnika su dopirali gugutavi glasovi tamnoputih sobarica i nedugo zatim netko je obzirno pokušao otvoriti vrata naše sobe, što sam osujetio gromoglasnim uzvikom. Rekoh Loliti neka ode u kupaonicu i dobro se nasapuna pod tušem, što joj je bilo prijeko potrebno. Postelja je bila u strašnom neredu i puna prženih krišaka krumpira. Djevojčica je probala najprije kostimić od modre vune, pa onda jedan drugi, koji se sastojao od bluze bez rukava i prozračne kockaste suknjice, ali joj je prvi bio tijesan, a drugi prevelik; a kad sam je zamolio neka se požuri (naš položaj me počeo zabrinjavati), srdito je bacila moje drage darove u kut i obukla haljinu koju je nosila dan prije. Napokon je bila gotova; naposljetku sam joj dao krasnu torbicu

od imitacije boksa (u koju sam bio strpao punu šaku centa i dva sasvim nova novčića od po deset centa) i rekao joj neka kupi sebi kakav časopis u predvorju hotela.

— Ja ću doći odmah za tobom — nadodah — i, da sam na tvom mjestu, ne bih razgovarao s nepoznatim ljudima.

Osim mojih bijednih malih darova nije bilo gotovo ničega da se pospremi, ali sam morao posvetiti nešto vremena (što je bilo opasno jer je ona mogla svašta dolje uraditi) tome da dovedem postelju u kakav-takav red, koji će prije djelovati kao napušteno gnijezdo nervozna oca i njegove nestašne kćerkice, nego kao razbojište bivšeg robijaša i dvije debele stare flundre. Zatim sam se obukao i pozvao hotelskog slugu da dođe po prtljagu.

Sve je bilo uredu. Ona je sjedila dolje u predvorju, u krvavo crvenom kožnom naslonjaču, zadubljena u nekakav jeftin filmski časopis. Jedan čovjek mojih godina u kaputu od tvida (atmosfera u hotelu bila se preko noći pretvorila u nekakvu sumnjivu imitaciju britanskog vlastelinskog života) sjedio je sučelice mojoj djevojčici i netremice je gledao iznad jučerašnjih novina i ugašene cigare. Ona je imala na sebi svoje gotovo uniformne bijele čarapice, šarene cipelice i onu dobro poznatu haljinicu od sjajnog cica s kvadratnim izrezom; pri žućkastom svjetlu svjetiljke bolje su se zapažale zlaćane malje na preplanulim rukama i listovima na nogama. Prebacila je bila nogu preko noge, visoko i lakoumno; bljedede oči klizile su joj po recima ^epćući neprestance. Billova je žena obožavala svog Billa mnogo Prije nego što su se bili upoznali; potajno se divila tom glasovitom “niskom glumcu dok je jeo sladoled za tezgom u Schwobovoj ^geriji. Ništa nije moglo biti djetinjije od njena pjegava lica i prcasta nosića, ili ljubičaste masnice na golj šiji iz koje je nedavno pio ^vukodlak iz bajke, ili nehotečnog plaženja jezika kojim bi opipala ti osip oko nabubrelih usana; ništa nije moglo biti bezazlenije nego čitati o Jill, marljivoj filmskoj zvjezdici koja sama sebi šije sv^ garderobu i proučava “ozbiljnu književnost”; ništa nije moglo biti nevinije od razdjeljka u njenim blistavim smeđim uvojcima i svilasta preljeva na sljepoočnici; ništa nije moglo biti nedužnije... Ali, kakva bi mučna

zavist obuzela eno onog razvratnog tipa, ma tko on bio (a nalikovao je, između ostalog, na mog švicarskog ujaka Gustava kojije isto tako veoma volio le decouverč6) kad bi znao daje svaki moj živac još uvijek kao prstenovan i pomazan dodirom njena tijela — tijela besmrtna demona u liku djevojčice.

Je li gospodin Swine siguran da moja žena nije telefonirala? Jest — siguran je. Ako ipak telefonira, hoće li biti tako dobar da joj kaže da smo mi krenuli dalje, k tetki Clare? Hoće, naravski. Platili račun i, vrativši se do Lolite, natjerah je da ustane iz naslonjača. Čitala je i dalje svoj časopis dok smo išli do automobila. Čitala je i na cijelom putu do kavanice u predgrađu. Tu je dobro doručkovala, nema što; čak je odložila časopis da jede; ali je, inače onako vesela, bila neobično dosadna. Znao sam da je Lolitica ponekad vrlo neugodna, pa sam se zato napeo i čekao buru smiješeći se hrabro. Nisam se bio okupao ni obrijao i bio sam začepljen. Živci su mi poigrali. Nije mi se sviđalo kako moja mala ljubavnica sliježe ramenima i širi nosnice dok je nastojim zabaviti nedužnim časokanjem. Blago sam je upitao, na primjer, je li Phyllis Chatfield znala što o njihovim igrama u šumi prije nego što je otišla k roditeljima u Maine?

— Slušaj — reče Lolita kreveljeći se kao da će zaplakati — hajde da radije razgovaramo o nečemu drugom!

Zatim sam je pokušao — bez uspjeha, ma koliko da sam cokatao jezikom — zainteresirati za auto-kartu. Dopustit ću sebi da podsjetim strpljivog čitaoca (u čiju bi se blagu narav Lolita trebala ugledati!) da je naše odredište bio veseli gradić Lepingville koji se nalazio negdje u blizini izmišljene bolnice. Taj je plan bio posve proizvoljan (kao što su, jao, bili i mnogi moji kasniji planovi).’ meni su klecala koljena dok sam se pitao kako da cijelo putovanje učinim vjerodostojnim, i kako da izmislim drugu vjerodostojnu maršrutu pošto pogledamo sve filmove u Lepingvilleu. Drugim rječima, Humbert se sve nelagodnije osjećao. To je bio sasvim bujan osjećaj — tjeskobna, mrska sputanost, baš kao da sjedim malim duhom nekoga koga sam ubio.

Pri pokretu koji je Lolita učinila uvlačeći se ponovo u automobil, licem joj preletje izraz boli. Preletje ponovo, još značajnije, kad sjede

do mene. Zacijelo je ovaj drugi put to bilo samo zbog mene. Kako sam glup> upitah je što joj je.

— Ništa, životinjo — odgovorila je.

Nisam je razumio pa sam je ponovo pripitao. Ona je šutjela. “Upravo napuštate Briceland” — pisalo je na ploči pokraj ceste. Govorljiva je Lolita šutjela. Hladni pauci puzili su mi uz leđa. Siroče. Osamljeno dijete, predano na milost i nemilost sudbini, s kojim je snažno građeni, smrdljivi muškarac tri puta obavio naporan spolni čin toga istog jutra! Možda je ostvarenje dugogodišnjeg sna i nadmašilo sva moja očekivanja, ali će prije biti da je prebacilo cilj i izrodilo se u košmar. Postupio sam neoprezno, glupo i nečasno. A ako već treba sve priznati, reći ću da sam negdje na dnu mračnog vrtloga ponovo osjećao kiptanje pohote — tako je čudovišna bila strast koju je u meni budila ta zlosretna nimfica! Grižnji savjesti pridružila se mračna pomisao da će me njena zlovolja možda omesti daje ponovo objubim, čim nađem neku mirnu seosku cestu gdje bismo se mogli načas zaustaviti. Jednom riječju, jadni je Humbert bio strašno nesretan i, dok je uporno i besmisleno vozio prema Lepingvilleu, uzalud je nastojao smisliti neku dosjetku pod čijim bi se nestašnim okriljem usudio obratiti svojoj suputnici. Međutim, OJia je prva prekinula šutnju:

— Ah — uskliknula je — pregažena vjeverica! Kako je to

—Jest, je li da jest? — požuri se da podrži razgovor dodvorljivi pun nade.

— Stani kod prve benzinske stanice — prolijedi Lolita. Moram u zahod.

“— Stat ćemo gdje god hoćeš — rekoh. ■ *zatim, kad je lijep, osamljen, veličanstven šumarak (hrastovi, pomislih, u to se vrijeme još nikako nisam snalazio u američkom drveću)* pratio kola svojom zelenom jekom i odjednom se sa strane pješćana staza obrubljena paprati osvrnula na nas prije nego što je zamakla u šumu, predložili joj da...

— Tjeraj dalje! — podvrisnu Lolita.

— Razumijem. Nemoj se ljutiti! — (Kuš, bijedni stvore, kuš!)

Zirnuh na nju. Mala se, hvala Bogu, smješkala!

— Kreten! — reče smiješeći mi se slatko. — Gad! Bila sam pupoljak, a gledaj što si napravio od mene! Trebala bih, zapravo, pozvati policiju i reći im da si me silovao. Uh, ti, odvratni, odvratni stari klipane!

Nije se šalila. U njenu je glasu zvučala zlokobna histerična nota. Nedugo zatim počela se tužiti šištavim glasom da je “sve unutra boli”, da ne može sjediti, da sam je razglavio. Znoj mi je curio niz vrat i umalo što nismo pregazili nekakvu životinjicu — nije bila vjeverica — koja je trčala preko ceste uzdignuta repa, i opet me moja srdita suputnica nazvala gadom. Kad smo se zaustavili na benzinskoj stanici, ona se bez riječi iskobeljala iz auta i dugo je nije bilo. Polako, prijazno, postariji prijatelj slomljena nosa obrisao mi je vjetrombran — to na svakom mjestu drukčije rade služeći se svakojakim sredstvima, od jelenjske kože do nasapunane četke; ovaj je upotrebljavao ružičastu spužvu.

Napokon se ona vratila.

— Slušaj — reče mi onim bezbojnim glasom kojim mi je uvijek nanosila bol — daj mi nekoliko petica i desetica. Htjela bih telefonirati mami u bolnicu. Koji je broj?

— Sjedi u kola — odvratih. — Ne možeš nazvati taj broj.

— Zašto?

— Udi i zatvori vrata!

Ona ude i zalupi vratima. Stari joj se čistač vedro osmjehnu.

— Zašto ne bih mogla telefonirati mami ako hoću?

— Zato što je tvoja majka umrla — odgovorili.

U veselom Lepingvilleu kupio sam joj četiri knjižice stripova, kutiju slatkiša, kutiju higijenskih uložaka, dvije boce Coca-Cole, pribor za manikiranje, budilicu sa svijetlećim brojčanikom, prsten s pravim topazom, teniski reket, koturaljke na visokim bijelim cipelama, dalekozor, tranzistor, gume za žvakanje, šušakavac, tamne naočale i još mnogo odjevnih predmeta — modernih pulovera, hlačica i kojekakvih ljetnih haljina.

U hotelu smo imali svako svoju sobu, ali je ona usred noći došla jecajući k meni, pa smo se lijepo pomirili. Ona, znate, nije više imala kome otići.

Kraj prvog dijela

Tada, u kolovozu 1947. godine, počela su naša duga putovanja po Sjedinjenim Državama. Uskoro sam više od svakih drugih turističkih prenoćišta zavolio motele — čista, uredna, pouzdana utočišta što se sastoje od zasebnih kućica ili od soba pod istim krovom, idealna mjesta za spavanje, svađu, pomirbu i nezasitnu nedopuštenu ljubav. S početka sam, iz straha da ne pobudim sumnju, rado plaćao obje sobe pod jednim krovom, iako je u svakoj od njih bila bračna postelja. Nije mi jasno za kakav je uopće kvartet bio predviđen takav raspored, jer se time što je pregrada, koja nije dopirala ni do stropa, dijelila prostoriju na dva povezana ljubavna gnijezda nije postizalo ništa više doli farizejska parodija intimnosti. Malo-pomalo su me, međutim, ohrabrine same mogućnosti koje su proistjecale iz tog časnog promiskuiteta (mogla su se, na primjer, zamisliti dva mlada para kako veselo izmjenjuju partnere, ili dijete ^o se pretvara da spava prisluškujući zvukovne efekte koji su pratili ijegovo začće), pa sam sasvim mirno uzimao jednosobnu kućicu s Posteljom i pomoćnim ležajem, ili s dvije postelje i pomoćnim 'ezajem, rajsku ćeliju u kojoj žuti zastori bijahu spuštteni do kraja ne bi li stvorili jutarnju iluziju sunca i Venecije, a zapravo su za prozorom bili Pennsvlvania i kiša.

Upoznali smo — nous connumes, da se poslužim floberovskom donacijom — bungalove ispod divovskog šatobrijanskog

^ća, bungalove od kamena, pečene opeke, prijesne opeke ip> ua, podignute na parcelama koje vodič što ga izdaje Američko toniobilističko društvo naziva “hladovitim”, “prostranim” i “planiranim”. Bilo je kućica seljačkog tipa, od kvrgave borovine čija su brvna podsjećala Lolitu svojim zlaćanosmeđim sjajem na kožn pečene kokoši. Prezirali smo obične kolibe od obijeljenih dasaka prožete slabašnim zadahom nečisti ili kakvim drugim mračni^ stidljivim vonjem, kolibe koje se nisu mogle ničim pohvaliti (osim “udobnim posteljama”), a čija je nenasmiješena gazdarica bila uvijek spremna da njen dar (“pa, mogla bih vam dati...”) bude odbijen.

Nous connumes (ovo je vraški zabavno) njihova jednolična imena koja bi trebala biti primamljiva— sve one “Zalaskesunca”, “Zelene

dvore”, “Šumske dvore”, “Rajske dvore”, “Zelena gorja”, “Zelena borja”... Pokatkad su se reklame služile posebnim mamcima, na primjer: pozivamo djecu, obožavamo mačke (tebe pozivaju, tebe obožavaju!). Kupaonice u tim kućama bile su ponajčešće obložene pločicama i opskrbjene tuševima koji su na bezbroj načina prskali vodu, ali su imali jednu zajedničku crtu koja nije bila ni najmanje laodikejska, sklonost da te iznenada, dok se tuširaš, poliju bilo vrelom vodom, bilo studenom kao iz bunara, prema tome koju je slavinu, za toplu ili hladnu vodu, okrenuo u tom času tvoj susjed, koji ti je samim time oduzeo neophodno potrebni sastojak mješavine koju si bio pomno sastavio. Na zidovima u nekim motelskim kupaonicama bijahu iznad nužnika (na čijem su kotliću bili nehigijenski naslagani čisti ručnici) nalijepljena upozorenja gostima neka ne bacaju u nužnik smeće, pivske limenke, kartonske posude za mlijeko, mrtvorodenčad i tako dalje; u ponekim su motelima stajale posebne obavijesti ispod stakla, kao na primjer: “Mjesna razonoda — jahanje. Na glavnoj ulici mogu se često vidjeti jahači kako se vraćaju s romantična jahanja po mjesečini.-! “...i koji te probude u tri sata u noći”, pripominjala je podrugljiv” neromantična Lolita.

Nous connumes različite motelijere — zločinca koji se popravio, ili propalog poslovnog čovjeka, i različite motelijerke — damu napola plemenita roda ili umirovljenu učiteljicu. A katkad su, u užasno vrućoj i vlažnoj noći, vlakovi zavijali zlokobno i otegnut” stapajući snagu i histeriju u očajnu vrisku.

Izbjegavali smo takozvane “privatne sobe” (srodne pogrebnim vOdima), staromodne, dozlaboga malograđanski namještene, bez zasebnih kupaonica, s kićenim toaletnim stolićima u ubitačnim bijeloružičastim spavaćim sobama ukrašenim slikama gazdaričine Jjece u svim stadijima razvoja. Kadikad bi me Lolita nagovorila da Sjednemo u “pravom” hotelu. Ona bi odabrala u vodiču (dok sam je milovao u automobilu parkiranom usred tišine neke tajanstvene sjetnosumračne pokrajnje ceste) nekakav mnogo hvaljeni “hotel dvorac” na jezeru koji je obećavao svu silu čudesa — možda malo preuveličanih pod svjetlom džepne svjetiljke kojom je prelijetala po stranici — recimo, kongenijalno društvo, zakuske između obroka,

noćni piknici i štošta drugo što je u mom duhu budilo samo mrske predodžbe o smrdljivim gimnazijalcima u majicama i o nečijem obrazu zažarenom od vatre i naslonjenom na njen obraz, dok bi jadni profesor Humbert grlio samo vlastita koščata koljena i rashlađivao hemoroide na rosnoj utrini. Nju su mamila i ona "svratišta" u kolonijalnom stilu koja su, pored "otmjene atmosfere" i širokih prozora, nudila "božanska jela u neograničenim količinama". Drage uspomene na očev prvorazredni hotel pobuđivale su me katkad da potražim nešto slično u toj čudnovatoj zemlji po kojoj smo putovali. Stvarnost me je domalo ohladila, ali je Lolitica i dalje slijedila trag reklama o biranim jelima, a ja nisam samo iz financijskih razloga uživao u ovakvim natpisima uz cestu: "ŠUMSKI SAN. Djeca mlađa od 14 godina dobivaju sve besplatno!" S druge strane, zgrozim se tad se samo sjetim onog nazovielegantnog lječilišta u jednoj srednjozapadnoj državi, gdje je hotel oglašavao da dopušta "prepade na frižider" usred noći i gdje je rasistički orijentirana uprava, u Nedoumici zbog mog naglaska, htjela svakako znati djevojačko Prezime i moje pokojne žene i moje pokojne majke.

Tu su mi u dva dana digli dvjesta dvadeset i četiri dolara! A sjećaš ii'Se> sjećaš, Mirando (štono riječ u onoj poznatoj elegiji), one druge

Superelegantne" razbojničke jazbine s besplatnim doručkom i e(ienom tekućom vodom za piće, gdje nisu primali djecu mladu od šesnaest godina (nikakve Lolite, naravno)?

Čim bismo stigli u neki običniji motel (u kakvima smo običn odsjedali), ona bi stavila u pogon zujavi propeler elektrici ventilatora, ili me natjerala da ubacim četvrt dolara u radi* i gramofon, ili bi uzela čitati prospekte i pitati me plačnim glasom zašto ne bi mogla poći na reklamirano jahanje nekom gorskom stazom, ili na kupanje u mjesnom bazenu s toplom mineralnog vodom. Ali najčešće bi se Lolita, tumarajući po sobi i dosađujući se na svoj uobičajeni način, izvalila, nesnosno poželjna, u purpurni elastični naslonjač, ili u vrtu na zelenu ležaljku, ili na brodsku stolicu od prugasta platna s podmetačem za noge i baldahinom, ili na stolicu za njihanje, ili na bilo koju drugu vrtnu sjedalicu ispod velikog suncobrana na terasi, i

trebalo je da joj se sate i sate umiljavam, prijetim i svašta obećavam dok je ne bih nagovorio da mi prepusti koji trenutak svoje mladenačke draži opaljene suncem, u pouzdanu utočištu neke sobe za pet dolara prije nego što bih joj dao da učini sve ono što je više voljela od mog bijednog blaženstva.

Udružujući u sebi prostodušnost i lukavost, ljupkost i vulgarnost, sivu natmurenost i rumenu razdraganost, Lolita je umjela, kad je htjela, biti vrlo neugodno derišće. Moram priznati da nisam bio sasvim spreman za njene nastupe nesređene čamotinje ni za ono posebno cmoljenje kad bi se, sva klonula, neuredna, mutnih očiju, počela besmisleno i nepotrebno prenemagati smatrajući da se time potvrđuje u nekom dječaćkom, ciničkom i mangupskom duhu. Držao sam da je u duševnom smislu dozlaboga prosječna. Sladunjava bijesna kakofonija džeza, folklorne kadrile, sladoled s čokoladno-karamelskim preljevom, filmske komedije s pjesmicama, filmski žurnali i tako dalje, pripadahu, očito, onoffle što je ona najviše voljela. Sam Bog zna koliko sam novčića od pet centa utukao u raskošno osvijetljene muzičke automate u svakom restoranu u koji smo svratili! Još mi u ušima odjekuju unjkavl glasovi svih onih nevidljivih pjevača što su njoj pjevali serenad& svih onih Sammvja, i Joa, i Eddvja, iTonvja, i Peggy, i Guya, i Pa^ i Rexova, i njihovih pomodnih sentimentalnih pjesama koje bijah0 mom sluhu isto toliko međusobno slične koliko okusu raznoim^ te slatkiša koje je ona neumorno jela. Ona je nekako božanski i vjerovala svim reklamama i savjetima u Filmskom svijetu fatamorgani filmske ljubavi: “Naš UKL uklanja prišteve”, ili “Vi, jjevojke, koje ne gurate krajeve košulja u hlače, pazite što radite, • r JiU kaže da je ta moda prošla!” Ako je na natpisu uz cestu pisalo: KUPITE DAROVE KOD NAS! — jednostavno smo morali svratiti u tu trgovinu, morali smo nakupovati kojekakve blesave indijanske proizvode, lutke, mjedene ukrase i bombone od kaktusa. Riječi “Suveniri i noviteti” naprosto su je opčinjavale svojim ritmom. Ako je neka kavana reklamirala “ledene napitke”, mehanički je reagirala na taj poziv, iako su svi napici svagdje bili ledeni. Njoj su se obraćale reklame, ona je bila idealni potrošač, subjekt i objekt svakog nepoštenog plakata. Nastojala je — uzalud —jesti samo ondje gdje je sveti duh nekog Huncana Diesa,

autora gastronomskog vodiča, sletio na lijepo išarane papirne ubruse i na salate pokrivene na vrhu svježim sirom.

Tada se još ni ona ni ja nismo bili dovinuli do sustava novčanog mita kojemu je nedugo zatim bilo suđeno da pogubno djeluje na moje živce i na njeno ćudoređe. Tada sam se služio drugim metodama da držim svoju maloljetnu prilježnicu u pokornosti i snošljivu raspoloženju. Nekoliko godina prije toga ona je bila provela jedno kišovito ljeto pod mutnim pogledom gospođice Mialen u Vermontu, u ruševnoj seoskoj zgradi koja je nekoć Pripadala Jonathanu Hazeu, osnivaču loze, kvrgavom kao hrast. Kuća je još stajala usred polja gusto obrasla kanadskom zlatnicom, "a rubu prašume, na kraju vječito blatne ceste, oko trideset ^ornetara daleko od najbližeg zaselka. Lolitica je dobro upamtila t0 trošno zdanje, osamljenost, stari pašnjak što se pretvorio u Močvaru, neprestani vjetar, svu tu zabit nabuhlu od vlage; a svoje je S^nje izražavala posebnom grimasom američke djece razvlačeći ^ u hodu i dopola plazeći zadebljani jezik. Eto, tu će ona živjeti ^ tonom u progonstvu, prijelio sam joj, mjesece i mjesece, pa i SMine i godine

II

Moja se priprosta djevojčica derala: — Neću! — i grčevito me hvatala za ruku na upravljaču kad god bih počeo okretati automobil nasred ceste kao da ću je sad odmah odvesti u onu mračnu i turobnu zabit. Međutim, što smo dalje odmicali na zapad, to je ta prijetnja bivala apstraktnija, pa sam se morao poslužiti novim metodama uvjeravanja.

Duboko jecam od stida kad se sjetim jedne od njih, prizivanja prikaze popravnog doma. Bio sam toliko pametan da sam u samom početku našeg suložništva shvatio da moram steći njenu punu podršku da bih sačuvao naše odnose u tajnosti, da ta podrška mota postati takoreći njena druga narav, ma koliko inače bila kivna na mene i ma kakve druge utjehe nalazila.

— Hodi amo i poljubi tatu — govorio sam joj. — Prestani se tako glupo duriti! Nekad, kad sam još bio tvoj idealni muškarac(čitalac

valjda primjećuje kako sam se trudio oponašati Lolitin govor), topila si se slušajući ploče glavnog drnavca i jecavca idola tvojih vršnjakinja (Lolita: “Mojih što? Govori kako Bog zapovijeda!”). Činilo ti se da je taj idol tvojih drugarica sličan tajanstvenom Humbertu. A sad sam naprosto tvoj stari tatica

— otac iz bajke koji čuva svoju kćer iz bajke.

— Ma chere Dolored57 Htio bih te sačuvati, draga, od svih onih strahota koje doživljavaju djevojčice po skladištima ugljena i slijepim uličicama, i isto tako, comme vous le savez trop bien, magentille^, i po šumama punim plavih bobica u najplavije doba godine. Ma što se dogodilo, ja ću uvijek ostati tvoj skrbnik, a ako budeš dobra, nadam se da će sud uskoro ozakoniti moje skrbništvo. Ostavimo, ipak, Dolores

Haze, takozvanu pravnu terminologiju—terminologiju koja smattf daje izraz “razvratno i sladostrasno suložništvo” racionalan. Ja nipošto nisam seksualno nastrani psihopat koji uzima sebi nedoličnu slobodu s djetetom. Razvratom se bavio Charlie Holmes, a ja se bavii” razvojem, dječjim razvojem koji iziskuje posebnu njegu — pazi r>a tatinu razliku između ta dva termina. Ja sam tvoj tatica, Lo! Gl& ovdje imam jednu učenu knjigu o djevojčicama. Pazi, lane moje, sf u njoj piše! “Normalna djevojčica” — normalna, pazi! — “I jj obično se trudi svim silama da se sviđi ocu. Ona u njemu naslućuje preteču željenog, neulovljivog muškarca” (“neulovljivog” je dobro rečeno, tako mi sjene Polonijeve!). “Mudra mati (tvoja bi sirota ^ti bila mudra da je ostala živa) odobrava općenje oca s kćerkom, :er shvaća (oprosti na ovom neukusnom stilu) da djevojčica stvara sebi ideal o udvaranju i braku na temelju općenja s ocem.” A što se zapravo podrazumijeva u ovoj veseloj knjizi pod riječju “općenje”, kakvo se to “općenje” preporučuje? Evo, opet ću ti citirati iz ove knjige: “Kod Sicilijanaca se spolni odnosi između oca i kćeri smatraju za nešto normalno, i djevojčicu koja sudjeluje u takvim odnosima ne osuđuje društvo kojemu pripada.” Ja neobično cijenim Sicilijance — to su sjajni sportaši, sjajni muzičari, sjajni, čestiti ljudi, Lolita, i sjajni ljubavnici! Ali nemojmo se udaljavati od teme! Neki dan smo oboje

pročitali u novinama nekakvu budalaštinu o nekom moralnom prijestupniku koji je priznao da je prekršio Mannov zakon, jer je prebacio neku zgodnu devetogodišnju djevojčicu iz jedne države u drugu u nemoralne svrhe — doduše, ne znam što to znači. Dolores, dušo moja! Tebi nije devet godina, nego će ti uskoro biti trinaest, i ja ti ne bih savjetovao da samu sebe smatraš za bijelu robinjicu, a, osim toga, nikako se ne mogu složiti s tim istim Mannovim zakonom, već i zato što se od njega može lako napraviti ružna igra riječima ako se prezime uglednog člana Kongresa shvati kao atribut “muški”. Eto kako se bogovi semantike osvećuju malogradanima s dobro zakopčanim šlicevima. Ja sam tvoj otac, i govorim ti kako Bog ^povijeda, i volim te.

— I, napokon, hajde da vidimo što bi se dogodilo kad bi se ti, *ao maloljetnica koja je okrivljena da je navela na zlo odrasla čovjeka 11 pristojnom hotelu, pritužila policiji da sam te oteo i silovao? Uzmimo da ti povjeruju. Maloljetnica, koja je dopustila punoljetnu Muškarcu da je tjelesno upozna, izlaže svoju žrtvu optužbi zbog formalnog silovanja” ili “sodomije drugog stupnja”, zavisno od Smijenjene tehnike; i za to je predviđena maksimalna kazna od ^et godina strogog zatvora. Dakle, ja idem u zatvor. U redu. Sjedit 011 u zatvoru do 1957. godine. Ali što će biti s tobom, sirotice moja? Ti si, naravno, u boljem položaju od mene. Za tebe će se brinuti Služba socijalne skrbi — što, dabome, zvuči prilično žalosno. Vrsna stropj ravnateljica, nešto kao gospođica Phalen, samo što neće biti tak0 popusdjiva niti će piti, oduzet će ti ruž i sve tvoje lijepe haljine. Neće više biti zabavljanja! Ne znam jesi li čula za zakone koji se odnose na zavisnu, zapuštenu i nepopravljivu djecu sklonu kriminalu? Dokja budem čamio iza rešetaka, tebi će, kao sretnom, zapuštenom i tako dalje djetetu, ponuditi da izabereš jedno od nekoliko obitavališta koja su inače međusobno prilično slična: disciplinska škola, odgojno-popravni zavod, zavod za nezbrinute maloljetnike ili jedno od onih divnih sirotišta gdje djevojčice pletu svakojake stvari i pjevaju crkvene pjesme i u nedjelju dobivaju palačinke pečene na užegloj masti. Tamo ćeš dospjeti, Lolito; moja Lolita, ova Lolita ostavit će svog Katula da živi ondje s ostalom zabludjelom djecom. Jednostavno rečeno, ako nas uhvate, tebe će podvrgnuti*

psihoanalizi i zatvoriti, mačkice moja, čest touP. Živjet ćeš, moja će Lolita živjeti (hodi amo, smeđi moj cvijete) s trideset devet drugih ludica u prljavoj spavaonici (ama daj, molim te...) pod nadzorom nakaznih vještica. Eto, takav je naš položaj, a sad biraj! Ne misliš li da u ovakvim prilikama Dolores Haze treba da ostane uz svoga starog taticu?

Utuvljujući joj sve to u glavu, uspješno sam terorizirao Lolitu koja, unatoč izvjesnoj drskoj žustrini i nenadanim iskrama duhovitosti, nije ni približno bila onako bistra djevojčica kako bi se moglo zaključiti po njenu "kvocijentu inteligencije" što su ga bili izračunali njeni nastavnici. Ali, iako sam uspio postaviti kao osnovicu naših odnosa to da moramo zajednički čuvati tajnu i snositi krivnju, kudikamo je teže bilo postići da bude uvijek dobre volje. Svako jutro tijekom cijele godine putovanja morao sam izmišljati nekakav mamac — određeni cilj u vremenu i prostoru — kojem bi se ona mogla veseliti da bi izdržala do večeri. Inače bi se kostur njena dana, bez svrhe koja ga je oblikovala i podržavala slegao i srušio. Postavljeni je cilj mogao biti bilo što — svjetionik Virginiji, pećina u Arkansasu pretvorena u kavanu, zbirka revolver i gusala negdje u Oklahomi, vjerna reprodukcija lourdske spilje u i ili bijedne fotografije iz zlatnog doba rudarstva u nekom muzeju u Coloradu — svejedno što, samo je taj cilj morao biti pred nama — stalna zvijezda vodilja, iako sam unaprijed znao da će se j^liti, čim stignemo tamo, tobože smučiti od gađenja.

Stavivši u pogon geografiju Sjedinjenih Država, trudio sam se sate i sate da stvorim kod nje dojam da živimo "punim plućima", da se krećemo prema nekom izvanrednom užitku. Nikad nisam vidio onakve glatke, prijazne ceste što su se širile pred nama kao zrake po šarenom jorganu četrdeset osam država. Pohlepno smo gutali te beskrajne autoceste, šutke i zaneseno klizili smo po njihovu sjajnom crnom podu za ples. Lolita ne samo što je bila ravnodušna prema prirodi, nego se iogorčenoopiralamojim pokušajima dajeupozorim na ovu ili onu dražesnu pojedinost krajolika, koji sam i sam naučio cijeniti tek nakon dugotrajnog druženja s ljepotom što je vazda bila prisutna, što je vazda disala s obje strane našeg nedostojnog puta.

Zahvaljujući zanimljivu spletu umjetničkih predodžbi, predjeli sjevernoameričke nizine činili su mi se u početku nalik u grubim crtama na nešto iz prošlosti što sam prepoznavao smiješeći se zadivljeno, naime, na ona oslikana voštana platna koja su se nekad uvozila iz Amerike, vješala iznad umivaonika po srednjoevropskim dječjim sobama i očaravala sanjivo dijete svojim zelenim seoskim prizorima — zagasitokovrčavim šumarkom, hambarom, stokom, potokom, mutnom bjelinom nekakvih neodređenih voćnjaka u cvatu i, možda, još ponekom kamenom ogradom ili brežuljcima gvaš boje. Ali, postepeno su mi pralikovi tih elementarnih Arkadija na koje sam sad nailazio postajali sve straniji oku što sam ih iznova bolje upoznavao. Iza obrađene ravnice, iza krovova nalik na igračke, polako bi se prelijevala nikom potrebna ljepota, ondje Š[^]je je sunce zalazilo u platinastoj izmaglici, i topao preljev nalik na oguljenu breskvu razilazio se po gornjem kraju modra oblaka to se stapao s dalekom romantičnom maglom. Ponekad su se na ozorju ocrtavali rijetki drvoredi ili je vruće podne bez daška vjetra [^]•iralo nad morem djeteline. Oblaci Claudea Lorrainea bijahu crtani u daleko maglovito plavetnilo, i samo su ondje gdje bijahu nagomilani oštro odudarali od neodređene pozadine što je nekaL podsjećala na nesvjesticu. Ili se pak u daljini nadvio sumoran R Grecov nebeski svod, bremenit kišom, boje crnila, i nazirao se nj časak farmer s potiljkom kao u mumije, a za njim se protezale pruge vode sjajne kao živa između pruga jarkozelena kukuruza, a sve se skupa širilo kao lepeza — negdje u Kansasu.

Tu i tamo, usred prostrane ravnice, gorostasno drveće bi nam se primicalo te bi se ponizno zbililo uz cestu i pružilo malo čovjekoljubive hladovine izletničkim stolovima na mrkom du prošaranom suncem, spljoštenim kartonskim čašama, krilatim plodovima i odbačenim žlicama za sladoled. Moja neizbirljiva Lolita rado se služila nužnicima uz cestu — očaravali su je njihovi natpisi: “Momci” — “Cure”, “Ivica” i “Marica”, “On” i “Ona”, pa Čak i “Adam” i “Eva”. I dok je ona sjedila u njima, ja sam, pjesnički zanesen, promatrao čestiti sjaj benzinskih sprava na čudesno zelenoj pozadini hrastova, ili kakav daleki brijeg što se otimao, pun brazgotina ali još nepripitomljen, pustoši poljoprivrede što ga je nastojala pokoriti.

Obnoć su se visoki teretnjaci, posuti raznobojnim svjedima, kao strašna i gorostasna božična drvca, pomaljali iz mraka i tutnjali pored naše zakašnjele male limuzine. I iznova se sutradan iznad nas topilo plavetnilo rijetko napučenog neba, izbljedjelo od vrućine, i Lolita je tražila osvježavajuće napitke; obrazi su joj upadali nad slamkom, a kad bismo se vratili u kola, u njima je bilo vruće kao u paklu; pred nama se cesta svjeducala, a u daljini je neki automobil mijenjao, kao fatamorgana, oblik usred ljeskanja i kao da je na mahove lebdio, onako staromodan, kockast i ispupčen, u vrućoj izmaglici. I što smo dalje odmicali na zapad, to su se češće javljali u preriji struči pelina, "sage brush" (kako ih je zvao čovjek na benzinskoj stanici), a onda su se ukazali zagonetni obrisi brda nalik na stolove, a za njima crveni obronci s packama borovica, pa onda pravi planinski lanac sivosmećfc boje što je prelazila u plavu, a iz plave u neku neizrecivu, i pustinja nas je dočekivala ravnomjernim i snažnim vjetrom, i pijeskom u zraku i sivim dračem, i odvratnim komadićima papira što su oponašah blijede cvjetove sred bodljika na suhim stabljikama mučenii"

.etrom duž cijele ceste, nasred koje su katkad stajale bezazlene krave ■ kočene u čudnom položaju (rep nalijevo, bijele trepavice nadesno) k^i sva ljudska pravila o cestovnom prometu.

Branitelj mi savjetuje da jasno i otvoreno opišem naš put, a «ni mi se da sam sad došao do točke na kojoj više ne mogu izbjeći taj mučni posao. Općenito govoreći, te lude godine (od kolovoza 1947. do kolovoza 1948. godine) počeli smo putovanje vrludanjem i kruženjem po Novoj Engleskoj, pa smo nastavili krivudati prema jugu, amo-tamo, put oceana i od oceana, duboko smo zašli u ce quon oppelle "Dixieland'^o, ali nismo došli do Floride (zato što su ondje u to vrijeme bili John i Jean Farlovv), nego smo skrenuli na zapad, išli u cik-cak liniji kroz pamučne i kukuruzne predjele (bojim se, dragi Clarence, da ovo baš nije suviše jasno, ali nisam ništa zapisivao, a za provjeru sjećanja ostao mi je samo dozlaboga raskupusani vodič u tri mala sveska — puki simbol moje iskidane prošlosti), presjekli smo na dva različita mjesta Stjenjak, lunjali po južnim pustinjama gdje smo i prezimili, izbili na Tihi ocean, udarili na

sjever kroz blijedo jorgovansko paperje kalifornijske mirte što je evala po šumskim okrajcima, doprli gotovo do kanadske granice i zatim ponovo okrenuli na istok, preko slatina ispriješecanih jarugama, preko ravnica zasijanih žitom, natrag grandiozno razvijenoj poljoprivredi (gdje smo obišli, usprkos Lolitinim kričavim prosvjedima, njen rodni grad u kukuruzno-ugljenokopno-svinjogojskom rajonu), i napokon se vratili Pod okrilje Istoka i završili u sveučilišnom gradiću Beardslevju.

Čitajući iduće stranice, čitalac treba voditi računa ne samo o C1jeloj našoj gore izloženoj maršruti, s njenim brojnim izletima, Mističkim slijepim ulicama, ponovnim kruženjima i hirovitim 5kretanjima, nego i o činjenici da naše putovanje nije nipošto bilo ^ ■ oriina.partie duplaisit®, nego tvrda, zavojita i teleološka izraslina Clji je jedini raison d'etr^2 (ovi francuski klišeji dovoljno govore sami za se) bio da moja suputnica ostane kako-tako raspoložena od cjelova do cjelova.

Prelistavam svoj pohabani vodič i nejasno mi izlazi pred oči onaj Park magnolija u jednoj južnoj državi, koji me je stajao četiri dolara, a koji je, sudeći po reklami, trebalo posjetiti iz tri razloga prvo, zato što je John Galsworthy (prosječni, davno okamenjeni pisac) proglasio taj park najljepšim na svijetu; drugo, zato što ga je Baedeker iz 1900. godine obilježio zvjezdicom; i, treće, zato što... o, čitaoče, čitaoče moj, pogodi!...

Zato što će djeca (a nije li, sto mu gromova, Lolita bila dijete?) proći "puni strahopoštovanja, blistavih očiju od razdraganosti, kroz taj zemaljski Raj upijajući ljepotu koja može ostaviti pečat na cijeli njihov život".

— Ali ne na moj — pripomenula je zlovoljno Lolita i sjela na klupu s nedjeljnim priložima dvojih novina na dražesnim koljenima.

Nebrojeno smo puta prošli kroz cijelu gamu američkih restorana uz cestu, od onih prostih "Jedi!" s jelenskom glavom (sjećam se tamnog traga duge suze s unutrašnje strane staklenog oka) i tobože "šaljivim" šarenim razglednicama stražnjica, njemačkog "kurortskog" tipa, s nabodenim plaćenim računima, slatkišima u obliku liliputanskih pojaseva za spavanje, tamnim nočalama izloženim na prodaju, reklamno nebeskim vizijama različitih vrsta sladoleda po zidovima, polovicom čokoladne torte pod staklom i s nekoliko jezivo iskusnih muha koje hitro pužu u cik-cak liniji po ljepljivu šećernom lijevu na gadnoj tezgi; pa sve do najviše klase, do skupog kabarea s prigušenim svjetlima, dozlaboga bijednim stolnim rubljem, nespretnim konobarima (bivšim robijašima ili studentima

honorarcima), crvenokastosmedim leđima filmske glumice, samurovskim obrvama njena dilbera i orkestrom koji sačinjavaju frajeri sa saksofonima.

Razgledali smo mnoge znamenitosti — najveći stalagmit na svijetu, koji se nalazi u glasovitoj pećini u kojoj tri jugoistočne države slave geografski susret (ulaznina prema uzrastu; muškarci jedan dolar, maljave djevojčice šezdeset centa); granitni obelisk, podignut u spomen na bitku kod Blue Licksa, sa starim kostima i indijanskim loncima u obližnjem muzeju (deset centa za Loliticu, nije bilo skupo); potpuno suvremenu kolibu, smionu imitaciju nekadašnje kolibe u kojoj se rodio Lincoln; stijenu s metalnom pločom postavljenom u spomen na autora pjesme Drveće (sad smo u Jablanovoj dolini, u Sjevernoj Karolini, kuda vodi cesta koju moj dobri, strpljivi i obično vrlo suzdržljivi vodič gnjevno naziva “vrlo uskom i zapuštenom”, s čime se, iako nisam obožavatelj pjesnika Kilmera, potpuno slažem). Iz motornog čamca kojim je upravljao postariji, ali još odbojno lijep Rus bjelogardejac i, štoviše, kako su pričali, barun (mojoj su se ludici oznojili dlanovi), koji je bio upoznao u Kaliforniji dobrog starog Maksimoviča i njegovu Valeriju, razgledali smo nepristupačnu “milijunašku koloniju” na otoku nedaleko od obale države Georgije. Zatim smo vidjeli zbirku razglednica evropskih hotela u jednom muzeju u Missisippiju posvećenom kolekcionarskim mušicama, gdje me je obuzeo žarki ponos kad sam pronašao fotografiju u boji očeve Mirane, njena prugastog platnenog krova, njene zastave što se vijori nad retuširanim palmama. — Pa što onda? — rekla je Lolita rastreseno, gledajući ispod oka preplanulog vlasnika skupocjenih kola koji je došao za nama u taj “muzej mušica”. Relikvije pamučne ere. Šuma u Arkansasu, a na njenu tamnoputu ramenu ružičasto-ljubičasta otekline (djelo komarca ili muhe) iz koje sam istisnuo dugačkim noktima na palčevima divan proziran otrov, a zatim sisao dok se nisam nasitio njene slasne krvi. Ulica Bourbon (u gradu New Orleansu) gdje trotoari, kako kaže vodič, mogu (zanimljiva •nogućnost) poslužiti kao pozornicaCrnčadi što malo-malo (zanimljiv stil) pa otplešu koji čarlston za dva-tri penija (kakva uživancija!), dok su mnogobrojni mali intimni noćni barovi dupkom puni posjetilaca (gle ti njih!). Primjerci folkloru s Divljeg zapada. Kuće iz doba Pr’je

Građanskog rata, sa željeznim balkonima i izrezbarenim ^penicama —onim stepenicama niz koje u raskošnim filmovima u tennikoloru trče glumice kojima sunce miluje ramena i koje objema rukarna pridržavaju — kako ljupko! — nabrane suknje (a gore stoji a, bezuvjetno crnoputa služavka i vrti glavom). Menningerova a, psihijatrijska klinika (koju sam posjetio iz puke obijesti).

Komad ilovače zemlje koju je erozija divno išarala, a naokolo cvijet juke, tako čisto, tako voštano, ali puno nekakvih bijelih moljaca Independence u Missouriju gdje je nekoć počinjao Oregonski put. •. Abilene u Kansasu gdje se održavaju natjecanja kauboja pod zaštitom nekog Divljeg Billa. Planine u daljini. Planine u blizini. Opet planine modrikaste ljepotice koje su vječito nepristupačne ili se vječito pretvaraju, jedna za drugom, u naseljena brda; planine istočnih država — neuspjele što se tiče visine, nedorasle; zapadni kolosi koji paraju srce i nebo, sivi, neumoljivi vrhunci prošarani snijegom iznenada se pojavljuju iza zavoja; gromade obrasle šumom u kojoj su jele lijepo poredane jedna iznad druge, a ponegdje ustupaju mjesto samo magličastobljedim jasenovima; ružičaste i ljubičaste planinske formacije; faraonske, falusne, “suviše pretpotopne” (kako reče blazirana Lo); brdašca od crne lave; travanjske planine s maljama na hrptu kao u slonica; rujanske planine, skutrene, s teškim egipatskim udovima skupljenim pod naborima iznošena žuta baršuna; bjeličasta izbljedjela brda umrljana zelenim okruglim hrastovima; još jedna, posljednja jarkorida planina s raskošnim modrim sagom od lucerne na podnožju.

Još je bilo znamenitosti. Malo jezero Iceberg negdje u Koloradu; snježni nanosi duž asfalta, jastučići sićušnih alpskih cvjetića i nježna padina niz koju se Lo, u crvenoj kapi sa štitnikom, pokušavala klizati pa se raskmečala, pa su je obasuli grudama neki balavci, a ona im uzvratila istom mjerom. Kosturi nagorjelih jasenova, skupine šiljasta modra cvijeća. Različite atrakcije vožnje kroz slikovito gorje, stotine vožnji kroz slikovito gorje, tisuće Medvjedih zatona, Pjenušavih vrela, Šarenih kanjona. Teksas, ravnica pogođena sušom. Kristalna dvorana u najdužoj pećini na svijetu, ulaz djeci mladoj od dvanaest godina slobodan (za Lolitu sam već morao platiti!). Zbirka kipića

domaće izrade koje je ostavila gradu mjesna kiparica; zatvoreno u ponedjeljak — jezivi ponedjeljak, prašina, vjetar, suha zemlja. Park bezgrešnog začeca u gradiću na meksičkoj granici koju ja nisam smio prijeći' Tu i u mnogim drugim perivojima mnoštvo sivih stvorenjaca nalik na kolibriće u suton, koji probijaju kao rilom vjenčice neodređen« cvijeća. Shakespeare, izumrli grad u New Mexiku, gdje je prije .^jamdesetak godina bio slikovito obješen razbojnik "Rus Bili".

Mrijestilište riba. Naselja na strmoj hridi. Mumija djevojčice (indijanske suvremenice firentinske Beatrice). Pakleni kanjon — dvadeseti po redu. Pedeseto predvorje nekog raja, kako tvrdi vodič kojem su korice već otpale. Sijesta pod jelama. Krpelj u mojim preponama. Uvijek ista tri starca, u šeširima i s naramenicama, što se hlade u ljetnu večer na klupi pokraj gradske fontane. Magličastoplavi ponor iza ograde na gorskom prijevoju i leđa obitelji koja se naslađuje pogledom (dok Lolita — vatreno, radosno, divlje, napeto, puna nade, bez tračka nade — šapće: — Gle, gle, pa to su McCrvstalovi, molim te, daj da porazgovaramo s njima — da porazgovaramo s njima, čitaoče! — molim te, učinit ću sve što hoćeš, ah, molim te...).

Indijanski obredni plesovi, strogo komercijalni. ART, ne "umjetnost" na engleskom, nego "Američka rudarska transportna kompanija". Očita Arizona, indijanske naseobine, tuzemni hijeroglifi, trag dinosaura u pustinjском kanjonu — ostavljen tu prije trideset milijuna godina, kad sam ja bio dijete. Slabunjav, protegljast, blijed momak s pomičnom Adamovom jabučicom guta očima Lolitu i njen narančastosmedi trbuščić između grudnjaka i hlačica (koji sam ja poljubio pet minuta kasnije, bijedni moj prijatelju!). Zima u pustinji, proljeće u predgorju, bademi u cvatu. Reno — najdosadniji grad u Nevadi u kojem je noćni život "kozmpolitski i dobro razvijen" (vodič). Vinarija u Kaliforniji i crkva sagrađena u obliku boce. Dolina smrti. Scottvjev dvorac. Sumnjiva umjetnička djela koja je neki Rogers sakupljao godine i godine. Nakazne vile lijepih filmskih glumica. Otisak stopala engleskog pisca R. L. Stevensona na Ugašenu vulkanu. Misija Dolores, dobar naslov za roman. Girlande koje su u

pješčenjaku isklesali morski valovi. Čovjek što se oacaka u burnom napadaju padavice po goljoj zemlji, u državnom Parku Ruska klisura. Modro, modro Kratersko jezero. Mrijestilište riba u državi Idaho i tamošnji zatvor. Sumorni Yellowstone park i njegovi šareni vreli izvori, mališani-gejziri, grgutavo blato u duginim ^ (simbol moje strasti). Krdo antilopa u zabranu. Stota pećina koju smo vidjeli — odrasli dolar, Lolita pola. Dvorac koji je podig^ neki francuski markiz u Sjevernoj Dakoti. Palača kukuruza u Južnoj Dakoti; i divovske glave predsjednika isklesane u granitu nebu poj oblake. Plakati uz cestu koji reklamiraju kremu za brijanje: “Našu kremu uze bradata Kata, pa se uda za magnata!” Zoološki vrt u Indiani gdje velika družina majmuna živi na betonskoj rekonstrukciji admiralskog broda Kristofora Kolumba. Milijarde mrtvih vodenih cvjetova što zaudaraju po ribi na svakom restoranskom prozoru duž pješčane, dosadne jezerske obale. Debeli galebovi na velikim kamenovima viđeni s feribota *dy of Cheboygan*, čiji se smeđi runasti dim povija kao duga nad zelenom sjenom koju sam baca na plavu površinu jezera. Smrdljivi motel u kojem cijev ventilatora prolazi ispod gradske kanalizacije. Lincolnova kuća, većim dijelom krivotvorena, s priručnicima i pokućstvom iz onog vremena, koje većina pobožno smatra njegovim osobnim stvarima.

Medu nama su izbijale svađe, veće i manje. Najkrupnije su izbile u ovim mjestima: u *Lacevork Cabins* u Virginiji, u *Park Avenue* u Little Rocku, blizu jedne škole, na prijevoju *Milner*, na visini od 3281 metar, u Koloradu, na uglu *Sedme ulice* i *Centralne avenije* u Phoenixu u Arizoni, u *Trećoj ulici* u Los Angelesu (zato što su karte za posjet nekom filmskom snimanju bile rasprodane), u motelu “*Hladovina pod jablanovima*” u Utahu, gdje šest mladih drvaca nije bilo više od *Lolite* i gdje me je ona, *apropos de rien®*, upitala koliko još dugo kanim odsjedati s njom u zagušljivim kolibama i činiti gadarije, i kad ćemo početi živjeti kao normalni ljudi? Na *North Broadwayu* u Burns, Oregon, na uglu *Ulice West Washington*, preko puta delikatesne radnje; u nekom gradiću u *Sun Vallevju* u Idahou, ispred hotela na kojem se zgodno izmjenjuju blijedoružičaste i rumene opeke, i nasuprot kojem stoji jablan čija tekuća sjena poigrava po mjesnoj spomen-ploči palima u boju. U pustoši obrasloj pelinom između

Pinedalea i Farsona-Negdje u Nebraski, u glavnoj ulici (blizu Prve nacionalne banke osnovane 1889. godine), odakle se vidi prijelaz preko željezničke pruge, a iza njega bijeli silosi nalik na orgulje. I u Ulici McEwefl> uglu Avenije Wheaton, u jednom michiganskom gradu koji nosi njegovo ime.

Upoznali smo čudnu cestovnu vrstu bića, autostopista, Homo polhc, kako ga naziva znanost, koji čeka da ga pokupi neki šuto, i mnoge njegove podvrste i varijante: skromna vojnika, obučena kao lutka> koji mirno stoji i mirno se uzda u moć zaštitne boje uniforme na putu; učenika koji se želi prevesti dvije ulice dalje; ubojicu koji se želi prevesti tri tisuće kilometara; tajanstvena, nervozna, postarijeg gospodina sa sasvim novim kovčegom i potkresanim brčićima; trojicu optimističnih Meksikanaca; studenta koji pokazuje tragove fizičkog rada na ferijama isto toliko ponosno koliko i ime poznatog sveučilišta izvezenog na prednjici svoje majice; zdvojnu damu u pokvarenu automobilu koji se ne može više popraviti; beskrvna, jasno ocrta lica i zalizanu kosu i nemirne oči mladih ništarija u kričavoj odjeći, koji snažno, gotovo prijapski mašu krutim palcem ne bi li sablaznili koju osamljenu ženu ili zlosretna trgovačkog putnika koji pati od posebnih sklonosti.

— Hajde da ga povezemo! — često me je molila Lolita, tarući koljeno o koljeno kako je samo ona umjela, kad bi neki posebno odbojni primjerak Homopollexa, muškarac mojih godina i isto tako plećat, sface a claqueĆA glumca bez posla, išao natraške pravo pred našim autom.

E, morao sam dobro držati na oku Lolitu, malu čeznutljivu Lolitu! Možda zbog svakodnevne ljubavne gimnastike, ona je zračila, usprkos svojoj djetinjoj vanjštini, nekim neiskazivim čulnim žarom koji je u momcima na benzinskim stanicama, hotelskim poslužiteljima, turistima, prostacima u luksuznim limuzinama i kestenjastim kretenima pokraj bazena obojenih plavilom, izazivao napadaje požude koja bi laskala mojoj taštini da nije raspaljivala moju ljubomoru; jer je moja Lolita bila i te kako mjesna tog svog žara i višeput sam je ulovio coulant un regard³⁵ prema nekom kurvaru,

na primjer nekom mladom podmazivaču autornobila mišićave zlaćanosmede ruke obnažene do lakta i sa Satom na zapešću, i tek što bih se malo odmaknuo (da kupim lilihip toj istoj Loliti), već bi se ona i naočiti mehaničar veselo šalili baš kao da pjevaju ljubavni duet.

Kad bismo se negdje malo dulje zadržali i ja ostao u postelji da se odmaram od osobito žive jutarnje djelatnosti, i, onako dobra srca (siti, milostivi Hum!), pustio je da ode u vrt gledati ruže, ili čak da prijede ulicu i posjeti dječju knjižnicu s malom susjedom iz motela, ružnom Mary, i njenim osmogodišnjim bracom, Lolita bi zakasnila cio sat, bosa Mary dovukla bi se daleko za njom, a umjesto njena brace pratila bi je dva klipana srednjoškolca, rugobe zlatne kose, nabijeni mišićama i kapavcem. Čitaocu neće biti teško zamisliti kako sam odgovarao svojoj mazi kad bi me — prilično neodlučno, valja priznati — upitala smije li poći s Carlom i Alom na koturalište.

Sjećam se kako sam je negdje drugdje, jednog prašnog, vjetrovitog dana, prvi put pustio da se kotura na koturalištu. Bila je toliko okrutna da mi je rekla da će se slabo zabavljati ako ja pođem s njom, jer je to doba dana bilo određeno samo za mlade. Nakon duge prepirke nagodili smo se tako da sam ja ostao sjediti u autu među ostalim (praznim) automobilima okrenutim prema koturalištu; i gledao sam kako se pod platnenim krovom pedesetak mladih ljudi na koturaljkama, mnogi u parovima, neprekidno kotrljaju u krugu po taktu automatske glazbe dok vjetar posrebruje drveće. Moja je Dolly bila u trapericama i bijelim visokim cipelama, kao i većina ostalih djevojčica. Brojio sam krugove koje je prešla gomila što je tutnjala — ali odjednom nje više nije bilo. Kad je opet naišla, bila je s tri bitange čiji sam razgovor prisluškiavao prije nekoliko minuta, dok su stajali vani i procjenjivali djevojčice na koturaljkama i izrugivali se jednoj dražesnoj, krakatoj curici koja je bila u crvenim hlačicama umjesto u dugačkim hlačama.

Pri ulasku u Arizonu i Kaliforniju automobilista pitaju ne uvozi li voće ili povrće, i tu se inspektor zagledao u nas tako uporno da mi je jadno srce premrlo. — A ne vozite li možda med? — zapitkiavao je on dok se moja medena curica valjala od smijeha. Još mi i sad treperi

na očnom živcu Lolitin lik na konju — karika u lancu izleta kozjim stazama; ona je išla korakom poskakujući u sedlu za nekom oronulom jahačicom, a ispred pohodjiva vjetropirasta rančera crvene šije, za kojim sam jahao ja i gledao njegov ugojeni torzo u Jarenoj košulji još kivnije nego što automobilist gleda spori teretnjak što se uspinje pred njim gorskom cestom. Ili sam je pak, u jednom planinskom lječilištu, gledao kako lebdeći odlazi od mene, nebeska i slobodna, na nezemaljskoj sjedalici žičare, kako se penje sve više i više put blistava vrhunca gdje je čekaju nasmijani atleti, goli do pasa.

U ma kojem gradu da smo se zaustavili, najprije bih se raspitao, uljudno kao pravi Evropljanin, gdje se nalaze javna kupališta, muzeji, škole, koliko ima djece u najbližoj školi i tako dalje; a u vrijeme odlaska školskog autobusa smiješeći se i trzajući se pomalo (taj sam svoj tik otkrio tek kad ga je okrutna Lolita prvi put imitirala), zaustavio bih auto na strateškom položaju, sa svojom odbjeglom srednjoškolkom pored sebe, i promatrao kako djevojčice izlaze iz škole—što je uvijek divna slika. Ta su zaustavljanja uskoro dodijala mojoj nestrpljivoj Loliti, a, kako nije imala, kao i većina djece, nimalo obzira za tuđe prohtjeve, obasula bi me grubim pogrdama kad bih je zamolio da me miluje dok plavooke male crнке u plavim hlačicama, ridokose u zelenim bluzicama bez rukava i mutne male plavojke nalik na dječake u izbljedjelim pamučnim hlačama prolaze mimo nas po suncu.

Čineći stanovite ustupke i njenim mušicama, uvijek sam je i svagdje velikodušno puštao da se kupa s djevojčicama u bazenima. Ona je obožavala ljeskavu vodu i vrlo je dobro ronila. Ja bih pak, u udobnom kućnom kaputu, sjeo u šarenu popodnevenu hladovinu, pošto sam se bio malko okvasio, te sam uživao držeći tobože knjigu ili vrećicu bombona u ruci, ili i jedno i drugo, ili bez ičega osim sa ^ijezdama koje su mi u potaji gorjele, gledajući kako ona skakuće, s gumenom kopicom na glavi, posuta bisernim kapima, ravnomjerno preplanula, radosna kao na reklami za ferije, u svojim tijesnim adasnim gaćicama i nabranom grudnjaku. Dvanaestogodišnje zlato! Kako sam se samodopadno čudio što je ona moja, moja, moja, kako sam nježno oživljavao u sjećanju našu nedavnu podnevnu seansu

Uz gugutanje divljih golubova, i planirao iduću seansu, pred večer, i škiljio zbog streličastih sunčanih zraka, i uspoređivao svoju Lolitu i s drugim nimficama koje je škrti slučaj okupljao oko nje radi mog antologičarskog uživanja i prosuđivanja; i dandanas mogu metnuti ruku na svoje bolno srce i reći da nijedna od njih nije pobudila u meni dublji zanos od nje, a ako je koja pobudila, onda je to bilo u svega dvije-tri iznimne prilike, pri posebnom osvjetljenju, pri posebnoj mješavini mirisa u zraku — jednom (beznadan slučaj), blijeda mala Španjolka, kći nekog plemića snažnih čeljusti, a drugi put... maisje divagu⁶.

Dakako da sam morao uvijek biti na oprezu, jer sam, pronicav u svojoj ljubomori, jasno shvaćao svu opasnost tih igara što su me zasljepljivale. Trebalo je samo da se okrenem — da odem, na primjer, svega nekoliko koraka dalje da vidim jesu li napokon pospremili našu kućicu — pa da već, kad se vratim, zateknem nenadanu promjenu; Lolitica je, les yeux perdus⁶”, umakala svoje noge dugih prstiju i bućkala njima po vodi sjedeći izvaljena na kamenom rubu bazena, a sa svake je strane uz nju napola ležao un brun adolescent⁸, koga će njena smeđa ljepota i živa u mladenačkim borama na truhu zacijelo — mišljah, o, Baudelaireu! — nagnati se tordre⁶⁹ u snu koji će mu se vraćati mnoge i mnoge noći...

Pokušao sam je naučiti igrati tenis da bismo imali više zajedničkih zabava, ali, premda sam u svoje vrijeme izvrsno igrao, pokazalo se da sam vrlo slab učitelj; stoga sam je u Kaliforniji nagovorio da uzme nekoliko skupih sati kod nekad glasovitog prvaka, protegijastog, naboranog starca s cijelim haremom pobirača lopti. Izvan igrališta se on doimao kao olupina od čovjeka, ali ponekad u toku sata, kad bi htio zadržati loptu u igri, izveo bi udarac čist kao kaktusov cvijet i vratio loptu učenici da bi sve zazvonilo, i ta bi me božanstvena mješavina nježne točnosti i neprijeporne moći podsjetila da sam ga prije trideset godina u Cannesu gledao kako je hametice potukao velikog Goberta! Prije nego što ju je on počeo poučavati, mislio sam da ona neće nikad naučiti igrati. Prije toga sam ja trenirao svoju nenadarenu djevojčicu na hotelskim igralištima i pred oči su mi izlazili oni davni dani kao sam, na snažnom vrelom vjetru, u vrtlogu

prašine, u magli čudna umora, vraćao lopte jednu za drugom veseloj, nevinoj, otmjenoj jlnnabeli (bljesak narukvice, nabrana suknjica, crna baršunasta vrpca oko čela). Svaka moja riječ, svaki moj navedjivi savjet samo su pojačavali Lolitinu zlovolju i srdžbu. Ona je, začudo, više voljela—bar dok nismo stigli u Kaliforniju — obično dobacivanje lopte reketom (i beskonačno traženje lopte) s nekom svojom tananom, slabačkom, ali izvanredno zgodnom — tipa angegauche⁷⁰ — vršnjakinjom. Kao gledalac koji je svagda spreman priteći u pomoć, prilazio sam toj nepoznatoj djevojčici i udisao njen laki mošusni miris, dodirivao joj голу ruku i držao je za izbočeni zglob ili joj premještao amo-tamo prohladnu nogu da zauzme što bolji stav za bekhend udarac. Dođe bi se Lo sagnula tako da bi joj sunčanosmeda kosa pala preko čela, pa bi se naslonila o reket kao bogalj o štap i ispuštala strašne uzvike gađenja zbog mog upletanja. Tada bih ih ostavio na miru i sjeo na stranu, sa svilenim šalom oko vrata, i nastavio ih gledati i uspoređivati pokrete njihovih tijela. Bilo je to u južnoj Arizoni, čini mi se, gdje su zimski dani podstavljeni toplom lijenošću. Nespretna Lolitica promašivala je loptu i psovala, ili je bijedno servirala u mrežu i očajnički dizala reket uvis pokazujući vlažne, blistave mladenačke malje ispod pazuha, a njena je još smiješna i isto tako ljupka partnerica zdušno trčala na svaku loptu, ali nijednu nije vraćala; pa ipak su se obje vrlo dobro zabavljale i jasnim, zvonkim glasovima neprekidno točno brojile poene u toj svojoj besmislenoj igri.

Sjećam se kako sam jednom ponudio da im donesem hladne napitke. Popeo sam se stazom posutom šljunkom i vratio se noseći dvije visoke čaše ananasova soka, sodu i led jantarne boje. Odjednom sam osjetio prazninu u prsima i stao, jer djevojčica nije više bilo na igralištu. Sagnuo sam se da odložim čaše na klupu i, tko zna zašto, ugledao nekako ledeno jasno pred sobom lice mrtve Charlotte. Osvrnuo sam se i učinilo mi se daje Lolitin lik u bijelim nlačicama promaknuo kroz pjegavu hladovinu vrtnom stazom s nekim visokim muškarcem koji je nosio dva reketa u ruci. Jurnuh za njima, ali kad se počeh probijati kroz grmlje, spazih, u alternativnom vidnom polju (kao da se životni tok neprestance razdvajao), svoju u dugačkim hlačama i njenu drugaricu u hlačicama kako

■ ■ !' ■ hodaju gore-dolje po poljanici obrasloj korovom i lupaju reketima po grmlju bezvoljno tražeći posljednju izgublenu loptu.

Prebirem po tim svijedim sitnicama uglavnom zato da dokažem svojim sucima da sam se trudio svim silama da pružim svojoj Loliti svakojake zabave. Kako je bilo divno gledati kako ona, dijete, pokazuje nekom drugom djetetu jednu od svojih rijetkih vještina, na primjer poseban način preskakivanja preko užeta! Manja nimfica, prozirno blijeda ljepotica neopaljenih lopatica, držala se desnom rukom za zapešće lijeve ruke iza leđa i izbečila oči, kao i paunovo sunce na šljunku ispod rascvjetana drveća, usred mog okatog raja, izbečila oči na moje pjegavo i vulgarno vižle koje je poskakivalo ponavljajući kretnje mnogih drugih djevojčica, kojih se nisam mogao nagledati na suncem obasjanim polivenim pločnicima i zidinama što su svježije mirisali u staroj Evropi. Malo zatim bi vratila uže svojoj maloj prijateljici Spanjolki, pa bi gledala ponavljanje lekcije zabacujući pokatkad kosu s čela, ili sklapajući ruke na prsima i gazeći vrhom cipele drugu cipelu, ili spuštajući mlitavo ruke niz svoje još dječaćke kukove, a ja bih otišao da vidim jesu li napokon one proklete sobarice pospremile našu kućicu; kad bih se uvjerio da jesu, prijazno bih na rastanku klimnuo glavom snobivljivoj crnokosoj djevojčici — pažu moje princeze — i očinskom kretnjom duboko zario prste u Lolitine uvojke, pa je nježno ali čvrsto zagrlio i poveo svoju jogunastu ljubimicu u našu skrovitu kućicu daje prije večere na brzinu obljubim.

— Čija vas je to mačka, jasnoga, tako ogrebla? — uskliknuk je neka zrela, mesnata, lijepa žena — kakve su mi oduvijek bile odbojne, a kakvima sam se uvijek najviše sviđao — obraćajući mi se za večerom nakon koje je trebalo da započne ples koji sam bio obećao Loliti. Eto zašto sam se klonio ljudi dok je Lolita, naprotiv, činila sve što je bilo u njenoj moći da uvuče u svoju orbitu što više potencijalnih svjedoka.

Ona je, slikovito govoreći, mahala repom — pa čak i svojom malom stražnjicom kao što čine kujice — kad god bi nas nagovorio neki

nacereni neznanac i zapodjenuo živ razgovor uspoređujući geografske podatke na registarskim tablicama naših automobila

^, Vi ste, bogami, daleko od kuće! — Radoznali roditelji željeli su “togod ispipati o meni od Lo, pa su je pozivali da pođe s njihovom djecom u kino, ali sam ja uvijek umjesto nje odbijao te pozive. U nekoliko smo se navrata jedva spasili. Kaskade u nužnicima progonile su me, naravno, u svim našim karavan-sarajima; ali nisam ni slutio koliko su tanke one vaflaste pregrade u motelima “spojenog tipa” dok nije jedne večeri, nakon mog suviše glasnog stenjanja od užitka, nečije muško kašljanje onkraj zida ispunilo stanku tako jasno kao da sam ja sam zakašljao; a sutradan ujutro, dok sam pio kavu u mliječnom restoranu (Lolita je uvijek kasno ustajala i voljela da joj donesem lončić vruće kave u postelju), moj je noćasnji susjed, postariji glupan s naočalama bez okvira na dugačkom kreposnom nosu i sa sindikalnom značkom u zapučku, uspio nekako da me uvuče u razgovor, u toku kojega me zapitao ustaje li i moja “supružnica” isto tako nerado iz postelje kao i njegova kad nije kod kuće na farmi; i, da me nije gušila spoznaja o jezivoj opasnosti, možda bih bio uživao u čudnom, osupnutom izrazu na njegovu vjetrom opaljenom licu tankih usana, kad sam mu lakonski odgovorio, spuštajući se s visoke stolice bez naslona, da sam, “hvala Bogu, udovac”.

Kako je bilo lijepo donositi joj tu kavu — i ne dati joj je dok ne izvrši svoju jutarnju dužnost! Kakav sam bio pažljiv prijatelj, kakav revan otac, kakav dobar pedijatar koji je udovoljavao svim tjelesnim potrebama svoje smeduše! Zamjeram prirodi samo na jednom, a to je što nisam mogao, kao što sam želio, izokrenuti svu svoju Lolitu i prinijeti žedne usne njenoj mladoj maternici, neznanom srcu, sedefastoj jetri, morskom grožđu njenih pluća i ljupkom Paru bubrega! U osobito vruće dane, u ljepljivoj sparini kućice, godio mi je kožni naslonjač pod mojom masivnom golotinjom. Držao sam je na koljenima. Sjedila je kao posve obično dijete i Ceprkala po nosu, sva zadubljena u lako štivo novinskog priloga, sasvim ravnodušna prema mom blaženstvu, kao da je slučajno sjela na neki predmet — cipelu, na primjer, ili ludcu, ili držak reketa koji nije izvukla ispod sebe iz

puke lijenosti. Pogledom je pratila Pustolovine svojih najdražih ličnosti u stripovima (među njima je bila i lijepo nacrtana neuredna djevojčica u bijelim čarapicama, sva nekakva uglasta i istršalih jagodičnih kostiju, kojom bih se i ja bi0 rado osladio). Voljela je proučavati pojedinosti na fotografijama kobnih automobilskih sudara. Nikad nije sumnjala u realnost mjesta, vremena i okolnosti koje su se tobože odnosile na reklamne slike ljepotica golih bedara. I neobično se ushićivala fotografijama provincijskih mladenki od kojih su neke bile u potpunom svadbenom ruhu, s buketima u rukama i s naočalama na nosu.

Muha bi sjela na nju i švrljala u blizini njena pupka ili bi joj istraživala nježne, blijede kolobare oko bradavica na dojnama. Ona bi je pokušavala uloviti u šaku (Charlottin način), a onda bi se zadubila u rubriku: “Da vidimo jeste li razboriti!”

“Da vidimo jeste li razboriti! Mislite li da bi bilo manje seksualnih zločina kad bi se djevojčice pridržavale određenih pravila? Kad se ne bi igrale pokraj javnih nužnika? Kad ne bi primale slatkiše od nepoznatih ljudi ni pristajale da se malo ‘provezu’? Kad bi zapisivale broj automobila kojim su se povezle...”

— ...I tvorničku marku slatkiša — dobacih.

Ona nastavi čitati odmičući obraz od mog obraza što joj se primicao (i to je još bilo dobro, upamti, čitaoče moj!)

— Ako već nemaš olovke, a znaš ipak čitati...

— Mi — ubacih u šali — srednjovjekovni pomorci, metnuli smo u ovu bocu...

— Ako već nemaš olovke — ponovi ona — a ipak znaš čitati i pisati — eto, to hoće reći, razumiješ li, tupane? — onda pokušaj nekako nadrljati broj na zemlju uz cestu...

— ...Svojim pandžicama, Lolito!

Ona je stupila u moju zemlju, u mrku i crnu Humbriju> neoprezno i radoznavo; pogledala ju je podsmjehujući se prezirno i neprijazno; i činilo mi se da je spremna napustiti je osjećajući najobičnije gađenje. Nikad nije ona treperila pod mojim prstima, i prodorni uzvik (“Što ti to zapravo radiš?”) bijaše mi jedina nagrada *a sva moja nastojanja da je prodrmam. Moja je ludica više voljela najbanalniji film i najbljutaviji sirup nego čudesnu zemlju koju sam joj nudio. Kad samo pomislim da je, birajući između hamburgera i Humbergera, redovito i neumoljivo uzimala u usta ono prvo! Ne sjećam se jesam li u prošlom poglavlju spomenuo kako se zvao mliječni restoran u kojem sam zajutarkovao. Zvao se “Ledena kraljica”. Smiješeći se pomalo turobno, rekao sam Loliti:*

— A ti si moja ledena princeza.

Nije shvatila tu moju gorku šalu.

Nemoj se mrštiti, čitaoče! Nipošto ne želim stvoriti dojam da nisam bio sretan. Moj dragi čitalac mora shvatiti da je začarani i pokorni putnik koji posjeduje nimficu tako reći s onu stranu sreće. Jer nema na ovom svijetu većeg blaženstva od milovanja nimfice. Ono je “izvan konkurencije”, i to blaženstvo, ono pripada jednoj drugoj klasi, jednoj drugoj kategoriji osjećaja. Jest, mi smo se svađali, jest, ona je bila zla, jest, činila mi je svakojake smetnje, ali uza sve njeno krevljenje, uza svu grubost života, opasnost i užasnu beznadnost, ipak sam živio duboko u svom rajju koji sam izabrao, rajju čija su se nebesa rumenjela kao paklenski plamen — ali svejedno rajju.

Iskusni psihijatar koji sad proučava moj slučaj — a kojeg je doktor Humbert uspio, nadam se, opčiniti kao zmija kunića — zacijelo žarko želi da pripovjedač odvede svoju Lolitu na more i da ondje bar “udovolji” svojoj staroj želji, da se oslobodi “podsvjesne” opsesije nedovršenog ljubavnog romana iz djetinjstva s prvobitnom malom Miss Lee.

Pa, dragi kolega, dopustite mi da vam kažem da sam ja odista tražio neku plažu, iako moram priznati da mi je mnogo prije nego sto smo

stigli do te fatamorgane sive vode, moja suputnica već bila podarila toliko naslada da je san o “kraljevstvu kraj mora”, o sublimiranoj Rivijeri” i tome slično odavno prestao biti snažan Poriv, i da se sveo na razumno traženje posve teoretskih doživljaja, ^dgarovi su anđeli to znali i prema tome sve uredili kako treba. *osjet jednoj potpuno vjerodostojnoj dražici na obali Adantika* pokvarilo je na kraju ružno vrijeme; teško, tmurno nebo, blatni valovi, nedogledna, ali posve stvarna magla — što je moglo biti različitije od bistrih čari, od ažurne pozadine i rumenih prilika moje sredozemne pustolovine? Dvije-tri polutropske plaže u Meksičkom zaljevu bile su, doduše, prilično sunčane, ali posute otrovnim, zvjezdolikim i hladetinastim životinjicama i šibane uraganskom vjetrovom. I, napokon, na kalifornijskom primorju, pred prikazom Tihog oceana, otkrio sam posebnu vrstu skrovitosti u nekoj pećini do koje je dopiralo, s određenog dijela plaže iza trula drveća, vrištanje nekoliko skautkinja koje su se prvi put kupale u velikim valovima; ali nas je magla obavijala kao mokar pokrivač, pijesak je bio neugodan, zrnast i ljepljiv, a Lolita je bila sva naježena i pokrivena pijeskom i prvi put u životu nije me privlačila više od kakve morske krave. Ipak, možda će moji učenici čitaoci živnuti duhom kad im kažem daje, i kad bismo nabasali na neki prikladan komadić morske obale, obično bilo kasno, jer sam se ja uistinu “oslobodio” mnogo ranije, u onom istom času kad mi se Annabel Haze, alias Dolores Lee, alias Lolita, javila, onako zlačano preplanula, na koljenima, uzdignuta pogleda, na onoj ubogoj verandi, u fiktivnoj, nečasnoj, ali otmjenoj i uspješnoj primorskoj kombinaciji (iako nije u blizini bilo ničega drugog do drugorazrednog jezera).

Toliko o osebnim osjećajima na koje su utjecali, ako ih već nisu izazvali, postulati suvremene psihijatrije. Stoga sam se odrekao, i natjerao Lolitu da se odrekne, plaža koje su bile odviše sumorne kad su bile puste, ili odviše napučene kad su bile obasjane suncem. S druge strane, još mi nisu dala mira sjećanja na beznadne skitnje po evropskim gradskim parkovima i zbog toga su me i dalje privlačile mogućnosti ljubavnih igara pod vedrim nebom, te sam i dalje tražio zgodna mjesta u “krilu prirode” gdje sam nekad podnio mnogo sramotnih lišavanja. I tu me je sudbina iznevjerila. Razočaranja koja

bih sad htio iznijeti (skrećući pomalo svoje pripovijedanje prema onim neprekidnim opasnostima i bojaznima što su pratile moju sreću) ne bi nipošto smjela zasjeniti američku divljinu — liričnu epsku, tragičnu, ali nikad nalik na Arkadiju. Ona je lijepa, ta divljini oliko lijepa da čovjeka dira u srce, i krasa je nekakva razrogačena, opjevana, nevinna pokornost koje više nemaju ona lakirana, obojena švicarska sela nalik na igračke ni toliko slavljene Alpe. Nebrojani ljubavni parovi ležali su zagrljeni i cjelivali se na ravnim patinama gorskih obronaka u Starom svijetu, na mahovini pruživoj poput skupog madraca, oko higijenskog, praktičnog potočića, po neotesanim klupama ispod hrastova urešenih inicijalima i po mnogim kolibama u hladovini mnogih bukrika. Ali u američkoj divljini neće ljubitelj svježeg zraka naći tako zgodnih mogućnosti da uživa u najstarijem zločinu i najstarijoj razbibrizi. Otrovnih biljaka opeci će stražnjicu njegovoj dragani, bezimni kukci izujedat će njemu tur; oštre čestice šumskog saka izbošt će mu koljena, posvuda naokolo šuškat će moguće zmije — ma što ja to govorim, napola izumrli zmajevi! — a sjemenje grabežljiva cvijeća, nalik na račice, prilijepit će se, kao gadna zelena kora, podjednako i za crnu dugu čarapu vezanu podvezicom i za nepritegnutu bijelu čarapicu.

Malko preuveličavam. U jedno ljetno podne, ispod sama ruba šume, gdje su se cvatovi nebeske boje (ja bih ih nazvao zenebostancima) bili zbili uz žuboravi gorski potok, napokon smo našli, Lolita i ja, pusto romantično mjesto, tridesetak metara iznad prijevoja gdje smo bili ostavili auto. Činilo se da tuda nije još gazila ljudska noga. Posljednji usopljeni bor stao je da se odmori na stijeni do koje se bio uspeo. Svizac je zvižnuo kad nas je ugledao, i nestao. Prostrh pled za Lolitu. Ispod njega je tiho pucketala suha trava. Venera je došla i otišla. Nazubljena hrid na vrhu obronka i gusto šipražje ispod našeg loga kao da su nas štitili i od sunca i od ljudi. Ali, jao, nisam računao na jedva vidljivu pokrajnju stazu što je Podmuklo vijugala između grmlja i kamenja nedaleko od nas.

Eto, tada umalo što nismo nadrljali; nije čudo što me je taj događaj zauvijek izliječio od čežnje za bukolikom.

Sjećam se, operacija je bila završena, sasvim završena, i ona je P'akala u mom zagrljaju — blagotvorna bura jecaja nakon jednog od onih nastupa mrzovolje koji su bili učestali u toku te inače divne godine! Upravo sam bio povukao neko glupo obećanje koje mi je bila iznudila dok sam bio obuzet slijepom i nestrpljivom muškom strašću, pa se sad izvalila na pled i polila suzama i štipala me za ruku kojom sam je milovao, a ja sam se radosno smijao, i onaj odvratni neopisivi, nesnosni i—kako slutim—vječni užas koji sad poznajem bio je tada tek crna točkica u sjaju moje sreće; i eto, tako smo ležali kad sam osjetio jedan od onih potresa koji su na kraju izbacili moje jadno srce iz kolotečine, jer sam odjednom ugledao pred sobom tamne netremične oči dvoje čudne i krasne djece, malog fauna i male nimfe — blizanaca, sudeći po njihovoj posve jednakoj ravnoj crnoj kosi i beskrvnim licima. Čučali su i zurili u nas, a modriilo njihove jednake odjeće stapalo se s modrilom gorskog cvijeća. Očajničkom kretnjom dohvatih pled da se nekako sakrijem, a u istom času nešto nalik na golemu loptu s bijelim točkama poče se okretati pokraj nas pretvarajući se malo-pomalo u debelu, kratko podšišanu crnku koja ustajaše, pošto je makinalno bila dodala još jedan divlji ljiljan svojoj kitici, osvrćući se na nas preko glava svoje čarobne djece isklesane iz modra kamena.

Danas, kad imam na savjesti sasvim drugačiju nesreću, znam da sam hrabar čovjek, ali mi u ono vrijeme to nije bilo jasno, i sjećam se da sam se sam začudio svojoj hladnokrvnosti. Prošaptavši jednu od onih suzdržljivih zapovijedi koje čovjek izdaje i u najgoroj nevolji zbunjenoj i skutrenoj životinji (od kakve lude nade ili mržnje podrhtavaju slabine mladoj zvijeri, kakve crne zvijezde pršte u krotiteljem srcu!), natjerah Lolitu da ustane, pa se dostojanstveno udaljismo, a onda se nedolično sjurismo do ceste na kojoj smo bili ostavili automobil.

Iza njega su stajala nečija luksuzna kola obiteljskog tipa, a lijep Asirac modrocne bradice, un monsieur tves bien⁷¹, u svilenom košulji i grimiznim hlačama, po svoj prilici muž debele botaničarke> ozbiljno je fotografirao oznaku nadmorske visine prijevoja. Ona ft iznosila znatno više od 3.000 metara pa sam se bio zasoptao. Kad smo

krenuli, auto je zastrugao po pijesku i zanio se, a Lolita je još nešto petljala oko svoje odjeće i psovala me riječima koje, po mojim mišljenju, djevojčice ne bi smjele ni znati, a kamoli upotrebljavati-gilo je i drugih neugodnosti. Jedanput u kinu, na primjer. U to vrijeme Lolitu još vezala prava strast za kino (koja se poslije, kad je opet nastavila polaziti školu, izrodila u mlaku milostivost). Mi smo u epdinu dana gledali, požudno i sve odreda, oko sto pedeset, a možda i dvjesta filmskih predstava. Ponekad smo isti filmski žurnal gledali i po nekoliko puta, jer su se različni filmovi prikazivali s jednim te istim žurnalom koji se vukao za nama iz gradića u gradić. Najviše je voljela ove vrste filmova i ovim redom: muzičke komedije, kriminalističke i kaubojske filmove. U prvima su se pravim pjevačima i plesačima pripisivale izmišljene kazališne karijere u nekakvoj — zapravo bezbolnoj — sferi postojanja, iz koje su bile prognane smrt i istina, i u kojima je sijed, raznježen, u tehničkom smislu besmrtni otac, koji isprva nije odobravao umjetničku karijeru svoje šašave kćeri, najposlije redovito zdušno pljeskao toj istoj kćeri na praizvedbi na bajoslovnom Broadwayu. Svijet gangstera je bio osebujan; tu su junački novinari bili izvrgnuti strašnim kušnjama, telefonski su računi dosezali milijarde dolara, a u muškoj atmosferi pucanja nasumce zlikovce su progonili kroz kanalizacijske cijevi i skladišta patološki neustrašivi policajci (ja sam im zadao mnogo manje posla). Bilo je, napokon, filmova o Divljem zapadu — krajolik boje pečene zemlje, rumeni, plavooki kaubojski, izvještačena, ali vrlo zgodna učiteljica koja je netom stigla u Hučnu klisuru, konj što se propinje, stihijska panika stoke, revolveraska cijev kojom se razbija prozor, nevjerojatno šakanje za kojeg se ruši brdo prašnog staromodnog pokućstva, stolovi služe Kao oružje, junak se spašava smrtnim skokom, junak je pritisnuo ^ovcu ruku uza zemlju, ali se zlikovac još trudi da napipa ispušteni 'ovački nož, stenjanje, lijep udarac šakom u bradu, nogom u trbuh, junak se saginje i navaljuje na zlikovca; i tek što je čovjek podnio tolike •ttuke da bi i Heraklo morao u postelju (ja valjda znam nešto o tome!), ^sta se ne vidi osim prilično zgodne modrice na preplanulom obrazu zajapurena junaka koji grli krasoticu nevjestu na dalekoj granici avuizacije. Sjećam se popodnevnih predstava u malom zagušljivom ^ dupkom punom djece i prožetom toplim mirisom kokica. Žut '■ izlazio je nad gitaristom s rupcem oko vrata,

koji je naslonio nogu na borovo brvno i prebirao po strunama, a ja sam — pOsv bezazleno — prebacio ruku Loliti preko ramena i primakao obra? njenoj sljepoočnici, kad najednom dvije vještice iza nas počeše koješta mrmljati—ne znam jesam li ih dobro razumio, ali ono što sam naču0 nagnalo me je da skinem s nje svoju blagu ruku i, naravno, ostatak filma gledao sam kao u magli.

Ovdje moram nešto čudno priznati. Vi ćete se smijati, ali, da vam pravo kažem, nekako nisam nikad uspio izvesti načistac pravnu stranu svog položaja. Ne znam ga ni dandanas. Dakako da su kojekakve pojedinosti slučajno doprle do mene. Alabama zabranjuje skrbniku da mijenja djetetovo mjesto stanovanja bez odluke suda; Minnesota, kojoj se duboko klanjam, ne predviđa nikakvo upletanje suda ako rođak preuzme na sebe brigu i odgovornost za dijete koje nije starije od četrnaest godina. Pitanje: može li se očuh djevojčice koja je tek omaljavila i koja je tako bajna da čovjeku zastaje dah, očuh sa svega jednomjesečnim stazom, neurastenik, udovac s malim, ali samostalnim prihodom u sadašnjosti i s evropskim zidinama, razvodom i nekoliko ludnica u prošlosti, može li se on smatrati rođakom i, prema tome, prirodnim skrbnikom? A ako se ne može, moram li ja, smijem li ja, ostajući u razumnim granicama, izvijestiti o tome neki odjel socijalne skrbi i podnijeti molbu (kako se to zapravo podnosi molba?), te dopustiti da predstavnik suda prouči život krotkog, ali sumnjivog Humberta i opasne Dolores Haze? Iz brojnih knjiga o braku, silovanju i posvojenju, u koje sam krišom zavirivao u javnim knjižnicama velikih i malih gradova, nisam ništa razabrao osim nejasnih nagovještaja o tome da je država vrhovni skrbnik malodobnih djevojčica. Pilvin i Zapel, ako sam dobro upamtio njihova prezimena, autori značajnog djela o bračnim zakonima, uopće se ne obaziru na očuhe kojima su ostale sirotice na rukama i koljenima. Moj najbolji prijatelj, monografija koju je izdala Uprava socijalne skrbi (Chicago, 1936.), a koju mi je jedva nekako iskopala iz prašnih dubina spremišta knjižnice neka nedužna star usidjelica, kaže ovako: “Nema zakona po kojem bi svaki maloljetni morao imati skrbnika; uloga je suda pasivna i on stupa u akciju tek kad je položaj djeteta očito ugrožen”. Došao sam do zaključka da čovjek imenuje za skrbnika tek pošto svečano i formalno izrazi viju da postane

skrbnik; ali mogu proći mjeseci i mjeseci dok ga ne pozovu na saslušanje i dopuste da mu izrastu modra krila dolična njegovu položaju, a dođe je prekrasno demonsko dijete prepušteno jino sebi, kao što je zapravo bila i Dolores Haze. Zatim slijedi saslušanje. Dva-tri sučeva pitanja, dva-tri odvjetnikova odgovora koji trebaju umiriti suca, smiješci, kimanje glavom, kišica vani rominja i skrbnik je imenovan. Pa ipak se nisam usudio. Ne treba ići pred rudo, treba se pritajiti kao miš, sklupčati se u svojoj rupi! Sud bi razvio grozničavu djelatnost tek kad bi se javilo novčano pitanje — dva lakoma skrbnika, opljačkano siročče, treći, još lakomiji sudionik... Ali je u ovoj prilici bilo sve u redu, odavno je bio popisani inventar i nezatno nasljeđe od majke čekalo je potpuno netaknuto da Dolores Haze postane punoljetna. Činilo se daje najrazumnije da ne podnosim molbe. Jest, ali neće li se umiješati kakva organizacija, kakvo humanitarno društvo, ako ne budem dao ni glasa od sebe?

Prijateljski naklonjeni Farlow, koji je bio nešto kao pravni zastupnik i koji mi je vjerojatno mogao dati valjan savjet, bio je odviše zauzet ženinim rakom da bi mogao učiniti nešto više od onoga što je obećao, naime da se nastavi brinuti o Charlottinoj nezatnoj imovini dok se ja ne oporavim malo-pomalo od potresa koji je prouzročila njena smrt. Ja sam mu bio utuvio u glavu da je Dolores moja nezakonita kći, pa nisam mogao očekivati da će se još zanimati za njen položaj. Kao što je čitalac zacijelo već shvatio, ja nisam nikakav Poslovan čovjek; ali, naravno, ni lijenost ni neznanje nisu me smjeli spriječiti da potražim stručnu pomoć sa strane. Priječio me je užasan sjećaj da će mi sudbina, ako joj budem suviše dosađivao i nastojao “*ozakonim njen bajoslovni dar, oduzeti iznenada taj dar, kao što Je u onoj istočnjačkoj bajci dvorac na vrhu brda nestajao čim bi koji H^ac upitao čuvara zašto se iz daljine tako jasno vidi pruga neba pri 2a«sku sunca između crne stijene i temelja.*

Zaključio sam da ću u Beardslevju (gdje se nalazi ženski koledž) k pronaći priručnike koje još nisam imao prilike proučiti, i ‘ kao na primjer Woernerovu raspravu “O američkom zakonu skrbništvu” ili neke brošure koje je izdavala “Dječja zaštita”.

Zaključio sam, osim toga, da će za Lolitu biti sve bolje od besposlice u kojoj je živjela i koja ju je obeshrabrivala. Uspijevao sam je nagovoriti da mi čini kojekakve usluge—njihov bi popis zapanjio profesionalna odgojitelja; ali je ni prijetnjama ni molbama nisam mogao navesti da pročita nešto drugo od takozvanih komičnih stripova ili pripovjedaka u američkim ženskim časopisima. Svaka malo ozbiljnija književnost mirisala joj je na školu i, premda nije imala ništa protiv da pokuša čitati Tisuću ijednu noć ili Male žene, odlučno je odbijala tratiti “ferije” na takve teške, učene knjige.

Sad mi se čini da sam grdno pogriješio što sam se vratio s njom na istočnu obalu i upisao je u privatnu gimnaziju u Beardslevju, umjesto da smo se nekako prebacili preko meksičke granice kad smo već bili tako blizu nje, i pritajili se godinu-dvije u suptropskom rajju dok se ne bih mogao mirne duše oženiti svojom malom Kreolkom; jer, moram priznati da sam, prema stanju svih žlijezda i ganglija, prelazio u jednom jedinom danu s jednog pola ludila na drugi—od misli da ću se negdje oko 1950. godine morati na neki način otarasiti neugodne šiparice čije će čarobno nimfičanstvo dotle ispariti — do misli da ću je možda, uz malo strpljenja i sreće, uspjeti u bliskoj budućnosti natjerati da mi proizvede kakvu čarobnu nimficu u čijim će žilama teći moja krv, Lolitu Drugu, kojoj će biti osam ili devet ljeta 1960. godine, kad ću ja još biti dans laforce de l’age72; štoviše, teleskop je mog uma ili bezumlja bio toliko jak da sam mogao razabrati u dalekoj budućnosti un vieillardencore verč^ (ili da nije to zelenilo bila obična gnjilež?), čudnovata, nježna, slinava doktora Humberta kako iskušava na beskrajno ljupkoj Loliti Trećoj “djedovsko umijeće” koje je opjevao Victor Hugo.

Ne sumnjam da sam u doba tog našeg neobičnog putovanja bi” dozlaboga loš otac Lolite Prve. Trsio sam se, doduše. Čitao sam’ prečitavao knjigu s nenamjerno biblijskim naslovom Upoznaj’ svoft kćerku, koju sam kupio u onoj istoj knjižari u kojoj sam kup10 Loliti, za njen trinaesti rođendan, raskošno izdanje, s komercija«

” ilustracijama, Andersenove Male morske sirene. Ali i u ašim najljepšim trenucima, kad smo čitali po kišovitu vremenu (Lolitin je

pogled neprestance prelazio s prozora na ručni sat, pa opet a prozor) ili lijepo i dobro blagovali u dupkom punom restoranu nalik na vagon-restoran, ili obilazili trgovine, ili nijemo zurili, s drugim automobilistima i njihovom djecom, u krvlju poprskani auto i žensku cipelicu u jarku (čujem kako Lolita kaže, kad krećemo dalje: “Eto, baš sam takve mokasinke uzalud opisivala onom idiotu u trgovini!”) — u svim tim slučajnim trenucima činio sam se sam sebi isto toliko neuvjerljivim ocem koliko se i ona činila neuvjerljivom kćerkom. Možda to mijenjanje okoline nalik na bijeg, mislio sam, pogubno djeluje na našu sposobnost mimikrije? Možda će stalno boravište i rutina školskog života donekle popraviti situaciju?

Beardslev nisam izabrao samo zato što je ondje bila ženska gimnazija na prilično dobru glasu, nego i zato što je ondje bio i poznati ženski koledž. Htio sam da budem case 74, da se pripijem za kakvu šarenu površinu s kojom će se neprimjetno stopiti moje uzničke pruge. I tako sam se sjetio jednog svog dobrog znanca, profesora francuske književnosti na Beardslevskom koledžu. Taj se dobričina služio mojim priručnicima i čak me jednom pozvao da održim jedno predavanje. Lektorsko mjesto na ženskom koledžu nije me, naravno, nipošto privlačilo, jer za mene (kao što sam već jednom pripomenuo u ovoj svojoj ispovijedi) nema ružnijeg pogleda od pogleda na teške, otoboljene stražnjice, debele listove na nogama i pristava čela većine studentica (možda u njima vidim lijesove od S^ube ženske puti u koje su moje nimfice žive sahranjene!); ali sam zudio za nekom naljepnicom, za nekom pozadinom, za nekom , a postojao je još jedan poseban i prilično neobičan razlog ji ću uskoro iznijeti i zbog kojega mi je društvo dragoga Gastona o poslužiti kao vrlo dobra zaštita. Ilo je tu, napokon, i pitanje novca. Moj prihod nije mogao ijeti troškove našeg turističkog putovanja. Birao sam, doduše, ‘^unije motele, ali bi nam budžet od vremena do vremena skljaštrio oravak u bučnim hotelima A-kategorije ili pretencioznim pseudorančevima za pokondirene tikve. Silne su svote odlazile n razgledanje znamenitosti i na Lolitinu garderobu, a i stara HazeoVa krtija, iako je bila žilava i vrlo odana, svaki čas je iziskivala kakav rnanj’ ili veći popravak. U jednoj automobilskoj karti što se slučajno sačuvala među spisima koje su

vlasti milostivo dopustile da upotrebljavam radi pisanja ovih zapisa, pronašao sam neke svoje bilješke iz kojih slijedi da su nas u toj ekstravagantnoj godini dana, od kolovoza 1947. do kolovoza 1948. godine, smještaj i hrana stajali oko 5.500 dolara, a benzin, ulje i popravci 1234 dolara; gotovo je isto toliko otišlo na različne dodatne troškove tako da je za sto pedeset dana stvarnog putovanja (prevalili smo oko 43.000 kilometara!) i otprilike dvjesta dana zadržavanja u pojedinim mjestima skromni rentijer Humbert potrošio 8.000 dolara, a možda čak i 10.000, jer sam vjerojatno, kako sam nepraktičan, zaboravio na mnoge druge izdatke.

I tako smo ponovo krenuli na istok. Ja sam bio više upropašten nego okrijepljen zadovoljenjem svoje strasti, a ona je pucala od zdravlja, i razmak između zdjeličnih kostiju bio joj je još isto onako malen kao u dječaka, iako je bila porasla za pet-šest centimetara i dobila oko četiri kilograma. Bilo nas je svagdje, ali nismo, sve u svemu, ništa vidjeli. I danas se katkad ulovim kako mislim da je naše dugo putovanje samo uprijalo vijugavim tragom sluzi prekrasnu, povjerljivu, sanjarsku i golemu zemlju, koja se na kraju u nas svela na zbirku otrcanih automobilskih karata, raskupusanih vodiča, starih automobilskih guma i na njene jecaje u noći—svake, svake božje noći — čim bih se napravio da spavam.

Kad smo se, kroz girlande svjeda i sjene, dovezli do Thaverove ulice broj 14, dočeka nas je ozbiljan dječak s ključevima ' pisamcem od Gastona koji je bio unajmio za nas tu kuću. Moja Lolita nije udostojila ni jednim jedinim pogledom svoje novo obitavalište, nego je naslijepo otvorila radio do kojega ju je nagon ho doveo, te se svalila na divan u salonu s hrpom starih ilustriranih &sopisa> kojih se isto tako naslijepo bila dočepala zavukavši ruku u donju anatomiju noćnog ormarića.

Jvljeni je zapravo bilo svejedno gdje ćemo stanovati, pod uvjetom Ja mogu negdje zaključati Lolitu; ali sam vjerojatno, tijekom jopisivanja s mutnim Gastonom, mutno zamislio vilu od opeke obraslu bršljanom. A uistinu je naše novo prebivalište ubitačno nalikovalo na kuću Hazeovih (do koje je bilo svega oko šest stotina kilometara); ista onakva dosadna nastamba od sivih dasaka s krovom od šindre i s mutnozelenim platnenim zastorima; i sobe, iako manje i namještene u strožem plišano-tanjurskom stilu, bile su slično raspoređene. Moja je radna soba ipak bila neočekivano prostrana, obložena od poda do stropa s koje dvije tisuće knjiga o kemiji — znanosti koju je predavao u Beardslevjskom koledžu moj stanodavac koji je bio otputovao nekamo na godinu dana.

Nadao sam se da ženska gimnazija u Beardslevju, skupa škola za vanjske učenice, s obrokom u podne i velebnom gimnastičkom dvoranom, ne njeguje samo sva ta mlada tjelesa, nego da daje i nekakvu osnovnu hranu njihovim mladim umovima. Gaston Godin, koji je malokad ispravno sudio o američkom načinu života, upozorio me je da je ta škola zacijelo jedna od onih u kojima se, po njegovim riječima (kao stranac volio je ovakve fraze), "ne uče toliko gramatička koliko aromatička pravila". Ali bojim se da čak ni to nije bila istina.

Prilikom mog prvog razgovora s ravnateljicom, gospođicom Pratt, ona se pohvalno izrazila o "dragim plavim očima" moje kćerkice (da Lolita ima plave oči!) i mom prijateljstvu s "našim genijalnim Francuzom" (da je Gaston genijalan!), a zatim se, Predavši Dolly u

ruke nekoj gospođici Cormorant, namrštila kao ^ se pribire, i nakon kraće stanke počela ovako:

•— Mi, gospodine Humbird, ne težimo toliko za tim da nam Ucenice postanu knjiški moljci ili da znaju odverglati imena svih prijestolnica — koje ionako nitko ne zna — ili da nauče godine zaboravljenih bitaka. Nama je stalo do toga da Priviknemo dijete na kolektivni život. Eto zašto pridajemo toliku i važnost plesovima, debatama, amaterskim predstama s dječacima. Mi smo suočeni s određenim činjenicama. Vaša dražesna Dolly uskoro će stupiti u starosnu skupinu u kojoj će joj takvi izrazi kao što su “momak”, “hodati s momkom”, “izlaziti s momkom” i slično biti isto toliko važni koliko vama, recimo, “posao”, “poslovne veze”, “poslovni uspjeh”, a meni (tu se usiljeno osmjehnu) dobro mojih učenica. Dorodiv Humbird već je uvučena u cio sustav društvenog života koji se sastoji — sviđalo se to nama ili ne sviđalo — od kioska s hrenovkama, mliječnih restorana, kokte i napitaka od slada, filmova, plesova, noćnih piknika na plaži i čak frizerskih zabava na kojima djevojčice češljaju jedna drugu! Naravno, naša gimnazija ne odobrava neke od tih djelatnosti, a neke od njih skrećemo na druge, konstruktivnije kolosijeke. Mi uvijek nastojimo okrenuti leđa magli, a lice pravo prema suncu! Ukratko, iako se služimo nekim metodama formalnog obrazovanja, nas više zanima komunikacija nego kompozicija, to jest, ma koliko cijenili Shakespearea i druge, mi više volimo da nam djevojčice slobodno komuniciraju sa živim svijetom, nego da se zadubljuju u stare pljesnive knjižurine. Doduše, još pipamo oko sebe, ali pipamo pametno, kao ginekolog koji pipa tumor. Mi na sve gledamo, doktore Humburg, s organskog i organizacijskog stajališta. Odbacili smo mnoštvo nevažnih predmeta koji su se prije naturali djevojčicama i koji im nisu ostavljali vremena za praktične informacije i vještine, sve one informacije koje će im zatrebati kad počnu uređivati svoj život i — kao što bi neki cinik mogao dodati — život svoga muža. Gospodine Humbersono, dopustite mi da to ovako izrazim: svakako je važno znati točan položaj nekog planeta, ali je za buduću mladu kućanicu možda još važnije da zna koje je najzgodnije mjesto u kuhinji za hladnjak. Vi kažete da od škole očekujete samo da dade vašoj djevojčici dobru naobrazbu. Ali kako vi shvaćate pojam

naobrazbe? Nekad je to bua uglavnom verbalna pojava; drugim riječima, mogli ste natjerat' dijete da nabuba kakvu dobru enciklopediju, pa bi znalo možda više nego što škola može dati. Doktore Hummere, je li vama jasno da # današnju šiparicu neki srednjovjekovni pohod nema toliku životn0 vrijednost koliko njen pohod (tu jedva primjetno namignu) ukavanu pjadićem — da ponovim igru riječi koju je nedavno dopustila sebi -aJa psihoanalitičarka. Mi ne živimo samo u svijetu ideja, nego i u cvijetu stvari. Riječi bez praktičnog iskustva nemaju smisla. Što može zapravo Dorothy Hummerson značiti nekakva Grčka ili Bliski istok 54 svojim haremima i robinjama?

Ovaj me program isprva malko zabrinuo, ali sam se posavjetovao s dvije pametne dame koje su prije imale neku vezu s tom školom i koje su me uvjeravale da djevojčice u njoj mnogo i temeljito čitaju i da je sva ta besmislica o “komuniciranju” obična reklamna patka kojoj je cilj da dade staromodnoj gimnaziji u Beardslevju “moderan” pečat, koristan u financijskom smislu, a da je u zbilji ona ostala isto onako uštirkana kakva je i bila.

Nešto drugo što mi se sviđjelo baš kod te škole bit će možda smiješno nekim mojim čitaocima, ali je meni bilo i te kako važno, jer sam ja takav čovjek. Primijetio sam, naime, da se s druge strane ulice, baš preko puta naše kuće, nalazi razmak između dvije kuće— pustopoljina obrasla grmljem živih boja, s hrpom opeka, nekoliko razbacanih dasaka i ljubičastožućkastom pjenom od kukavnog jesenskog cvijeća; kroz taj razmak vidio se u daljini svjetlucav dio Školske ceste koja je bila usporedna s našom, Thaverovom ulicom, a iza ceste školsko igralište. Pored psihološke utjehe koju sam opao iz susjedstva Dollvne dnevne djelatnosti s mojom, odmah sam prevideo kako ću uživati gledajući iz postelje u svojoj radnoj sobi, s pomoću snažna dalekozora, statistički neminovan postotak ■umflca među djevojčicama koje će se igrati oko Dolly za velikog odmora. Nažalost, na prvi školski dan pojavili su se radnici i podigli ogradu oko pustopoljine, a domalo je iza ograde iznikla nekakva konstrukcija od žuta drva koja je posve zastrla moj čarobni vidik. ^ kad su navezli

toliko grade da su sve do kraja pokvarili, ti su aPsuxdni graditelji prekinuli rad i više se nikad nisu pojavili.

U Thaverovoj ulici, jednoj od najljepših ulica bez trgovina, is zelenila, riđih i zlaćanih krošanja uglednog sveučilišnog gradića moralo se naći nekoliko ljudi koji će te pozdravljati uljudnim kevtanjem o meteorološkim prilikama. Ja sam se ponosio točnom temperaturom svoga držanja prema njima—nisam bio ni najmanje osoran, ali sam bio neobično suzdržljiv. Moj zapadni susjed, koji je mogao biti poslovan čovjek ili profesor, ili i jedno i drugo, zapodijevao je razgovor sa mnom dok je brijao travnjak ili zalijevao automobil ili, nešto kasnije, odmrzavao pristup do ulaza u kuću (baš me briga jesu li svi ovi glagoli na mjestu), ali moje isprekidano mrmljanje bilo je upravo toliko razgovijetno da je zvučalo kao šablonsko odobravanje ili upitno ispunjavanje stanke, te je osujećivalo bilo kakav razvoj familijarnih odnosa. Od dvije kuće između kojih se nalazila ona kratkovječna pustopoljina preko puta, jedna je bila prazna, a u drugoj su stanovale dvije profesorice engleske književnosti, gospođica Lester (tvid, kratka kosa) i ženstvena, ali uvela gospođica Fabian; jedini predmeti naših kratkih razgovora na trotoaru bili su (blagoslovljena bila njihova taktičnost!) mladenačka ljupkost moje kćerke i “naivni šarm” Gastona Godina. Moja je istočna susjeda bila kudikamo najopasnija. Ta banalna prefriganka kao da je izišla iz neke farse. Njen je pokojni brat bio upravitelj zgrada koledža. Sjećam se kako je jednom zaustavila Dolly na ulici dok sam ja stajao uz prozor u salonu grozničavo iščekujući povratak iz škole moje ljubimice. Maska stara frajla nastojala je prikriti bolesnu znatiželju pod krinkom sladunjave dobrohotnosti opirući se o kišobran tanak kao trskovac (solika f upravo bila prestala i hladno, mokro sunce je porebarke izronilo), a Dolly je stajala u raskopčanu kaputu, iako je bilo studeno, i stiskala uz trbuh jednokatnu građevinu od nekoliko knjiga na mapi za pisaflje (tako je bilo u modi nositi udžbenike); ružičasta su joj se koljena vidjela između ruba suknje i nezgrapnih dugačkih gumenih čizama a priglup, zbunjen smiješak prelijetao joj po licu prćasta nosića, koje je — možda zbog blijedog zimskog svjeda — bilo gotovo ružno, k30 kakve priproste njemačke Magdlein7^; i tako je stajala i pokušavala ■ JM na kraj s pitanjima gospođice Istok: “A gdje je tvoja mama, milo moje?”, “A čime se bavi tvoj jadni otac?”, “A gdje ste prije živjeli?” prugi put je ta odurna

babetina prišla meni na uglu ulice cvileći prijazno, ali sam uspio izbjeći razgovor; a nakon nekoliko dana stiglo je od nje pisamce u omotnici s modrim obrubom, u kojem je ona, vješto miješajući otrov sa sirupom, pozivala Dolly da dođe k njoj u nedjelju — “da se sklopčaš u naslonjaču i pregledaš hrpu divnih knjiga koje mi je poklonila majka dok sam bila dijete kako ne bih navijala radio da trešti do u sitne sate”.

Isto sam tako morao biti vrlo oprezan s gospođom Holigan, dvorkinjom i očajnom kuharicom, koju smo naslijedili s usisivačem prašine od prethodnih stanara. Dolly je ručala u školi tako da tu nije bilo problema, a ja sam se naučio sam spravljati vrlo obilan doručak za nju i uvečer podgrijavati večeru koju je Holiganka bila ščimburila prije odlaska. Ta je dobronamjerna i bezazlena žena imala, hvala Bogu, prilično slabo oko koje nije zapažalo pojedinosti; ja sam pospremao postelje i izvještio se u tome, ali se svejedno nikako nisam mogao osloboditi osjećaja da sam negdje ostavio nekakav kobni trag; a u onim rijetkim prilikama kad su Holiganka i Lolita bile zajedno u kući, jednako sam se bojao da moja prostodušna curica ne podlegne ugodnim čarima suosjećajne babe i da štogod ne Klane u kuhinji. Često mi se pričinjalo da stanujemo u rasvijetljenoj staklenoj kući i da svaki čas može naša susjeda, pergamentna lica i tankih usana, zaviriti kroz slučajno nezastri prozor da besplatno ^di nešto za što bi i najzasićeniji voveury6 platio suhim zlatom.

A sad riječ-dvije o Gastonu Godinu. Meni je njegovo društvo ilo — ili mi bar nije smetalo — zato što su se iz njegove široke širile zrake potpune sigurnosti koje su sa svih strana obavijale oju tajnu. To ne znači da je on znao za nju; ja nisam imao posebnih i razloga da mu se povjerim, a on je bio odviše egocentričan i rastresen da bi zapazio ili naslutio bilo što što bi ga moglo potaknuti da me otvoreno pita, a mene da mu isto tako otvoreno odgovorim. On je lijepo govorio

o meni pred stanovnicima Beardslevja, on je bio moj dobri glasnik. Da je doznao za mes gouts77, njega bi to zanimalo samo utoliko ukoliko bi rasvijetlilo moje jednostavno držanje prema njemu, držanje u kojem nije bilo ni traga uljudnoj usiljenosti ni bilo kakva ciljanja na raskalašenost; jer je on, unatoč bezbojnu umu i maglovitu sjećanju, možda slutio da ja znam o njemu više nego građani Beardslevja. On je bio podbuhao, mlitav, sjetan neženja koji se sužavao prema vrhu, gdje se završavao uskim ramenima nejednake visine i kruškolikom glavom, s glatko začješljanom kosom na jednoj strani i samo s ostacima crnih ravnih pramenova na drugoj. Donji mu je dio tijela bio golem, a kretao se na fenomenalno debelim nogama, smiješno poput oprezna slona.

Uvijek je bio odjeven u crno, čak mu je i kravata bila crna; malokad se kupao; govorio je engleski kao u burleski. Ipak, svi su držali daje neobično čaroban, čarobno originalan čovjek! Susjedi su ga mazili; on je znao kako se zovu svi dječaci u njegovoj četvrti (stanovao je nekoliko ulica dalje od mene) i davao im je da mu čiste pločnik ispred kuće, da mu spaljuju opalo lišće iza kuće, da mu nose drva iz drvarnice, pa čak i da mu obavljaju neke obične poslove po kući; hranio ih je francuskim čokoladnim bombonima punjenim “pravim” likerom u skrovitom malom šaraju koji je bio uredio sebi u podrumu. Tu su visili svakojaki zanimljivi bodeži i pištolji po pljesnivim zidovima ukrašenim sagovima, među zakamufliranim vodovodnim cijevima. Na tavanu je pak imao “atelje”; naš se dragi šarlatan bavio pomalo i slikarstvom. Kosi zid mansarde prekrio je bio velikim fotografijama zamišljenog Andrea

Gidea, Čajkovskog, Normana Douglasa, dvojice drugih znamenitih engleskih pisaca, Nizinskoga (sav bedra i smokvino lišće), Harola

Iksiksa (ljevičara sanjarskih očiju, profesora na nekom koledžu na

Srednjem zapadu) i Marcela Prousta. Svi ti jadnici samo što nisu popadali s one nagnute plohe. Osim toga je imao album sa snimkaflia svih malih Jimova i Jackova iz okolice. Kad sam prelistavao taj albuH1 i govorio koješta ljubazno, Gaston je napućivao ionako debele usfle

■ ciedio kreveljeći se sentimentalno: — Oui, ih sont gentils⁷⁶. Smeđe o[^]i lutale su mu po šarenim, više ili manje umjetničkim predmetima, među kojima su bila i njegova platna (konvencionalno primitivne gft, uvezane, gitare, modre bradavice na dojnama, geometrijski uzorci _ jednom riječju, sve “moderno”) i, neodređeno mašuci rukama prema nekoj stvari, oslikanoj drvenoj zdjeli ili vazi prošaranoj žilama, govorio je:

—Prenez done une de cespoires. La bonne dame denface men offre plus queje n’en peux savourer⁷⁹.

Ili:

—Mississe Taille Lore vient de me donner ces dahlias, bellesfleurs(Sve to sumorno, turobno, puno svjetskog bola...)

Dva-tri puta na tjedan igrao sam s njim šah, a iz očitih razloga više sam volio da igramo kod mene nego kod njega. On je, nalik na kakvo staro oštećeno božanstvo, sjedio držeći tuste ruke na koljenima i gledao u šahovsku ploču kao da gleda u leš. Desetak bi minuta mislio pušuci na nos, a onda bi povukao potez nakon kojeg bi izgubio partiju. Ili bi pak dobričina, nakon još duljeg razmišljanja, izustio: —Au roi?¹ —režeći polako kao kakvo staro pseto i groljeći na kraju tako da bi mu se podvoljak sav zatresao; a onda bi uzvio šiljastim obrvama i duboko uzdahnuo, jer bih ga upozorio da sam ja njemu već dao šah.

S vremena na vrijeme čuo sam, iz svoje radne sobe gdje smo sjedili, kako bosa Lolita vježba balet na golom podu salona ispod las; ali su Gastonove sposobnosti zapažanja ugodno tupile zbog igre te mu nisu do svijesti dopirali ti boski ritmovi — jedan-dva, jedan-wa, težina tijela počiva na uspravnoj desnoj nozi, noga gore pa na stranu, jedan-dva, i tek kad bi počela skakati šireći noge u skoku ili Ovijajući jednu nogu a ispravljajući drugu, i leteći, i dočekujući se na prste— tek tada bi moj natmureni, zemljanobljedi, dostojanstveni protivnik uzeo trljati glavu ili obraz, baš kao da brka tu daleku lupu s lizasnim udarcima koje mu je nanosila moja grozna dama.

Pokadkad bi se moja Lola ušuljala u sobu dok bismo razmišljali nad pločom — i ja sam svagda neobično uživao gledajući kat Gaston, ne odvajajući slonovske oči od svojih figura, ceremonijalu ustaje da se rukuje s njom, i kako začas ispušta njene mlitave prsti6 i ponovo se zavaljuje u naslonjač, a da je nije ni pogledao, da bi pao glavačke u zamku koju sam mu bio postavio. Jednom, oko Božića pošto se nismo vidjeli dva tjedna, upitao me je: — *Ettoutes vosfillettes elles vont bien?*² — iz čega sam zaključio da je pomnožio moju jedinstvenu Lolitu brojem odjevnih kategorija, koje je načas bio primijetio svojim oborenim mračnim pogledom u toku cijelog niza njenih pojava, u trapericama, u suknji, u hlačicama i u pidžami.

Vrlo se nerado ovoliko zadržavam na jadnom Gastonu (žaloso je pomisliti da je on godinu dana kasnije, na putovanju po Evropi s kojeg se nije nikad vratio, bio upleten dans une sale histor[^] — i to nigdje drugdje nego u Napulju!). Ne bih ga ni spominjao da njegova egzistencija u Beardslevju nije bila u tako čudnoj opreci s mojim slučajem. On mi je sad potreban radi obrane. Takav je, dakle, bio on, taj posve netalentirani čovjek, prosječan predavač, slab učenjak, kiseo, debeo i prljav, okorjeli muškoljubac koji je iz dna duše prezirao američki način života, koji se pobjednički razmetao svojim neznanjem engleskog jezika i prosperirao u uštirkanoj Novoj Engleskoj, kojeg su mazili postariji ljudi i milovali dječaci — jest, on se dobro zabavljao i sve vukao za nos; a ja...

Sad se nalazim pred neugodnom zadaćom da progovorim o neprijepornom padu Lolitina morala. Kao što je, s jedne strane, njeno sudjelovanje u ljubavnom zanosu koji je budila u meni bilo oduvijek beznačajno, isto tako, s druge strane, nije isprva bilo kod nje ni traga gramzljivosti. Ali sam ja bio slab i nepromišljen' zatravljen svojom gimnazijalkom nimficom. Dok se sve ljudsko u njoj gubilo, moja strast, moja nježnost, moje muke samo su rasle;' to je ona počela iskorištavati. j je tjedni džeparac, koji sam joj davao pod uvjetom da tri utu na dan izvršava svoje osnovne dužnosti, na početku boravka u Beardslevju, iznosio dvadeset i jedan cent, a do kraja se popeo na jedan dolar i pet centa, štoviše nije bilo po jedan cent, nego čak po pet centa za jednu seansu. To je bilo više nego dobro plaćeno ako se uzme u obzir daje djevojčica neprestano dobivala od mene svakojake sitne darove; nikad joj nisam odbio da kuša poslasticu ili da pogleda novi glm — ali sam, naravno, smatrao da imam pravo nježno zahtijevati od nje još jedan cjelov, ili čak cio asortiman prekovremenih milovanja, kad sam znao da žarko želi ovo ili ono mladenačko zadovoljstvo.. Ipak, nije s njom bilo lako. Suviše je bezvoljno zarađivala svoja tri centa (a poslije petnaest) na dan, a umjela se i grdno cjenkati kad god mi je mogla odbiti čudni, polagani, rajski otrov koji upropaštava život, a bez kojeg nisam mogao živjeti više od nekoliko dana za redom i kojeg se, zbog same biti neizrecive ljubavne čežnje, nisam mogao domoći silom. Dobro poznajući čar i moć svojih mekih usta, ona je iznudila —u toku jedne školske godine!—povećanje nagrade za tu određenu uslugu na tri, pa čak i četiri dolara! O, čitaoče! Nemoj se smijati zamišljajući me kako, prikovan mukom užitka, rigam zvonke novčiće od po deset i dvadeset i pet centa, pa i krupne srebrne dolare, kao što neki zveketav i potpuno pomahnitao aparat grčevito bljuje cijelo bogatstvo; a dođe, nagnuta nad padavičarom, ravnodušna uzročnica tog napadaja pomame čvrsto stišće novac u šaci—koju sam svejedno poslije otvarao snažnim noktima, ako nije uspjela prije toga klisnuti i sakriti gdje god svoj plijen. I baš kao što sam gotovo svaki drugi dan Polagano obilazio školski rajon, izlazio iz automobila i, idući s noge ■^ nogu, zavirivao u mliječne restorane i zagledao se u maglovite aleje Prisluškajući djevojački smijeh što se udaljavao

između otkucaja mc>g srca i šuma lišća što je padalo, upravo sam isto tako pretraživao njenu sobu, pregledavao poderane papire u lijepoj košarici za smeće ikojoj bijahu naslikane ruže i gledao pod jastuk djevičanske postelje *oju sam bio netom prostro. Jednom sam našao osam novčanica od Po jedan dolar u jednoj njenoj knjizi (s prikladnim naslovom Otok s "lagom), a drugi put je jedna pukotina u zidu iza reprodukcije*

Whisderove Majke bila puna novčanica — izbrojao sam dvadeset • četiri dolara i nešto sitniša — recimo, sve skupa dvadeset i šest dola^ — koje sam mirno uzeo sebi a da joj nisam rekao ni riječi. Sutradan je ona, gledajući me drsko, optužila čestitu gospodu Holigan da je "obična kradljivica". Poslije je potvrdila svoj visoki kvocijent inteligencije time što je našla pouzdanije skrovište koje nisam nikad uspio otkriti; ali sam u međuvremenu proveo privrednu reformu i prisilio je da malo-pomalo zarađuje teškim i mučnim radom pravo da sudjeluje u školskom kazališnom programu; jer se nisam toliko bojao da će me upropastiti, koliko da će sakupiti dovoljno novca da pobjegne. Rekao bih da je ta sirota djevojčica divlja pogleda računala da će se s pedesetak dolara u torbici uspjeti nekako dočepati Broadwaya ili Hollywooda — ili bijedne kuhinje nekog restorana uz cestu ("Traži se konobarica") u sumornoj prerijskoj državi, gdje puše vjetar i trepću zvijezde nad barama, parama, šarama i žarama, a sve je naokolo smeće, trulež i smrt.

Učinio sam sve što sam mogao, časni sude, da riješim problem "momka". Nećete mi vjerovati, ali kunem vam se da sam čak čitao u mjesnim novinama Beardsley Star rubriku "Za mlade" ne bih li se poučio kako se trebam vladati.

Savjet očevima. Nemojte rastjerivati mlade prijatelje svoje kćeri! Možda je vama mah teško shvatiti da ona sad privlači momke. ZA vas je ona još djevojčica. Ali za momke je ona dražesna i zabavni, lijepa i vesela. Sviđa im se. Danas vi sklapate krupne poslove u svojoj direktorskoj sobi, ali ste jučer bili običan srednjoškolac Jim koji je nosio školske knjige. Prisjetite se malo! Zar ne želite da vam kći bude sretna što joj se dive momci koji joj se sviđaju? Zar zbilja ne da zajednički uživaju u zdravim zabavama?

Zdravim zabavama? Bože moj!

Zašto ne biste primili toga Toma ijohna kao goste u svojoj ku&

Tusto ne biste porazgovarali s njima? Razvezali im jezik i nasmijali ih, ufao da se osjećaju kao da su kod kuće?

Dobro došao, Tome, u moju javnu kuću!

Ako ona prekrši neka pravila, nemojte dizati dreku pred njenim sudionikom. Neka osjeti težinu vašega nezadovoljstva kad ostane nasamo \$ vama, i pazite da momci ne pomisle daje ona kći starog ljudoždera!

Ponajprije, stari je ljudožder sastavio dva popisa — onoga što je "strogo zabranjeno" i onoga što je "preko volje dopušteno". Strogo su zabranjeni bili sastanci s momcima — udvoje, ili s kojim drugim parom, ili s dva para (idući je korak, naravno, masovna orgija). Dopustio sam joj da svraća s prijateljicama u mliječni restoran i da malo počaska i nasmije se s mladićima koji se tu zateknu dok je čekam malo dalje u automobilu. Rekao sam joj, ako skupina pristojnih dječaka iz privatne muške gimnazije (koja se zvala Buderova muška akademija) pozove njeno društvo na godišnji ples

(pod nadzorom nastavnika i njihovih žena), da sam spreman razmotriti pitanje bi li ona mogla obući svoju prvu plesnu haljinu (prozračnu, ružičastu, u kojoj je trinaestogodišnja ili četrnaestogodišnja djevojčica tankih ruku nalik na flaminga). Osim toga, obećao sam joj da ću prirediti žur na koji će moći pozvati svoje zgodnije prijateljice i pristojnije gimnazijalce s kojima će se dođe upoznati na plesu kod Budera. Ali sam joj rekao glasno i jasno da neće nikad, nikad, dok god bude pod mojim režimom, smjeti poći ni s jednim balavcem u kino, niti se grliti s njim u autu, niti se sastajati s momcima po žurevima kod svojih prijateljica, niti voditi u mojoj odsutnosti duge telefonske razgovore s kakvim mladićem, čak i ako bude "samo htjela porazgovarati s njim o njegovim odnosima s jednom mojom prijateljicom".

Lolitu je obuzimala jarost zbog tih zabrana i ograničenja, nazivala me je šugavom huljom i još gorim izrazima, i ja bih bio na kraju zacijelo izgubio strpljenje da nisam uskoro pojmio, što mi je donijelo slatko olakšanje, da nju toliko ne ljuti što joj oduzimam Ovo ili ono zadovoljstvo, koliko što joj oduzimam opća prava. Ja Sani, vidite, dirnuo u konvencionalni životni program, u uobičajene tažonode, u "ono što treba činiti", u mladenačke šablone; jer, nema ničega konzervativnijeg od djeteta, napose djevojčice, pa bila ona ne znam koliko bajna, smeđa, ružičastorida nimfica u zlaćanoi izmaglici perivoja u listopadu.

Nemojte me krivo shvatiti! Ja se ne bih mogao zakleti da tijekom zime (1948./1949. godine) Lolita nije uspjela mimogred stupiti u nedolične odnose s nepoznatim momcima. Ma koliko da sam je nadzirao u njeno slobodno vrijeme, neprestance su se, naravno, javljale rupe u vremenu koje je ona naknadno nastojala začepiti suviše zamršenim objašnjenjima; i, naravno, moja bi ljubomora svaki čas zapela svojom škrbastom pandžom za tanano tkivo nimfičanske himbe; ali sam vrlo jasno osjećao — a danas mogu jamčiti za točnost tog osjećaja — da nije bilo potrebno da se suviše uznemirujem. Nisam to osjećao samo zato što nisam ni jednom imao priliku zgrabiti za opipljivu tvrdu mladu šiju kojeg od onih nijemih muških statista što su promicali negdje u pozadini, nego i zato što mi

je postalo “bjelodano jasno” (omiljeni izraz moje tetke Sybil) da su se sve varijante gimnazijalaca, od uznojenog klipana koji strepi pri pomisli da uhvati za ruku susjedu u mračnom kinu, pa sve do uobraženog napasnika s prištevima i starom krtijom u koju je ugrađen nov motor, podjednako gadile mojoj profinjenoj maloj ljubavnici. “Idu mi na jetra svi ti balavci i aferice”, načrčkak je u jednom udžbeniku, a ispod toga je Mona (Mona će se svaki čas pojaviti) napisala: “A Rigger?” (I on će se uskoro pojaviti).

Zato su mi u sjećanju tako bezlični svi oni klinci koje sam vidio u njenu društvu. Bio je tu, na primjer, Crveni Pulover koji ju je jednog lijepog dana — kad je pao prvi snijeg — dopratio do kuće. Gledao sam ih kroz prozor salona kako razgovaraju pred kućom. Na njoj je bio njen prvi kaput s krznenim ovratnikom; smeđa kapa pokrivala je moju najdražu frizuru — sprijeda šiške, sa strane uvojci, a straga prirodne kovrče — a njene mokasinke, potamnjele od vlage, • bijele čarapice bile su neurednije nego ikad. Kao i obično, stiskala je uz grudi knjige govoreći ili slušajući sugovornika i neprestano gestikulirajući nogama: lijevom je gazila desnu, odmicala jednu nogu natrag, ukrštala gležnjeve, pomalo se njihala i stupala na mjestu

^_ pa bi opet počela sve iznova. Bio je tu i Vjetrovka koji je jedne nedjelje razgovarao s njom pred restoranom, dok su me njegova mati i sestra nastojale odvući na čašicu razgovora; vukao sam se i osvrtao za svojom jedinom ljubavlju. Ona je već poprimala više konvencionalnih grimasa, kao, na primjer, pristojni način da mlada gospođica pokaže kako se naprosto “previja” od smijeha—sagnula bi elavu i, oponašajući svejednako nemoćan kikot, uzmaknula nekoliko koraka (naslućujući već da je zovem), te bi se okrenula i pošla prema meni dok bi joj se na usnama gasio osmijeh. Mnogo sam više volio (možda zato što me je to podsjećalo na njenu prvu nezaboravnu ispovijed) njene tobožnje uzdahe (“ah, Bože moj!”) koji su izražavali šaljivo-sanjarsko pokoravanje sudbini, i druge usklrike “Ma ne-e-e!” dubokim gundavim glasom, kad ju je sudbina već pogodila. Ali, najradije sam je gledao — kad već govorimo o gestama i mladosti — kako se vozika po Thaverovoj ulici na svom novom biciklu koji se također činio dražestan i mlad. Odizala se na

pedalama da ih brže okreće, a onda bi se mlitavo opustila dok se brzina ne bi sama smanjila. Zatim bi stala kod naše poštanske škrabice i, svejednako sjedeći na biciklu, izvadila iz nje časopis, brzo ga prelistala, gurnula ga natrag, oblizala jezikom kraj gornje usne, odgurnula se nogom i ponovo pojurila kroz blijede šare svjeda i sjene.

Općenito se nekako bolje prilagodila svojoj novoj okolini nego što sam se bio nadao dok sam promatrao svoju razmaženu robinjicu i obrate u njenu vladanju, napadne kao grivne, kojima se bila prostodušno razmetala prethodne zime u Kaliforniji. Iako se nikad nisam mogao naviknuti na onu neprekidnu tjeskobu u kojoj žive veliki grešnici meka srca, držao sam da nisam mogao naći bolju zaštitnu boju. Ležeći na svom uskom ležaju uz prozor u radnoj ^oi nakon kratke seanse obožavanja i očajanja u Lolitinoj hladnoj spavaonici i prisjećajući se događaja proteklog dana, pratio sam ^oj lik kako se više šulja nego prolazi pred užagrenim okom moje Uobrazilje. Gledao sam kako doktor Humbert, "lijep, crnomanjast Muškarac" iz bulevarskih romana, s primjesom, možda, keltske krvi a, član konzervativne, ako ne i najkonzervativnije crkve, izlazi da otprati kćerku u školu. Gledao sam ga kako pozdravlja polaganiju smiješkom i milim uzvijanjem obrvama (crnim i gustim kao u muškarca na reklamama) dobru gospodu Holigan, koja je zaudarala kao kuga i koja će se, znao sam, čim ugrabi priliku, uputiti do gazdine boce džina. Očima zapadnog susjeda, bivšeg krvnika ili autora vjerskih knjižica— što je koga briga?—vidio sam našeg junaka kroz otvoren prozor njegove radne sobe (Kako se ono zove? Čini se da je Francuz ili Švicarac) kako razmišlja pred pisaćim strojem (prilično izmožden profil, gotovo hiderovski pramen kose preko blijedog čela). U nedjelju se mogao vidjeti profesor H. H. u lijepo sašivenu odijelu i smeđim rukavicama kako se seta prema Waltonu (kavani poznatoj po svojim porculanskim kunićima s ljubičastim vrpcama i kutijama čokolade, među kojima sjediš i čekaš da se oslobodi koji stolić—stolić za dvoje, još posut mrvicama prethodnog para). Sad ga vidim u radni dan, oko jedan sat, kako važno pozdravlja stooku istočnu susjedu dok oprezno manevrira automobilom izlazeći iz garaže pored onih prokletih grmova borovice

i silazeći na sklisku cestu. Dižući hladan pogled s knjige, gledam na zidni sat u pregrijanoj sveučilišnoj knjižnici, sred nezgrapnih mladih žena zatečenih i skamenjenih viškom ljudskog znanja. Hodam po travnjaku koledža s velečasnim Riggerom (on predaje vjeronauk u ženskoj gimnaziji): — Netko mi je rekao da je njena majka bila poznata glumica koja je poginula u avionskoj nesreći. Nije? E, onda sam valjda krivo čuo. Ma nemojte? A, tako. Kako je to žalosno! — (Uzvisuješ mamu, srce moje, a?) Polako guram metalna kolica, na kojima se gomilaju kojekakvi proizvodi, kroz labirint samoposluživanja, iza profesora V, koji se isto tako polako kreće, prostodušan udovac jarčevih očiju. Čistim lopatom snijeg ispred kuće — skinuo sam kaput, a oko vrata omotao skupocjen crnobijeli šal. Idem, bez vidljivih znakova nestrpljive požude (čak se prisiljavam obrisati noge o otirač), za kćerkom gimnazijalkom koja ulazi u kuću. Vodim Dolly zubaru... ljepuškasta tehničarka dočekuje je vedrim osmijehom... stari časopisi... ne montrepas vos zhambey> kako je govorila pokojnica. Na ručku s Dolly u restoranu; opaž” smo da gospodin Edgar H. Humbert jede biftek na evropski način

___ ne odlažući nož. Prijatelji (takoreći dvojnici) uživaju u koncertu ___ dva smirena Francuza mramornih lica sjede jedan uz drugog, l/lonsieur Humbert sa svojom muzikalnom kćerkicom i Monsieur Godin s isto tako nadarenim sinčićem profesora V. (koji je večeras na terapiji u gradu Providenceu, slavnom po svojim bordelima). Otključavam garažu — kvadrat svjetla guta kola i gasi se. U šarenoj pidžami spuštam na mahove zastor u Dollvnoj spavaonici. U subotu ujutro, neviđen ni od koga, svečano važem golišavu, zimi pobijeljenu djevojčicu na vagi u kupaonici. Vidjeli su ga i čuli u nedjelju ujutro (a mi smo mislili da on ide u crkvu!) kako viče djevojčici: — Pazi da se ne vratiš kasno! — a ona je išla na tenis. On otvara vrata njevoj kolegici koja ima izvanredan dar zapažanja:

— Prvi put vidim, gospodine, muškarca u svilenom kućnom kaputu
— osim, naravno, u filmovima.

Radovao sam se što ću upoznati Lolitine kolegice, ali su me one, sve u svemu, razočarale. Da nabrojim Opal Iks, Lindu Hali, Avis Chapman, Evu Rosen i Monu Dahl (sva su ova prezimena, osim jedno, samo slična pravima). Opal, snebivljivoj, nezgrapno, pristavo stvorenje s naočalama na nosu, obožavala je Dolly koja je nju terorizirala. S Lindom Hali, najboljom tenisačicom u školi, Dolly je igrala pojedinačne partije najmanje dva puta na tjedan; sve bih rekao daje Linda bila prava nimfica, ali nekako nije dolazila k nama (možda je nisu puštali); ostala mi je u sjećanju samo kao bljesak pravog sunca fla pravokutniku natkrivenog teniskog igrališta. Od ostalih ni jedna n'je mogla polagati pravo na nimfičanstvo, osim Eve Rosen. Avis je bila debeljuškasta, zdepasta djevojčica dlakavih nogu; Mona pak, iako je bila nekako grubo, puteno lijepa (a bila je svega godinu dana starija od moje ljubavnice koja je pomalo starila), očito nije više odavno bila nimfica, ako je ikad i bila. S druge strane, Eva Rosen, malo "raseljeno" "ce" iz Francuske, mogla je poslužiti kao primjer kako i djevojčica koja nije osobito lijepa može katkad otkriti oku pronicava amatera neke osnovne elemente nimficanske ljupkosti — idealno vitak, joj-nerazvijen stas, pogled što se čudno zadržava na predmetima, i istršale jagodične kosti. Njena blistava bakrenasta kosa podsjećala je, ako ne bojom a ono svilastim sjajem, na Lolitinu kosu. Crte njena nježnog lica mliječne puti s rumenim usnama i bjelkastim trepavicama nisu bile onako lisičji šiljaste kao u onog velikog nerasnog roda ridokosih; osim toga, nije nosila ništa zeleno — tu odoru njihova roda; uvijek sam je viđao u crnom ili zagasitotrešnjevom — vrlo elegantnom puloveru, na primjer, i u crnim cipelicama visokih peta; nokte je mazala granatnocrvenim lakom i rado je govorila francuski (što se Loliti gadilo); intonacija joj je još bila čudesno čista, ali se za školske i sportske izričaje utjecala američkom kolokvijalnom jeziku i tada se u njenu govoru javljala laka natruha bruklinskog naglaska, što je mene zabavljalo kod te male Parižanke koja je pohađala novoenglesku školu sa pseudobritanskim pretenzijama. Nažalost, Lolita, koja je u početku govorila daje "stric te male Francuskinje milijunaš", razvrgla je uskoro, iz stanovitih "društvenih" razloga, prijateljstvo s Evom a da mi nije dala ni prilike da se naužijem — sasvim skromno — njene mirisave prisutnosti u

našem gostoljubivom domu. Moj dragi čitalac zna koliku sam važnost uvijek pridavao okupljanju cijelog jata djevojčica-paževa, nimfica-pratilja, oko moje Lolite. Neko sam se vrijeme zanimao za Monu Dahl koja nas je često posjećivala, osobito u prvom polugodištu, dok su ona i Lolita bile onako oduševljene kazališnom umjetnošću. Katkad sam se pitao kakve li je tajne strašno nepouzdana Dolores Haze bila povjerila Moni; ta Lolica je jednom meni izbrbljala — na moju usrdnu molbu i uz pristojnu nagradu — upravo nevjerojatne potankosti o ljubavnoj pustolovini koju je Mona doživjela s nekim mornarom u ljetovalištu na adantskoj obali. Značajno je što je Lolita odabrala sebi za pouzdanicu hladnu,iskusnu i razbludnu Monu, koju sam jednom čuo (krivo, klela se Lolita) kako bezbrižno govori u predsoblju (Lolita je baš bila napomenula da joj je džemper od “djevičanske” vune): — To je sve što je kod tebe djevičansko, mala moja! — Monin je glas bio nekako čudno pr0mukao, mutnocrna kosa bila joj je lijepo nakovrčana, nosila je naušnice, oči joj bijahu smeđe kao jantar i malko izbuljene, a usne jočne i bujne. Lolita mi je rekla da su nastavnice zamjerale Moni što vješa na sebe toliko nakita. Ruke su joj podrhtavale. Bila je opterećena lcvocijentom inteligencije od 150 poena. Da spomenem još golem ćokoladnosmedi madež na njenim već posve ženskim leđima, koji sam vidio one večeri kad su se Lolita i ona obukle u duboko izrezane haljine pastelnih boja za ples na Buderovoj akademiji.

Malo se zatrčavam u pripovijedanju, ali mi sjećanje samo prebire po cijeloj klavijaturi dok mislim na tu školsku godinu u Beardslevju. Odgovarajući na moja pitanja o dječacima s kojima se Lolita druži, gospođica Dahl je otmjeno okolišala. Razgovarali smo o tome onoga dana kad je Lolita otišla igrati tenis u Lindin “ekskluzivni” sportski klub, pa mi je odande telefonirala da će zakasniti cio sat, pa ne bih li zabavio Monu kad dođe da proba s njom scenu iz Ukročene goropadnice. I eto, služeći se svim modulacijama svoga glasa i svim dražima svoga vladanja, i gledajući me u oči sa stanovitom (ili da se nisam prevario?) primjesom kristalne podrugljivosti, lijepa mi je Mona ovako odgovorila:

— Da vam pravo kažem, gospodine, Dolly uopće ne mari za te žutokljunce. Da vam pravo kažem, ona i ja smo suparnice. I ona i ja smo ludo zaljubljene u velečasnoga Riggera. — (Ovo je bila šala — već sam spomenuo tu mračnu ljudinu konjske čeljusti; on me je jednom ugnjavio svojim dojmovima s puta po Švicarskoj na čaju priređenom za roditelje; ne sjećam se više točno kad je to bilo.)

A kako je bilo na plesu? Oh, perfa! Molim? Ukratko, fenomenalno. Gala ples. A je li Dolly mnogo plesala? Pa nije baš Previše — uskoro joj je bio pun kufer. A što misli Mona (čežnjiva "Iona) o samoj Dolly? Kako to mislite, gospodine? Misli li ona

Dolly dobro napreduje u školi? Ah, pa ona je sjajna cura! A se inače ponaša? Cura je na mjestu. Pa ipak?... — Cura i pol! zaključila Mona i isprekidano uzdahnu, pa uze sa stolića knjigu oja je tu slučajno ležala i, mijenjajući naglo izraz lica, mršteći se tobože, upita me: — Kažite mi nešto o Balzacu, gospodine! Je li on zbilja takva fora? — Toliko se primakla mom naslonjaču da sam osjetio, kroz kozmetičku mješavinu parfema i krema, nezanimljiv miris njene kože. Odjednom mi pade na um čudna misao: "A što ako je moja Lolita postala svodilja? Ako je tako, onda je našla krivu zamjenu." Kloneći se Monina ravnodušna pogleda, porazgovarao sam s njom malo o francuskoj književnosti. Napokon je došla Dolly — i pogledala nas škiljeći svojim blijedim očima. Ostavih prijateljice nasamo. Na zavoju stuba bio je rešetkast prozor, obavijen paučinom jer se nikad nije otvarao, jedno mu je okno bilo crveno kao rubin, i ta živa rana među ostalim bezbojnim kvadratima, pa i njen asimetričan položaj (potez skakačem b 8 — c 6), svagda su me nekako čudno uznemirivali.

Ponekad... Pa dobro, koliko zapravo puta, prijane? Možete li se prisjetiti, četiri, pet ili više takvih zgoda? Ili pak ni jedno ljudsko srce ne bi to moglo podnijeti više od dva-tri puta? Ponekad (ne mogu odgovoriti ništa na vaše pitanje), dok bi Lolita nesustavno pisala svoju domaću zadaću, sišući olovku, izvaljena preko naslonjača, nogu prebačenih preko priručja, zbacio bih sa sebe sve lance pedagoške suzdržljivosti, smetnuo s uma sve naše svađe, zatomio svu svoju mušku taštinu i doslovce dopuzio do tvog naslonjača, o, moja Lolito! Tada bi bacila na mene pogled nalik na krznast upitnik (koji je govorio kao da ne vjeruje, razdražljivo: "Što — opet?"); jer ti se nisi nikad udostojila da shvatiš da ja mogu, bez ikakvih određenih namjera, žarko poželjeti da zarijem lice u tvoju škotsku suknjicu, mila moja! Bože, kako su ti krhke bile gole ruke, Bože, kako sam žudio da obuhvatim sva tvoja četiri prozračna, ljupka uda, kao noge skupljenog ždrebeta, i da te uhvatim za glavu svojim nedostojnim rukama, i povučem gore kožu na objema sljepoočnicama, i poljubim ti okinežene oči, i... — Ama pusti me na miru, stari majmune! — govorila si. — Molim te ko boga da me konačno ostaviš na miru>

Ija sam ustajao s poda, a ti si me gledala i oponašala moj nervni tik jzajući navlas licem. Ali ništa za to, ništa, ništa, ja sam samo životinja, ništa, ništa, hajde da nastavimo ovu moju bijednu pripovijest!

Jednog ponedjeljka ujutro, čini mi se da je to bilo u listopadu, nazvala me je gospođica Pratt i zamolila da dođem k njoj na razgovor. Znao sam da Dollv dobiva u posljednjih mjesec dana slabe ocjene, ali umjesto da se zadovoljim kakvim vjerodostojnim objašnjenjem toga poziva, uobrazio sam sebi svakakve strahote i morao se okrijepiti s pola litre džinana prije nego što sam se nakanio poći u školu. Polako, osjećajući se kao da sam se sav pretvorio u grlo i srce, popeo sam se na stratište.

Gospođica Pratt, krupna, neuredna i sijeda žena široka ravna nosa i sitnih očiju iza stakala naočala s rožnatim okvirom, ponudila mi je da sjednem na neugledni, kukavni puf, a sama je, onako teška, hitro sjela na priručje naslonjača od hrastovine. Casak je šutjela upirući u me nasmiješen i radoznao pogled. Sjetih se da me je tako gledala i prvi put, ali sam tada mogao dopustiti sebi da se nabusito namrštim. Napokon je odvojila pogled od mene. Utonula je u razmišljanje ■ — zacijelo hinjeno — pa kao da se odlučila na nešto, uze objema rukama debelih prstiju trljati nabor po nabor na svojoj tamnosivoj flannelskoj suknji na koljenima čisteći nešto — trag od krede, što li? Zatim reče, jednako trljajući suknju i ne dižući pogleda:

— Dopustite, gospodine Haze, da vas nešto otvoreno upitam.

Vi ste staromodan evropski otac, je li?

— Pa, nisam — odgovorih. — Možda konzervativan, ali ne bih rekao da sam staromodan.

Ona predahnu i namršti se, a onda pljesnu svojim krupnim, punašnim rukama kao da namjerava progovoriti o bitni problema, k iznova upre u me svoje sjajne okice.

— Dollv Haze je dražesna djevojčica — reče — ali čini se da joj

.#• fl početna faza spolnog sazrijevanja zadaje stanovite poteškoće. Ovlaš se naklonih. A što sam drugo mogao?

— Ona još oscilira— reče gospođica Pratt pokazujući zorno to osciliranje prikladnim pokretom ruku koje kao da bijahu posute koricama cimeta — između dvije zone, analne i genitalne. U biti je, naravno, dražesna...

Pripitah je:

— Oprostite, između kakvih to zona.1’

— Eto, to je sad progovorio iz vas staromodni Evropljanin!

— uzviknu Prattovka i ovlaš lupnu po mom satu na ruci i iznenada obnaži umjetno zubalo. — Htjela sam samo reći da se biološki i psihički nagon — pušite li? — nisu sasvim stopili kod vaše Dolly, da ne tvore, da tako kažem, zaokruženu cjelinu.

Načas obuhvati rukama nevidljivu lubenicu.

— Ona je simpatična, pametna, ali nemarna — teško dišući, ne silazeći sa svoje prečke, moja subesjednica umuknu načas da pogleda u izvještaj o uspjehu dražesne djevojčice, izvještaj koji je ležao desno od nje na pisaćem stolu. — Ocjene su joj sve slabije i slabije. I ja se pitam, gospodine Haze...

Pa se opet tobože zamisli.

— A ja, eto, pušim — nastavi ona bodro — i, kako je ono govorio naš nezaboravni doktor Pierce, ne ponosim se time, ali mi je baš po ceru!

I zapuši, a dim koji ispusti na nosnice podsjeti me na veprovske kljove.

— Dopustite da vam iznesem nekoliko detalja, to nam neće oduzeti mnogo vremena. E pa, da vidimo — poče preturati po svojim spisima. — Jest. Prkosi gospođici Redcock i neobično je drska prema gospođici Cormorant. A evo i izvještaja jedne naše specijalne znanstvene radnice: “Rado sudjeluje u zbornom pjevanju u razredu,

iako joj misli, čini se, lutaju. Uz to prebacuje nogu preko noge i maše lijevom po taktu". U rubrici "Rječnik kojim se služi": "Repertoar od dvjesto četrdeset i dvije riječi uobičajenog šatrovačkog govora šiparica uz stanovit broj višesložnih riječi očito evropskog podrijetla". Često ozbilje u razredu. Gdje to piše?... Aha. Evo, ovo je iz posljednjeg tjedna u mjesecu studenom. "Često uzdiše... Energično žvače gurnu." Nokte ne grize, što je šteta—jer bi to bolje odgovaralo općoj javi—sa znanstvenog stajališta, naravno. Menstruacija se, kako tvrdi subjekt, potpuno ustalila. Ne pripada trenutno ni jednoj crkvenoj organizaciji. Da, zbilja, gospodine Haze, njena je mati bila?... A, tako! A vi ste?... Jest, naravno, to se nikog ne tiče, osim, možda, Gospodina Boga. Još smo nešto htjeli saznati... Ona, po svemu sudeći, nema nikakvih obveza u kućanstvu? Aha, tako, tako! Vi, gospodine Haze, očito želite da vaša Dolly odraste kao princeza. Da vidimo što još imamo ovdje. "Uzima u ruke knjige i odlaže ih vrlo graciozno. Glas ugodan. Prilično se često smijucka. Pomalo sklona sanjarenju. Ima neke svoje osobne šale, na primjer, naopako čita prezimena nekih nastavnica. Kosa naizmjenice tamnosmeđa i svijedosmeđa, sjajna" — no, to mislim (Prattovka prasnu u smijeh) da i sami znate. "Nos nezačepljen, stopala visoka, oči" — čekajte, imam tu još jedan noviji izvještaj. Jest! Evo ga. Gospođa Gold kaže da se Dollyna ocjena za stil u tenisu povisila s "izvrstan" na "izvanredan" — čak je bolja od ocjene naše prvakinje Linde Hali, ali Dolly nije sabrana, što se odražava na rezultatima. Gospođica Cormorant nije načisto gospodari li Dolly potpuno svojim osjećajima ili je pak sva u vlasti osjećaja. Gospođica Horn izvještava da ona, to jest Dolly, ne uspijeva izraziti riječima svoje doživljaje, a gospođica Cole smatra da Dollyni organi funkcioniraju besprijekorno. Gospođica Molar misli da je Dolly kratkovidna i da bi trebala otići nekom okulistu, a gospođica Redcock, naprotiv, tvrdi da djevojčica simulira prezamorenost očnog vida da bi opravdala svoje neznanje. I, na kraju, gospodine Haze, ima nešto osnovno što zabrinjava naše pedagoge. Htjela bih vas otvoreno nešto upitati. Zanima me je li vaša sirota žena, ili ste vi sami, ili tko drugi iz vaše obitelji—jesam li dobro razumjela da ona ima u Kaliforniji nekoliko tetaka i djeda s majčine strane? Ah, svi su pomrli — oprostite, onda ~— ali, kako bilo da bilo, nas zanima je li njoj objasnio koji član obitelji kako se

zapravo razmnožavaju sisavci? Mi svi imamo dojam ^a je Dolly, sa svojih petnaest godina, nenormalno zaostala za svojim

I vršnjakinjama i da se uopće ne zanima za spolne probleme ili da, bolje reći, potiskuje u sebi svako zanimanje za njih ne bi li tako sačuvala svoje neznanje i osjećaj osobnog dostojanstva. Dobro, zabunila sam se — ne petnaest nego nepunih četrnaest. Vidite, gospodine Haze, naša škola ne vjeruje da dječicu treba kljukati pričama o pčelama i cvijeću, o rodama i zekama, ali mi čvrsto vjerujemo da učenice treba pripremiti za bračni život u kojem će oba partnera biti zadovoljna i uspješno odgajati djecu. Mi držimo da bi Dolly mogla napredovati kad bi se malo više trsila. Izvještaj gospođice Cormorant je vrlo značajan što se toga tiče. Dolly je sklona biti drska, blago rečeno. Ali svi mi držimo da je, prvo, potrebno da zamolite svog liječnika da joj protumači elementarne osnove spolnog života, a drugo, da joj morate dopustiti da se druži s braćom svojih kolegica — bilo u Klubu mladih, bilo u organizaciji velečasnog Riggera, bilo, napokon, u divnim domovima roditelja naših učenica.

— Ona se može sastajati s dječacima i u svom divnom domu

— napomenuh.

— Nadam se da će i biti tako — živo prihvati Prattovka.

— Kad smo je počeli ispitivati o njenim poteškoćama, Dolly je odbila govoriti o situaciji u kući, ali smo porazgovarali s nekim njenim kolegicama i — slušajte — mi, na primjer, tražimo od vas da povučete svoj veto na njeno sudjelovanje u našim predstavama.

Jednostavno ste dužni dopustiti joj da igra u Začaranim lovcima—

Prilikom prve podjele uloga ona je bila savršena mala nimfa. Na jesen će autor toga komada provesti nekoliko dana u Beardslevskom koledžu i možda će pristati da prisustvuje dvjema-trima probama u našoj novoj dvorani. Hoću reći da se baš u takvim

stvarima i sastoji sreća što je čovjek mlad, lijep i pun života. Vi morate shvatiti...

— Ja sam uvijek držao da sam vrlo uviđavan otac — umetnuh.

— Ah, ja i ne sumnjam u to! Ali gospođica Horn i gospođica Cole misle — a ja sam sklona složiti se s njima — da vašoj Dolly ne daju mira seksualne misli kojima ne nalazi oduška i zato neprestano draži i muči druge djevojčice—pa čak i neke naše mlade nastavnih naopako imena zato što one idu na nevine sastanke s momcima.

Slegoh ramenima. Bijedni emigrant!

— Hajde da zajednički mućnemo glavom, gospodine Haze! Što ie to s tom vašom djevojčicom?

— Ona se meni čini sasvim normalna i sretna — odvratih.

(Možda je katastrofa napokon na pomolu? Možda su me raskrinkali?

Možda su zatražili pomoć od hipnotizera?)

— Ono što mene zabrinjava — reče gospođica Pratt, pogleda na sat i poče iznova pretresati cijelo pitanje — to je da i nastavnice i njene suučenice smatraju da je Dolly odbojna, nezadovoljna i zakopčana — i svi se mi čudimo zašto ste vi toliko protiv svih normalnih razonoda normalne djece?

— Uključujući i ljubavne predigre? — priupitah je nehajno, očajnički, kao što stari štakor grize sve oko sebe, pritjeran uza zid.

— Ja svakako pozdravljam takvu naprednu terminologiju

— reče Prattovka posmjehujući se. — Ali nije sad o tome riječ.

Dok god postoji na našoj gimnaziji nadzor, naše predstave, plesovi i ostale prirodne zabave ne mogu se smatrati ljubavnim predigrama u pravom smislu riječi, iako se djevojčice, naravno, sastaju s dječacima, ako je to ono na što se svodi vaš prigovor.

— Dobro — rekoh, a mom se pufu ote umoran uzdah. —

Pobijedili ste. Neka ona igra u tom komadu. Ali samo ako i muške uloge budu igrale djevojčice.

—Ja sam uvijek iznenađena kako se neki stranci — ili, u svakom slučaju, naturalizirani Amerikanci—majstorski služe našim bogatim jezikom — reče Prattovka. — Uvjerena sam da će se gospođica Gold ona vodi kod nas dramsku sekciju — veoma, veoma obradovati. Ona je, između ostaloga, jedna od rijetkih nastavnica koje dobro Postupaju, odnosno hoću reći koje nekako umiju pristupiti teškoj Dolly. Eto, time smo svršili s općim pitanjima, a sad nam još ostaje nešto posebno. Gospodine Haze, vaša je Dolly opet nešto skrivila.

Gospođica Pratt ušutje, a zatim se protrlja kažiprstom ispod nosa tako žestoko da joj nos izvede cio ratnički ples.

— Ja nemam dlake na jeziku — reče — ali u životu postoje neka pravila i meni je teško... Dobro, da to pokušam ovako objasniti. Walkerovi, koji stanuju u onoj staroj kući koju mi ovdje zovemo Vojvodski dvorac — vi sigurno znate onu sivu kućerinu na vrhu brijega — šalju dvije svoje kćerke u našu školu, a kod nas je i nećakinja rektora koledža, doktora Moorea, izvanredno odgojeno dijete — da i ne govorimo o cijelom nizu djece uglednih roditelja. I eto, s obzirom na te prilike, pomalo smo zapanjeni kad Dolly, koja je naoko tako pristojna djevojčica, upotrebljava riječi koje vi, kao stranac, vjerojatno naprosto ne znate ili ne razumijete. Možda bi bilo najbolje... Da možda pozovemo ovamo Dolly pa da odmah sve to raspravimo? Nećete? Vidite... Ma hajde da otvoreno govorimo!

Dolly je napisala jednu vrlo nepristojnu riječ koja, kako mi kaže naša doktorica Cutler, znači pisoar u meksičkom prostačkom žargonu — napisala ju je svojim ružem na jednoj brošuri o higijeni, koje je podijelila djevojčicama gospođica Redcock koja se u lipnju udaje, pa smo odlučili da Dolly zadržimo svaki dan nakon nastave

— recimo, oko pola sata. Ali, ako vi želite...

— Ne, ja se ne želim upletati u vaša pravila. Porazgovarat ću s njom nasamo. Izvest ću to na čistac.

— Dajte, dajte — reče gospođica Pratt ustajući s priručja naslonjača.
— A mi se možemo uskoro opet sastati pa, ako ne bude ništa bolje, zamolit ćemo našu doktoricu da psihoanalizira djevojčicu.

Da se oženim Prattovkom pa da je zadavim?

— A, osim toga, neka je vaš liječnik pregleda — običan, rutinski pregled. Ja sam je premjestila u Klasu Kobasu, učionicu na samom kraju hodnika.

Da objasnim da se gimnazija u Beardsleyju ugledala na glasovitu žensku školu u Engleskoj time što je prisila različne “tradicionalne nadimke pojedinim učionicama, kao na primjer: “Klasa Kobasa . “Klasa Masa”, “Klasa Bez Asa” i slično. “Kobasa” je bila smrdljiva i u njoj je visila smeđa reprodukcija Revnoldsova Doba nevinost* nad crnom pločom i imala je nekoliko redova nezgrapnih klupa-

■ fa jednom od njih moja je Lolita bila zadubljena u “Dijalog” iz Bakerove Dramske tehnike, i bilo je vrlo tiho, a ispred nje je sjedila djevojčica sasvim golog, porculanski bijelog vrata i krasne, blijedožlaćane kose, i također je čitala, potpuno zanesena, neprekidno namotavajući mek uvojak oko prsta, i ja sam sjeo uz Dolly, upravo iza tog vrata i tog uvojka, i raskopčao sam kaput i, za šezdeset pet centa i dopuštenje da sudjeluje u školskoj predstavi, privolio Lolitu da me usluzi ispod klupe rukom umrljanom kredom icrnitom, crvenih zglobova na prstima. Ah, bilo je to svakako glupo i nepromišljeno od mene, ali, nakon onih muka koje sam nedavno podnio u ravnateljichinoj sobi, naprosto sam morao iskušati kombinaciju za koju sam znao da se nikad više neće ponoviti.

Oko Božića se ona prehladila pa ju je pregledala prijateljica Bianca Lester, doktorica Ilse Tristramson (zdravo, Ilse, bili ste srce, niste bili suviše radoznali i dirali ste vrlo nježno moje lane). Liječnica je ustanovila bronhitis, pogladila Lolitu po golim leđima (malje duž kičme bile su joj se digle od vrućice) i naložila da leži tjedan dana ili još dulje. Iz početka je imala povišenu temperaturu pa nisam mogao odoljeti vatri neočekivanih naslada (VenusfebricubsaP5), ali, istini za volju, djevojčica je bila iznemogla, i plakala je, i kašljala, i tresla se u mom zagrljaju. A čim se oporavila, priredio sam joj žurku.

Možda sam bio malo previše popio pripremajući se za tu tešku kušnju. Možda sam napravio budalu od sebe. Djevojčice su okitile i rasvijetlile bor (njemački rođendanski običaj, samo što su prije bile svjećice, a sad žarulje u boji). Odabrale su ploče i hranile njima gramofon moga stanodavca. Dolly je imala na sebi zgodnu Slvu haljinu, pripijenu uz tijelo, a dolje široku. Pjevušeći nešto, usao sam gore, u svoju radnu sobu, ali sam zatim svakih deset ili ^adeset minuta silazio dolje kao prava budala, pod izgovorom da ^ zaboravio lulu na kaminu ili da tražim novine; i svaki put mi je bilo sve teže obaviti te jednostavne radnje, pa sam se nehotice sjetio onih strašno dalekih dana u Ramsdaleu, kad sam se onako mučno spremao da nehajno uđem u sobu u kojoj je gramofon svirao Malu Carmen.

Žur nije baš uspio. Od tri pozvane djevojčice jedna uopće nije došla, a jedan je dječak doveo svog bratića Roya tako da su bila dva prekobrojna dječaka. Bratići su znali sve plesove, ali ostala dvojica gotovo uopće nisu znala plesati tako da su veći dio večeri pravili rusvaj u kuhinji, pa se bučno nagađali koju će kartašku igru igrati, a nakon nekog vremena dvije djevojčice i četiri dječaka sjedili su na podu u salonu, uz širom otvorene prozore, i igrali se neke igre riječima čija pravila Opal nikako nije mogla shvatiti, a Mona i Roy, protegljast, pristao dječak, pili su u kuhinji napitak od dumbira, sjedeći na stolu i mlatarajući nogama, i vatreno raspravljali o predodređenju i zakonu vjerojatnosti. Kad su svi otišli, Lolita je izustila nešto kao "Uh", zažmirila, skljojkala se u naslonjač i raširila ruke i noge u obliku zvijezde, izražavajući time svoje gađenje i

iscrpljenost, i počela se kleti da u životu nije vidjela takvu odurnu bandu balavaca. Za tu sam joj rečenicu kupio nov teniski reket.

Siječanj je bio vlažan i blag, a veljača je zavela u bludnju grmove forzicija koje su se iznenada posule zlatnim cvjetovima. Starosjedioci nisu pamtili takva vremena! Zapljuštali su i drugi darovi. Na njen četrnaesti rođendan, na prvi dan 1949. godine, poklonio sam joj bicikl — onu čarobnu mehaničku gazelu koju sam već spomenuo — i Povijest suvremenog američkog slikarstva; nekako sam neobično uživao u njenu baratanju biciklom, to jest u tome kako mu je pristupala, kako je micala svojim malim kukovima dok se penjala na njega, i slično; ali moji pokušaji da oplemenim njen umjetnički ukus završili su neuspjehom; nju je zanimalo je u farmer koji drijema nakon objeda na sijenu (slika Doris Lee) otac tobože razbludne cure u prednjem planu i nije mogla shvatiti zašto ja tvrdim da su Grant Wood i Peter Hurt daroviti, a Reginald Marsn i FrederickWaugh nedaroviti.

Kad je proljeće premazalo Thaverovu ulicu žutom, zelenom i ružičastom bojom, Lolita je bila već preko ušiju zaljubljena u kazalište. Gospođica Pratt, koju sam jedne nedjelje vidio kako objeduje s nekim damama kod Waltona, ulovila je izdaleka moj pogled i — dok Lolita nije gledala — usrdno i diskretno me nagradila nečujnim pljeskom. Ja ne trpim kazalište, smatram da je ono, u historijskom smislu, primitivna i trula umjetnička forma koja miriše na obrede iz kamenog doba i ostale komunarne besmislice, usprkos individualnim injekcijama genija kao što su, recimo, poezija Shakespearea ili Bena Johnsona, koju čitalac, zatvoren u kuću i bez pomoći glumaca, automatski crpi iz dramskih djela. Kako sam u to vrijeme bio odviše zaokupljen vlastitim književnim radom, nisam dospio pročitati cijeli tekst Začaranih lovaca — komada u kojem je Dolores Haze dobila ulogu farmerske kćerke koja je uobrazila sebi da je šumska vila, ili Dijana, ili tako nešto; ta se drijada nekako domogla priručnika o hipnozi, pa dovodi zalutale lovce u kojekakve zabavne transove, ali na kraju sama podliježe čarima pjesnika litalice (Mona Dahl). To je zapravo sve što sam razabrao iz zgužvanih odlomaka neuredno otipkanog teksta, koje je Lolita bila razbacala po cijeloj kući. Mene je i obradovalo i rastužilo što je naslov komada isti kao i ime onog nezaboravnog hotela, ali sam umorno rekao sam sebi da će biti bolje da ne podsjećam na to svoju čarobnicu, jer sam se Pribojavao da mi bestidan prijekor zbog sentimentalnosti ne nanese više boli nego njena nemarna zaboravljivost. Činilo mi se da je taj komad jedna od brojnih anonimnih verzija neke banalne legende, “to sam tako, naravno, mogao pomisliti da se utemeljitelj onoga hotela, tražeći kakvo privlačno ime, neposredno i isključivo poveo za Očajnom fantazijom drugorazrednog slikara kojeg je bio unajmio i da je poslije ime hotela nadahnulo autora komada. Ali sam ja, sa ^ojim povjerljivim, jednostavnim i dobrohotnim umom, slučajno skrenuo sve to na drugu stranu i mehanički zaključio da su freske, ime ^otela i naslov komada potekli iz jednog zajedničkog izvora, iz neke lokalne predaje za koju ja, kao stranac, neupućen u novoenglesk folklor, nisam nikad čuo. Zbog toga sam stekao dojam (isto tako slučajan i posve beznačajan) da taj prokleti komad pripada onoj vrsti fantazije za djecu, sto puta

prerađivanoj i iznova prerađivanoj kao što su, na primjer, Ivica i Marica toga i toga, ili Trnoruzica te i te, ili Kraljevo novo ruho nekog Mauricea Vermonta i neke Marion Rumpelmever (što se sve može naći u zbirkama Dječji igrokazi ili Hajde da odigramo jedan igrokaz!). Drugim riječima, nisam znao — a da sam i znao, ne bih se tada ni obazirao na to — da je komad Začarani lovci uistinu nedavno napisan i da je u tehničkom smislu izvorno djelo koje je prvi put izvela prije svega tri-četiri mjeseca neka avangardna družina u New Yorku. Koliko sam mogao suditi po ulozi moje čarobnice, taje stvarčica bila dozlaboga nategnuta, s natruhama iz Lenormanda i Maeterlincka i kojekakvih jalovih engleskih sanjara. Lovci su u komadu bili, kako je i red u Americi, svi jednako obučeni, s jednakim crvenim kapama, a razlikovali su se samo po naoružanju. Jedan je bio bankar, drugi je bio limar, treći policajac, četvrti pogrebnik, peti zastupnik osiguravajućeg društva, a šesti odbjegli robijaš (tu su dramski efekti očiti sami po sebi); svi su se oni promijenili otkako su dospjeli u Dollvn Dol i sjećali se svoga pravog života tek kao neke dapnje ili ružna sna iz kojega ih je probudila mala moja Dijana; ali sedmi lovac (ne s crvenom, nego sa zelenom kapom na glavi, budala!) bio je Mladi Pjesnik, koji je počeo tvrditi, na Dijanino veliko nezadovoljstvo, da su i ona i ostali sudionici cijele predstave (nimfe što plešu, vilenjaci i šumski dusi), daje sve to samo plod njegove, pjesnikove mašte. Svršilo se tako, ako se ne varam, da je bosa Dolores, ogorčena zbog njihove umišljenosti, dovela svog pjesnika, to jest Monu, u kockastim hlačama s potpecima, na očevu farmu Bogu iza leđa da bi dokazala hvalisavcu da ona nije nikakva njegova izmišljotina, nego seoska cura koja čvrsto stoji na zernlj1 crnici; i poljubac na kraju predstave potkrepljivao je duboku ideju komada da se mašta i zbilja stapaju u ljubav. Razum mi je savjetovao da ne kritiziram taj komad pred Lolitom; ona je bila sva zaokupljena “problemom izražajnosti” i neobično je dražesno sklapala svoje k gtentinske ruke žmirkajući i preklinjući me da ne prisustvujem pokusima u školi kao što prisustvuju neki prilično smiješni roditelji! govorila je da bi me htjela zadiviti savršenom praizvedbom, a osim toga, ja se, znate, ionako uvijek pletem u rude poslove i koješta lupetam i dovodim je u nepriliku pred njenim znancima.

Među pokusima je bio i jedan poseban... O, srce, srce!... Bio je jedan poseban dan u svibnju pun radosne užurbanosti — ali sve je to nekako prošlo mimo mene, izvan mog vidokruga, nije mi se zadržalo u sjećanju i, kad sam tek poslije, pred večer, opet ugledao Lolitu (sjedila je na biciklu održavajući ravnotežu, držeći se za vlažnu koru mlade breze na rubu našeg travnjaka), toliko me je prenerazila vedra nježnost njena osmijeha da sam načas pomislio daje došao kraj svim mojim jadima.

— Čuj — rekla mi je — sjećaš li se možda kako se zvao onaj hotel — ma znaš koji (nabirući nos), ma daj mi reci — znaš — tamo gdje su bili oni bijeli stupovi i mramorni labud u predvorju! Ma kako ne znaš (glasno izdahnu zrak) — onaj hotel u kojem si me silovao? Ma dobro, nije sad važno, k vragu! Samo bih htjela znati nije li se zvao (gotovo šapatom) “Začarani lovci”? Je li (sanjarski), zbilja se tako zvao?

I odjednom je prasnula u sitan, zaljubljen, proljetni smijeh, ćušnula ljeskavo stablo i pojurila uzbrdo, do kraja ulice, a onda krenula natrag, potpuno mirna, držeći noge na nepomičnim pedalama, jednu više, drugu niže, a jednu ruku na koljenu nepokrivenu cicanom suknjom.

Budući daje glazba bila navodno povezana s njenim zanimanjem ** balet i kazalište, dopustio sam Loliti da uči svirati klavir kod neke gospođe Empereur (kako je mi, poznavajući Flauberta, možemo Uvjetno nazvati), do čije je bijele kućice s plavim zastorima, na dva-^ kilometra od Beardslevja, Lolita odlazila biciklom dva puta na tjedan. Jednog petka uvečer, potkraj mjeseca svibnja (i oko tjedan dana nakon onog posebnog pokusa kojem nisam, kao ni ostalima smio prisustvovati), zazvonio je telefon u mojoj radnoj sobi, gdje sam upravo čistio Gastonovo kraljevo krilo, i glas me gospođice Empereur upitao hoće li moja Ema—hoću da kažem Lolita—doći u utorak na sat, pošto je nije bilo dva puta zaredom — u prošli utorak i danas. Ja reko: —Jest, naravno, doći će — i nastavih igrati šah. Čitalac će lako shvatiti da su mi sposobnosti naglo oslabile, i nakon dva-tri poteza najednom sam opazio, kroz maglu svojih nešahovskih muka, da mi Gaston — on je bio na potezu — može odnijeti damu; i on je to opazio, ali se bojavao da nije posrijedi zamka njegova prepređena protivnika, pa se dugo skanjivao, i otpuhivao, i šmrcao, i tresao podvoljcima, i čak krišom zirkao na mene, i neodlučno pružao i ponovo povlačio svoje debele skupljene prste

— ludo je želio da se dočepa tog masnog plijena, a nije se usuđivao

— i odjednom ga je zgrabio (da mu nije ta zgodna ulila onu opasnu smionost koju je poslije počeo pokazivati na drugom polju?), te sam proveo mučan sat vremena dok nisam izborio remi. On je ispio svoj konjak i malo zatim otišao gegajući se, potpuno zadovoljan ishodom partije (*monpauvre ami, je ne vous aijamais revu et quoi qu'ily ait bienpeu de chance que vous voyiez mon Uvre, permettez-moi de vous dire que je vous serre la main bien cordialement, et que toutes mesfillettes voussaluent*)⁸⁶. Zatekao sam Dolores Haze za kuhinjskim stolom kako maže krišku torte ne odvajajući pogled od teksta svoje uloge. Podigla ga je da dočeka moj pogled — u njenim očima je bila nekakva nebeska praznina. Kad sam joj rekao što sam otkrio> ostala je nekako čudnovato bezbrižna i samo je kazala *d'un petit dr faussementcontrif*¹ daje ona, naravno, jako zločesta

djevojčica, ali oi naprosto nije mogla odoljeti napasti i da je protratila te satove glazbe

— o čitaoče, moj čitaoče! — proučavajući s Monom u gradskom parku onaj čarobni prizor u šumi. Rekoh: — Dobro — i odoh pravo do telefona. Monina majka odgovori: —Jest, kod kuće je—i povuče se smješajući se materinski neutralno, uljudno i zadovoljno, i vicući već iza pozornice: — Traži te Roy — a u idućem trenutku došustf i odmah poče tihim i jednoličnim glasom, u kojem je ipak Kilo nježnosti, prekoraivati Roya zbog nečega što je učinio ili rekao, »li je ja presjekoh u riječi, i Mona začas nastavi svojim najčednijim i najseksualnijim kontraaltom: — Jest, gospodine. — Naravno, gospodine. — Ja sam, gospodine, jedini krivac, u ovom žalosnom slučaju (Kakve li rječitosti! Kakve li ugladenosti!). Zaista mi je veoma •jp — i tako dalje i tome slično, kako već govore te fličkice.

Sidoh ponovo u prizemlje iskašlj avaj ući se i držeći se za srce. Lolita je sad sjedila u salonu, u svom omiljenom kožnom naslonjaču. Sjedila je izvaljena, grickala zanokticu, pratila me podsmješljivim pogledom svojih bezdušnih, pepeljastih očiju i neprestance njihala stolac bez naslona na koji je bila stavila petu ispružene noge, samo u čarapici, i mene obuze mučna bol, jer jasno uvidjeh koliko se ona promijenila otkako sam je prvi put vidio prije dvije godine. Ili se promijenila u posljednja dva tjedna? Gdje je bila moja nježnost prema njoj ? Srušeni mit! Ona je bila u samu žarištu moga usijanog gnjeva. Magla pohote se bila razišla a da nije ostavila ništa za sobom do ove strašne jasnoće. Jest, ona se promijenila! Put joj se nije više uopće razlikovala od puti bilo koje vulgarne neuredne gimnazijalke koja dijeli pomadu s drugim, maže je prljavim prstima po neumivenom licu i svejedno joj je čiji joj prljavi rukav kaputa, čiji pristavi obraz dodiruje lice. A nekad joj je lice bilo pokriveno nježnim maskom, blistalo je od suza kad bih joj u igri metnuo raščupanu glavu sebi na trbuh! Grubo crvenilo zamijenilo je blistavilo nevinosti. Proljetna hunjavica koju su ljudi u tom kraju zvali "zečja prehlada" obojila je krajeve njenih Prezirnih nosnica upaljenih rumenilom. Obuzet nekakvim užasom, oborih pogled koji mehanički kliznu niz donju stranu njena napeta i 'spružena gola bedra — oh, kako su joj

mlade noge postale nekako ulaštene i mišićave! Njene razdaleko usađene oči, sive kao mutno staklo i malko zakrvavljene, gledahu me netremice i učini mi se da u njima potajnu misao da Mona možda ima pravo, da bi me sirotica Dolores, mogla prijaviti policiji a da sama ne bude ena. Kako sam se varao! Kako sam bio lud! Sve je kod nje bilo tuiako nedokučivo—snaga njenih lijepo građenih nogu, zamazana peta njene bijele čarapice, debeli pulover koji nije bila svukla iako j u sobi bilo zagušljivo, njen novi bludnički vonj, a napose slijep ulica njena lica s njegovim čudnim rumenilom i netom namazanim usnama. Na prednjim zubima ostao joj je trag crvenila i mene saletje jedna uspomena — ne, ne lik uskrsle Monique, nego lik jedne druge, vrlo mlade prostitutke iz bordela koju mi je netko ugrabio ispred nosa dok sam premišljao je li njena jedina draž — mladost — vrijedna užasne mogućnosti da se zarazim, i koja je imala baš iste takve zažarene jagodične kosti, i pokojnu mamu, i velike prednje zube, i komadić mutnocrvene vrpce u seljački smeđoj kosi.

— Pa što je sad, govori! — reče Lolita. — Je li potvrda mojih riječi prihvatljiva?

—Jest, jest — rekoh. —Apsolutno prihvatljiva. Jest. I nimalo ne sumnjam da ste vas dvije to zajednički smislile. Štoviše, uopće ne sumnjam da si joj ti ispričala sve o nama.

— Ma nemoj?

Predahnuh i rekoh:

— Dolores, sve se to mora odmah prekinuti! Ja sam spreman da te izvadim iz Beardsleyja i zatvorim znaš gdje, samo to se mora prekinuti. Spreman sam da te odvezem za nekoliko minuta s jednim kovčegom. To se mora prekinuti jer će se inače svašta dogoditi.

— Svašta? Ma što ne kažeš!

Odgurnuh stolac koji je ona neprestano njihala petom, i noga joj tresnu na pod.

— Hej — viknu ona — lakše na zavojima!

— Najprije marš gore! — viknuh i zgrabih je i izvukoh ć naslonjača. Od tog sam časa prestao vladati svojim glasom i nastavili smo se derati jedno na drugo, a ona je upotrebljavala neprilične riječi—

Vikala je da me mrzi iz dna duše. Kreveljila se čudovišno, nadimala obraze i proizvodila đavolski glas ispuštajući zrak. Rekla je da sam je nekoliko puta pokušao silovati dok sam još bio podstanar njene majke. Rekla je da je sigurna da sam joj zaklao majku. Kazala je da & se podati prvom momku koji naiđe i daje ne mogu u tome spriječiti —

Zapovjedio sam joj da pode gore u svoju sobu i pokaže mi sva mj i:e sakriva novce. Bila je to odvratna i dozlaboga bučna scena. Držao ^j! je za koščati zglob na ruci koji je ona vrtjela amo-tamo tražeći u ji slabu točku ne bi li se u zgodnom trenutku istrkla, ali sam je o vrlo čvrsto i čak sam joj nanosio veliku bol, zbog koje će mi, naClarn se, sagnjiti srce u prsima, a dva-tri puta se trkla tako bijesno da jjm Se uplašio da joj je pukao zglob, i neprekidno me gledala onim svojim nezaboravnim očima u kojima se ledeni gnjev borio s vrelim suzama, glasovi su nam zaglušivali telefon koji je gore zvonio, a onoga istog časa kad mi je ta zvonjava doprla do svijesti, ona se oslobodila i Jala petama vjetra.

Čini mi se da me s filmskim junacima veže zavisnost od svemoćne machina telephomca88 i njena nenadana upletanja u ljudske poslove. Ovaj put je to bila srdita susjeda. Prozor na istočnoj strani salona bio je širom otvoren, premda je zastor, milošću sudbine, bio spušten; a iza tog prozora vlažna crna noć kiselog novoengleskog proljeća prislušivala je, pritajena daha, našu svađu. Ja sam uvijek mislio da je tip prostačke usidjelice, nalik na sušeni bakalar, posve književni plod ukrštanja srodnih osoba u suvremenom američkom romanu; ali sam sad uvjeren da se izvještačena i iskvarena gospođica Istok — ili, da otkrijem njen inkognito, gospođica Fenton Lebone — nagnula na tričetvrt prozora svoje spavaće sobe ne bi li dokučila srž naše svađe.

— Kakva je to dreka... kakva galama... — kreketalo je iz telefonske slušalice. — Mi ne stanujemo ovdje u emigrantskom kvartu. Ovo se nikako...

Ispričah se zbog buke koju su digli kćerkini gosti (“Znate kakvi su mladi...”) i u pola kreketa spustih slušalicu.

Dolje se zalupiše vrata. Lolita? Je li pobjegla?

Kroz prozor na stubištu opazih kako hitra mala prikaza šmugnu ^oz grmlje u vrtu; srebrna točka u tami — glavina kotača bicikla zatreperi, pokrenu se i iščeznu.

Slučajno je baš auto provodio tu noć u automehaničarskoj dionici na drugom kraju grada. Morao sam pješice progoniti Ptu bjegunicu. Čak ni dandanas, pošto je otada kanulo u vječnost ti godine, ne mogu pomisliti na onu ulicu, na onu proljetnu noć a da ne zadrhtim u panici. Gospođica Lester vodila je starog, nadutop jazavčara gospođice Fabian ispred njihove kuće. Kao Stevensenov gospodin Hyde, bio sam spreman zgaziti sve što mi se ispriječi na putu. Treba naizmjenice tri koraka hodati, pa onda tri koraka trčati Mlaka kiša zabubnjala je po krošnjama kestenova. Na drugom uglu neki mladić, koji se nejasno razabirao u tami, pritisnuo je bio Lolitu uz željeznu ogradu i ljubio je — ne, to nije bila ona, prevario sam se. Šape su me još svrbjele kad sam pojurio dalje.

Oko osamsto metara od broja četrnaest Thaverova se ulica spleće s jednim privatnim prolazom i poprečnim bulevarom koji vodi prema trgovačkom dijelu grada; ispred prvog mliječnog restorana ugledah — uz kakvu melodiju olakšanja! — Lolitin lijepi bicikl kako je čeka. Gurnuh umjesto da povučem vrata, povukoh ih i ponovo gurnuh, povukoh i udoh. Pozor! Na desetak koraka od mene, iza stakla telefonske govornice (bog membrane svejednako je bio s nama), Lolita je držala slušalicu u šaci, ovjerljivo nagnuta nad nju, i pogledala me, prižmirila i okrenula se sa svojim blagom, a onda brže-bolje objesila slušalicu i neobično bodro izišla iz govornice.

— Pokušala sam te nazvati kući — bezbrižno će ona. — Pala je velika odluka. Ali me najprije počasti jednom Coca-Colom, tatice!

Sjedeći za tezgom, pozorno je gledala kako bezvoljna, blijeda djevojka stavlja led u visoki pehar, natače smeđu tekućinu i dodaje trešnjeva soka — dok se meni srce paralo od ljubavi i žudnje. Taj djetinji zglob na ruci! Dražesna moja djevojčica... Imate dražesnu djevojčicu, gospodine Humberte! Bianca i ja joj se uvijek divimo kad prolazi pored nas. Gospodin Pim (koji je prolazio u poznatoj tragikomediji) gledao je kako Pippa (koja je prolazila kod Browninga) siše svoju nepodnosivu mješavinu.

J'ai toujours admire l'oeuvre ormonde du sublime Dublinoii ■ ^ dođe se kiša bila pretvorila u snažan i ugodan pljusak.

— Znaš što — reče ona vozeći se polako na svom biciklu pore« mene i stružući jednom nogom po tamnom i sjajnom pločnik0'

— Znaš što sam odlučila. Hoću da promijenim školu. Mrzim je'

Mrzim taj komad. Časna riječ! Da odemo i da se nikad više fle

! Naći ćemo neku drugu školu. Otputovat ćemo već sutra, {(renut ćemo opet na dugo putovanje. Samo, ovaj put ćemo ići ^o kuda. ja hoću, vrijedi?

Klimnuh glavom. Moja Lolita!

.—Ja određujem maršrutu. C'est entendu?0—Pitala me klateći se pomalo pored mene. Francuski je govorila samo kad je bila vrlo poslušna curica.

— U redu. Entendu91. A sad hop-hop-hop, Lenoro, jer ćeš inače pokisnuti do kože.

Bura jecaja razdirala mi je grudi. Ona obnaži zube i nagnu se naprijed onako čarobno kako čine učenice, i odjuri, ptica moja!

Gospođica Lester držala je odnjegovanom rukom otvorena vrata gegavom starom psu, quiprenait son tempp2.

Lolita me je čekala pokraj sablasne breze.

— Mokra sam kao miš — reče mi na sav glas. — A ti — jesi li zadovoljan? K vragu i komad! Kužiš?

Negdje gore nevidljiva je vještica zalupila pandžama prozor.

Udosmo u kuću; predsoblje nas je dočekalo obasjano; Lolita svuče džemper, zamahnu kosom posutom biserjem, pridignu koljeno i pruži mi svoje gole ruke.

— Molim te, ponesi me gore! Nekako sam romantično raspoložena.

Uzgred budi rečeno, filozofima će možda biti zanimljivo čuti da ja imam sposobnost—koj a mi se čini prilično neobična—da lijem potoke suza za sve vrijeme one druge bure.

Gospodin Humbert, koji se nije mnogo razumio u tehniku, platio je da mu pritegnu kočnice, pročiste vodove, izbruse ventile i Vješta drugo poprave i dotjeraju, tako da je automobil pokojne gospođe Humbert bio u pristojnom stanju kad je trebalo poći na novo putovanje.

Obećali smo gimnaziji u Beardslevju, dobroj, staroj gimnaziji u Beardslevju, da ćemo se vratiti čim meni istekne ugovor u HoUywoodu (dovrtljivi je Humbert natuknuo da će biti glavni savjetnik n« snimanju filma o “egzistencijalizmu” koji je 1949. godine imao jodobru prođu), a zapravo sam se nosio mišlju da se krišom prebacim preko granice u Meksiko — osmijelio sam se bio od prethodne godine — i da ondje odlučim što ću sa svojom malom prilježnicom koja je sad bila metar i pol visoka i težila četrdeset kila. Iskopali smo naše turističke vodiče i automobilske karte. Ona je s velikim užitkom naznačila maršrutu. Je li možda pod utjecajem kazališnog posla prerasla onu svoju djetinju lažnu prezasićenost te je sad vrlo pozorno i temeljito istraživala raskošnu tvarnost? Osjećao sam se nekako čudnovato lak, kao u snu, u ono blijedo, ali toplo nedjeljno jutro kad smo napustili iznenađenu kuću profesora Kema i krenuli glavnom gradskom ulicom prema autoputu s četiri trake. Ljetna prugasta crnobijela haljina moje drage, mangupska plava kapica, bijele čarapice i smeđe mokasinke nisu se baš najbolje slagale s krupnim lijepim draguljem — brušenim akvamarinom — na srebrnom lančiću koji joj je resio vrat i koji sam joj poklonio ja i — proljetni pljusak. Kad smo prolazili pored novog hotela, ona se odjednom nasmija.

— Što je? — upitah je. — Dat ću ti groš ako mi ne slažeš.

Ona odmah ispruži ruku, ali ja moradoh u isti čas prilično naglo zakočiti pred crvenim svjetlom. Tek što smo stali, sustigoše nas slijeva i polako se zaustaviše nečija kola, a mršava, sportski građena mlada žena (gdje sam li je vidio?) svježe boje lica i sjajne brončanocrvene kose što joj padaše niz ramena pozdravi Lolitu zvonkim uzvikom, a onda se obrati meni neobično žarko, “žandarkovski” (aha, sjetio sam se!) i doviknu:

— Kakva šteta što odvlačite Dolly s predstave, da ste samo čiu1 kako ju je autor hvalio na pokusu...

— Zeleno svjetlo, tupane — reče Loli ta u pola glasa i u istl mah Jeanne d'Arc (gledali smo je u toj ulozi u gradskom kazali^11' odlučno nas preteknu i naglo skrenu u Sveučilišnu aveniju.

— Tko je to zapravo bio — Vermont ili Rumpelmeyer?

Ma ne, to je Edusa Gold, naša režiserka.

. Ne mislim na nju. Tko je zapravo sklepa0 taj komad o tvojim očaranim lovcima?

—A, to misliš! Tko? Pa neka baba, čini mi se da se zove Clara i :OJ nekako. Bilo ih je tamo masa.

— I ona te je pohvalila?

— Ne samo da me je pohvalila, nego me je i poljubila u čelo... u moje čedno čelo — i moje pilence prasnu u onaj svoj novi, sitni, cičavi smijeh kojim se — možda u vezi s drugim teatarskim navikama — odnedavno rado razmetala.

— Ti si smiješno čeljade, Lolito — rekoh (ili tako nekako). —

Naravno da sam ja presretan što si odustala od te blesave predstave.

Ali je čudno što si je se okanila svega tjedan dana prije njena prirodnog završetka. Ah, Lolito, pazi, nemoj se tako lako predavati!

Sjećam se da si se odrekla Ramsdalea radi logorovanja, a logorovanja radi turističkog putovanja— mogao bih navesti još nekoliko naglih promjena tvog raspoloženja. Pazi što radiš! Ima stvari od kojih se nipošto ne smije odustati. Moraš biti ustrajnija. moraš biti malo nježnija sa mnom, Lolito! Osim toga, previše jedeš. Opseg tvojih kukova ne bi smio biti veći od četrdeset i pet

centimetara. Ako se malo udebljaš, bit će svršeno sve među nama (šalio sam se, naravno).

Sad krećemo na dugo, sretno putovanje. Sjećam se...

Sjećam se kako sam, dok sam bio dijete, u Evropi snatrio nad kartom Sjeverne Amerike, na kojoj se Apalačko gorje protezalo, tiskano krupnim slovima, od Alabame do Mainea tako da se tijelo to područje (uključujući Pennsilvaniju i New York) činilo toj uobrazilji kao kakva golema Švicarska ili čak Tibet, same P'anine, niz divnih dijamantnih vrhunaca, divovsko crnogorično tVeće» le montagnard emigr[^] u veličanstvenoj bundi, i Filis tigris [^], i crvenokošci pod katalpama. Kako je grozno što se sve to svelo na bijedan travnjak u predgrađu i željeznu košan za spaljivanje smeća što se dimi... Zbogom, Apalači! Zatim sm presjekli Ohio, tri države koje počinju slovom "I" i Nebrask — oh, prvi dah zapada! Nismo se žurili jer smo imali pred sobom cijeli tjedan dana da stignemo u Wace, gradić u Stjenjaku, gdje je ona žarko željela vidjeti indijanske obredne plesove na godišnje otvaranje Čarobne pećine, i gotovo tri tjedna da se dohvatimo Elphinstonea, bisera jedne zapadne države, gdje je žudjela da se popne na Crvenu hrid s koje se jedna filmska zvijezda nedavno bila sunovratila i ubila nakon pijane svađe sa svojim priležnikom.

Opet su nas nepovjerljivi moteli pozdravljali ovakvim natpisima;

“Želimo da se kod nas osjećate kao kod svoje kuće. Prije vašeg odlaska popisali smo sav inventar. Zapisali smo broj vašeg automobila. Štedite toplu vodu! Pridržavamo sebi pravo da izbacimo bez prethodne najave svaku nepoželjnu osobu. Ne bacajte nikakve nepotrebne stvari u nužnik. Hvala vam! Dođite opet! Uprava. P. S. Mi smatramo naše goste najboljim ljudima na svijetu.”

U tim strašnim mjestima plaćali smo dvije postelje po deset dolara na noć. Muhe su stajale u redu vani na vratima i samo čekale da se vrata otvore. Pepeo naših prethodnika još je počivao u pepeljarama, ženska dlaka ležala je na jastuku, čuli smo kako naš susjed vješa kaput u ugrađeni ormar, vješalice su bile lukavo privezane žicom za prečku ne bi li se spriječila krađa i — posljednja uvreda — slike iznad bračne postelje bijahu potpuno jednake. Zapazio sam, između ostaloga, promjenu u komercijalnom stilu-Primjećivala se težnja da se kućice spajaju te da se postepeno izgradi cio karavan-saraj, i

gradilo se na kat, i dolje je nicalo predvorje, i auto vam više nije stajao pred vratima vaše sobe, nego je odlazio u zajedničku garažu, i motel je polako postajao slika i prilika dobrog starog trećerazrednog hotela.

A sad bih htio usrdno zamoliti čitaoca da se ne izruguje meni mom pomućenom umu. Svi mi možemo naknadno bez po muke proniknuti sudbinu, ali, vjerujte mi, dok je ona u toku, nijedna sudbina nije nalik na one poštene detektivske romane u kojima treba paziti na nagovještaje i putokaze. U mladosti sam čak ta jednu takvu francusku pripovijest u kojoj su putokazi bili tiskani kurzivom; ali McFatum ne radi tako—čak i kad prepoznaš eš, obuzet strahom, neke mutne nagovještaje i predznake.

Na primjer, ne bih se mogao zakleti da ona u jednoj prilici, pred jiednjozapadnu etapu našeg putovanja ili na samu njenu početak, nije uspjela koješta saopćiti nepoznatom čovjeku ili nepoznatim ljudima, ili inače stupiti s njim ili s njima u dodir. Tek što smo se bili zaustavili na jednoj benzinskoj stanici pod znakom Pegaza, a odignuti poklopac motora, pod koji sam zavirio da vidim što mehaničar radi, skrio Lolitu od mog pogleda, ona je šmugnula iz kola i izgubila se nekamo iza radionice. Kako sam bio pomirljivo raspoložen, samo sam zavrtio svojom dobroćudnom glavom, iako su, strogo uzevši, odlasci u javne nužnike bili strogo zabranjeni, jer sam slutio da su nužnici — kao i telefon — iz nekog meni nepoznatog razloga, one oštre točke za koje je moja sudbina sklona zapeti. Svatko ima takve svoje kobne predmete ili pojave—tko krajolik koji se vraća, tko brojeve—koje bozi pomno biraju da privuku događaje koji su za nas posebno značajni—ovdje će se John svagda spotaknuti, a ondje će Jane svagda pući srce.

Uslužili su me, dakle, i ja sam odmaknuo kola od crpki da ustupim mjesto malom teretnjaku koji je razvezao robu — i tada me je sve veći obujam njene odsutnosti počeo tištati u sivoj praznini vjetrovita dana. Nisam ni prvi ni posljednji put gledao, obuzet nekom mutnom nelagodnom, nepokretne sitnice koje kao da se čude (poput seoskih besposličara) što su dospjele u vidno polje putnika koji ne može

dalje — onu tamnozelenu kantu za smeće, one crne, crne gume s bijelim, bijelim stranama izložene na prodaju, one žute toflenke motornog ulja, onaj crveni hladnjak s različnim napicima, onih četiri, pet... sedam praznih boca u drvenim pregradama d nalik na križaljku koja još nije do kraja riješena, onog ca što se strpljivo penje uz prozor u mehaničarskoj radionici... z njena je otvorena vrata dopirala glazba s radija i, možda zato njen ritam nije bio usklađen s njihanjem i drugim gibanjima ja koja je oživljavao vjetar, čovjek je imao dojam da gleda neki stari film o prirodi, koji živi sam za se dok pijanino ili violina prat melodijsku liniju izvan sfere cvijeta što podrhtava, ili grančice što se njiše. U meni besmisleno zatreperi Charlottin posljednji jecaj kad Lolita, u haljini koja nije lepršala u taktu glazbe, dotrča iz sasvim neočekivanog smjera. Nužnik je bio zauzet, pa je bila prešla preko poprečne ulice do druge benzinske stanice pod znakom Školjke. Tu je natpis glasio: "Mi se ponosimo našim toaletima koji su isto tako čisti kao i vaši kod kuće. Razglednice s već nalijepljenim markama spremne su za vaše komentare". Ali je nužnik bio bez razglednica, bez sapuna, bez ičega. Bez komentara.

Toga dana ili sutradan, nakon prilično dasadne vožnje kroz zasijana polja, stigli smo u čarobni gradić Kasbeam i odsjeli u motelu "Kestendvor": zgodne kućice, sočna trava, kestenovi, jabuke, stare njihaljke i — veličanstven zalazak sunca koje umorno dijete nije ni pogledalo. Ona je željela da prodemo kroz Kasbeam zato što je to mjesto svega pedesetak kilometara sjeverno od njena rodnog grada, ali sutradan ujutro kao da uopće nije imala volje da pogleda pločnik na kojem se prije pet godina igrala školice. Ja sam se, iz razumljivih razloga, pribojavao tog skretanja, iako sam se bio dogovorio s njom da neće svraćati pažnju na sebe — da neće izlaziti iz auta ni posjećivati stare prijatelje. Stoga sam se obradovao što je odustala od svog nauma, ali mi je olakšanje kvarila pomisao da se ona ne bi tako lako odrekla posjeta Piskvju da je mislila da ja strepim, kao i prethodne godine, od nostalgичnih opasnosti toga gradića. Kad sam uzdahnuo i to joj spomenuo, ona je također uzdahnula i turobno rekla da je neraspoložena, te je poželjela ostati u postelji s hrpom ilustriranih časopisa i da nakon ručka, ako se bude bolje osjećala, krenemo dalje, pravo na zapad. Moram reći da je bila vrlo nježna i umorna i

da se bila “strašno zaželjela” svježeg voća, tako da sam odlučio skoknuti u centar Kasbeama po kakav dobar izletnički ručak. Naša je kućica stajala na šumovitu brežuljku i kroz prozor se mogla vidjeti cesta kako se spusta vijugajući, i kako se zatim proteže pravo između dva reda kestenova put lijepog gradića koji se vidio kao na dlanu, nalik na igračku, u čistoj jutarnjoj daljini; mogla se raspoznati djevojčica slična vilenjak¹¹ na biciklu poput vilina konjica, i uz nju nerazmjerno krupan pas — sve to isto onako jasno kao oni hodočasnici i mazge što se penju uz krivudave ceste, blijeđe kao vosak, na starim slikama s modrikastim bidima i malim crvenim ljudima. Ja imam evropski nagon da idem pješice kad god mogu bez automobila, i zato sam pošao bez žurbe niz cestu i nakon nekog vremena sreo onu biciklisticu koja je, uzgred budi rečeno, bila ružna, debeljuškasta djevojčica s pletenicama, a pratio ju je golem bernardinac s očnim dupljama poput cvjetova dana-i-noći. U Kasbeamu me je vrlo star brijač vrlo loše podšišao; neprestano je naklapao o nekom svom sinu, igraču bejzbola, i pri svakom usnenom suglasniku pijuckao mi po vratu. Od vremena do vremena brisao je naočale mojim ubrusom ili prestajao raditi svojim staračkim drhtavim škarama da mi pokaže požutjele novinske izreske; toliko sam ga nepažljivo slušao da sam se zgrozio kad me je napokon upozorio na uokvirenu fotografiju među starim posivjelim bočicama i kad sam shvatio da je mladi brkati sportaš na njoj već trideset godina mrtav.

Popio sam šalicu kave, vrele i bljutave, kupio grozd banana za svoje majmunče i izgubio još desetak minuta u trgovini delikatesama. Prošlo je bilo najmanje sat i pol kad se sićušni hodočasnik Hum-Hum pojavio opet na cesti što je vodila do Kesten-dvorca.

Djevojčica koju sam sreo na putu u grad nosila je sad brdo rublja i pomagala pospremati kućice iskrivljenom čovi, čija su me velika glava i grube crte lica podsjetile na takozvanog “Bertolda” iz talijanskih farsa. Bilo je na našoj Kesten-kosi desetak tih kućica, lijepo i razdaleko raspoređenih usred bujnog zelenila. Sad u podne, većina se njih već bila oslobodila, uz posljednji tresak vrata što su se sama Otvarala, svojih gostiju. Prastar, posve oronuo par u vrlo modernom automobilu oprezno je milio iz jedne male garaže uz

kućicu; iz jedne druge, iste takve garažice prilično je neprilično stršio crveni poklopac sportskog automobila; a bliže našoj kućici naočit i krepak muškarac s bućom crne kose i plavim očima stavljao je frigoterm u automobil-*aravan. Pogledao me je, tko zna zašto, cereći se nekako nesigurno, sprijeda, nasred travnjaka, u granatoj hladovini bujna drveća,

-fuj m bernardinac je čuvao bicikl svoje gazdarice, a nedaleko od njega mlada trudnica je bila posjela ushićeno dojenče na ljuljačku i polako ga ljuljala, iako joj je ljubomorni mališan od dvije-tri godine smetao nastojeći odgurnuti ili povući ljuljačku; svršilo je tako daje ljuljačka njega oborila i on se počeo derati ležeći poleduške na travi, a majka se i dalje nježno smješkala ni jednom ni drugom svom već rođenom djetetu. Sjećam se ovako dobro svih tih pojedinosti vjerojatno zato što sam nakon nekoliko trenutaka morao temeljito provjeriti sve svoje dojmove; a osim toga je nešto u meni bilo neprestano na oprezu od one užasne večeri u Beardslevju. Nisam se htio prepustiti ugodnom osjećaju koji je u meni bila probudila šetnja—povjetarcu ranog ljeta koji mi je obavijao potiljak, gibljivoj škripi vlažna šljunka pod nogama, slasnom komadiću hrane koji sam napokon isisao iz šuplja zuba, pa čak ni ugodnom teretu kupljenih stvari koje zapravo nisam smio nositi, s obzirom na stanje svog srca; ali se činilo da caki ta moja nesretna pumpa besprijeckorno radi, pa sam se čudio adolori d'amoureuse langueur” kad sam naposljetku stigao do kućice u kojoj sam bio ostavio svoju Dolores.

Našao sam je, začudo, odjevenu. Sjedila je na rubu postelje u modrim platnenim hlačicama i jučerašnjoj majici i gledala me baš kao da me ne poznaje. Blagi obrisi njenih sitnih dojki bili su prije otvoreno istaknuti nego prikriveni mlohavom trikotažnom tkaninom, i ta me je otvorenost umah ozlojedila. Nije se još bila okupala, ali je stigla namazati usne i umrljati široke prednje zube što su se ljeskali kao bjelokost polivena vinom ili ružičasti kartaški žetoni. I eto, tako je sjedila sklopljenih ruku na koljenima, sva prožeta nečim žarkim i đavolskim što nije imalo ama baš nikakve veze sa mnom.

Bacih na stol svoju tešku papirnu vrećicu i stajah nekoliko trenutaka prelazeći pogledom s njenih sandala i golih gležnjeva na njeno blaženo i glupo lice, pa opet na one grešne noge.

— Bila si vani — rekoh (sandale su joj bile oblijepljen šljunkom).

— Ovaj čas sam ustala — reče ona i nadoda (uhvativši rnoJ pogled uprt dolje): — Izišla sam načas... da vidim vraćaš li se.

Nanjušila je banane i pokrenula se prema stolu.

Jesam li mogao sumnjati na nešto određeno? Dakako da nisam , ali one mutne, zanesene oči, ona čudna toplina što je izbijala iz nje... Ne rekoh više ni riječi, samo pogledah na cestu koja je onako lijepo vijugala u prozorskom okviru — svakome tko bi me htio iznevjeriti poslužio bi taj prozor kao izvrsna promatračnica. Lolitica je počela u slast jesti banane. Odjednom se sjetih dodvorljivog smiješka onog tipa iz susjedne kućice, Izletjeh na dvorište. Svi su automobili bili otišli osim njegova karavana u koji je upravo ulazila njegova mlada žena sa svojim dojenčecom i onim drugim, manje-više otpisanim djetetom.

— Što je, kamo ćeš? — povika Lolita s vrata.

Ne odgovorih joj ni riječi. Gurnuh je, onako meku, natrag u sobu i uđoh za njom. Strgoh majicu s nje. Zderah i sve ostalo povukavši za patentni zatvarač. U hipu je izuh. Pomamno uzeuh tragati za sjenom njene nevjere; ali trag koji sam slijedio bio je odviše slab da bi se mogao razlučiti od tlapnje kakva luđaka.

Debeli je Gaston, onako izvještačen, rado dijelio darove — darove koji su bili također malčice izvještačeni, ili bar neobični, po njegovu izvještačenom ukusu. Pošto je jednom opazio da mi se slomila kutija za šahovske figure, sutradan mi je ujutro poslao po jednom svom momčiću bakrenu kasetu, kojoj je cijeli poklopac bio išaran zamršenim istočnjačkim šarama i koja se mogla lijepo Zaključati. Meni je bio dovoljan jedan pogled da ustanovim da je to jedna od onih jeftinih blagajni koje se, ne znam zašto, zovu luizette •koje se uzgred kupe negdje u Malagi ili Alžiru, i s kojima poslije ne ^aš što ćeš. Kasetu je bila odviše plitka za moje glomazne figure, ali Sam je sačuvao u sasvim druge svrhe.

Želeći rastrgnuti mrežu sudbine u koju sam se, kako sam nejasno Osjećao, bio zapleo, odlučio sam (usprkos Lolitinu očitunezadovoljstvu) da ostanemo još jednu noć u Kesten-dvoru. Pošto sam se probudio u četiri sata ujutro, uvjerio sam se da djevojčica još spava (otvorenih usta kao da se tupo čudi nevjerojatno besmislenom životu koji smo svi tni nekako bili uredili za nju) i daje dragocjeni sadržaj luizette netaknut. U njoj je, lijepo umotan u bijeli vuneni šal, ležao džepni revolver, kalibar 0.32, dužina oko jedne devetine Lolitine visine, šaržer s osam naboja, držak od četvrtaste orahovine, čelik potpuno bruniran. Naslijedio sam ga od pokojnog Harolda Hazea s katalogom u kojem je na jednom mjestu bezbrižno i nepismeno pisalo: "Veoma je prikladan za kuću i auto kao i za osobu". Ležao je u kutiji, spreman da odmah posluži za osobu ili osobe; bio je nabijen, ali je zatvarač bio zakočen da bi se spriječilo slučajno okidanje. Ne treba smetnuti s uma da je pištolj frojdoovski simbol praočinskog središnjeg uda.

Sad mi je bilo drago što je sa mnom—a osobito mi je bilo drago što sam se bio naučio rukovati njime prije dvije godine, u boriku nedaleko od mog i Charlottina jezera nalik na pješčani sat. Farlow s kojim sam se šetao po toj gustoj šumi bio je izvrstan strijelac.

Uspio je pogoditi iz kolta kolibrića iako valja reći da je od trofeja ostalo vrlo malo—samo prstohvat paperja duginih boja. Jednom nam se bio pridružio stameni bivši policajac Krestovski, koji je u

dvadesetim godinama ovog stoljeća vješto ustrijelio dva odbjegla zatvorenika, i popunio nam lovačku torbu sitnim djedićem — kojeg je, uzgred budi rečeno, ubio izvan lovačke sezone. Prema tim majstorima ja sam, naravno, bio početnik i nikako nisam mogao pogoditi cilj, ali mi se zato drugi put, kad sam bio sam, posrećilo da ranim vjevericu.

— Lezi, lezi — šapnuh svom laganom, ali zbijenom druškaneu i popih u njegovo zdravlje gutljaj džina.

A sad čitalac treba zaboraviti na Kestenove i Koltove da bi pošao za nama dalje na zapad. Idući su dani bili obilježeni nizom snažnih oluja — ili je, možda, jedna te ista oluja prolazila kroz cijelu zernlju teški01 žabljim skokovima, a mi je se nikako nismo mogli otresti, 1^0 što se nismo mogli otresti ni detektiva Trappa; jer baš se tih dana javila preda mnom zagonetka astečkog crvenog jaka, kabrioleta koji je posve bacio u zasjenak temu o Lolitinim ljubavnicima.

Čudo jedno! Ja koji sam bio ljubomoran na svakog balavca na kojeg smo naišli, čudo jedno kako sam krivo protumačio nagovještaje sudbine! Možda je tijekom zime moju budnost bilo uspavalo Lolitino čedno vladanje; a i inače, teško da bi i luđak bio toliko glup da pomisli da neki Humbert Drugi u stopu progoni Humberta Prvog i njegovu nimficu, uz Zeusov vatromet, kroz velike i ružne ravnice. Zbog toga sam zaključio da crvenim Jakom, koji nas je iz kilometra u kilometar pratio na pristojnoj udaljenosti, upravlja detektiv kojeg je unajmilo neko dokono zanovijetalo da ustanovi što zapravo radi Humbert Humbert sa svojom malodobnom pastorkom. Kao što mi se događa u razdobljima električne napetosti u atmosferi i praskavih gromova, mučila su me priviđenja. Dopuštam da nisu bila samo priviđenja. Ne znam što su mi ona ili on usuli jednom u moj džin, ali to je slabo djelovalo, pa sam u noći jasno čuo lagano kucanje na vratima naše kućice; otvorio sam ih širom i u isti mah opazio da sam gol golcat, a da na pragu stoji, bjelasajući se u mraku natopljenom kišom, čovjek koji je držao na licu krinku što predstavlja Čina, grotesknog detektiva isturene brade, čije pustolovine izlaze u stripovima. On se prigušeno zasmija i izgubi u tami, a ja se vratih glavinjajući do postelje i odmah ponovo zaspah — i, ma koliko to bilo čudno, ni dandanas mi nije jasno je li to bila java ili priviđenje izazvano nekom drogom. Uostalom, od tada sam temeljito proučavao Trappov osebujan smisao za humor i to mi se čini prilično vjerodostojnim primjerkom njegove vrste humora. O, kako je to bilo grubo smišljeno i krajnje bezdušno! Netko je valjda zarađivao na tim krinkama poznatih cudovišta i glupana. Jesam li sutradan vidio dva derana kako ruju Po kanti za smeće i isprobavaju Činovu obrazinu? Je li to bila puka slučajnost? Posljedica meteoroloških prilika?

Kao ubojica obdaren izvanrednim, ali neujednačenim i hirovitim lćenjem, ne bih vam znao reći, milostive gospođe i gospodo, kad sam se konačno uvjerio da nas slijedi crveni kabriolet, ali se zato sjećam kad sam prvi put jasno vidio njegova vozača. Nekako predvečer vozio sam polagano po silnom pljusku ne gubeći iz vida crvenu prikazu što se razlijevala i podrhtavala od požude u mom ogledalu sa strane Najednom potop poče jenjavati i sitno bubnjati i domalo posve prestade. Probivši se kroz oblake, jarko sunce obasja cijeli autoput; htjedoh kupiti tamne naočale, pa se zaustavili na benzinskoj stanici. To što se zbivalo činilo mi se kao bolest, zloćudan tumor protiv kojeg čovjek ne može ništa, pa sam odlučio da se naprosto ne obazirem na našeg hladnokrvnog progonitelja koji se, spuštenu krova, zaustavio malo dalje iza nas, pred nekom kavanom ili krčmom na kojoj je stajao idiotski natpis: “KOLOTUR”, ispod kojeg je pisalo: “Otplēšite kolo sTurom”. Pošto su mi napunili rezervoar, otišao sam u pisarnicu da kupim naočale i platim benzin. Potpisujući “putnički ček”, pokušao sam se prisjetiti u kojem se mjestu nalazim, te slučajno pogledah kroz prozor i ugledah nešto strašno. Plećat, ćelav muškarac, u sportskom kaputu bež boje i tamnosmeđim hlačama, slušao je što mu kazuje Lolita, koja se bila nagnula iz našeg automobila, govorila brzorečicom i mahala gore-dolje rukom raširenih prstiju, kako je činila kad je bila riječ o nečem ozbiljnom i neodgodivom. Najviše me je prenerazila — toliko da mi se smučilo — nekakva rječita prisnost njena govora koju mi je teško opisati, a po kojoj bi se reklo da se oni poznaju već poodavno — najmanje mjesec dana. Zatim sam vidio kako se on počeošao po obrazu, klimnuo glavom, okrenuo se i pošao natrag do svojih kola — širok i temeljan čovjek mojih godina, pomalo nalik na pokojnoga Gustava Trappa, Švicarca, bratića mog oca, isto onakva ravnomjerno preplanula lica, okruglijeg od mojeg) kao u strica Gustava, potkresanih tamnih brčića i zakržljalih usta nalik na ružin pupoljak. Kad sam se vratio do automobila, Lolita je proučavala automobilsku kartu.

— Što te je pitao onaj klippan, Lolito?

— Koji klip? Aha — onaj! A da. Ma ne znam. Pitao me)c imam li kartu. Zalutao je valjda.

Krenusmo dalje, a ja rekoh: «: >

— Sad me dobro slušaj, Lolito! Ne znam lažeš li ili ne lažeš, i ne znam jesi li poludjela ili nisi, to mi je trenutno sasvim svejedno; ali taj nas čovjek prati cijeli dan i jučer sam vidio njegov auto u našem motelu, sve bih rekao daje to neki policijski agent. Ti dobro znaš što

& se dogoditi i kamo će te strpati ako policija što pronjuši. A sad mi reci od riječi do riječi što ti je sve rekao i što si ti njemu rekla!

Ona se nasmija.

— Kad bi on zbilja bio cajkan — odgovori ona vrištavo, ali prilično razborito — najblesavije bi bilo pokazati mu da smo se uplašili. Nemoj se uopće obazirati na njega, tatice!

—Je li te pitao kamo idemo?

— Ta on to već zna! — (Rugala mi se.)

— Kako bilo da bilo — rekoh popuštajući — sad sam ga dobro vidio. Nije baš neki ljepotan. Strašno je sličan jednom mom rođaku koji se zove Trapp.

— Pa možda i jest Trapp. Da sam na tvom mjestu... ah, pogledaj, sve se devetice pretvaraju u iduću tisuću! Kad sam bila sasvim mala —doda neočekivano pokazujući na brojač—bila sam uvjeren da bi se nule zaustavile i ponovo pretvorile u devetice kad bi mama htjela potjerati auto natraške.

Čini mi se da se prvi put ovako neposredno prisjetila svog prethumbertovskog djetinjstva; možda je u školskom kazalištu naučila ovakve trikove? Nastavili smo se voziti u posvemašnjem muku. Potjere nije više bilo za nama.

Ali već sutradan, kao bol od neke kobne bolesti koja se vraća dok slabi i djelovanje morfija i nada, on se opet pojavio za nama, & glatka crvena zvijer. Promet je na autocesti toga dana bio slab, nitko nikoga nije prestizao i nitko se nije ni pokušavao ugurati 1Zrnedu našeg skromnog modrog auta i njegove nabusite crvene sjene, kao da je kakav veseo čarobnjak začarao taj razmak, stvorio *onu čija točnost i postojanost kriju u sebi nešto kristalno i gotovo ^jetničko. Naš progonitelj, s onim svojim ramenima nabijenim Vatom i stričevskim brčićima, podsjećao me je na lutku u izlogu, a njegov automobil kao da se kretao samo zato što je povezan i nevidljivim i nečujnim svilenim uzetom za naša uboga kola. tyj smo bili mnogo slabiji od njegova raskošno lakiranog Jaka tako da mu nisam ni pokušao umaknuti. Elente currite, noctis equi!Oh, tiho bježite, noćni vukodlaci! Penjali smo se uz dugu uzbrdicu i ponovo se spuštali. Pridržavali smo se dopuštene brzine. Puštali smo djecu da prijeđu — u viši razred. Oponašali smo skladnim pokretima upravljača crne vijuge na žutim pločama koje su upozoravale na zavoje; ali, ma kuda išli, začarani je razmak i dalje, ne mijenjajući se, klizio za nama, kao matematička fatamorgana, kao cestovni pandan čarobnom ćilimu. I neprekidno sam osjećao mali osobni žar desno od sebe — njene radosne oči, njen zažaren obraz.*

Prometnik u paklu isprepletenih ulica, u četiri i pol poslije podne, na ulazu u industrijski gradić, bio je prst sudbine koji je odagnao čari od nas. Mahnuo mi je rukom neka mu se približim, a onda je tom istom rukom presjekao put mojoj sjeni. Duga kolona automobila krenula je poprečnom ulicom, između Jaka i mene. Daleko sam mu odmakao— a onda sam vješto skrenuo u pokrajnju uličicu. Vrabac je sletio s velikom mrvom kruha, napao ga je drugi i oteo mu mrvu.

Kad sam se nakon nekoliko sumornih zaustavljanja i namjerna krivudanja vratio na autoput, mojoj sjeni nije više bilo ni traga.

Lolita je prezirno puhнула kroz nos i rekla:

— Ako je on zbilja detektiv, onda je bilo glupo od tebe što si mu zbrisao.

— Sad imam drukčije mišljenje — odvratih.

— Mogao si provjeriti te svoje... pretpostavke... da si ostao u dodiru s njim, dragi moj tatice! — reče Lolita previjajući se u grčevima vlastita sarkazma. — Ipak si ti velika hulja! — nadoda običnim glasom.

Proveli smo sumornu noć u vrlo prljavu motelu, uz kišu koja je šumila u širokoj amplitudi, i upravo pretpotopnu neprekidnu grmljavinu.

— Ja nisam dama i ne volim grmljavinu — izrazila se čudno

Lolita i privila se uza me, nažalost samo zato što se panično bojala oluje.

Doručkovali smo u gradu Ani, br. stan. 1001.

■ — Sudeći po onoj posljednoj jedinici, ona je debela njuška već ovdje — pripomenuh.

— Duhovit si, dragi moj tatice, kao da si se rodio na Duhove reče Lolita.

Bili smo već stigli u preriju obraslu pelinom i dan-dva sam bio, hvala Bogu, na miru (glupane, govorio sam sam sebi, sve je u redu, ona je težina potjecala naprosto od zabludjelih plinova); uskoro su pravokutne uzvišice ustupile mjesto pravim planinama te smo na vrijeme stigli u gradić Wace.

Eto ti vraga! Nastao je nekakav nesporazum, ona je bila krivo pročitala datum u vodiču i plesovi u Čarobnoj pećini bili su već odavno prošli! Uostalom, to je hrabro podnijela, a kad smo doznali da u lječilištu Waceu postoji ljetno kazalište i da je sezona u punom jeku, odvuklo nas je nešto tamo, jedne divne večeri oko sredine lipnja.

Zaista vam ne bih znao reći o čemu je bila riječ u komadu koji smo gledali. Bilo je to nešto sasvim beznačajno, s pretencioznim

svjetlosnim efektima i prosječnom glumicom u glavnoj ulozi. Jedina pojedinost koja se meni svidjela bijaše vijenac od sedam malih gracija, manje-više ukočenih na pozornici, sedam zanesenih, lijepo našminkanih, golorukih, golonogih djevojčica školskog uzrasta, u raznobojnu muselinu, koje su pronašli u samu mjestu (sudeći po eksplozijama pristrana uzbuđenja ovdje-ondje u dvorani); trebalo je da one predstavljaju živu dugu koja je ostajala na pozornici u cijelom posljednjem činu i, prilično izazovno, pomalo blijedjela iza niza višestrukih koprena. Sjećam se da sam pomislio da su tu ideju o “dugi od djece” autori Clare Quilty i Vivian Damor-Blok ukrali Jovceu — a sjećam se i da su dvije boje te duge predstavljala strašno čarobna stvorenja; narančasta se neprestano vrpoljila na osvijedjenoj pozornici, a smaragdna se, pošto su joj se oči bile svikle na mrkli mrak u dvorani gdje smo tromo sjedili, najednom osmjehnula majci ili zaštitniku.

Čim se predstava svršila i odjeknuo pljesak (zvuk koji moji živci ne mogu podnijeti), počeo sam vući i gurati Lolitu prema izlazu, jer sam jedva čekao da zadovoljim svoju potpuno razumljivu ljubavnu Zudnju u pouzdanoj tišini naše neonskoplave kućice pod zvijezdama začuđene noći; ja uvijek tvrdim da se priroda čudi onome što vidi kroz prozore. Lolita je ipak zaostala, stisnutih sretnih očiju u ružičastu zanosu; vid joj je bio toliko potisnuo sva ostala osjetila da su joj se mlitave ruke jedva sastajale, iako je i dalje mehanički pljeskala. I prije sam viđao kod djece slične zanose, ali je ovo, do vraga, bilo sasvim neobično dijete koje je upiralo svoj kratkovidni blaženi pogled u daleku pozornicu, na kojoj sam načas spazio oboje autora komada, ili bolje reći njihove grube obrise; muškarca u smokingu i neobično visoku crnku golih leda i jastrebinjeg profila.

— Opet si mi, životinjo jedna, povrijedio zglob — reče Lolita tankim glasom sjedajući do mene u kola.

— Ah, oprosti mi, srce, moje ultravioletno srce — rekoh pokušavajući je uhvatiti za lakat, ali uzalud; i dometnuh u želji da promijenim razgovor, da promijenim smjer sudbine, o Bože, Bože:

— Vivian je veoma zgodna dama. Sve mi se čini da smo je vidjeli sinoć kad smo večerali u “Ananasu”.

— Ti si ponekad upravo jezivo tup — reče Lolita. — Prvo i prvo, Vivian je autor, a autorica je Clare; drugo, njoj je četrdeset godina, udata je i ima u sebi crnačke krvi.

— A ja sam mislio — nastavih šaleći se nježno na njen račun

— ja sam mislio da je Quilty tvoja nekadašnja simpatija, sjećaš li se da je o njemu bilo riječi u našem dragom Ramsdaleu, u one dane kad si me još voljela?

— Što? — odbrusi mi Lolita bekeljeći se. — Onaj stari zubar iz

Ramsdalea? Ti me valjda brkaš s nekom drugom lakom ptičicom?

A ja pomislih kako te lake ptičice zaboravljaju sve, sve, a mi, stari njihovi obožavaoci, strepimo nad svakim pedljem njihova nimfičanstva...

Ja sam, s Lolitinim znanjem i odobrenjem, zamolio ravnatelja pošte u Beardslevju da nam šalje svu poštu do petnaestog lipnja na poste restante u Waceu, a nakon toga u Elphinstone. Sutradan ujutro svratili smo na poštu u Waceu gdje smo morali čekati u kratkom, ali sporom redu. Bezbrizna Lolita počela je proučavati fotografije zločinaca prilijepljene na zidu. Ljepotan Anatolij grjanski, iliti Anthonv Bryan, iliti Tony Brown, oči smeđe, boja kože svijetla, traži se zbog otmice djece. Fauxpas⁹⁶ jednog postarijeg gospodina tužnih očiju sastojao se u tome što je prevario poštu, a pored toga — kao da to nije bilo dovoljno — patio je od neizlječive deformacije stopala. Namrgođena Sullivana pratilo je upozorenje: vjerojatno je naoružan i smatra se da je neobično opasan. Ako želite snimiti film po mojoj knjizi, predlažem vam ovaj trik. Dok ja razgledam ta obličja, jedno se od njih polako pretvara u moje lice. Bila je tu i jedna mutna snimka izgubljene djevojčice: četrnaest godina, kockasta suknja, čista blondina (ovo se rimuje). Obavijestiti šerifa Fišera, Fišerifa, Fišerimu.

Ne sjećam se svojih pisama, a što se tiče Dolly, stigao je njen školski izvještaj i jedno pismo u vrlo neobičnoj, vrlo drugačijoj omotnici. Ne časeći ni časa, otvorio sam to pismo i počeo ga čitati. Kad sam primijetio da se djevojčica posve ravnodušno okrenula i uputila prema novinskom kiosku na izlazu, zaključio sam da je bila predvidjela moj postupak.

Dolly-Lo! Komad je doživio velik uspjeh. Sva tri psa mirno su ležala — očito im je naša doktorica nešto ubrizgala. Linda koja te je zamijenila znala je cijelu ulogu napamet, izvrsno ju je odigrala, živo i sigurno, ali joj je nekako nedostajalo tvoje suosjećajnosti, tvoje prirodne životne snage, ljupkosti moje — *autorove Dijane; uostalom, autor nije ni došao da namplješće, a strašna oluja vani donekle je zaglušivala naš skromni "grom iza scene". Ah, Bože moj, kako vrijeme leti! Sad kad se sve to svršila—škola, predstava, moja ljubav s Rojem, mamina trudnoća (dijete nije, nažalost, dugo živjelo), sve mi se to čini jako dalekim, iako još zapravo osjećam kako me škaklja šminka. Prekosutra odlazimo u Neiv York i teško da ću se uspjeti*

izvući dap> ne idem s roditeljima u Evropu. Imam još jednu goru vijest za tebe,

Dolly-Lo! Ne znam hoćeš li se vratiti u Beardslej, ali ako se i vratiš, možda me nećeš više ovdje naći. O jednoj mojoj ljubavi znaš, o drugoj samo misliš da znaš, ali kako bilo da bilo, tata se upleo i hoće da idem nagodinu dana u školu u Parizu dok on bude ondje zahvaljujući Fulbrightovoj stipendiji.

Kao što se moglo i očekivati, jadni Pjesnik se zabunio u trećem prizoru, na onom istom mjestu gdje sam se svaki put ja zabunila

— kad god sam izgovarala one glupe francuske stihove. Sjećaš li se?

Ne manquez pas de dire a ton amant, Chimene

Comme le lac est beau car il faut qu'il t'y mene.

Sretna li kavalira! Qu'il t'y — da slomiš jezik!

E pa, budi dobra, Lolo moja! Tebe pozdravlja najsrdačnije, a

Guvernera najsmjernije

Tvoja Mona.

P. S. Zbog svega onoga što sam počinila i u što se tata upleo, moja se pošta strogo kontrolira. Zatopričekaj s odgovorom dok ti se ne javim iz Evrope.

Rekao bih da se nije više ni javila. Još bolje. U njenu pismu ima nekih ružnih aluzija, ali sad nemam volje da ih raščlanjujem. Našao sam ga nakon dugog vremena među stranicama jednog našeg vodiča i navodim ga ovdje samo radi dokumentacije. Dvaput sam ga pročitao.

Digao sam glavu i htio... ali, gle vruga — nije više bilo Dijane! Dok sam bio pod Moninim čarima, Lolita je slegla ramenima i izgubila se.

— Da niste slučajno vidjeli... — obratih se grbavcu koji je meo pod na izlazu. Dakako da ju je vidio. Stari bludnik! Njemu se učinilo da je ona spazila nekoga vani i istrčala. Istrčao sam i ja. Stao sam na pločnik, ali nje nije bilo. Potrčao sam dalje. Opet sam stao. Dakle, i to se napokon dogodilo! Izgubila se zauvijek...

U kasnijim godinama često sam se pitao zašto se nije zaista toga dana zauvijek izgubila. Je li je zadržala njena nova ljetna garderoba

Jcoja je bila zaključana u autu? Ili možda još nije bila dozrela neka čestica općeg plana? Ili sam im, jednostavno, mogao još dobro poslužiti da je dopremim do Elphinstonea (koji je bio tajni cilj putovanja)? U taj čas, ipak, sjećam se, nisam uopće sumnjao da me je zasvagda ostavila. Nijeme ljubičaste planine što su u polukrugu opasivale grad, kao da su vrvjele od Lolita što su predisale, verale se, spoticale se, smijale se, sve brže predisale i rasplinjavale se u sumaglici. Činilo mi se daje golemo početno slovo grada, sastavljeno od bijela kamena na strmu obronku, inicijal mog užasa.

Nova krasna pošta iz koje sam bio netom istrčao nalazila se između još neprobudena kina i urotničke skupine jablanova. Bilo je devet sati prije podne po lokalnom vremenu. Ulica se zvala Glavna. Koračao sam po njenoj modroj strani motreći onu drugu koju je već bilo očaralo i ukrasilo jedno od onih krhkih jutara ranog ljeta, u kojima ima ovdje-ondje i bljeskova stakla, i nekakva općeg posrtanja, i gotovo iznemoglosti pred perspektivom nesnosnog vrućeg podneva. Prešao sam preko ulice i stao lunjati i prelistavati, da tako kažem, natpise na dugom nizu kuća: Ljekarnica, Nekretnine, Modni salon, Automobilski dijelovi, Kavana, Sportski rekviziti, Nekretnine, Pokućstvo, Elektrotehnički pribor, Brzozjavni ured, Čistionica, Mješovita roba. Oh, policajce, policajce, kćerka mi je pobjegla... U dosluhu s detektivom! Zaljubljena u ucjenjivača!

Iskoristila je moju potpunu nemoć! Pomišljao sam da porazgovaram s nekim od rijetkih prolaznika. Odustao sam od te namisli. Sjedio sam malo u parkiranim kolima. Pregledao sam istočnu stranu gradskog parka. Vratio sam se do Modnog salona i Automobilskih dijelova. Rekao sam sam sebi, u nastupu sarkastičnog bijesa — un

ricanemenfi8 — da sam lud što sumnjam u nju, da će se sad Pojaviti...

I pojavila se.

Naglo sam se okrenuo i otresao s rukava ruku koju je ona bila stavila na nj smiješeći se bojažljivo i priglupo.

— Sjedaj u auto — rekoh joj.

Poslušala me je, a ja sam nastavio hodati gore-dolje po pločniku boreći se s neiskazivim mislima i nastojeći smisliti neki način kako da doskočim njenoj himbi.

Ubrzo je izišla iz automobila i pridružila mi se. Osluškujući pomno, onako ošamućen, postupno sam namjestio prijemnik na stanicu LO. Ona mi je, očito, objašnjavala kako je srela neku svoju kolegicu.

— Ma zbilja? A koju?

— Jednu malu iz Beardslevja.

— Izvrsno! Ja znam imena svih tvojih kolegica iz razreda. Da počnemo od početka: Alice Adams?

— Ne, nije iz mog razreda.

— Izvrsno! Imam kod sebe popis svih učenica tvoje škole. Kako se zove, molim?

— Nije išla u našu školu. Samo je stanovala u Beardslevju.

— Izvrsno! Ponio sam i adresar Beardsleyja. U njemu ćemo naći sve Brownove i Smithove.

— Znam joj samo ime.

— Mary ili Jane?

— Nije nego Dolly, kao i ja.

— Dakle, u slijepoj smo ulici (ogledalo o koje razbijaš nos).

Izvršno! Da pokušamo sad malo drukčije! Nije te bilo dvadeset i sedam minuta. Što su radile te dvije Dolly?

— Svratile smo u mliječni restoran.

— I što ste naručile?

— Ah, samo Coca-Colu.

— Pazi, Dolly! To možemo provjeriti.

— Ona je bar popila Coca-Colu, a ja čašu vode.

— Izvršno. Je li to bilo tu?

— Ma da.

— Izvršno! Hajdemo! Pitat ćemo točioca.

— Čekaj malo! Nisam sasvim sigurna, možda je bilo malo dalje

— odmah iza ugla.

— Svejedno, hajde da najprije svratimo ovamo. Udi, molim te! A sad da vidimo (otvorih telefonski imenik privezan lancem za stalak). Dobro! Gradsko pogrebno društvo. Ne, nije još. Aha, evo ga! Ljekarne i mliječni restorani. Jedan je u Brdskoj ulici, drugi je ovaj ovdje — Larkinova ljekarna, i ima ih još dva. I to je sve što nam Wace, ili bar njegov trgovački centar, može ponuditi što se tiče soda-vode i sladoleda. Što možemo, morat ćemo ih sve obići.

— Ma idi k vragu! — reče ona.

— Grubost ti, srce, neće ništa pomoći.

— Dobro — reče ona. — Ali nemoj mi postavljati klopke!

Dobro — neka bude po tvom, nismo nikamo svraćale. Naprosto smo razgovarale i gledale haljine u izlozima...

— U kojim izlozima? Je li možda u ovom?

— Jest, na primjer, baš u ovom!

— Ah, Lolito! Pogledaj malo bolje!

Prizor zaista nije bio osobito privlačan. Ufitaljeni mladi pomoćnik čistio je usisivačem nešto kao sag na kojem su stajale dvije figure koje kao da su netom bile nastradale u eksploziji.

Jedna je od njih bila posve gola, bez vlasulje i bez ruku. Sudeći po njenu razmjerno nisku stasu i nestašnu držanju, moglo se zaključiti da je, odjevena, predstavljala i da će još predstavljati djevojčicu Lolitinih godina. U sadašnjem je stanju, međutim, bila bespolna. Uz nju je stajala mnogo viša figura — mladenka s velom, potpuno opremljena i, kako se kaže, kompletna, samo što joj je nedostajala jedna ruka. Na podu, pred djevičinih nogama, gdje je pomoćnik revno puzio za svojim aparatom, ležale su tri tanke gole ruke i jedna plava vlasulja. Dvije od tih ruku slučajno su se spojile u iskrenutom položaju, a njihova užasna gesta kao da je izražavala očaj i preklinjanje.

— Pogledaj, Lolito — rekoh mirno. — Pogledaj dobro! Zar ovo nije izvrstan simbol jedne velike nevolje? Uostalom — prosljedili sjedajući u automobil — ja sam poduzeo stanovite mjere opreza.

Evo ovdje — i tu otvorih pretinac za rukavice — u ovom malom notesu zapisan je broj automobila našeg dragog prijatelja.

Kako sam glup, nisam se potrudio upamtiti taj broj. Sjećao sam se samo prvog slova i posljednje brojke, baš kao da se cijeli niz znakova ulubio iza stakla u boji, koje je bilo toliko mutno da se nije moglo razaznati ništa ispod njega osim krajnjih znakova, slova P i

brojke 6. Moram se upuštati u ove pojedinosti (koje same po sebi mogu zanimati samo profesionalnog psihologa), jer inače čitalac (ah, kad bih ga bar mogao zamisliti kao načitana čovjeka svijetle brade koji pomalo siše lapommedesa carine¹⁹ i naslađuje se mojim rukopisom!) možda ne bi potpuno shvatio koliko sam se zgranuo kad sam opazio da se slovo P, baš kao da mu je izrasla trbušina, pretvorilo u B, a da je šestica sasvim izbrisana. Na srednjem pak dijelu, kojeg se ionako nisam sjećao, opažali su se tragovi žurnog brisanja gumicom; brojke su bile umrljane ili ponovo ispisane dječjim rukopisom tako da se cijeli taj niz doimao kao zapletena bodljikava žica koja se nikako nije mogla logično protumačiti. Jedino što sam znao bilo je ono što mi je govorilo upamćeno slovo — moj je neprijatelj bio iz države koja je graničila s državom u kojoj se nalazio Beardslev.

Nisam ni riječi rekao. Gurnuo sam notes natrag u pretinac i zalupio vratašcima, te smo krenuli iz Wacea. Lolita je dotle dohvatila sa zadnjeg sjedala nove stripove i, u svojoj bijeloj bluzici koja je lepršala na vjetru, proturivši desni preplanuli lakat kroz prozor, zadubila se u pustolovine nekog klauna ili klipana. Na pet-šest kilometara od Wacea skrenuo sam u šarenu hladovinu poljane za piknike gdje je jutro bilo istreslo svoje mrve sunca na prazan stol; Lolita odvoji pogled od časopisa i pogleda me smiješeći se napola u čudu, a ja joj bez riječi opalih snažnu ćušku koja odsjede pravo na njenoj toploj, tvrdoj, sitnoj jagodici.

A onda — kajanje, oštar užitak jecaja iskupljenja, ljubav na koljenima, beznadnost putene pomirbe... U baršunskom mraku noći, u motelu "Mirana" (Mirana!), ljubio sam joj žučkaste tabane — srozao sam se do posljednjih poniženja i žrtava... Ali je sve to bilo uzalud. Oboje smo bili osuđeni na propast. I uskoro sam morao ući u novi krug paklenih muka.

Kad smo izlazili iz Wacea, u predgrađu... Ama, mogao bih se zakleti da to nije bila tlapnja. U jednoj ulici na izlazu iz Wacea načas sam spazio poznatog crvenog Jaka ili njegova istovjetnog dvojnika-

{Mjesto Trappa, u njemu je sjedilo četiri-pet bučnih predstavnika više spolova — ali nisam rekao ni riječi. Nakon Wacea položaj se iz temelja promijenio. Iz početka, dan-dva, uživao sam u intimnom uvjerenju da nas ni sad ni prije nije nitko slijedio, a onda mi se srnučilo od spoznaje da je Trapp promijenio taktiku i da i dalje ide za nama, samo u drugim, unajmljenim kolima.

Pravi Protej autoputa, on se nevjerojatno lako prebacivao iz jednog tipa auta u drugi. Tako se može putovati jedino ako postoje garaže specijalizirane za “najamne automobile”, ali nikad nisam mogao točno odrediti gdje se nalaze te stanice. Isprva kao da je davao prednost rodu Chevroleta — počeo je kabrioletom boje “koledž krem”, pa je prešao na malu limuzinu (“plavi horizont”), a onda je promijenio dlaku u takve nijanse kao što su “sivi morski valovi” i “sivo naplavljeno drvo”. Zatim se počeo služiti drugim markama i ponovo prošao cijelu mutnu dugu automobilskih boja, tako da sam, na primjer, morao dobro razlikovati moj Icarus “modri san” od njegova Oldsmobilea “modri vrhunac”.

Siva mu je boja, međutim, ostala najdraža zaštitna boja i ja sam se uzalud, u mučnim košmarima, trudio razvrstati takve jedva primjetne nijanse kao što su Chryslerov “sivi vuk”, Chevroletova “siva svila” i Dodgeov “sivi Pariz”...

Potreba da neprestano vrebam njegove brčice i otvorenu košulju — ili njegovu ćelu i široka ramena — nagnala me je da temeljito proučavam sve automobile na cesti — otraga, sprijeda, sa strane, one koji su vozili u istom smjeru i one koji su vozili u suprotnom smjeru, jednom riječju, sva kola pod treperavim suncem, automobil mirnog turista s kartonskom kutijom papirnih ubrusa Mimoza” ispod stražnjeg prozora, stari Ford nekog siromaška što bjesomučno juri, pun blijede djece, s čupavim psom kojem glava viri kroz prozor, i sa svinutim blatobranom, malu limuzinu neženje obijenu odijelima na vješalicama, golemu debelu prikolicu — citavu pokretnu kuću posve ravnodušnu prema povorci razjarenih automobila što mile za njom, sportska kola u kojima se djevojka Pristojno smjestila nasred prednjeg sjedala da bude što bliže tipu za volanom, automobil s

prevrnutim čamcem na krovu... Siva kola što kočice pred nama, siva kola što nas sustižu...

Jednom, na području Stjenjaka, negdje između Snowva i Championa, dok smo se spuštali niz jedva primjetnu nizbrdnicu, uspio sam po drugi put jasno vidjeti Zaljubljenog Detektiva. Siva je prikaza za nama potamnijela, zgusnula se i pretvorila u kompaktni "modri dominion"... Odjednom se moj automobil, baš kao da se odazvao na muke mog jadnog srca, počeo nekako zanositi i sklizati i u isti mah ispuštati nemoćni plah-plah-plah.

— Guma vam je kaput, dragi gospodine! — veselo će moja dobra djevojčica.

Zaustavili se uz rub provalije. Lolita prekriži ruke na prsima i nasloni ispruženu nogu na ploču s instrumentima. Izidoh iz kola i pregledah desni zadnji kotač. Donja polovica nesretne gume poprimila je ružan pravokutni oblik. Trapp se zaustavio na pedesetak koraka iza nas. Na toj udaljenosti lice mu je bilo tek masna, nasmijana mrlja. Odlučih iskoristiti ovu priliku te podoh prema njemu — sa sjajnom idejom da posudim od njega dizalicu, iako sam imao svoju. On potjera kola malo natrag, a ja se spotaknuh o kamen — i nastade atmosfera općeg smijeha. Tada golem teretnjak izroni iza Trappovih kola i gromoglasno prođe pored mene, a onda začuh kako grčevito trubi. I nehotice se okrenuh i opazih da moj automobil polako klizi niz brdo. Iz daljine razabrah da Lolita smiješno sjedi za upravljačem i da motor radi, iako sam se sjećao da sam ga ugasio.

Za onog kratkog vremenskog razmaka punog strepnje koliko mi je trebalo da dotrčim do kola koja su brektala i napokon se zaustavila, pomislio sam daje u te dvije godine moja mala imala prilike naučiti ono najosnovnije o upravljanju automobilom. Bijesno sam otvorio vrata. Bilo mi je jasno kao sunce daje ona upalila motor da me odvuče od gospodina Trappa. Uostalom, ta je smicalica bila nepotrebna, jer je Trapp, dok sam trčao za njom, naglo okrenuo kola i nestao. Odmarao sam se neko vrijeme. Lolita me je upitala neću li joj reći ni hvala što je tako vješto zakočila kad je auto iznenada krenuo niz brdo. Pošto nije dobila odgovora, uzela je proučavati

automobilsku kartu. Izišao sam iz kola i počeo “pogublivanje na kotaču”, kako je tu operaciju zvala pokojna Charlotte. Činilo mi se da gubim razum.

Promijenivši kotač, nastavili smo svoje groteskno putovanje. Nakon sumorna i posve nepotrebna spusta, cesta se počela uspinjati sve više i više. Na jednom vrlo strmom dijelu sustigli smo onaj glomazni teretnjak koji je bio nedavno prošao pored nas. Sad je, užasno stenjući, milio uz vijugavu cestu, ali nikako ga nisam mogao preteći. Iz njegove je kabine izletio komadić glatka srebra — unutarnji omotač gume za žvakanje — i, leteći natrag, prilijepio se na časak za naše prednje staklo. Pomislih da ću možda, ako zaista gubim razum, na kraju nekoga ubiti. Bilo kako mu drago (reče onaj Humbert koji je sjedio na suhom onom Humbertu koji se tko zna gdje koprcao), ne bi bilo zgorega koješta pripremiti — na primjer, premjestiti revolver iz kutije u džep kako bih bio spreman iskoristiti slobodu ludila kad me ono spopadne.

Dopustivši Loliti da uči glumu, dopustio sam joj (zaljubljena budala!) da nauči svakojake lukavštine. Kako se sad pokazalo, nije bila riječ samo o tome da se nauče odgovori na pitanja kao što su: “Koji je osnovni konflikt u Heddi Gabler?” ili “U kojim scenama Ljubavi pod brijestovima dramska radnja dostiže vrhunac?”, ili “U čemu se sastoji osnovni ugođaj Višnjika?” Njn su zapravo poučavali fazličnim načinima kako da me prevari. O, kako sam proklinjao ono “oponašanje osjetila” koje je vježbala vrlo često u našem salonu u Beardsleyju! Promatrao bih je s nekog strateškog položaja kako se kreće kao da je hipnotizirana, ili kao da sudjeluje u nekom mističnom obredu, izvodeći malo profinjeniju verziju one dječje igre u kojoj djevojčice zamišljaju da su filmske zvijezde, pokazujući mimikom što bi uradile kad bi začule jauk u mraku, ili prvi put ugledale novu luadu maćehu, ili progutale nešto neukusno kao, recimo, žućkasti ^le, ili pomirisale zgaženu sočnu travu u voćnjaku, ili dotakle ovaj ili onaj nepostojeći predmet svojim vještīm, tankim, nimfičastim rukama. Među mojim spisima sačuvao se šapirografirani popis takvih zadataka.

Vježbe opipa. Zamisli da uzimaš i držiš u ruci lopticu za stolni tenis, jabuku, ljepljivu datulju, novupaperjasto-flanelastu tenisku loptu, vruć krumpir, kocku leda, mačkicu, potkovu, okruglu džepnu svjetiljku.

Prevrći u rukama ove zamišljene predmete: sredinu kruha, gumicu, prijateljevu sljepoočnicu koja ga boli, uzorak baršuna, ružinu laticu.

Slijepa si. Opipaj glave ovih ljudi: jednog grčkog mladića, Cyrana de Bergeraca, Djeda Božićnjaka, dojenčeta, nasmijanog fauna, neznanca koji spava, svog oca.

Ali, kako je bila dražesna i kad se služila tim nježnim čarima, i kad je zaneseno izvršavala druge čarobnjačke dužnosti! Osim toga, ponekad bih joj, u osobito žive noći u Beardsleyju, obećao kakvo zadovoljstvo ili dar ako mi zapleše, i premda me oni uobičajeni skokovi raširenim nogama nisu toliko podsjećali na trome i ujedno nagle pokrete pariških, petits ratsloo koliko na dipanje onih golonogih djevojaka u kratkim suknjicama i debelim puloverima, koje složnim

uzvicima i gimnastičkim vratolomijama bodre studente što igraju američki nogomet, ipak mi se ritmika njenih još nerazvijenih udova vrlo sviđala. Ali sve to nije bilo ništa prema neopisivim trncima ushita koji su me podilazili kad sam je gledao kako igra tenis. Mogu samo reći daje to bio uzbudljiv, zanosan osjećaj kao da visim na rubu — ne, ne ponora, nego nezemaljskog sklada, nezemaljskog sjaja.

Unatoč njenim godinama, ona je više nego ikad bila nimfi⁰³ u svojoj bijeloj teniskoj odjeći, ruku i nogu boje marelice. Krila⁰ porotnici! Nikakav zagrobni život ne prihvaćam ako u njemu ne bude Lolita onakva kakva je bila tada, u onom lječilištu u Coloradu između Snowa i Elphinstonea—i molim vas da sve bude isto onako na mjestu kao onda: široke, bijele dječачke hlaćice, uzak struk, g⁰¹ pas boje marelice, bijeli rubac na prsima, čije joj vrpce obavijaju VT^{3t} i svezane su otraga u viseći čvor ostavljajući gole nevjerojatno mladenačke i bajne lopatice s maljama boje marelice, i dražesne nježne kosti, i glatka leđa što se sužuju nadolje! Njena je kapa imala bijeli štitnik. Njen reket stajao me grdnih para. Bluna, prava pravcata bluna! Ta mogao sam je snimiti! Onda bi i dandanas bila sa mnom, pred mojim očima, u projekcijskoj dvorani mog oćaja!

Prije nego što bi servirala, Lolita bi zastala, učinila dva-tri koraka na mjestu, po taktu, iza bijele crte, i pokatkad bacila loptu o zemlju ili vrhom bijele papuće zastrugala po zemlji, držeći se vazda slobodno, ostajući vazda mirna i vesela — ona koja je malokad bila vesela u sumornom životu što ga je vodila kod kuće! Po mom mišljenju, njena je igra bila najviša točka do koje mlado stvorenje može dotjerati glumačku umjetnost, iako je to za nju po svoj prilici bila tek geometrijska bit osnovne životne stvarnosti.

Otmjena čistoća svih njenih pokreta bila je upotpunjena jasnim, zvonkim zvukom svakog njena udarca. Kad bi stupila u djelokrug njene vlasti, lopta bi postala bjelja, a njena elastičnost nekako bogatija. Precizni instrument kojim se služila kao da je u trenutku dodira s loptom bio neobično prionljiv i polagan. Štoviše, njen je stil bio savršena imitacija najboljeg tenisa što se može zamisliti, ali bez •kakvih praktičnih rezultata. Kao što mi je jednom rekla Electra Gold,

Edusina sestra, izvrsna mlada trenerka, kad sam sjedio na tvrdoj klupi što je počela pulsirati poda mnom dok sam gledao Dolores Haze Kako goni, kao od šale, po cijelom igralištu ljepuškastu Lindu Hali (koja ju je napokon pobijedila): — Vaša Dolly ima magnet u samoj ledini mreže na svom reketu, ali zašto je, bogamu, tako pristojna?

Ah? Electro, zar to nije svejedno — uz takvu gracioznost! Sjećam kako me je, kad sam ih prvi put gledao, uhvatio gotovo nenasan &c od upijanja tolike ljepote. Moja je Lolita imala divnu naviku da Pripodigne lijevu napola savijenu nogu na široku i gipku početku Servisnog ciklusa, kad se razmotavala i načas razapinjala na suncu ^va mreža ravnoteže između četiri točke — vrha te noge, maljavog P^uha, preplanule ruke i daleko zabačenog ovala reketa, a u isto se vrijeme smiješila, obnažujući blistave zube, malom planetu što je lebdio visoko u zenitu moćnog i skladnog kozmosa koji je bila stvorila s određenim ciljem—da se obori na njega snažnim praskom svoga zlatnog biča. Njen se servis odlikovao izravnošću, ljepotom mladošću, klasičnom čistotom putanje, ali ga, usprkos njegovoj oštini, nije bilo teško vratiti, jer u dugom, otmjenom odskoku lopte nije bilo nikakva “efea” ni nepravilnosti.

Dandanas kukam od žalosti pri pomisli da sam tako lako mogao ovjekovječiti na celuloidnoj vrpici sve njene poteze, sve te čarobne šare. Koliko bi to bilo vrednije od onih snimaka koje sam (luđak) spalio! Njen smeš odnosio se prema njenu servisu kao što se u sonetu seksta odnosi prema oktavi, jer su je naučili, zlato moje, da odmah nakon servisa potrči na mrežu na svojim hitrim, sjajnim nožicama u bijelim papučicama. Nitko ne bi znao reći koji joj je drajf bolje polazio za rukom — forhendom ili bekhendom; jedan je bio kao odraz drugoga u zrcalu — mene još i dandanas žiga u preponama od revolverске paljbe onih udaraca koje su pratili jasni odjeci i Electrini usklici. Jedan od bisera u Dollvnoj igri bio je kratak poluvolej koji ju je naučio veliki Ned Litam u Kaliforniji.

Ona je više voljela glumu od plivanja, a plivanje od tenisa; pa ipak, da nisam bio slomio nešto u njoj (tada nisam to znao!), tvrdim da bi

se njen uzorni stil bio udružio s voljom za pobjedu i da bi se bila razvila u pravu šampionku. Dolores, s dva reketa ispod ruke, u Wimbledonu (1952.), Dolores na reklami za cigarete "Dromedar" (1960.), Dolores profesionalka (1961.), Dolores igra tenisku šampionku u filmu (1962.), Dolores i njen sijedi, smireni, utihli muž, njen bivši trener, ostarjeli Humbert (2000.).

U njenu načinu igre nije bilo nikakve lukavštine — ako se vesela ravnodušnost prema ishodu igre ne smatra fintom nimfice. Ona koja je bila onako okrutna i podmukla u svakidašnjem životu, pokazivala je tu takvu nedužnost, takvu otvorenost, takvu dobronamjernost u plasiranju da je čak i osrednji, ali uporan igrač, ma koliko nevjesto i slabo igrao, mogao tako rezati i skraćivati lopte da napokon prokrči sebi put do pobjede. Usprkos svom niskom stasu, neobično je lako pokrivala svu svoju polovicu (oko 96 kvadratnih metara), kad bi se jednom prilagodila ritmu igre, i dok bi god mogla vladati njime; jli svaki oštrij napad, svaka iznenadna izmjena taktike protivnika potpuno bi je smeli. Kad bi joj, recimo, nedostajao svega poen da dobije partiju, njen bi drugi servis, koji je, što je prilično tipično, bio snažniji i stilski još ljepši od prvoga (jer u nje nije bilo onih psihičkih smetnji koje imaju oprezni igrači), zvučno udario u harfinu strunu mreže i odletio u aut. Brušeni dragulj njena "dropšota" prihvatio bi i vratio joj u sam kut protivnik koji kao da se vukao na četiri noge i držao iskrivljeno veslo u ruci. Njeni dramatski drajfovi i čarobni voleji padali su mu bezazleno do nogu. Svaki čas bi zapucala neku laku loptu i, smijući se, hinila očaj saginjući se malaksalo u baletnom stavu tako da bi joj uvojci pali preko čela. Njena gracioznost i sjaj bili su toliko jalovi da nije mogla pobijediti čak ni usopljenog Humberta, čiji je osnovni udarac bio staromodni drajf kojim je nadizao loptu.

Ja mislim da sam osobito osjetljiv na čari igara. Za mojih šahovskih seansi s Gastonom vidio sam umjesto ploče kvadratnu udubinu punu bistre morske vode s rijetkim školjkama i varkama što su se ružičasto svijetlile na ravnom kockastom dnu, koji se mom smušenom protivniku činio muljem i jatom sipa. A prva teniska obuka kojom sam nekad mučio Lolitu (prije onog pravog otkrića koje su za nju bile lekcije velikog Kalifornijca) ostala mi je u sjećanju kao mučna

i žalosna uspomena — ne samo zato što je moju zdvojnu učenicu onako strašno razdraživao svaki moj savjet, nego i zato što plemenita simetrija igrališta nije odražavala harmoniju koja je drijemala u njoj, već je bila iskrivljena neposrednošću i umorom djeteta kojeg je samo srdila moja pedagoška netalentiranost. Od tada se sve bilo promijenilo i toga dana, na čistom koloradskom zraku Championa, na onom krasnom igralištu, podno strmih kamenih stuba što su vodile do hotela “Champion” u kojem smo bili odsjeli, učinilo mi se da se mogu odmoriti nakon košmara neznanih nevjera i zaroniti u čistom njena stila, njene duše i njene bitne gracioznosti.

Nije bilo ni daška vjetra. Ona je udarala snažno i ravno, Jjobičajenim slobodnim zamahom, vraćajući loptu za loptom iznad same mreže u dubinu mog polja, a ritmički slijed tih udaraca bio je tako klasično jednostavan da se moje kretanje uglavnom svodilo na ujednačeno šetkanje amo-tamo — pravi će igrač shvatiti što hoću time reći. Moj prilično rezani servis koji sam bio preuzeo od oca (koji ga je opet bio naučio od Francuza Decugisa ili Belgijanca Bormana, njegovih starih prijatelja i velikih šampiona) zadao bi bio Loliti mnogo teškoća da sam joj ih htio zadati. Ali tko bi imao srca da uznemiruje takvo janje bistra oka? Jesam li već spomenuo daje na njenoj goljoj ruci bila osmica od cijepljenja protiv kozica? Da sam je očajnički volio? Da joj je bilo svega četrnaest godina?

Radoznao je leptir, zaronivši, tiho proletio između nas.

Kad najednom, eto ti, kao da je iz zemlje iznikao par u teniskim hlačicama — rid muškarac, oko osam godina mladi od mene, rumenih, suncem opaljenih goljenica, i nekako nehajna crnka, oko dvije godine starija od Lolite, kiselih usta i čvrsta pogleda. Kao i svi savjesni početnici, nosili su rekete u navlakamai okvirima, i to ne tako kao da nosiš prirodne i prikladne produžetke nekih specijaliziranih mišica, nego kao da su to batovi, ili puške kremenjače, ili svrdla, ili moji mrski, nezgrapni grijesi. Pošto su prilično slobodno sjeli do mog, u izvjesnom smislu dragocjenog kaputa na klupu uz igralište, počeli su se vrlo glasno diviti nizu od blizu pedeset udaraca koje mi je Lolita bezazleno pomogla da vratim

i obranim — dok nije prekinula seriju smešem što je završio izvan igrališta, nakon čega je duboko uzdahnula i načas ponikla glavom shrvana smijehom, milo moje janje!

Bio sam žedan pa sam pošao do česme. To je iskoristio onaj riđi da mi priđe i smjerno ponudi da zaigramo u parovima.

—Ja se zovem Bili Mead—reče on—a ovo je Fay Page, glumica. Mafianse101 — nadoda pokazujući svojim smiješno zakukuljenim reketom na uglađenu Fay koja je već ćaskala s Lolitom.

Ja zaustih da kažem “Hvala, ne ...” (jer ne trpim da moje čistokrvno janje ima posla s “frkafuljcima” kojekakvih šepdja) kad mi privuče pažnju izvanredno muzikalan zov; hotelski je momak trčao sitnim koracima niza stube prema našem igralištu i mahao

„ji rukom. Pokazalo se da me zovu na hitan međumjesni telefonski razgovor — toliko hitan da čak “drže liniju” zbog mene.

— Evo me — rekoh, zgrabih kaput (unutrašnji je džep bio težak zbog revolvera) i dobacih Loliti da ću se odmah vratiti.

Ona je upravo dizala loptu (na evropski način, vrhom papuče i rubom reketa, što je bila jedna od malobrojnih lijepih vještina koje sam je naučio) i osmjehnula se — meni se osmjehnula!

Neko je zlokobno zatišje omogućavalo mom srcu da se održi na površini dok sam se penjao za dječakom do hotela. Ima jedna kratka američka uzrečica u kojoj su raskrinkanost, odmazda, mučenje, smrt i vječnost izraženi s pomoću neobično odbojne formule: “This is it!”— “Tako, dakle!”, “Tu smo!”. Ostavio sam bio Lolitu u prilično bijednim rukama, ali to sad nije bilo važno. Borit ću se, naravno. Ogorčeno ću se boriti. Radije ću sve upropastiti nego da je se odreknem. Jest, zbilja su strme stepenice!

Na recepciji mi je čovjek kukasta nosa, zacijelo s vrlo mračnom prošlošću koju bi valjalo istražiti, predao poruku ispisanu njegovim rukopisom. Tu je pisalo:

“G. Humbert. Telefonirala ravnateljica škole u Birdsleyju (sic!). Ljetno boravište—Birdsley 2-82-82. Moli odmah nazvati. Veoma hitno!”

Uvukao sam se nekako u telefonsku govornicu, progutao jednu tabletu i desetak minuta ratovao s ukletim dusima prostora. Malo-pomalo se formirao kvartet; sopran: takva broja nema u Beardslevju; alt: gospođica Pratt otputovala je u Englesku; tenor: škola u Beardslevju nije uopće telefonirala; bas: nije mogla telefonirati kad ionako nitko nije znao da ću ja baš toga dana biti u tom hotelu u Koloradu. Pošto sam ga bocnuo, službenik kukasta nosa pristao je da izvidi jesu li me uopće telefonski zvali iz “Birdslevja”. Pokazalo se da nisu. Vjerojatno je neki ovdašnji šaljivčina okrenuo broj i pritajio se. Zahvalih se službeniku. On mi odgovori: — Nema na čemu! — Pošto svratih u žuboravi pisoar i okrijepili se u točionici, Podoh natrag. Već s prve terase ugledao sam naše igralište. Činilo se da nije veće od školske pločice — slabo izbrisane. Zlačana je Lolj[^] igrala u paru. Kretala se kao prekrasan talijanski andelak među tri odvratna bogalja flamanske škole. Kad su mijenjali strane, jedan od njih, njen suigrač, obješenjački je lupi reketom po turu. Glava mu je bila neobično okrugla, a smeđe hlače nisu nikako pristajale za tenis. Nastade kratka zabuna — on me je opazio na stubama, bacio reket —moj reket! — i potrčao uz strmi travnjak koji je dijelio igralište od bulevara. Mahao je šakama i laktovima oponašajući tobože šaljivo pticu nerazvijenih krila i tako se uzverao, na krivim nogama, do ulice gdje ga je čekao sivi automobil. Učas i on i siva boja iščeznuše. Kad sam sišao na igralište, preostala je trojka već sakupljala, pregledavala lopte. Ja sam toga jutra bio kupio pola tuceta novih lopti, a njihove su bile obilježene znakovima krvave boje.

— Gospodine Meade, tko je bio taj gospodin?

Najprije su Bili, pa onda i Fay, vrlo ozbiljno odmahnuli glavom.

— Zamislite — objasni Fay—taj nam se smiješni bezobraznik silom nametnuo da igra s Dolly u paru, je li, Dolly?

Ona je za njih već bila Dolly. Držak mi se mog reketa gadio jer je još bio topao. Prije nego što sam pošao s njom gore u hotel, odveo sam

je u usku aleju napola zraslu mirisavim grmljem s modrim cvijećem, i već sam htio dati maha sazrelim jecajima, htio sam je zamoliti, onako začaranu, ravnodušnu, da razagna, pa ma i lažju, tegoban užas što me je tištao, kad se odjednom nađosmo tik iza para što se čudno grčio — onako kao što se susreću parovi u idiličnom dekoru starih komedija. Bili i Fay valjali su se od smijeha — baš smo, očito, naišli na njih usred neke njihove osobne šale. Ali to sad ionako nije bilo važno.

Govoreći kao da to sad ionako nije važno, kao da se život i dalje automatski kotrlja po krugu uobičajenih razonoda, Lolita reče da će se presvući i da će se do večeri kupati u bazenu. Bio je krasan dan, Lolito! ;.

“Lo! Lola! Lolita” — čujem sebe kako vičem s praga u sunčanu daljinu, a akustika vremena, nadsvođenog vremena, pridaje mom zovu i njegovoj izdajničkoj promuklosti tjeskobe, strasti i muke da bi se, kad bi Lolita bila mrtva, umah sam otvorio njen najlonski pokrov zatvoren patentnim zatvaračem. Napokon sam je stigao nasred uredne travnate terase — bila je pobjegla dok sam se još presvlačio. Oh, Lolito! Igrala se sa psom — sa psom, a ne sa mnom. Pseto je (nekakav poluterijer) ispuštalo i ponovo hvatalo zubima — pa je još nekako namještalo između čeljusti — mokru crvenu loptu; prednjim je šapama hitro prebiralo akorde po gipkoj travi i nekamo bježalo. Ja sam samo htio znati gdje je ona, ionako se nisam mogao kupati zbog srca, ali što je koga bila briga, i eto, ona se igrala sa psom, a ja sam tu stajao, u kućnom kaputu, i više je nisam zvao; ali me najednom nešto u njenim pokretima iznenadilo... bacakala se amotamo u svom astečki crvenom kupaćem kostimu, i bilo je nečega zanesenog, gotovo ludog u njenoj nestašnosti koja je bila mnogo više od običnog veselja. Činilo se da je čak i pas zbunjen njenim pretjeranim likovanjem. Pogledao sam oko sebe i polako metnuo ruku na prsa. Tirkiznoplavi bazen iza terase nije više bio ondje, nego u mom prsnom košu, a u njemu su plutali moji organi kao što ljudske izmetine plutaju po plavoj morskoj vodi u Nici. Jedan se kupač udaljio od bazena i, napol sakriven paunastom krošnjom, ukočio se držeći za krajeve ručnik prebačen preko leda i motreći jantarnim očima Lolitu. Tako je stajao zakamufliran svjetlom i sjenom, izobličen jaguarskim pjegama i zakrinkan vlastitom golotinjom; mokra crna kosa—bolje reći ostaci kose—zalijepili su mu se bili za okruglo čelo, brčići iznad crvene usne nalikovali su na mokru packu, runo na prsima širilo se kao dvokrilni trofej, pupak mu je pulsirao, sjajne kapi curile mu niz kosmata bedra, tijesne, mokre crne kupaće gaćice samo što nisu pukle od zdrave snage ondje gdje se ocrtavao izbočeni obris čudovišne mošnje zadignute gore, poput debela štita na stubokom okrenutoj sramoti. I, dok sam gledao njegovo okruglo lice smeđe poput oraha, sinulo mi je da sam ga prepoznao po odrazu moje kćeri na njemu — bila je t0 ona ista blažena grimasa, samo što se u muškarca bila pretvorila u nešto nakazno. A, osim toga, bilo mi je jasno da djevojčica, moja djevojčica zna da je on

gleda i da uživa u njegovu pohotljivu pogledu, i zbog njega skakuće i veseli se — mrska i draga djevojčura! Pošto je skočila za loptom, a nije ju uhvatila, izvalila se na leda i pomamno zaigrala u zraku sablažnjivim, mladim nogama; osjetio sam mošus njena uzbuđenja i namah se skamenio od neke svete odvratnosti, jer sam opazio kako je muškarac sklopio oči, obnažio ravne, ogavne sitne zube i naslonio se na drvo, u čijoj je krošnji zadrhtalo cijelo jato pjegavih Prijapa. Odmah nakon toga zbila se neobična preobrazba. On više nije bio satir, nego moj izvanredno dobroćudni i glupi švicarski stric — onaj Gustav Trapp kojeg sam već višeput spomenuo i koji se nekoć liječio od svojih pijanki (lokao je pivo s mlijekom, svinja jedna!) dižući utege, posrćući i stenjući na obali jezera, u staromodnom kupaćem kostimu koji mu je bečarski visio samo o jednom ramenu. Sadašnji me je Trapp primijetio izdaleka pa je, otirući potiljak ručnikom napetim među rukama, tobože nehajno otišao prema bazenu. A Lolita se, kao da se ugasilo sunce koje je obasjavalo njenu igru, umirila i polako ustala sa zemlje ne obazirući se na loptu koju joj je terijer bio donio. Tko zna koliku bol nanosimo psima time što naglo prekidamo igru s njima! Zaustih da kažem nešto, ali iznenada sjedoh na travu od upravo nevjerojatne boli u prsima i izbljuvah bujicu nekakvih smeđih i zelenih sastojaka koje, koliko sam se sjećao, nisam uopće bio pojeo.

Opazih Lolitine oči koje su bile prije promišljene nego zaplašene. Začuh kako reče dobroj gospi, koja nam je prišla, da je tatu uhvatio “neki napadaj”. Zatim sam dugo ležao na počivaljci i ispijao čašicu za čašicom. Već sutradan osjećao sam se dovoljno jak da nastavim putovanje (u što liječnici koji su me poslije liječili nisu mogli vjerovati). <

Dvosobna kućica pod znakom Srebrne ostruge, koju smo bili rezervirali u Elphinstoneu, pripadala je onom soju lakiranih, tamnih brvnara od borovine koje su se veoma sviđale Loliti u dane našeg prvog bezbrižnog putovanja. Eh, ali sad je sve bilo drukčije... Ne mislim na Trappa, ni na Trappove... Na kraju krajeva... Pa znate i sami... Na kraju krajeva, gospodo, bilo je prilično jasno da su svi ti istovjetni detektivi u automobilima što su se mijenjali kao dugine boje, bili plod moje manije progonjenja, povratne slike zasnovane na podudarnostima i slučajnim sličnostima. Sovons logiques¹⁰², kukurijekao je galski dio mog razuma odbacujući svaku pomisao da me neki trgovački putnik ili gangster iz filma, zatravljen Lolitom, progoni sa svojim ortacima, vuče za nos i kojekakvim drugim smiješnim sredstvima iskorištava moj neobičan položaj pred zakonom. Sjećam se da sam nešto pjevušio zaglušujući paniku koja me hvatala. Čak sam izmislio neku teoriju kojom sam protumačio lažni poziv iz "Birdslevja"... Ali, ako sam mogao da ne mislim na Trappa kao što nisam mislio ni na svoje nedavne grčeve na travi u Championu, nikako nisam mogao izići na kraj s jednom drugom mukom — što sam znao da mi je Lolita tako blizu, a opet tako užasno nedohvatna, i da je toliko volim, daje toliko volim baš uoči nove ere, kad je ona, prema mojim viračarskim proračunima, trebala prestati biti nimflca, prestati me mučiti...

U Elphinstoneu mi je sudbina pripremila još jednu grdnu i posve suvišnu brigu. Moja je djevojčica bila nekako neraspoložena i mučaljiva u toku posljednje etape — tristo kilometara kroz planine neoskvrnute ni detektivima sivim poput dima ni lakrdijašima & krivudaju u cik-cak liniji. Jedva da je pogledala znamenitu, čudnovatu, veličanstveno rumenu stijenu koja je bila nadnesena nad brdima i poslužila temperamentnoj glumici kao odskočna daska * skok u nirvanu. Grad je bio nedavno podignut, ili preuređen, ravne doline na nadmorskoj visini od dvije tisuće i tristo ; priželjkivao sam da što prije dodija Loliti kako bismo krenuli u južnu Kaliforniju, prema meksičkoj granici, bajoslovnim zaljevima, pustinjama obraslim saguarom i fatamorganama. JOSe Lizzarrabengoa namjeravao je, kao što znate, odvesti svoju Carmen u Etats Unism. Ja sam zamislio

tenisko natjecanje u Meksiku na kojem bi sudjelovale, blistajući preda mnoom, Dolores Haze i kojekakve druge ljepušaste mlade prvakinje iz Kalifornije. Turniri dobre volje na toj nasmiješenoj razini brišu razlike između pasporta i sporta. Zašto sam mislio da ćemo biti sretni u inozemstvu? Promjena okoline je tradicionalna zabluda u koju polažu nadu ljubav osuđena na propast i neizlječiva sušica.

Prezime vlasnice motela izgovaralo se isto kao i Haze, ali se pisalo Hays. Ta čila, narumenjena udovica lica boje opeke i plavih očiju zapitala me nisam li slučajno Švicarac. Njena je sestra bila udata za nekog učitelja skijanja iz Švicarske. Odgovorio sam potvrdno i dodao da je moja kćerka napola Irkinja. Upisao sam se. Kad mi je gospođa Hays dala ključ, na usnama joj je titrao osmijeh koji joj je nastavio titrati i kad mi je pokazivala gdje da parkiram kola. Lolita se izvukla iz njih podrhtavajući — blistavi večernji zrak bio je zaista svjež. Ušavši u kućicu, sjela je na stolac za stol na rasklapanje, spustila glavu na ruku i rekla da se osjeća užasno. Pretvara se, pomislih, sigurno zato da izbjegne mojim milovanjima; gorio sam od strasti, ali kad sam joj se prikučio, sirotica je počela nekako neobično žalostivo cmizdriti. Lolita je bolesna! Lolita umire! Sva je bila u vatri. Metnuo sam joj toplomjer u usta, a onda sam pogledao formulu zapisanu, srećom, u bilježnici i, kad sam naposljetku pretvorio stupnjeve Fahrenheita, besmislene za mene, u stupnjeve Celzijeve koji su mi bliski još a djetinjstva, pokazalo se da ima četrdeset sa dva, što je u najmanju ruku objašnjavalo njeno raspoloženje. Znao sam da se kod histeričnih nimfica temperatura diže strahovito visoko — čak i više od one točke na kojoj obični ljudi umiru; i bio bih joj dao samo gutljaj vrelog začinenog vina i dva aspirina, i upio ustima svu njenu vrućicu, da joj nisam temeljito pregledao divnu resicu na stražnjem nepcu, jedan od glavnih uresa njena tijela, i ustanovio daje upaljena. Razodjenuo sam djevojčicu. Dah joj je bio i gorak i sladak u isti mah. Njena smeđa ruža jgnala je okus krvi. Tresla se sva, od glave do pete. Kad se potužila da ne može okrenuti glavu zbog boli u vratu, pomislio sam, kao i svaki američki roditelj, na dječju paralizu. Izgubivši svaku nadu da će biti što od snošaja, umotao sam dijete u škotski pled i odnio ga u automobil. Dobra gospoda Hays telefonirala je dotle mjesnom liječniku. — Sretni ste što vam se to dogodilo

upravo ovdje — reče ona, jer ne samo što su doktora Bluea smatrali lumenom u cijelom tom kraju, nego je i bolnica u Elphinstoneu bila najsuvremenije opremljena, iako joj je kapacitet bio ograničen. Baš kao da me progoni šumski kralj iz Goetheova Erlkoniga¹⁰⁴ (ali ovaj put nije bio ljubitelj dječaka, nego djevojčica), odjurio sam s njom, napola zaslijepljen suncem što je zalazilo na onoj strani gdje je bila ravnica. Vodila me je neka sitna starica, nešto kao portabl-vještica (možda Erlkonigova rođakinja?) koju mi je posudila gospoda Hays i koju nisam nikada više vidio. Ja vas ne volim, doktore Blue, a zašto vas ne volim, ni sam ne znam, doktore Blue! Nema sumnje da njegova učenost nije bila ni približno ravna njegovu ugledu. Uvjeravao me je da ona ima “virusnu infekciju”, a kad sam spomenuo daje nedavno bila preboljela gripu, hladno mi je kazao da je to drugi mikrob i da ima već četrdeset takvih pacijenata na brizi (sve ovo, naravno, zvuči kao “groznica” starih pisaca). Pomislio sam ne bih li mu rekao onako, smješkajući se, za svaki slučaj (tko zna što sve oni tu mogu otkriti), da je moja petnaestogodišnja kćerkica nedavno doživjela jednu malu nezgodu verući se preko šiljaste ograde sa svojim mladim prijateljem; ali kako sam znao da sam pijan kao majka, odlučio sam odgoditi to priopćenje do zgodnijeg trenutka. Dolores je i dalje starjela — mrgodnoj plavokosoj kučki od tajnice rekao sam da mi kći ima “praktički šesnaest godina”. Dok nisam gledao, djevojčicu su odvukli od mene! Uzalud sam tražio da prespavam na otiraču (na kojem je pisalo “Dobro došli”) u nekoj komorici te proklete bolnice. Trčao sam gore-dolje po konstruktivističkim stepenicama ne bih li Pronašao svoje janje, koje je trebalo upozoriti da ne brblja, osobito ako joj nije u glavi sve čisto, kao što nije bilo nikome od nas. U jednom sam trenutku bio prilično grub prema nekoj vrlo mladoj i vrlo drskoj sestri s hipertrofiranom stražnjicom i sjajnim crnim očima — baskijskog podrijetla, kako sam poslije doznao. Otac joj je bio jedan od onih pastira koje posvuda uvoze radi dresiranja ovčarskih pasa. Napokon sam se vratio do parkiranoj automobila i ne znam koliko sam sati prosjedio u njemu skvrčen u mraku, ošamućen neuobičajenom samoćom, gledajući otvorenih usta čas u šturo osvijedjenu, četvrtastu i nisku bolnicu koja kao da je čučala usred svog travnatog kvadrata, a čas u maglovite rasute zvijezde i srebrnaste nazubljene gorske visove, gdje je u to

vrijeme Maryn otac, osamljeni Joseph Lore, sanjario o Oloronu, Lagoreu, Rolasu — ili navodio ovcu na zlo. Takve su mi mirisave snohvatice svagda služile kao utjeha u časovima velike duševne napetosti, i tek kad sam opazio da, usprkos čestom posezanju za čuturicom, drščem od studeni besane noći, odlučio sam se vratiti u motel. One vještice nije više bilo, a nisam dobro poznao put. Široke ulice posute šljunkom presijecale su sad ovako, sad onako avetinjske pravokutnike. Nazreo sam nešto kao obrise vješala, ali su to zacijelo bile naprosto gimnastičke preče na školskom dvorištu; a u drugoj jednoj četvrti, nalik na pustopoljinu, iznikao je preda mnom u kupolastoj tišini blijedi hram neke mjesne sekte. Napokon sam izbio na autocestu i uskoro ugledao neonski znak Srebrne ostruge s ljubičastim natpisom “Sve zauzeto”, oko kojeg su se rojili milijuni motelskih moljaca koje zovu “mlinarima”. I, kad sam oko tri sata, nakon tuširanja toplom vodom u nevrijeme, koje često, kao kakav fiksativ, samo učvršćuje očaj i malaksalost u čovjeku, legao u postelju — u njenu postelju što je mirisala na kestenje i ruže, i mentol-bombone, i one vrlo profinjene, vrlo osebujne francuske parfeme koje sam joj u posljednje vrijeme dopustio da upotrebljava, nikako nisam mogao pojmiti jednostavnu činjenicu da sam se prvi put u dvije godine rastao od Lolite. Iznenada mi je palo na pamet da njena bolest nije ništa drugo do čudno razvijanje osnovne teme, da ta bolest ima isti okus i ton kao i cio niz povezanih dojmova koji su me zbunjivali i mučili na putu; zamišljao sam kako se tajni agent, ili tajni ljubavnik, ili mrski obješenjak, ili plod mojih halucinacija — svejedno tko — vrzma oko bolnice; Aurora jedva da je “zagrijala ruke”, kako kažu sakupljači lavandule u mom zavičaju, a ja sam se već ponovo nastojao probiti u tu tvrđavu lupaju^

a zelena vrata, a da nisam ni doručkovao, ni išao na stranu, ni vidio loraja svojim mukama.

To je bilo u utorak, a u srijedu i četvrtak, izvrsno reagirajući zlato moje! — na neki “serum” (spravljen od sperme spuža ili izmetine izmirskog goluba) ona se gotovo sasvim oporavila i liječnik je rekao da će “za dva-tri dana opet skakutati”.

Obilazio sam je po dva puta na dan — možda sam u svemu bio osam puta kod nje — ali mi je samo posljednji posjet ostao jasno u sjećanju. Toga sam dana izveo pravi pothvat što sam uopće izišao iz kuće, jer sam se osjećao kao da me je već izjela gripa koja je bila prešla na mene. Nitko neće nikad znati koliko me je napora stajalo da joj odnesem sve ono — kitu cvijeća, breme ljubavi, knjige radi kojih sam prevalio sto kilometara: Browningova Dramska djela, Povijest plesa, Klaunove i kolombine, Ruski balet, Cvijeće Stjenjaka, Antologiju kazališne gilde i Tennis Helene Wills, koja je prvi put osvojila nacionalno prvenstvo kad joj je bilo svega petnaest godina. Kad sam, glavinjajući pod teretom, prilazio vratima Lolitine jednokrevetne sobe, koja me je stajala trinaest dolara na dan, Mary Lore (ona mlada gadura koja je honorarno radila kao bolničarka i koja me je od prvog dana bila zamrzila) upravo je izlazila s ostacima Lolitina doručka na poslužavniku, koji je hitro i bučno odložila na stolac u hodniku pa, vrteći stražnjicom, odjurila natrag u sobu — zacijelo da upozori sirotu malu Dolores da se stari despot prikrada na gumenim potplatima s bukinističkom starudijom i buketom, koji sam bio sam složio od poljskog cvijeća i lijepog lišća što sam ih bio ubrao vlastitim rukama u rukavicama na gorskom prijevoju, u praskozorje (gotovo nisam ni spavao cijelog tog kobnog tjedna).

Kako li hrane moju Carmencitu? Bacih letimičan pogled na poslužavnik. Na tanjuru umrljanom žumanjcem ležala je zgužvana omotnica. U njoj je prije bilo nešto, sudeći po otrgnutom kraju, ali adrese nije bilo — ničega nije bilo osim lažne zelene heraldičke vinjete i imena hotela “Ponderoski bor”. Tada sam izveo mali chasse-croise s Mary koja je ponovo izletjela iz Lolitine sobe — čudo jedno kako su hitre, a kako malo stignu uraditi te guzate mlade bolničarke. Srdito je pogledala omotnicu koju sam bio razgledao i vratio na tanjur.

— Bolje da to ne dirate — reče ona klimajući glavom poput pelengatora. — Mogli biste se opeci!

Da joj nešto odbrusim? To mi je bilo ispod časti. Samo rekoh: —Je croyais que c'était un “bill”-pas un billet doux. Zatim uđoh u sobu

punu sunca i pozdravili Lolitu:

— Bonjour, mon petit!

— Dolores! — uskliknu Mary Lore ulazeći za mnom, mimo mene, kroz mene, debela palandra, trepćući i počinjući brže-bolje slagati bijeli flanelski pokrivač svejednako trepćući. — Dolores, vaš tatica misli da vi dobivate pisma od mog dečka. A to ih ja — uzviknu lupkajući se ponosito po pozlaćenom križiću — dobivam!

I moj tatica ne parla ništa slabije od vašeg.

Ona iziđe. Dolores, sva rumena i zlaćanoričkasta, netom namazanih usana, sjajne kose koju je bila zagladila četkom kako to samo umiju američke djevojčice, ležala je ispruženih golih ruku na pokrivaču i nevino se smiješila — meni ili ničemu. Nasred noćnog stolića, uz papirni ubrus i olovku, gorio je na suncu njen topazni prsten.

— Kakvo jezivo pogrebno cvijeće — reče uzimajući buket od mene.
— Ali svejedno — hvala! Samo budi tako dobar, molim te, nemoj govoriti francuski! To ide ljudima na jetra.

Tu opet utrča, uobičajenom brzinom, ona zrela mlada drolja zaudarajući po mokraći i češnjaku, s novinama Desert News koje moja ljupka bolesnica pohlepno dohvati ne obazirući se na raskošno ilustrirane knjige koje sam joj bio donio.

— Moja sestra Ann — reče Baskijka (nadopunjujući nedavno priopćenje naknadnom mišlju) — radi u Ponderosi.

Meni je oduvijek bilo žao Modrobradog. Ona brutalna braća...-Est-ce que tu ne m'aimes plus, ma Carmen?m Nikad me nije voljela.

Sad ne samo što sam znao da je moja ljubav beznadna, nego i da ove dvije nešto snuju, dogovarajući se na baskijskom ili zemfirijskom, protiv moje beznadne ljubavi. Štoviše, Lolita je igrala dvostruku igru jer je vuklazarosiglupu, sentimentalnu Marv, kojoj je vjerojatno kazala da bi htjela živjeti sa svojim ujakom veseljakom, a

ne s okrutnim, mračnim ocem. I druga bolničarka, koju nisam bio pravo ni vidio, i seoska luda koji je vozio na kolicima ležajeve i lijesove u lift, i par idiotskih zelenih papigica u krletki u čekaonici — svi, svi su oni sudjelovali u toj podloj uroti. Marvjevaljda mislila da profesor Humbertoldi, tatica iz komedije, stoji na putu ljubavi između Dolores i očeva zamjenika, debeljuškastog Romea (jer nemojmo smetnuti s uma da si ti ipak bio ugojen, Romeo, uza sve svoje droge — “Snijeg”, “Sok radosti” i tako dalje).

Boljelo me grlo. Stajao sam gutajući pljuvačku pokraj prozora i gledao romantičnu stijenu što se dizala visoko u nasmijano urotničko nebo.

— Carmen moja — obratih joj se (katkad sam je tako zvao)

— otići ćemo iz ovog presahlog, užarenog, grozomornog grada čim ti dopuste da ustaneš iz kreveta.

— Da, zbilja, trebaju mi moje stvari — reče Cigančica dižući koljena i prelazeći na drugu stranicu novina.

— Jer, vidiš i sama — nastavih — da nema smisla čamiti u ovom gradu.

— Nema smisla nigdje čamiti — reče Lolita.

Svalih se u naslonjač presvučen kretonom, otvorih lijepi botanički atlas i potražih, u tišini što je brujala od vrućice, u njemu svoje cvijeće. Nisam ga mogao naći. Malo zatim se negdje u hodniku oglasi milozvučno zvonce.

Mislim da u toj pretencioznoj bolnici nije bilo više od desetak bolesnika (od kojih su troje ili četvero bili luđaci, kako mi jednom veselo reče Lolita) pa je osoblje, naravno, imalo previše slobodnog vremena. Ipak — isto tako gizde radi — strogo se pazilo na pravila. Priznajem da sam često dolazio u vrijeme koje nije bilo određeno za posjete. Pobuđena sanjarskim lukavstvom, vizionarska Mary Lore (drugi put će joj se pričiniti kako une belle dame toute en bleum lebdi

u Paklenoj jaruzi u New Lourdesu) uhvati me za rukav da me izvede iz sobe. Pogledah njenu ruku i ona je povuče. Odlazeći — odlazeći svojom voljom—začuh kako mi Dolores ponavlja da joj sutra ujutro donesem — nije se mogla sjetiti svega što će joj trebati od odjevnih i drugih predmeta. — Donesi mi — doviknula je (već izvan mog vidnog polja, jer su se vrata pokrenula, vrata su se zatvarala, vrata su se zatvorila) — donesi mi moj novi sivi kovčeg, i mamin, mamin! —Ali, sutradan ujutro sav sam drhtao, i bio trešten pijan, i umirao u motelskoj postelji u kojoj je ona bila ležala svega nekoliko minuta, i sve što sam mogao učiniti, s obzirom na te okolnosti koje su se širile u krugovima, bilo je da joj pošaljem oba kovčega po ljubavniku moje udovice, kršnom i dobroćudnom vozaču teretnjaka. Zamišljao sam kako moja djevojčica pokazuje Mary svoje blago... Bio sam, naravno, pomalo u bunilu, a sutradan sam svejednako više treperio nego mirovao, jer kad sam pogledao kroz prozor kupaonice na obližnju tratinu, ugledao sam krasni mladi bicikl moje Dolly, koji je stajao na svom podupiraču, graciozni prednji kotač bio mu je okrenut od mene, kao i uvijek, a na sjedalu je bio vrabac—ali je to bio gazdaričin bicikl i, smijući se ovlaš i vrteći glavom zbog te nježne dapnje, dočepao sam se nekako postelje i dugo ležao, mirno kao svetac, kako ono kaže — ne citiram sasvim točno — Robert Browning:

Svetac, zbilja! Dok Dolores, Preplanula na tratini, Izrezuje besmislice
O svom filmskom bogu ocu...

Izrezuje iz šarenih časopisa što su okružavali Dolores gdje god smo bili; a u gradu je dotle počela proslava nekog velikog nacionalnog praznika, sudeći po žabicama, pravim bombama koje su neprestano praskale, a točno u pet do dva čuo sam kako netko fućka iza poluotvorenih vrata kućice i zatim — kuca.

Bio je to vozač teretnjaka Frank— ljudeskara od čovjeka—ostao je stajati na pragu držeći se za dovratnik, nagnut malo naprijed.

— Bar'dan! Telefonirali su iz bolnice. Bolničarka Lore pita je li vam bolje i hoćete li danas doći u bolnicu?

Na dvadesetak koraka činilo se da je Frank rumen kao jabuka, a na pet koraka, kao sad, vidjelo se da mu je lice rumenomodar mozaik od brazgotina; u Italiji ga je, u prošlom ratu, tako dohvatilo da je proletio kroza zid; ipak, usprkos teškim povredama, Frank je bio kadar da vozi glomazni teretnjak, lovi ribu, ide u lov, pijančuje i neumorno se naslađuje ženskinjama uz cestu. Toga dana, bilo zbog velikog praznika, bilo naprosto iz želje da pozabavi bolesna čovjeka, skinuo je rukavicu koju je obično nosio na lijevoj ruci (sad je bio naslonjen njome na dovratka) i otkrio opčinjenom bolniku da, doduše, nema na njoj prstenjaka i mezimca, ali da ima голу curu s bradavicama na dojkama boje cinobera i slovom delta kobaltne boje, što bijaše dražesno utetovirano na donjoj strani njegove osakaćene ruke; kažiprst i srednjak bile su joj noge, a na zglobu je bila glava ovjenčana cvijećem. Divota, kad vam kažem... osobito kad je, kao sad, bila naslonjena na drveninu, poput kakve lukave vile.

Zamolih ga da kaže Mary Lore da ću ostati cijeli dan u postelji i da ću se sutradan javiti telefonom kćeri, samo ako se budem vjerojatno osjećao polinezijskog porijekla (u mislima su mi se još potkradale omaške). On je tada opazio moj pogled, pa je učinio takvu kretnju da joj je bedro razbludno poskočilo.

— Ide u redu — propjevuši delija Frank, udari po do vratku i ode zviždučući s mojom porukom, a ja nastavih piti, i pred jutro je temperatura pala, i premda sam se osjećao kao prebijena mačka, navukao sam svoj skerletni kućni kaput na kukuruznožutu pidžamu i otišao u motelsku pisarnicu gdje je bio telefon. Sve je bilo u redu. Netko mi reče razgovijetnim glasom: jest, sve je u redu, moja je kćerka napustila bolnicu jučer oko dva sata, došao je ponjunjen stric, gospodin Gustav, sa štenetom, koker španijelom, i sve je lijepo pozdravio, u crnom Kadili Jaku; platio je sve Dollvne troškove u gotovu i zamolio da mi kažu neka budem bez brige, neka samo ostanem u toplom, a oni pak idu na didin ranč, kako smo se dogovorili.

Elphinstone je bio — a nadam se da je i sad—vrlo zgodan gradić. Podsjećao je čovjeka, znate, na maketu svojim urednim drvećem od

zelene vate i kućicama crvenih krovova, ravnomjerno razbacanim po parketu doline, a čini mi se da sam već uzgred spomenuo njegovu uzornu školu, i hram, i prostrane pravokutne stambene blokove od kojih su neki, začudo, bili prilično osebujni pašnjaci na kojima su poneka mazga ili jednorog pasli u izmaglici ranog srpanjskog jutra. Zanimljivo je da sam na jednom oštrom zavoju, na kojem je zaškripao šljunak, zapeo sa strane za nečija kola što su stajala uz rubnjak, ali sam sam sebi rekao apatično, a vlasniku kola, koji je zamahao rukama, telepatično (u najboljem slučaju) da ću se poslije vratiti, adresa: Bardska škola, Burg, Brdska ulica; džin koji mi je održavao srce na životu mutio mi je mozak i, nakon nekoliko praznina i rupa, kao u snu, našao sam se u čekaonici bolnice, gdje sam pokušao istući liječnika i derao se na ljude što su se bili posakrivali ispod stolica, i tražio Mary koja, na svoju sreću, nije toga dana bila na poslu; nečije grube ruke vukle su me za kaput i napokon mi otrgnule džep, i najednom sam sjedio na pacijentu za koga sam mislio daje doktor Nevolim, ćelavom, tamnoputom čovjeku koji je na kraju ustao s poda i napomenuo anegdotski: — E pa, sad vas ja pitam tko je tu neurastenik? — Zatim mi je visoka mrka bolničarka predala sedam raskošno ilustriranih i raskošno ukoričenih knjiga i uzorno složen škotski pled, i zamolila me da se potpišem; u nenadanoj tišini opazio sam u predvorju policajca kojem je moj kolega automobilist pokazivao na mene, pa sam krotko potpisao da sam primio knjige i pled — simbolična gesta koja je značila da ustupam svoju Lolitu svim tim majmunima, ali što sam drugo mogao? Jedna jednostavna misao stajala mi je gola golcata pred očima — glavno je da ostanem na slobodi. Učinim li samo jedan nepromišljeni korak, morat ću objašnjavati sve potankosti svoga zločinačkog života. Zato sam se počeo pretvarati da sam pobenavio od pića. Kolegi automobilistu sam platio, poslavlši k vragu osiguranje, koliko je on držao daje pošteno. Plavookom doktoru Blueu, koji me je sad gladio po ruci, kazao sam da sam malo previše popio da okrijepim svoje slabo srce, koje ipak nije bolesno i ne treba ga pregledavati. Pred cijelom sam se bolnicom ispričao i tako se otmjeno poklonio da umalo što nisam pao, i uzgred dodao da nisam baš u najboljim odnosima s ostalim članovima Humbertova klana.

Samom sam sebi šapnuo da imam revolver uza se i da sam još na slobodi — mogu pronaći bjegunce, mogu likvidirati svog “brata”.

Tisuću milja ceste glatke kao svila dijelilo je Kasbeam, gdje se, koliko sam znao, crveni zloduh prema dogovoru prvi put pojavio, od kobnog Elphinstonea kamo smo stigli oko tjedan dana prije Dana nezavisnosti. To je putovanje trajalo veći dio lipnja, jer smo malokad prelazili više od dvjesto kilometara na dan provodeći ostalo vrijeme (jednom čak pet dana) u raznim usputnim mjestima, koja su oni, po svojoj prilici, bili točno predvidjeli. Tu je, dakle, trebalo tražiti zloduhov trag i tome sam se potpuno posvetio nakon nekoliko neopisivih dana traganja po neumoljivo razgranatim cestama u okolici Elphinstonea.

Zamisli, čitaocče, mene — ovako snebivljiva, ovako povučena, ovako obdarena osjećajem pristojnosti — zamisli me kako skrivam pomamni jad pod drhtavim dodvorljivim smiješkom i kako izmišljam nekakav izgovor da tobože nehajno prelistam prijavnu knjigu u kojoj su zapisana imena i prezimena, adrese i automobilski brojevi svih gostiju. — Čujte — govorio sam — uvjeren sam da sam ovdje već jednom odsjeo — dopustite da pregledam dio koji se odnosi na sredinu lipnja. Tako. Dakle, ipak sam se prevario — kako se smiješno zove ovo mjesto: Pikusral. Oprostite što sam vam smetao. — Ili pak: — Jedan je moj klijent odsjeo jednom kod vas , — a izgubio sam mu adresu — možda biste vi bili tako dobri... — fije se jedanput dogodilo, osobito ako je recepcioner bio određenii jtip zlovoljna čovjeka, da nisam smio sam zaviriti u knjigu.

Imam ovdje zapisano na komadiću papira da sam se od 5. srpnja do 118. studenoga, to jest dopovratkananekolikodanauBeardslev, prijavio, »već nisam odsjeo, u 342 hotela i motela. U taj je broj uključeno nekoliko prenoćišta između Kasbeama i Beardslevja, a u jednom sam i njih neosporno otkrio zloduhovu sjenu: "Robert Robert, Molbert, erta". Morao sam pomno birati vrijeme i prostor za svoja traganja : ne bih pobudio sumnje; i vjerojatno sam se na najmanje pedeset njesta raspitivao a da se nisam prijavio, ali to nije ničemu vodilo, pa L radije podizao fasadu vjerodostojnosti i dobronamjernosti time što sam najprije plaćao sobu koja mi nije bila potrebna. Moj je pregled pokazao da je u najmanje dvadeset od

otprilike tristo knjiga zloduh, koji se nije žurio, bio ostavio trag za sobom — ili se zaustavljao češće od nas, ili se pak — a za to je bio itekako sposoban — ponegdje samo prijavio u namjeri da me obilato opskrbi podrugljivim nagovještajima. Samo je jednom bio odsjeo na istom mjestu i u isto vrijeme kad i mi

— i spavao na nekoliko koraka od Lolitina jastuka. U nekoliko je navrata noćio u istoj ili susjednoj četvrti i višeput je čekao u zasjedi na sredini puta između dva ugovorena mjesta. Dobro se sjećam kako je

Lolita, pred sam odlazak iz Beardslevja, ležala ničice na sagu u salonu uz hrpu vodiča i karata, u koje je unosila crvenilom za usne etape i mjesta predviđena za noćenje!

Ubrzo sam ustanovio da je naš bivši progonitelj predvidio moja traganja i da je samo zbog mene posuo svoj put cijelim nizom uvredljivih pseudonima, kalambura i drugih iskrivljenih riječi. Već u prvom motelu koji sam posjetio, “Ponderoskom boru”, otkrio sam, među desetak posve ljudskih adresa, ovu gadariju: “I. Deli, Up, Arizona”. Moje je oštro oko odmah zapazilo da je tu posrijedi upitna rečenica. Gazdarica se udostojila da mi kaže da je gospodin Deli odležao pet dana u postelji zbog jake gripe, da je ostavio automobil na popravku i daje otputovao novim kolima na dan 4. srpnja. Jest, tu je nekad zaista radila djevojka koja se zove Ann Lore, ali je to bilo davno, a sad je ona udata za nekog sitničara u Cedar Cityju. Jedne lijepe noći, po mjesečini, dočeka sam Mary u zasjedi

— išla je u bijelim bolničkim cipelama pustom ulicom; kako je bila automat, kao i mnogi drugi, zaustila je da vrisne, ali sam je uspio očovječiti na prilično jednostavan način — pao sam na koljena i, kukajući i kumeći je Bogom i svim svecima, stao je preklinjati neka mi pomogne. Klela se da ništa ne zna. Tko je bio taj Deli? Kao da se počela kolebati. Hitro izvukoh novčanicu od sto dolara. Ona je razgleda na svjetlu mjesečine. Napokon prošapta: — Vaš brat.

— Opsovavši nešto na francuskom, istrgeh joj novčanicu iz ruke hladne kao mjesec i pobjegoh. Ta me je zgoda naučila da se uzdam

u se i u svoje kljuse. Nijedan detektiv ne bi, naravno, otkrio putokaze koje je Trapp prilagođavao mom umu i ukusu. Nisam, naravno, mogao očekivati da će mi moj progonitelj igdje ostaviti svoje pravo ime i prezime, ali sam se nadao da će se katkad okliznuti na vlastitoj blistavoj domišljatosti, da će se, recimo, odvažiti da unese neki odveć osoban detalj ili da će suviše toga otkriti kvalitativnim zbrojem kvantitativnih dijelova koji premalo otkrivaju. U jednom je svakako uspio — uspio je konačno uhvatiti u demonsku mrežu mene i moju tjeskobu što se uzalud koprcala. Neobično vješto, kao klaun koji hoda po žici, klatio se i glavinjao i na neshvatljiv način ponovo zadobivao ravnotežu ostavljajući mi, ipak, svagda sportsku nadu— ako se mogu ovako izraziti kad je riječ o nevjeri, bijesu, zdvojnosti, užasu i mržnji

— da će se drugi put napokon odati. Ali se to nikad nije dogodilo

— iako se vraški izlagao opasnosti. Svi se divimo akrobatu posutom šljokicama koji klasično graciozno i brižljivo hoda po napetoj žici na talkovoj svjetlosti reflektora; ali koliko istančanijeg umijeća pokazuje groteskni stručnjak za hodanje po labavoj žici, koji je obučen kao strašilo i izigrava pijanca! Ja to valjda najbolje znam.

Putokazi koje je ostavljao za sobom nisu otkrivali njegov identitet, ali su mu zato odražavali karakter—ili, bolje reći, izvjestan osebujan i neobičan karakter. U njegovu “žanru”, vrsti humora (ili bar u najboljim očitovanjima toga humora), u “tonu” duha, pronalazio sam nešto srodno sebi. Oponašao me je i ismijavao. Njegovi su se nagovještaji odlikovali stanovitom profinjenošću. Bio je načitan. Znao je francuski. Razumio se u dedalogiju i logomahiju. Bio je ljubitelj erotike. Rukopis mu je bio ženskast. Mogao je promijeniti ime i prezime, ali nije mogao zakrinkati, ma koliko da ih je iskrivljavao, neka slova kao, na primjer, vrlo osebujne “t” i “u”. Otok Quelquepart¹¹⁰ bio mu je jedan od najdražih prebivališta. Nije se lužio nalivperom, što je bio pouzdan znak (kao što će vam potvrditi i psihijatar) da je pacijent represivni undinist. Čovjekoljublje nas obvezuje da mu poželimo da u Stiksu bude vodenih vila.

Njegova je glavna osobina bila podrugljivost. Bože, kako je taj jadnik uživao da me pecka! Izražavao je sumnju u moju načitanost. Ja Se toliko ponosim što znam koješta da mogu skromno priznati da ne znam sve. Vjerojatno su mi promakle neke poante u toj kriptogramskoj igri “pasa i zečeva”. Kakva je drhtavica od slavodobitnosti i gađenja obuzimala moje krhko tijelo kad bi mi, usred običnih, nedužnih imena i prezimena u popisu gostiju, iznenada tajni smisao njegove vražje zagonetke ejakulirao u lice! Primijetio sam da me je, čim bi mu se učinilo da su njegovi rebusi suviše zamršeni, čak i za takva stručnjaka kao što sam ja, opet mamio nekom lakšom pitalicom. “Arsene Lupin” bio je jasan sam po sebi polufrancuzu koji se sjećao detektivskih romana što ih je gutao u djetinjstvu; i nije trebalo biti bogzna kakav filmski stručnjak da se shvati banalna šala sadržana u adresi: “P O. Temkin, Odesa, Teksas”. U isto tako groznom ukusu, ali odajući bar duh kulturna čovjeka, a ne policajca, ni obična razbojnika, ni bestidna trgovačkog putnika, bila su takva izmišljena imena i prezimena kao što su “Ataturk Romb” — očita travestija imena i prezimena autora Le Bateau Bleu¹ⁿ — da se i ja malo našalim, gospodo! — ili “Morris Schmetterling” koji je poznat po svojoj drami L’Oiseau Ivre¹¹² (što, nasjeo si, čitaoče?). Glupo, ali smišljeno “D. Orgon, Elmira, New York” proisteklo je, naravno, iz Molierea; a kako sam nedavno pokušavao probuditi u Loliti zanimanje za glasovitu komediju iz XVIII. stoljeća, pozdravio sam kao starog prijatelja “Harrvja Bumpera, Sheridan, Wyo”. Od nedužnog Bermudskog otočja napravio je kalambur koji ne mogu ovdje iz pristojnosti navesti, a svaki dobar frojdovac s njemačkim prezimenom i stanovitim poznavanjem religiozne prostitucije, lako će shvatiti aluziju u “Dr. Kitzler, Eryx, Miss.” Sve to i nije tako loše. Prilično bijedna zabava, ali uglavnom bezlična i zato bezazlena. Neću navoditi sve one primjere koji su me privukli svojom, da tako kažem, očitom šifriranošću, ali ih svejedno nisam uspio odgonetnuti, jer slutim da se jedva probijam kroz pograničnu maglu gdje se verbalni fantomi pretvaraju, možda, u žive turiste. Tko je, na primjer, bio: “Frater Grimm, Ocean, Quelquepart”? Je li bio živ čovjek—koji je slučajno imao sličan rukopis — neki “N. S. AristofF iz “Katagele”? Gdje ti je žalac, Katagelo? A što je ovo:

“James Manor Morell, Kalamburg, Engleska”? “Aristofan”, “Kalambur” — u redu, ali što se još tu skriva?

Nešto što se provlačilo kroza svu tu igru pseudonima izazivalo je u meni posebno bolnu drhtavicu. Riječi kao što su “G. Trapp, Geneva, New York” označavale su Lolitinu izdaju. Kombinacija “O. Beardslev, Lolita, Teksas” dokazivala je (još jasnije nego ona iskrivljena telefonska obavijest u Championu), iako zaista postoji takav grad u Teksasu, da početak cijele afere treba tražiti na istočnoj strani Amerike. “Lucas Picador, Merrymay, Marvland” sadržavao je užasni nagovještaj da je moja mala Carmen odala tom nitkovu šifru imena od milja kojim sam je nazivao. Tri puta se ponavljala adresa: “Bob Browning, Dolores, Colorado”. Neukusna šala “Harold Haze, Mauzolej, Meksiko” (što bi me u nekoj drugoj prilici možda nasmijalo) podrazumijevalo je poznavanje Lolitine prošlosti—i u jednom trenutku pala mi je na um košmarska misao da je “Donald Otto Quij” iz gradića Sierra u državi Nevadi stari obiteljski prijatelj, možda Charlottin bivši ljubavnik, možda nesebičan zaštitnik djece? Ali, najbolnije me je ujeo za srce svetogrđni anagram našeg prvog nezaboravnog hotela (1947-godine, čitaoče moj!) koji sam našao u knjizi motela u Kasbeamu gdje je on spavao pored nas: “Ivo Lačar, Cazin”.

Iskrivljeni automobilski brojevi koje su ostavljali svi ti Orgoni i Morelli i Trappovi upućivali su me samo na to da vlasnici motela ne provjeravaju registarske brojeve koje navode gosti. Nisam se, naravno, mogao okoristiti podacima—nepotpunim ili neispravnim — o automobilima koje je naš progonitelj unajmljivao za kratke etape između Wacea i Elphinstonea. Broj koji se odnosio na njegov prvi, očito vlastiti Jak, bijaše svjetlomrcanje promjenljivih brojaka od kojih je jedne premještao, a druge preinačivao ili izostavljao; kombinacije su tih brojaka imale nešto zajedničko (na primjer VS 1564, i SH 1616, ili CU 6969 i CUCU 9933), ali su bile tako lukavo složene da se nisu mogle svesti pod zajednički nazivnik.

Pošto je ostavio crveni Jak svojim ortacima u Waceu i prešao na sistem “posudbe automobila”, pomislio sam da njegovi nasljednici a

nisu bili toliko oprezni te da su ostavili u nekoj hotelskoj ijizi prototip tih međusobno povezanih brojeva. Ali kad je bilo teško, zamršeno i beznadno tražiti zloduha po cestama kojima je sigurno prošao, što sam mogao očekivati od pokušaja da uđem u trag neznanim automobilistima koji putuju neznanim putovima?

Kad sam se vratio u Beardslev, u glavi mi je nastala, kao posljedica rekapitulacije o kojoj je bilo dovoljno riječi, potpuna slika o mom neprijatelju, a tu sam sliku sveo — procesom dedukcije koji je uvijek opasan — na jedan jedini konkretni izvor koji su mogli otkriti bolestan mozak i slabo pamćenje.

Osim velečasnog Rigora Mortisa (kako su djevojčice okrstile pastora) i časna starca koji je predavao neobavezni njemački i latinski jezik, u gimnaziji u Beardslevju nije bilo stalnih profesora muškog spola. Ali je dva-tri puta u toku školske godine (1948./ 49.) dolazio s laternom magicom profesor likovnih umjetnosti iz koledža u Beardslevju da pokaže gimnazijalkama slike u boji francuskih dvoraca i primjerke impresionističkog slikarstva. Ja sam htio prisustvovati tim projekcijama i predavanjima, ali me je Dolly, po svom običaju, zamolila da ne prisustvujem i — gotovo! Osim toga, sjećao sam se da je Gaston baš za tog predavača bio rekao da je briljantan garçon¹¹⁵; ali to je bilo sve; pamćenje mi nije htjelo odati ime i prezime tog ljubitelja starih dvoraca.

Na dan određen za smaknuće pošao sam po susnježici prema zgradi koju su mi pokazali. Tu sam doznao da je prezime profesora likovnih umjetnosti Riggs (što je donekle podsjećalo na svećenikovo prezime), da je neoženjen i da će za deset minuta izići iz muzeja koledža gdje upravo drži predavanje. Sjeo sam na mramornu klupu (dar neke Cecilije Ramble) uz vrata predavaonice u muzeju. Dok sam tu čekao, osjećajući bol u prostati, pijan, neispavan, stišćući revolver u šaci koji sam držao u džepu kišne kabanice, odjednom mi sinu da sam poludio i da ću počiniti glupost. Izgledi su bili manji od jedan naprama milijun da Albert Riggs, docent, drži moju Lolitu zaključanu u svojoj kući u Delovoj ulici broj 69 — tu mi je bilo nešto poznato... Ne, on me sigurno nije upropastio. Koješta! Gubim razum i tratim vrijeme. On i ona su sad u Kaliforniji, a ne ovdje.

Ubrzo sam iza bijelih kipova što su ukrašavali predvorje opazio nekakvo komešanje. Vrata — ali ne ona u koja sam zurio — nego jedna druga, malo dalje, naglo se otvoriše i usred jata studentica poče skakutati, kao čep, ćela kržljava predavača, a onda mi se

stadoše približavati njegove sjajne smeđe oči. Nikad ga prije nisam vidio, ali je on ustvrdio da smo se upoznali na nekom sastanku u parku gimnazije u Beardslevju. A kako je moja krasna kćerkica, tenisačica? Nažalost, ima još jedno predavanje. Do viđenja!

Ostali pokušaji identificiranja nisu završili tako brzo. Preko oglasa u jednom časopisu koji mi je ostao od Lolite, stupio sam u dodir s jednim privatnim detektivom, bivšim boksačem, kojem sam, tek toliko da stekne neku predodžbu o metodi kojom se služi lupež koji nas je progonio do Elphinstonea, pokazao neke primjerke imena i prezimena i adresa koje sam bio sakupio na svom povratku. On je zatražio od mene pristojnu akontaciju i u punih dvadeset mjeseci — dvadeset mjeseci, čitaoče moj! — taj je klip savjesno provjeravao te očito izmišljene podatke! Ja sam već bio odavno raskinuo s njim sve poslovne veze kad mi je jednom pobjedonosno došao i priopćio da Bob Browning zaista stanuje nedaleko od naselja Dolores, u jugozapadnom dijelu Colorada, i da je crvenokožac, filmski statist, te da mu je više od osamdeset godina.

Ovo je knjiga o Loliti i, sad kad dolazim do onog dijela koji bih najradije nazvao (da me nije već preduhitrio jedan drugi patnik, također žrtva unutrašnjeg sagorijevanja) Dolores DisparuenA, potanko opisivanje posjednjih triju praznih godina, od početka srpnja 1949. do sredine studenog 1952., ne bi imalo smisla. Premda treba pribilježiti neke važne pojedinosti, htio bih najprije prenijeti opći dojam — bučno su se otvorila bočna vrata života u

I punoj brzini i prodrla je huka crne vječnosti zaglušujući fijukom vjetra krik usamljene opasnosti.

Ja, začudo, gotovo nikad nisam sanjao Lolitu onakvu kako je se sjećam — kakva me je opsjedala u bolesnim mislima, u danjim halucinacijama i noćnim nesanicama. Kad sam je i sanjao, nakon njena nestanka, javljala se u čudnim i besmislenim likovima, kao Valeria ili Charlotte, ili kao mješavina njih dviju. To mi se mješovito priviđenje približavalo skidajući sa sebe omotač za omotačem, u atmosferi velike melankolije i odvratnosti. Ta pseudololita (i pseudovaleria) mlitavo me je pozivala da legnem uz nju na tvrdi divan, ili običnu usku dasku, ili nešto nalik na ginekološki ležaj na čemu je ona ležala izvaljena, rastvorene puti poput otvora za dušicu nogometne lopte. Našao bih se, slomljena ili beznadno zagubljena zubala, u jezivoj podstanarskoj sobi u kojoj bi se priređivale neobične dosadne seanse vivisekcije, koje su se obično svršavale tako da je Charlotte ili Valeria plakala u mojim krvavim rukama, a ja sam ih nježno ljubio bratskim usnama usred nereda (kao u snu) bečke starudije što se prodaje na dražbi sažaljenja, impotencije i smeđih vlasulja tragičnih starica koje su upravo bili potrovali plinom.

Jednog sam dana izvukao iz kola i uništio čitavu gomilu časopisa za mlade. Znaete kakvi su to časopisi. Što se tiče osjećaja — kameno doba; što se tiče higijene—u najmanju ruku mikensko doba. Lijepa, ali već prezrela glumica, s golemim trepavicama i ispupčenom, mesnatocrvenom donjom usnom, preporučivala je novi šampon. Zbrka reklama. Mlade učenice luduju za naborima na suknjama — que c'était loin, tout cela^ Kad koga poziva u goste, domaćica treba imati u pripravnosti za svaku gošću kućnu haljinu. Nevezane

pojediniosti oduzimaju vašem govoru svaki sjaj. Svi smo već vidjeli na veselicama “čepkalo” — djevojku koja čeprka noktima po koži na licu. Samo ako je vrlo star ili ako zauzima vrlo visok položaj, muškarac ne mora skinuti rukavicu prije nego što će se rukovati s damom. Osvajaj srca noseći naš novi potiskivač trbušćica — i nećeš više imati ni bokova ni trbuha! Tristan i tri ženska stasa u filmu. Jest, gospodo, o braku Joea i Roe koješta se govorka. Pretvori se u romantičnu ljepoticu brzo i jeftino! Strip: ružna djevojčica (crnka), debeljko otac (s cigarom); lijepa djevojčica (ridokosa), lijep tatica (potkresanih brčića). Ili onaj drugi, odvratni strip o dugonji gorili i njegovoj ženi, patuljastoj gnjidi. Et moi qui t'affrais mon genie...¹¹⁶ Sjetio sam se prilično zgodnih besmislenih stihova koje sam bio za nju napisao dok je bila dijete. “Besmisleni je prava riječ”, govorila je ona podrugljivo.

Lete kolibrići u helikopterima, Ide zmija s rukama u džepovima...

Ili:

Zec i zečica se čudno nekako ponašaju, Uzgajivači se od smijeha za trbuh hvataju.

Od nekih mi se njenih stvari bilo teško rastati. Do kraja 1949. godine čuvao sam, i obožavao, i oskvrnjivao poljupcima, suzama i sluzi par njenih starih gumениh papuča, dječaćku košulju koju je nosila, izlizane traperice, zgužvanu školsku kapicu i slično blago koje sam našao u prdjažniku automobila. Kad sam shvatio da silazim s uma, sakupio sam sve te stvari, uzeo još koješta što se sačuvalo u Beardslevju — škrinju s knjigama, njen bicikl, staru haljinu, kaljače — i na njen petnaesti rođendan poslao sve to kao poklon nepoznatog darovatelja nekom ženskom sirotištu na jezeru izloženu vjetru nedaleko od kanadske granice.

Ne kažem da neki dobar hipnotizer, da sam otišao k njemu, ne bi bio izvukao iz mene, a i pomogao mi da složim u logičnu cjelinu, stanovite slučajne uspomene koje izbijaju iz tkiva moje knjige kudikamo jasnije nego što mi se javljaju u pamćenju — čak i sad kad već znam što i koga treba tražiti u prošlosti. U ono sam vrijeme samo

naslućivao da gubim vezu sa stvarnošću. Ostatak zime i dobar dio proljeća proveo sam u sanatoriju blizu Quebeca gdje sam se i prije bio liječio, a onda sam odlučio srediti neke svoje poslove u New Yorku, pa se otisnuti u Kaliforniju radi temeljita traganja.

Evo pjesme koju sam sročio u sanatoriju:

Traži se, traži Dolores Haze. Kosa: smeđa. Usta: rumena. Starost: pet tisuća tristo dana. Zanimanje: manekena.

Gdje li se skrivaš, Dolores Haze? Zašto se skrivaš, reci mi, reci! Buncam, tumaram, 'Izići ne mogu'— Ponavlja čvorak u krleci.

Kuda se voziš, Dolores Haze? Koje je marke tvoj čarobni sag? Je li 'jaguar'—posljednji krik? Gdje li si parkirana sad?

Tko ti je idol, Dolores Haze? Je li još neki strašni dasa? O, divni dani kad bjesmo pjani O, Carmen moja nezaboravna!

Kako me bole uši od džeza! S kim li sadplešeš, draga? Sjedim u kutu i hvata me jeza Gledajuć tebe i onog vraga!

Sretan je, sretan McFatum stari Putujućsa ženom malodobnom,

I gnječi Molly u svakoj državi

Gaje su i zvijeri pod zaštitom.

Moja Dolly, moja boli! Oči boje oker Kad ih gledam sasvim izbliza. Znete li stari parfem Solei! Vert117? Šta, mister, vi ste iz Pariza?

L'autre soir un airJroidd'opera m'alita: Sonfele — bienfol est qui syfie!

Il neige, le decor s'ecroule,

Lolita! Lolita, qu'aiejefait de ta vie?ns

Mučim se, mučim, Lolito Haze, Muči me kajanje u mraku, *opet te gledam kakoplačeš, I opet stežem kosmatu šaku.p>*

Policajce, policajce, eno ih Na kiši, ondje uz prostor za ples! Čarapice su joj bijele, i volim je, A zove se Dolores Haze.

Policajce, policajce, eno ih, Dolores Haze i ljubavnik njen! Izvadi kolt i tjeraj za njima, Ne daj da ti pobjegne njihova sjeni

Traži se, traži Dolores Haze. Nikad stidljiva nije bila. Nije viša od šezdeset palaca. I nema više od četrdeset kila.

Kola mi hramlju, Dolores Haze. Na kraju je nastupio krah. I mene će bacit na smeće kraj puta Sve ostalo je hrđa i zvjezdani prah.

Pošto sam psihoanalizirao ovu pjesmu, zaključio sam da je ona zaista remek-djelo luđaka. Krute, drvene, napadne rime prilično točno odgovaraju onim krajolicima i likovima, i njihovim preuveličanim dijelovima, kakve crtaju psihopati podvrgnuti testovima koje su izmislili njihovi dosjetljivi krotitelji. Napisao sam još mnogo drugih pjesama. Udubljavao sam se u tuđu poeziju. Ali me pomisao na osvetu nije prestajala ni časka mučiti.

Bio bih hulja kad bih rekao (a čitalac bluna kad bi mi povjerovao) da me je udarac koji mi je zadao Lolitin nestanak zauvijek izliječio od sklonosti prema djevojčicama. Lolitu sam sad zavolio drugačijom ljubavlju, to je istina, ali se moja prokleta narav nije zbog toga promijenila. Na dječjim igralištima i plažama moj je mrki, lupeški pogled i nehotice tražio bljesak golih nogu kakve nimfice ili druge drage znakove Lolitinih službenica i družbenica s kitama ruža. Ali je jedna bitna vizija bila izbljedjela; nikad više nisam snatrio o mogućnosti sreće s nekom djevojčicom (određenom ili uopćenom) i nekom zabačenom i sigurnom mjestu; nikad više nisam zamišljao i ću se unositi u nježnu put Lolitinih sestrica negdje daleko, daleko, u pješčanu skrovištu među hridima dočaranih otoka. S tim je bilo svršeno — ili bar za neko vrijeme. S druge pak strane... jao, dvije godine čudovišna odavanja pohoti ostavile su mi izvjesne navike u spolnom životu. Bojao sam se da me praznina u kojoj sam se našao,

ne natjera da iskoristim slobodu iznenadna ludila i da ne podlegnem slučajnoj napasti pri susretu u nekoj uličici s kakvom učenicom koja se vraća iz škole. Osamljenost me pekla. Osjećao sam potrebu za društvom i njegom. Srce mi je bilo histeričan, nepouzdan organ. I tako je Rita stupila u moj život.

Ona je bila dvaput starija od Lolite i deset godina mlada od mene. Zamislite odraslu crnku, vrlo blijedu, vrlo vitku (imala je svega pedesetak kilograma), dražesnih asimetričnih očiju, oštra, reklo bi se nabrzinu skicirana profila i neobično privlačna ensellure—uleknuća na gipkim leđima; čini se da je bila španjolskog ili babilonskog podrijetla. Pokupio sam je u mjesecu svibnju, u “potočnom svibnju”, kako kaže Eliot, negdje između Montreala i New Yorka ili, da suzimo granice, između Toylestowna i Blakea, u točionici koja je bila sumorno osvjetljena u džungli moći pod znakom Medonjice, gdje se bila dražesno napila — uvjeravala me da smo išli zajedno u školu, i neprestano je stavljala svoju drhtavu ruku na moju orangutansku šapu. Jedva da me je nadraživala, ali sam svejedno odlučio da učinim probu; proba je uspjela i Rita je postala moja stalna pratilja. Ona je bila toliko dobra, ta Rita, toliko druželjubiva da se iz puke samilosti mogla prodati bilo kojem jadnom biću — starom slomljenom drvetu ili obudovjelom dikobrazu.

Kad sam se upoznao s njom (1950. godine), ona se bila nedavno rastala od svog trećeg muža, a još nedavnije ju je bio ostavio sedmi po redu službeni ljubavnik. Ostali, neslužbeni bili su suviše brojni i prolazni da bi se mogli razvrstati. Njen brat, politikant, lica nalik na vime, s naramenicama i ručno obojenom kravatom, bio je gradonačelnik i duša grada Grainballa, poznatog po svojim bejzbolistima, revnim čitaocima Biblije i trgovcima žitom. Posljednjih nekoliko godina plaćao je svojoj dičnoj sestrici po sedamsto dolara na mjesec pod strogim uvjetom da nikad, nikad ne dođe više u taj dični gradić. Kazala mi je, jadikujući i u nedoumici, da ju je svaki njen novi ljubavnik, sam vrug zna zašto, najprije odvuкао u Grainball koji ih je kobno privlačio, i prije nego što bi se snašla, već bi je usisala Mjesečeva orbita rodnog grada te bi se vozila po raskošno osvjetljenom kružnom bulevaru i vrtjela se u krugu “kao kakav prokleti noćni leptir oko lampe”, kako je sama govorila.

Imala je zgodan mali dvosjed kojim smo krenuli u Kaliforniju, jer je mom časnom Ikaru bio potreban odmor. Vozila je obično ona, a njoj je normalna brzina bila sto četrdeset kilometara na sat. Draga Rita!

Putovao sam s njom dvije mutne godine s prekidima i ne mogu zamisliti slade, priprostije, nježnije i tuplje Rite od nje! Prema njoj je Valeria bila Schlegel, a Charlotte Hegel! Da vam pravo kažem, nemam ama baš nikakva razloga da se zabavljam njome na marginama ovih mračnih memoara, ali bih ipak htio reći (zdravo, Rita, gdje bila da bila, pijana ili trijezna, Rita, zdravo!) da me je ta moja prijateljica, koja me je najbolje umirivala i najbolje razumjela, svakako spasila od luđačke košulje. Rekao sam joj da bih htio potražiti odbjegli ljubavnicu i ucmekati njena frajera. Rita je svečano odobrila taj moj plan i, upustivši se sama u nekakva istraživanja u okolici San Humbertina (iako nije imala pojma ni o čemu), splela se s nekim lupežom, pa sam imao grdne muke da je izvučem iz te kaše — iskorištenu i izubijanu, ali svejednako bodru. A jednog je dana našla moj revolver i predložila mi da igramo “ruski rulet”; odgovorio sam joj da ne možemo, jer revolver nema bubnjića; počeli smo se otimati za njega i napokon je odjeknuo hitac, i metak se zabio u zid naše sobe, iz kojeg je potekao vrlo tanak i vrlo smiješan mlaz vruće vode; sjećam se kako je ona vriskala od smijeha.

Njena neobično udubljena djetinja leda, put rižine boje, polagani, rnlitavi, golubinji poljupci — sve me je to sačuvalo od nesreće. Nije istina da je umjetnička nadarenost sekundarno seksualno obilježje, kako tvrde neki šamani i šarlatani, nego je, naprotiv, seks samo sluga umjetnosti. Jedna naša prilično tajanstvena pijanka imala je smiješne posljedice. Ja sam upravo bio odustao od daljnjeg traganja; zloduh je bio ili u Tunguziji ili je veselo palucau u mom malom mozgu (gdje su mašta i jad raspirivali plamen), ali u svakom slučaju nije imao nikakve veze s teniskim turnirom u San Diegu gdje je među ženama prvo mjesto osvojila šesnaestogodišnja Dorothy Haas, neka muškobanjasta duksa. Na povratku iz Kalifornije, u nekom groznom hotelu (onakvom u kakvima se održavaju poslovne konferencije i po kakvima tumaraju posrćući marcipanski, rumeni i debeli ljudi sa značkama, koji zovu jedan drugoga Joe ili Jim, sklapaju poslove i loču viski), draga moja Rita i ja probudili smo se tek poslije podne i opazili da u našoj sobi spava još jedan čovjek, blijed i plavokos mladić, gotovo albino, bijelih trepavica i velikih prozirnih ušiju. Ni Rita ni ja nismo ga nikad prije vidjeli u svojim tužnim životima. Sav

uznojen, u prljavu flanelskom donjem rublju, u starim vojničkim cokulama, hrkao je na pokrivaču naše bračne postelje s druge strane moje čedne Rite. Nedostajao mu je jedan prednji zub, a čelo mu bilo puno prišteva jantarne boje. Ritočka je zaogrnila svoju gipku golotinju mojom kišnom kabanicom koja joj je prva došla pod ruku; ja sam pak navukao gaće i tada smo uzeli proučavati naš položaj. Na pladnju je stajalo čak pet upotrebljivanih čaša, što je još više zamrsivalo situaciju s obzirom na višak putokaza. Vrata su bila samo pritvorena. Na podu su ležali muški pulover i bezoblične vojničke hlače zaštitne boje. Dugo smo drмали njihova vlasnika; napokon se nesretnik prenuo iza sna. Pokazalo se da je on sasvim izgubio pamćenje. Zanošeći na "čisto bruklinski", kako je ustvrdila Rita, on je uvrijeđeno natuknuo da smo mi (kako?) otuđili njegovu (bezvrijednu!) ličnost. Brže-bolje smo ga obukli i zatim ostavili u najbližoj bolnici, a usput smo ustanovili da smo nekim krivudanjima, kojih se više nismo sjećali, bili dospjeli u prokleti Grainball. Nakon pola godine Rita je pisala tamošnjem liječniku koji joj je odgovorio da Jack Humbertson, kako su neznanca bili neukusno nazvali, još nije uhvatio vezu sa svojom prošlošću. O, Mnemozino, najslađa i najnestašnija od svih muza!

Ne bih ni spominjao ovu zgodu da nije od nje potekao slijed misli kojih je posljedica bila da sam u učenom časopisu Cantrip, što na škotskom znači "čarolija", objavio studiju pod naslovom "Mimir i Mnemozina", u kojoj sam iznio teoriju (koja se učinila originalna i značajna dobrohotnim čitaocima tog vrsnog mjesečnika) o "percepcionalnom vremenu" zasnovanu na "osjećaju krvotoka" i koncepcionalno zavisnu (najkraće rečeno) o posebnim osobinama našeg razuma koji nije svjestan samo pojavnog svijeta nego i sama sebe, te tako nastaje stalna veza između dvije točke: budućnosti (koja se može pohraniti) i prošlosti (koja je već pohranjena). Jedna od posljedica objavljivanja te studije, koja je bila kruna mojih prijašnjih radova koji isto tako nisu bili prošli nezapaženi, bio je poziv da provedem godinu dana u koledžu Cantrip, šeststo kilometara daleko od New Yorka, gdje sam s Ritom unajmio jedan mali stan s pogledom na blistava tjelesa dječaka i djevojčica što su se igrali pod tuševima daleko dolje, u dubravi Central parka punoj vodoskoka. U

Cantripu sam stanovao, u jednom od specijalnih stanova za pjesnike i filozofe, od listopada 1951. godine do lipnja 1952., dokje Rita, koju radije nisam pokazivao, životarila—pomalo nedolično, čini mi se — u jednom hotelu uz cestu gdje sam je obilazio dva puta na tjedan. Zatim je nestala, ali ne onako neljudski kao njena prethodnica — nakon mjesec dana pronašao sam je u cantripskom zatvoru. Držala se vrlo dostojanstveno, izvadila je bila slijepo crijevo u zatvorskoj bolnici i klela mi se prilično uvjerljivo da je lijepo plavkasto krzno, za koje je neka ugledna dama, gospoda MacCrum, tvrdila da joj ga je ona ukrala, zapravo dobila na dar od, doduše, malko nakresana gospodina MacCruma. Uspio sam je izvući iz zatvora i bez pomoći njena osjetljiva brata, a uskoro nakon toga vratio sam se s njom u New York, ponovo na zapadnu stranu Central parka. Usput smo bili svratili u Briceland, kroz koji smo, linače, Rita i ja već bili proputovali pretprošle godine.

Mene je tada obuzela neodoljiva želja da oživim svoj boravak idje s Lolitom. Pošto sam bio izgubio svaku nadu da ću pronaći ljegunicu i njena otmičara, stupio sam u novu životnu fazu — pokušavao sam se uteći starom dekoru i spasiti bar herbarij prošlosti-souvenir, souvenir, que me veux ft/?119 Verlenovska jesen zvonila je u zraku koji kao da je bio od kristala. Na dopisnicu s molbom da mu rezerviraju jednu dvokrevetnu sobu s kupaonicom, profesor Hamburger dobio je ubrzo uljudan, ali negativan odgovor. Sve je navodno bilo zauzeto. Ostala im je samo jedna četverokrevetna soba bez kupaonice u suterenu, ali teško da bi mi ona odgovarala. Evo glave njihova pisma:

ZAČARANI LOVCI

SVA PIĆA CRKVE ZABRANJEN PRISTUP PSIMA

(osim alkoholnih) u blizini za vjernike

Posumnjao sam u istinitost prve tvrdnje. Sva? Imaju li, na primjer, grenadin kakav se može dobiti na pločnicima u Evropi? Zanimalo me je i ne bi li se lovac, začarani ili obični, svejedno, radije odrekao mjesta u crkvi nego psa — i tada se odjednom sjetih, grčeći se od

boli, prizora vrijednog velikog umjetnika: Petite Nympe Accroupie¹²⁰; ali, možda je onaj svilasti koker španijel bio kršten? Ne, osjećao sam da ne bih mogao podnijeti bolan posjet onom poznatom predvorju. U blagom, jesenskom Bricelandu bogatom bojama krile su se druge mogućnosti da uskrsnem prošlost. Ostavivši Ritu u najbližoj krčmi, uputio sam se u gradsku knjižnicu. Cvrkutava usidjelica neobično mi je spremno pomogla da pronađem brojeve od sredine kolovoza 1947. godine u uvezanom kompletu bricelandskog Gazettea, i začas sam sjedio sam u jednom kutku uz nezasjenjenu svjetiljku i prevrtao velike i krhke stranice sveska crnog kao lijes i krupnog gotovo kao Lolita.

Čitaoče! Bruder!m Kako je glup Hamburg bio taj Hamburg! Budući da se njegova pretjerano osjetljiva narav bojala stvarnosti, držao je da se može nasladiti bar jednim njenim djelićem, što podsjeća na desetog ili dvanaestog vojnika u redu silovatelja, koji pokriva ženino bijelo lice njenim crnim šalom da joj ne vidi užasne oči dok se napokon odaje svom vojničkom užitku u sumornom, opljačkanom selu. Ja sam se pak htio domoći otisnute fotografije mog neumjesnog lika koji je fotograf Briceland Gazette uhvatio u času kad se usredotočio na doktora Braddocka i njegovu skupinu. Strastveno sam priželjkivao da se sačuvao "Portret nepoznata izroda". Bezazleni fotoaparat koji me je ulovio na mom mračnom putu do Lolitina loga — eto teme za Mnemozinu! Uzalud se trudim da razjasnim bit tog poriva. Možda bi se on mogao usporediti s onom bolesnom radoznalošću koja nas nagoni da razgledamo povećalom natmurene sitne likove (praktički mrtva priroda, i svi samo što ne povraćaju) što su se bili iskupili rano izjutra na stratištu, ali se pacijentov izraz lica ipak ne može nikako razaznati. Bilo kako mu drago, doslovce sam se zadihao i jedan me je ugaio knjige sudbine neprestano bo u trbuh dok sam listao i prelijetao pogledom po listovima. U nedjelju, 24. VIII., davao se u jednom od dva mjesna kina film Opsjednuti, a u drugom Gruba sila. Gospodin Purdom, samostalni duhanski akcionar, izjavio je da od 1925. godine puši samo Omen Faustum. Kršni Kirsch, nogometaš, i njegova minijturna ženica bit će na večeri kod gospode Reginald G. Gore, Avenija Inchkeith 58. Postoji parazit čija veličina iznosi cijelu jednu

šestinu organizma od kojeg živi. Dunkerque je prvi put bio utvrđen u X. stoljeću. Bijele čarapice za djevojčice 39 centa; sportske oksfordske cipelice 3 dolara i 98 centa. Autor Mračnog doba, koji nije dopustio našem fotografu da ga snimi, našalio se ovako: "Vino, vino, vino možda godi perzijskom slavuju, ali ja uvijek kažem da je kiša, kiša, kiša koja bubnja po krovu od šindre najbolji prijatelj ruža i nadahnuća". Jamice na obrazima potječu od srašćivanja kože s dubljim tkivom. Grci su odbili snažan partizanski napad. Ah, napokon — obris djevojčice u bijelom i pastor Braddock u crnom; ali ako se nečije avetinjsko rame i dotaklo uzgred njegove gojazne prilike, nisam tu mogao otkriti ništa svoga.

Neobičan parazit došao je za Ritom u krčmu. Smiješeći se onako turobno kako se smiješila kad bi malo previše popila, ona rni je predstavila nasrtljiva pijana starca i rekla da je on — opet sam tZaboravila kako se vi ono zovete, golube — išao s njom u školu. On ju je drsko pokušao zadržati, i u gužvi koja je nastala ozlijedio sam prst kad sam ga udario u vraški tvrdu glavu. Zatim sam morao neko vrijeme šetati s Ritom po parku "Začaranih lovaca" koji je bila obojila jesen. Ona je jecala i jednako ponavljala da ću je ja uskoro, uskoro ostaviti kao što su je svi u životu ostavili, pa sam joj otpjevao u pola glasa sjetnu francusku baladu i sastavio spomenarsku pjesmicu ne bih li je zabavio.

Klenovi se u jezeru kao rana Odražavaju. Na klanje ih vodi U grimiznu ruhu božica Dijana — Ispred plavog hotela krv u vodi.

Ona me upita: — Ama zašto plav kad je bijel? Zašto, za ime Božje?... — i iznova zaplaka. Odlučno je odvedoh do kola. Nastavili smo put u New York, i uskoro je opet bila razmjerno sretna visoko gore u izmaglici na našoj maloj terasi na tridesetom katu.

Sad sam opazio da sam, ne znam ni sam kako, pobrkao dvije različite zgone — svoj posjet knjižnici u Bricelandu na povratku u New York i šetnju u parku na putu u Cantrip, ali takvih se miješanja boja što se razlijevaju ne smije libiti umjetnik mnemozinist.

Na mom poštanskom sandučiću u predvorju kuće bila je zastakljena pukotina kroz koju se moglo vidjeti ponešto od onoga što je tamo ubacio poštar. Već se nekoliko puta bilo dogodilo da je harlekinska igra svjetla što je padalo kroz staklo tako izobličila nečiji rukopis da je bio nalik na Lolitin, i tada bih malne pao u nesvijest i morao se nasloniti na obližnju urnu koja umalo što nije postala moja. Kad god bi se to dogodilo> kad god bi se njene drage, zavojite svračje noge ponovo prometnule« užasno jednostavno, u dosadan rukopis jednoga od malobrojnih ljudi s kojima smo se ja i Rita dopisivali, sjetio bih se, smješeći se bolno, svoje davne, lakovjerne, preddoloresovske prošlosti, kad bi me zaveo u bludnju sjajno osvijetljeni prozor preko puta, gdje je moj potajni pogled budni periskop sramotna poroka — nazreo napola golu, ukočenu kao na filmskoj vrpici nimficu duge kose, poput kose Alise u zemlji čudesa (male čarobnice sretnijeg kolege), koju je upravo počinjala ili prestajala češljati. Zbog savršenstva tog ognjenog priviđenja postajalo je savršeno i moje pomamno blaženstvo — jer je ta slika bila izvan mog dohvata i zato blaženstvo nije mogla pokvariti spoznaja zabrane, koja je pritiskala sve ono što mi je bilo nadohvat ruke. Tko zna, možda prava bit moje “izopačenosti” ne zavisi toliko o neposrednoj draži prozračne, čiste, mlade, zabranjene, bajne ljepote djevojčice koliko o spoznaji zanosne sigurnosti položaja u kojem beskrajna savršenstva ispunjavaju jaz između ono malo što se poklanja i svega onoga što se obećava, svega onoga što se skriva u čudesnim bojama varljivih ponora.

Mes ftnetnsP2 Lebdeći između oblaka oko Sunca na zalasku i noći što je navirala, škrgućući zubima, okupio bih sve zloduhe svoje strasti uz ogradu balkona što je već pulsirao — još malo pa će poletjeti pravo u maglu vlažne večeri boje marelice; i polijetao je, ali bi se tada osvijetljeni lik u dalekom prozoru pomaknuo i — Eva se ponovo pretvarala u rebro koje je ponovo obrastalo meso, i u prozoru se još samo vidio napola razodjeven ugojen muškarac koji čita novine.

Budući da sam katkad ipak i dobio utrku između uobrazilje i stvarnosti, bio sam spreman pomiriti se s varkom, ali se nikako nisam htio pomiriti s upletanjem mučitelja slučaja koji mi je oduzimao nasladu što je bila namijenjena meni. — Savez-vous qu'a dix ans ma Hte etaitjblle cU vous?U3 — rekla mi je jedna gospoda u razgovoru i čajem u Parizu — a mala se bila upravo udala i živjela negdje iza tosta mora i planina, i ja se nisam čak mogao sjetiti jesam li je ikad primijetio u onom parku, na terasi teniskog kluba, pokraj skrovite pećine. I evo, sad upravo isto tako slučaj (a i stanovita promjena u nešto sitnijem i nešto bljeđem rukopisu moje drage) nije mi htio udijeliti prethodan pogled kroz sjajno staklo pukotine, taj predosjećaj užitka i obećanje koje me ne bi samo primamilo i zavaralo, nego bi se zaista i velikodušno ispunilo. Kako vidite, moja je fantazija bila podvrgnuta proustovskim kušnjama na Prokrustovoj postelji — jer toga jutro 22. rujna 1952., kad sam sišao po poštu, nagizdani i žučljivi vratar s kojim nisam bio nipošto dobar, počeo se tužiti da je nedavno neki čovjek koji je dopratio Ritu kući “zabljuvao kao pas” ulazne stube. Dok sam ga slušao i davao mu napojnicu, pa onda slušao novu, uljudniju verziju istog događaja, pomislio sam da je jedno od dva pisma što su stigla tom blagoslovljenom poštom zacijelo od Ritine majke, prilično neuravnotežene sitne dame koju smo jednom bili posjetili na Cape Codu i koja je otada u čestim pismima, što ih je moj ured u New Yorku slao u različna moja prebivališta, neprestano ponavljala kako divno njena kćerka i ja pristajemo jedno drugome, i kako bi bilo krasno kad bismo se vjenčali; drugo pismo koje sam otvorio u liftu i na brzinu pročitao bilo je od Johna Farlowa.

Višeput sam zapazio da smo skloni obdariti svoje prijatelje onom postojanošću osobina i sudbine koje junaci iz književnosti stječu u čitaočevu duhu. Ma koliko puta otvorili Kralja Leara, nikad nećemo zateći dobrog starca kako, smetnuvši s uma svoje jade, diže čašu na velikom obiteljskom skupu sa sve tri svoje kćeri i njihovim psićima. Nikad neće kneginja N. otputovati s Onjeginom u Italiju. Nikad se Emma Bovarv neće oporaviti, spašena samilosnim solima u autorovoj pravremenoj očinskoj suzi. Kroz kakvu god evoluciju ovaj ili onaj lik prošao između korica knjige, njegova je sudbina utvrđena

u našim glavama; a upravo isto tako očekujemo da će naši prijatelji slijediti ovaj ili onaj logični i konvencionalni program koji smo utvrdili za njih. Tako X neće nikad skladati besmrtno glazbeno djelo koje bi protuslovalo prosječnim simfonijama na koje nas je navikao. Y neće nikad počinuti ubojstvo. Z nas neće ni za što na svijetu izdati. Sve je to kod nas raspoređeno po rubrikama i, što rjeđe vidamo neku osobu, to nam je draže kad čujemo da se poslušno pokorava našoj predodžbi o njoj. Svako odstupanje od sudbina koje smo sami zacrtali, čini nam se ne samo nenormalno nego i nepošteno. Više bismo voljeli da nismo ni poznavali susjeda, bivšeg prodavača hrenovki, kad bismo znali da je on netom objavio najznačajniju zbirku pjesama u ovom stoljeću.

Govorim sve ovo zato da bih objasnio kako me je smelo histerično pismo Johna Farlowa. Doznao sam bio za smrt njegove žene, ali sam, naravno, očekivao da će neutješni udovac ostati do kraja života onaj dosadni, savjesni i pouzdani čovjek kakav je uvijek bio. A sad mi je pisao da se nakon kratka boravka u Sjedinjenim Državama vratio u Južnu Ameriku i da je odlučio povjeriti sve poslove koje je vodio u Ramsdaleu jednom tamošnjem odvjetniku, Jacku Windmulleru, našem zajedničkom znancu. Činilo se da mu je osobito drago što se otarasio “komplikacija s Hazeovima”. Upravo se bio oženio nekom Španjolkom. Udebljao se petnaest kilograma otkako je prestao puški. Njegova vrlo mlada žena bila je skijaška prvakinja. Spremali su se provesti medeni mjesec u Indiji. Budući da je on sad “osnivao obitelj”, kako se sam izrazio, nije više imao vremena baviti se mojim poslovima, za koje je smatrao da su “vrlo čudni i prilično nezgodni”. Od nekih ljudi koji rado svuda zabadaju nos, doznao je da je prebivalište male Dolly Haze nepoznato, a da ja živim “s izvjesnom raspuštenicom” u južnoj Kaliforniji. Njegov je tast grof i krupan bogataš. Obitelj koja je u posljednjih nekoliko godina držala u najmu kuću Hazeovih želi je sad kupiti. Savjetovao mi je da što prije izvučem djevojčicu na vidjelo. Slomio je nogu. Pismu je bila priložena fotografija u boji Johna, još čitava, i tamnolute crнке u bijeloj vuni. Vedro su se smiješili jedno drugome usred modrikastih snjegova Čilea.

Sjećam se kako sam ušao u stan i naglas pomislio: “E pa, sad ćemo im barem ući u trag...”, kad odjednom ono drugo pismo progovori poslovnim glasom:

Dragi tata!

Kako si? Ja sam se udala. Očekujem bebu. Mislim da će biti velika. Mislim da će se roditi baš nekako za Božić. Teško mi je pisati ovo pismo. Mislim da ću poludjeti zato što nemamo čime isplatiti dugove, pa da se izvučemo odavde. Dickuje obećan krasan posao na Aljaski iz njegove uske specijalnosti u mehanici, to je sve što znam, ali perspektive su naprosto divne. Oprosti mi, molim te, što ti ne dajem našu kućnu adresu, ali bojim se da se ti još strašno srdiš na mene, a Dick ne smije ništa saznati. i ovo ti je nekakav grad!

Ne vidiš idiote od magle i dima. Molim te, pošalji nam ček, tata' Bilo bi nam dovoljno i tri-ietiri stotine, pa i manje, bilo što bi nam dobrodošlo, mogao bi, na primjer, prodati moje stare stvari, jer kad se jednom dočepamo Aljaske, love će biti napretek. Piši mi, molim te! Iskusila sam mnogo zla i nedaća. Očekujem tvoj odgovor.

Tvoja Dolly (supruga Richarda F. Schillera)

Opet sam bio na putu, opet sam sjedio za upravljačem stare modre limuzine, opet sam bio sam. Dok sam čitao pismo, dok sam se borio s grdnom mukom koju je ono u meni izazvalo, Rita je još spavala kao zaklana. Kad sam je pogledao, smiješila se u snu. Poljubio sam je u mokro čelo i zauvijek ostavio. Neki dan me je sirotica htjela posjetiti ovdje, ali ja ne primam posjetioce s onoga (za vas "ovoga") svijeta. Nježno oproštajno pisamce nalijepio sam joj na pupak, jer ga inače možda ne bi našla.

Napisao sam "sam"? Ne, nisam bio posve sam. Sa mnom je bio moj crni drug i, čim sam se našao na jednom pustom mjestu, obavio sam generalnu probu nasilne smrti Richarda R. Schillera. U prtljažniku automobila — neiscrpnom što se tiče blaga — našao sam svoj najstariji i najprljaviji pulover i objesio ga na granu, na pustom proplanku do kojeg me je dovela šumska cesta što se odvaja od autoceste. Izvršenje osude donekle je pokvario zastoj u okidanju. Vjerojatno je trebalo predmet u koji sam se slabo razumio podmazati, ali nisam htio gubiti vrijeme. Sivi mrtvi pulover, s nekoliko novih rupa na različnim mjestima, vratio sam u automobil i, pošto sam ponovo napunio još toplog druga, nastavio put.

Pismo je bilo od 18. rujna 1952. godine, a adresa na njemu glasila je "Coalmont, Poste restante" (ne u Virginiji ni u Pennsilvaniji ni u Tennesseeju — i uopće ne Coalmont — sve sam zakrinkao, ljubavi moja!). Pokazalo se da je to industrijski gradić na oko tisuću tristo kilometara južno od New Yorka. Odlučio sam da se usput nigdje ne zaustavljam, ali nisam izdržao i u zoru sam svratio u motel nedaleko od Coalmona da se odmorim. Bio sam uvjeren, ne znam ni sam zašto, daje taj Schiller u svoje vrijeme trgovao rabljenim automobilima i da se vjerojatno upoznao s mojom Lolitom kad ju je povezao u Beardslev

— na primjer, onoga dana kad joj je pukla guma na biciklu dok je išla na sat glazbe; poslije je valjda zapao u neku gužvu. Les smaknutoga pulovera što je iežao na stražnjem sjedalu neprestano je poprimao

— ma kako ga namještao — različne obrise Trappa-Shillera, njegova krupnog, vulgarnog i bestidnog tijela, a da bih neutralizirao njegov grubi i pokvareni ukus, odlučio sam da se što bolje dotjeram.

Probudio sam se s tom mišlju, pa sam i pritisnuo dugme na budilici kako bih je spriječio da zazvoni u određeni sat. Zatim sam ozbiljno i romantički brižljivo, kao čovjek koji se sprema na dvoboj, provjerio jesu li mi u redu svi spisi, okupao se, namirisao, obrijao lice i prsa, odabrao svilenu košulju i čiste gaće, navukao prozirne tamne čarape i čestitao sam sebi što sam ponio sa sobom u velikom kovčegu kojekakve vrlo otmjene predmete — na primjer, prsluk od jelenske kože sa sedefastim pucetima i blijedu kašmirsku kravatu.

Nisam, nažalost, uspio zadržati u sebi doručak, ali me ta sitna lezgoda nije uzбудila, otro sam usta batistenim rupčićem koji sam izvadio iz rukava, po engleskoj modi, i s komadom modrikasta leda na mjestu srca, s tabletom na jeziku i teškom smrću u stražnjem džepu, spretno ušao u telefonsku govornicu u Coalmontu (“Ah-ah-i”, oglasila su se rasklopna vrata) i okrenuo broj jedinog Schillera ‘u pohabanom imeniku: “Schiller, Paul; trgovina pokućstvom.” Promukli Paul mi odgovori da poznaje Richarda, da mu je to sinovac, a stanuje — sad će pogledati — u Killerovoj ulici broj 10 (sve su ovo, ivno, izmišljena imena). “Ah-ah-ah,” oglasiše se ponovo vrata. Kuća broj 10 u Killerovoj ulici bila je zapuštena zgrada s više stanova. Raspitao sam se kod nekoliko potištenih staraca i dvije dugokose, rumenosmede, nevjerojatno prljave nimfice (moram priznati da sam malo rastreseno, tek onako, tražio pogledom kakvu lako odjevenu djevojčicu koju bih mogao načas priviti uza se kad počinim ubojstvo i sve mi postane svejedno i kad više ne bude nikakvih zabrana). Jest, zaista, Dick Schiller je stanovao tu neko vrijeme, ali se odselio kad se oženio. Nitko nije znao njegovu novu adresu.—Možda znaju u dućanu—reče nečiji dubok glas iz otvora u pločniku (nešto su popravljali), nedaleko od mjesta gdje sam slučajno stajao razgovarajući sa dvije neodređene starice i prelazeći pogledom po tankim golim rukama njihovih bosih unuka. Nisam ušao u pravu trgovinu i oprezan sijed Crnac zavrtio je glavom još prije nego što sam ga bilo što upitao. Prešavši ulicu, ušao sam u bijednu sitničariju

gdje je jedna mušterija zazvala, na moju molbu, ženski duh koji je glasno odgovorio iz podrumskog ponora (ponavljajući temu muškog duha iz otvora u pločniku):

— Zadnja kuća u Hunterovoj ulici.

Hunterova je ulica bila vrlo daleko, u još sumornijem kraju, sred visokih hrpa smeća i dubokih kanala, crvlj ivih povrtnjaka i naherenih potleušica, sive rosulje i crvene ilovače i nekakvih tvorničkih dimnjaka što su se dimili u daljini. Zaustavio sam se pred “zadnjom kućom” — daščarom iza koje su se, podalje od ceste, vidjele još dvije-tri takve stračare i široka pustopoljina obrasla suhim korovom. Iza daščare razlijegali su se udarci čekićem, i nekoliko sam minuta sjedio u svojim starim kolima, star i slab, na kraju ovoga dugog puta, pred sivim ciljem, finiš124, prijatelji, ^?««, neprijatelji! Bilo je oko dva sata. Bilo mi je udaralo čas četrdeset, čas sto puta na minutu. Sitna kišica rominjala je po poklopcu motora. Premjestio sam bio revolver u desni džep na hlačama. Kosmata psina, kojoj je na trbuhu visila dlaka mokra od blata, dovuče se iza kuće, i zastade u nedoumici, a onda poče dobroćudno vau-vaukati na mene žmirkajući i zadižući njušku, pa se malo prošeta naokolo i još jednom vauknu.

Izidoh iz auta i zalupih za sobom vratima. Kako je prozaično, kako obično odjeknula ta lupa u praznini oblačnog dana! — Vau

— smatrao je pas potrebnim da to poprati. Pozvonih i sav ustreptali od zvonca. Personne — nema nikoga. Je resonance, repersonne: ponovo zvonim, ponovo nema nikoga. Odakle, iz kojih dubina ove ponovne besmislice? — Vau — ubaci pseto. Netko se naglo približava stružući nogama po podu i vrata se (vau) otvaraju.

Porasla je pet-šest centimetara. Naočale u ružičastu okviru. [- Drukčija, visoka frizura, drukčije uši. Kako je to jednostavno! Taj čas, ta smrt — sve što sam prizivao u mašti više od tri godine, sve [je odjednom postalo jednostavno kao suha trijeska. Nije prikrivala i poodmaklu trudnoću. Glava joj se smanjila (prošle su svega dvije i sekunde, ali bih im htio pridati onoliko drvena trajanja koliko život imože podnijeti); izbljedjele su joj pjege, upali obrazi; na golim i rukama i goljenicama nije više bilo ni traga preplanulosti tako da su lse opažale dlačice; bila je u smeđoj pamučnoj haljini bez rukava i u tizgaženim pustenim papučama.

— O, Bože! — izustila je nakon kraće stanke izražavajući sve svoje iznenađenje i srdačnost.

Ne vadeći šake iz džepa, graknuh: — Muž ti je kod kuće?

Ubiti nju, kako su neki očekivali, nisam, naravno, mogao. Ja ; sam nju, znate, volio. To je bila ljubav na prvi pogled, na posljednji pogled, na pogled do groba.

— Daj uđi — reče ona veselo i odlučno. Stisnuvši se uz treskovito mrtvo drvo vrata, Dolly Schiller se pokuša, koliko je god

i mogla, izravnati (čak je stala na prste) da prođem, i časak je tako stajala raspeta, gledajući dolje, smiješeći se pragu, upalih obraza i okruglih jagodica, raširivši po drvu ruke bijele kao razrijeđeno ; mlijeko. Prošao sam a da nisam zapeo za njeno ispupčeno dijete. j. Dolh/na toplina s lakom primjesom kuhinjskih mirisa. Zubi su mi i

cvokotali kao idiotu. — A ne, ti ćeš ostati vani — (psu). Zatvori [vrata i pode za mnom i za svojim trbuhom u bijednu majušnu sobu.

— Dick je tu — reče ona pokazujući nevidljivim teniskim reketom i pozivajući me da prijeđem pogledom kroz tu sobu, koja im je služila i kao salon i kao spavaonica, pa kroz kuhinjicu i otvorena stražnja vrata do mjesta gdje je, u prilično primitivnoj perspektivi, crnokos mlad neznanac u radničkom kombinezonu (smaknuće sam odmah odgodio) stajao okrenut leđima na ljestvama prikucavajući nešto na stračaru susjeda, krupnijeg momka od njega (ali samo s jednom rukom), koji gaje odozdo gledao.

Tu sliku u okviru dalekih vrata popratila je uzdahom kao da se ispričava (“Muškarci uvijek nešto grade”) i upitala me ne bi li pozvala muža.

Ne treba.

Stojeći nasred malko nagnuta poda i proizvodeći kratke upitne glasove, činila je poznate havajske kretnje zglobovima na rukama i prstima nudeći mi tom šablonom šaljive uljudnosti da odaberem između stolice za njihanje i divana (na kojem su u noćne sate oni spavali). Kažem “poznate” zato što me je nekoć bila pozvala istim takvim “plesom ruku” u naš salon u Beardslevju na svoj žur. Oboje sjedosmo na divan. Zanimljivo — iako je u biti njena ljepota bila uvenula, tek mi je sad postalo jasno — u taj beznadno kasni sat životnog dana — koliko je nalik — koliko je oduvijek bila nalik — na Botticellijevu ridokosu Veneru — isti onaj meki nos, ista ona zamagljena krasota! Pošto sam samo malčice dublje gurnuo svoj neupotrijebljeni revolver u rupčić u koji sam ga bio lijepo umotao, polako ga ispustih iz prstiju.

— To nije onaj koga tražim — rekoh.

Iz očiju joj nestade onog razlivenog izraza srdačnosti. Čelo joj se nabralo kao u stare, gorke dane.

— Koji onaj?

— Gdje je? Samo brzo!

— Slušaj — reče ona obarajući glavu na stranu i vrteći je u tom položaju. — Slušaj, nećeš sad valjda opet početi!

— Dabome da hoću — rekoh i časak (začudo, jedini ugodni, snošljivi časak za cijelog našeg razgovora) gledasmo jedno drugo narogušeni, baš kao da je još... moja.

Ona je, kao pametna djevojčica, prva ponovo zagospodarila sobom.

Iz njenih idućih riječi razabrao sam da Dick ne zna ništa o nama.)n je mislio da je ona moja kćerka. Mislio je da se rodila u imućnoj jitelji i da je pobjegla od kuće da pere sude u krčmi. Vjerovao je u i sve što bi mu se reklo. Čemu otežavati ionako težak položaj, čemu [razgrtati svu tu prljavštinu?

Odvratih da ona treba biti razumna, da treba biti vrlo razumna I djevojčica (s takvim golim bubnjem ispod tanke smeđe haljine), jer I mora shvatiti, ako računa na moju pomoć, da moram sve doznati.

— Dakle, molim lijepo, njegovo ime!

Kako... pa ona je mislila da sam ja odavno pogodio... To je bilo takvo (tu se osmjehnu lukavo i tužno) senzacionalno lime da naprosto neću nikad povjerovati. I ona je sama jedva povjerovala.

— Ime njegovo, moja jesenska nimfo!

Ah, pa to više i nije važno. Bolje da se okanimo tog razgovora. i Ne bih li možda zapalio?

— Ne bih. Njegovo ime!

Odmahnu glavom neobično odrješito. Držala je da je I kasno da pravim skandal — i da ionako neću nikad povjerovati i nevjerojatnom, najnevjerojatnijem...

Ustadoh i rekoh kako će biti bolje da pođem, pozdrav mužu, [drago mi je što smo se vidjeli.

Rekla je da uzalud navaljujem, da mi neće nikad reći ... ali, s I druge strane... uostalom...

— Zbilja hoćeš znati tko je to bio? Pa dobro, to ti je bio...

I tiho, povjerljivo, uzviviši visoko uskim obrvama i napućivši ! suhe usne, pomalo podrugljivo ali i nježno, i kao da prigušeno j fućka, izgovori ime koje je pronicav čitalac već odavno pogodio.

“Nepromočiv je”, rekla je Charlotte. Zašto mi je to beznačajno i sjećanje na ljetni dan na jezeru promaklo tada glavom? I ja sam bio [odavno pogodio to ime, ali samo podsvjesno, a da nisam o tome vodio računa. Nisam se ni zgranuo ni začudio. Polako se obavilo i stapanje, sve je došlo na svoje mjesto, i pojavio se, kao na izrezanoj I slici što se sastavlja, onaj splet granja koji postepeno slažem od sama početka svoje pripovijesti s izričitim ciljem da sazreli plod padne u pravi čas; jest, s izričitim i pokvarenim ciljem (ona je govorila, ali je ja nisam slušao, onako zadubljen u svoj zlatni mir) da izrazim svoj zlatni i čudovišni mir onim logičnim zadovoljstvom koje sad mora osjećati i najneskloniji mi čitalac.

Ona je, kako rekoh, još govorila. Naposljetku sam se uključio u njen govor koji je slobodno potekao. On je bio jedini muškarac kojeg je ona ludo voljela. Oprosti... a Dick? Ah; Dick je divan, ona je s njim vrlo sretna i tako dalje, ali to nije isto. A ja—ja se, naravno, ne računam?

Neko me jevijeme gledalacao daje teksadpojmilanevjerojatnu,i možda prilično dosadnu, nezgodnu i sasvim nepotrebnu činjenicu da je četrdesetogodišnji suzdržljivi, mršavi, otmjeni, osjetljivi i boležljivi gospodin u baršunskom kaputu nekad poznavao i obožavao svaku poru, svaku i najmanju dlačicu na njenu djetinjem tijelu. U njenim blijedosivim očima, iza razrokih stakala nepoznatih naočala, naša je jada ljubav bila načas odražena, odvagnuta i odbačena kao dosadna večer u gostima, kao izlet u oblačan dan, izlet na koji su

došli samo najnezanimljiviji ljudi, kao svakodnevna vježba, kao kora sasušenog blata što se prilijepilo za njeno djetinjstvo.

Jedva sam uspio grčevitom kretnjom maknuti koljeno iz radijusa djelovanja šablonskog tapšanja — njene novostečene geste.

Zamolila me je da ne drobim koješta. Što je prošlo, prošlo je. Priznala je da sam bio dobar otac — bar mi je na tome odala priznanje. Nastavi, Dolly Schiller!

Jesam li, na primjer, znao da je on poznavao njenu majku? Da je čak bio stari prijatelj njihove obitelji? Da je dolazio k svom stricu u Ramsdale — ah, davno nekad — i da je održao predavanje u maminu klubu, i da je najednom uhvatio i povukao nju, Dolly, za golu ruku, i metnuo je sebi na koljena pred svim onim gospođama, i poljubio je, a njoj je tada bilo svega deset godina i jako se rasrdila na njega? Jesam li znao da je on opazio mene i nju u onom hotelu nekakvih lovaca, gdje je pisao onaj isti komad — jest, začaranih — koji je ona dvije godine kasnije uvježbavala u Beardslevju? Da i joj je svašta govorio dolje, u predvorju? Jesam li znao da... Ah, bilo je zbilja ružno od nje što me je zavarala i uvjerila da je Clare stara baba — njegova rođakinja, što li, ili bivša životna družica — i, Bože, kako su za dlaku izmakli kad su novine u Waceu donijele njegovu sliku! U Briceland Gazetteu nije bilo njegove slike. Zbilja zanimljivo. Jest (produži ona), život se sastoji od niza komičnih točaka. Kad bi kakav romanopisac opisao Dollynu sudbinu, nitko mu ne bi povjerovao.

U tom času dopriješe živi domaći zvukovi iz kuhinje, u koju su

; Dick i Bili upali u potrazi za pivom. Kroz otvorena vrata ugledaše gosta i Dick ude u sobu.

— Dick, ovo je moj tata! — viknu Dolly zvonkim, snažnim i glasom koji mi se učini posve stran, i nov, i radostan, i star, i žalostan, jer je mladić, veteran iz dalekog rata, bio gotovo sasvim gluh.

Oči boje mora, crna kosa, rumeni obrazi, neobrijana brada. Rukovasio se. Obzirni Bili, koji se, očito, dičio time što umije

stvarati čudesa jednom rukom, donese limenke piva koje je otvorio. Htjede se povući. Pretjerana uljudnost proletera. Prisiliše ga da ostane. Obiteljska slika na reklami za pivo. Zapravo smo i ja i Schillerovi željeli društvo. Premjestili se na stolicu za njihanje koja se nervozno pokrenu. Žvačući pohlepno, trudna Dolly me nutkaše kikirikijem i prženim kriškama krumpira. Muškarci su pogledavali njena krhkog, zimogroznog, minijaturnog, starosvjetskog, mladolikog, ali bolesnog oca u baršunastom kaputu i prsluku bež boje — možda vikonta?

Stekli su dojam da sam došao k njima na nekoliko dana, pa je Dick nabrao čelo, što je značilo da napregnuto razmišlja, i predložio da Dolly i on spavaju u kuhinji na rezervnom madracu. Ovlaš odmahnuh rukom i objasnih Dolly (koja to prenese dalje posebnim glasom) da sam samo svratio na trenutak na putu u Readsburg gdje

[me očekuju prijatelji i poštovaoci. Tada opazismo krv na jednom od malobrojnih prstiju koji su još ostali Billu (koji, dakle, ipak nije bio savršen čudotvorac). Kako je bilo ženstveno, i kako nisam nikad prije vidio iz ovog kuta, sjenovito razmeđe njenih blijedih dojki u izrezu haljine kad se sagnula nad bogaljevu ruku! Odvela ga je na popravak u kuhinju (kupaonice nije bilo). Dick i ja ostadosmo sami, tri-četiri male vječnosti koje su se upravo nadimale do umjetne topline uzajamnih osjećaja. On je sjedio na stolici tarući svoje prednje udove i nabirući i dalje čelo. U meni se probudila dokona želja da istisnem bubuljice na njegovu oznojenom nosu svojim dugačkim sjajnim pandžama. Svidale su mi se njegove dobre turobne oči i vrlo bijeli zubi. Manje me privlačila krupna, kosmata Adamova jabučica. Zašto se ti mladi kršni momci češće ne briju? On je sa svojom Dolly imao neobuzdane spolne snošaje na ovom divanu najmanje sto osamdeset puta otkako je ona začela. A prije toga — koliko su se dugo poznavali? Začudo, nisam osjećao nikakva neprijateljstva prema njemu; ničega osim mučnine i gađenja. Sad je trljao nos. Nisam sumnjao da će, kad napokon otvori usta, reći (polako vrteći glavom): “Eh, sjajna je ta mala, gospodine Haze! Bogami jest. A bit će i sjajna mama!” Siromah je otvorio usta i — otpio malo piva. To mu je ulilo samopouzdanja pa je nastavio piti

malim gutljajima dok mu se nije pojavila pjena na ustima. Divan je, rekla je ona. Mogao je šakom obuhvatiti njene firentinske dojke. Nokti su mu bili crni i izlomljeni, ali zglobovi prstiju i zapešća, i snažni skladni zglobovi na rukama, bijahu mu kudikamo, kudikamo bolje građeni od mojih. Ja sam suviše mučio svoje ljudske žrtve svojim jadnim iskrivljenim rukama da bih se mogao ponositi njima. Francuske fraze, krupni ručni zglobovi dorsetskog seljaka, i plosnati prsti austrijskog krojača

— eto vam Humberta Humberta!

Dobro. Ako on šuti, šutjet ću i ja. Pa zaista, ne bi bilo na odmet da se malo odmorim na ovoj utihloj, smrtno uplašenoj stolici za njihanje prije nego što krenem u potragu za brlogom zvijeri

— ondje ću zguliti obrezak revolvera i nasladiti se orgazmom pritisnutog okidača — oduvijek sam bio vjeran sljedbenik bečkog vrača. Ali sam malo-pomalo počeo žaliti sirotog Dicka, kojeg sam, na neki užasni, gotovo hipnotički način, ometao da izgovori jedinu napomenu koju je mogao smisliti (“Sjajna je ta mala...”).

— Vi se, dakle, spremate u Kanadu? — rekoh.

Dolly se u kuhinji smijala nečemu što je Bili kazao ili učinio.

—Vi se, dakle, spremate u Kanadu? — proderah se. —To jest, i ne u Kanadu — proderah se ponovo — nego, ovaj, na Aljasku? On obuhvati čašu rukama, zaklima mudro glavom i odgovori:

— Pa, mislim da se porezao na oštar rub. A ruku je izgubio u

Italiji.

Divni bademi u ljubičastoružičastu cvatu. Otrgnuta nadrealistička ruka što visi u njihovu poantilističkom karminu, s j malom cvjećaricom utetoviranom na donjoj strani zapešća zgloba. I Vratit će se Dolly i previjeni Bili. Načas pomislih da njena dvosmislena ljepota, njeno bljedilo s primjesom smeđe boje uzbuđuju bogalja. i Dick

ustade sa stolice cereći se od olakšanja. Mislio je da se Bili i on moraju vratiti na posao. Mislio je da gospodin Haze i Dolly imaju još o mnogo čemu razgovarati. Mislio je da će me još vidjeti prije ' nego što odem. Zašto ti ljudi toliko misle, a tako se rijetko briju i >toliko podcjenjuju slušne aparate?

— Sjedi — reče mi ona i pljesnu se rukama po bokovima.

; Ponovo se zavalih u crnu stolicu za njihanje.

— Da se vratimo na stvar! Ti si me, dakle, iznevjerila. Kamo ste otišli? Gdje je on sad?

Ona uze s kamina sjajnu ulubljenu fotografiju. Vremešna žena u bijelom, debela, nasmijana, krivonoga, u vrlo kratkoj haljini, i muškarac u prsluku — brkovi kao u morža, satni lančić. Muževi roditelji. Žive s obitelji njegova brata u Juneauu.

— Zbilja nećeš zapaliti?

Ona zapuši. Prvi put sam vidio da puši. Streng verbotent za vladavine Humberta Groznoga. Graciozno, u modrikastoj ' izmaglici, Charlotte Haze ustala je iz groba. Naći ću ga, naravno, ' bez po muke, s pomoću strica zubara, ako mi ne kaže.

— Iznevjerila te? Nisam.

Ona uperi u kamin strijelu svoje cigarete lupkajući brzo kažiprstom po njoj, navlas isto onako kako je činila njena majka, i isto tako, Bože moj, skidajući noktom komadić cigaretnog papira s donje usne. Ne, nije me iznevjerila. Sve se to odigralo među prijateljima. Edusa ju je bila upozorila u svoje vrijeme da Cue nije ravnodušan prema djevojkicama — jednom umalo što nije dopao zatvora zbog toga, i on je znao da ona to zna. Naslonivši lakat na dlan, puhнула je, osmjehnula se, ispustila dim i ponovo sunula rukom prema kaminu. Utonula je u uspomene. On je vidio skroz-naskroz (smiješeći se) sve i svakoga, jer on nije kao ja ili ona, on je genij. Sjajan tip. I veliki veseljak. Valjao se od smijeha kad mu je priznala o meni i sebi, pa

kakva je to onda bila nevjera kad mu je mogla slobodno sve ispričati?

— Eto tako. Cue — svi su ga zvali Cue...

Tako se, skraćeno, zvao i njen ljetni logor. Zanimljivapodudarnost. On j u je, dakle, odvezao na jedan gala ranč, na oko petsto kilometara od... kako se ono zvao... Elephanta (Elphinstone). A kako se zvao ranč? Ah, imao je nekakvo šašavo ime — Duk Duk— nešto što ništa ne znači... ali to je sad ionako svejedno, jer je taj ranč nestao, izdimio. A kakva je to bila divota — ja ne mogu zamisliti raskoš toga ranca

— tu je bilo sve, ama baš sve — čak i vlastiti vodopad u kući! Možda se sjećam onog ridokosog tipa s kojim smo (mi!) igrali jednom tenis?

Ranč je zapravo pripadao njegovu bratu, ali ga je on ustupio Cueu preko ljeta. Kad je Cue doputovao s njom, priredili su im nešto kao krunidbu, a onda su ih zagrlili i bacili u bazen, malne ih utopili, onako kao kad prvi put prelaziš ekvator. Pa ti to bar znaš...

Zakolutala je očima u znak umjetnog pokoravanja sudbini.

— Nastavi, molim te!

Pa, eto tako. Trebalo je da je on odvede u rujnu u Hollywood

— da vide hoće li ona odgovarati za jednu sporednu ulogu u filmu zasnovanom na njegovoj drami Zlatne strune. Nadala se i da će biti dubleta jednoj od najpoznatijih zvjezdica na teniskom igralištu, obasjanom reflektorima, ali do toga, nažalost, nije nikad došlo.

— A gdje je sad ta bitanga?

Zašto bitanga? Sjajan frajer u mnogočemu. Ali se život na onom rancu sastojao od samog opijanja i uzimanja droga. I, naravno, on je bio pravo čudovište u seksualnom pogledu, a prijatelji su mu bili robovi.

Ne mogu zamisliti (ja, Humbert, ne mogu zamisliti!) što su sve oni radili na tom rancu Duk Duk. Ona je odlučno odbila u tome sudjelovati, pa ju je on tjerao.

— A što su to radili?

— Ma svašta čudno, gadno, fantastično. On je, znaš, tamo imao i djevojčica i dječaka i nekoliko odraslih muškaraca, pa je tražia od nas da svi skupa koješta goli radimo, a gospoda Damor je sve to filmski snimala.

(Sadeovoj Justini bilo je na početku dvanaest godina.)

— A što su zapravo radili?

— Ma kojekakve gadarije... Maja, zbilja, ja... — izgovorila je to

“ja” kao prigušen krik, oslušujući izvor boli, a kako nije mogla naći riječi, raširila je svih pet prstiju ruke kojom je nezgrapno sjekla zrak.

Ne, nije mogla, odbila je objašnjavati pojedinosti pred djetetom koje nosi.

To je bilo razumljivo.

— A sad je sve to ionako svejedno — reče gužvajući šakom jastuk i okrećući trbuh nagore na divanu. — Svašta ludo, gadno. Ja sam rekla—neću, ni za što na svijetu neću — (bezazleno upotrijebi ružnu šatrovačku riječ koja označava prohtjev koji smo oboje dobro poznavali) — s tim tvojim prokletim balavcima, jer meni si potreban samo ti. I onda mi je dao nogu.

Nije više bilo bogzna što da se kaže. Te zime (1949./1950.) Fay i ona jedva su sastavljale kraj s krajem. Gotovo dvije godine potucale su se od mjesta do mjesta i radile po malim restoranima uz cestu, a onda je upoznala Dicka. Ne, ne zna gdje je on sad. Vjerojatno negdje u New Yorku. On je, naravno, toliko slavan da ga je lako mogla pronaći, da je htjela. Fay se pokušala vratiti na onaj ranč, ali

njega naprosto nije više bilo — izgorio je do temelja, ništa nije ostalo, samo crna gomila smeća. Njoj je to bilo čudno, zbilja čudno...

I McCoo se slično zvao, a i njemu je izgorjela kuća.

Ona zažmiri, zinu, zavalila se na jastuk i spusti jednu nogu u pustu na pod. Pod je bio malko nagnut, čelična kuglica otkotala bi se bila sve do kuhinje. Sad sam znao sve što sam želio znati. Nije mi bila namjera mučiti moje lane. Negdje iza Billove stračare nečiji je radio zapjevao o ludoj kobnoj ljubavi, a ona je, eto, bila preda mnom, već uvela, nabrekle žile na uskim rukama nisu joj više bile djetinje, blijeda koža na mišicama bila joj je naježena, uši joj bijahu široke, “majmunске”, pazuha neobrijana, ležala je, eto, preda mnom (moja Lolita!), beznadno ocvala sa svojih sedamnaest godina, s tim djetetom u sebi koje već sanjari kako će postati velika zvjerka i povući se u mirovinu 2020. godine — i gledao sam je, i nisam je se mogao nagledati, i znao sam — isto tako pouzdano kao što sam znao da ću umrijeti — da je volim više od svega što sam ikad vidio ili mogao zamisliti na ovom svijetu, ili što sam sanjao da ću vidjeti na ovom svijetu. Od nje je ostao samo slabašan miris ljubice, odjek opalog lišća one nimfice na koju sam nekoć nalijegao vrišteći; odjek na rubu crvene jaruge, s dalekom šumom pod bjeličastim nebom, sa smeđim lišćem što je zajazio potok, s posljednjim cvrčkom u suhu korovu... Ali, hvala Bogu, nisam obožavao samo taj odjek. Grieh koji sam ljubomorno čuvao u zapletenoj vriježi svog srca, mongrand peche radieuxm sveo se bio na svoju bit, na jalov i sebičan porok, i njega sam čupao i proklinjao. Možete mi se čuditi i prijetiti da ćete isprazniti sudnicu, ali dok god mi ne začepi usta i ne zaguše me, vikati ću svoju bijednu istinu. Pomamno želim da cijeli svijet sazna koliko sam volio svoju Lolitu, ovu Lolitu, blijedu i oskvrnutu, s tuđim djetetom pod srcem, ali svejednako sivih očiju, svejednako čadastih trepavica, svejednako smeđu i bademastu, svejednako Carmencitu, svejednako moju, moju... Changeonsde vie, ma Carmen, allons vivre quelquepart ou nous ne serons jamais separes¹²⁷. U Ohio? U divljini Massachusettsa? U Merrymay? Svejedno, sve da joj se te oči pomute do riblje kratkovidnosti, i bradavice joj na dojčkama nabreknu i popucaju, a ono divno, baršunasto ušće oskvrnu i izderu

trudovi—i tada ću se još izbezumljivati od nježnosti čim pogledam tvoje drago, blijedo lice, čim začujem tvoj grleni mladi glas, Lolito moja!

— Lolito — rekoh — ovo što ću ti sad reći možda nema smisla ni svrhe, ali ti ipak moram reći. Život je kratak. Odavde do starog auta koji tako dobro poznaješ ima dvadeset-dvadeset pet koraka. To je sasvim kratka šetnja. Prijeđi tih dvadeset pet koraka! I živjet ćemo lijepo i sretno do kraja života!

Carmen, voulez-vous venir avec moi?

— Hoćeš reći — reče ona otvarajući oči i pridižući se (zmija koja se sprema da navali) — hoćeš reći da ćeš nam (nam!) dati pare samo ako prespavam s tobom u hotelu? To hoćeš reći?

— Ma ni govora! Krivo si me shvatila. Htio bih da ostaviš svog slučajnog Dicka, i ovu strašnu rupu, i da dođeš k meni, da živiš sa mnom, da umreš sa mnom, sve, sve sa mnom. (Navodim samo smisao svojih riječi).

— Pa ti nisi normalan — reče ona kreveljeći se kao dijete.

— Promisli dobro, Lolito! Ništa se neće dogoditi. Osim... jedne stvari, ali tu nije važno (pomilovanja, htjedoh reći, ali ne rekoh). Kako bilo da bilo, čak ako i odbiješ, svejedno ćeš dobiti svoj... trousseau¹²⁹.

— Ne šališ se? — pripita me Lolita.

Pružih joj omotnicu u kojoj je bilo četiristo dolara i ček na tri tisuće i šest stotina.

Nesigurno, oprezno primila je mon petit cadeau i najednom joj čelo obli čarobna rumen.

— Čekaj malo — reče mučno naglašavajuć riječi — daješ nam četiri tisuće zelembaća}

Pokrih lice rukom i polih se suzama — najvreljim suzama koje sam ikad prolio. Osjećao sam kako mi cure između prstiju i niz bradu, i kako me pale, i nos mi se začepio, i nikako da prestanem plakati, i tad mi je ona dotakla zapešće.

— Umrijet ću ako me dotakneš — rekoh. — Jesi li sigurna da nećeš poći sa mnom? Nema li bar malo nade da ćeš poći? Samo mi na to odgovori!

— Nema — odgovori ona — nema, zlato moje!

Prvi put me je tako nazvala.

— Nema — ponovi. — O tome ne može biti ni govora. Prije bih se vratila Cueu. Hoću reći...

Tražila je, očito, prave riječi. Ja sam ih joj u mislima prišapnuo (“... On mi je slomio srce, a ti si mi slomio samo život!”).

— Ovo je tako lijepo — proslijedi ona — hopa! — (Omotnica je skliznula s divana na pod pa ju je podigla.) — Tako nevjerojatno lijepo od tebe... tolika lova! Sad nemamo više problema.

Možemo već idućeg tjedna otputovati. Prestani plakati, molim te! Moraš me shvatiti. Hoćeš li da ti donesem još piva? Ma nemoj plakati! Meni je zbilja žao što sam te onako prevarila, ali što se sad može?

Obrisah lice i prste. Ona se smješkala gledajući cadeau. Likovala je. Htjela je pozvati Dicka. Rekoh da ću uskoro morati poći i da ga nipošto, nipošto ne želim vidjeti. Tražili smo neku temu za razgovor. Neprestano sam, ni sam ne znam zašto, vidio pred sobom — lik je titrao i svjetlucao kao svila na vlažnoj mrežnici — vedru dvanaestogodišnju djevojčicu kako sjedi na pragu i gada kamenčićima praznu limenku. Već sam zaustio da kažem — tražeći neku beznačajnu napomenu: “Zanima me što je s onom malom McCoovom, je li se izvukla?...”, ali sam se na vrijeme svladao, jer sam se pobojavao da mi ne uzvрати: “Zanima me što je s ono malom

Hazeovom?” Napokon smo se morali vratiti novčanim pitanjima. Ček koji sam joj dao predstavljao je čist prihod od najamnine za kuću njene majke. Ona se začudila, jer je mislila da je kuća već odavno prodana. Nije još (uostalom, zaista sam joj bio rekao usvoje vrijeme daje prodana kako bih prekinuo svaku vezusRamsdaleom). Odvjetnik će joj uskoro poslati potpun izvještaj o financijskom stanju. Stanje je izvrsno. Kuća se može prodati za pristojnu cijenu. Vrijednost nekih jeftinih dionica koje su pripadale njenoj majci bila je znatno porasla. Ama, zbilja moram poći. Vrijeme je da pođem, i da ga pronađem, i da svršim s njim.

Budući da sam znao da ne bih preživio dodira njenih usana, prilično sam dugo uzmicao, kao da se cifram u plesu, pri svakom pokretu koji su ona i njen trbuh činili prema meni.

Ona i pas su me ispratili. Začudio sam se (ne, nisam se začudio, ovo je samo retorička figura) što na nju nije uopće djelovao pogled na automobil u kojem se bila toliko vozila, i kao dijete i kao nimfica. Samo je pripomenula da je postao nekako lj ubičast od starosti. Rekoh da je njezin, a da se ja mogu odvesti autobusom. Zamolila me neka ne pričam gluposti, oni će odletjeti avionom na Jupiter ili Yukon i ondje će kupiti kola; rekoh da onda kupujem od nje ova za petsto dolara.

— Ako nastavimo ovakvim tempom, uskoro ćemo postati milijunaši!
— uskliknu ona psu koji je radosno disao i kojeg nisu kanili povesti sobom.

Carmencita, lui demandaisje...m

— Još jedna, posljednja riječ — rekoh onako grozno pravilno engleski kako govorim. — Jesi li sasvim sigurna da nećeš... pa dobro, ne mislim sutra ni prekosutra, nego bilo kada, svejedno kada, doći živjeti sa mnom? Ja ću stvoriti posve novog boga i zahvaljivati mu prodornim vriskovima ako mi samo daš tu mikroskopski sićušnu nadu. (Opći smisao.)

— Neću — odgovori mi smiješeći se. — Neću.

—A time bi se mnogo što izmijenilo — reče Humbert Humbert.

Zatim izvadi pištolj... to jest, čitalac možda očekuje od mene taj budalasti knjiški postupak. Ali meni nije to bilo ni na kraj pameti.

— Good by-aye! — propjevuši ona, moja američka, draga, besmrtna, mrtva ljubav; jer, ona je mrtva i besmrtna ako vi čitate ove retke (takav je, naime, službeni dogovor s takozvanim vlastima).

Odlazeći, čuo sam kako je pozvala Dicka gromovitim vriskom, a pas je zagrabio za automobilom kao debeo dupin, ali je bio pretežak i prestar te je ubrzo odustao od trke.

Dan se gasio, već sam se vozio autocestom po sitnoj kisici i, premda su dva blizanca na vjetrobranu radila punom parom, nisu ništa mogli mojim suzama.

Pošto sam krenuo iz Coalmonta pred večer (cestom X — ne sjećam joj se više broja), mogao sam stići do Ramsdalea u zoru da me nije primamilo tobožnje skraćenje puta. Trebalo sam se dočepati autoceste Y. Na karti se lijepo vidjelo da mogu odmah iza Woodbinea, do kojeg sam stigao u sumrak, skrenuti s ceste X i dohvatiti se autoceste Y neasfaltiranom poprečnom cestom.

Trebalo sam voziti njome svega sat vremena (šezdesetak kilometara). Inače bih morao produžiti autocestom X još oko sto pedeset kilometara i tek tada okrenuti vijugavom, dokonom cestom Z da bih izbio na cestu Y.

Neasfaltirana je cesta, međutim, bivala sve gora, rupčage sve užasnije, blato sve gušće i, kad sam iza petnaestak kilometara pokušao okrenuti natrag, moj je stari slabi Ikar zaglibio u duboku ilovaču. Svuda naokolo bio je mrak, sve bijaše natopljeno vlagom i beznadnošću. Farovi su mi lebdjeli nad širokim jarkom punim vode. Okolica, ako je i postojala, bila je crna pustoš. Ma koliko da sam se trudio da se iskobeljam, zadnji su mi kotači samo zavijali u bijuzgavici i tjeskobi. Proklinjući udes, svukao sam svoje kicoško odijelo, obukao radničke hlače i pulover prorešetan mecima, navukao kaljače i pošao natrag po blatu do farne uz cestu, do koje je bilo šest-sedam kilometara. Usput je počela lijevati kiša kao iz kabla, ali nisam imao snage da se vratim po kabanicu. Ovakve su me nezgode uvjerile da u biti imam zdravo srce, unatoč nedavnim dijagnozama. Oko ponoći mi je dizalica izvukla auto. Nekako sam se vratio na autocestu X i krenuo dalje. Nakon sat vožnje bio sam potpuno iscrpljen. Zaustavio sam se uz rubnjak u nekom nepoznatom gradiću i u mraku dobrano potegao iz vjerne čaturice.

Kiša je bila odavno prestala. Crnjela se topla noć negdje u Apalačima. Kadikad su prolazili pored mene automobili — rubini što se udaljuju, briljanti što se primiču, ali je gradić spavao. Nije bilo na trotoarima one vesele gužve građana što se rashlađuju, kakve vidiš obnoć kod nas u slatkoj, zreloj, truloj Evropi. Ja sam jedini tu uživao u nevinoj noći i svojim strašnim mislima. Žičana košarica na trotoaru bila je neobično izbirljiva: “Za smeće i papir, ali ne i za otpatke” —

pisalo je na njoj. Slova crvena kao šeri-vino svijetlila su se nad trgovinom foto-aparata. Golem toplomjer s imenom nekog purgativa tavorio je na pročelju ljekarnice. U izlogu Rubinovljeve draguljarnice umjetni dragulji su se odražavali u crvenu zrcalu. Fosforescentni sat sa zelenim kazaljka pluta u platnenim dubinama praonice rublja "Moment". Na drugoj strani ulice automobilski je servis govorio u snu: "Autora ubili" (zapravo

"Automobili"). Avion koji je onaj isti Rubinov ukrasio dragim kamenjem prohujao je baršunastim nebom. Koliko sam se nagledao gradića što spavaju mrtvačkim snom! Ovaj još nije bio posljednji.

Dopustite da još malo počaskam — ta njegova je sudbina ionako zapečaćena. Ritam neonskih svjetala što su svjetlomrcala na drugoj strani ulice bio je dvaput sporiji od kucanja moga srca — obris velikog kavnika iznad restorana planuo bi svake dvije sekunde smaragdnom životom, a čim bi se ugasio, zamijenila bi ga ružičasta slova "Prvorazredna kuhinja", ali je kavnik još dražio oko latentnom sjenom prije novog smaragdnog uskrsnuća. Pravili smo rendgenske snimke i to se smatralo nečim strašno zabavnim. Rubinovo-smaragdni gradić nije bio daleko od "Začaranih lovaca". Opet sam plakao, pijan od nemoguće prošlosti.

Na tom osamljenom zastanku između Coalmonta i Ramsdalea (između nedužne Dolly Schiller i žovijalnog strica Ivora) pretresao sam sve pojedinosti svog položaja. Izvanredno jednostavno i jasno vidio sam sad i sebe i svoju ljubav. Prijašnja su mi se moja gledanja činila prema ovome izvan fokusa. Dvije godine prije toga, u času metafizičke radoznalosti, obratio sam se bio jednom pametnom svećeniku koji je govorio francuski i u čije sam ruke predao svoje sivo protestantsko bezvjerje radi staromodne papinske kure liječenja, u nadi da ću iz svog osjećaja grijeha izvesti postojanje Svevišnjeg Bića. U ta mrazovita jutra, u Quebecu čipkastom od inja, dobri me je opat obrađivao profinjeno, nježno i uviđavno. Beskrajno sam zahvalan i njemu i velikoj organizaciji koju je zastupao. Nažalost, nisam se uspio izdići iznad jednostavne ljudske činjenice da ništa, ma kakvu duhovnu utjehu našao, ma kakva mi litofanijska vječnost bila osigurana, ne bi moglo djelovati na moju Lolitu da zaboravi sve ono sramotno i prljavo u što ju je moja pohota bila uvukla. Dok mi se ne dokaže (meni kakav sam sad, ovako natrulom, sa svojim sadašnjim srcem i bradom koju sam pustio) da vladanje manijaka koji je oduzeo djetinjstvo sjevernoameričkoj djevojčici Dolores Haze nema ama baš nikakve težine na vagi vječnosti, dok mi se to ne dokaže (a ako se to može dokazati, onda je život najobičnija farsa), ne vidim ništa što bi mi moglo ublažiti muke osim neveselog i posve lokalnog palijativa umjetnosti riječi. Završit ću ovo poglavlje citatom iz starog pjesnika koji jedva da je i postojao:

Moralni osjećaj u smrtnika je dažbina Što je plaća svak tko osjećaj za ljepotu ima.

Sjećam se jednog dana na našem prvom putovanju — u našem prvom krugu raja — kad sam, da bih mogao na miru uživati u svojim dapnjama, bio čvrsto odlučio da se ne obazirem na to (iako je to bilo bjelodano!) da ja njoj nisam ni dragan, ni čaroban muškarac, ni dobar prijatelj, pa čak ni čovjek, nego samo par očiju i debeo falus dugačak tridesetak centimetara — da spomenem samo ono što se može spomenuti. Sjećam se dana kad sam, povukavši obećanje koje sam joj bio dao iz pukog računa prethodne večeri (u vezi s nečim što je moja smiješna djevojčica strašno poželjela, na primjer, da posjeti novo koturalište u kojem je pod bio od neke posebne plastične mase, ili da pode bez mene u kino na matinej u), načas opazio iz kupaonice, zahvaljujući slučajnoj kombinaciji dvaju zrcala i odškrinutih vrata, izraz na njenu licu — teško opisiv izraz takve potpune nemoći da se činilo da već prelazi u nekakvu bezbrižnu slaboumnost — baš zato što je osjećaj nepravde i razočaranja dosegao krajnju granicu, a svaka granica pretpostavlja da iza nje ima još nešto — odade i neutralno osvjetljenje. Kad uzmete u obzir da su one uzvijene obrve i napola otvorena usta pripadala djetetu, moći ćete još bolje procijeniti kakvi su me ponori promišljene pohote, kakav ponovo odraženi očaj spriječili da joj padnem pred drage noge, i istopim se u ljudske suze, i žrtvujem svoju ljubomoru za ono meni nepoznato zadovoljstvo, za koje se Lolita nadala da će ga naći u druženju s pokvarenom i opasnom djecom u vanjskom svijetu koji se njoj činio pravim.

Imam i drugih zapretanih uspomena koje se sad dižu kao nerazvijena čudovišta i muče me. Jednom u Beardslevju, na ulici koja se svršavala suncem na zalasku, ona se okrenula maloj Evi Rosen (pratio sam obje nimfice na koncert i, u gužvi pred blagajnom, bio im neprestano za petama tako da sam ih dodirivao) i najednom sam čuo kako moja Lolita, na Evine riječi daje “bolje umrijeti nego slušati Milтона Pinskog (gimnazijalca kojeg su obje poznavale) kako naklapa o glazbi”, odgovara neobično mirno i ozbiljna: “Znaš, užasno je kod smrti to što je čovjek potpuno prepušten sam sebi”; i meni je tada sinulo, dok sam kao automat pomicao vataste noge, da ja nemam pojma što se zbiva u glavi moje dragane i da možda negdje,

iza nesnosnih šiparičkih klišeja, postoje u njoj i vrt u cvijeću, i suton, i ulaz u dvorac — maglovito i čarobno područje u koje ja nemam pristupa, sa svojim zagađenim prnjama i jadnim grčevima; jer, višeput sam zapazio da smo mi, živeći kao što smo živjeli, u izdvojenu svijetu apsolutna zla, bili nekako čudno sputani kad god bih pokušao porazgovarati s njom o nečemu apstraktnom (o čemu bi mogle razgovarati ona i neka njena starija prijateljica, ona i roditelj, ona i normalni dragan, ja i Annabel, Lolita i oplemenjeni, pročišćeni, analizirani i obogotvoreni Harold Haze), o slikarstvu, o pjesništvu, o pjegama na Hopkinsovoj pastrvi ili Baudelairevoj obrijanoj glavi,

o Bogu i Shakespeareu, o bilo kojoj pravoj temi. Bože sačuvaj! Ona je štitila svoju osjedjivost oklopom od tričave drskosti i dosade, a ja sam, služeći se za svoje nespretne učene komentare neprirodnim tonom, od kojeg su mi i samom trnuli posljednji preostali zubi, izazivao u svog slušateljstva takve izljeve osornosti da nisam mogao nastaviti, o, moje siroto, izmučeno dijete!

Volio sam te. Bio sam čudovište s pet nogu, ali sam te volio. Bio sam okrutan, podao, što god hoćeš, maisje t'aimais, je t'aimaisl i bilo je trenutaka kad sam znao kako ti je, i neizmjereno sam patio zbog toga, bebece moja, Lolitice moja, hrabra Dolly SchillerL.

Ini

Sjećam se nekih od tih trenutaka — nazovimo ih ledenjacima u rajju — kad sam je, zasativši je se, iznemogao od fantastičnih, luđačkih napora, ležeći bezvoljno pod ažurnom zrakom što mi je presijecala tijelo, grlio i prigušeno jecao od ljudske (napokon!) nježnosti.

Put joj se ljeskala na neonskoj svjetlosti što je dopirala iz dvorišta motela kroz rebrenice, trepavice, crne kao Čada, bijahu joj slijepljene, sive, nenasmijane oči činile su se još beščutnije nego inače — slika i prilika male pacijentice koja se još nije sasvim povratila od narkoze nakon vrlo teške operacije; i tada se moja nježnost pretvarala u stid i užas, pa sam tješio i tetošio osamljenu, laganu Lolitu što mi je ležala na mramorastim prsima, i, ječeći, zarivao lice u njene tople uvojke, i milovao je nasumce, i kao Lear

preklinjao je da me blagoslovi, i na samu vrhuncu te patetične nesebične nježnosti (u času kad mi je duša takoreći bila nadnesena nad njenom golotinjom i spremna da se pokaje), iznenada, podrugljivo, užasno, požuda bi ponovo nabujala... — Ma nemoj! — rekla bi Lolita uzdišući i dižući pogled put neba, a u idući tren i nježnost i ažurna zraka — sve bi se raspalo.

Naša suvremena shvaćanja o odnosima između oca i kćeri neobično su iskvarena skolastičnim besmislicama i standardiziranim simbolima iz psihoanalitičke kuhinje; ipak se nadam da ove retke pišem za nepristrane čitaoce. Jednom, kad je otac jedne njene kolegice (debeljuškaste Avis Chappman) glasno zatrubio na ulici javljajući svom čedu da je došao po nju, osjetio sam se obveznim da ga pozovem u salon; on je sjeo načas i, dok smo razgovarali, Avis mu se umiljavala i napokon, onako teška, sjela mu na koljena. Ne sjećam se jesam li već gdje spomenuo da se Lolita uvijek upravo čarobno smiješila neznancima—stisnula bi oči nalik na krzno i cijelo bi joj lice zasjalo milo i sanjarski — taj smiješak nije, naravno, ništa značio, ali je bio toliko lijep, toliko umiljat da ga je teško protumačiti atavizmom, magičnim genom, koji i nehotice ozaruje lice u znak nekog drevnog obreda dobrodošlice (dočekljive prostitucije, reći će možda neki grublji čitalac). Stajala je malo podalje kad je gospodin Chappman sjeo i zapodjeo sa mnom razgovor vrteći u ruci šešir, a onda — ah, eto vidite kako sam glup, nisam spomenuo najvažniju osobinu Lolitina čuvena smiješka, naime, njena kao nektar slatka igra sjajnim jamicama na obrazima nije nikad bila upućena gostu, nego je takoreći ostajala u vlastitoj dalekoj cvjetnoj praznini ili je bludjela kratkovidno i nježno po slučajnim predmetima — a tako je bilo i ovaj put. U trenutku kad se debela Avis približavala svom tati i počela mu smetati, Lolita je tiho sjela razgledajući i gladeći nož za voće, što je ležao na rubu stola na koji se ona naslonila daleko, daleko od mene. Zatim, kad se Avis uhvatila za očev vrat i uho, a on vičnom rukom napol obujmio svoje nezgrapno i krupno čedo, najednom sam opazio da se Lolitin smiješak počeo gasiti i pretvarati u ukočenu sjenu smiješka, i da je nož za voće spuznuo sa stola i slučajno je udario srebrnim drškom o gležanj, i to tako snažno da je jauknuła, presamitilase i odmah zatim, poskakujući na jednoj nozi,

lica izobličena od one užasne početne grimase koju dijete zadržava na razvučenim usnama prije nego što će se rasplakati, Lolita je pobjegla iz sobe, a za njom je otrčala i uzela je tješiti u kuhinji dobra Avis, koja je imala takva krasna, ugojena i rumena oca, i malog bucmastog bracu, i nedavno rođenu seku, i dom, i dva škotska ovčara koji se znaju ceriti, a Lolita nije imala ništa.

Spremio sam jednu lijepu dopunu ovom prizoru — još smo u Beardslevju, Lolita sjedi s knjigom u ruci pokraj kamina, proteže se, stenje i pita me: — A gdje je ona zapravo pokopana? — Tko?

— Ma znaš, moja zaklana majka! — Ti dobro znaš gdje je njezin grob — odgovorih svladavajući se, i imenovah groblje nedaleko od

Ramsdalea, između željezničke pruge i brijega s kojeg se vidi jezero.

— A osim toga — nadodah — tragediju njene slučajne smrti ne bi trebalo banalizirati epitetom kojim si smatrala za potrebno da se poslužiš. Ako zaista želiš nadvladati u sebi pomisao na smrt...— Samo ti verglaj — reče Lolita i izađe mlitavo iz sobe. Dugo sam gledao u vatru kroz suze koje su me žegle. Zatim sam digao s poda njenu knjigu.

Nekakva budalaština “za mlade”. Mračna mala Marion nije očekivala da će njena maćeha biti vesela, uviđavna, riđokosa mlada žena, koja je objasnila Marion da je njena pokojna majka izvršila junačko djelo time što namjerno nije iskazivala nikakvu ljubav prema kćeri koju je uistinu obožavala. Junačka majka umirala je od neizlječive bolesti i nije željela da djevojčica poslije tuguje za njom. Netko bi drugi na mom mjestu bio odjurio jecajući gore za Lolitom, ali sam ja uvijek odabirao moralnu higijenu nemiješanja. Ali sad, dok se previjam kao crv i preklinjem prošlost, sjećam se da se u toj prilici i u mnogim drugim prilikama nisam obazirao na Lolitino raspoloženje, da ne bih ražalostio podloga Humberta. Kad je moja majka, u mokroj haljini koju je osvjetljavala oluja usred magle što je naglo padala (tako sam zamišljao njenu smrt), potrčala predišući uz onu kosu više Moulineta gdje je grom udario u nju, ja sam bio dječarac, a naknadno nikako nisam mogao usaditi u sebe općepriznatu čežnju siročeta, ma kako

me nesmiljeno natezali psihoterapeuti u mojim kasnijim razdobljima potištenosti. Ali priznajem da čovjek koji je obdaren toliko bujnom maštom kao ja ne može tvrditi da ne poznaje općeljudske osjećaje. Možda sam bio isto tako suviše računao na nenormalno hladne odnose između Charlotte i njene kćeri. Ali evo u čemu je užasna srž cijelog tog problema. Moja je konvencionalna Lolita u toku našeg neobičnog i nemoralnog suložništva bila došla malo-pomalo do zaključka da je čak i najbjedniji obiteljski život bolji od parodije rodoskvrnuća, a ja, u krajnjoj liniji, nisam mogao ništa bolje ponuditi svojoj maloj beskućnici.

Povratak u Ramsdale. Približavao sam mu se s jezerske strane. Sunčano podne bilo se sve pretvorilo u oko. Prolazeći u blatnom automobilu, opazio sam dijamantne iskre među dalekim borovima. Skrenuo sam nagroblje, izišao izkola i prošetao se među spomenicima različitih kalibara. Bonjour, Charlotte. Na nekim grobovima bile su pobodene napola prozirne nacionalne zastavice koje su nepomično visile u hladovini čempresa bez vjetra. Eh, Ede, nije ti se posrećilo, pomislio sam obraćajući se u duhu nekom Edwardu Grammaru, tridesetpetogodišnjem poslovođi iz New Yorka, koga su nedavno bili uhitili pod optužbom da je ubio svoju tridesetogodišnju ženu Dorotliy. Sanjajući o savršenu zločinu, Ed je razbio ženi lubanju i leš posjeo za upravljač automobila. Dva prometnika iz tog rajona opazili su izdaleka kako veliki novi modri Chrysler, koji je Grammar bio poklonio ženi za rođendan, juri luđački brzo nizbrdo na samoj granici njihove nadležnosti (čuvaj, Bože, naše dobre policajce — i rajonske i državne!). Auto je zapeo za stup, uspeo se uz nasip, obrastao bocom, šumskim jagodama i petolistom, i prevrnuo se. Kotači su se još polagano vrtjeli na suncu kad su policajci izvadili tijelo gospode G. U početku im se činilo da je poginula uslijed obična pada. Nažalost, rane koje su izazvale smrt nisu odgovarale neznatnim oštećenjima koje je pretrpio auto. Ja sam bio sretnije ruke.

Krenuo sam dalje. Obuzeo me čudan osjećaj kad sam ugledao tanki toranj bijele crkve i goleme brijestove. Smetnuvši s uma da u američkom predgrađu osamljen pješak više udara u oči nego osamljen automobilist, ostavio sam auto u aveniji namjeravajući da prođem, kao da šetam, Ulicom Lawn pored kuće broj 342. Uoči velika krvoprolića imao sam pravo na kratak predah, na katartičan grč duševna podriga. Bijeli zastori na vili bivšeg prnjara bili su navučeni, a netko je objesio pronađenu crnu baršunsku vrpcu za kosu o bijeli natpis "Prodaje se", što se bio nagnuo na stupu pokraj trotoara. Nije više bilo psa koji je napadao kola. Vrdar nije više nikome telefonirao. Bolesna starica Vizavi nije sjedila na verandi obrasloj vinovom lozom, koju su sad, na veliko nezadovoljstvo osamljenog pješaka, dvije mlade žene s konjskim repovima, u

jednakim pregačama s crnim točkama, prestale čistiti i zagledale se u njega. Ona je zacijelo već odavno umrla, a ovo su valjda njene nećakinje iz Philadelphije?

Da uđem u svoju nekadašnju kuću? Kao u Turgenjevljevoj pripovijesti, kroz otvoreni je prozor salona tekla bujica talijanske glazbe. Kakva je to romantična duša svirala na klaviru ondje gdje nikakve tipke nisu ronile ni bućkale one začarane nedjelje, kad je sunce milovalo gole noge moje djevojčice? Odjednom opazih da me s travnjaka koji sam nekad kosio, gleda tamnoputa smedokosa nimfica od desetak godina, u bijelim hlačicama, s nečim divijim u očaranom pogledu crnosivih očiju. Rekoh joj dvije-tri nježne riječi, potpuno bezazlene — staromodan kompliment kao, na primjer, “Kako imaš lijepe oči curice!”, ali je ona brže-bolje ustuknula, i glazba je umuknula, i nekakav plahovit muškarac crne kose i lica sjajna od znoja istrčao je u vrt i prostrijelio me pogledom. Htjedoh mu se predstaviti, ali tada opazih, onako naglo smućen kao u snu, da sam u blatnim modrim radničkim hlačama i dozlaboga prljavom izrešetanom puloveru, i osjetih da sam zarašten i da su mi skitničke oči krvave... Bez riječi se okrenuh i podoh natrag do automobila. Kržljiv cvijetak, nalik na lijepu katu, rastao je iz poznate pukotine u pločniku. Gospođica Vizavi je sasvim mirno uskrsnula i nećakinje su je izvezle na verandu, baš kao da je ta veranda loža a ja glumac. Preklinjući je u sebi neka me ne zovne, ubrzah korak. Sto je strma ta uličica! Dođoh do duboke hladovine avenije. Crvena cedulja koja označava globu zbog nepropisna parkiranja, bila je zatakuta za jednu šapicu na vjetrobranu. Brižljivo sam je razderao na dva, četiri, osam komadića. Srdeći se na sama sebe što tratim vrijeme, uputih se u hotel — onaj isti u koji sam bio svratio s novim kovčegom prije pet godina. Uzeo sam sobu s kupaonicom, ugovorio telefonom dva sastanka — poslovan i medicinski — obrijao se, okupao, obukao crno odijelo i sišao u točionicu. Tu se nije bilo ništa promijenilo. Uska je prostorija bila oblivena onom istom mutnom, nemogućom granatnom svjetlošću kakva je nekad bila uobičajena u zloglasnim lokalima u Evropi, ali je ovdje ta svjetlost naprosto “stvarala ugođaj” u pristojnu, solidnu hotelu. Sjeo sam za onaj isti stolić za kojim sam sjedio na samom početku svog boravka u Ramsdaleu, onog dana

kad sam postao Charlottin podstanar, te sam smatrao za potrebno proslaviti useljenje tako da otmjeno popijem s njom pola boce šampanjca, čime sam sudbonosno osvojio njeno jadno, prepuno srce. Kao i onda, konobar mjesečasta lica raspoređivao je po zvjezdanoj shemi pedeset čašica serija na velikom pladnju za svadbeni pir (ovaj put se Murphy vjenčao s Fantasijom). Osam minuta do tri. Prolazeći kroz predvorje, htio sam zaobići skupinu dama koje su se s mille gmcesm opraštale i razilazile nakon klupskog ručka. Jedna se od njih okomila kriješteći na mene. Bila je to debela, niska žena, sva u bisernosivom, s dugačkim, sivim perom na šeširu. Prepoznah u njoj gospodu Chatfield. Saletjela me je smješkajući se prijetvorno i goreći sva od pakosne radoznalosti (da nisam ja možda uradio s Dolly ono što je Frank Lassale, pedesetogodišnji mehaničar, uradio s jedanaestogodišnjom Sally Horner 1948. godine?). Ubrzo sam posve obuzdao tu pohlepnu zluradost. Mislila je da ja živim u Kaliforniji.

A kako je... Neobično sam joj radosno priopćio da se moja pastorka upravo udala za darovita inženjera rudarstva, koji obavlja strogo povjerljiv posao za vladu u jednoj sjeverozapadnoj državi. Ona je, zatečena, uzvratila da ne odobrava takve rane brakove, da nikad ne bi dopustila svojoj Phyllis, kojoj je sad osamnaest godina...

— Ah; pa naravno — rekoh mirno. — Naravno da se sjećam

Phyllis. Phyllis i logor Cue. Pa naravno. Da, zbilja, je li vam vaša kćerkica ikad pričala kako je Charlie Holmes kvario ondje male pitomice svoje odurne matere?

— Sram vas bilo! — uzviknu gospoda Chatfield. — Sram vas bilo, gospodine Humberte! Taj je jadni dečko upravo nedavno poginuo u Koreji.

— Ma nemojte! — rekoh (koristeći se onom divnom slobodom

‘ kao u snovima). — Eto što vam je sudbina! Taj je jadni dečko probijao sasvim nježne, neobnovljive opnice i uštrcavao zmijski I

otrov — i nikom ništa, lijepo je živio i još je dobio posmrtno odlikovanje! Oprostite, moram poći k odvjetniku.

Windmullerova je pisarnica bila svega dvije ulice dalje. Njegov I je stisak ruke bio vrlo spor, vrlo temeljit, vrlo snažan, ali nekako upitan. On je mislio da ja živim u Kaliforniji. Nisam li ja predavo neko vrijeme u koledžu u Beardsleyju? Njegova se kćerka baš ondje upisala. A kako je... Podnio sam mu potpun izvještaj o gospodi Schiller. Naš je poslovni razgovor bio neobično ugodan. Prenio sam sav svoj imetak na nju i izišao na rujansku žegu kao bezbrižan siromašak.

Pošto sam posvršavao sve svoje poslove, mogao sam se posvetiti I glavnom cilju svog posjeta Ramsdaleu. Sve do tada, pridržavajući se one metodičnosti kojom se ne ponosim uzalud, nisam skidao krinku s lica Clarea Quiltija; on je sjedio u mojoj tamnici i čekao da ja dođem sa svećenikom i brijačem: “Reveillez-vous, Tropman, U est temps de mourir”¹³⁴ Sad nemam vremena raspravljati o tome kako se pamte fizionomije (hitam k njegovu stricu), ali ću dopustiti sebi da napomenem da sam u špiritu mutnog sjećanja sačuvao nečije žablje lice. Vidio sam letimice to lice nekoliko puta i zapazio na njemu stanovitu sličnost s mojim veselim i prilično odbojnim rođakom koji je živio i umro u Švicarskoj. Sjećam se njegovih utega, smrdljivog trikoa, debelih dlakavih ruku i čele, i njegove služavke i priležnice nalik na svinju, ali je, sve u svemu, ta stara vucibatina bila prilično bezazlena; suviše bezazlena, zapravo, da bih je pobrkao sa svojom žrtvom. U onom čudnom raspoloženju u kojem sam bio, nekako sam izgubio vezu s likom Gustava Trappa — njega je bilo potpuno progutalo lice dramskog pisca Clarea Quiltija, kako je bilo umjetnički vjerno prikazano na reklamama za cigarete “Dromedar” i na ukvirenoj fotografiji što je stajala na pisaćem stolu njegova strica.

Dok sam još bio pacijent drugog zubarara u Beardsleyju, vrlo simpatičnog doktora Molnara, podvrgao sam se bio ozbiljnoj operaciji nakon koje mi je ostalo prilično malo zuba. Umjetni zubi što su popunili praznine, držali su se pomoću plastičnih pločica i neprimjetne žice na gornjim desnim. Što se tiče udobnosti, bilo je to pravo malo remek-djelo, pogotovo što su mi očnjaci bili još sasvim

zdravi. Međutim, da bih tajni cilj svog posjeta zaodjenuo vjerodostojnim izgovorom, kazao sam doktoru Ivom Quiltiju da sam odlučio povaditi sve zube, u nadi da ću tako olakšati neuralgiju lica. Koliko će stajati čitavo zubalo? Koliko će to sve oduzeti vremena ako se dogovorimo da ću mu prvi put doći, recimo, na početku studenoga? Gdje je sad njegov slavni sinovac? Hoće li moći sve odjednom povaditi?

Doktor Ivor Quilty, debeljko u bijelu ogrtaču, sijede, kratko podšišane kose i velikih ravnih obraza politikanta-masona, sjeo je na ugao svog pisaćeg stola njišući jednom nogom zaneseno i primamljivo, i počeo mi izlagati svoj velebni i dalekosežni plan. Rekao je da će mi najprije staviti "provizorno" zubalo koje ću nositi dok mi se desni ne slegnu. Zatim će mi izraditi stalno zubalo. Ne bi bilo zgoroga da mi već sad pregleda usnu šupljinu. Nosio je dvobojne rupičaste cipele. Nije vidio onu "ništariju" od 1946. godine, ali je uvjeren da se može naći u njegovu obiteljskom dvorcu u Grimmovoj cesti, na kraju Parkingtona. San je umjetnika-zubara i dalje rastao. Njihao je nogom. Oči su mu sjale od nadahnuća. To će me stajati oko šesto dolara. Predložio je da odmah uzme potrebne mjere kako bi napravio provizornu protezu. Moja su usta bila za njega čarobna pećina, puna neprocjenjiva blaga, ali ga ja nisam pustio u nju.

—Ne—rekoh.—Predomislio sam se. Sve će mi to napraviti doktor Molnar. On je skuplji, ali je, naravno, mnogo bolji zubar od vas.

Ne znam hoće li moj čitalac ikad imati priliku izgovoriti ovakvu rečenicu. Ja sam već bio osjetio onu slatku slobodu kao u snu dok sam razgovarao s gospodom Chatfield. Stric je moga Clarea ostao sjediti na stolici s onim istim zanesenim izrazom na licu, ali je prestao nogom gurati i njihati kolijevku ružičastih nada. Međutim, njegova tehničarka koja je sve to čula, blijeda i mršava djevojka tragičnih očiju kakve imaju neuspjele plavuše, pohitala je da zalupi vrata za mnom.

Gurnite magazin u kundak. Pritiskujte ga dok ne čujete ili osjetite da ga je zahvatilo pero. Divno pristaje. Kapacitet: osam naboja. Potpuno bruniran. Jedva čeka da opali.

Na prvoj benzinskoj stanici u Parkingtonu vrlo su mi lijepo objasnili kako ću doći do Grimmove ceste. Želeći da budem siguran da ću naći Ojuiltija kod kuće, pokušao sam mu telefonirati, ali sam doznao da mu je telefon nedavno isključen. Je li to značilo da je nekamo otputovao? Krenuo sam tamo — osamnaest kilometara na sjever od grada. Dogle je noć već bila uklonila dobar dio krajolika i, kad sam krenuo uskom, vijugavom cestom, red sablasno bijelih stupova s mačjim očima počeo je uzajmljivati od mene svjetlo da me upozori na ovaj ili onaj zavoj. S jedne se strane nazirala riječna dolina, s druge obronci obrasli šumom, a sprijeda su noćni leptiri, poput izgubljenih snježnih pahuljica, navirali iz crnog mraka na ispitivačko svjetlo mojih farova. Na osamnaestom kilometru pojavio se, kako su mi i rekli, čudnovat natkriven most vermontskog tipa, koji se navukao na mene kao navlaka. Iza njega je zdesna izronila objeljena stijena; nekoliko automobilskih dužina dalje skrenuo sam desno na pošljunčanu Grimmovu cestu. Minutu-dvije vozio sam se kroz vlažnu, mračnu i gustu šumu. Napokon, usred okrugla proplanka, izniknu sablasni dvorac — drvena kućerina s tornjem. Prozori bijahu osvjetljeni crvenim i žutim svjetlom, a pet-šest automobila bilo je zakrčilo prilaz. Zaustavio sam se pod drvećem, ugasio svjetla i počeo mirno razmišljati o idućem potezu. Gospodin Cue je zacijelo okružen svojim ulizicama i droljama. I nehotice sam gledao u duhu unutrašnjost toga svečano rasvijedjenog i neobično zapuštenog dvorca kroz prizmu “Mladenačkih nemira”, pripovijesti iz jednog Lolitina časopisa o prilično mutnim “orgijama”, odraslom zlotvoru s prijapskom cigarom, drogama i tjelohraniteljima. Glavno je daje Cue tu. Ništa, vratit ću se ujutro, u doba snene miline.

Polako sam se vratio u Parkington svojim starim vjernim kolima koja su me vrlo mirno i vrlo dobro služila. Moja Lolita! Još se od 1949. godine duboko u pretincu za rukavice krila njena ukosnica. Još su tekli blijedi leptiri koje je iz noći izvlačila natega mojih farova. Još su se ovdje-ondje uz cestu držali na štakama tamni hambari. Još su ljudi išli u kino. Tražeći prenoćište, prošao sam pored kina pod vedrim nebom. Obasjano mjesečastom bjelinom, upravo mističnom prema noći bez mjesečine i oblika, divovsko se platno ukošavalo i

gubilo u sumraku dremovnih, posve nedužnih polja, a na njemu je uska prikaza dizala pištolj rastapajući se kao u vodi pod sve oštrijim kutom svijeta što se udaljavao — a već u idućem trenu red jablanova sakrio je bestjelesnu gestikulaciju.

Krenuo sam iz “Motela besanice” oko osam sati izjutra i zadržao se još neko vrijeme u gradu. Progonila me je misao da sam neiskusna krvnik i da mogu promašiti. Pomislio sam, na primjer, da su meci u magazinu možda ishlapjeli za tjedan dana mirovanja, pa sam ih zamijenio novima. Svog sam druškana tako temeljito okupao u ulju da se više nisam mogao osloboditi peckavosti. Previo sam ga krpom kao osakaćeno udo, a u drugu sam krpom umotao pregršt rezervnih metaka.

Putem me je pratila oluja, ali kad sam stigao do zlokobnog dvorca, sunce je već gorjelo kao mučenik na lomači i ptice su kričale u mokrim krošnjama što su se pušile. Gosti su se bili razišli. Bogato ukrašena i trošna kuća stajala je kao u nekoj izmaglici odražavajući moje stanje, jer sam i nehotice osjetio, kad sam stao na opružljivu i nepouzdanu zemlju, da sam pretjerao u okrepiti.

Na moje zvonjenje odgovorila je oprezna i podrugljiva tišina. Ipak, u otvorenoj garaži stajala su domaćinova kola — ovaj put crna, nalik na pogrebničku limuzinu. Okušah sreću zvekirom. I opet nikoga. Režeći nestrpljivo, gurnuh vrata i — gle čuda! Otvoriše se kao u srednjovjekovnoj bajci. Zatvorivši ih polagano za sobom, podoh kroz veliko i vrlo ružno predvorje, zavirih desno u salon i opazih nekoliko upotrijebljenih čaša što su rasle iz saga. Zaključih da je domaćin još u spavaćoj sobi.

Pa ništa, da se uspentramo gore! Desnom sam rukom stezao u džepu svog druškana omotanog krpom, a lijevom sam lupkao po ljepljivoj ogradi. Netko je, očito, spavao noćas u posljednjoj od tri spavaće sobe koje sam pregledao. Biblioteka je bila puna cvijeća. Bila je tu i neka posebna soba, gotovo nenamještena, ali sa širokim i dubokim zrcalima i krznima bijelih medvjeda na skliskom parketu. Bilo je i drugih soba. Pade mi na um sretna misao. Ako se, i kad, domaćin pojavi (možda je otišao prošetati po parku ili je pak u nekoj svojoj tajnoj jazabini), trebalo bi da, s obzirom na moju opću slabost i na to što se može otegnuti proces likvidacije, spriječim svog dragog partnera da se zaključa u neku sobu. Stoga sam najmanje pet minuta išao od sobe do sobe—bistar luđak, luđački miran, začaran i

dobrano nakresan lovac — i okretao ključeve u bravama i trpao ih slobodnom rukom u lijevi džep. Kako je kuća bila stara, bilo je u njoj više skrovitih kutaka nego u suvremenim elegantnim kutijama gdje se bračni par mora skrivati u nužnik — koji se jedini može zaključati — radi diskretnih potreba planirane proizvodnje djece.

Kad već govorimo o nužnicima — upravo sam htio zaključati treću spavaću sobu kad domaćin iziđe iz susjednog zahoda i ostavi za sobom kratkotrajnu huku slapa. Zavijutak hodnika nije me bio potpuno zaklonio. Usprkos sivu licu, velikim podočnjacima i razbarušenim vlasima oko čele, prepoznao sam bez po muke zubarova rođaka, koji dostojanstveno prođe mimo mene u grimiznu kućnom kaputu, vrlo sličnom jednom od mojih. Bilo da me nije primijetio, bilo da je smatrao da sam nekakvo bezopasno priviđenje koje nije vrijedno pažnje, pošao je pokazujući dlakave listove na nogama, kao mjesečar, niza stube. Sišao sam za njim u predvorje. Otvorivši napola usta i ulazna vrata, on pogleda kroz sunčanu pukotinu, kao čovjek kojem se pričinilo da je čuo nekog malodušnog posjetioca kako je pozvonio i otišao. Zatim, ne obazirući se uopće na priviđenje u kišnoj kabanici, koje se zaustavilo nasred stuba, moj dragi domaćin uđe kroz predvorje u zgodan budoar što se nalazio nasuprot salonu. Znajući da je sad moj, i ne želeći se žuriti, ostavio sam ga i otišao kroz salon u polubar-polukuhinju, gdje sam gadljivo razmotao svog malog zamazanca pazeći da ne ostavim mrlja od ulja na kromu — sve mi se čini da nisam upotrijebio pravi proizvod, ulje je bilo nalik na katran i užasno ljepljivo. Na svoj uobičajeni savjestan način premjestio sam svog golog druškana u prazan džep i vratio se kroz salon u predvorje. Korak mi je bio, kako sam već napomenuo, gibak — možda isuviše gibak za uspješno okončanje posla, ali mi je srce lupalo od grabežljive radosti, i sjećam se kako mi je koktelska čaša prsnula pod nogom.

Domaćin me dočekao u svom istočnjačkom budoaru.

— A ja sve mislim tko ste vi? — reče on visokim promuklim glasom, pošto je duboko gurnuo ruke u džepove na kućnom kaputu i zapiljio

se u jednu točku sjeveroistočno od moje glave. — Da niste slučajno Brevvster?

Sad mi je bilo jasno da je omamljen i da je potpuno u mojoj i vlasti. Mogao sam dopustiti sebi da se poigram s ovim mišem.

— Tako je—odgovorih uljudno. —JesuisMonsieurBrustere.135 Hajde da malo počavrljamo prije nego što počnemo.

To mu se svidjelo. Packavi mu brk zaigra. Svukoh kabanicu. Bio sam sav u crnom — crno odijelo, crna košulja bez kravate. Zavalismo se u duboke naslonjače jedan sučelice drugome.

— Znete — reče on grebući glasno svoj mesnati, hrapavi, sivi obraz i obnažujući iskrivljenim smiješkom svoje sitne biseraste zube

— baš mi ne nalikujete na Jacka Brewstera. Hoću reći da sličnost nije osobito velika. Čuo sam da on ima brata koji radi u istoj telefonskoj kompaniji.

Napokon mi je dopao šaka, nakon toliko godina kajanja i bješnjenja... Gledati mu crne dlake na tustim rukama... prelaziti po stoti put pogledom po grimiznoj svili i kosmatim prsima uživajući unaprijed u rupama, i rusvaju, i muzici muka... znati da mi je u rukama taj napola živi, napola ljudski lakrdijaš, taj zlotvor koji se sodomski naslađivao mojim janjetom — o, janje moje, bijaše to nepodnosivo blaženstvo!

— Ne, ja, nažalost, nisam Brewsterov brat, a nisam ni Brevvster.

On još zadovoljnije nagnu glavu na stranu.

— Hajde, pogađaj dalje, lakrdijašu!

— Sjajno — reče lakrdijaš — vi, dakle, niste došli u ime telefonske kompanije da me gnjavite zbog onih neplaćenih fantastičnih razgovora?

— A što, vi nikad ne telefonirate?

— Molim?

Rekoh da mi se učinilo da je rekao da on nikad...

—Ama, ja govorim o drugima—o ljudima uopće. Ja ne krivim osobno vas, Brewstere, ali je zbilja užasno glupo kako ljudi ulaze u ovu šašavu kuću a da i ne pokucaju. Služe se mojim klozetom, služe se mojom kuhinjom, služe se mojim telefonom. Phil telefonira u

Philadelphiju, Pat u Patagoniju. Ja to neću plaćati. Vi imate čudan naglasak, sinj ore!

— Quilty — rekoh — sjećate li se djevojčice koja se zvala

Dolores Haze? Dolly Haze? Dolores u Koloradu? Hazena u

Wyomingu?

— Jest, jest, lako je moguće da je ona telefonirala u sva ta mjesta. Ali zar to nije svejedno?

— Meni nije svejedno, Quilty! Ja sam, znate, njen otac.

— Koješta! Niste vi njen otac. Vi ste strani književni agent.

Jedan je Francuz preveo moje Živo meso kao LaViede la Chair⁵⁶.

Kakva glupost!

— Ona je bila moje dijete, Quilty!

U stanju u kojem se nalazio, ništa ga nije moglo smesti, ali je njegova nasrtljivost bivala sve neuvjerljivija. Nekakvo mu se oprezno razumijevanje zaiskrilo u očima pridajući im nešto slično životu. Međutim, ubrzo su zgasnule.

— Pa i ja volim dječicu i imam mnogo prijatelja među očevima

— reče mi.

Okrenu se tražeći nešto. Poče se udarati po džepovima. Pokuša ustati.

— Sjedite! — rekoh očito mnogo glasnije nego što sam kanio.

— Ne morate se derati na mene — potuži se čudnim ženskim glasom. — Samo tražim cigarete. Umirem od želje za cigaretom.

— Pa ionako ćete uskoro umrijeti.

— Ama, dajte prestanite — reče. — Već mi je dosta toga! Što hoćete od mene? Jeste li vi, mister, Francuz? Vule-vu-boar? Hajdemo u bar da trgnemo...

Uto opazi mali crni revolver koji sam držao na dlanu, baš kao da mu ga nudim.

— O-ho! — otegnu on (oponašajući sad tip “glupog gangstera” iz filmova). — Kako imate zgodan revac! Pošto ga prodajete?

Pljesnuh gapo ispruženoj ruci, a on uzgred sruši nekakvu kutiju s niskog stolića pokraj svog naslonjača. Iz kutije ispade desetak cigareta.

— Evo ih! — veselo će on.—Sjećate li se kako kaže Kipling:” Une femme est unefemme, mais un Caporalest une cigarette”¹³⁷. Sad nam trebaju šibice.

— Quilty — rekoh. — Pokušajte se sabrati! Za jednu minutu ćete umrijeti. Tko zna, možda je zagrobni život vječno stanje najmučnijeg ludila. Jučer ste popušili svoju posljednju cigaretu.

Saberite se! Pokušajte shvatiti što vam se događa!

Dotle je potrgao cigaretu “Dromedar” i uzeo žvakati komadiće duhana.

— Voljan sam pokušati — reče. — Vi ste ili Australac ili njemački izbjeglica. Kako je uopće došlo do toga da ja razgovaram s vama?

Ovo je arijevska kuća, nemojte zaboraviti! Najbolje bi bilo da se pokupite odavde! I molim vas da mi prestanete mahati tim revcem pred nosom! Imam i ja revolverčinu u susjednoj sobi.

Naperih svog druškana u vrh njegove papuče i pritisnuh okidač. Zatajio je. On pogleda u svoju nogu, pa u pištolj, pa opet u nogu. Ponovo se grozno upeh i pištolj opali nekako smiješno tiho i djetinje. Tane se žabi u debeli ružičasti sag, a ja se ukočih pri pomisli da se samo otkotrljao tamo i da može još odskočiti natrag.

— Što sam vam rekao? — reče Quilty. — Morali biste biti malo oprezniji. Dajte mi tu stvarčicu, za miloga boga!

On posegnu za revolverom. Gurnuh lakrdijaša natrag u naslonjač. Silni je užitak slabio. Bilo je zaista vrijeme da ga likvidiram, ali sam htio da prije toga shvati zašto ga likvidiram. Zarazilo me njegovo raspoloženje. Oružje u mojoj ruci činilo mi se tromo i nespretno.

— Usredotočite misli — rekoh — na Dolly Haze koju ste ugrabili...

— Nije istina! — viknu on. — Vi lupetate koješta. Ja sam je spasio od jednog pokvarenjaka. Pokažite mi svoju značku ako ste detektiv, umjesto da mi pucate u noge, majmune! Gdje vam je značka? Ja ne odgovaram za tuda silovanja. Kakve gluposti! Ono je turističko putovanje bilo, priznajem, glupa šala, ali zar vam se mala nije vratila? A sad dosta — hajde da trgnemo koju!

Upitah ga želi li da ga smaknem dok sjedi ili stoji.

— O tome moram malo razmisliti — odgovori on. — To je ozbiljno pitanje. Uzgred budi rečeno, ja sam pogriješio. Zbog čega ozbiljno žalim. Ja, znate, nisam ni najmanje uživao s tom vašom

Dolly. Ma koliko to bilo žalosno, znate, ja sam impotentan. A osim toga, omogućio sam joj divne ferije. UTeksasu se upoznala s nekim izvanrednim ljudima. Jeste li čuli, na primjer...

I on se neočekivano nagnu naprijed i navali na mene tako da mi pištolj odletje pod komodu. Srećom, nije bio toliko snažan koliko nagao, pa sam ga bez po muke gurnuo natrag u naslonjač.

Predahnuvši, prekriži ruke na prsima i reče:

— E pa, dotjerali ste cara do duvara! Vous voila dans de beaux draps, mon vieux.

Prignuh se. On se i ne pomaknu. Još se niže prignuh.

— Dragi moj gospodine, prestanite se poigravati životom i smrću

— reče mi. — Ja sam dramski pisac. Napisao sam mnogo tragedija, komedija i fantazija. Snimio sam privatne filmove po Sadeovoj Justine i drugim seksapadama osamnaestog stoljeća. Autor sam pedeset i dvaju uspješnih scenarija. Ja znam kako se to radi. Dopustite da uzmem stvar u svoje ruke! U susjednoj sobi ima, čini mi se, žarač, dopustite da ga donesem, pa ćemo s njegovom pomoću dokučiti vašu svojinu.

Užurbano, poslovno, lukavo, ponovo ustade svejednako govoreći. Opihah pod komodom nastojeći u isto vrijeme da ga ne pustim s oka. Odjednom opazih da moj druškan viri ispod radijatora uz komodu. Ponovo se uhvatismo u koštac. Valjali smo se po sagu, zagrljeni kao dvoje velike nemoćne djece. Bio je gol ispod kućnog kaputa i zaudarao je kao jarac, tako da sam se počeo gušiti dok se valjao preko mene. Ja sam se valjao preko njega. Mi smo se valjali preko mene. Oni su se valjali preko njega. Mi smo se valjali preko sebe.

Ova će knjiga biti objavljena, mislim, tek na početku dvadeset i prvog stoljeća (dodajem 1935. godini još devedeset godina, pozivi dugo, ljubavi moja!), pa će se stariji čitaoci zacijelo prisjetiti na ovom mjestu "obavezne" scene u kaubojskim filmovima koje su gledali u ranom djetinjstvu. Našoj je tučnjavi, međutim, nedostajalo udaraca šakama koji mogu oboriti bika, i pokušava što leti po zraku. On i ja bili smo dvije krupne lutke nabijene prljavom vatom i krpama. Bijaše

to nijemo, bezoblično natezanje dvaju literata od kojih se jedan raspadao od droge, a drugi patio od neuroze srca i uz to još bio pijan. Kad mi je, napokon, pošlo za rukom da se dočepam svog dragocjenog oružja i posjednem ponovo scenarista u njegov duboki naslonjač, obojica smo dahtali kao što kralj krava i barun brava nikad ne dašću nakon borbe. Odlučih pregledati pištolj — naš mu je znoj mogao, ne daj Bože, naškoditi — i predahnuti prije nego što prijedem na glavnu točku programa. Da bih popunio nečim stanku, ponudio sam mu da pročita svoju osudu — u pjesničkom obliku koji sam joj bio dao. Izraz “pjesnička odmazda” neobično dobro pristaje u ovoj prigodi. Pružih mu uredno otipkan tekst na listu papira.

— Dobro — reče on — izvrsna ideja! Samo da odem po naočale — i pokuša ustati.

— Nemojte!

— Dobro, kako hoćete. Da pročitam naglas?

—Jest.

— Evo odmah! Aha, to je u stihovima.

“Zato što si zaskočio grešnika.

Zato što si zaskočio,

Zato što si

Zato što si me zaskočio u skoku...”

— Pa ovo je, bogami, dobro! Vraški dobro!

“... Dok sam, gol kao Adam, stajao Pred zakonom federalnim I zvijezdama bodljikavim...”

— Zbilja sjajno!

“Zato što si iskoristio GrijeH moj dok sam Nemoćno linjao, vlažan, nježan, Nadajućse svemu dobrom, Snatrećo braku u gorskom kraju, I cijelom leglu Lolita...”

— Hm, ovo nisam potpuno shvatio.

“Zato što si iskoristio

Tu moju suštinsku nevinost,

Zato što si mi naprevaru...”

— Malo se ponavljate, a? Gdje sam ono stao?... Aha!

“Zato što si mi naprevaru Oduzeo mogućnost iskupljenja, Zato što sije uzeo U dobi kad se dječaci Igraju svojompuškicom...”

—Aha, prva prostota!

“Ona bješe maljava djevojčica, Još je nosila makov vjenčić, Još je rado jela kokice Iz vrećice u šarenu mraku Gdje za novac s konja Padaju narančasti Indijanci, Zato što sije ukrao Njenu zaštitniku Dičnom, voštana čela, Pljunuvši mu u oko Pod teškom vjedom, zderavli mu Togu šafranove boje, I u zoru ostavio vepra Da se valja po novoj mucu, Sred užasa ljubica i ljubavi, Kajanja i očaja, a ti si, Zasitivši se lutke, Rastavio je na komadiće I glavu odbacio. Zato, Za sve što si uradio, Za sve što nisam uradio ja — Moraš umrijeti!”

— Pa bogami, gospodine, reći ću vam otvoreno, ovo vam je izvrsna pjesma! Vaše najbolje djelo, koliko ja znam.

Složi list papira i vrati mi ga.

Upitah ga hoće li reći što ozbiljno prije smrti. Revolver je ponovo bio “prikladan za osobe”. On ga pogleda i duboko uzdahnu.

— Slušajte, striček — reče. — Vi ste pijani, a ja sam bolestan čovjek. Dajte da ovo odgodimo! Meni je potreban mir. Moram njegovati svoju impotenciju. Danas će doći po mene prijatelji da pođem s njima na

utakmicu. Ova farsa s pucanjem iz pištolja postaje strašno dosadna. Vi i ja smo svjetski ljudi u svakom pogledu — u erotskom ukusu, slobodnom stihu, gađanju. Ako vi smatrate da sam vas uvrijedio, jasamvamspremandatineuobičajenurekompenzaciju. Ne isključujem čak ni staromodni dvoboj, sabljama ili pištoljima, u Brasiliji ili bilo gdje drugdje. Moje pamćenje i rječitost nisu baš danas na visini, ali zbilja, dragi moj gospodine Humberte, vi nipošto niste bili uzoran očuh, a ja uopće nisam prisiljavao vašu malu štíćenicu da dođe k meni. Ona je mene prisilila da je sklonim u sretnije utočište. Ova kuća nije tako dobro opremljena kao onaj ranč na kojem smo bili mi s našim dragim prijateljima; ipak je prostrana, i proladna i ljeti i zimi — jednom riječju, udobna, i zato, budući da se ja ionako spremam zauvijek povući u Englesku ili Firencu, predlažem vam da se preselite ovamo. Ova je kuća vaša, poklanjam vam je. Pod uvjetom da prestanete upirati u mene taj (tu nešto gadno opsova) pištolj. Inače, ne znam volite li rijetkosti, ali ako volite, mogu vam ponuditi, odnosno također pokloniti, kao kućnu životinju, prilično uzbudljivo malo čudovište, djevojku s tri dojke od kojih je jedna prava divota, a i inače je to rijetko i čarobno čudo prirode. A sad, soyons misonnablesli9! Samo biste me gadno ranili, a poslije biste trunuli u zatvoru dok bih se ja oporavljao u nekom tropskom kraju. Jamčim vam, Brewstere, da ćete ovdje lijepo živjeti, ostavljam vam krasan podrum i sve tantijeme od svoje nove drame —sad nemam bogzna što u banci, ali ništa zato, živjet ću od dugova, kako je Pjesnik rekao da mu je otac živio. Ima tu još jedna prednost, a to je izvanredno pouzdana i podmitijiva dvorkinja, gospoda Vibrissa — zanimljivo prezime — koja dolazi sa sela dva puta na tjedan, ali, nažalost, ne dolazi danas, i koja ima kćeri i unuke, a ja koješta znam o šefu mjesne policije tako da on pleše kako ja sviram. Ja sam dramski pisac. Prozvali su me američkim Maeterlinckom. Moj odgovor na to: Maeterlinck-Schmetterling. Dosta! Sve me ovo strašno ponižava i nisam uvjeren da postupam pravilno. Savjetujem vam da nikad ne uzimate herkulanit s rumom. A sad budite razumni i maknite taj pištolj! Ja sam se upoznao jednom s vašom nezaboravnom suprugom. Cijela vam moja garderoba stoji na raspolaganju. Pa i koješta drugo. E, ovo će vam se svidjeti! Imam gore jedinstvenu skupocjenu zbirku erotike. Da spomenem samo raskošan folijant Bagmtionov otok

poznate svjetske putnice i psihoanalitičarke Melanije Weiss — izvanredna žena, izvanredno djelo — maknite taj pištolj — s fotografijama više od osamsto muških spolnih organa koje je ona pregledala i izmjerila 1932. godine na tom otoku u Bardskom moru, i s vrlo poučnim dijagramima izrađenim s velikom ljubavlju pod milostivim nebesima — maknite taj pištolj — a osim toga, mogu vam ishoditi da prisustvujete smaknućima, ne zna svatko da je električna stolica obojena žuto...

Okinuh. Ovaj put je tane pogodilo u nešto tvrdo, u naslon crne stolice za njihanje (donekle slične Schillerovoj), koja je stajala u kutu i koja se odmah zanjihala tako brzo i živo da bi se čovjek koji bi u tom trenutku ušao u sobu prenerazio zbog dvostruka čuda — njihanja same stolice u kutu i praznog naslonjača u kojem je još časak prije sjedila moja grimizna meta. Prebirući prstima u zraku i vrteći munjevito trticom, šmugnuo je u susjednu sobu, a u idućem trenu vukli smo, predišući, svaki na svoju stranu vrata čiji sam ključ bio previdio. Opet sam ga nadjačao, a Clare Nepredvidljivi još je hitrije sjeo za klavir i odsvirao nekoliko užasno snažnih, u biti histeričnih, gromoglasnih akorda — podvoljci su mu podrhtavali, raširene ruke napregnuto lupale, a nosnice ispuštale grčevito frktanje kakvo nije zabilježila zvučna vrpca naše filmske tučnjave. Pjevušeći i dalje mučno kroz nos, uzalud je pokušao otvoriti nogom nekakvu mornarsku škrinju pokraj klavira. Idući metak pogodio ga je u bok, pa se počeo dizati sve više i više sa stolice, kao stari Nizinski u ludnici, kao “Vjerni gejzir” u Wyomingu, kao neka moja davna mora, do fenomenalne visine, ili se bar tako činilo, i parajući zrak, tresući se još od tamne sočne glazbe, zabačene glave, vrišteći, jednu je ruku pritisnuo na čelo, a drugom se uhvatio za pazuhu kao da ga je ujeo strvljen; nakon toga se opet spustio na do, opet postao debeo muškarac u kućnom kaputu i utekao u predvorje.

Kao da sad gledam kako trčim za njim kroz predvorje gdje sam nekakvim dvostrukim, trostrukim, klokanovskim skokom, ostajući posve uspravan na ravnim nogama pri svakom skoku, najprije iza njega, zatim između njega i glavnog ulaza, izveo usiljen, krut ples da ga spriječim da iziđe, jer vrata, kao u snu, nisu bila dobro zatvorena.

Ponovo se preobrazivši, postavši nekako dostojanstven i pomalo mračan, poče se penjati uz široke stube, ja ne pođoh za njim, nego samo promijenih položaj i opalih za njim tri-četiri puta, a svaki put kad bih mu to učinio, učinio tu strahotu, njemu bi lice smiješno, klaunovski, zadrhtalo i nakreveljilo se, baš kao da preuveličava bol; usporavao je korak, prevrtao napola zatvorenim očima, ispuštao žensko "Ah!" i drhtao kad god bih ga pogodio, kao da ga škakljam, i dok su se moje nespretne, slijepe kugle zabijale u njega, kulturni je Cue izgovarao potihom, oponašajući britanski izgovor:

— Ah, to jako boli, gospodine, nemojte više... Ah, to naprosto užasno boli, dragi moj gospodine! Molim vas da se svladate! Ah, kako to boli... Bože mili! Uh! Užasno... Znae, ne biste zbilja smjeli...

Kad je došao do odmorišta, glas mu je zamro, ali je i dalje hodao neobično sigurnim korakom, uza sve ono olovo koje sam mu bio sasuo u nabuhlo tijelo, i odjednom pojnih, beskrajno očajan i ojađen, da ne samo što ga nisam uspio dotući, nego da sam ulio u tog jadnika novu snagu, baš kao da su ti meci kapsule u kojima vri eliksir mladosti.

Ponovo napunih prazni revolver crnim i krvavim rukama — dodirnuo sam bio nešto što je bilo umrljano njegovom gustom krvlju. Zatim pohitah za njim na kat.

On je išao iz sobe u sobu, zakrvavljen i dostojanstven, tražeći otvoren prozor, i vrtio glavom i svejednako me odgovarao od ubojstva. Naciljah mu u sljepoočnicu i on se povuče u svoju ložnicu s purpunom masom umjesto uha.

— Napolje, napolje! — rekao je kašlj ući i pljujući. I ja, preneražen kao u košmaru, vidjeh kako se taj krvlju poprskani, ali još pokretan čovjek zavlači u postelju i umata u kaos od plahti i pokrivača. Opalih još u njega iz neposredne blizine i tada se on zavalio, a na ustima mu se pojavi velik rumen mjehur koji me podsjeti na djetinjstvo, i koji naraste do veličine dječjeg balona, pa puknu.

Možda sam na dvije-tri sekunde izgubio vezu sa stvarnošću, ali to nipošto nije nalikovalo na ono pomračenje razuma na koje se pozivaju obični zločinci; naprotiv, htio bih istaknuti da sam odgovoran za svaku prolivenu kap njegove mjehuraste krvi; ipak, pukao mi je film — sjedio sam u bračnoj ložnici, a u postelji je ležala bolesna Charlotte. Quilty je umirao. Umjesto pištolja (na kojem sam sjedio) držao sam u ruci njegovu papuču. Prenuo sam se, namjestio se u naslonjaču i pogledao na svoj ručni sat. Stakla nije više bilo, ali je sat išao. Cijela je ta žalosna priča trajala nešto dulje od jednog sata. On je napokon utihnuo. Nisam osjećao nikakva olakšanja; naprotiv, tištalo me je neko breme još teže od onoga kojeg sam se želio otresti. Nisam se mogao prisiliti da ga dotaknem kako bih se uvjerio da je mrtav. Bilo kako mu drago, činilo se da je mrtav — nedostajala mu je dobra četvrtina lica i već su sa stropa sletjele dvije muhe koje jedva da su mogle vjerovati svojoj nečuvenoj sreći. Moje ruke nisu bile naoko ništa bolje od njegovih. Oprao sam se nekako u obližnjoj kupaonici. Sad sam mogao otići. Kad sam došao na vrh stuba, dočekalo me je iznenađenje — živahan žamor koji sam već i prije čuo i za koji sam mislio da je zujanje u mojim ušima, bijaše uistinu mješavina glasova i glazbe s gramofonskih ploča, koja je dopirala iz salona u prizemlju. Tu sam zatekao skupinu ljudi koji su, očito, bili netom stigli i koji su bezbrižno pili domaćinovo piće. U naslonjaču je sjedio zavaljen golem debeljko; dvije crnokose, blijede mlade ljepotice, zacijelo sestre, jedna veća, druga manja (gotovo dijete), skromno su sjedile jedna uz drugu na rubu otomana. Rumen tip sjajnih plavih očiju upravo im je bio donio dvije čaše nečega iz kuhinje-bara, u kojem su dvije-tri žene čavrljale i zveckale komadićima leda. Stadoh na vratima i rekoh:

— Gospodo, upravo sam ubio Clarea Ojiiltija.

— Dobro ste uradili — reče rumeni tip nudeći piće starijoj od one dvije ljepotice.

— Već je odavno trebalo da ga netko ucmecka — pripomenu debeljko.

— Sto taj govori, Tony? — zapita uvela plavojka ispod svoda bara.

— Kaže da je ubio Cueva — odgovori joj onaj rumeni.

— Pa, da—izusti treći nepoznati gospodin ustajući u kutu gdje je čučao i prebirao po gramofonskim pločama. — Pa, da, trebalo bi da se svi jednog lijepog dana složimo i to izvedemo.

— Kako bilo da bilo — reče Tony — bilo bi vrijeme da side.

Nećemo moći dugo čekati ako hoćemo da stignemo na početak tekme.

— Dajte tom čovjeku da nešto popije — reče debeljko.

Hoćete li piva? — zapita me žena u hlačama pokazujući mi izdaleka vrč.

Samo su ljepotice na otomanu, obje u crnom, šutjele; mlada je neprestano gladila medaljon na bijelom vratu, ali su obje šutjele, tako mlade, tako pristupačne! Glazba je načas umuknula jer su mijenjali ploču, i tada je od stuba doprla potmula buka. Tony i ja pohitasmo u predvorje. Quilty, kojeg nikako nisam očekivao, dovukao se bio nekako do vrha stuba i tu se, onako težak, koprcio i udario perajama, ali se ubrzo složio na grimiznu hrpu i ukočio

Požuri se, Cue — doviknu mu Tony smijući se, pa nadoda:

Sve bih rekao da poslije onog sinoć neće tako skoro... — i vrati se u salon gdje glazba zagluši ostatak njegove rečenice.

Eto, rekoh u sebi, to je kraj duhovito smišljene predstave koju je za mene postavio na scenu Clare Quilty. Teška srca iziđoh iz tog drvenog dvorca i pođoh kroz splet sunčanog sjaja do svojih kola. Dva druga automobila bijahu parkirana tik uz njega s obje strane tako da sam se jedva izvukao.

Sve što zatim slijedi prilično je nezanimljivo i blijedo. Polako sam krenuo nizbrdo i nakon nekog vremena opazio da uopće ne idem prema Parkingtonu. Kišnu sam kabanicu bio ostavio u budoaru, a

svog druškana u kupaonici. Ne, to nije bila kuća u kojoj bih rado stanovao. Promakla mi je glavom dokona misao da će možda neki genijalni kirurg izmijeniti svoju karijeru, a s njom — tko zna — i sudbinu cijelog čovječanstva time što će oživiti Ojuiltija, Clarea-Dromedara. Meni je zapravo bilo svejedno; htio sam zaboraviti na svu tu gadariju— a kad sam poslije doznao da nije oživio, obradovao sam se samo nečemu — da neću morati mjeseci i mjeseci u mislima pratiti mučan i odvratn proces njegova ozdravljenja, koji bi bio isprekidan svakojakim nezgodnim pogoršanjima i operacijama i možda okrunjen mojim posjetom njemu, kojem bi cilj bio da ga osobno promaknem iz položaja duha u fizičku realnost. Apostol Toma nije bio baš tako glup. Ali, nije li čudno što se osjetilo opipa, koje čovjek kudikamo manje cijeni nego vid, ne samo najrjeđe gubi nego je u kritičnim časovima naš glavni, ako ne i jedini, kriterij stvarnosti. Bio sam sav prožet nesretnim Ojuiltijem — osjećanjem naše borbe prije krvoprolića.

Sad se cesta protezala kroz polja. Pade mi na pamet (ne u znak nekakva prosvjeda, ne kao neki simbol ili bilo što slično, nego jednostavno kao mogućnost novog doživljaja), kad sam već jednom prekršio ljudski zakon, zašto ne bih prekršio i propise cestovnog prometa? I tako sam prešao na lijevu stranu ceste da vidim kako je to. Nije bilo loše. Kao da mi se nešto ugodno topilo ispod rebara i kao da sam osjećao “rasprostranjeni opip”, a tu je još bila i pomisao da nema ničega bližeg opovrgavanju osnovnih fizikalnih zakona od namjerne vožnje krivom stranom ceste. Općenito je taj divni svrbež bio zaista uzvišen. Polagano, sanjarski, ne prelazeći brzinu od trideset kilometara na sat, ulazio sam u taj čudni svijet zrcala. Promet je bio slab. Rijetki automobili koji su prolazili onom stranom koju sam im bio prepustio, trubili su mi iz sve snage. A oni koji su mi dolazili u susret ševrdali su, skretali i derali se od straha. Uskoro sam se počeo približavati naseljenim mjestima. Prolazak kroz crveno svjetlo podsjetio me na gudjaj zabranjena burgundca iz djetinjstva. Međutim, javile su se poteškoće. Pratili su me odostraga i sa strane. Zatim su dvojica policijska kola stala preda mnom tako da su mi potpuno prepriječila put. Graciozno sam skrenuo s ceste i, pošto sam dva-tri puta jako poskočio, uspeo sam se uz travnatu padinu,

među iznenađene krave, i tu sam, ljuljajući se polagano, stao. Ovdje nešto kao brižljiva hegelijanska sinteza povezuje dvoje pokojnika.

Tada su me morali izvući iz automobila (zbogom, lkare, hvala ti na svemu, starino!), i zapravo sam se obradovao što ću se predati u mnogobrojne ruke, i što im neću ni najmanje pomagati dok me budu nosili, posve mirna, lijepo izvaljena, što ću se lijeno svemu pokoravati, kao bolesnik, i što ću nekako jezivo uživati u svojoj mlitavosti i sasvim pouzdanoj podršci koju će mi pružiti policajci i bolničari hitne pomoći. I, dok sam čekao da oni dotrče do mene na visoku padinu, dozvao sam u sjećanje posljednju iluziju, sliku punu čuda i beznađa. Jednog dana, uskoro nakon njena nestanka, užasna mučnina natjerala me bila da zaustavim kola na staroj, napola zarasloj planinskoj cesti koja je čas pratila, a čas presijecala nov autoput i sva se šarenjela od lijepih kata što su se kupale u razrijeđenoj toplini blijedoplava dana potkraj ljeta. Nakon grčeva povraćanja od kojih umalo što nisam ispustio dušu, sjeo sam na velik oblatak da se odmorim, a zatim sam, misleći da će mi svježi planinski zrak dobro činiti, pošao prema niskoj kamenoj ogradi iznad strme padine. Sitni cvrčci vrcali su iz suhoga korova uz cestu. Posve lak oblak kao da je širio ruke približavajući se malo-pomalo nešto krupnijem oblaku koji je pripadao drugom, tromijem sustavu natopljenom plavetnilom. Kad sam prišao prijaznom ponoru, do mene je doprla melodiozna mješavina glasova što se dizala kao para iz rudarskog gradića koji mi je ležao do nogu, u naboru doline. Mogao sam razabrati geometriju ulica među kvadratima crvenih i sivih krovova, i zelene oblačiće drveća, i vijugavu rječicu, i bogat bljesak gradskog smedišta, i iza grada križanja cesta što su dijelile tamne i svijetle zakrpe polja, a iza svega toga šumovite gromade gorja. Ali još življe od tih boja što su se nijemo radovale pri susretu — jer ima boja i preljeva što razdragano slave svoje susrete — življe i zanosnije za uši nego za oči, bijaše parovito treperenje nagomilanih glasova, što se nisu ni na časak stišavali penjući se do granitne police na kojoj sam stajao otirući mrska usta. I odjednom pojmih da svi ti glasovi pripadaju istoj vrsti i da se nikakvi drugi glasovi ne dižu s ulica prozračnog grada. Čitaoče! Napjev koji sam slušao sastojao se od glasova djece što su se igrala, samo od njih, a zrak je bio

toliko bistar da je u toj pari smiješanih glasova, i velebnih i sićušnih, i dalekih i u isti mah čarobno bliskih, i prostodušnih i božanski zagonetnih, uho ponekad moglo razabrati gotovo razgovijetan prasak vedra smijeha koji kao da se oslobodio, ili udarac palicom po lopti, ili štropot dječje željeznice, ali je sve to bilo suviše daleko dolje da bi oko moglo razaznati bilo kakav pokret na tanko ugraviranim ulicama. Stojeći na tom visokom obronku, nisam se mogao naslušati tog muzikalnog treperenja, tih prasaka zasebnih usklika na pozadini ravnomjerna brujanja, i tada mi je puklo pred očima da sva beznadna strahota nije u tome što Lolita nije sa mnom, nego u tome što u tom zboru nema njena glasa.

Eto vam, dakle, moje pripovijesti! Ponovo sam je pročitao. Za nju su prionuli komadići moždine, na njoj se usirila krv, po njoj su popadale lijepe smaragdnozelene muhe. Na ovom ili onom zavoju osjećam kako mi izmiče moje sklisko Ja gubeći se u dubokim i mračnim vodama koje radije nisam istraživao. Zakrinkao sam sve ono što bi moglo povrijediti koga od živih ljudi. Premetnuo sam mnogo pseudonima prije nego što sam smislio pseudonim koji mi najbolje odgovara. U mojim bilješkama spominju se i "Otto Otto", i "Mesmer Mesmer", i "German German"... ali mi se nekako čini da ime koje sam izabrao najbolje izražava traženu poganost.

Kad sam, prije pedeset i šest dana, počeo pisati Lolitu, najprije na psihijatrijskom odjelu gdje sam bio na promatranju, a onda u ovoj dobro zagrijanoj tamnici koja ipak nalikuje na grobnicu, mislio sam da ću upotrijebiti sve svoje zapise na sudu, ne zato, naravno, da spasim glavu, nego dušu. Usred posla sam, ipak, uvidio da ne mogu iznijeti na vidjelo živu Lolitu. Možda ću iskoristiti ponešto iz svoje pripovijesti na zatvorenim raspravama, ali ću morati odgoditi njeno objavljivanje.

Iz razloga koji se mogu učiniti bjelodanijim nego što uistinu jesu, ja sam protiv smrtne kazne; nadam se da će i moji suci biti istog mišljenja. Kad bih odgovarao pred samim sobom, osudio bih sebe na trideset pet godina zbog silovanja, a ostalo ne bih uzeo u obzir. Ali i ovako će me zacijelo Dolly Schiller nadživjeti za mnogo godina.

Odluka koju sam donio, ima svu zakonsku vrijednost i podršku potpisane oporuke — želim da se ovi zapisi objave tek nakon Lolitine smrti.

Tako neće biti više ni tebe ni mene među živima kad čitalac otvori ovu knjigu. Ali, dok god mi krv još kola u ovoj ruci kojom pišem, ti si isto tako neotuđiv dio blagoslovljene materije kao i ja, i mogu razgovarati s tobom, iako sam ja u New Yorku, a ti na Aljaski. Budi vjerna svom Dicku! Ne daj drugim muškarcima da te diraju! Ne razgovaraj s nepoznatim ljudima! Nadam se da ćeš voljeti svoje dijete. Nadam se da će biti dječak. Nadam se da će tvoj muž uvijek dobro postupati s tobom, jer će ga inače stići moj duh, kao crn dim, kao pomahnitao div, i razderat će ga na komadiće, živac po živac. I nemoj žaliti za C. Q. Valjalo je izabrati između njega i H. H., a željelo se da H. H. ostane dva-tri mjeseca dulje u životu kako bi ti mogla živjeti u svijesti budućih naraštaja. Mislim na turove i anđele, na tajnu trajnih pigmenata, na proročanske sonete, na utočište umjetnosti. A to je jedina besmrtnost koju mogu podijeliti s tobom, Lolito moja!

SVRŠETAK

O KNJIZI LOUTA

Pogovor američkom izdanju iz 1958. godine

Nakon mog, u svakom pogledu ugodnog nastupa u ulozi Johna Raya, one osobe u Loliti koja je tobože napisala “predgovor”, svaki moj komentar može se učiniti čitaocu — pa čak i meni — kao igranje uloge Vladimira Nabokova koji govori o svojoj knjizi. Neke sitnice, ipak, treba raspraviti, a autobiografska metoda može pomoći organizmu, koji se služi mimikrijom, da se stopi sa svojim uzorom.

Profesori književnosti skloni su izmišljati probleme kao što su: “Koji je cilj autorov?”, ili još gore: “Što taj čovo hoće reći?” Međutim, ja sam jedan od onih pisaca koji, kad zamisle neku knjigu, nemaju drugog cilja no da je se oslobode, i koji se, kad ih mole da razjasne njen nastanak i razvoj, moraju utjecati takvim zastarjelim terminima kao što su “uzajamno djelovanje nadahnuća i kombiniranja”, što ^e,

priznajem, isto kao kad bi mađioničar pokušao objasniti jedan trik drugim trikom.

Lolita je prvi put počela pomalo pulsirati u meni potkraj 1939. ili na početku 1940. godine, u Parizu, u Ulici Boileau, dok sam bio prikovan za postelju jakim napadajem medurebrene neuralgije. Koliko se sjećam, početnu drhtavicu nadahnuća izazvao je u meni, ne znam ni sam kako, novinski člančić o majmunu iz pariškog zoološkog vrta, koji je, pošto ga je neki naučenjak više tjedana mazio i nagovarao, nadrljao ugljenom prvi crtež koji je ikad izradila jedna životinja—skica je prikazivala rešetku kaveza u kojem je jedna zvjerka bila zatočena. Ta pobuda nije bila tematski povezana s naknadnim slijedom misli, čija je posljedica, ipak, bila prototip sadašnje knjige — pripovijetka Čarobnjak od tridesetak stranica. Napisao sam je na ruskom, na kojem sam pisao romane od 1924. godine (svi su oni zabranjeni iz političkih razloga u Rusiji). Glavni junak zvao se Arthur, bio je porijeklom iz Srednje Evrope, bezimena je nimfica bila Francuskinja, a radnja se zbivala u Parizu i Provansi. On se kod mene oženio majkom djevojčice, uskoro je obudovio i, nakon neuspjela pokušaja da zavede siroticu u hotelskoj sobi, bacio se pod kotače teretnjaka. Jedne od onih ratnih noći kad su Parižani zasjenjivali svoje svjetiljke modrim papirom, pročitao sam tu svoju pripovijetku maloj skupini prijatelja. Moji su slušaoci bili M. A. Aldanov, I. I. Fondaminski, V. M. Zenzinov i liječnica Kogan-Bernštejn; ali nisam bio zadovoljan tom svojom stvarčicom, pa sam je uništio nakon useljenja u Ameriku 1940. godine.

Nakon devet godina, u sveučilišnom gradu Ithaci (u državi New York), gdje sam predavao rusku književnost, ponovo me je počelo mučiti ono pulsiranje koje nije bilo nikad sasvim prestalo. Nadahnuću se bila pridružila nova kombinacija i uvukla me u novu obradu teme, ali sam za nju izabrao engleski jezik, jezik moje prve guvernante u St. Peterburgu (prije više od šezdeset godina), Miss Rachele Home. Usprkos mješavini njemačke i irske krvi umjesto same francuske, nimfica je ostala uglavnom ista, a nije se u osnovi izmijenila ni tema ženidbe njenom majkom, ali je inače to bila nova stvar kojoj su u potaji izrasle pandže i krila romana.

Pisao sam sporo i često prekidao pisanje. Prije toga mi je trebalo četrdesetak godina da izmislim Rusiju i Zapadnu Evropu, a sad je valjalo izmisliti Ameriku. Izlučivanje lokalnih sastojaka koji su mi imali omogućiti da ubrizgam neznatnu količinu prosječne "realnosti" (čudna riječ koja ne znači ništa bez navodnika) u otopinu svoje osobne uobrazilje, bilo je, u dobi od pedeset godina, kudikamo teže nego što je bilo u Evropi moje mladosti, kad je mehanizam dojmljivosti i pamćenja najbolje radio. Ometao me je i rad oko drugih knjiga. Dva-tri puta malo je nedostajalo da spalim nedovršeni koncept, i sjećam se kako sam već bio donio svoju Juanitu Dark do same sjene peći za spaljivanje smeća, naherene na tratini u dvorištu, kad me je zadržala pomisao da će mi duh pogubljene knjige lutati po kartoteci do kraja moga života.

Svako ljeto idem sa ženom u lov na leptire. Sakupljeni primjerci pohranjuju se u znanstvenim ustanovama kao, na primjer, u Američkom muzeju prirodoslovne povijesti u New Yorku, ili u Muzeju usporedne zoologije na Harvardskom sveučilištu, ili u Entomologijskom muzeju

Cornellskog sveučilišta. Na naljepnici uz svakog leptira označeno je mjesto i datum ulova i lovčevu ime; te moje naljepnice izvrsno će doći u dvadeset prvom stoljeću nekom književnom istraživaču kojeg će zanimati moj prilično nepoznati životopis. I eto, u tim lovištima u Tellurideu (Colorado), u Aftonu (Wyoming), u Portalu (Arizona), u Ashlandu (Oregon), nastavio sam pisati Lolitu uvečer i u kišne dane. Humbert Humbert napisao ju je trideset puta brže od mene. Prepisao sam je tekujesen 1954. godine u Ithaci, a čim ju je žena pretipkala, počeo sam tražiti nakladnika.

U početku, smjerno slušajući savjet jednog svog opreznog prijatelja, bio sam nakanio objaviti roman anonimno. Anagram mog imena i prezimena u imenu i prezimenu jednog mog lika, spomen je na to moje zatajeno autorstvo. Teško da ću ikad požaliti što sam, pošto sam ubrzo shvatio kako bi ta krinka mogla lako naškoditi mojoj istini, odlučio potpisati Lolitu pravim imenom i prezimenom. Četiri američka nakladnika, W, X, Y i Z, kojima sam redom ponudio svoju knjigu i čiji

su urednici zavirili u nju, zgranuli se se nad Lolitom mnogo više nego što je očekivao moj stari prijatelj. Napokon sam je poslao jednoj književnoj agenciji u Pariz, koja je dala Lolitu meni posve nepoznatom nakladnom poduzeću “Olympia Press” što izdaje na engleskom jeziku knjige koje su, iz bilo kojeg razloga, zabranjene u Engleskoj ili Americi, i ono ju je izdalo ujesen 1955. godine.

Premda nema sumnje da u staro doba, sve do kraja XVIII. stoljeća (primjeri iz francuske književnosti nameću se sami od sebe), otvoreno prostaštvo nije isključivalo bljeskove komedije ni oštre satirične strijele, pa čak ni darovitost lakoumno raspoložena pjesnika, isto je tako istina da u naše dane izraz “pornografija” označava netalentiranost, komercijalizam i strogo pridržavanje klišeja. Prostota mora biti udružena s banalnošću, jer svaki estetski užitak mora biti potpuno nadomješten običnim seksualnim nadražajem, koji zahtijeva upotrebu stereotipnih fraza da bi izravno djelovao na pacijenta. Pornograf se mora strogo pridržavati starih iskušanih pravila da bi okružio pacijenta pouzdanom atmosferom zadovoljenja, atmosferom koju dobro poznaju i ljubitelji detektivskih romana, u kojima, ako čovjek dobro ne pazi, pravi ubojica može na kraju biti, na veliko čitaočevo nezadovoljstvo, autorov umjetnički hir (tko bi, na primjer, čitao detektivski roman bez ijednog dijaloga?). Tako se u pornografskim romanima radnja svodi na spajanje klišeja. Stil, struktura, slikovitost—ništa ne smije odvrćati čitaoca od njegove ugodne pohote. Takav se roman sastoji od niza erotskih prizora. Medupasusi moraju biti samo smisleni šavovi, logični mostovi najjednostavnije konstrukcije, kratka izlaganja i tumačenja koja će čitalac vjerojatno preskočiti, ali u prisutnost kojih mora vjerovati, jer bi se inače osjećao prevaren (način mišljenja koji potječe iz uobičajenih “istinitih” priča koje tražimo da nam pričaju o djetinjstvu). Osim toga, ljubavni prizori u knjizi moraju se svakako razvijati “krešendo”, svagdas novim varijacijama, u novim kombinacijama, s novim spolovilima i sa sve većim brojem sudionika (u jednoj de Sadeovoj drami pozivaju čak i vrtlara iz vrta), i zato kraj knjige mora biti jače nabijen erotikom nego početak.

Stanoviti tehnički postupci u prvim poglavljima Lolite (na primjer, Humbertov dnevnik) zaveli su neke moje prve čitaoceturiste u bludnju da imaju pred sobom pornografski roman. Očekivali su niz sve slobodnijih erotskih scena, a kad se niz prekinuo, prekinuli su i oni čitanje i osjetili, jadnici, dosadu i razočaranje. Rekao bih da se tu krije razlog zbog kojeg ni jedan od moja četiri nakladnika nije pročitao moj rukopis do kraja. Mene ne zanima osobito pitanje jesu li oni ili nisu držali da je posrijedi pornografija. Ali je zanimljivo da njihovo odbijanje nije bilo zasnovano na obradi teme, nego na samoj temi, jer su tada u Americi najmanje tri teme bile tabu za većinu nakladnika. Ostale dvije su crnobijeli brak koji je potpuno sretan, bez najmanjeg oblačka, s čoporom djece i unučadi, i sudbina apsolutnog ateista koji, nakon sretna i korisna života, umire u snu u svojoj sto i šestoj godini.

Neki odgovori nakladnika neobično su me zabavili. Jedan mi je urednik predložio kompromis — da će njegovo poduzeće možda pristati objaviti moju knjigu, ako pretvorim Lolitu u dvanaestogodišnjeg dječaka kojeg Humbert, farmer u Tennesseeju, zavodi u hambaru, usred mračne i jalove ravnice, s poluunutarnjim monolozima, koji se sastoje od kratkih, snažnih, “realističkih” rečenica (“On je blesav”, “Svi smo mi, ja mislim, blesavi”, “Ja mislim da je i sam Bog blesav” i tome slično), lako je dobro poznato da ja ne trpim nikakve simbole ni alegorije (čemu je djelomice krivo moje staro neprijateljstvo prema frojdovskom vraćanju, a djelomice odvratnost koju osjećam prema generalizacijama koje su izmislili književni mitomani i sociolozi), jedan je moj inače vrlo pametan čitalac, prelistavši prvi dio

Lolite, ovako odredio njenu temu: “Stara Evropa kvvari mladu Ameriku”, a jedan je drugi vidio u njoj “mladu Ameriku koja kvvari staru Evropu”. Nakladnik X, čijim je savjetnicima Humbert bio toliko dodijao da su pročitali samo pola knjige, bio je toliko naivan da mi je napisao da je drugi dio predugačak. Nakladnik Y zažalio je što u romanu nema ni jednog dobrog čovjeka. Nakladnik Z je izjavio da bismo obojica svršili u zatvoru kad bi on objelodanio Lolitu.

U slobodnoj zemlji nijedan se pisac ne treba, naravno, brinuti za točnu granicu između osjećajnosti i osjetilnosti. To bi zaista bio smiješan zadatak! Ja se mogu diviti, ali se ne mogu ugledati na točnost oka fotografa koji snimaju zgodne mlade sisavce za časopise tako da je granica izreza na haljini upravo dovoljno nisko da se naceri koštar, i upravo dovoljno visoko da se ne namršti poštar. Predmnijevam da ima čitalaca koje golica sam pogled na prostačke riječi u onim beznadno tričavim romančinama koje tipka posve netaleantiran mamlaz zatubastim palcem, i koje šupljoglavi recenzent hvali i slavi. Znam da će se naći i dobrih duša koje će proglasiti Lolitu besmislenom knjigom zato što nije poučna. Ja nit čitam nit pišem didaktičku književnost i, ma što trabunjao dragi John Ray, Lolita nipošto nije remorker koji vuče za sobom teglenicu morala. Za mene književno djelo postoji samo utoliko ukoliko mi daje ono što ću jednostavno nazvati estetskim užitkom, to jest ono posebno raspoloženje u kojem se osjeća—nekako, negdje, nečim—povezan s drugim oblicima postojanja gdje je umjetnost (radoznalost, nježnost, dobrotu, skladnost, zanos) norma. Sve je ostalo ili žurnalističko naklapanje, ili, da tako kažem, “književnost ideja”, koja se, uostalom, često nimalo ne razlikuje od običnog naklapanja, ali se zato servira u golemim sadrenim blokovima koji se brižljivo prenose iz vijeka u vijek, dok se ne pojavi neki nebojša s čekićem u ruci i svom snagom ne raspali po Balzacu, Gorkom ili Thomasu Mannu.

Optuživali su Lolitu i zbog antiamerikanizma. To me boli mnogo više od budalasta zamjeranja na nemoralu. Iz tehničkih razloga, radi osjećaja dubine i perspektive (ovdje travnjak u predgrađu, ondje gorska poljana), izradio sam stanovit broj sjevernoameričkih dekoracija. Prijeko mi je potrebna bila okolina koja razgaljuje. A ništa na svijetu ne razgaljuje bolje od malograđanske vulgarnosti. Ali, što se tiče malograđanske vulgarnosti, nema nikakve bitne razlike između načina života u Starom svijetu i načina života u Novom svijetu.

Na dan 12. studenoga 1956.

Bilo koji proleter u Chicagu može biti isto toliko buržuj (u floberovskom smislu te riječi) koliko i bilo koji engleski lord. Odabrao sam američke motele, a ne švicarske hotele ni francuska svratišta, samo zato što nastojim biti američki pisac i što se želim koristiti pravima kojima se koriste američki pisci. S druge strane, Humbert kojeg sam ja stvorio, stranac je i anarhist, i ja se s njim u mnogo čemu ne slažem, ne samo što se tiče nimfica. A osim toga, kao što znaju moji čitaoci-emigranti, trgovi i balkoni koje sam nekoć podigao — ruski, engleski, njemački i francuski — isto su toliko fantastični i subjektivni koliko i moja nova maketa.

Ne bih htio da se moje prethodne riječi shvate kao odjek nekakve uvrijeđenosti, pa hitam nadodati da je, pored ovčica koje su pročitale Lolitu u rukopisu ili u izdanju “Olvmpije” i koje su pitale: “Zašto je on to zapravo napisao?” ili “Zašto mi moramo čitati o manijaku?”, bilo podosta razumnih, uviđavnih i postojanih ljudi koji su shvatili mehanizam moje knjige mnogo bolje nego što bih gaja sam umio razjasniti.

Meni se čini da svaki pravi pisac osjeća svaku svoju objavljenu knjigu kao neprekidnu prisutnost koja ga tješi. Ona ravnomjerno gori, kao plamičak plina negdje u podrumu, a naš termostat proizvodi, na najmanji dodir, potmulu eksploziju poznate topline. Ta prisutnost knjige koja svijetli na vazda dostupnoj udaljenosti neobično je ugodan osjećaj, i što se knjiga bolje slaže sa zamišljenim obrisima i bojama, to je njeno svjetlo punije i ravnomjernije. Ali, ma koliko knjiga uspjela, autor ima ovdje-ondje omiljenih mjesta, dragih kutaka kojih se živilje sjeća i u kojima nježnije uživa nego u ostalim dijelovima knjige. Ja nisam čitao Lolitu otkako sam korigirao prvo izdanje, prije gotovo dvije godine, ali njena prisutnost kao da okružuje kuću jutarnjom skromnom izmaglicom iza koje naslućujem igru ljetnog dana. A kad mislim na Lolitu, uvijek odabirem, radi posebna uživanja, takve slike kao što su uljudni Taksovič, ili popis Lolitina razreda u Ramsdaleu, ili Charlottu dok izgovara “nepromočiv”, ili Lolitu kako prilazi, kao u usporenom filmu, Humbertovim darovima, ili fotografiji što rese stiliziranu mansardu Gastona Godina, ili brijač iz Kasbeama (koji me je stajao mjesec

dana posla), ili Lolita dok igra tenis, ili bolnica u Elphinstoneu, ili blijeda, kuljava, nepovratna Dolly Schiller i njena smrt u Gray Staru, "Sivoj Zvijezdi", prijestolnici knjige, ili, napokon, mješavina glasova što je dopirala iz gradića, duboko u dolini, do gorske staze (zapravo u Tellurideu, gdje sam ulovio tada još neotkrivenu ženu koju sam opisao prema mužjacima Lycaeides sublivens Nabokov).

Eto, to su živčani čvorovi moje knjige. To su tajne točke, podsvjesne koordinate njene koncepcije — iako mi je, s druge strane, potpuno jasno da će i ta i druga mjesta samo preletjeti, ili preskočiti, ili da neće nikad do njih ni doći, onaj čitalac koji počne čitati moju knjigu misleći daje ona nešto kao Kurtizanini memoari ili Ljubavnepustolovine Milorda Grosvita. Da se u mom romanu počesto cilja na fiziološke nagone nastrana čovjeka, to ne mogu poreći. Ali, najposlije, nismo djeca, ni nepismeni maloljetni prijestupnici, ni pitomci engleske srednje škole zatvorenog tipa koji nakon noći provedene u homoseksualnim zabavama moraju podnositi paradoks da čitaju klasične pjesnike u "pročišćenim izdanjima".

Samo vrlo zatucan čitalac proučava književno djelo zato da bi saznao nešto o stanovitoj zemlji, društvenoj klasi ili autorovoj ličnosti. Ipak je jedan od mojih malobrojnih prisnih prijatelja, pročitavši Lolitu, bio iskreno zabrinut što ja (ja!) živim "među takvim groznim ljudima", a zapravo jedina nezgoda koju uistinu osjećam jest u tome što živim u radionici među slomljenim udovima i nedovršenim torzima.

Jedan je američki kritičar nedavno napisao da je Lolita plod moje "ljubavne pustolovine s romantičnim romanom". Kad bi se posljednje riječi zamijenile riječima "s engleskim jezikom", ta bi elegantna formula bila točnija. Ali ovdje osjećam kako mi se glas diže do odviše prodorna tona. Nitko od mojih američkih prijatelja nije čitao moje ruske knjige, a svaka ocjena izrečena na temelju mojih engleskih knjiga može biti samo približno točna. Moja je osobna tragedija — koja se ne može i ne mora nikog drugog ticati — u tome što sam se morao odreći svog prirodnog govora, svog nesputanog, bogatog i beskrajno poslušnog ruskog jezika, radi drugorazredne vrste

engleskoga, koji kod mene nema sve one aparature —iskrivljenog zrcala, crnog baršunskog zastora, asocijacija i tradicija koje se podrazumijevaju—kojima se domaći iluzionist, lepršajući naborima, može tako čarobno služiti da bi nadmašio na svoj način baštinu predaka.

Cornellsko sveučilište Ithaca, SAD

Postskriptum ruskom izdanju

Znanstvenička savjesnost potakla me je da ostavim u ruskom prijevodu posljednji pasus prethodnog američkog pogovora, iako on može samo zavesti u bludnju ruskog čitaoca koji se ne sjeća, ili ne razumije, ili uopće nikad nije čitao knjige “V. Širina”, koje su izlazile u inozemstvu u dvadesetim i tridesetim godinama ovog stoljeća. Ja toliko usrdno tvrdim američkom čitaocu da pišem bolje na ruskom nego na engleskom da će još neki slavist uistinu pomisliti da je moj prijevod Lolite sto puta bolji od originala. A mene sad muka hvata od brenčanja mojih zahrdalih ruskih žica. Povijest je ovog prijevoda povijest razočaranja. Jao, pokazalo se da onaj “divni ruski jezik” koji me je, kako se meni činilo, svejednako negdje čekao, cvao kao vjerno proljeće iza zaklj učanih vratnica čiji sam klj uč čuvao godine i godine, ne postoji i da iza vratnica nema ničega doli pougljenjenih panjeva i beznadne jesenske daljine, i daje ključ u mojoj ruci više nalik na otpirač.

Tješim se, ponajprije, time što za nezgrapnost ruskog prijevoda nije kriv samo prevodilac koji se odviknuo od domaće riječi, nego i duh jezika na koji je prevodio. U toku pola godine rada oko ruske Lolite ne samo što sam se uvjerio da su mi propale mnoge osobne sitnice i neponovljive jezične navike i blago, nego sam došao i do nekih općih zaključaka o uzajamnoj prevodivosti tih dvaju čudesnih jezika.

Kretnje, prenemaganje, krajolici, sjeta drveća, mirisi, kiše, nijanse u prirodi što se tope i prelijevaju, sve što je nježno i ljudski (začudo!), a isto tako i sve seljačko, grubo, sočno i bestidno nije na ruskom ništa gore, ako nije i bolje, nego na engleskom; ali one tanane nedorečenosti koje su toliko svojstvene engleskom, poezija misli,

časovito međusobno dozivanje između posve apstraktnih pojmova, rojenje jednosložnih epiteta, sve to, a isto tako i sve što je u vezi s tehnikom, modom, sportom, prirodnim znanostima i neprirodnim strastima — postaje na ruskom neotesano, razvučeno i često ružno, što se tiče stila i ritma. To neslaganje odražava osnovnu razliku na povijesnom planu između zelenog ruskog književnog jezika i zrelog engleskog jezika što puca po šavovima kao smokva, između genijalnog ali još nedovoljno naobraženog mladića kojem ponekad nedostaje i ukusa, i poštovana genija koji je spojio u sebi zalihu raznovrsna znanja s potpunom slobodom duha. Sloboda duha! Sav je dah čovječanstva u toj sprezi riječi.

Bibliografski podaci navedeni u pogovoru američkom izdanju ("Putnam", 1958.) mogu se sad nadopuniti. Prvo izdanje, s mnoštvom tiskarskih pogrešaka, koje je izišlo u dva sveska u Parizu ("Olympia Press", 1955.), nisu engleski turisti osobito kupovali dok nije zapelo za oko Grahamu Greenu koji je pohvalio knjigu u nekim londonskim novinama. Na njega i na Lolitu okomio se u jednim drugim londonskim novinama neki reakcionarni feljtonist, John Gordon, a njegovo je kreposno zgražanje svratilo na Lolitu opću pozornost. Sto se tiče njene sudbine u Sjedinjenim Državama, valja napomenuti da ona nije nikad bila ondje zabranjena (kao što je još i dandanas zabranjena u nekim zemljama). Prvi primjerci pariškog izdanja Lolite, koje su naručile privatne osobe, bili su zadržani i pročitani na američkoj carini, ali nepoznati prijatelj-čitalac koji je ondje služio, priznao je moju Lolitu za legalnu literaturu, pa su te primjerke razaslali naslovnice. To je odagnalo sumnje opreznih američkih nakladnika te sam već mogao birati između njih onoga koji mi je najbolje odgovarao. Uspjeh "Putnamova" izdanja (1958.) nadmašio je, kako se to kaže, sva očekivanja. Paradoksalno je, ipak, što je prvo englesko izdanje koje je izašlo u Parizu već 1955. godine bilo odjednom zabranjeno. Često se pitam kako bih bio postupio, u vrijeme kad sam započeo pregovore s "Olympia Pressom", da sam tada znao da je taj nakladnik, pored objavljivanja vrijednih, iako i slobodnih djela, glavninu prihoda crpao iz prodaje ništavnih i banalnih knjiga koje je sam naručivao, i koje su potpuno iste vrste kao i one slike redovnice s bernardincem ili mornara s mornarom što

se prodaju po mračnim zakucima. Kako bilo da bilo, engleski su carinici već odavno zapljenjivali, u gruboj i trijeznoj magli

Dne 7. studenoga 1965. povratka s odmora, to pornografsko smeće — u jednakim koricama boje trave kao i moja Lolita. Sad je pak engleski ministar unutrašnjih poslova zamolio svog francuskog kolegu, koji je bio isto toliko neuk koliko i uslužan, da zabrani prodaju svih izdanja “Olvmpije”, pa je Lolita neko vrijeme dijelila u Parizu sudbinu pornografskih izdanja “Olvmpije”.

Međutim, našao se jedan londonski nakladnik koji je zaželio da je tiska. To se dogodilo u vrijeme kad se raspravljalo o novom zakonu o cenzuri (1958.-1959.) i Lolita je poslužila kao argument i liberalima i konzervativcima. Parlament je naručio stanovit broj primjeraka iz Amerike pa su zastupnici pročitali knjigu. Zakon je bio prihvaćen i Lolita je izišla u Londonu kod “Weidenfelda i Nicholsona!” 1959. godine. U isto je vrijeme “Gallimard” pripremio izdanje na francuskom jeziku, a na kioscima se iznova pojavilo i ono nesretno prvo izdanje “Olvmpije Press” oporavljajući se vješto i ogorčeno od zadobivena udarca.

Od tada je Lolita prevedena na mnoge jezike — izišla je u zasebnim izdanjima u arapskim zemljama, Argentini, Brazilu, Danskoj, Finskoj, Francuskoj, Grčkoj, Indiji, Italiji, Izraelu, Japanu, Nizozemskoj, Norveškoj, Njemačkoj, Švedskoj, Turskoj i Urugvaju. Nedavno je odobreno daše prodaje u Austriji, ali je još zabranjena u Španjolskoj i Južnoafričkoj Uniji. Nije izišla ni u puritanskim zemljama iza željezne zavjese. Od svih tih prijevoda jamčim, što se tiče točnosti i potpunosti, samo za francuski koji sam provjerio prije objavljivanja. Mogu misliti što su sa sirotom učinili Egipćani i Kinezi, a još jasnije zamišljam što bi s njom učinila, da sam to dopustio, “premještena dama” koja je nedavno naučila engleski, ili Amerikanac koji je “uzimao” satove ruskoga na sveučilištu. Pitanje pak za koga je zapravo Lolita prevedena na ruski, pripada u područje metafizike i humora. Teško mi je zamisliti režim, bilo liberalni bilo totalitaristički, u mojoj cifrastoj domovini, pod kojim bi cenzura propustila Lolitu. Uostalom, ne znam koga sad najviše čitaju u Rusiji — čini mi se

Hemingwaya, tog suvremenog nasljednika Mavnea Readea, i ništavna Faulknera i Sartrea, te ljubimce zapadne buržoazije. Rusi u inozemstvu opet gutaju sovjetske romane oduševljavajući se papirnatim tihim donskim kozacima na isto tako papirnatim repatim postoljima, ili onim lirskim doktorom s primitivnim mističnim nagonima, malograđanskim igrama riječi i čarobnicom iz Carske, koji je donio sovjetskoj vlasti toliko čvrste strane valute.

Objavljujući Lolitu na ruskom, imam pred sobom vrlo jednostavan cilj

— želim da moja najbolja engleska knjiga — ili, da budem još skromniji, jedna od mojih najboljih engleskih knjiga—bude pravilno prevedena na moj materinski jezik. To je bibliofilski hir, ništa više. Kao pisac već sam se potpuno navikao na to da se gotovo pola stoljeća crni slijepa pjega na istoku moje svijesti

—kakvih tu još može biti sovjetskih izdanja Lolite! Kao prevodilac nisam tašt, ravnodušan sam prema ispravcima znalaca i ponosim se samo time što sam čeličnom rukom obuzdavao demone koji su me podbadah' da izostavljam i nadopunjujem tekst. Kao čitalac, umijem se beskrajno razmnožavati i lako mogu napuniti golemu osjetljivu dvoranu svojim dvojnica, predstavnicima, statistima i onom plaćenom gospodom koja, ne časeći ni časa, izlaze iz različitih redova na pozornicu čim mađioničar ponudi općinstvu da se uvjeri da posrijedi nije prevara. Ali što da kažem o drugim, normalnim čitaocima? U mojoj čarobnoj kristalnoj kugli prelijevaju se dugine boje, koso se odražavaju moje naočale, ocrta se minijaturna iluminacija, ali mi malo koga pokazuje

— nekoliko starih prijatelja, skupinu emigranata (koji općenito najviše vole

Ljeskova), glumca-pjesnika iz Sovjetskog Saveza, šminkera putujuće družine, tri poljska ili srpska delegata u kavani s mnogo zrcala, a sasvim pri dnu—početak muma gibanja, znakove oduševljenja, spodobu mladih ljudi koji se približavaju i mašu rukama... ali, to me oni samo mole da se maknem u stranu — upravo će početi snimati dolazak nekog predsjednika u Moskvu.

Vladimir Nabokov, Palermo

Table of Contents

[Start](#)